

ASRAN

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR ROMÂNI DIN AMERICA DE NORD

Destine Literare

ANUL 14 · NR. 52-53 · IULIE - DECEMBRIE · 2020
WWW.DESTINE-LITERARE.COM

Uniunea Ziaristilor Profesioniști
din România

ASRAN

ASOCIAȚIA SCRITORILOR ROMÂNI DIN AMERICA DE NORD

Ravista *Dialog* *International*
Destine Literare

Colectivul de organizare al 'Cenaclului'

Dana OPRITA
moderator (SUA)

Ana SIRGIU
moderator (Romania)

Carmen STĂNESCU
secretar general (Canada)

Mircea BARTAN STEFAN
moderator (SUA)

Valentin LUCA
director artistic (Canada)

Alexandru CETĂTEANU
președinte organizație (Canada)

vă urează

Crăciun Fericit!
Merry Christmas!
Joyeux Noël!

Cuvinte... înainte

După ce am trecut printr-un an teribil, total diferit de orice ne-am fi putut imagina, după ce am pus în banca noastră de întâmplări petrecute în această viață, o experiență ce a însemnat o lecție cât se poate de dură, e momentul să spunem Universului mulțumesc că ne-a arătat drumul să ieșim spre lumină, să putem spera, cu inima deschisă și încredere în Dumnezeu, în ani mai buni, mai frumoși, mai înțelepți ca niciodată până acum, începând cu acesta care e la doar câteva zile depărtare: 2021, pe numele lui.

Așadar, să ne bucurăm și să spunem din tot sufletul:

*La mulți ani cu sănătate, florile dalbe,
Domnul să ne dea de toate, florile dalbe.*

Vă mulțumim că ați fost alături de noi și vă așteptăm cu brațele deschise în paginile revistei sau/și la întâlnirile online, ce poartă același drag nume: „Destine Literare”.

Dana OPRITĂ
Redactor-șef • SUA

Românii, indiferent pe ce continent se află, definitiv ori temporar, au știut dintotdeauna să se adapteze intemperțiilor. și-au găsit metode să-și salveze existența, păstrând taina moralei creștine în suflet, chiar dacă doar în cadru restrâns și evadând (nu izolându-se!) în cultură. Poesia e doar un vehicul al Cuvântului în lume. E căruța pe care o încarci cu arme și unelte (înțelepciune), merinde (forță) și haine (frumusețe) pentru calea ce urmează să o construiești pentru tine, pentru ceilalți, pentru urmași. Ca o consecință pelerinajul virtual în Cenaclul Destinilor literare a dezvăluit în acest an lumina conținută în noi. Dragă cititorule, ai contemplat, ai meditat și te-ai rugat alături de noi. Aici s-au zămislit peste munți și oceane punți ridicate din pietrele spirituale cu care am înălțat un templu culturii, nu numai române. Ni s-au alăturat gânditori și creatori de frumusețe din toate colțurile lumii. E singurul început al unui demers ce-l dăruim în revistele noastre, în cadrul cenaclului, promovând rememorarea istoriei culturale ca neam și ca civilizație. Prin anul 2021 am dori să creăm în continuare arealul indemnului: cunoaște-te pe tine însuși!, în prietenie și adevăr, crezând în infinitul atemporal, pentru perpetuarea existenței, moralei și culturii noastre, pentru îndeplinirea urării strămoșești: La Mulți Ani cu sănătate și pace profundă!

Liviu PENDEFUNDA
Redactor-șef • România

Drați români de pretutindeni, vă rog să primiți calde urări – a câta oară anul acesta?... și toate cuvintele frumoase ce se cuvînt de Sărbători (Holiday Season – sezonul sărbătorii, cu Christmas Star – cum este supranumit acest Crăciun special în lumea anglofonă), de pe țărâmul drept al fluviului Saint Laurent!

A mai trecut un an din vietile noastre atât de scurte! Unii l-am trăit fără emoții și probleme, alții au fost mai puțin norocoși. Un gând pios pentru dragul nostru prieten, poetul Al Francisc! Trei colegi din Asociația Scriitorilor Români din America de Nord (ASRAN) au luptat cu virusul Covid și l-au învins. Le urez refacere totală, fără sechele, așa cum îmi doresc și mie (unul dintre cei trei!) – care am contractat virusul în Statele Unite (Las Vegas), încă din 9 ianuarie 2020!

Am supraviețuit anul acesta și pe plan cultural, ba chiar foarte bine, peste așteptări! La aproape fiecare două săptămâni am ținut pe Zoom, cu deosebit succes, cenaclul Destine Literare, mai bine zis Dialogul Internațional DL, cu participanți minunați, oameni de cultură, români și de alte naționalități, de pe patru continente! Ne-am cunoscut mai bine, am învățat lucruri noi, ne-am „îmbogățit” cultural și ne-am apropiat sufletește, poate mai mult ca niciodată. Revista Destine Literare a cam întârziat să apară, dar tot aveți posibilitatea să citiți acest al treilea număr pe 2020, în luna în care planetele Jupiter și Saturn vor fi foarte aproape și se vor vedea așa cum au fost văzute acum aproape 800 de ani (pe 4 martie 1226)! Acesta este motivul pentru care (cum am spus mai sus), Crăciunul 2020 este denumit Crăciunul Stea. GAUDEAMUS IGITUR – ce șansă am avut să trăim în acest an special! Să dea Bunul Dumnezeu ca în anul 2021 să respirăm liberi pe Planetă, fără teamă de virusi! LA MULȚI ANI!

Alexandru CETĂȚEANU
Redactor-șef • Fondator al revistei • Canada

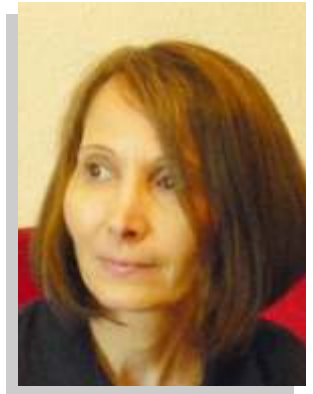

Cuvinte... Înainte	1	Mihai PĂCURARU · Poeme	93
Dan OPRIȚĂ · De ce simplu, dacă se poate complicat?	5	Passionaria STOICESCU · O existență lirică sub semnul culorii	95
Ion HAINES · Limba română în mass-media	9	UZPR · Program activități	97
Dana OPRIȚĂ · „Limba română este patria mea”	15	IN MEMORIAM · George COȘBUC	99
Milena MUNTEANU · În Sfântul Grai Românesc	17	ALT ARICI... TOT POGONICI	101
Dana OPRIȚĂ · Cine sunteți Dvs., Dnă/Dle...? Who are you, Mr./Ms...? · Qui êtes-vous, Monsieur/Madame...? Cine sunteți Dvs., domnule Liviu Pendefunda?	21	Nicolae DIMA · La Baia de Aburi	103
Liviu PENDEFUNDA · Poeme	24	IN MEMORIAM · Ion AGÂRBICEANU	105
Nicolae DIMA · Confesiune creștină: Eseu	25	Marian BARBU · Addenda	106
EMINESCU. ÎNTOTDEAUNA EMINESCU	26	Daniel CORBU · Poeme	114
Lucreția BERZINTU · Interviu cu Mihai Eminescu	26	Dan OPRIȚĂ · Cel mai de preț premiu este talantul talentului dăruit de Dumnezeu	117
IN MEMORIAM · Mihai Eminescu	28	Carmen DOREAL · Poeme	122
CENTENAR Zoe Dumitrescu-Buşulenga	29	Sergiu CIOIU · Despre prieteni	124
Paula BRAGA SIMENC · Cultura în „A”	29	IN MEMORIAM · Gabriela NEGREANU	128
Dana OPRIȚĂ · „La început era cuvântul...”	30	Dorin NĂDRĂU · Memorialistică	129
IN MEMORIAM · George BACOVIA	33	EUTERPE · Virginia ZEANI	131
Florentin SMARANDACHE · Museo del Oro	34	Livia CIUPERCĂ · Canta che ti passa	131
Nadejda GODOROJA · Studiile superioare de specialitate	35	Adriana ROGOVSCHI · Doamnei Virginia ZEANI	134
Lidia GROSU · Poeme	40	Alexandru CETĂȚEANU · Virginia ZEANI la 95 de ani	136
Calendar · IULIE · AUGUST · SEPTEMBRIE	43	Radu ȘERBAN · Meloterapie	140
IN MEMORIAM · Virgil IERUNCA	46	Ion N. OPREA · Un vasluian din familia leilor, Paul Leu	142
Anca SÎRGHIE · Destinul psalmistului Tudor Arghezi	48	Paul LEU · Ciprian PORUMBESCU, scriitor german-român	145
Radu ȘERBAN · O româncă în Japonia: Otilia de Cozmuță	52	TERPSIHORA	149
Theodor DAMIAN · Poeme	56	Radu VIDA · Vom dansa până la sfârșitul timpului	149
Sudhakar GAIDHAN · Devdoot the Angel	59	IN MEMORIAM · Gellu NAUM	151
Nicolae Dan FRUNTELATĂ · Poeme	63	Liviu PENDEFUNDA · Tradiții hermetice la Ion Barbu	152
Krystyna LENKOWSKA · Poeme	67	Dan LUPESCU · Mihai Sultana Vicol · Răstignit pe scutul Cavalerului Cruciat	154
Jacob ISAAC · Poeme	71	IN MEMORIAM · Adrian PĂUNESCU	161
Negoiță IRIMIE · Poeme	72	Petru SOLONARU · Eclesiologica mântuire	162
Mariana ZAVATI GARDNER · Poeme	73	R.K. DAS · Poeme	165
IN MEMORIAM · Emil BOTTA	74	Daniel IONIȚĂ · Poeme	166
Maria NIȚU · Călătoria ca o frumoasă poveste	75	Ion CORBU · Poeme	170
Zenovie CÂRLUGEA · VERONICA BALAJ · Restituiri culturale bănățene	80	Doina Maria CONSTANTIN · Poeme	172
Veronica BALAJ · Poeme	83	Poet(ă) necunoscut(ă) · Poem	176
Roxana PAVNOTESCU · Poeme	87	Marian HOTCA · Poeme	177
Ionuț ȚENE · Poeme	90	Crina DECUSARĂ BOCSAN · Sărbători și sărbătoriri în familia Hașdeu	179

PRIMII PAȘI... PRINTRE CUVINTE	182
Alexandra RUSU · Poeme	182
Adrian LUPESCU · Poeme	183
Melania RUSU CARAGIOIU · Un băiat în furtună	186
IN MEMORIAM · Dan LAURENȚIU	191
Dana OPRITĂ · Poeme	192
Irina LUCA MIHALCA · Poeme	194
Viorica MOCANU · Poeme	195
IN MEMORIAM · Vasile ALECSANDRI · Sergentul	196
Eugen DUMITRU · Nu trageți, oameni buni!	197
Lucreția BERZINTU · In memoriam · München, 1972	203
IN MEMORIAM · Dimitrie ANGHEL	207
Ion HAINEȘ · Florentin Popescu · Convorbiri cu Theodor Damian	208
Smaranda KAFKA · Pireul de castane	210
Horia BĂDESCU · Poeme	214
ORAȘUL MEU	216
Radu VIDA · La Cluj Napoca	216
IN MEMORIAM · Elena VĂCĂRESCU	220
Traian SOCEA · Ajun cu zăpezi de altădată	221
Lucreția BERZINTU · Dialog cu Prof Ada AHARONI	225
Daniel CORBU · Prezentare „Contact International”	233
Nicolae DINA · Ambasadorii literaturii teleormănene	234
IN MEMORIAM · Sașa PANĂ	237
Dana OPRITĂ · Setea, ca o spălare pe mâini	238
Vasile ALECSANDRI · Balada Miorița	241
Florentin SMARANDACHE · Haiku	242
Silvia Beatrice SORESCU · De la Montreal la Bulzeștiul lui Marin Sorescu	243
Carmen STĂNESCU · Poeme	245
Alexandru CETĂȚEANU · Pe ZOOM, din Montreal, activități culturale în timpuri grele	247
Membrii ASRAN	251

ASOCIAȚIA SCRITORILOR ROMÂNI DIN AMERICA DE NORD

DE CE SIMPLU, DACĂ SE POATE COMPLICAT?

Că trăim vremuri tulburi, nu mai este de mult o noutate. Ideea globalizării, atât de perfid insinuată de-a lungul a multor ani, cu măsură bine dotată, extrem de eficient, pare că a atins apogeul. Totul, mă tem că absolut totul stă sub semnul acestui cuvânt.

Dicționarele îl explică astfel:

GLOBALIZARE s.f. fenomen de transformare a lumii într-o unitate, care se manifestă la scara întregului glob, prin mijloace specifice.

Nu-i așa că vă trec fiorii, recunoscând prezentul timpului pe care tocmai îl trăiți?

Iată, chiar și un atât de delicat, de personal – ai putea crede – subiect, așa cum este limba în care fiecare nație se comunică zi de zi, pe ea însăși și altora în egală măsură a fost afectată de acest *virus*. Și nu ne referim, neapărat, la transformările firești, din fiecare limbă vie, ci la similitudinea acestora la nivel – nu-i așa!? – *global*.

În oricare dintre limbile vorbite pe planeta unde trăim, cuvintele au devenit brusc prea lungi și trebuie scurtate: prin eliminarea unei părți, alteori sub forma abrevierilor (din care înțelege fiecare ce vrea și cât poate din vaga urmă de sens ce a mai rămas în ele). Apoi, abuzul de cuvinte străine (din nou, nu ne referim la tendința firească a oricărei limbi de a se îmbogăți, prin împrumut din altă limbă sau creat recent în acea limbă prin mijloace proprii – am definit, astfel, neologismele), preluate fără a le adapta limbii materne. De la inventarea telefoanelor mobile și, grație lor, a posibilității de a transmite rapid mesaje, lucrurile s-au complicat și mai mult, prin simplificarea la maxim, în forme neobișnuite, ridicole (nu doar din punctul meu de vedere), până la anularea personalității limbii în care, până mai ieri, ne simțeam acasă când o foloseam (**U2**, ar fi bine să știm cu toții că, odată, pe când se foloseau doar cuvintele, în limba engleză se scria **you too** sau **TB:-**), nu vrea să însemne nimic altceva decât **foarte binele** franțuzesc, urmat de tot felul de improvizații ale semnelor de punctuație – acele *emoticon* (*emotion* + *icon*) de pe telefoanele mobile sau rețelele de socializare, indispensabile (atât rețelele, cât și figurinele), pentru marea majoritate a utilizatorilor de internet.

Și, spun din nou, nu e vorba doar despre limba română, despre care, dacă îi întrebi, mai toți vor declara cât de mult o iubesc și ce frumoasă este. Personal, acest fel de declarații mi se par false, spuse doar de dragul de a face impresie. A mărturisi că îți iubești limba în care te-ai născut este, pentru mine, același fel de declarație ca aceea legată de Dumnezeu, de părinți sau de țară. Asemenea sentimente nu se strigă în gura mare, nu trebuie să te bați cu pumnii în piept, să arăți că îți iubești mama. Sau țara. Sau pe Dumnezeu. Asta se simte, se trăiește, se arată.

Repet de câte ori am ocazia: cel mai eficient mod de a dovedi că îți iubești limba maternă este să o respecti, vorbind-o corect.

Cum la 31 august, în fiecare an, celebrăm „Ziua Limbii Române” (și bine facem!), mi-am dorit să prelungesc această sărbătoare, începută la ședința Întâlnirilor Culturale (online – Zoom) – „Destine Literare” de la sfârșitul aceleiași luni, prin câteva pagini care să semnaleze tendințe greșite ale vorbitorilor de pe plaiurile mioritice sau care vin de acolo.

Mi-ar fi plăcut să fiu acum studentă la Facultatea pe care am absolvit-o în anii '80 (Limba și Literatura Română), să ascult cursurile de **LRC** (*Limba Română Contemporană*), să aflu punctul de vedere al profesorilor în legătură cu aceste transformări, câte dintre ele au putut fi prevăzute, câte dintre cele care se credea că sigur se vor petrece au rămas, însă, nealterate?

Cursurile de lingvistică ar fi la fel de interesante, mai ales abordarea ei sincronică (studiu al faptelor de limbă așa cum se prezintă ele la un moment dat. Adică acum...).

Și, peste toate, planează un mare pericol, despre care, nu de puțină vreme, avertizează oamenii de cultură. Prof. univ. dr. academician Zoe Dumitrescu-Buşulenga, de exemplu, afirmă cu mare tristețe: „Pierderea obișnuinței lecturii este pericolul cel mai mare care amenință planeta, pentru că slăbește intelectul, puterea de gândire și te face să uiți limba (...) Mă gândesc la limba română, care a ajuns unde a ajuns. Este una dintre marile mele dureri. Se vorbește, astăzi, execrabil! Este catastrofal ceea ce se întâmplă. Avea Odobescu o vorbă despre limba românească – o „*limbă spornică și vârtoasă*”, adică o limbă bogată și cu impact. Foarte frumos spus. Impact asupra minții și asupra inimii. Or, impactul lingvistic astăzi este zero. Se poate vorbi, se poate trânti la nesfârșit, dar fără nici un efect”.

Ca umil doctor în filologie ce mă aflu, nu pot decât să susțin aceste opinii și să constat că limba este lăsată să se transforme chiar la întâmplare, într-un idiom ce se îndepărtează din ce în ce mai mult (și mai repede) de ceea ce spunea, cu 30 de ani în urmă *Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX)* – care include toate cuvintele limbii române, arătând, firește, forma lor corectă. Ce este cel mai trist și de neconceput este faptul că nu se face aproape nimic pentru a stopa această alunecare periculoasă în hăul dispariției identității limbii care ne-a ținut împreună secole la rând. Desigur, traseul evoluției unei limbi nu poate fi ținut sub control, nu-i putem decât constata transformările. Dar chiar trebuie să doar asistăm la această măcelărire a graiului nostru, fără a lua nici un fel de poziție? Circulația simultană a variantelor corecte cu a celor incorecte – așa-numita *variație liberă* – este, admit, un fapt incontrolabil. Dar a o lăsa pe cea greșită să devină normă, grăbindu-te chiar să o treci în **DEX** (așa cum cu uimire am constatat chiar de la prima reeditare, după 1989, a acestui necesar dicționar) nu face decât să accentueze confuzia și să îi asigure pe cei care au lipsit la orele de gramatică de la școală (dacă or mai fi existând acest fel de ore) că e în ordine să vorbească așa cum le este lor mai ușor, ocolind mai toate regulile gramaticale și/sau de pronunție și de scriere.

În unele cazuri, **DEX** semnalează că scrierea corectă a neologismelor este în forma lor românizată (deci, corect se scrie **apropo**, **mersi**, **vizavi**), unde nu e nicio problemă dacă s-ar păstra sau nu scrierea originală, pronunția fiind aceeași, indiferent de modul de scriere. Curios însă, în cazul s.n. **mall**, pl. **malluri** (așa cum apare în Dex-ul nostru cel de toate zilele), se păstrează scrierea din limba de proveniență, engleza, parcă uitându-se că limba română nu are asemenea formă de scriere și că este o limbă fonetică. E drept, cel puțin se menționează [**Pr.: mol**], dar cine înțelege că acea abreviere atrage atenția asupra pronunției? Desigur, asta în cazul fericit în care cineva care are vreo nelămurire, deschide un astfel de dicționar.

Prin urmare, atâta vreme cât „mal”, cum citește orice vorbitor de română, este un cuvânt destul de des folosit, despre care toată lumea știe că e sinonimul lui „țärm”, un al *mal*, fie el scris cu dublarea literei de la final, nu își are rostul. Chiar dacă și cuvântul *mol* există, sensul și frecvența folosirii fiind mult mai reduse, acest *complex care cuprinde magazine* ar fi trebuit românizat, de la bun început.

Am învățat la facultate despre ceva ce m-a îngrozit întotdeauna: dacă numărul celor care folosesc varianta incorectă este mai mare decât cel al celor care respectă regulile gramaticale sau de pronunție (regula majorității care învinge!), greșeala devine regulă!!! Exemplele sunt multe. Mult prea multe. Ceea ce este de neînțeles este faptul că, același DEX (care este singurul reper suprem care trebuie urmat), acceptă, uneori chiar susține varianta incorectă, dintre cele două aflate, încă, în variație liberă. Sigur, se va spune, din nou, fiind o limbă vie, orice transformare ține de evoluția ei firească. Dar chiar asta vrem, ca peste alți 20 de ani să-l arătăm cu degetul pe Eminescu și să ne îngrozim cât de agramat scria? 99 % din edituri, resping manuscrisele, dacă sunt scrise urmând regulile de dinaintea deciziei Academiei, din 1993. Sigur, se vor auzi alte voci care grabnic vor vocifera susținând o cauză demnă de susținut, neexistând „judecători” în acest domeniu (dar ce sunt lingviștii?): să lăsăm vorbitorii să decidă! Bun, dacă e așa, atunci rog să nu fiu arătată cu degetul dacă (așa cum am învățat că este corect și voi considera mereu că este) folosesc verbul **a trebui**, ca pe unul **impersonal**, deci doar la **persoana a III-a singular** sau spun (tot așa cum am învățat că e corect) **eu continuu** (iar nu *eu continui*, asemeni formei de la persoana a II-a singular) sau **nu îmi mai aduc** aminte, deși majoritatea *nu mai își aduce aminte care este corecta topică*.

Apoi, parcă toată lumea (uimitor, inclusiv unii filologi) au uitat că limba română are anumite litere, care îi sunt specifice: **ă, â, î, ș, ț**. Revenirea la scrierea cu **â**, în loc de **î** (dar nu prin eliminarea totală a lui **î**, adăugând astfel alte excepții la multele pe care le are limba noastră) nu a făcut decât să complice și mai mult o limbă „dulce”, dar, să recunoaștem dificilă. Singurul lucru cu siguranță atractiv legat de limba română este faptul că este o limbă fonetică, deci scrierea și citirea ei pot fi învățate cu ușurință, prin aplicarea sensului propriu al zicalei: *așa se scrie, așa se citește...*

Altfel, cu mai multe excepții, decât reguli, limba română, fiind complicată chiar pentru vorbitorii ei nativi, cum să așteptăm să fie pe lista preferințelor cuiva venit din altă cultură? Așa stând lucrurile, e de înțeles (nu și de acceptat) dorința de simplificare forțată, pe care mai ales tânăra generație o face chiar și în limbajul scris (*să fim și noi k restul lumii!*).

Schimbarea modului de scriere este un gest inutil au spus de la bun început filologii din Academie, dar nimeni nu a avut răbdare și înțelepciune să îi creadă, astfel încât inginerii din același for, mai numeroși, se pare, au decis că trebuie să se revină la scrierea cu **â**, pentru a demonstra ce oare?, la început de secol (al XXI-lea!), că limba română este una latină?! sau motivele au fost exclusiv politice? Tot respectul pentru meseria lor, dar fiecare ar trebui să fie stăpân doar pe domeniul pe care l-a studiat. Revoluția din 1989, care a antrenat o serie de schimbări absolut necesare, alături de unele absolut inutile, făcute doar de dragul schimbării sub deviza „tot ce a fost înainte a fost greșit, prost, rău «inclusiv sistemul de irigații și biete nume de străzi, fără vină – „Nuferilor”, devenită „General Berthelot”, de exemplu – poate, că, în acest din urmă caz, fiindcă e mai ușor de pronunțat și de scris?!». Înainte de '89, pentru a reaminti că limba română este una latină era suficient și inteligent folosită litera **â** doar pentru notarea cuvintelor având rădăcina *roman* și a numelor proprii, în funcție de dorința purtătorilor lor. Astfel că, dacă numele tău conținea litera **â**, nu te obliga nimeni să o schimbi cu **î**.

Prin intermediul internetului, circulă tot felul de texte (unele au ajuns și la redacția revistei noastre) ale diferitor persoane, unele semnând chiar cu dr., de parcă acest lucru îți dă dreptul să faci orice afirmație, în orice

domeniu. Un matematician sau un filolog nu vor ști cum se construiește o autostradă, de exemplu, deși și ei sunt dr.! Acest fel de texte ar trebui oprite de la publicare (noi am făcut-o), fiindcă nu fac decât să creeze o și mai mare confuzie.

Dacă v-ați întrebat de ce, pentru publicare, solicităm un scurt CV, așezat sub nume, mai ales al celor care trimit altceva decât creații proprii, iată răspunsul: nu doar spre a afla mai multe despre ei, ci pentru a vă asigura că ceea ce citiți sunt texte semnate de specialiști în subiectul pe care aceștia îl abordează. Eu însămi, de data aceasta, am pus cele două litere în fața numelui meu, pentru a da credibilitate rândurilor pe care le parcurgeți acum. Este singurul motiv și singura circumstanță în care o fac.

Revenind: unul dintre primele lucruri învățate la școală este alfabetul limbii române. Cea mai frumoasă carte din acei ani a fost *Abecedarul*. Învățătoarea ne-a spus sau ne-a reamintit celor care știam deja, că limba română are 28 de litere și care sunt ele (în anii aceia **q**, **w** și **y** nu erau incluse. Doar **k**, pentru *kilometru* și *kilogram*).

În anii de gimnaziu, la orele de gramatică, ni s-a explicat că alfabetul limbii române este format din cele 23 de litere ale alfabetului latin (întâlnite, deci, în orice limbă care folosește aceste caractere, încă fiind excluse cele 3: **w**, **q**, **y**), la care se adaugă **5 litere specifice limbii române: ă, î, â, ș, ț**.

Cursurile anului I de facultate au inclus ore de Slavă veche și Slavonă românească, unde am studiat alfabetul și gramatica lor. Neintrând în amănunte, trebuie doar știut faptul că, **până în 1860**, limba română s-a scris, de regulă, cu *alfabetul chirilic* și, în perioada ultimă, cu un *alfabet de tranziție*.

În aceste condiții, dacă inițial se foloseau **43 de litere și alte semne grafice**, alfabetul chirilic adaptat a fost redus la **33 de litere** în Gramatica lui *Ienăchiță Văcărescu (1787)*, apoi la **28 de litere** în Gramatica lui *Ion Heliade-Rădulescu (1828)*, pentru ca în **1835** să nu mai aibă decât **27 de litere**.

În perioada în care s-a folosit alfabetul chirilic pentru scriere, limba română s-a adaptat astfel încât să cuprindă cât mai multe litere ale aceluia alfabet, datorită faptului că există o legătură foarte strânsă între limbă și sistemul de scriere folosit. **După ce s-a renunțat la alfabetul chirilic, limba română încă era adaptată scrierii cu alfabetul chirilic, așa că în locul unor litere chirilice au apărut niște diacritice pentru câteva litere ale alfabetului latin, ele devenind, astfel, litere noi, specifice alfabetului limbii române.**

Prin urmare, a specifica necesitatea diacriticelor la alfabetul modern al limbii noastre pentru textele scrise la computer, a cărui tastatură nu are literele românești, arată doar lipsa de cunoaștere a alfabetului propriei limbi! Sigur, este nu doar greu de citit, dar se pot crea și confuzii de sens, dacă aceste litere specifice lipsesc. Dar e vorba de *lipsa literei, nu a unui semn diacritic*. **Ț** nu este *T cu un semn diacritic*, ci *litera Ț*, specifică limbii române!!

Continuând semnalarea evenimentelor istorice, în urma reformei din **1953**, după înlocuirea generală a literei **â** cu **î** și eliminarea literei **â** din alfabetul modern al limbii române, au rămas **27 de litere**. Reamintesc, acestea nu includeau literele **q**, **w** și **y**. Aceste litere erau folosite doar în împrumuturi, în numele proprii străine și în formații bazate pe ele, precum și în unele nume proprii românești de persoane, scrise după model străin. De aceea aceste litere nu erau incluse, în alfabetul limbii noastre.

În **1964** s-a consfințit, practic, reincluderea literei **â** în alfabetul modern al limbii române, folosită însă exclusiv pentru notarea cuvintelor având rădăcina *roman*, precum și a numelor proprii, în funcție de dorința purtătorilor lor. Repet, cea mai simplă, dar, în același timp puternică modalitate de a reafirma latinitatea limbii noastre.

În **1982** s-a consfințit prin publicarea *Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM)*, includerea literelor **q**, **w**, **y**. Astfel, alfabetul modern al limbii române a ajuns să aibă **31 de litere (cele 26 ale alfabetului latin, plus cele 5 specifice alfabetului românesc)**. În continuare, însă, literele **q**, **w** și **y** își păstrează caracterul de litere „aparte”, fiind folosite numai în cuvinte și nume proprii străine.

De altfel, **w** și **y** în poziție finală de cuvânt sunt încă percepute ca străine limbii române, de aceea la cuvintele cu aceste forme finale, articolul și desinențele se leagă prin cratimă.

În **1993**, așa cum am menționat deja, Academia Română a stabilit revenirea la scrierea generalizată cu **â** în grafia limbii române, în conformitate cu hotărârile adoptate de Academia Română înainte de 1948.

Iată cum este comentată această hotărâre într-un articol de pe internet: „Fiind vorba de o decizie care urmărea, probabil, simplificarea aplicării noilor reguli, ea a fost privită ca având natură politică, fiind contestată de numeroși lingviști. În condițiile în care scrierea cu **â** a fost considerată dintotdeauna o componentă a originii latine a limbii române, modificarea din 1993 a urmărit ruperea de normele impuse în urma sovietizării de după 1945, precum și de cele adoptate în timpul regimului comunist de dinainte de 1990.

Dorința de ușurare a aplicării noilor norme a fost cel puțin neinspirată, utilizarea lui **â** în locul lui **î** nefiind justificată în numeroase cazuri particulare. Acesta a fost și motivul contestării de către lingviști și de către o parte a populației, care, din spirit de frondă, au refuzat folosirea noii norme, scriind în continuare cu **î**. În plus, caracterul generalizant al noii norme a bulversat multe minți, ajungându-se la construcții hilare de genul *ânchis* sau *capântortură*, ultimul apărut chiar în ediția DEX-ului din 1996.”

Așadar, ce-ar fi ca, în loc de fraza care a devenit clișeu: „și nu uitați să puneți diacriticele”, să cerem, simplu, ca în computerul pe care este scris textul pe care vrem să îl trimitem, la revista „Destine literare”, de exemplu, să fie instalat fontul ce conține literele și semnele de punctuație specifice limbii române (ușor de găsit pe același internet).

Deci, vă rog să folosiți **doar** acest font pentru textele trimise la redacție!

Și încă o observație de care vă rog insistent să țineți seamă: sub scuza tastaturii computerelor, dar și în dorința de a copia maniera de aplicare a lor „ca la alții”, semnele de punctuație numite *ghilimele* sunt și ele folosite incorect, de fapt. Iată ce, dacă va căuta pe internet, oricine va găsi legat de acest subiect. Am aplicat, din nou, atât de obișnuita manevră copy/paste:

„Tehnoredactare

În tipărituri și în materiale digitale apar diferite variante de ghilimele:

- „...” – ghilimele 99 jos, 99 sus
- „...” – ghilimele 99 jos, 66 sus
- “...” – ghilimele 66 sus, 99 sus
- „...” – ghilimele „unisex”

Totuși, în ciuda uzului variat, **din 1995 forma standard a ghilimelelor folosite în limba română este „...” (99 jos, 99 sus) despre care Academia Română afirmă că este *singura formă admisă*.**

În tehnoredactarea românească, de regulă între ghilimele – atât cele românești cât și cele franțuzești – și textul inclus nu se lasă spațiu. În schimb se lasă spațiu în exteriorul ghilimelelor.

Pentru cei care, ca mine, înainte de a avea un computer, am folosit mașinile de scris, știm că, pe orice tastatură, chiar dacă nu este una care să aibă literele și semnele de punctuație românești, există taste care le substituie.

Și, fiindcă am ajuns la acest punct, dragi colaboratori, vă rog, vă anunț că, dacă textele care ajung la adresa redactorului-șef, subsemnata, Dana Oprea, **destineliterare2020@gmail.com**, nu sunt corectate și scrise folosind literele românești, cu părere de rău vă spun că nu vor fi publicate până când, nu le veți trimite din nou, corectate. Vă rog să înțelegeți că munca la această revistă, ca la mai toate care apar online, este benevolă, făcută din nesfârșită dragoste pentru cultură și, tocmai pentru că respect acest „plictisitor” segment de viață și continuu să îl consider necesar, voi face tot ce îmi stă în putere să îi păstrez standardele înalte. Nu suntem gazetă de perete, nu susținem diletantismul. Chiar dacă unora nu le place această afirmație, îmi pare rău, o repet de câte ori este posibil: valoarea este singura unitate de măsură aplicabilă unor *destine literare*, cu atât mai mult cu cât ele sunt incluse în paginile unei reviste. Aceasta.

Nu putem suplini munca specializată a corectorilor, dar putem avea grijă – cu sprijinul și înțelegerea dvs. – ca textele publicate în „Destine literare” să fie, pe cât posibil, așa cum e de dorit, nu doar o lectură plăcută și utilă, dar și un exemplu de exprimare corectă. Dacă nu aici, unde? În discursurile politice sau în reclame?

Vă sfătuiesc să citiți cu atenție articolul următor, semnat de prof. Univ. Dr. Ion Haineș și să încercați să țineți cont și de atenționările semnalate acolo, pentru a putea deveni, fiecare dintre noi, exemple și a ajuta limba română să nu fie călcată în picioarele cuvintelor aruncate fără nicio logică a gramaticii.

Și, nu uitați că, pe internet se află informații corecte, laolaltă cu cele incorecte, postate de oricine știe să folosească această, altfel, minunată invenție. Totul este îngăduit, într-o eronată presupunere că nimeni nu vrea să dezinformeze. Diletantismul și-a găsit, însă aici, un confortabil *acasă* al lui. Majoritatea oamenilor crede tot ce poate fi găsit pe internet (și, oh, Doamne, ce nu poate fi găsit acolo!). Dacă la o banală căutare pentru „literele limbii române”, *Wikipedia* atotștiutoare (unde oricine se crede dr. în orice domeniu și, în consecință, poate scrie – și chiar o face – orice!!!, ea fiind, de altfel „a free online encyclopedia, **created and edited by volunteers around the world and hosted by the Wikimedia Foundation**”) oferă aceste informații, ele vor fi considerate corecte și degeaba îndrăznește vreun filolog (cazul meu) să le clarifice, el va fi luat în răs. Îmi doresc ca paginile pe care le-ați citit până acum să vă fi fost de folos pentru a urmări, cu alți ochi, rândurile de mai jos, copiate de pe internet:

„**Alfabetul limbii române** este totalitatea literelor folosite pentru scrierea limbii române. În prezent conține 31 de litere și folosește cele 26 de caractere ale alfabetului latin la care se adaugă o serie de 5 caractere suplimentare formate prin aplicarea de semne diacritice.”

Știu că lucrurile simple sunt cele mai complicate, dar, măcar cu un pas înainte ca *fagurele de miere* să devină amar, să vorbim și să scriem limba română așa cum am învățat-o în timpul școlii (slava Domnului, au fost suficiente ore de limbă și literatură în cei 12 ani urmați de marea majoritate dintre noi – în fine, sper că încă mai există astfel de ore!) și să nu ne complicăm cu introducerea după plac, fără nicio motivație, a unei maniere de exprimare scrisă sau vorbită, venită din alte zări, nu neapărat de soare pline.

Iertată-mi fie îndrăzneala de a-mi fi exprimat respectul pentru limba în care m-am născut, dar este modul de a vă arăta considerația mea, oferindu-vă să o regăsiți în paginile revistei „Destine literare”, în varianta ei cea mai pură.

Vă mulțumesc pentru înțelegere și pentru grija viitoare în redactarea materialelor trimise spre publicare, pe care le așteptăm cu brațele și inima deschise.

LIMBA ROMÂNĂ ÎN MASS-MEDIA

Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor din România, printr-un Comunicat oficial, își exprimă „profunda îngrijorare față de degradarea continuă a limbii române folosite în spațiul public, ca și a nivelului cultural general, în special din partea celor care, prin rolul lor social, sunt luați drept exemple de către categorii largi de cetățeni”.

Se face precizarea că „limba română nu este un simplu instrument de comunicare. Ea este o componentă esențială a identității și un liant al unității naționale”. Înăchită Văcărescu echivala cultivarea limbii române cu patriotismul. „Limba este instrumentul gândirii. Cine vorbește și scrie incorect este puțin probabil să gândească bine”. Aceasta dovedește absența culturii corespunzătoare, lipsa pregătirii și competenței.

Cei care sunt vizați în primul rând de degradarea limbii române în spațiul public sunt politicienii, oamenii de media, „vedete” ale divertismentului și alte categorii de persoane cu apariții publice frecvente. Degradarea limbii române este însoțită și de o prăbușire a nivelului cultural general.

Emisiunile culturale aproape că au dispărut din programele de radio și televiziune, iar nivelul cultural al celorlalte emisiuni e foarte scăzut. În loc să cultive valorile, să ofere repere și modele, viața publică românească oferă contra-exemple, dăunătoare moral și intelectual.

Uniunea Scriitorilor din România își exprimă îngrijorarea față de asemenea stare de lucruri și trage un semnal de alarmă opiniei publice de a reacționa și de a da dovadă de responsabilitate în corectarea acestor disfuncționalități.

Limba este componenta fundamentală a spiritualității unui neam. Ea e „măsurariul civilizației unui popor”, cum spunea Eminescu, și „întâiul mare poem” al său, cum o definea Blaga.

„A vorbi despre limba română este ca o duminică”, spunea Nichita Stănescu. Și tot el adaugă: „Limba română este patria mea”.

Această „țară miraculoasă” este păstrătoarea unui inestimabil tezaur de frumuseți, suprema noastră mărturie în eternitate. Identitatea **limbă-neam** este veche în istorie și aceasta se vede din însăși semnificația pe care cuvântul o avea mai demult. Cu acest sens îl folosește și Eminescu în **Scrisoarea III** „Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vreo limbă”.

„Limba noastră-i o comoară”, zicea, de asemenea, Alexei Mateevici în cunoscuta-i poezie. Într-adevăr, ea vine din adâncuri de istorie și este expresia sufletului nostru național, a modului nostru de a gândi și a simți, de a fi în lume. Limba este, în același timp, însăși istoria noastră, cu trecutul și prezentul ei, cu generațiile succesive care au lăsat în memoria vie a neamului sau în cronici și hrisoave, în opere literare mărturia existenței noastre milenare pe aceste meleaguri și aspirațiile și idealurile unui întreg popor.

Limba noastră este un dar neprețuit făcut de înaintași. Întru șlefuirea și desăvârșirea ei au lucrat de-a lungul veacurilor milioanele de anonimi, oameni simpli care au creat acea capodoperă nepieritoare, **Miorița**, expresie genială a spiritualității românești, dar și marii scriitori, „executori” inspirați ai legământului testamentar al Văcărescului.

Marii maeștri ai scrisului românesc – de la Eminescu, Creangă, Caragiale, la Sadoveanu, Arghezi, Blaga – au înțeles că poporul este marele făuritor al limbii, geniul ei, și că prima lor datorie este aceea de a cultiva această limbă, de a-i da strălucirea nepieritoare, prin opere literare reprezentative, care să dea seamă umanității de fizionomia noastră morală și filozofică.

Nouă, tuturor, ne revine, deci, o misiune de o mare noblețe patriotică, aceea de a duce mai departe făclia limbii române, de a o cultiva și îmbogăți, de a o apăra de orice fel de denaturări, păstrându-i spiritul viu, popular, autenticitatea și frumusețea fără seamăn.

Nu vom obosi niciodată să aducem un cald elogiu limbii române, să-i evidențiem marile virtuți, dar și să punem un diagnostic în cazul unor boli de care trebuie s-o vindecăm.

„Creșterea limbii românești/Și-a patriei cinștire” devin pentru noi însemnele unor sublime permanențe, adică dovezi ale lui **a fi** în istorie și în eternitate.

Marii scriitori români din toate epocile au exprimat opinii memorabile despre limba română. **Vasile Alecsandri** spunea: „Limba este tezaurul cel mai prețios pe care-l moștenesc copiii de la părinți, depozitul cel mai sacru lăsat de generațiile trecute și care merită să fie păstrat cu sfințenie de generațiile ce-l primesc. Ea este cartea de noblețe, testamentul de naționalitate al unui neam”.

Opinii excepționale despre limba română găsim la **Eminescu**:

- „Măsurariul civilizațiunii unui popor astăzi este o limbă sonoră și aptă a exprima prin sunete noțiuni, prin șir și accent logic cugete, prin accent etic sentimente”. (**Echilibrul**, în *Federațiunea*, 22 IV, 1870).
- „Limba, alegerea și cursivitatea expresiunii în espunerea vorbită sau scrisă e un element esențial, ba chiar un criteriu al culturii. Maturitatea culturii publice a spiritului poporal se manifestă cu deosebire în limba sa, și între cultii unui popor se numără numai aceia cari au suit înălțimea și domină terenul întreg”. (**Scrieri politice și literare**, ed. I. Scurtu, 1905, p. 12)
- „Farmecul poeziei populare îl găsesc în faptul că ea este expresia cea mai scurtă a simțământului și a gândirii”. (**Idem**, p. 308)
- „Limba lui Bălcescu este totodată culmea la care a ajuns românimea îndeobște de la 1850 începând și până astăzi, o limbă precum au scris-o Alecsandri, Const. Negruzzi, Donici și care asăzi e aproape uitată și înlocuită de păsăreasca gazetarilor,... Nicolae Bălcescu e dealtmintrelea o dovadă că limba românească, pe vremea lui și înainte de dânsul, era pe deplin formată și în stare să reproducă gândiri cât de înalte și simțiri cât de adânci”. (*Timpul*, 24 XI, 1877)
- „Limba și legile ei dezvoltă cugetarea”.
- „Din scrierea unui om se poate cunoaște gradul său de cultură: stilul este omul”. (**Scrieri politice și literare**, p. 12).
- * „Presa noastră-scrisă în mare parte într-o limbă cosmopolită, lesne de învățat de către orice străin în câteva zile – e o presă națională. Cu toate acestea, lucrarea ei zilnică asupra înțelegerii poporului șterge până și rămășițele de originalitate ale graiului nostru străvechi... Dacă deschidem ziare de științe naturale, de medicină, de ce-o fi, ne ia ochii lipsa de respect pentru limbă, primirea de termeni străini fără trebuință și numai din lene de a căuta echivalentul românesc... Cauza pentru care s-a lăștat atât de mult stricarea limbii... e aceeași, căreia peste tot îi datorăm toate relele de care suferim: politica”. (*Timpul*, 6 V, 1880).

În celebrul său studiu din 1868, **Limba română în jurnalele din Austria**, **Titu Maiorescu** face o analiză necruțătoare privind denaturarea limbii române în presa din Transilvania, Bucovina și Banat, „prin construcții străine fără nicio adaptare de stil și incapabile de a-i manifesta propria idee în modul ei originar”. Criticul definește „greșelile neiertate în contra limbii române”, prin introducerea unor construcții false de cuvinte, printr-un stil greoi antiromân” și, mai ales, printr-o „monstruoasă germanizare în expresii”. „Prin formarea noilor expresii și prin construcțiunea lor sintactică, compatrioții noștri de peste Carpați introduc pe toate zilele în limba română o denaturare a spiritului propriu național”. Exemplele pe care le ia din presă sunt zdrobitoare. Observațiile lui Maiorescu sunt de bun simț și de mare actualitate. În loc de „germanizare”, putem scrie „anglicizare!”. „Este cu neputință de a transplanta idiotismele unei limbi în altă limbă prin traducerea literală a cuvintelor”. „Stilul greoi provine din înțelegerea grea a celui ce scrie, și cine face vorbe multe la idei puține are o cauză foarte firească pentru aceasta”. „O cauză națională apărută cu o limbă stricată este pe câmpul literar o cauză pierdută”. Vorbe memorabile!

El combate, de asemenea, falsa originalitate, introducerea de prisos a cuvintelor noi acolo unde avem alte cuvinte vechi cu același înțeles. „Greșeala fundamentală în toate aceste provine din necunoașterea valorii proprii ce o are limba unui popor”.

El subliniază valoarea sinonimelor, după care se judecă „bogăția unei limbi și gradul de fineță al deosebirilor intelectuale într-o națiune”.

O altă analiză critică, la fel de necruțătoare, este aceea privitoare la **Beția de cuvinte** din *Revista contemporană* (1873).

Un studiu celebru al lui Maiorescu, **Oratori, retori, limbuți** (1902) definește termenii pe scurt: „oratorul vorbește pentru a spune ceva, retorul pentru a se auzi vorbind, limbutul pentru a vorbi”. Exemplele sunt luate din discursurile parlamentare, de unde și I.L. Caragiale și-a luat modelele pentru personajele sale din **O scrisoare pierdută** (Cațavencu, Farfuridi etc.).

Amintesc toate acestea, pentru că ușor putem face transferul în actualitatea noastră politică și jurnalistică.

De altfel, **Caragiale** însuși cerea ziaristului „Cinste și gramatică”, adică onestitate, obiectivitate, corectitudine și cunoașterea limbii române, a regulilor ei gramaticale.

Liviu Rebreanu făcea o mărturisire de credință: „Temelia creației rămâne, negreșit, expresia, nu însă ca scop, ci ca mijloc. De dragul unei fraze strălucite sau al unei noi împerecheri de cuvinte, nu vom sacrifica niciodată o intenție. Prefer să fie expresia bolovănoasă și să spun într-adevăr ce vreau, decât să fiu șlefuit și neprecis... De altfel, cred că e mult mai ușor a scrie «frumos», decât a exprima exact”. (**Amalgam**, 1913, p. 10-13).

Nicolae Iorga: „Între elementele care formează comoara sufletească a poporului românesc, niciunul nu cuprinde mai mult și nu oglindește mai adevărat decât însăși limba lui” (**Sfaturi pe întuneric**, vol.II, 1940, p. 187-192).

Mihail Sadoveanu: „Scriitorul are mereu de învățat de la înaintași și de la dascălul nostru suprem de limbă, al tuturor, poporul, creatorul și purtătorul limbii”. (*Tânărul scriitor*, 1955, nr. 10).

Tudor Arghezi:

- „A crea din cuvinte o lume de idei și de simțiri noi exchivalează cu a înălța și înnobila limba”. (*Luceafărul*, 1. XII, 1958).
- „Miracolul suprem: cuvântul, cu diviziunea lui: limba... E miraculos cuvântul pentru că la fiecare obiect din natură și din închipuire corespunde un cuvânt... O idee se face act, scoborâtă în cuvinte”... „Un cuvânt cântărește un miligram și alt cuvânt poate cântări greutatea muntelui răsturnat din temelie și înecat în patru silabe. Cuvinte fulgi, cuvinte aer, cuvinte metal. Cuvinte întunecate ca grotile și cuvinte limpezi ca izvoarele pornite din ele. Într-un cuvânt se face ziuă și alte cuvinte amurgesc. Cuvintele scapără ca pietrele sau sunt moi ca melcii.” (**Tablete de cronicar**, 1960).

Lucian Blaga: „Limba este întâiul mare poem al unui popor”. (*Contemporanul*, 1965, nr. 10).

G. Călinescu: „Un nou mod de a gândi (de a oglindi universul) atrage după sine nu un vocabular nou, ci un chip inedit de a descoperi valența cuvintelor”. (**Studii și cercetări de istorie literară și folclor**, IV, 1965, p. 574 și urm.).

Nichita Stănescu: „A vorbi despre limba română este ca o duminică. Limba română este patria mea.”. (**Respirări**).

Am prezentat, pe scurt, câteva din opiniile marilor scriitori, care au fost și mari gazetari, despre limba română. Opiniile lor trebuie luate ca modele pentru tinerii gazetari, care au datoria de a respecta limba română și de a o îmbogăți, prin cunoaștere, prin cultură, prin devotament.

S-au scris nenumărate poeme închinare limbii române, începând cu acea superbă „Limba noastră-i o comoară” de Alexei Mateevici, continuând cu celebra poezie a lui Ienăchiță Văcărescu: „Urmașilor mei Văcărești/Las vouă moștenire/Creșterea limbii românești/Și-a patriei cinstire” și cu atâtea alte poezii cuprinse în diverse antologii. De menționat și cunoscuta poezie **Limba românească** de George Sion, în care, printre altele, el spune: „Mult e dulce și frumoasă /Limba ce-o vorbim./Altă limbă-armonioasă/Ca ea nu găsim”. El ne îndeamnă să cultivăm limba română și ne invită cu sinceritate: „Vorbiți, scrieți românește./Pentru Dumnezeu”.

Nu întâmplător, Legea din 2013 a decretat ziua de 31 august Ziua Limbii Române, ca o dovadă oficială de prețuire a limbii române.

Din păcate, după 1989, odată cu libertatea de exprimare, au apărut în spațiul public românesc, în presa scrisă, la radio și la televiziune, numeroase denaturări ale limbii, abateri de la normele gramaticale, un vocabular sărac sau umflat, grandilocvent, cosmopolit sau vulgar, uneori chiar pornografic. Unii înțeleg libertatea presei prin posibilitatea de a publica orice și oricum, prin lipsa oricăror criterii morale și profesionale, prin cultivarea vulgarității, a pornografiei și violenței.

Cauza principală: lipsa culturii, superficialitatea, suficiența, vedetismul sau, așa cum spunea Eminescu, politica, politicianismul. Asistăm, zi de zi, mai ales la posturile de televiziune, la o vorbărie goală, la o „moară de palavre”, cum i-ar zice Eminescu. Politicieni care nu au nimic de spus țin discursuri goale de sens, confuze, demagogice, propagandistice, doar pentru a manipula auditoriul în favoarea lor, a partidului lor. Avea dreptate Maiorescu să-i numească retori și limbuți. *Beția de cuvinte* este, astăzi, o boală a presei românești.

Educația în școală lasă de dorit. Rezultatele catastrofale de la bacalaureat vorbesc de la sine. Tinerii nu mai citesc. Internetul a devenit zeul modern al zilelor noastre. Informația de pe internet e lacunară și falsă, dar amăgitoare. Cunosced exemple de studenți care își copiază lucrările de diplomă direct de pe internet, și apoi devin mari specialiști în mass-media sau în cultură.

Limba română este averea de preț pe care au luat-o cu ei și ziariștii și scriitorii români din diaspora. Iată doar două exemple semnificative. Pr.Prof. Univ. Dr. Theodor Damian, directorul revistei de spiritualitate și cultură românească *Lumină Lină/Gracious Light* din New York, publică un text despre „Vocabularul limbii strămoșești în păstrarea identității personale și naționale”. El vorbește despre dimensiunea sacră, metafizică a limbii, despre faptul că „limba poate fi concepută ca loc de refugiu, ca un cuib unde te poți adăposti, unde te simți protejat, hrănit”. (*Lumină Lină/Gracious Light, an XXII*, Nr. 3, iulie-sept. 2017, New York, p. 94). „Limba nu poate fi izgonită din adâncul ființei, din identitatea autentică profundă”, spune el. „A uita limba strămoșească înseamnă a adopta o existență fabricată, superficială, care nu va fi niciodată a ta și în care nu vei fi niciodată tu însuși” (Idem, p. 95). Scriitorul și gazetarul Theodor Damian avertizează asupra pericolelor care pândesc limba română, printre care „abuzul față de ea prin folosirea unor stiluri bombastice și a barbarismelor care forțază exprimarea, dezzechilibrează armonia și distruge frumusețea limbii”, fenomen despre care vorbea și Eminescu la vremea lui.

„Îndepărtarea de limba strămoșească este îndepărtarea de părinți, îndepărtarea de tine însuși, adică alienarea. Pierderea limbii duce la rătăcire”, spune autorul (*Idem*). „Limba română este abuzată în fiecare zi,

uneori fără a ne mai da seama chiar, fără a conștientiza abuzul. Ne batem joc de limba părinților noștri prin folosirea de cuvinte de ocară, o formă a grăirii în deșert prin împrumuturi nefericite din alte limbi și adaptări caraghioase și siluire grosieră și inacceptabilă a frumuseții, cumințeniei și autenticității limbii părintești”. (*Idem*, p. 96).

La rândul său, Alexandru Cetățeanu, scriitor și gazetar, directorul revistei *Destine literare* din Montreal, Canada, mărturisește că iubirea pentru limba română a fost pentru el o coordonată permanentă în activitatea sa literară și culturală. „Limba română nu se uită. Iubesc limba mea, scriu în limba lui Eminescu”, spune el. (Cartea **Balanța cuvintelor**, ACSR, Montreal, 2018).

Din păcate, la toate nivelele (morfologic, sintactic, lexical, stilistic) limba română din mass-media e în mare suferință. Exemplele vorbesc de la sine.

La capitolul **Morfologia**, întâlnim numeroase greșeli care nu sunt permise nici măcar unui elev de gimnaziu. Trec peste celebrele **substantive succesuri** și *almanahe*, care trădează o îngrijorătoare lipsă de cultură a unor oameni cu importante funcții politice, și mă opresc la alte exemple, care apar frecvent în presă. Este vorba despre substanțivele masculine *copil* plus substantivele masculine care la Nominativ singular se termină în -iu, ex. *fiu, vizitiu, geamgiu, tinichigiu, hangiu* etc., și care la Nominativ plural nearticulat au forma *fii, vizitii, geamgii* etc., iar forma de Nominativ plural articulat este în -iii. Exemplu: *copiii, fiii, vizitiii* etc. Exemple greșite: „Copii au fost abandonați”/în loc de „copiii au fost abandonați”.

Același lucru în cazul unor **adjective**, precum: *zglobiu, argintiu, palavragiu, zurbagiu, fustangiu* etc.

În cazul unor articole posesive ca *al, a, ai ale*, descoperim greșeli de genul: „Abuzuri a unor procurori”, în loc de „abuzuri ale unor procurori”.

Adjective greșit folosite: **flagrant**. Imperturbabil, mai toată lumea afirmă cu seninătate: „Hoțul a fost prins în *flagrant!*”, „Polițiștii au organizat *flagrantul!*”, „Intrând în grupul huliganilor, a picat și el în *flagrant!*”. Dacă ar fi deschis un dicționar al limbii române, ziaristul respectiv ar fi observat că **flagrant** = adj, evident, izbitor, incontestabil (fr, flagrant). Forma corectă: *flagrant delict*.

Un alt exemplu: **salutar**, folosit cu sensul *de salutat!* Greșit! **Salutar** = folositor, salvator.

Idem, adjectivul **lucrativ**, care înseamnă *rentabil, câștig bănesc*. Unii îl folosesc greșit, cu sensul „unde se lucrează”. Exemplu: „Atelier *lucrativ!*”. „Ședința a avut un caracter *lucrativ!*”!

O altă confuzie des întâlnită: **fortuit**. Cineva a vrut să spună: „**Fortat** de împrejurări...”, dar a scris **fortuit**, ceea ce e cu totul altceva. În dicționar citim: „**fortuit** = adj. venit pe neașteptate, neprevăzut, întâmplător, inopinat”.

Alt exemplu, des întâlnit: **virtuos/virtuoz**. **Virtuos** = care respectă idealurile etice, principiile și normele morale, înzestrat cu multe virtuți. **Virtuoz** = interpret care stăpânește perfect tehnica execuției.

Sau: „Cărți **noi** apărute” pentru „Cărți **nou** apărute”. Idem, „Copii **noi** născuți” pentru „Copii **nou** născuți”.

Un grad de comparație abuziv folosit: „Mașina pe care mi-am cumpărat-o e **super!**”, „Mi-am cumpărat o rochie **super!**”. „Totul a fost **OK!**”

Pe lângă **super**, apar barbarisme de genul: **cool, wow**: „Mă simt foarte **cool!**”, „Am un păr **wow!**, dar și adjective din zona argotică: **mișto, nasol** etc. (Atenție, a existat o emisiune TV, care se chema **Wow biz!**).

Folosirea greșită a **pronumelui de întărire**: „ei înșăși”, „noi înseși” etc.

Formele corecte ale acestui pronume sunt:

MASCULIN	FEMININ
Eu însumi	Eu însămi
Tu însuși	Tu însăși
El însuși	Ea însăși
Noi înșine	Noi înseme
Voi înșivă	Voi însevă
Ei înșiși	Ele însele, înseși

Folosirea greșită a **pronumelui demonstrativ**. Iată formele corecte: aceeași oameni. aceeași femeie, aceleași femei, aceleași femei.

Numeralul cardinal. Lipsa acordului cu substantivul: „ora doișpe” (corect: „ora douăsprezece”). „doisprezece luni” (corect: „douăsprezece luni”).

Numeralul ordinal. Forme corecte: „clasa întâi” (nu „clasa întâia”), „întâia clasă”.

Verbul. Folosirea greșită a verbelor *a crea, a agreea, a apărea, a plăcea, a lectura, a revendica*.

Formele corecte: *a crea, a agreea*, se conjugă ca un verb de conjugarea I (a lucra). Deci: *creez, creezi, creează, creăm, creați, creează, agreez, agreezi, agreează, agreăm, creați, agreează*.

Corect: *a plăcea, a apărea*, NU *mi-ar place să călătoresc, va apare o carte*.

Forma corectă a verbului este *a revendica*, Nu *a revindeca*.

A lectura (folosit abuziv) pentru *a citi*. (De când toți lecturăm, nu mai citește nimeni!).

Folosirea greșită a verbelor impersonale de tip **a trebui**. Ele nu se conjugă, au o formă invariabilă. Exemple greșite: **trebuim, trebuiam, trebuiai, trebuiește**. Iată formele corecte: ind. prez.3, sg. **trebuie**, imperf. 3 sg. **trebuia**, 3 pl. **trebuiau**, viit. 3 pl. **vor trebui**, conj. prez. 3 **să trebuiască**.

Adverbul *demult* și *de demult*. Forma corectă: *demult*, cu sensul de *odinioară, odată, demult* (răspunde la întrebarea *când?*), și *de mult* (răspunde la întrebarea *de când?*).

Conjunția. Aproape toată lumea folosește greșit comparația (conjunția) *ca*, dublată de conjunția *și*, pentru evitarea cacofoniei. Exemplu: „Cartea *ca și* aspect este OK!”. Nu putem spune simplu: *ca profesor, ca polițist*, pentru că nu mai putem scăpa de acel „*ca și!*”!

Pentru evitarea cacofoniei, unii adaugă, greșit, cuvântul „virgulă”. Virgula e un semn de punctuație, nu e un cuvânt!

Alte confuzii: *or/ori*. *Or* – conjuncție = dar, însă, deci, așadar; *ori*, conjuncție disjunctivă, exprimă o opoziție între idei sau o alternativă.

Prepoziția. Lipsa prepoziției *pe* înaintea de pronumele relativ *care*. Exemple (greșite): „Cartea care am citit-o”, „Filmul care l-am văzut”. „Florile care le vând”. Corect: „Cartea pe care am citit-o”. „Filmul pe care l-am văzut”. „Florile pe care le vând”.

Sau: în formularea (incorectă) „Mulțumesc (mersi) **de** invitație” (imitație după fr. remercier de...), când, normal ar fi trebuit „Mulțumesc **pentru** invitație”, într-o corectă limbă română.

La capitolul **Sintaxă**, găsim numeroase construcții greșite. Un exemplu concret este dezacordul dintre subiect și predicat: „Fiecare *vrem* să participăm la concurs.” Sau: „Fiecare *avem* evaluările noastre”. În ambele cazuri, subiectul este *fiecare, deci acordul corect era*: „Fiecare vrea să participe la concurs” și „Fiecare are evaluările lui”. Aici, e vorba despre acordul prin atracție care se realizează mai ușor atunci când subiectul este pronumele **fiecare** sau **niciunul**, urmate de un determinant la plural: „**Fiecare** dintre aceste explicații **sunt unilaterale** (în loc de **este unilaterală**) sau **Niciunul** dintre cei plecați nu **s-au mai întors** (în loc de „**nu s-a mai întors**”).

Las la o parte faptul că toată lumea folosește abuziv formula „cu subiect și predicat” când trebuie și când nu trebuie.

Exemple de construcții greșite: „Atât sub aspectul...”, partea a doua se uită: „cât și sub aspectul”...

Exemplu: „Atât Luiza și Alexandra se pare că nu au fost ucise de Gh. D.” (Asta nu e presă!).

Formula: „Funcție de...” este greșită. Corect: „În funcție de...”

Abuz de fraze lungi, confuze, ininteligibile, cu multe subordonate.

Lexicologie.

În mass-media, întâlnim un vocabular sărac, cu multe cuvinte greșit folosite, cum ar fi **locație**, care înseamnă, de fapt, **închiriere, chirie plătită pentru anumite bunuri luate în folosință, președenție** (pentru **președinție**), **repercursiuni** (pentru **repercusiuni**) sau cu cosmopolitisme (anglicisme), împrumuturi nu totdeauna necesare, cum ar fi : **designer, hairstilist** (pentru frizer), **job** (pentru loc de muncă), **market** (pentru **magazin**) etc. Numeroase anglicisme au intrat în limbajul comun, ele aparținând domeniilor mai noi ale economiei, ale informaticii sau ale mass-media și e foarte greu să facem abstracție de ele. Exemple: **manager, mall, broker, dealer, site, on line, e-mail, feed-back, breaking news, fake news, live, feeling, talk-show** etc. Rămâne ca viitorul să hotărască.

Desigur, unele dintre ele s-au încetățenit, dar majoritatea sunt ininteligibile pentru oamenii de rând.

Des întâlnită e sintagma **vizavi** (fr. vis-a-vis), adverb de loc, care înseamnă **În punctul opus, Peste drum, Față în față**, dar care este utilizat în mod eronat în expresii de genul „**vizavi** de opinia colegului meu”. Sau : „De ce ne împrumutăm atât de mult **vizavi** de alte țări?”

Însuși conceptul de **mass-media** nu e înțeles în sensul lui adevărat. Auzim, deseori, formularea „mijloace mass-media”, când, se știe (cine știe!), că mass-media înseamnă mijloace de informare în masă. Termenul **medium** (la plural **media**) este un cuvânt de origine latină, transplantat într-un ansamblu anglo-saxon. El desemnează în principiu procesele de mediere, mijloacele de comunicare și se traduce, în general, cu expresia **comunicațiile de masă**. Deci **media = mijloace de comunicare; mass-media = mijloace de comunicare pentru un mare public, un public de masă**. Constat că **Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române**, publicat de Academia Română în 2007, acceptă ca fiind corectă formularea **media** (presă scrisă și audiovizuală), cu exemplificarea **media actuală**, prin intermediul **mediilor actuale!**

Alteori, mai ales la televiziune, întâlnim **apelative care țin de viața privată**, cum ar fi: Costi (Rogozanu), Adi (Ursu), Gabi (Firea), Cristi (Borcea), Gigi (Becali), Gică (Hagi), Gică (Popescu) etc.

Formulări stereotipe, clișee, limbajul șablon de genul : „Sub aspectul săvârșirii...”, „a rupt tăcerea”, „l-a împușcat în zona capului” (în zona capului sau în cap?).

De asemenea, un anumit post de televiziune seară de seară ne amenință cu **știri bombă, cutremurătoare, uluitoare**, în ediții **speciale, incendiare!**

În limbajul media, se vorbește despre **șeful statului**, când, de fapt, e vorba despre **președintele țării!** Același lucru în cazul cuvântului **primul ministru** (pentru **prim ministrul**, nu numărăm miniștrii – primul, al doilea etc., ci arătăm prin acest cuvânt importanța lui, calitatea lui).

Limba de lemn nu a dispărut din mass-media. Ea exprimă clișeele încremenite ale unei anumite ideologii, ale unei anumite gândiri.

Improprie e și exprimarea „în direct”, deși s-a încetățenit. Există patru tipuri de comunicare: **directă** (față în față), **indirectă** (prin intermediul scrisului), **multiplă** (prin intermediul tiparului) și **colectivă** (prin mass-media).

Limba din mass-media e considerată ca model pentru un public nepretențios. De aceea, responsabilitatea jurnaliștilor, grija lor pentru o exprimare corectă, expresivă este foarte mare. Majoritatea ziariștilor scriu și vorbesc într-o curată limbă română. Grija pentru demnitatea și înnobilarea limbajului nu este numai a scriitorului sau a profesorului de limba română, ci a noastră, a tuturor, ea reprezintă marca noastră identitară.

Trebuie să apărăm și să sporim frumusețea limbii prin neconținută cultivare a ei, prin diagnosticarea și anularea a tot ceea ce-i amenință structura, fondul ei sănătos, autentic.

Eu sunt optimist, sunt convins că limba evoluează în permanență și că își va afirma în continuare frumusețea și noblețea ei, așa cum au caracterizat-o marii noștri ziariști și scriitori.

Pentru cultivarea limbii române ar fi necesară o rubrică permanentă, gen **Cum scriem, cum vorbim** la toate posturile de radio și televiziune, precum și în presa scrisă.

În încheiere, cu voia dvs, două poezii care îmi aparțin, publicate de Pr. Prof. Univ. Dr. Theodor Damian în revista *Lumină Lină/Gracious Light*, din New York, ca omagiu adus limbii române:

Limba în care trebuie să vorbim

e limba sufletului
ea nu are neapărat
nevoie de cuvinte
e limba credinței
a unirii în cuget și simțiri
a unui ideal comun, identitar,
numai în tăcere ne regăsim
nu în muțenie
eu mă rog lui Dumnezeu
în tăcere
nu am nevoie de intermediari
tăcerea e limbaj
e un mod profund de a comunica
e o întâlnire în duh
putem vorbi tăcând
în orice limbă
dar dacă e să vorbim

de o anume limbă,
atunci limba română,
mama noastră a tuturor,
e începutul și sfârșitul
tuturor lucrurilor
limba română este o taină
este sacră
eu m-am născut în limba română
cu numele de Ion
tu te-ai născut în limba română
cu numele de Maria
Ion și Maria formează un tot
numai în limba română
noi vom trece
ne vom petrece
dar limba română
va rămâne în veac
în eternitate
cu toate frumusețile ei
vorbind despre noi

Limba română, pavăza mea

Limba română mă apără,
la adăpostul ei mă simt întreg,
pot să respir, să visez, să zbor,
numai în limba română,
pot să beau apa pură a izvoarelor,
să privesc uimit căderea zăpezilor,
cu fulgi mari, imaculați,
care plutesc ca niște îngeri
peste ținuturi îndepărtate,
pot să gândesc, să iubesc și să scriu
numai în limba română
care mă apără de invazii străine, vulgare,
păstrându-și puritatea dintâi
ca la o permanentă naștere.

„Limba română este patria mea”
Nikita Stănescu

Suntem invadați de sub-artă, ridicată, uneori, din motive nici măcar ascunse, la rang de valoare la care te poți chiar raporta, adică. Prin extindere, se poate spune același lucru despre variantele vorbite ale limbilor, prin care ne înțelegem – sau credem că o facem. O exprimare prin care e de nerecunoscut limba standard nu poate fi decât un kitsch, oricât de categorie estetică ar fi el.

31 august, *Ziua limbii române* – admirabilă hotărâre de a lua o astfel de decizie la nivel guvernamental – care are scopul de a onora limba de stat, la aceeași dată cu *Limba Noastră*, sărbătoare similară celebrată în Republica Moldova. Minunat, dar, mă întreb – a fost nevoie de o lege pentru a ne aminti că vorbim o limbă atât de frumoasă? Că trebuie să o și să ne respectăm, exprimându-ne mereu îngrijit și corect? Ne trebuie, oare, o anume zi din an în care să o serbăm? Și nu vorbește doar profesorul de limba și literatura română care sunt, ci un cetățean al României, care, de multe ori se găsește în situația neplăcută, de a nu înțelege ce spun mai ales tinerii locuitori ai spațiului mioritic.

Întotdeauna am crezut și susțin în continuare, că prima importantă carte de vizită este felul în care vorbești – ce cuvinte alegi și cât de corect le îmbini. Prin urmare, spun la rândul-mi, atât părinții, cât și profesorii, ar trebui să nu uite că acești copii de acum, de care au grijă, mâine vor fi cei care vor lua decizii și ne vor reprezenta în fața lumii și ar fi păcat să avem un sentiment de culpă târzie, că nu am făcut mai mult pentru educația lor.

Din păcate pentru umanitate, aceleași pericole se constată cam peste tot pe planeta noastră binecuvântată în culori. Cu ani în urmă, limba română nu părea să fie în prea mare pericol, deși, la facultate, profesorii ne avertizau că, de vreme ce este o limbă vie, în 20-25 de ani, spuneau ei, când greșelile vor avea mari șanse să devină reguli, s-ar putea să nu o mai recunoaștem. Predicția a fost, din nefericire, corectă. În anii '80, însă, cu tot limbajul de lemn de care te loveai, dar pe care nu te obliga nimeni să îl vorbești acasă, nici măcar la școală, alte mari dificultăți nu avea draga noastră limbă „sfântă / *Limba vechilor cazanii*” („Limba noastră” – Alexei Mateevici).

Nu se putea prevedea, atunci, o mare invazie de termeni de care nu avea nevoie limba română, cu un vocabular atât de bogat, deci nu de neologisme vorbim aici, ci de cuvinte de tipul anglicismelor, mai ales, invazie universală, de altfel, care a determinat autoritățile franceze, de exemplu, să emită o lege de protecție a limbii franceze, cel puțin în C.N.A.–ul lor, relativă la folosirea limbii franceze (1994). Plus existența unui organism («*Conseil supérieur de la langue française*») care are misiunea de a studia problemele legate de folosirea, dezvoltarea, îmbogățirea, promovarea și difuzarea limbii franceze în Franța și în afara granițelor ei.

Așadar, poate că ar trebui să nu ne mai culpabilizăm inutil, când încercăm să exacerbam idei care vin să ne apere integritatea spirituală. Dacă nu mă lasă memoria, profesorul și foarte românul George Pruteanu a încercat cu disperare să impună o astfel de lege care să protejeze și să abată de la o rapidă distrugere, o limbă fermecătoare, ca a noastră.

E drept, C.N.A.-ul nostru monitorizează și el calitatea limbii române auzită la posturile de radio și de televiziune, folosind echipe formate și conduse de specialiști, sub girul Academiei Române și al Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. Dar, mă întreb: este suficient doar să fie semnalate greșelile? Poate că, pentru cei care continuă să vorbească incorect sau chiar doar neîngrijit ar trebui să existe un mod de a-i penaliza (desigur, vorbim despre cei care semnează articole sau emisiuni, nu despre invitații lor). Ceea ce este într-adevăr trist este că personalitățile de la care nu te-ai aștepta au împrumutat și ele acest limbaj de circumstanță, astfel încât nu mai există nici un reper (de tipul citește cărți și reviste/ziare, acolo se scrie corect sau ascultă-i pe cei culti, fiindcă ei vorbesc o limbă perfectă sau fără grijă uită-te la programele TV și ascultă pe cele difuzate la radio, acolo sigur se vorbește limba română literară!).

Să fiu bine înțeleasă, mi s-a părut întotdeauna că Puriștii secolului al XIX-lea erau ridicoli, dar de ce, oare, ne *focusăm* (cum se spune astăzi) pe cuvinte pe care nu le prea pricepem, dar e bine să se știe că există în vocabularul nostru (numărul semidoctilor a crescut, de altfel, vertiginos), de ce să spunem „market” sau „aplicație” sau mai știu și eu ce, când avem *piețele* noastre și *cererile* aferente?! Că spunem și *bonjur*, n-ar fi

mare lucru (slava Domnului că am lăsat *computerul* să își poarte numele – așa cum este firesc în cazul oricărui neologism – e drept, cu varianta *calculator*, pentru cei care au probleme de pronunție), dar *mal*? (așa se scrie, așa se citește!!), fără nici o avertizare de pronunție, cum îmi aduc aminte că, pe la începutul anilor '90 se avea grijă, în reclame, păstrând, însă, grafia originală a cuvântului. Limba română are un mare avantaj, să-i spunem – este o limbă fonetică, astfel încât nu ar trebui să existe dificultăți în scriere sau pronunțare (altfel, să fim cinstiți – dacă există vreo îndoială, câtă lume verifică în „Dicționarul ortografic, ortoepic și de punctuație”, desigur, în cazul în care el există în casă sau pe internet, măcar?). Ei, dar când ne potictim de niște cuvinte care se scriu ciudat, românul o să facă ce știe el că trebuie făcut, adică va citi toate literele. De aici și confuziile care pot apărea, de ambele părți, când cineva te întreabă (cazul surorii mele, altfel absolventă de filologie, limba engleză), „*cum se ajunge la mal?*” Ea a răspuns, jucând cartea inocenței, „*cu barca sau înotând*”. Vă puteți închipui consternarea din ochii persoanei care a pus întrebarea.

Această anglomanie exagerată, apărută aproape ca o plagă, neîndoios, ar trebui să fie mai bine controlată. Încă o dată, francezii, pentru care limba națională este tabu, au numit cu voce tare acest pericol: „Când știm că grupurile de interese de la Bruxelles au ajuns să anglicizeze Europa, ne putem lesne imagina presiunea pe care astăzi, aceleași grupuri o exercită asupra artiștilor lumii care încă nu vorbesc engleza”. Adică, dacă înțeleg eu bine, să îmi fie, nu neapărat rușine că mă exprim într-o altă limbă, dar, ar fi cazul să pricep că nu prea am nici o șansă dacă, de exemplu, o folosesc pe cea „*aleasă/ Să ridice slava-n ceruri*” (din nou îl citez pe basarabeanul Alexei Mateevici).

Altfel, dacă e vorba despre neologisme, ca în cazul lui „a zapa”, care nu a prins cheag pe tărîmul mioritic, pot să înțeleg. Dar „a aplica” pentru o nouă slujbă? Pardon, *job*, mai ales când există deja un verb în limba română cu această formă și o modalitate de a spune ceea ce verbul din limba engleză denumeste, mi se pare fără sens. În afară de confuzie, nu cred că se aduce ceva nou sau/și necesar. Și dacă ar fi vorba doar despre *emi/imigranți*, s-ar mai putea găsi, poate, o scuză, nu alta decât cea a comodității, cred eu, dar printre vorbitorii din țara noastră de baștină, așa cum mă avertizează, desperați, cei de acasă, asta mi-e greu să accept. Astfel încât, ce-i pot ura, de ziua ei, limbii române? Să dea Domnul să o mai putem recunoaște și peste alți 20 de ani, când o vom auzi sau o vom vedea scrisă.

Nu scrierea cu „i” din „a” sau „sunt” ne fac mai latini decât italienii, nici invers. S-a complicat doar și mai mult această deja dificilă, dar *ca un fagure de miere* limbă a noastră, pe care majoritatea o vorbește, cu mare mândrie, cât se poate de aproximativ. Și-apoi, chiar, mai știți „Epigonii”? Mai știți? Poate că ar trebui să repunem pe noptieră volumele lui Eminescu. Măcar pe cele de poezie.

Grandioasele manifestări naționale și, grație internet-ului, internaționale, care își propun să unească în fiecare an pe 31 august, pentru câteva ore, sufletele care încă mai simt românește au, poate, șansa să fie măcar o perfectă ocazie de a ne reaminti că „limba noastră-i o comoară”, dacă nu și faptul că trebuie să ne plecăm capul în fața splendorii ei. DA, „**Limba română este patria mea**”, spun, la rândul meu asta, cu mâna pe inimă, încă auzind vocea lui Nichita rostind aceste magice cuvinte. Urarea este, însă, îndreptată spre vorbitorii ei, din țară și din afara granițelor – refuzați să vă adaptați la felul incult de a vorbi/scrie al majorității, care folosește o limbă „de baltă”, cum se spunea în vremea studenției mele. Dacă vreți să marcați acest eveniment, faceți-o vorbind corect. O voi repeta iară și iară. E tot ce se poate face, pentru a nu o transforma în kitsch, că tot l-am pomenit mai devreme.

Și să spunem *mersi*, ca orice adevărat român care se respectă, că nu avem taxe pe vorbirea incorectă. Sau, poate pentru cea corectă?

CARMEN STĂNESCU · VIS (8)

Scurtă prezentare

Milena Munteanu este autoarea cărților „Departee de Țara cu Dor”, „Din Țara Soarelui Răsare” și „Culori și ritmuri Sud-Americane”.

În cadrul rubricii sale permanente la revista „Observatorul” din Toronto, ea adresează teme de actualitate sau perene, veșnic umane.

Este o colaboratoare frecventă la Revista Internațională *STARPRESS*, *Vatra Veche*, *Cetatea lui Bucur*, *Confluente Literare*, *Revista de Recenzii*, *Candela de Montréal*, *Destine Literare*, *Armonii Culturale*, *Spații Culturale*, *Moldova Literară*, fiind publicată și în revistele *Clipa*, *Miorița USA*, *Singur*, *Gândacul de Colorado* etc.

Este membră a grupului de scriitori din Mississauga, Canada și participă la colecția WordFest a acestui grup, ultima contribuție fiind la “WordFest-Celebrating who we are”, 2017.

Inclusă în diverse antologii ale scriitorilor români din țară și străinătate, precum și câștigătoarea mai multor premii literare, printre care:

- Marele Premiu la secțiunea Reportaj literar, la concursul desfășurat în cadrul Festivalului European al Artelor „Ciprian Porumbescu” 2013
- Premii la Concursul de Poezie și Proză pentru Românii din Întreaga Lume, STARPRESS International, 2014 și 2018
- Premiul Editurii Napoca Nova, 2015
- Premiul I la Concursul Internațional de Poezie, Eseu, Proză Scurtă și Dramaturgie „Memoria Slovelor” 2016
- Premiul II la Concursul Unifero – „Diamante Spirituale”, secția Creație Literară 2017.
- Distincție primită de la „Observatorul” pentru „Reportaje valoroase”
- Diplomă de Excelență acordată de Revista Memoria Slovelor 2016.
- Diploma de Excelență „10/100” acordată de domnul Nicolae Băciuț pentru contribuția adusă la devenirea Revistei Vatra Veche, precum și pentru aportul la „Creșterea Limbei Românești Și-a Patriei cinstire” – cu ocazia Centenarului Marii Uniri și a 10 ani de existență a Revistei Vatra Veche, 2018.
- The International Contest „Art & Life”, Japan, 2018 – Premiul Special „Maneki Neko” pentru Reportaj Literar.
- Premiul de Excelență la concursul Unifero – „Diamante Spirituale”, 2019
- Premiul „Descoperă scriitorul din tine” al revistei Leviathan, 2019.
- Diplomă de Excelență acordată de Revista Armonii Culturale, 2019.
- Premiul I la concursul Unifero – „Diamante Spirituale”, 2020.

Câteva articole publicate online se pot găsi la:

http://confluente.org/articole/milena_munteanu sau

<https://leviathan.ro/author/milena-munteanu/>

Short presentation

Milena Munteanu authored three books: “Far from the Land of Longings”, “From the Country of the Rising Sun” and “South-American Colors and Rhythms”

She is a permanent columnist with the Romanian magazine „Observatorul” – “The Observer”, in Toronto and a frequent collaborator with other cultural publications (e.g. «La chandelle de Montréal», etc), as well as Leviathan, where she has a column called “My Two Cents”.

Milena is included in multiple anthologies in Romanian as well as some bilingual editions (e.g. English, Spanish, Italian-Romanian editions). She won multiple awards, including:

- The Grand Prize for Literary Reportage, at the „Ciprian Porumbescu” International Festival of the Arts in 2013,
- STARPRESS Prizes – 2014, 2018.
- Prize for her Book Debut, from Napoca Nova Publishing House, 2015,
- First Prize for the Short Prose section, at the „Memoria Slovelor” contest in 2016, 2019
- Prizes at the Unifero's „Spiritual Diamonds” competition in 2017, 2019, 2020
- The International Contest „Art & Life”, Japan, 2018 – Premiul Special „Maneki Neko” pentru Reportaj Literar.
- Other distinctions, including the Torontonians' Observer's diploma for “Outstanding Reportages”.

Milena is a member of the Mississauga Writers Group; she participates to the WordFest anthologies.

În Sfântul Grai Românesc

Între răs și plâns

Eram într-un sat din Oltenia în care fiecare copac avea o poveste, fiecare văcuță un nume și fiecare sătean îi știa pe toți ceilalți. Acolo viața se desfășura ba din deal, ba din vale. Câinele mușca purceaua iar purceaua schilodea puii, toți și toate erau în devălmășie...Puii erau chemați la mâncare: Pui, pui, pui, mânca-v-ar moartea! Iar moartea nu era niciodată prea departe. Ori venea dihorul, ori vulpea, ori scroafa, ori vecinii, pe puii ăia se bătea la lume întregă. Cred că nimănui nu-i trecuse prin gând să zică: Mânca-v-ar viața! sau, și mai bine: Mânca-v-ar Raiul!

Puteai să prevezi cu certitudine care vor fi poveștile când te duceai în satul cu pricina. Ori a murit vecina, ori a murit scroafa, ori puii s-au îmbolnăvit, mânca-i-ar moartea. Și cu toate acestea, lumea părea mereu mirată, veștile ne erau prezentate ca ceva mereu nou, surprinzător. Mai auzeam de câte unii care au căzut betegi, de-aveau gâtul moale, sau capul moale, sau au dat în alte alea, și explicația era ori că i-a descântat cineva, ori era vreo vrajă la mijloc. Fantasticul făcea parte din viața zilnică acolo.

Un lucru pe care-l credeam uitat, dar mi-a fost readus în memorie, e drumul cu autobuzul de la oraș la satul cu pricina. Țăranii plecau cu corfele pline, doar veneau la oraș după ale gurii, căutau de la pâine la zahăr și ulei și alte de astea. Erau femei încovoiate de greutate, unele cu cobolițe, altele aveau mâinile pline și de multe ori mai cărau și pe cap câte ceva. Odată intrate în autobuz, femeile se țineau cum puteau de corfele pline, nici nu se gândeau să se mai țină cu o mână de altceva. Din fericire, chiar dacă le scutura bine autobuzul, ele tot n-ar fi avut unde să cadă, doar nu era loc să arunci un ac. Imi aduc aminte că după ce autobuzul era încărcat ochi, șoferul se dădea jos de la volan și mai ruga un bărbat să îl ajute să închidă ușa. Amândoi își uneau forțele, puneau fiecare câte un umăr în ușa. Cei de pe scări, împinși, îi înghesuiau pe ălalți, până când burțile le erau presate de cei din jur, iar masa aia de oameni devenea un tot amorf. De afară vedeai câte un obraz deformat, strivit de câte o fereastră. Vedeai lumea stând în poziții chinuite, nădușind de căldură. Cum ușa îi presa tot mai tare, unii vociferau, alții râdeau, bucurându-se poate că au făcut un pas înainte pe scară, până când, în fine, ușa se închidea ferm în urma lor.

Cum spuneam, nimeni n-avea cum să cadă, autobuzul putea pleca de-acum, ușa era închisă, dar stai, că pe fereastra ușii deabea închise, încep să urce alții, sărind în capul bieților oameni din autobuz ce deabia mai râsuflau de înghesuiți ce erau. Cu toate acestea, o femeie de lângă mine ținea o corfă cât toate zilele pe burtă, fără să se gândească că dacă ar pune-o la bagaje s-ar mai face loc în jurul ei. Șoferul se urcă și el la volan și speram că, în sfârșit, vom fi gata de plecare. Dar stai, că șoferul începe să peroreze, să dea lumea dracului și, în dulcea limbă română, să se adreseze de această dată sexului frumos:

– Bă fomeilor, zice, voi nu vedeti, fă, că sunteți și proaste și urâte?

Eu am înmărmurit, dar nimeni altcineva nu s-a sinchisit. Părea să fie normal. Acestea fiind spuse, am fost, în sfârșit, gata de ducă.

Relația mea cu Oltenia a fost una complicată, dar știu că de atunci mi-am înmuiat judecățile. Am avut nevoie de perspectivă în spațiu și timp, să ajung să înțeleg farmecul acelor locuri, ba chiar să le descopăr sufletul.

Câteva considerații de limbă

Scrisesem textul de mai sus cu ceva timp în urmă. Când am încercat să traduc această mică lucrare în engleză, cititorii anglofoni au fost entuziasmați de traducere. Au făcut referiri la muzicalitatea textului, deși e altă muzicalitate decât cea din limba română. Au amintit și alte calități ale traducerii. Totuși mie NU îmi suna la fel; mă întrebam de ce?

În încercarea mea de a imprima spiritul locului și al limbii, sper că cel puțin am reușit să exprim precis și concis ceea ce doream.

Engleza e o limbă ce are alt ritm și impune o anumită concizie. Uneori sugerează chiar o stare de spirit, sau "mood". În engleză ai altă libertate de mișcare, căci limba este structurată și gândită diferit. Totuși, constat că la ei înjurătura nu are aceeași forță. Nu dă la fel din coadă, nu este atât de nimicitoare, dar nici nu are aceeași dulceață. În cele mai multe limbi ea ofensează și gata.

Limba română pare însă să aibă o varietate nelimitată de sudălmi ce pot conține urme fine sau tușe groase de bășcălie și chiar de umor. Indiferent că este exprimată cu năduf sau cu haz, înjurătura pare să fie o artă în sine.

În experiența mea de traducător realizez că limba noastră este extrem de nuanțată într-o arie largă de trăiri, dar mai ales la capetele spectrului exprimării umane.

Pe de o parte limba română pare să exceleze în exprimarea supărărilor de tot felul, de la simpla melancolie la

tristeți adânci, exprimate fie ca suspine, fie cu accente acute de disperare, sau cu răzvrătiri de limbaj ce pot fi deosebit de colorate și expresive.

La celălalt capăt al spectrului, limba română este extraordinar de versatilă în exprimarea alintului, răsfățului, sau al altor emoții de o infinită tandrețe. În exprimarea inefabilului. Chiar și în prozaic, vaca nu e vacă, ci văcuță. Ciorba e ciorbiță. Mămăliga e mămăliguță. Însăși țara este răsfățată ca „țărișoara mea”, și nu vorbesc aici doar despre diminutive. Chiar și numele munților falnici sună uneori ca un alint. Cuvinte ca „omenie” sau „dor” sunt intraductibile sau găsesc greu echivalente în alte limbi. Vorbim aici despre o sensibilitate nuanțată, rafinată și doinită pe strunele sufletului.

Am rămas astfel surprinsă să constat ce greu se exprimă în alte limbi mentalul și trăirea românească. Cred că explicația nu stă doar în faptul că e totdeauna mai greu să exprimi ce simți într-o limbă străină, că nu poți avea aceeași precizie, nuanță și impact. Cred că acest lucru se explică mai degrabă prin calitățile intrinsece ale limbii române de a exprima lumini, umbre și contraste, precum și un specific care nu poate fi capturat ușor în alte limbi. Realizez că Sfântul Grai Românesc, cu asperitățile dar și cu deliciile sale, reprezintă pentru mine revenirea ACASĂ.

From Romania, With Love

If you don't laugh, you'll cry

I once translated a few paragraphs I initially wrote in Romanian. They read:

“Oltenia is a region in the southern Romania, a place that was once forgotten by God and humans alike. At first sight, its people seem erratic and its customs irrational. However, discovering this place is an adventure of sorts. It provokes wonder and amazement.

The village is barely connected to the modern world. There are only dirt roads, and the transportation is horrific. Compared to the typical Transylvanian village which is neat and clean, seemingly controlled by a methodical approach in every sense, the Oltenian village is a mess. The dog bites the pig and the pig eats the chicken. It's utter chaos.

The chicks are called: “Chicks, chicks, chicks, death will soon eat you alive!”, and death is never far away. Everyone keeps an eye on the chicks: the ferret, the fox, the sow, the neighbors, the whole world competes for them. I wonder if anyone thinks to wish them good luck instead of calling for their day of doom.

The news here is always the same. Either the neighbor died or the sow drowned, or the chickens fell ill and crippled. “The heck with them all!” the locals say. And yet, the villagers are always astonished, the news is perpetually presented as something surprising.

Sometimes weird stories circulate. One hears about people turning into ghosts as their heads suddenly soften. The explanations have to do with charms, and so daily life becomes a fantastic adventure of spells and witches.

I once took the bus to visit the village where every tree has a story, every cow has a name and everyone knows everybody else. Since the peasants couldn't find the bare essentials in their village, they took the bus to the nearest city to buy bread, sugar, oil, and other necessities. They traveled to the city and were seen carrying the food they brought back home. Peasant women were bent under the weight of their loads. Some had oxen on a yoke to help, while others had their hands full. They often carried something on their heads as well. Weighed down by their burdens, they all tried to get on a crowded bus. Once inside, they tightly held on to their raffia bags, without thinking to free a hand and hold on to something else. Even if the bus was to jolt, passengers had no room to fall; there wasn't even space for a needle to drop.

In fact, after the bus was loaded, the driver got off and asked other men to help shut the door. They pushed from the outside to close it, combining their strength as each pressed a shoulder against the door. Simply put, passengers were squished like a tin of sardines. From the outside, you could see distorted, deformed cheeks, squeezed against the window. People were standing in anguish, grumbling and sweaty. As the pressure from the door grew stronger, some clamored and others laughed, perhaps enjoying the fact that they were pushed a step further into the bus, until finally the door firmly closed behind them. However, others began to scramble onto the bus by holding on to the opened window frames. Newcomers attempted to board by jumping on other passengers' heads. At this point, they could barely breathe. A woman next to me grasped her basket protectively, not realizing that by setting it down, she could make more room around her. I saw the driver getting behind the wheel and thought that they were finally ready to go. But wait. The driver began cursing in a colorful language, addressing his female passengers with a slur, as though they were to blame.

I was taken aback, but no one else seemed to care. This being said, we were finally ready to go.”

Some language considerations when translating life

After translating the text above, I re-read the original and I realized just how much more nuanced the few paragraphs were in Romanian, compared to my translation. I believe this is not just because I am still new to English and I lacked the same level of nuance and precision in order to achieve a similar impact in both languages. While all this is still true, I also realized the richness of the Romanian language in a few unexpected, distinct areas of the human experience:

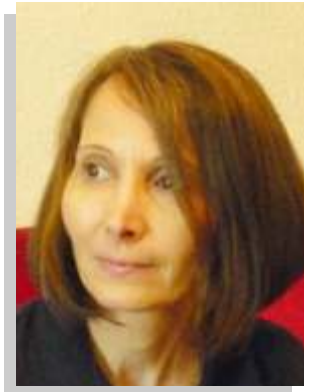
- Firstly, the musicality of the language is rather different than in English and other Germanic languages. English is more concise than Romanian and sometimes it imprints a more alert mood to the piece of writing. Perhaps each language creates a unique cadence, and Romanian certainly has its own musical rhythm.
- Secondly, the Romanian language seems to excel in expressing with great accuracy all kinds of upsetting, darker feelings, from the simple melancholy to the deep sadness, articulated either as sighs, or with acute accents of despair, in a language that can be extremely colorful and expressive. In Romanian, the slur or the slang is almost an art. It has such depth, such nuance and so many variations, creating a richness that can hardly be translated. Not only that in most languages the slur sounds offensive, but it also loses its potential humor, its irony, and all the other aspects that could make it comical or metaphor-rich. Instead, it may translate as angry, vulgar or simply unpleasant.
- Finally, I noticed that the Romanian language is also particularly nuanced on the exact opposite end of the spectrum of human expression, in the poetic vocabulary of tenderness, love, devotion and so much more. In describing the ineffable. Even in prosaic, the cow („vaca”, in Romanian), is sometimes pet as „văcuța” (which translates in a small, cute cow – a cow to love, in other words). The cows have names and are sometimes treated as members of the family. People relate to nature in very different ways than in the industrialized countries. Diminutives are also applied to other objects of love. For example, the country („țara”, in Romanian), is caressed as “țărișoara” – a country to love and cherish. The longer words describing beloved beings or objects create a very different musicality indeed, which sounds softer and more caressing. Not only do Romanians employ diminutives, but the language surely has a tender way to express endearment.

I suppose that both extremes of this emotional spectrum reflect the vast sensitivity of the Romanian way of life, toughened by its historical conditions that have created it in the first place. Without a doubt, there is a roughness that doesn't lack humor and laughter. On the softer side, an infinite tenderness that translates into an unparalleled altruism, devotion, selflessness etc. Romanian also embodies a mental model that needs to be understood in the context that created it to begin with.

A remote world of untranslatable words and feelings which is worth immersing into, if not for a complete appreciation of its enchantment, at least for being touched by its unique vibration.

DOINA MARIA CONSTANTIN · PORTRÉT

Liviu PENDEFUNDA

Dana Oprită: *Înclinația medicilor pentru artă este cunoscută și întru totul firească. La fel de firesc mi se pare să vă întreb, de ce, mai ales, poezia?*

Liviu Pendefunda: Nu întâmplător medicina se îndreaptă spre creația artistică (muzică, pictură, literatură etc), fiind creatori ori numai admiratori ai acesteia. Totul se datorează refugiului din fața energiei negative acumulate în decursul activității lor de asistență medicală. Harul nativ completează fericit această aplecare.

Din clasa a VI-a, când profesoara de muzică ne-a cerut să scriem versuri unor solfegii, am început să scriu poezie. Și nu m-am mai oprit. Așa mi-am exprimat, pe atunci, mai ușor sentimentele. Am avut în liceu și trupă de rock, compunând la ghitară melodii. Versurile cereau să fie ilustrate și am luat lecții de ghitară și pictură la Casa Pionierilor în anii '60. Dar am înființat cenaclul elevilor la liceul „Mihai Eminescu” și apoi unul studențesc la Casa de Cultură a Studenților din Iași, continuat și azi ca Atelierul de creație Athanor. Din 1971 am publicat versuri, primele în Convorbiri literare. Recunosc, am citit multă poezie sub îndrumarea lui Florin Mihai Petrescu și Ion Chiriac, mai târziu a minunaților mentori, Vasile Nicolescu și Alex. Angheluș, urmând modele și prietenia lui Mircea N. Rusu. Chiar dacă am scris literatură frizând diferite genuri, poezia reprezintă, nu numai din punct de vedere istoric, prima formă de exprimare a limbajului omului și transpunerea Spiritului universal, a Cuvântului primordial în sufletul nostru. Poezia, adevărata poezie, reprezintă miracolul ce definește civilizația umană.

D.O.: *O simplă căutare pe internet a numelui dvs., va rezulta multe pagini în care este listată activitatea medicală și cea extra profesională. Reverență pentru aceste realizări.*

Nu știu cine a alcătuit și a postat CV-urile dvs, dar mi s-a părut foarte interesant și elocvent faptul că, în unele dintre ele, activitatea (foarte bogată) în domeniul medicinei (să reamintim că sunteți medic

primar neurolog) este îmbinată cu aceea extraprofesională, să-i spunem. Atât cât vă cunosc eu (colaborările la revista și Cenaclul „Destine literare”, apoi World Congress of Poets, India 2019), am constatat că latura artistică ocupă mare parte din timpul dvs. Prin urmare, îmi pare că cele două nu se exclud, dimpotrivă, sunt complementare. Greșesc?

L.P.: Latura umanistă a meseriei de medic, de dascăl a mii de studenți și doctoranzi, mulți dintre ei, azi, lucrând în cele patru zări ale pământului, m-a determinat să mă înțeleg mai bine pe mine, să citesc cât mai multe cărți, să urmăresc spectacole, vernisaje... Obișnuit să fiu foarte activ, am participat în organizarea unor, dar în intimitatea mea am exprimat arta medicală în limbajul mai accesibil confracților, am subjugat tainele creierului instrumentelor artistice.

Sigur nu v-ați mai fi îndoit de acest adevăr, dacă v-aș fi destăinuit că într-un moment de pauză scriu – idei, versuri, scenarii – chiar și șofând sau trezit din somn, mă opresc și caut un colț de hârtie. Multe aș mai fi publicat în plus dacă ar fi existat lângă mine un aparat de înregistrat toate câte îmi trec prin minte! Așa încât și pentru mine timpul e insuficient. Mă prinde uneori dimineața lucrând la o lucrare științifică, o monografie sau un volum literar. Și când am timp pentru lectură, citesc în paralel un volum de medicină, unul sau două romane și câteva cărți de poezie. Nu mă deranjează amalgamul de informații. Din contra, există o armonie, dacă vreți în termeni muzicali, disarmonică. Depinde ce dorește creierul meu conectat cu universul să aprofundeze sau să se delecteze.

D.O.: *Și-apoi, desigur, apariția, încă din 1990 a revistei trimestriale „Contact international” și a Casei de presă și editurii cu același nume, pe care le coordonați, alături de publicații în specialitatea medicală, „Acta Neurologica Moldavica”, de exemplu ...*

Anul acesta sărbătoriți numărul 200 al revistei de care sunteți foarte mândru și căreia i-ați păstrat aceeași înaltă ținută, cu care a pornit în lume: „Contact internațional”. Impresionant. Vă felicit și vă doresc succes pe mai departe. Sunt foarte multe reviste care apar, mai ales online, însă la puține te poți referi ca la unele de excepție. Sunteți pe această listă scurtă. M-am simțit onorată când m-ați invitat să colaborez și vă mulțumesc.

Și totuși, cu atâtea proiecte medicale și atâtea volume de poezie, traduceri, jurnal, studii de interferență sau eseu, de ce era nevoie de o revistă și de ce acest nume pentru ea?

L.P.: Un an extraordinar, acest 1990! Întoarcerea din Germania (de unde uitasem să mă întorc din 1988) în toamna lui 1989 și faptul că m-am cunoscut (îndrăgostit lulea!) cu Julieta au fost principalii catalizatori ai dorințelor de a realiza, de a împlini lucruri irealizabile până atunci. Era un prag către o lume visată al cărei model îl văzusem. Și am procreat noi direcții în medicină, pe Sandra, prima noastră fiică, și o revistă care mai târziu a constituit nucleul unei adevărate case editoriale dotată chiar și cu imprimărie. Am fost invitat la Roma unde am fost fericit să fiu laureat la Festivalul de poezie. Acolo am cunoscut poeți și oameni de cultură din întreaga lume. M-am prezentat ca scriitor, ziarist, doritor să mă implic în rețeaua mondială a valorilor literare. Mi-am făcut mulți prieteni care m-au încurajat să editez o revistă, promițându-mi colaborarea. La ministerul de resort din țară, Andrei Pleșu, a afirmat că, știindu-mi activitatea și cele câteva cărți apărute la Cartea Românească, Junimea, Ed. Sport-Turism, sigur voi realiza o revistă bună. Nu știa că sunt și foarte ambițios și nu mă voi înrola niciodată într-o grupare, un partid sau că voi dori doar promovarea adevăratelor valori. Eram și vreau să cred că sunt perceput ca un adevărat promotor al unicității literaturii binecuvântate de Cuvânt în rețeaua mnemonică a acestui spiritual Contact internațional.

Nu vreau să uit ceea ce puțini știu: am fost în redacția revistei „Sănătatea” a Crucii Roșii, șef al redacției ieșene a revistei „Amfiteatru” și fondator al revistei „Opinia Studențească”; în 1983 am înființat o revistă de cultură „Ateneu Hippocratic” al cărei al treilea număr a fost oprit în tipar, fiind considerat inadecvat realităților comuniste. Am scăpat doar cu mustrare și avertisment..., dar nu am mai reușit să public în revistele consacrate. Sistemul funcționa. Din 1971 am învățat tipografia clasică, mono și linotipie, pentru revista institutului de medicină, stând ore în șir până noaptea târziu să corectez, machetez etc. la Tipografia din Iași. De acolo și plăcerea de a savura hârtia tipărită cu toate

simțurile și dorința de a rămâne adeptul cuvântului luminat de tipar.

D.O.: Tot o revistă internațională, prin colaboratorii ei, dar și difuzare este și aceasta, pe care o coordonez eu, din S.U.A., „sediul” fiind la Montreal (Trebuie să admitem, internetul are partea lui benefică). „Destine literare” are, însă, un redactor-șef pentru România, în persoana dvs. Este minunat, fiindcă e nevoie de un contact direct cu autorii, iar la distanță, ajung greu informațiile corecte, internetul nefiind, neapărat de ajutor, de data aceasta. Cum dorim o împletire a valorilor/talentelor românești din diasporă, cu cele din țară, trimiterea de materiale care au trecut deja prin filtrul dvs. de calitate e de mare folos și vă mulțumesc.

Cum a venit ideea de înfrățire a celor două reviste?

L.P.: E o poveste frumoasă și care ar trebui să influențeze toți creatorii de revuistică indiferent de gen din lume, bineînțeles fără interese meschine ori de avantaje personale.

Citeam, cum îmi este și acum obiceiul, tot ce găseam fizic ori online în materie de reviste. Am primit, nu știu de unde, un exemplar din „Destine literare”. Colaboram cu mulți români stabiliți peste hotarele noastre sau din regiunile valahe din jurul României; începusem cu „Literatura și Arta” din Chișinău. Din Canada, însă, după ce ne-am scris, eu și fondatorul Alexandru Cetățeanu, am constatat amândoi că există afinități valorice extraordinare. Revista Contact internațional apăruse chiar când îi mutasem sediul în Noua Zeelandă (odată ce emigrasem cu toată familia acolo – altă poveste!); știam realitățile confruntărilor românilor din diaspora (și pe propria piele!). Sandra, fiica noastră cea mare a fost la facultate în Marea Britanie și rămăsese să muncească acolo. Nu era mulțumită. Nu de faptul că realizase profesional foarte multe, fiind o fire muncitoare. Atmosfera „bălțată” din Londra nu-i convenea. Dorea să se întoarcă în Noua Zeelandă, Africa de Sud sau Canada. Am cerut sfatul noului nostru prieten, Alexandru Cetățeanu care s-a oferit s-o îndrume în hățişul canadian. Eu deja devenisem un colaborator și susținător al Destinilor literare. A fost minunat pentru Sandra care în câțiva ani a întâlnit sufletul pereche. Revistele noastre și fondatorii lor s-au întâlnit atât în Canada cât și în România de mai multe ori, împărțâșind idei, orientări și ajutor reciproc în colaboratori și direcții de editare. Numai frații adevărați (uneori mult mai mult decât cei de sânge) pot să se angajeze în astfel de proiecte. Esența era și va fi mereu de promovare a talentelor românești indiferent unde trăiesc ele, în română

sau o limbă internațională. Așa cum voi sunteți și români, eu sunt pretutindeni, deci și canadian prin copiii mei. Dar și prin frații mei – Contact internațional este mândră să fie înfrățită cu Destine literare.

D.O.: *Medicină, literatură, am înțeles. Am găsit chiar pictura menționată ca activitate artistică. Și totuși, de unde pasiunea pentru filatelie (membru al Asociației Filateliștilor din România, din 1964) și pentru numismatică (membru al Societății Numismatice Române, din 1989)?*

L.P.: Nu sunt precum Elleny, cealaltă fiică a noastră, acum studentă: pictoriță, poetă, prozatoare, critic de artă, iubitoare de valori culturale. Dar, sigur, a luat aceste obiceiuri care îi împlinesc harul de la Julieta și de la mine. Amândouă fetele noastre au talent, muncesc pe rupe și sunt ambițioase. Nu trebuie să vă mirați că știu să cânte la pian. Când eu aveam 12 ani eram în corpul de balet – copii – al Operei Române din Iași. Ca și Julieta care a studiat vioara opt ani, aveam și eu patru ani de coarde (ghitară, vioară). Câștigam din spectacole câțiva bani cu care cumpăram cărți și timbre. De la timbre, care mi-au deschis orizontul asupra întregii lumi istorice și geografice, la colecționarea de monede nu e decât un singur pas. E o lume fascinantă și am atras, în timp, toată familia spre a admira frumosul prin monede, banknote, timbre de pretutindeni.

De foarte multe ori am strâns timbre și monede care reproduc opere de artă sau pe realizatorii acestora. Mi-am ilustrat singur unele cărți. Am avut și expoziții de grafică. Dar nu mă ridic la nivelul atins de urmașele mele. Chiar cred că eu am de învățat de la copii, ceea ce își pot dori, fericindu-se, toți părinții din lume.

D.O.: *Dintre toate (numeroasele) distincții naționale și internaționale primite, care și de ce vă e cea mai dragă?*

L.P.: Sunt destule. Pe unele le-am și uitat. Nu jignesc pe nimeni, dar ocaziile, momentele ce au favorizat decernarea unor premii ori medalii comemorative păstrează ele însele istorii și amintiri. Să aleg? **Special Award al Asociației Americano-Române Voices Across Nations pentru întreaga activitate de publicistică literară și medicală**, 1996, **The Arhimedes Award** pentru cercetare științifică în the Global Year of Science, 2006, **Premiul special al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru întreaga operă poetică**, Chișinău 12 oct 2010, **Premiul Uniunii Scriitorilor pentru eseu – hermeneutic**, 2010, Recunoașterea și binecuvântarea apostolică a **Sanctității Sale Papa Benedict al XVI-lea** cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani de viață, acordată în Cetatea Vaticanului, martie 2012,

Honorary Doctor in Literature, Bhubaneswar, India acordat de World Academy of Arts and Culture, 2019, ar putea fi câteva dintre cele mai dragi inimii mele. Dar, surpriza și bucuria resimțită de atribuirea numelui de Liviu Pendefunda **stelei 020295 din Constelația Cephei** la 60 de ani, 10 martie 2012, la recomandarea eminentului astronaut, Dorin Prunariu, un cadou primit ca dar de aniversare din partea iubirii vieții mele, Julieta, nu poate fi egalată de nicio distincție pământeană.

D.O.: *Mulțumesc pentru că mi-ați acordat acest interviu. Nu ne despărțim, însă înainte de a ne mărturisi ce spune Liviu Pendefunda despre el însuși.*

Deci, cine sunteți dvs., domnule Liviu Pendefunda?

L.P.: Și eu am luat numeroase interviuri în această lume. Și nu numai în română. La o întrebare finală am primit numeroase răspunsuri și nu lipsite de originalitate. Încheind cu ce întrebare l-aș mai putea intervieva pe Eugen Barbu, acesta a zâmbit și mi-a spus: „de ce mă urâsc atât de mult confrății mei?”. Știam atunci că valoarea naște invidie în neputința altora de a se ridica la nivelul unui munte. Și iar îmi amintesc ce scria Frank Herbert, că nu poți vedea măreția unui munte decât dacă tu însuși ești pe vârful înalt al altuia...

Cine sunt eu? Sunt un om ca oricare, sau cum ar putea fi oricare. Nu am întâlnit mulți cărturari dar am dorit să devin unul și mă străduiesc în ciuda Timpului. Dacă aș fi pe deplin modest nu ați ști nimic din cele pentru care am muncit, uneori chiar în pofida faptului că puteam folosi acel timp să mă distrez. Nu-mi pare însă rău că am studiat, am creat și mă mândresc cu realizările mele. Chiar dacă pot crea invidii de la înălțimea unor dealuri.

ELENY PENDEFUNDA · LUMINĂ INFINITĂ

Liviu PENDEFUNDA

Șoapte de lumină

Soarele moare. Eu apun.
Tu te gândești?
Suntem baloane de săpun
ascunse'n timpu'n care
nu mai ești.

Voi răsări din nou să'ți spun
prin șoapte de lumină
bezna dintre ceruri
în care te'ndoiești
de orice zămislit din tină.

Atunci în pragul de mirare
fără simțiri apun și eu.
Tu te gândești
că mi-este greu
precum
e ultimul clopot pe care'l aud?

În labirint, deja, în vis
m'am transformat
în vela unui car de fum
iar tu, din drum
nimic frumos nu'ți amintești.
Soarele moare. Eu apun.

(Știrbăț, Suceava, 31 august 2020)

Răsărit de toamnă

În tainele vieții se-ascund
frunze care mor
și plină de rugină e inima'mi ce cântă
al lebedei amor.

Câtă lumină dulce
adoarme la apus,
suflete ce-atârnă din pânguitul măr
ce'n răsărit l-am pus
să'ți fie pace, foc și dor.

Dar trece-vom în gânduri
prin zâmbetul de vânt
să împlinim destinul umed
când soarele coboară sub pământ.

Și'n taina ochiului din ceruri
prin tine mă scufund.

(Miroslava, Iași, 10 septembrie 2020)

Confesiune Creștină: Eseu

Cea mai importantă perioadă a vieții mele a fost perioada anilor de închisoare. Au fost ani fecunzi care, la vârsta primei tinereți, mi-au deschis ochii și m-au îndreptat spre filozofie și religie. Mi-au trebuit, însă, vreo două decenii de căutări să încep să-mi găsesc făgașul, să mă impact cu soarta, cu mine însumi și cu Dumnezeu.

Am crezut întodeauna în divinitate și în continuarea vieții spirituale dincolo de moarte, dar nu am înțeles mesajul creștin. Cu pregătire științifică și cu preocupări politice am vrut să înțeleg lumea în mod strict rațional. În aspirațiile mele politice, am vrut, de asemenea, să am libertate totală, inclusiv dreptul de a-i judeca pe cei vinovați. Preceptul Cristic „iubeste-ti inamicii” nu se potrivea aspirațiilor mele.

În cursul multor ani de cercetare și auto-analiză, am căutat răspunsuri la frământările mele, dar mult timp am aflat vreun rezultat. Am suferit sub comuniști în România, dar nu mi-am găsit liniștea sufletească nici în America. M-am ales cu alte vise răvășite, cu incertitudine și cu noi înfrângeri. Un timp, nu am vrut să-mi accept destinul, să mă împac cu soarta și să accept voința marelui forțe divine care ne guvernează. Cum te poți împăca cu o forță pe care nu o cunoști și nu o înțelegi? Putem cunoaște, oare, această forță prin căutări raționale or o descoperim prin revelații? Am vrut să-l găsesc pe Dumnezeu în știință și prin acumulare de cunoștințe și am ajuns chiar la concluzia că a acumula cunoștințe nu e doar un drept, ci o datorie.

Cunoștințele sunt fără limite și stau la dispoziția tuturor celor care le caută. Acumularea lor nu îți dă, însă, liniștea dorită, ba chiar îți adâncește frământările. De fapt, noi nu înțelegem nici măcar realitatea fizică pe care o percepem prin simțurile noastre pentru că: *Urechea te minte și ochiul te înșală*. Cunoștințele fizice trebuie filtrate prin credința pentru a ajunge la înțelegere, la înțelepciune și la pace sufletească. Și, în căutările mele, m-am oprit în fața unei mari dileme... Care e sensul vieții?

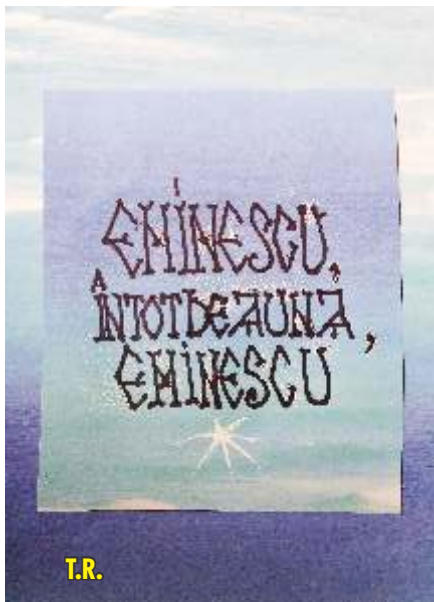
Desigur, la început, în prima tinerețe și în perioada de formare personală, căutările sunt materiale și lumești și sensul vieții îl găsești în bunuri materiale, în familie, în prietenii și în natura din jurul nostru. Pe la mijlocul vieții, în perioada de afirmare, sensul vieții îl găsești în glia stramoșească, în țara în care te-ai născut și în care te-ai format, în cultura națională, care te-a definit. Spre apusul vieții, sensul devine spiritual. Te cheamă și te așteaptă divinitatea care te-a zămislit și care ți-a hărăzit un destin. Te cheamă nemurirea, care te primește în infinitatea ei. Acolo te poți pierde în neantul spiritual al tuturor celor care au ajuns în sferile Domnului. Și, în același timp, te poți separa și poți pluti singur prin univers... Devii tu însuși, cel etern și adevărat...

Se spune că viața de dincolo de materie, viața constituită din spirit, energie și conștiință, seamănă cu cea de aici. Este, însă, o formă redusă la esență. Trăirea spirituală este infinit mai frumoasă, mai intensă, mai curată și mai profundă decât cea pe Terra. Acolo, fiecare familie de spirite egal evaluate își are asezământul ei paradisiac. Înainte de a ajunge acolo însă, trebuie să rătăcim prin această lume, să lăsăm zgura pe pământ, să depășim obstacole, să ne lepădăm treptat de cele lumești; să ne dobândim dreptul la Înălțare...

Și încă îmi amintesc fragmente din poeziile marelui poet și martir al închisorilor, Radu Gyr: *Ești Doamne bun, eu pământean și rău/ În dragoste nu-ți seamăn, nici în milă/ Dar după răni, sunt chip din chipul Tău/ De par dospit din cer, nu din argilă... Atât de dulce știu să cad/ Și-atât de greu ma'nalț în sfere/ Că rădăcina mea în cer e/ Iar fructul meu se coace's iad...*

PS: În urmă cu câțiva ani, am scris cartea-eseu **The Purpose of Life**, carte publicată în Statele Unite ale Americii și tradusă și republicată și în țară, la editura VIGA, în 2015, sub titlul **Scopul și Semnificația Vieții**.

Arizona, Iulie 2020

Lucreția BERZINTU

Interviu cu

Mihai Eminescu

Moto: „E ciudat că sunt nevoit să tac lângă oamenii care trăiesc alături de mine și vorbesc numai cu cei care sunt departe de mine în timp și spațiu, care mă vor auzi.”
(Lev Tolstoi, „Despre Dumnezeu și om”)

Domnule Eminescu, vă invit să răspundeți la câteva întrebări jurnalistice, având în vedere că, prin forța împrejurărilor, ați fost ziarist, timp de șase ani, la cotidianul „Timpul”, începând din toamna anului 1877.

Lucreția Berzintu: Așadar, care este părerea dumneavoastră despre politica ce se face în România?

Mihai Eminescu: „Părerea mea individuală, în care nu oblig pe nimeni de-a crede, e că politica ce se face azi în România și dintr-o parte și dintr-alta e o politică necoaptă, căci pentru adevărata și deplina înțelegere a instituțiilor noastre de azi ne trebuie o generațiune ce-avem de-a o crește de-acu-nainte. Eu las lumea ca să meargă cum îi place dumisale – misiunea oamenilor ce vor din adâncul lor binele țării e creșterea morală a generațiunii tinere și a generațiunii ce va veni. Nu caut adepti la ideea cea întâi, dar la cea de a doua sufletul meu ține ca la el însuși.” (a)

L.B.: În ce ar consta interesul pentru patria noastră?

M.E.: „Interesul practic pentru patria noastră ar consta, cred, în înlăturarea teoretică a oricărei îndreptățiri pentru importul necritic de instituții străine, care nu sunt altceva decât organizații

specifice ale societății omenești în lupta pentru existență, care pot fi preluate în principiile lor generale, dar a căror cazuistică trebuie să rezulte în mod empiric din relațiile dintre popor și țară. Nu mă pot pronunța acum mai pe larg asupra acestui subiect, el mi-a ocupat însă cea mai mare parte din cugetarea proprie și din studii.” (b)

L.B.: De-a lungul anilor societatea românească s-a lovit și de anumite nulități politice. Jurnaliștii români au scris, direct, despre numeroase cazuri de putregaiuri din sistem, investigând diferite cazuri de corupție ș.a. Ce părere aveți despre limbajul jurnaliștilor români, folosit în articolele lor, contra unor aleși ai noștri, care, în loc să vadă de interesele poporului român, mai degrabă își vad de interesele personale?

M.E.: „Suntem noi oare de vină dacă adevărul curat, spus neted, e deja o injurie? Ne propunem câteodată a fi foarte urbani – ce folos? Adevărul simplu, descoperirea simplă a neștiinței și a mărginirii multora din partidul la putere este deja o atingere. Cauza e simplă. Nu sunt oamenii la locul lor, nu sunt ceea ce reprezintă. Compararea între ceea ce sunt într-adevăr, nimica toată, și ceea ce reprezintă, demnități înalte ale statului, excitează

deja râsul și ironia cititorilor, încât o vină din partea noastră, o intenție de a ponegri, nu există defel.” (c)

L.B.: *Care este știința guvernării, vizavi de natura poporului nostru?*

M.E.: „Natura poporului, instinctele și înclinările lui moștenite, geniul lui, care adesea, neconștiut, urmărește o idee pe când țese la războiul vremii, acestea să fie determinante în viața unui stat, nu maimuțarea legilor și obiceielor străine. Deci, din acest punct de vedere, arta de-a governa e știința de-a ne adapta naturii poporului, a surprinde oarecum stadiul de dezvoltare în care se află și a-l face să meargă liniștit și cu mai mare siguranță pe calea pe care-a apucat.” (d)

L.B.: *Ce soluție ar fi contra tuturor relelor din România?*

M.E.: „Un singur remediu există în adevăr în contra acestor rele, dar trebuie aplicat cu toată rigoarea, cu tot exclusivismul: munca, acest corelat mecanic al adevărului; adevărul, acest corelat intelectual al muncii. Dar muncă, nu nimicuri, nu mânare de muști la apă; și adevăr, nu fraze lustruite și negustorie de vorbe.” (e)

L.B.: *Despre influența învățământului asupra caracterului, ce ne puteți spune?*

M.E.: „Ar fi de prisos a discuta teza că omul e în esența lui o ființă eminentă ideală. Ceea ce face un om de bună voie, sub impulsul naturii sale morale, nu seamănă nicicând cu ceea ce face silit, numai pentru plată sau numai pentru câștig. Se vede dar câtă importanță are educația care tocmai îl deprinde a face de bună voie, fără speranță de plată sau teamă de pedeapsă, ceea ce e bun, drept, adevărat. Învățătura numai ca atare nu are a face cu creșterea. Învățând pe de rost numirile tuturor orașelor de pe pământ și toate formulele chimice, toate numele speciilor de plante și de animale, această masă de cunoștințe, oricât de

nouă ar fi pentru o inteligență, n-o fac nici mai iubitoare de adevăr, nici îndemânată de a judeca și de a distinge drept de strâmb. Învățătura consistă în mulțimea celor știute, cultura în multilateralitatea cunoștințelor, creșterea nu consistă nici într-una, nici într-alta. Ea consistă în influența continuă pe care o au lucrurile învățate asupra caracterului și în disciplinarea inteligenței. Când aceste două lipsesc, oricât de multe și-ar fi apriori capul în mod mecanic, omul simte în sine un gol moral, care din toate e cel mai insuportabil și care conduce mintea nedisciplinată la cele mai triste abateri.” (f)

L.B.: *Vă mulțumesc!*

Bibliografie:

- G. Călinescu, Opera lui Mihai Eminescu, vol.III, p.44, Ed. Minerva, Biblioteca pentru toți, București, 1985;
- Eminescu, Opere, vol. XVI, p.46. Corespondența. Documentar. Ed. Academiei, București, 1989;
- Eminescu, Opere, vol.XVI, p.46. Corespondența. Documentar. Ed. Academiei, București, 1989;
- Eminescu, Opere, vol. X, p. 30, publicistică 1 noiembrie 1877, Ed. Academiei, București, 1980;
- Eminescu, Opere, vol. III, p. 146, publicistică 1882 – 1883, 1888 – 1889, Ed. Academiei, București, 1985;
- Eminescu, Opere, vol. XI, p. 307, publicistică 17 februarie – 31 decembrie 1880, Ed. Academiei, București, 1984.

Epilog:

„De-oi muri – își zice-n sine – al meu nume o să-l poarte

*Secolii din gură-n gură și l-or duce mai departe,
De a pururi, pretudindenii, în ungherul unor crieri
Și-or găsi, cu al meu nume, adăpost a mele scrieri!”*

Mihai Eminescu, „Scrisoarea I”

Mihai Eminescu

Afară-i toamnă

Afară-i toamnă, frunza 'mprăștiată,
Iar vântul svârlă 'n geamuri grele picuri;
Și tu citești scrisori din roase plicuri
Și într'un ceas gândești la viața toată.

Pierzându-ți timpul tău cu dulci nimicuri,
N'ai vrea ca nimeni 'n ușa ta să bată;
Dar și mai bine-i, când afară-i sloată,
Să stai visând la foc, de somn să picuri.

Și eu astfel mă uit din jet de gânduri,
Visez la basmul vechiu al zânei Dochii,
În juru-mi ceața crește rânduri-rânduri;

De odat'aud foșnirea unei rochii,
Un moale pas abia atins de scânduri...
Iar mâni subțiri și reci mi-acoper ochii.

Mihai EMINESCU
15.01.1850 – 15.06.1889

T.R.

Scurtă prezentare:

- născută la București
- absolventă a Facultății de Limba și Literatura Română (1981)
- doctorat în Științele Educației (1998)
- din 2002 locuiește la Ljubljana
- traduce literatură slovenă în limba română

Dr. Paula BRAGA ŠIMENC

Slovenia

Cultura în „A”

Amintirile pe care le păstrez Doamnei Profesoare Zoe Dumitrescu-Bușulenga sunt legate mai ales de un moment petrecut chiar la începutul anului universitar 1978-1979, când, în programa de învățământ a anului II de la *Facultatea de Limba și Literatura Română* (așa se numeau *Literele* pe atunci), figura disciplina „Literatură universală și comparată” al cărei titular era Doamna Profesoară. A fost momentul primului nostru contact cu Domnia Sa și sunt convinsă că ne-a marcat pe toți.

Era toamna lui 1978, tocmai ne întorseserăm de la „muncile agricole” obligatorii, de la CAP Cochirleni, județul Constanța, o localitate având rezonanțe cât se poate de viticole pentru noi. Asta nu pentru că rima cu *Ciorchileni*, cum o numeam unii dintre noi, ci pentru că, timp de o lună, deveniserăm oarecum ceapiști, culegători de struguri Sauvignon blanc. Așadar, în prima săptămână de facultate din noul an universitar, eram cu toții în amfiteatrul Odobescu (toți însemnând cei 50 de studenți din anul nostru), așteptând emoționați întâlnirea cu renumita Profesoară. O știam numai din ceea ce scrisese, mai bine zis din cărțile dedicate lui Eminescu și Creangă, pe care le citisem în liceu, la îndemnul minunatei profesoare de literatură, Brândușa Ștefan.

A intrat grăbită în amfiteatru, și-a depus lucrurile pe catedră, apoi a pășit în fața băncilor și nu și-a putut ascunde uimirea în fața amfiteatrului aproape gol:

– Numai atâția?

Cineva i-a explicat că, de fapt, eram toți prezenți, numai că tocmai în anul când noi am dat admitere, în 1977, cifra de școlarizare se redusese de la 120 de studenți, la 50. A tăcut, părând să evite cu diplomație un comentariu acid. Numai că, imediat, și-a început prelegerea evocând tot o... reducere. Ne-a explicat că, până nu demult, cursul său se preda pe parcursul a patru ani, că din rațiuni pe care nu le cunoaște, a trebuit să îl comprime la un singur an. Apoi a continuat cu un citat în latină. Doamna Profesoară a remarcat imediat liniștea grea, stânjenitoare care a pus stăpânire pe amfiteatru și ne-a spus:

– E din Vergiliu, din Eneida. Nu recunoașteți citatul?

Liniștea devenea tot mai densă.

– E în latină. Ați studiat latina, nu?

Cineva i-a răspuns că unii au studiat-o, dar nu toți, pentru că unii dintre noi eram absolvenții secției reale, unde latina...

– „Pentru cel cu minte ageră, ajung puține cuvinte”, cam așa s-ar traduce acest citat din Vergiliu. Veți avea un an greu, Vergiliu este un autor pe care îl vom studia, așa că trebuie să îl citiți. Dar nu înainte de Biblie, cartea fundamentală a culturii europene, a culturii universale, așa îndrăzni să afirm.

Din nou liniște, mai puțin grea, mai puțin stânjenitoare. O liniște declanșată de uimire.

Doamna Profesoară a continuat evocând autorii și operele pe care le vom studia în acel an: tragedii grecești, poezii latine, Beowulf, Chaucer, Dante, Petrarca, Shakespeare. Pronunța fiecare nume cu un fel de religiozitate, cu o admirație și o umilință extreme. Nu vorbea, părea să officieze, invoca numele unor Maeștri în acel spațiu ușor vetust, rece, în prezența unor epigoni care habar nu aveau de latină. De greacă nu se mai ostenise să ne întrebe. Stătea dreaptă, cu privirea îndreptată undeva sus, de unde părea să capteze ideile, de unde părea că își extrage energia și inspirația. Avea o voce gravă, ușor masculină, expresivă, convingătoare, recognoscibilă, inconfundabilă. O ascultam cu toții nemișcați, captivați de cultura sa, de elocința sa, de argumentele sale impecabile, fără să ne dăm seama că primul nostru curs se apropia de sfârșit.

Înainte să plece, a făcut un comentariu pe ton trist, dar categoric:

– Voi sunteți reprezentanții culturii în „V”, cu o bază instabilă, care acumulați cunoștințe de-a valma, fără rigoare, fără o continuitate. Eu reprezint cultura în „A”, bazată pe lectura în original a clasicilor grecești și latini, pe o însușire organică a cunoștințelor. Va trebui să găsim *un modus vivendi*. Și-a dat seama că atâta latină știam și noi și, în cele din urmă, ne-a zâmbit. Chipul său ușor aspru s-a luminat, iar noi ne-am simțit brusc mai puțin stânjeniți de incultura noastră. Doamna Profesoară avea să ne fie călăuză timp de un an. Totul părea posibil.

Dr. Dana OPRITĂ
Statele Unite ale Americii

„LA ÎNCEPUT ERA CUVÂNTUL”...

(Ev. Ioan, 1,1)

„Pentru omul superior, libertatea nu e decât interioară, ceea ce e un adevăr trist. În general, adevărurile sunt cam triste și de aceea lumea nu le iubește”.

(Zoe Dumitrescu-Buşulenga = 20.08.1920,
Bucureşti – 5 mai 2006, Mănăstirea Văratec, Neamţ)

Fiecare perioadă a vieţii noastre are cel puţin o amintire luminoasă la care revii pentru a-ţi afla liniştea, o carte care te-a marcat sau o întâlnire care s-a lipit de sufletul şi de mintea ta.

Pentru mine, dacă mă gândesc la anii studenţiei, ei sunt legaţi în mod special de personalitatea covârşitoare a profesoarei Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Numele îmi era cunoscut din volumele de critică şi istorie literară despre Eminescu şi Creangă, pe care le parcusesem în anii de liceu. Mai târziu au venit studiile de istorie a culturii, precum „Renaşterea, umanismul şi destinul artelor” şi cele de comparativă, precum „Renaşterea, umanismul, şi dialogul artelor” sau „Valori şi echivalenţe umanistice, excurs critic şi comparativ”.

Îmi amintesc de enorma bucurie de a urmări emisiunile în care eminentul om de cultură, muzicologul Iosif Sava a avut-o ca invitată pe Zoe Dumitrescu-Buşulenga, figură emblematică a culturii şi spiritualităţii româneşti din a doua jumătatea a veacului al XX-lea. Acel fermecător dialog dintre doi oameni pentru care cultura şi muzica au însemnat pilonii existenţei lor a fost un privilegiu copleşitor. Amândoi ştiau că „muzica este cel mai direct drum către Dumnezeu”. Din fericire, a rămas o carte pe care cei doi au lăsat-o generaţiilor pentru care aceste două personalităţi nu mai sunt decât doar nume: „Muzică şi literatură” (Ed. Cartea Românească, 1986 (vol. II, 1987; vol. III, 1994).

Criticul şi istoricul literar Zoe Dumitrescu-Buşulenga mărturisea de câte ori avea ocazia despre această *frustrare* o numea dânsa, faptul că, independent de voinţa proprie, nu a urmat cariera de care s-a simţit atrasă în anii copilăriei şi ai adolescenţei, cea muzicală. Aşa a ajuns să fie „formator de suflete”, cum numea munca de la catedră, profesoara academician Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Pentru seminarul cursului său de literatură universală şi comparată, dintre cele două grupe ale anului meu, am avut şansa să o alegă pe cea din care făceam şi eu parte. Apropierea fizică, într-o sală de seminar a făcut ca acea comunicare dintre noi să fie foarte specială. Enormă dorinţă pe care o avea, era de a face din noi nişte oameni cultivaţi, cu o largă deschidere spre lectură, spre artă în general.

Ne repeta mereu că triumphiul culturii trebuie să aibă baza largă jos, adică în valorile clasice, explicându-ne că, astfel, ne va fi uşor să înţelegem literatura şi arta contemporane. Examenul, pregătit cu toată seriozitatea, a fost unul special pentru mine, a fost o provocare, un test important, fiindcă nu e uşor să fii în faţa unui univers de cultură, răspunzând la cele două subiecte de pe biletul pe care singur l-ai extras din maldărul de pe masa din faţa profesoarei. Un subiect legat de literatură, celălalt de artă. Îmi amintesc că nu toţi colegii mei au avut curajul să înfrunte acel examen din sesiunea de vară, chiar dacă se numărau printre cei cu note bune.

Tudor Vianu a fost cel care a adus-o la catedra de literatură universală şi comparată a Universităţii bucureştene. Fără să ştiu acest detaliu, având, însă, o puternică admiraţie pentru desăvârşitul critic literar, în mod inconştient, am comparat-o mereu cu el. Când intra în amfiteatru se făcea o linişte desăvârşită, cu care nu îi întâmpinam chiar pe toţi profesorii noştri. Nu vor pieri niciodată din mintea inimii mele, acele dăţi când, sub pretextul (altfel adevărat) al dezbaterii unuia dintre subiectele

esențiale ale culturii – descrierea cosmogoniilor la diferite popoare, în diferite religii – venea la curs cu o geantă încăpătoare, din care scotea cu grijă o Biblie enormă, apoi, ca să fie și fizic mai aproape de noi, se așeza pe pupitrele de pe primul rând al amfiteatrului (singura dată când a făcut acest lucru, fiindcă, altfel, era de o sobrietate caldă, dacă puteți vizualiza această atitudine). Și, pe genunchi cu „prima și cea mai mare carte a lumii”, cum o numea, fără de care nu se poate face cultură, începea să ne vorbească despre cosmogonii: de la asiro-caldeenii, Egipt și India, până la evrei, deci Geneza. Apoi urma abordarea poeziei, în general: de la popoarele vechi, din nou, prin Egipt și India, ajungându-se iar la evrei, la Biblie, „Cântarea cântărilor” a lui Solomon, la care dădea o interpretare ambiguă, între laic și sacru, apoi, firește se pomenea cel mai mare poet al evreilor, regele David, despre care ne spunea că a făcut o carte întreagă de poezie religioasă: „Psalmii”. Ne citea *Psalmul 50*, cu o evlavie pe care se simțea că dorea, încerca să ne facă să ne identificăm noi înșine cu ea. Ne vorbea despre Dumnezeu, ca despre o taină a inimii care trebuie împărtășită. De altfel, Biblia era prima carte în bibliografia generală care ne era recomandată, astfel încât, așa cum își dorea, a făcut cu noi și „formație de suflete”, nu numai de minți, oferindu-ne nu doar cunoștințe, dar trezind și sentimentul religios, plantând semințe, în speranța că, poate, vor da roade atunci când pământul le va fi prielnic.

Asemeni unui desăvârșit dascăl, a încercat să salveze valorile, pentru a putea fi transmise tinerilor, asigurând, cu orice risc, continuitatea propagării acestora, absolut necesară. Dincolo de orice interdicții trebuia ca și noi, studenții ei, să înțelegem și să ducem mai departe acest adevăr.

Pe vremea aceea (oh, Doamne, parcă aș vorbi de secole trecute, nu de doar zeci de ani!) televizorul nu era un pericol, iar internetul nu fusese inventat. Prin urmare, civilizația Galaxiei Guttenberg era majoritară.

Alegerea pe care a făcut-o de a se retrage tot mai des și apoi definitiv, într-o chilie a mănăstirii Văratec, Neamț, călugărindu-se spre sfârșitul vieții, primind numele de Maica Benedicta, nu a venit de nicăieri. La faptul că era o bună cunoscătoare și exegetă a Bibliei, lucru care contează mai puțin într-o astfel de întoarcere pe Verticală exclusiv, s-a adăugat momentul așteptat o viață întreagă, acela de a înțelege că nu mai există decât legătura dintre Dumnezeu, Verticala, și sinele propriu, așa cum mărturisea în aprilie 2002, într-un interviu filmat chiar la mănăstirea Văratec (Maica Benedicta, Acad, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, „Dependența de cer” – Un film de Fabian Anton, Arcultro Media, 2010). Iar la opera literară pe care a lăsat-o în urmă, s-a adăugat un volum de memorialistică, publicat postum, în 2007: „*Caietul de la Văratec. Convorbiri și cuvinte de folos*”. Cum la mănăstirea Putna s-a simțit întotdeauna în spiritul neamului nostru, a ales prin hotărâre nestrămutată, „așa și numai așa să fie”, ca aici să i se odihnească trupul.

Într-un alt interviu găsit tot pe internet, de această dată, din păcate, nefiind menționată nici o dată, („**O lume fără rădăcini este o lume fără morală**” – Interviu de Mihaela Onofrei, **publicat pe pagina de web „Cuvântul Orthodox”, sursa originală: Agero Stuttgart**), eseistul, filozof al culturii, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, membră a Academiei Române și a unor importante instituții culturale europene, Maica Benedicta și-a exprimat tristețea că „*Respectul pentru clasici nu mai există. Nu ne interesează trecutul, numai prezentul. Iar asta ne taie rădăcinile. O lume fără rădăcini este o lume fără morală. Există un fel de indiferență față de trecut. Lumea a*

început să uite să vorbească, pentru că nu mai citește”. Iar ceea ce este și mai grav și de neconceput este că „**actuala elită, vrea să ignore sau, în orice caz, să minimalizeze valorile trecutului. Și au început cu Eminescu, ceea ce, pentru mine, este o durere infinită. Când Maiorescu, Iorga, Călinescu, Vianu, Noica – toată crema intelectualității românești – au văzut în Eminescu o concentrare a genialității românești, și nu numai în literatură, vin niște juni care îl denigreză**”.

Din fericire, există și intelectuali care se luptă ca imaginea adevărată a lui Eminescu să fie recunoscută, păstrată și transmisă mai departe noilor generații.

Din fericire, în România există Uniunea Ziariștilor Profesioniști, cu „Seratele Eminescu, jurnalistul” și premiile de apreciere a meritelor celor care cercetează opera și viața Luceafărului nostru, pentru cei care (re)descoperă genialitatea din scrierile sale sau doar întrețin vie memoria lui, dar există și *Mătrăguna*, pentru cei care încă au probleme de înțelegere a ceea ce înseamnă noțiunea de valoare.

În același interviu, dascălul Zoe Dumitrescu-Bușulenga mărturisește o altă tristețe, aceea că s-a instalat dezinteresul pentru lectură, cea care „*îți lasă popasurile necesare pentru reflecție, pentru meditație*”. A apărut chiar o „*luptă împotriva Logosului*”, cel care construiește, edifică spiritul, uitând că „*umanismul culturii se sprijină pe lectură, nu pe imagini fugitive*”, „*răvășitoare de minte*”, care dislocă spiritul.

Ca o mare bucurie compensatoare, în lume viețuiește alături de noi, poezia. Copilul zdrențăros al culturii universale respiră și se joacă tragic lângă noi. Fiecare crede și simte ce vrea, însă eu, alături de credința în Dumnezeu, consider poezia salvarea noastră. Nu doar pentru criticul muzical și de artă, profesorul de literatură universală și comparată, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, dar și pentru Maica Benedicta, „*marea poezie a fost întotdeauna baia de frumusețe în care m-am cufundat când am avut nevoie de intrarea în altă dimensiune. Poezia echivalează aproape cu o rugăciune. În poezie te cufunzi pentru a te întoarce cu frumusețe. În rugăciune intri pentru a te integra absolutului.*”

20 august 2020 a fost, probabil, o zi oarecare pentru majoritatea dintre noi. Dacă ar fi trăit, desăvârșitul om de cultură Zoe Dumitrescu-Bușulenga și-ar fi sărbătorit 100 de ani de viață terestră. Însă ea își trăiește acum cealaltă viață, care a început la 5 mai 2006. Viața cea veșnică, întru Dumnezeu la care și-a droit să fie.

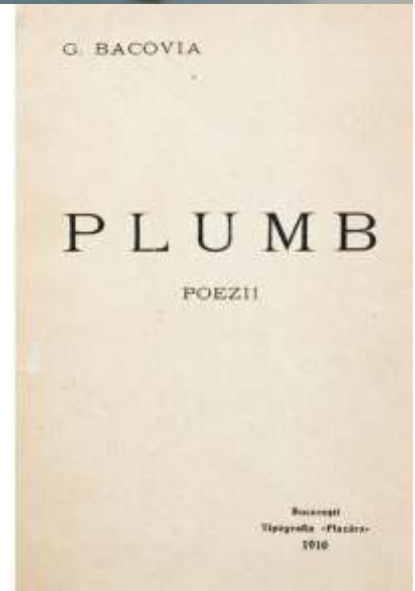
„La Centrul Cultural „Mitropolit Iacob Putneanul”, de pe lângă Mănăstirea Putna, a fost deschisă, pe data de 20 august, Expoziția „Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta – 100”, în prezența PS Damaschin Dorneanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților. Evenimentul a fost prilejuit de desfășurarea celei de-a XIV-a ediții a colocviilor inițiate de către Fundația „Credință și Creație”, cu o temă extrem de generoasă: „Har și vocație în cultura română”. Ediția din acest an a fost dedicată, în cea mai mare parte, personalității celei care a fost în viața mireană academician Zoe Dumitrescu-Bușulenga și care, în ultimii ani ai vieții, s-a călugărit, devenind Maica Benedicta. A fost înmormântată, după dorința testamentară, la Mănăstirea Putna”. (*Zoe Dumitrescu-Bușulenga. Maica Benedicta 100 – Adrian Alui Gheorghe „România literară” nr. 38-39/2020*).

La slujba de pomenire pentru Maica Benedicta / eminescologul acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, de la mănăstirea Putna, PS Damaschin Dorneanu, atrăgea atenția asupra unei ciudate împletiri de numere: anul acesta, 2020, s-au împlinit 14 ani de la moarte, „*soroc rotund, adică de două ori câte șapte*” și 100 de ani de la naștere. „*Este un moment în care încă o dată și încă o dată trebuie să celebrăm viața. Iar maica Benedicta și-a onorat cu prisosință numele primit la naștere, unul cu o rezonanță adâncă: Zoe. Iar tot parcursul maicii Benedicta nu a fost altceva decât o acumulare și o revărsare de viață. A fost o viață plină, și una dăruită cu prisosință. Știa că ce ai agonisit, dacă nu semeni să rodească, pieri*” (...) „*Viața Maicii Benedicta a fost o viață între Zoi – Zoe (Zωή gr. înseamnă viață) și Benedicta și este, pe mai departe, tot așa: o viață în care Zoe și Benedicta sunt împreună. Adică o viață, o existență o ființare binecuvântate*”, conchide PS Damaschin Dorneanu.

Cuvintele sunt întotdeauna puține, cuvintele sunt întotdeauna sărace atunci când trebuie să vorbim despre oameni al căror parcurs lumesc, deși o împlinire aproape totală, a fost reconsiderat spre sfârșitul vieții. Fericii cei care au reușit să înțeleagă care este / a fost adevăratul lor destin și l-au îmbrățișat cu toată iubirea de care știau că sunt în stare. Să slujești o întreagă viață Cuvântul pe care îl poți atinge, cel lumesc, dar, tot prin el, să simți și revărsarea grației divine, cum evanghelistul Ioan ne spune:...” și *Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul* (Ev. Ioan, 1,1) sunt trăiri pe care doar sufletele alese le pot întregi.

Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta: nume înconjurat de lumina unui astfel de suflet.

Decembre December

Te uită cum ninge decembre...
Spre geamuri, iubito, privește –
Mai spune s-aducă jăratec
Și focul s-aud cum trosnește.

Și mână fotoliul spre sobă,
La horn să ascult vijelia,
Sau zilele mele – totuna –
Aș vrea să le-nvăț simfonia.

Mai spune s-aducă și ceaiul,
Și vino și tu mai aproape, –
Citește-mi ceva de la poluri,
Și ningă... zăpada ne-ngrape.

Ce cald e aicea la tine,
Și toate din casă mi-s sfinte, –
Te uită cum ninge decembre...
Nu râde... citește-nainte.

E ziuă și ce întuneric...
Mai spune s-aducă și lampa –
Te uită, zăpada-i cât gardul,
Și-a prins promoroacă și clampa.

Eu nu mă mai duc azi acasă...
Potop e-napoi și-nainte,
Te uită cum ninge decembre,
Nu râde... citește-nainte.

Look out of the window, my darling,
How softly is snowing December!
Come listen with me by the fire
The crackle of slow-dying embers...

We'll move armchairs near to the woodstove
To hear in the chimney the blizzard
Of flakes – singing to me, for my winter,
A symphony played by a wizard.

Come close, let's drink tea and keep quiet
Surrounded by lands of white fairies...
Or read to me tales from the Arctic -
Let the snow fall... slow the world bury!

So peaceful and warm is your chamber
And all in the house seem so holy –
How softly is snowing December...
Don't laugh at me, keep reading slowly!

The day has grown dark, feels like evening,
We'll soon have to light up the candle –
The snow's piling up on the doorstep
And white frost has covered the handle...

I may have to stay here forever!
Deluge lies before us and after –
How softly is snowing December...
Keep reading, don't give me that laughter!
(Translation © Adrian G. Sahlean, 1998)

Prof. univ. Dr. Florentin SMARANDACHE
Statele Unite ale Americii

Columbia

MUSEO DEL ORO

Bogotá, Columbia, august 2019

În timpuri pre-columbiene, indigenii se ocupau cu mineritul, metalurgia (obiecte din aur, argint, cupru și platan), șanțuri de irigații și creșterea animalelor domestice.

Figurine și vase metalice s-au descoperit de către arheologi, cu forme zoomorifice, simetrice.

Obiecte de podoabe (de pus în nas, ori în urechi), discuri, platouri.

Statuete mici de ceramică.

Oale încrustate, mărgelile făcute din boabe ori pietricelele înșirate.

Măști aurite (indigenilor le plăcea culoarea soarelui – galben).

Încrustări în piele.

Sculpturi antropomorfe în lemn sau fier.

Jgheaburi din trunchiuri de copaci.

Statui în piatră de oameni-broaște, oameni-păsări.

Picturi corporale.

Picturi pe obiecte de ceramică.

Conducătorii spirituali se numeau șamani.

Demnitarii triburilor Muiscas, Laches, Guanés și Chitareros erau mumificați – pregătiți pentru viața de apoi. Corpurile lor erau păstrate în peșteri, și învelite în păături, piei, sau plase de sfori.

Indigenii se tatuează și astăzi, pe față, pe corp. Se împodobesc cu pene în cap, și podoabe pe corp. Mituri, tabu-uri, ritualuri făceau parte din cosmogonia indigenă.

Ceea ce-i rar e considerat prețios. Existau *plante* considerate *sacre*, în credința indigenă, cu uz religios, folosite în parafernala șamanilor, plante precum: *yagé*, *yopo*, *tabacul*, *coca*.

Coca are efect psihotrop (diminuează oboseala și foamea, și stimulează vorbirea și memoria). *Yopo* are efect halucinogen.

Indigenii credeau în spirite, cărora le dăruiau ofrande pentru a le îmbuna.

Moartea însemna reîncarnare sau renaștere într-un urs sau liliac, ori alt animal. Moartea însemna transformare în altceva, cu scopul de a prelungi viața.

Măști de aur erau folosite pentru imortalizarea șefilor de trib, împreună cu ritualuri specifice.

Mituri despre originea universului.

Dansuri spirituale.

Meșteșugarii erau văzuți ca semi-zei, pentru că transformau materialele, atribuindu-le putere.

Studiile superioare de specialitate

(continuare)

La 30 august (anul 1959 n.r.), am plecat la Chișinău. Colegele mele de facultate din anul întâi au primit locuri la cămin, iar mie mi-au spus că, posibil, voi primi și eu un loc, numai după ce vor fi asigurați cu locuri ceilalți, deoarece tatăl meu e slujbaş și are posibilitate să-mi închirieze o locuință. Am lăsat valiza și celelalte lucruri ale mele la colega mea de școală, Lilia Sandic, care primise loc în cămin și am plecat la librărie. Știam adresa librăriei, deoarece de fiecare dată când veneam cu tata la Chișinău, treceam pe la aceasta și procuram cărți. În librărie am văzut o monografie despre viața și activitatea lui Șaleapin cu diferite ilustrații și care avea inserate discuri de polivinil cu fragmente din opere în interpretarea lui Șaleapin. Desigur, nu puteam să nu cumpăr această carte. Părinții mi-au dat de acasă 500 de ruble, din care 270 am achitat pentru carte. Tare m-am bucurat de această achiziție. Am venit la cămin și Lilea m-a invitat la ospătărie să bem un ceai. Cartea am lăsat-o pe patul lui Lilea. Când ne-am întors, câteva fete din cameră purtau discuții cu privire la carte. *Cică asta a plătit 270 de ruble pentru un Șleapkin, dar mai vrea și loc în cămin.* Nu m-am supărat pe ele, am înțeles că nici nu știu cine este Șaleapin, dacă n-au citit atent și l-au numit Șleapkin.

Începutul studiilor la facultate mi-a adus multe bucurii, în primul rând, prin faptul că am avut pedagogi extraordinari. Iarăși m-am întâlnit cu metodologia predării cunoștințelor de școala leningrădeană de pedagogie. De fapt, Institutul de Stat de Medicină din Chișinău a fost până la război primul institut de medicină din Leningrad (Sankt Petersburg). Această instituție, la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, a fost evacuată din Leningrad, în Kislovodsk. Dat fiind faptul că orașul Kislovodsk a fost ocupat de armata germană și clinicile institutului au fost impuse să acorde asistență medicală ostașilor nemți, după eliberarea Kislovodskului și scoaterea din blocadă a Leningradului, guvernul a decis că nu e rațional din motive morale să întoarcă instituția de învățământ medical, care a acordat asistență nemților, în Leningrad – orașul care a suferit sute de mii de jertfe din cauza foamei în blocadă și luptelor crâncene, dar n-au permis armatei germane să-l ocupe. Deoarece Moldova nu dispunea de instituții superioare pentru pregătirea cadrelor medicale, acest institut, cu toate cadrele pedagogice, a fost transferat din Kislovodsk în Chișinău.

În primele patru zile ale anului de studiu ne-au ținut câte trei prelegeri pe zi, apoi, pentru două săptămâni, am plecat la gospodăria colectivă Stăuceni, din suburbia Chișinăului, pentru ajutor la recoltarea strugurilor de poamă.

La prima lecție ne-au spus să ne prezentăm numele și numele patronimic. S-a dovedit că eu cu profesoara de limba rusă eram tizi. Programul predării obiectului era unul foarte modest, includea numai noțiunile de bază ale gramaticii limbii ruse. Era conceput pentru studenții care făcuseră studii în limba moldovenească. De aceea eu am fost eliberată de la aceste studii. Dar prietenia mea cu pedagogul Nadejda Macarovna a durat – se baza pe interese comune – era perioada când au început să deschidă *parantezele*. Perioada, care în timpul URSS de atunci a intrat sub noțiunea de «оттепель» (dezgheț). Mulți dintre scriitori, îndeosebi poeții, care erau în vogă atunci, erau copiii oamenilor represați în anul 1937. Acești scriitori, în anii șaizeci, începuseră a edita lucrări scrise „în masă” – pe care, până la etapa „dezghețului”, nici nu sperau că odată v-or avea posibilitatea să le editeze. Pedagogul Nadejda Macarovna îmi pune la dispoziție aceste lucrări; după ce le citeam, făceam schimb de păreri pe marginea celor citite.

... În anul I noi încă nu învățam obiecte medicale speciale, ci obiecte, care ne permiteau să trecem la însușirea acestora. Printre ele era biologia. Șeful catedrei de biologie, profesorul Zaharov, era un enciclopedist în obiect și nu numai. Ca facultativ, citea lecții pentru studenți pe diferite aspecte ale istoriei artelor plastice. El însuși era un pictor amator. La catedră și în holul institutului, expunea lucrări de o calitate destul de înaltă și tematici deosebite. Mulți pictori profesioniști din zilele noastre nu corespund nici pe departe nivelului neprofesionistului pictor, profesorul Zaharov.

Deși în primul an de studii încă nu studiam obiecte clinice, de la 1 noiembrie eram încadrați în activități, care ne permiteau treptat să cunoaștem caracterul serviciilor spitalicești. După 2 prelegeri speciale, dedicate igienizării spațiilor spitalicești, ne-au repartizat în diverse clinici, în care fiecare student, 3 ore în săptămână era încadrat în serviciu de infirmieră. Eu am fost repartizată în clinica dispensarului oncologic. N-am cuvinte să descriu șocul psihologic, pe care l-am suportat la prima cunoștință a acestei clinici. Desigur, nu știam caracterul

patologiilor la bolnavi. Dar era ceva specific în ochii lor; aceste priviri redau o îmbinare de sentimente, care, în mod normal, prezintă o excepție -reciprocă: o deznădejde și speranță, durere și fericire că sunt vii, pot suporta toate... Într-un salon mic, pentru 2 paturi, un bolnav – copil de 11 ani – citea o carte. Asistenta medicală mi-a spus că lura (numele copilului) e foarte deștept, bine educat, inteligent, dar acum trece o perioadă grea – i s-a amputat un picior din cauza unui sarcom local extins. Asistenta l-a întrebat dacă are dureri în regiunea plăgii. El a spus că plaga nu-l doare, îl doare piciorul, care a fost amputat. Am înțeles – bolile oncologice provoacă dureri și după înlăturare... (Atunci nu cunoșteam faptul, că după amputații pot persista dureri, pe care bolnavii le simt în membrele înlăturate – așa numite dureri fantome). M-a impresionat faptul că acest pacient plătând la chip, care părea mai mic, decât vârsta lui, se comporta ca un matur, vorbea calm despre starea lui. M-am gândit că suferința l-a maturizat precoce... Nu mă puteam împăca cu faptul că Domnul permite ca și copiii să sufere de așa maladii cumplite.

În primele zile ale lunii noiembrie tata a sosit în Chișinău, la o conferință republicană a pedagogilor. La finalizarea programului zilnic al conferinței, ne întâlneam cu tata, luam masa împreună, apoi ne plimbam prin Chișinău, în diferite locuri care, oricum, ne-au marcat viața. Am fost inclusiv la adresa str. Columna, 55; în subsolul acestei clădiri tata a stat în închisoare când acolo era închisoarea Securității de Stat. În anul 1960 acolo era o instituție închisă – Spitalul de boli venerice – și pe teritoriu nu era acces liber. Însă am văzut clădirea, în al cărei subsol a fost întemnițat tata. După aceea, am stat pe băncile din parcul central, am discutat mult despre peripețiile vieții. Știind că spun lucrurilor pe nume, tata într-un mod subtil mi-a dat de înțeles că în viață sunt unele lucruri asupra cărora ar fi mai bine să nu mă pronunț.

Va urmat peste ani: Mergând des pe lângă edificiul din strada Columna, 55 și chiar intrând în acest edificiu, dat fiind faptul că făceam studii la medicină, iar edificiul era baza clinică a catedrei respective, totdeauna îmi aminteam ce rol a jucat subsolul acestei clădiri în destinul tatălui meu.

Peste jumătate de veac, am procurat acest edificiu (pe sursele financiare proprii), ale cărui clădiri erau deteriorate ireparabil încă după cutremurul de pământ din anul 1977 și stăteau pustii. Am comandat proiectul de reconstrucție al acestor clădiri (deoarece au fost apreciate ca monumente arhitecturale din centrul istoric al Chișinăului), le-am demolat și am început lucrările de reconstrucție, însă, din cauza unui atac raider am întrerupt lucrările de construcție, pe care le prelungesc acum.

* * *

Spre luna decembrie a primului an de studii noi nu numai însușisem metodologia studiilor în Universitatea de medicină, ci și acumulasem experiența de a ne încadra în ritmul funcționării instituției, de a ne repartiza respectiv timpul, ca să reușim în toate. După lecții, care de regulă se terminau la ora 16, luam masa la cea mai apropiată cantină și ne întorceam la bibliotecă sau în sălile de studii, la unele obiecte – în laboratoarele catedrelor respective, unde ne pregăteam – studiam materialul – pentru lecția practică ce va urma. Lucram în aceste locașuri până la ora douăzeci și trei (unsprezece noaptea). Eu nu eram excepție. Așa lucrau asupra cărții toți studenții. Principalul era să nu ieși din ritm, să nu abandonezi vreo temă, deoarece la fiecare lecție practică, de regulă, erai testat. Lipsele (inclusiv și cele obiective) sau notele negative trebuiau să fie recuperate, în caz contrar nu erai admis la colocviu, care avea loc la finele fiecărei teme. De aveai 3 note negative în lună erai automat lipsit de bursă. De aveai restanțe la colocviu, nu erai admis la sesiune. Dacă restanțele se acumulasem din cauză obiectivă – maladie sau altă variantă – decanatul proceda individual: prelungea sesiunea sau o forma concediu academic. La restanțele din cauza neînsușirii materialului urma exmatricularea din universitate. Această metodologie era tradițională, ea rezuma din concepția că medicul nu poate avea cunoștințe mediocre, trebuie să însușească aprofundat programul de studii, deoarece în medicină chestiuni suplimentare, neobligatorii nu-s – medicul are responsabilitatea de cea mai scumpă categorie – de viața pacientului. Așa că ori făceai față, ori plecai. Studiile se petreceau în limba rusă. Pentru mine și cei de absolvise școala rusă, aceasta era un lucru firesc. Dar colegii, care absolvise școala moldovenească și nu posedau în volum necesar limba rusă, în primul an de studii și însușirea limbei ruse era un efort suplimentar. Acum sunt în vogă discuțiile despre faptul că predarea în limba rusă a fost un element de discriminare. Dar trebuie de privit și analizat lucrurile în contextul realităților de atunci. În țara multinațională, cum era URSS, acest fapt avea și efect pozitiv, deoarece după absolvirea universității aveai posibilitatea să faci studii postuniversitare în orice centru științific medical din Uniunea Sovietică, băieții după anul patru puteau trece pentru prelungirea studiilor la academiile militare medicale din Federația Rusă. Deși rămâneai la serviciu în Moldova, documentația medicală se scria în rusă, de asemenea pentru unificarea metodelor de tratament, compararea eficacității tratamentului, etc.. Congresele științifice, indiferent de tematică și republica în care aveau loc, se petreceau în limba rusă. A fost și o încercare de a efectua studiile medicale numai în limba moldovenească. Inițiativa i-a aparținut regretatului fost rector al universității și o perioadă de timp – și ministru al sănătății, profesorului universitar Nicolai Andreevici Testemițanu. Pentru aceasta s-a făcut o muncă titanică, s-au tradus sau s-au scris, apoi s-au editat manuale în limba maternă, conform cărora timp de vreo doi ani studiile s-au petrecut în limba moldovenească. Dar apoi, un coleg cu post înalt în universitate (nu-l numesc, are urmași, nu-i bine să-i deranjez; și așa toată lumea știe de cine e vorba) s-a adresat la Comitetul Central al PC al Republicii Moldova, învinuindu-l pe prof. N. Testemițanu de naționalism și încă de o sumedenie de „păcate”. În

baza acestei scrisori, profesorul N. Testemițanu a fost eliberat din postul de ministru și, de fapt – din toate posturile; peste un timp a fost admis prin concurs la postul de profesor al catedrei Menejmentul în sănătatea publică (denumirea de atunci – Organizarea serviciului medical), dar și activând în acest post a depus o muncă titanică pentru reorganizarea, optimizarea serviciului medical în republică.

Conchis că cei mai mari dușmani ai moldoveni... Din această pricină și din multe altele, cunoscute de mine pe parcursul lungii mele vieți, am lor sunt... moldovenii.

Dar mă întorc la temă.

Programul Institutului de Medicină includea nu doar studii în medicină; era un program sociocultural bine gândit, de creștere a specialiștilor și în sens intelectual. Ni se oferea posibilitatea să procurăm abonamente la prețuri simbolice la concertele simfonice de muzică clasică și ușoară de la Filarmonica de Stat. Seria aceasta de concerte era concepută, probabil, centralizat, special pentru studenți, fiindcă înainte de interpretarea oricărei opere, moderatorul făcea un excurs despre creația acestui compozitor. Și totuși, au fost și studenți care refuzau categoric să procure abonamente. *De fapt, refuzau frecventarea concertelor și a spectacolelor; deși erau comparativ puțini, totuși unii dintre ei, și la absolvirea universității nu cunoșteau care-i diferența dintre operă și operetă.* Acest fapt deloc nu însemna că aceștia nu erau studenți sânguincioși. De regulă, așa procedau studenții, care aveau studii medii medicale, cu stagiul de lucru, unii din ei aveau și familie și erau nevoiți să îmbine studiile cu lucrul, făceau servicii de noapte și erau atât de mult presați de timp, încât nu riscau să se distragă de la ocupațiile strict necesare. Succesele în studii ale multora dintre ei erau apreciate ca foarte bune, au absolvit universitatea cu diplome roșii (cu mențiuni), au devenit medici excepționali după absolvirea universității. Eu, însă, mă străduiam să fac succese nu numai la studii, dar să reușesc să merg la concertele artiștilor renumiți, precum și să vizitez expozițiile artiștilor plastici – pictorilor, sculptorilor. Atunci nu prevedeam că după absolvirea universității o să am ocazia să activez în capitală – în Chișinău, și, prin urmare, vroiam să absorb tot ce era posibil din programele culturale, pe care le puneam la dispoziție capitala. În toamna anului 1962 am fost la concertul Claudiei Șulijenko. Pentru a obține bilet la acest concert, am stat la coadă de la ora 3 de noapte, dar și plăcerea în urma vizionării acestui concert a fost nemaipomenită. Nu pot să descriu în cuvinte maniera de interpretare a Claudiei Șulijenko, pur și simplu nu-mi ajung cuvinte – era o feerie, un miracol, hipnoză, o fascinație... Știu doar că fiecare frază din cântecele pe care le știa toată lumea din URSS era pronunțată cu așa o intonație, cu așa o tonalitate de voce, încât de acest miracol te pomeneai dus undeva în ceruri. Am ascultat acest concert cu răsuflarea întretăiată.

S-a întâmplat că terminasem bursa, dar, trecând pe lângă Teatrul de Operă și Balet, am citit afișul: pe data cutare vor veni în turneu și vor dansa cu trupa de balet a Teatrului de Operă și Balet din Chișinău renumiții soliști de balet ai Teatrului Bolșoi din Moscova: Ecaterina Maksimova și Boris Vasiliev. Am împrumutat 2 ruble, am stat șase ore în rând și de 1,20 ruble (conform cursului de atunci – doi dolari SUA) mi-am procurat bilet la baletul „Jizzele”. Concertele acestor oameni de artă iluștri îmi aduceau o satisfacție enormă. Totodată făceau succese extraordinare și artiștii autohtoni, îndeosebi cei, din generația tânără – M. Bieșu, compozitorul Eugen Doga, dirijorii Alexandru Samoilă, Dumitru Goia și mulți alții – toți au devenit maieștri cu renume mondial; sunt fericiți că am fost la primele lor concerte, am văzut începutul drumului lor în artă. În primăvara anului 1962, am fost la teatrul de operă – în „Tosca” (Puccini), rolul Florei l-a cântat Maria Bieșu – debutul ei în teatrul nostru. Nu peste mulți ani – în 1967, la concursul internațional Miura Tomaki (ediția I, Tokio, Japonia) M. Bieșu a obținut titlul de „Cea mai bună Cio-Cio-san”, apoi a devenit vedetă de operă de talie mondială, a concertat pe cele mai renumite scene ale lumii. Eugen Doga, autor al muzicii la circa două sute de filme, nenumărate cantate, simfonii, opere, a fost recunoscut ca cel mai bun compozitor al secolului al XX-lea, muzica lui a răsunat, de asemenea, pe cele mai renumite scene ale lumii, dar și în Casa Albă. Toți acești oameni iluștri din Republica Moldova a URSS – din familii simple, feciori de țărani, mulți selectați și îndrumați să vină la studii la conservator de reprezentanții acestei renumite școli de vedete la concursurile raionale ale colectivelor artistice din sate. Au fost selectați, îndrumați, susținuți la toate etapele de studii. Sursa de existență pentru majoritatea din ei era bursa, de aceea pe cei care doreau să câștige ceva suplimentar, conservatorul îi ajuta să se aranjeze la serviciu în grădinițe, școli, cinematografe. Așa era modalitatea de a crește vedete naționale pe timpurile celea. Oribilitățile sistemului sovietic sunt cunoscute și, totuși, una din părțile pozitive era faptul că în școli și universități se făcea carte, fiecare persoană avea acces la studii, copiii frecventau școala, nu umblau cerșind pe străzi, ca în prezent.

... De fapt, pe parcursul secolului trecut, pământul Basarabiei a dat lumii multe vedete de operă de talie mondială – Lidia Lipcovskaia, Maria Cebotari, Tamara Ceban, Valentina Savițkaia, Maria Bieșu. Posibil și acum prin satele Moldovei mai sunt Marii cu glasuri excepționale, dar care trăiesc în cea mai săracă țară a Europei și nu au surse să plătească studiile în conservator (mii de USD), precum și să se întrețină în timpul studiilor în oraș. De aceea mulți dintre cei care fac studii nu sunt cei mai buni, ci cei de au părinți care pot acoperi costurile.

... Iarăși mă abat de la temă, dar nu pot vorbi de ceea ce a fost, fără a compara cu ce ne-am ales...

În toamna anului 1962 la deschiderea sezonului teatral, am fost la premieră la teatrul „Lucaefărul”, trupa căruia era reprezentată de artiști tineri, care în acel an absolviseră teatrul – studiu „Vahtangov” din Moscova.

Acolo, în Moscova, au făcut studiile în majoritate în limba română (le predau artiști ruși, care cunoșteau perfect româna, anume româna și nu varianta ei moldovenească), de aceea vorbeau o română literară, toate spectacolele acestui teatru, ca și ale Teatrului Academic de Dramă erau numai în limba română. ... „Democrații” noștri au procedat întocmai conform lozincii din imnul „Internațional” – au distrus orânduiala „veche” – sovietică până și fundamentul ei, dar au uitat s-o înlocuiască prin construcția unui sistem mai progresiv. Era util și posibil de păstrat ceea ce a fost pozitiv în societatea sovietică, așa cum au făcut alte republici. Noi ne-am pomenit cu bazele educației distruse.

Dar să ne întoarcem la temă.

... După prima sesiune de iarnă, la cursul întâi, eu am plecat acasă. Vacanțele noastre în primii patru ani de studii au fost foarte mici – trei-patru zile, deoarece la început de semestru, toamna, noi trei-patru săptămâni lucram în colhoz la strânsul recoltei și atunci compensam acest timp atât prin intensitatea studiilor, cât și prin micșorarea vacanței. Eram foarte fericită că eram iarăși cu părinții și cu Lora. Într-o zi, la radio cânta Ludmila Zâkina; în acel cântec o doamnă, care a croșetat un șal din puf și i l-a cadonat mamei sale, îi spunea: „Я тебе, дорогая, готова не платок, даже сердце отдать» (Eu ție, scumpa mea, sunt gata nu numai șalul, ci și inima să ți-o dau). Eu nu vroiam să plâng, dar lacrimile îmi curgeau fără voie. Mama a observat și m-a întrebat de ce plâng? Și eu i-am spus: „Mie mi-e tare dor de voi”. În timpul studiilor, nu-mi permiteam să mă gândesc la asta și, în sfârșit, acasă am dat frâu liber emoțiilor. Această jumătate de an a fost pentru mine o încercare – pentru prima dată am fost singură-singurică printre oameni străini. Mama a înțeles că sufăr de singurătate, fiind în mulțime și mi-a spus: „Eu tot aș vrea să discutăm mai mult, dar te las să te odihnești seara, fiindcă înțeleg că ai un program foarte intensiv de studii și aș vrea măcar astea trei zile să fie lejere pentru tine”. În acea seară am stat cu mama și am discutat pe diverse teme până mult după miezul nopții și am adormit cu fața pe palma mamei.

De fapt, părinții noștri erau deseori bolnavi, dar când venea vorba despre asta în familie, ei spuneau că deja sunt bătrâni, deși mama avea cinzeci de ani, iar tata cinzeci și trei. După criteriile medicale de acum, această vârstă nu se referă la noțiunea „bătrâni”; pur și simplu, ei erau afectați de toate încercările de care au avut parte în viață. La sfârșitul anului I, starea de sănătate a lui tata, care se topea încetul cu încetul, s-a agravat brusc. Din raion a fost trimis la Institutul Oncologic. După un control la Institutul Oncologic, i-au exclus prezența unei tumori maligne și l-au trimis pentru tratament conservativ în spitalul raional. Eu terminasem sesiunea de vară, eram în vacanță și am plecat acasă cu tata, l-am internat la spital. În decurs de trei zile în acest spital, starea sănătății lui a devenit critică și a fost transferat în secția de chirurgie a raionului învecinat, unde a fost operat pe indicații vitale urgente, duminică, 31 august, cu diagnoza „Ocluzie intestinală acută, determinată de cancerul părții ascendente a colonului”. A fost operat de șeful secției de chirurgie, un doctor tânăr, de 27 de ani, Pavel Borș; sub anestezie locală a efectuat hemicolonectomie pe dreapta. Peste o săptămână, starea lui tata s-a îmbunătățit mult, apoi a fost externat pentru reabilitare în condiții de ambulatoriu. După această intervenție chirurgicală, tata a mai trăit încă 18 ani și n-a decedat din cauza cancerului. Pentru mine atunci, chirurgul Borș era Dumnezeu. De aceasta eu am hotărât că numaidecât o să fiu oncolog și o să mă strădui să nu greșesc niciodată diagnosticul, fiindcă greșeala Institutului Oncologic în cazul tatălui meu putea să mă lase fără tată. Și după finisarea studiilor, vizitând spitalul raional în cadrul activității de oncolog, neapărat intram la Domnul Borș măcar pentru un minut – să-i spun câteva cuvinte de bine.

Dar atunci, după tratamentul chirurgical al cancerului de colon, tata n-a activat un an, a primit pensie ca invalid de gradul doi. La tata și leafa era mică, fiindcă mărimea lefii directorilor școlilor era determinată de numărul elevilor în școală; deoarece satul Lipceni era mic, în școală învățau numai 130 de elevi, leafa era mică. Mărimea pensiei era determinată de mărimea lefii, de aceea pensia mică a tatei era insuficientă pentru a susține două studenți în două orașe diferite. Noi cu Lora nu le spuneam la părinți, dar ne sfătuiam cum am putea depăși situația. Și Lora a făcut un lucru nemaipomenit, un sacrificiu pentru mine – a hotărât să treacă la departamentul de studii prin corespondență, să se stabilească la serviciu, ca să mă ajute material pe mine, să pot prelungi studiile, deoarece la universitățile de medicină nu se făceau (și până acum nu se fac) studiile prin corespondență, ce e absolut logic, rezultă din specificul profesiei – nu poți pregăti un medic prin corespondență. Dacă Lora nu proceda așa, eu ar fi trebuit să fac întrerupere în studiu, să-mi iau concediu academic pentru acel an. Le-am spus părinților despre decizia noastră. La discuția noastră comună am înțeles că și ei căutau o soluție pentru depășirea acestei situații și s-au bucurat că ea a venit de la Lora. Și ei, și eu înțelegeam cât îi e de greu lui Lora să plece din mediu studentesc, în care se obișnuise, să se încadreze în colectiv nou, să activeze ca pedagog și, totodată, după serviciu zi cu zi, să prelungească, ca să studieze programul universitar, de 2 ori în an – în ianuarie și iulie – să plece la universitate pentru a susține examenele la disciplinele corespunzătoare, conform programului. Atunci Lora s-a adresat la Direcția de învățământ a raionului Rezina și a fost acceptată la serviciu la școala medie din satul Olișcani, în care a fost angajată ca pedagog pentru predarea limbii și literaturii ruse. Acesta nu a fost unicul sacrificiu pe care Lora l-a făcut pentru mine în viață. Am reușit să rezolv multe pe parcurs, numai datorită ajutorului pe care mi l-a acordat Lora. De aceea – toată gratitudinea mea pentru ea, nu numai soră, ci și persoană cu suflet mare.

* * *

În septembrie în anul doi de studii, am primit scrisoare de la Sașa. Mi-a comunicat că a susținut cu succes examenele de admitere și e student la facultatea de matematică la Universitatea din Tiraspol. Era fericit că a reușit și va fi pedagog, așa cum a dorit. M-am bucurat pentru el. Câteva săptămâni am tot purtat scrisoarea lui în geantă, cu gândul că o să-i răspund cum numai o să am timp liber, care tot nu se găsea în agenda mea supraîncărcată. În sfârșit, într-o duminică dimineața, înainte de a pleca la bibliotecă, am scos scrisoarea lui, am mai citit-o o dată și am înțeles că... e bine că nu i-am răspuns. Că nici nu știam ce îi pot comunica, ce i-ar fi interesant din detaliile vieții mele de acum... La școală aveam temă și inspirație comune – să ne pregătim cât e posibil de bine pentru examenele de absolvire a școlii, precum și de admitere la instituțiile superioare de profilul selectat. Dar acum nu mai aveam teme comune, nu ne văzusem și n-am corespondat de un an, fiecare din noi avea viața sa cu particularitățile, determinate în majoritate de caracterul de studii și celelalte activități în instituțiile în care făceam studiile. Deși, desigur, aveam unele probleme, dar nu-l consideram pe Sașa atât de aproape, încât să-i destăinuiesc sufletul. De fapt, la școală, cu nimeni nu discutam mai mult, decât numai despre studii și alte probleme ale colegilor. Deși la serata de absolvire, Sașa m-a prezentat părinților săi ca prietenă, eram numai colegă de școală, colegă, care atunci avea cu el interese comune de studii și nimic mai mult. Posibil, și-a lăsat amprenta și comportamentul lui, când eu cu Lilea ne bucuram că am susținut concursul la universitate. Sau că... nu a fost să fie. **Noi pe nimeni nu întâlnim întâmplător și de nimeni nu ne despărțim întâmplător...** În suflet – i-am dorit succese și prosperare, iar la scrisoare nu i-am răspuns.

Dar probleme aveam. Apăruseră probleme de ordin social și individual, pe care nici nu le-am fi putut prezice, dar care se agravau una pe alta. Oricum, despre problemele de ordin social nu numai nu era posibil să scrii în scrisoare, ci să pronunți, să spui cuiva o vorbă, că nu erai încrezut că până și cei mai apropiați nu te vor „așeza” la KGB. În anul 1962, treptat, au dispărut cele mai necesare produse alimentare din magazine. Era o divergență imensă între ceea ce anunța presa și realitate. Se anunța că în țară s-au recoltat atâtea și atâtea milioane de tone de grâu, dar până și pâinea era un deficit. P este tot, în magazinele alimentare, cantine erau cozi, stăteau ore întregi în rând pentru a cumpăra produse alimentare. Cantinele pentru studenți erau aprovizionate cu produse, dar studenții sufereau din cauza deficitului de timp, ce nu ne permitea să ne extragem de la lecții și să pierdem timpul pe drum spre căminul în care funcționa cantina. Tot din cauza lipsei de timp nu mă duceam acasă, căci părinții mi-ar fi dat produse, de care dispun familiile de la țară. Dar atunci, programul de studii se extindea pe șase zile în săptămână. În unica zi de odihnă – duminica – de asemenea eram ocupată, studiam materialul obiectelor din orarul pentru miercuri și vineri, deoarece marți și joi nu aveam posibilitate să mă pregătesc pentru studiile din orarul pentru aceste zile.

Universitatea avea un cor renumit, ocupa primele locuri la toate festivitățile republicane. Se completa corul în primul rând din studenții din primii ani de studii. Nimeni nu te întreba dacă dorești sau nu. Erai obligat. Repetițiile la cor durau două – trei ore. Eu vroiam cu orice preț să scap de această povară. Și când au anunțat concurs pentru cercul de dansuri, am participat la concurs, am fost acceptată și, corespunzător, am fost eliberată de la cor. Însă repetițiile și la cercul de dansuri durau atâta, da uneori și mai mult. Dar de la această activitate aveai și plăcere. Să fii solistă la cercul de dansuri condus de renumitul artist de balet Alexandr Bihman era și prestigios, dar... pentru tot omul plătește: după trei ore de repetiție costumașele pentru antrenament de pe noi erau atât de ude, că din ele picura. Pe lângă toate, după controlul medical în anul întâi, am fost repartizată în secția sportivă de înot. Aceasta – iar două antrenamente pe săptămână. Din păcate, repetițiile la cercul de dans și antrenamentele la secția de înot marți și joi urmau una după alta. De la repetiție rugam să ne elibereze cu 10 – 15 minute mai devreme, că în acel timp la magazinul de pâine de alături descărcau marfă și noi direct din mașină procuram câte 2 chifle, pe care nu le mâncam – le înghițeam în câteva clipe.

Efortul pentru studii, peste care se suprapusese și efortul fizic de la repetiții și antrenamente și-au lăsat amprenta asupra *chipului* meu – ajunseseam la patruzeci și șase de kg, având o sută șazeci și patru cm înălțime. Locuiam într-o cameră în cămin, adaptată pentru trai (fusesse sală de recreație) cu încă treizeci de studenți de la diverse facultăți și ani de studii cu care eu nu prea aveam ceva comun. Prolungeam să prietenesc cu fosta colegă de școală – Lilea Sandic; deși ea locuia în altă cameră, ne vedeam zilnic. Însă cele din cameră „îmi acordau atenție”, mă porecliseră „ascarida în corsetă”, iar după ce mi-am cumpărat rochie neagră, mi-au schimbat-o pe „ascarida în frac”. Asta nu era poreclă – dezmierdare, cum era porecla „Harachiri” din colegiul din Saharna, așa mă numeau pe la spate, cu răutate, deși nu obijduisem pe nimeni. Nu dădeam semne că aș cunoaște aceste porecle, mă străduiam să nu atrag atenția. Într-o duminică de primăvară, plecând la bibliotecă, am auzit că cineva striga în urma mea: – „Harachiri”. Într-o secundă am înțeles că cineva mi se adresează, că numai eu (așa credeam) sunt Harachiri în tot Chișinăul. Într-adevăr, era fostul șef de torent din colegiul din Saharna, Vanea Sibov. Venise la sesiune la Universitatea Agricolă (atunci – Institutul Agricol), la care-și prelungea studiile prin corespondență. Ambii eram grăbiți, dar acele vreo zece minute în care am făcut schimb de informații despre viața fiecăruia dintre noi, mi-au părut un luci de soare, venit de acolo, din atmosfera caldă și binevoitoare din colegiu.

Lidia GROSU
Republica Moldova

TESTUL CALITĂȚII LE TEST DE LA QUALITÉ

De-ar fi ca să-mi aleg destinul, –
l-aș prefera pe cel al unei cărți
și să mă scrie –, aș vrea,
cel mai iubit de consăngenii,
cu demnitate, autor.
Iar miile de cititori – prea mulți și diferiți –
s-ar împărți în buni și dornici de lumină...
și i-aș iubi pe toți cu-atâta pasiune,
încât aș deveni mezină a mamei-bibliotecii.

Și sărăcia nu aș mai cunoaște-o –
iubirea doar –
de-a lungul întregii vieți.

Si je pouvais choisir mon destin, –
je préférerais celui d'un livre.
et qu'il m'écrive –, je voudrais,
le plus aimé de mes proches,
avec dignité, auteur.
Et les milliers de lecteurs – trop et différents –
se diviseraient en bons et désireux de lumière...
et je les aimerais tous avec autant de passion,

que je deviendrais la cadette de la mère-
bibliothèque.
Et la pauvre je ne la connaîtrais –
pluseulement l'amour – pour toute la vie.

COMORI... LES TRÉSORS

„Când cauți comori,
nu sapi în nori, ci în pământ...” (L. Blaga)

Eu sap în nori,
descoperind de-atâtea ori comori!
de-mi pare-ades că-adevăratea bogăție
e zborul lin a doi cocori,
uitați de timp pe-o margine de nor.

Și cum să nu te uluiască
acest mister a patru-aripice se doresc întruna?
Comoara lor e gândul... da,
anume gândul
că pot fi un model de pace
și iubire pentru om.

... Sunt un romantic angajat să sap în nori,
descoperind prin doi cocori
nemuritor decor.

«Quand tu cherches un trésor, on ne creuse pas
dans les nuages, mais dans le sol... » (L. Blaga)

Je creuse dans les nuages,
en découvrant tant de fois des trésors!
et j'imagine souvent que le vrai trésor
c'est le vol tranquille de deux grues,
oubliées par le temps, sur le bord d'un nuage.

Et comment ça ne peut pas t'étonner –
ce mystère de quatre ailes qui se veulent toujours?
Leur trésor c'est la pensée... oui,
précisément la pensée
qu'elles peuvent être un modèle de paix
et amour pour l'homme.

Mais, le terrien, seul, creuse dans les nuages,
en découvrant à travers de deux grues
de nouveaux et de nouveaux trésors.

VREODATĂ...

De voi pleca,
nu-ți voi răspunde la chemări
și la origini mă voi delecta
cu-a mea redevenire-n chip de coastă,
ce te va dura ca un implant.

Și, probozit de Domnul,
tu, Adam,
absent la unele reminiscențe,
poftele din cui ispită le vei face,
dar nu a nemuririi;
în jocul „de-a iubirea”,
vei săpa mormântul
gustului adevărat de cele bune.

Izgonit din rai, a doua oară,
poate că mă vei ierta...
dar re(mușcarea) rău te va dura
că n-aș putea fi cea de-odinioară...

UNE FOIS...

Si je pars,
je ne te répondrai pas aux appels
et je vais me se délecter aux origines
avec mon être, redevenu une côte
qui va te faire mal comme un implant.

Et, querellé par Dieu
toi, Adam,
absent à quelques reminiscences,
les désirs dont tentation tu vas faire,
mais pas de l'immortalité,
dans le jeu à „l'amour”
tu vas creuser la tombe
du vrai goût du meilleur.

Banni du ciel, la seconde fois,
peut-être tu me pardonneras..
mais les remords te feront mal
que je ne pourrais pas être celle d'autrefois...

DRAMĂ AUTUMNALĂ

Frunzișul preș se-așterne...
și sărută
atacatoare tălpi,
șoptind mulțimii lor,
ce nu vrea să audă,
în haosul imixtiunii,
tulburătoarele cuvinte
din care iese întrupat
de un ne-ars acest post-scriptum:
„al vostru sunt...
cu aurul ce mă împodobește...
în moleșeala-mi
și în zâmbetu-mi de-un galben sufletist
ce v-ar apropia cuminte
pașii unuia către al doilea...
al vostru sunt –
de toată lumea-ndrăgostit
în toate anotimpurile-n care
prea devreme-ar fi să credeți
c-am murit...
e tot ce pot:
al vostru sunt
ca un poet... de voi îndrăgostit...”

DRAME D'AUTOMNE

Le tapis de feuillage s'étend...
et il donne des baisers
aux attaquant pieds,
en murmurant à leur foule,
qui ne veut pas entendre,
dans le chaos de l'immixtion,
les inquiétants mots
d'où vient incarné
d'un non brûlé ce post-scriptum:
«Je suis le vôtre...
avec l'or qui m'orne...
dans ma torpeur
et dans mon sourire d'un jaune affectif
que vous approchera avec obéissance
les pas de l'un à l'autre...
Je suis le vôtre –
tombé amoureux de tout le monde
dans toutes les saisons dans lesquelles
il serait trop tôt pour croire
que je suis mort...
c'est tout ce que je peux dire:
je suis le vôtre
comme un poète... le vôtre amoureux..»

DOR **DÉSIR**

Când te aveam,
eram cea mai bogată...
și-acum,
când nu mai ești,
mai lesne-i a uita ce-ai fost
decât a-mi fi îngăduit,
dar nu și necesar,
s-alung din suflet suferința.

Quand tu étais le mien,
j'étais la plus riche...
et maintenant,
quand tu n'es plus,
c'est plus facile d'oublier ce que t'as été
qu'on m'avait laissé,
mais pas nécessaire,
bannir la souffrance de l'âme.

În delta gândului adun ce-a mai rămas:
sclipiri din ore-n agonie...
mâine ar putea să fie zi
în care să-mi refugiez ființa...
„fără suferință?”,
întrebarea s-ar isca.
e, poate, nu-i ce mi-aș dori,
dar căutarea unui dor
(în care ești imagine),
m-ar rătăci.

je rassemble dans le delta de ma pensée
tout ce qui est resté:
des éclats d'heures en agonie...
demain, peut-être, serait le jour
où je retirerais mon être...
«sans souffrance?», la question se poserait.
c'est, peut-être, pas ce que j'aimerais,
mais la recherche d'un désir
(dans lequel t'es présente)
me perdrait.

ECOUI **ECHO**

Auzii cum mama mă cheamă,
cu rugă spre Domnul,
în zori de zi,
cearcănele ca să i le plivesc
de sub ochi – câte o fi.

J'entendus comme ma mère m'appelle,
avec prière envers Dieu,
le matin,
pour lui lisser les cernes
au dessous des yeux –
n'importe combien il y en a.

Am prea uitat de ele
și s-au cam înmulțit:
strălucirea din ochi
în ploi abundente i s-a topit.
și am alergat –
toată în sufletul ei să încap,
selectând cea mai dulce melodie
din șiragul de flori
pe care mi l-am păstrat...

On les a déjà oubliés
et ils se sont multipliés:
la lumière des yeux
en abondantes pluies s'est fondue.

Pentru zilele... negre? –
albastre le vreau, îngăduitoare
la superlativul absolut
al însușirilor mamei
și pentru prezența trecutului din ea,
care mă doare...

Et j'ai couru –
pour m'intégrer tout dans son âme,
en sélectionnant la plus douce mélodie
de la chaîne de fleurs
que j'ai gardée
Pour les jours...
Pourquoi noirs? –
En bleu je les veux, indulgents
pour le superlatif absolu
des qualités de ma mère
et pour le temps passé, dont j'en ai mal...

Mică de tot,
ca o trestie a rămas...
eu, împletită în ea, îi ofer un răgaz,
poposind împreună în poiana copilăriei.
Unde ești, frumoasa mea ciocârlie?
Și nu mai e nicio măsură a timpului
decât cea cu ochii mari, oprită în loc:
într-un decor –
mama mea tânără și tatăl meu iubitor,
ce ne poartă în lume noroc.

Toute petite, comme un roseau elle est restée.
moi, tricotée en elle,
je lui offre un répit,
en arrivant ensemble dans la prairie de l'enfance.

Où es-tu, ma belle alouette?
et il n'y a plus une mesure du temps
que celle avec les yeux grands, arrêtée: –
dans un décor –
ma mère jeune et mon père affectueux,
qui nous amènent de la chance dans le monde.

Fiindcă un popor nu cred că se poate altfel defini mai bine decât prin cultură, vă propun să ne reamintim măcar de numele cărturarilor români. Fiind un calendar, deci unicul criteriu este cel al ordinii zilelor din fiecare lună, sunt laolaltă poeți, istorici și critici literari, prozatori, dramaturgi, esești, folcloriști, lingviști, traducători. Din motive de spațiu, vă oferim, din păcate, doar o selecție a lor. Am folosit ca sursă, autoritatea revistei culturale editate de Uniunea Scriitorilor, cu sprijinul Ministerului Culturii – „România literară”. Calendar realizat de scriitorul Nicolae Oprea.

Credem că este utilă o astfel de REamintire, măcar a numelor personalităților culturale românești de la începuturi, până în prezent.

IULIE

01.07.1926 – s-a născut Gheorghe Ursu (m. 1985)
 01.07.1929 – s-a născut Costache Olăreanu (m. 2000)
 01.07.1941 – s-a născut Ion Pop
 02.07.1893 – s-a născut Demostene Botez (m. 1973)
 02.07.1914 – a murit Emil Gârleanu (n. 1878)
 02.07.1926 – s-a născut Octavian Paler (m. 2007)
 02.07.1947 – s-a născut Dan Verona
 02.07.1954 – s-a născut Ioan Holban
 04.07.1923 – s-a născut Haralamb Zincă (m. 2008)
 06.07.1947 – s-a născut Gabriela Negreanu (m. 1995)
 06.07.1964 – a murit Ion Vinea (n. 1895)
 08.07.1956 – a murit Damian Stănoiu (n. 1893)
 11.07.1797 – a murit Ienăchiță Văcărescu (n. 1740)
 11.07.1943 – s-a născut Radu F. Alexandru
 11.07.1949 – s-a născut Liliana Ursu
 12.07.1933 – s-a născut Alexandru Ivăsiuc (m. 1977)

12.07.1999 – a murit Mircea Nedelciu (n. 1950)
 14.07.1967 – a murit Tudor Arghezi (n. 1880)
 14.07.1999 – a murit Cornel Regman (n. 1919)
 16.07.1872 – s-a născut Dimitrie Anghel I (m. 1914)
 16.07.1943 – a murit E. Lovinescu (n. 1881)
 16.07.1945 – s-a născut Virgil Tănase
 16.07.1993 – a murit Traian Coșovei (n. 1921)
 17.07.1810 – s-a născut A. T. Laurian (m. 1881)
 17.07.1936 s-a născut George Almosnino (m. 1994)
 18.07.1931 – s-a născut Micaela Ghițescu
 19.07.1936 – s-a născut Norman Manea
 19.07.1943 – s-a născut Maria Luiza Cristescu (m. 2002)
 20.07.1905 – s-a născut N. Carandino (m. 1996)
 20.07.1927 – s-a născut Matilda Caragiu Marioțeanu (m. 2009)
 20.07.1943 – s-a născut Adrian Păunescu (m. 2010)
 20.07.1944 – s-a născut Ileana Cantuniari
 21.07.1808 – s-a născut Simion Barnuțiu (m. 1864)
 21.07.1904 – s-a s-a născut Ion Biberi (m. 1990)
 21.07.1932 – s-a născut Corneliu Leu (m. 2015)

21.07.1947 – s-a născut Fanuș Băileșteanu (m. 2008)
 21.07.1986 – a murit Ion Caraion (n. 1923)
 21.07.2011 – a murit Mircea Ivănescu (n. 1931)
 22.07.1911 – s-a născut George Ivașcu (m. 1988)
 23.07.1913 – s-a născut Gherasim Luca (m. 1994)
 24.07.1909 – s-a născut Constantin Noica (m. 1987)
 24.07.1977 – a murit Emil Botta (n. 1911)
 25.07.1958 – s-a născut Varujan Vosganian
 26.07.1939 – s-a născut Cezar Baltag (m. 1997)
 26.07.1976 – a murit Dominic Stanca (n. 1926)
 27.07.1921 – s-a născut Eugen Coșeriu (m. 2002)
 27.07.1925 – s-a născut Marcel Gafton (m. 1987)
 29.07.1895 – s-a născut Victor Ion Popa (m. 1946)
 29.07.1912 – s-a născut N. Steinhardt (m. 1989)
 29.07.1992 – a murit Lucia Demetrius (n. 1910)
 30.07.1894 – s-a născut Al. O. Teodoreanu (m. 1964)
 30.07.1958 – s-a născut Dan Pavel
 30.07.2007 – a murit Victor Frunză (n. 1935)

AUGUST

01.08.1913 – s-a născut Coca Farago (m. 1974)
 01.08.1915 – s-a născut Gellu Naum (m. 2001)
 01.08.1947 – s-a născut Valeriu Pricină
 01.08.1948 – s-a născut Titus Vîjeu
 03.08.1889 – a murit Veronica Micle (n. 1850)
 03.08.1943 – s-a născut Cornel Ungureanu
 04.08.2011 – a murit Rosa del Conte (n.1907)
 05.08.1922 – s-a născut Marin Preda (m. 1980)
 05.08.1960 – s-a născut Dana Oprea
 06.08.1941 – s-a născut Cezar Ivănescu (m. 2008)
 07.08.2002 – a murit Petru Vintilă (n. 1922)
 08.08.1902 – s-a născut Sașa Pană (m. 1981)
 08.08.1957 – s-a născut Tompa Gábor
 09.08.1991 – a murit Cella Delavrancea (n. 1887)
 09.08.1997 – a murit Eugen Todoran (n. 1918)
 10.08.1884 – s-a născut Panait Istrati (m. 1935)
 10.08.1921 – s-a născut Ion Negoïtescu (m.1993)
 10.08.1927 – s-a născut Barbu Cioculescu
 10.08.1937 – s-a născut Dan Laurențiu (m. 1998)
 10.08.1942 – s-a născut Nicolae Prelipceanu
 10.08.1962 – s-a născut Horia Gârbea
 10.08.1968 – a murit Eugen Schileru (n. 1916)
 10.08.1969 – s-a născut Ioana Drăgan
 11.08.1929 – s-a născut Modest Morariu (m. 1988)
 11.08.1930 – s-a născut Teodor Mazilu (m. 1980)
 11.08.1961 – a murit Ion Barbu (n. 1895)
 12.08.1965 – a murit Constantin Kirițescu (n. 1876)
 13.08.1917 – a murit Alexie Mateevici (n.1888)
 13.08.1928 – s-a născut Ion Lăncrănjan (m.1991)
 13.08.1984 – a murit Virgil Mazilescu (n. 1942)
 14.08.1945 – s-a născut Mircea Ghițulescu (m.2010)

15.08.1894 – s-a născut Ion Chinezu (m. 1966)
 15.08.1948 – s-a născut Lucian Avramescu
 15.08.2007 – a murit Dan Alexandru Condeescu (n. 1950)
 16.08.1920 – s-a născut Virgil Ierunca (m. 2006)
 16.08.1921 – s-a născut Ovid S. Crohmalniceanu (m. 2000)
 16.08.1931 – s-a născut Ileana Berlogea (m. 2002)
 16.08.1935 – s-a născut Ion Gheorghe
 16.08.1942 – s-a născut Gabriela Melinescu
 17.08.1925 – a murit Ioan Slavici (n. 1848)
 17.08.1952 – a murit George Magheru (n. 1892)
 17.08.1963 – s-a născut Ruxandra Cesereanu
 18.08.1916 – s-a născut Neagu Djuvara (m 2018)
 18.08.1931 – s-a născut Paul Anghel (m. 1995)
 18.08.1937 – s-a născut Sorin Alexandrescu
 18.08.1999 – a murit Mircea Sântimbreanu (n. 1926)
 19.08.1935 – s-a născut Dumitru Radu Popescu
 20.08.1872 – a murit Dimitrie Bolintineanu (n. 1825)
 20.08.1917 – s-a născut Horia Lovinescu (m. 1983)
 20.08.1920 – s-a născut Zoe Dumitrescu-Busulenga (m. 2006)
 20.08.1952 – s-a născut Mariana Pândaru
 21.08.1723 – a murit Dimitrie Cantemir (n. 1673)
 21.08.1856 – s-a născut C. C. Bacalbașa (m. 1935)
 21.08.1972 – a murit Nichifor Crainic (n. 1889)
 21.08.1991 – a murit Eugen Jebeleanu (n. 1911)
 22.08.1890 – a murit Vasile Alecsandri (n. 1818)
 22.08.1917 – s-a născut Alexandru Piru (m. 1993)
 22.08.1955 – s-a născut Vasile Poenaru
 22.08.1981 – a murit Sașa Pană (n. 1902)
 23.08.1924 – s-a născut Paul Everac (m. 2011)
 23.08.1943 – s-a născut Mircea Iorgulescu (m. 2011)
 23.08.1948 – s-a născut Andrei Pleșu
 24.08.1820 – a murit Ion Budai-Deleanu (n. 1760)
 24.08.1868 – a murit Costache Negruzzi (n. 1808)
 25.08.1907 – a murit Bogdan Petriceicu Hasdeu (n. 1838)
 26.08.1913 – a murit Panait Cerna (n. 1881)
 26.08.1955 – s-a născut Emil Hurezeanu
 27.08.1918 – s-a născut Leon Levitchi (m. 1991)
 27.08.1928 – s-a născut Mircea Zăciu (m. 2000)
 27.08.1930 – s-a născut Z. Ornea (m. 2001)
 27.08.1942 – s-a născut Dumitru Dinulescu
 27.08.1965 – a murit Eusebiu Camilar (n. 1910)
 28.08.1909 – s-a născut Astalos István (m. 1960)
 28.08.1917 – s-a născut Horia Lovinescu (m. 1983)
 28.08.1917 – a murit Calistrat Hogaș (n. 1847)
 28.08.1939 – s-a născut Rodica Ojog-Brașoveanu (m. 2002)
 28.08.1944 – s-a născut Marin Mincu (m. 2010)
 31.08.1933 – s-a născut George Genoiu
 31.08.1941 – s-a născut Cristina Hăulică (m. 2013)

SEPTEMBRIE

- 1.09.1944 – a murit Liviu Rebreanu (n. 1885)
1.09.1948 – s-a născut Dumitru M. Ion
1.09.1974 – a murit Coca Farago (n. 1913)
2.09.1895 – s-a născut D. I. Suchianu (m. 1985)
2.09.2002 – a murit Rodica Ojog-Brașoveanu (n. 1939)
2.09.2005 – a murit Alexandru Paleologu (n. 1919)
3.09.1716 – a murit Antim Ivireanul (n. 1660)
3.09.1887 – a murit Timotei Cipariu (n. 1805)
3.09.1907 – s-a născut Pavel Dan (m. 1937)
3.09.1919 – s-a născut Ovidiu Drimba
3.09.1942 – s-a născut Mihai Cimpoi
4.09.1881 – s-a născut George Bacovia (m. 1957)
5.09.1858 – s-a născut Alexandru Vlahuță (m. 1919)
5.09.1921 – s-a născut Adrian Marino (m. 2005)
5.09.1929 – s-a născut Catinca Ralea (m. 1981)
5.09.1997 – a murit Radu Boureanu (n. 1906)
6.09.1817 – s-a născut Mihail Kogălniceanu (m. 1891)
6.09.1819 – s-a născut Nicolae Filimon (m. 1865)
6.09.2009 – a murit Damian Necula (n. 1937)
7.09.1902 – s-a născut Șerban Cioculescu (m. 1988)
7.09.1951 – s-a născut Markó Béla
7.09.1973 – a murit N. Argintescu-Amza (n. 1904)
7.09.1993 – a murit Eugen Barbu (n. 1924)
8.09.1907 – a murit Iosif Vulcan (n. 1841)
8.09.1909 – s-a născut M. Blecher (m. 1938)
8.09.1926 – s-a născut Ștefan Bănulescu (m. 1998)
8.09.1930 – s-a născut Petre Sălcudeanu (m. 2005)
9.09.1912 – s-a născut Horia Stamatu (m. 1989)
9.09.1943 – s-a născut Dana Dumitriu (m. 1987)
9.09.1944 – s-a născut Lucia Negoită
9.09.1951 – s-a născut Gabriel Stănescu (m. 2010)
9.09.1999 – a murit Romulus Vulcănescu (n. 1912)
9.09.2002 – a murit Victor Ernest Mașek (n. 1937)
10.09.1708 – s-a născut Antioh Cantemir (m. 1744)
10.09.1930 – s-a născut Liviu Călin (m. 1994)
11.09.1924 – s-a născut Franz Storch (m. 1982)
11.09.1924 – s-a născut Ion Rotaru (m. 2007)
11.09.1930 – s-a născut Szabo Gyulla
11.09.1985 – a murit Ion Frunzetti (n. 1918)
12.09.1882 – s-a născut Ion Agârbiceanu (m. 1963)
13.09.1904 – s-a născut Elvira Bogdan (m. 1987)
13.09.1908 – s-a născut Edgar Papu (m. 1993)
13.09.1916 – s-a născut Eugen Schileru (m. 1968)
13.09.1923 – s-a născut Ioanichie Olteanu (m. 1997)
14.09.1778 – s-a născut Costache Conachi (m. 1849)
14.09.1993 – a murit Geo Bogza (n. 1908)
15.09.1911 – s-a născut Emil Botta (m. 1977)
15.09.1938 – s-a născut Marian Popa
16.09.1983 – a murit Horia Lovinescu (n. 1917)
16.09.2000 – a murit Ioan Alexandru (n. 1941)
16.09.2008 – a murit Dan Horia Mazilu (n. 1943)
17.09.1888 – a murit Iulia Hasdeu (n. 1869)
17.09.1953 – s-a născut Herta Müller
18.09.1875 – s-a născut Victor Anestin (m. 1918)
18.09.1907 – s-a născut Arșavir Acterian (m. 1997)
18.09.1931 – a murit Vasile Cârlova (n. 1809)
18.09.1948 – s-a născut Andrei Oisteanu
18.09.1967 – a murit Tudor Șoimaru (n. 1898)
18.09.2011 – a murit B. Elvin (n. 1927)
19.09.1992 – a murit Cella Serghi (n. 1907)
19.09.2005 – a murit Emil Manu (n. 1922)
20.09.1866 – s-a născut George Cosbuc (m. 1918)
20.09.1986 – a murit Iorgu Iordan (n. 1888)
21.09.1864 – s-a născut Elena Văcărescu (m. 1947)
21.09.1992 – a murit Ion Băieșu (n. 1933)
22.09.1914 – s-a născut Alice Botez (m. 1985)
22.09.1938 – s-a născut Augustin Buzura (m. 2017)
22.09.1960 – s-a născut Marina Vazaca
23.09.2000 – a murit Costache Olăreanu (n. 1929)
23.09.2001 – a murit Florin Vasiliu (n. 1929)
25.09.1881 – s-a născut Panait Cerna (m. 1913)
25.09.1920 – s-a născut Dimitrie Vatamaniuc
26.09.1992 – a murit Dan Duțescu (n. 1918)
27.09.1827 – s-a născut Alexandru Papiu-Ilarian (m. 1877)
27.09.1933 – s-a născut Grigore Hagiu (m. 1985)
27.09.1934 – s-a născut Ilarie Hinoveanu
27.09.1945 – s-a născut Vasile Tarâțeanu
28.09.1876 – a murit Costache Negri (n. 1812)
28.09.1882 – s-a născut Vasile Pârvan (m. 1927)
28.09.1931 – s-a născut Valeriu Râpeanu
28.09.1987 – a murit Aurel Gurghianu (n. 1924)
28.09.1993 – a murit Otilia Nicolescu (n. 1932)
28.09.2004 – a murit Geo Dumitrescu (n. 1920)
28.09.2006 – a murit Virgil Ierunca (n. 1920)
29.09.1812 – s-a născut Eudoxiu Hurmuzachi (m. 1874)
29.09.1888 – s-a născut Iorgu Iordan (m. 1886)
29.09.1936 – s-a născut Miron Kiropol (m. 2020)
29.09.1939 – s-a născut Marian Barbu
29.09.2001 – a murit Gellu Naum (n. 1915)
30.09.1882 – a murit Mihai Pascaly (n. 1830)
30.09.1916 – s-a născut Mihail Săulescu (n. 1888)
30.09.2006 – a murit Sütö András (n. 1927)

Virgil IERUNCA
16.08.1920 – 28.09.2006

Identitate

Vădindu-te, te-ascunzi mai bine
Nu stai în clipă nici în sine
Ești înainte de-a fi fost
În spornic și mirabil rost
Te chem să fii, să mă numești
Eu mi-amintesc, doar tu mai ești
Ne-a logodit lumina-n noapte
Cazi în tăcere, te înalți în șoapte
Deschide-te să poți citi mirarea
Osânda împreună – aceasta e lucrarea
Iar pui cuvânt lângă cuvânt
Desmărginito, cine sunt?
(1996)

T.R.

DOINA MARIA CONSTANTIN · *BALERINI*

DOINA MARIA CONSTANTIN · *CUPLU*

Prof. univ. Dr. Anca SÎRGHIE

DESTINUL PSALMISTULUI TUDOR ARGHEZI

Receptarea lui Tudor Arghezi, reformatorul de grație al limbajului poetic românesc la începutul secolului al XX-lea, s-a făcut prin raportare la reperul absolut al liricii naționale și în termeni superlativi pentru epoca ce i-a urmat aceluia. G. Călinescu a consemnat apariția lui Arghezi ca „bolid” la debutul său editorial din 1927, cu volumul *Cuvinte potrivite*, când fusese desemnat „un nou Eminescu, socotit de unii cel mai mare poet de la cântărețul *Lucefărului*. Această glorie târzie și repede a avut un larg efect asupra liricii contemporane și înrăurirea a fost profundă.”¹⁾ Al. Philippide va nuanța ideea călinesciană, dovedind că tocmai datorită forței sale covârșitoare de înnoitor al poeziei românești, „Arghezi este inimitabil”²⁾. Pe poetul care a iscat frumosul estetic din „bube, mucegaiuri și noroi Eugen Lovinescu îl vedea ca „suflet faustian”, iar Vladimir Streinu saluta noua estetică la acest vraci al cuvintelor, socotindu-l ca poet proteic imposibil de prins într-o formulă. Din bogata literatură a temei, să mai selectăm fie și numai faptul că la debutul din 1927, Mihai Ralea recurgea la similare formulări superlative, el plasându-se în pleiada criticilor literari care îl socoteau pe Arghezi „cel mai mare poet al nostru de la Eminescu încoace”. După 4 decenii, el nutrea satisfacția confirmării previziunii sale, căci „Tudor Arghezi a devenit azi un poet popular, cel mai mare poet în viață al românilor.”³⁾ La scurt timp, respectiv în cartea Tudor Arghezi, *Scrieri*, vol. I din 1967, criticul literar Pompiliu Constantinescu prelua intuiția de a-i da poetului său contemporan creditul celui mai îndreptățit urmaș al lui Eminescu. În replică, Arghezi îi mărturisea aplicatului exeget al operei sale Șerban Cioculescu, într-o formulare exclusivistă, lipsită de delicatețe, că „Singura lucrare substanțială despre mine a dat-o Pompiliu Constantinescu”.⁴⁾ Așa aprecia poetul și nimeni nu putea să-i schimbe opinia. Iată o constantă a unei întregi pleiade de critici literari care îi confirmă talentul covârșitor, pe care trecerea sa prin timp, până la vârsta de 87 de ani, i-a dat răgazul să se împlinească creator.

Rezervele critice ale tradiționaliștilor, pe care aici nu găsim răgazul să le enumăr, și cele de public, au fost la fel de categorice, cu referire la limbajul de mahala, la cel al pușcăriașilor cu universul infernal din închisori,⁵⁾ dominând ciclul *Flori de mucigai* din 1931. Lexicul său ne surprindea și pe noi, generațiile de liceeni ai deceniului al VII-lea din veacul XX, care îi citeam poetului nostru contemporan cu stupoare, cum îmi amintesc și acum, versurile poeziei *Duduia* din ciclul *1907-Peizaje*. Dacă l-am parafraza pe Călinescu, am putea afirma că tinerii cititori de atunci nu aveau încă cerul gurii pregătit pentru gustul unor imagini aspre cum erau, spre exemplu, cele din versurile: „Femeie, nefemeie, la bine și la rău,/ Turtită ca o tavă și-un sul de rogojină. / Sătulă de-ntunerice, scârbită-i de lumină,/ Făptură nemplinită și fată fătălău.” Gustul nostru pudibond de atunci, nutrit de imagistica clasicilor Eminescu și Coșbuc, nu putea accepta asemenea descriere a unei tinere. Nu, un asemenea croi de contur feminin era de neconceput, chiar dacă despre o boieroaică noi trebuia să ne formăm o opinie oribilă, după cum Arghezi se văzuse obligat să ne îndemne din rațiuni ale politicii comuniste. În 1965 el devine posesorul Premiului

1. G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Fundația Europeană Drăgan, Editura Nagard, Madrid, Paris, Roma, Pelham N.Y, p. 725.
2. Al. Philippide, *Întâlnire cu poezia lui Arghezi*, în vol. *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi*, Editura Eminescu, București, 1981, p. 259.
3. Mihai Ralea, *Cuvântul înainte Tudor Arghezi* la vol. *Versuri*, Editura de stat pentru Literatură și artă, Biblioteca pentru toți, București, 1960, p. III.
4. Șerban Cioculescu, „*Vorbea întocmai cum scria*”, în vol. *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi*, Editura Eminescu, București, 1981, p. 103.
5. Arghezi a cunoscut atmosfera închisorilor când a fost condamnat pentru colaboraționism cu ocupanții germani ai Bucureștiului în Primul Război Mondial, executând 1 an de detenție din cei 5 la care fuseseră condamnați publiciștii germanofili. Apoi, pamfletul *Baroane*, scris împotriva ambasadorului Germaniei la București von Killinger, i-a adus alte câteva luni de condamnare.

internațional Herder la Viena, care îi deschidea indubitabil drumul spre universalitate. Abia la sfârșitul vieții lui, se punea capăt unor restriși felurite, nu numai celor din timpul cât Ion Theo a fost călugăr la mănăstirea Cernica, unde s-au pus bazele crizei sale mistice, extinsă pe întreaga-i existență, ci și celor din dialogul său cu regimurile politice ori militare ce i-au afectat ideea de libertate a cuvântului.

Acum tocmai se împlinesc 140 de ani de la nașterea lui Tudor Arghezi și ni se pare firesc să ne întrebăm: Ce se întâmplă la început de secol XXI cu autorul *Cuvintelor potrivite*? Deși a devenit, pe bună dreptate, scriitor canonic, în mod practic Arghezi a intrat într-un con de umbră, surclasat evident în gustul noilor generații de Lucian Blaga, de Nichita Stănescu, Ana Blandiana și de alții. După opinia lui Nicolae Balotă „fiecare generație, fiecare epocă trebuie să-și merite poezii. A-l merita pe Arghezi înseamnă a găsi acele căi de acces spre scrisul său, acele modalități de exprimare, de formulare, acele valori și structuri, acele echivalențe prin care să ne putem apropia această operă, sau, altfel spus, prin care ea să devină pentru noi o prezență.”⁶⁾ După o bună jumătate de secol în care a căzut regimul comunist în România, s-au inversat parametrii ideologici, ceea ce s-a resimțit și în planul artelor. Cum se explică plafonarea lui Tudor Arghezi, care în prezent nu mai este studiat cu integrala ciclurilor fundamentale, ci el apare în manuale școlare, dar numai cu un *Psalm* și ciclul *Flori de mucigai* la cl. a X-a și cu *Testament* la cl. a XII-a? Ca profesor de literatură timp de 51 de ani în licee și universități, consider că în fapt este cu totul sărac acest „bagaj” arghezian cu care tinerele generații⁷⁾ pornesc în viață.

O reluare prin lectură a psalmilor arghezieni este astăzi un deliciu. Versurile curg clare, fiecare cuvânt fiind așezat de poet într-un loc unic, ca într-un puzzle în care elementele componente nu se pot confunda și înlocui. Măiestria de bijutier al slovei face din ele o capodoperă a genului. Psalmii sunt, în mod indubitabil, cel mai înalt platou al frământatei cugetări argheziene pe o temă existențială. Aceasta justifică atracția pe care ei au constituit-o pentru noi nu numai în exercițiul didactic, ci de-a lungul ultimelor decenii și ca temă de cercetare⁸⁾ ori ca subiect al unor conferințe, cum a fost cea de la Câmpul Românesc din Hamilton, Canada din iulie 2018 și al unei comunicări prezentate la Congresul internațional, ediția a XI-a, din 28 iulie-3 august 2008 la Universitatea de la Helsinki, în Finlanda, eveniment desfășurat sub genericul *The Theological Dimension of Language as Ground for the Dialogue Between Religion and Science*. Tocmai importanța acestei teme argheziene evidențiază retroactiv manipularea ideologică la care erau supuși în egală măsură profesorii și liceenii sau studenții învățământului socialist din deceniile VI-VII ale secolului al XX-lea. În studierea acestui „ciclu” liric se prezenta drept concludiv *Psalmul* („Călare-n șa, de- fuga pe vânt, ca Făt Frumos”)⁹⁾, încheiat într-o accepție materialistă, una de totală respingere a credinței în Dumnezeu cu versurile: „Înverșunat de piedici, să le sfărâm îmi vine;/ Dar trebuie,-mi dau seama, să-ncep abia cu tine.” La Facultatea de Filologie din Cluj, ca să dau un singur exemplu, dar valabil pentru tot învățământul românesc socialist, profesorul nostru, o celebritate a domeniului, pe care mă bucur să-l salut cu respect la împlinirea vârstei de 90 de ani¹⁰⁾, îl analiza drept „ultimul psalm” arghezian și așa l-au păstrat în memorie zecile de promoții ale studenților aceluși anotimp tarat al culturii românești. Deveniți apoi profesori, ei au dezinforma, la rândul lor, zeci de ani pe liceenii și studenții români. Se cerea inoculată ideea că în 1959 Arghezi a ajuns la o convingere ateistă, ce convenea regimului comunist din România socialistă. Era vremea când, pe tema educației ateiste, se organizau periodice sesiuni materialist-științifice cu profesorii tuturor disciplinelor de studiu, materialele didactice soseau în țara noastră numai din Uniunea Sovietică și atmosfera în școli devenise intolerantă în toxicitatea ei sub raport ideologic.

Realitatea infirmă o asemenea supoziție a ateismului arghezian, atestat în 1959. A fost necesar să citesc în 1979 cartea lui Nicolae Balotă *Opera lui Tudor Arghezi*, reeditată după 20 de ani, ca să înțeleg că adevărata cifră a ciclului este de 17 psalmi, nu 10, cum crezuseră multe promoții la rând. La aceștia se cer adăugate și textele în proză în care apare atitudinea dubitativ religioasă a lui Tudor Arghezi. De la sine înțeles este adevărul că filonul zbererii „între credință și între tăgadă” apare și sub alte titluri în creația sa. În poezia *Psalmistul* din volumul *Frunze* (1961) se reia tema la mod retrospectiv: „Te-am dus de-a lungul vremii, în mine, ca un semn./ Și, fără a te cunoaște, mi-ai fost îndbold și-ndemn.”¹¹⁾

Se știe că din punct de vedere etimologic, cuvântul psalm (derivat din gr. *psalmos*) înseamnă cântare de laudă, amintind de cuvântul „mizmor”, care era un text interpretat cu acompaniament muzical¹²⁾. Istoria biblică

6. N. Balotă, *Prolog*, la *Opera lui Tudor Arghezi*, Editura Eminescu, București, 1997, p.9.

7. În prezent, din programa specialității Literatura română la clasele de liceu, la care sunt prevăzute câte 3 ore săptămânal, a fost scos subiectul tratat încă în anii trecuți *Marile teme ale liricii argheziene*, așa cum niciun poet român nu mai dispune de o tratare monografică, ci sunt reduși la două texte, spre a face loc comunicării cu modalități de argumentare, socotite mai utile pentru viitorul tinerilor români.

8. Anca Sîrghie, *Poezia de inspirație religioasă în literatura română și cazul lui Tudor Arghezi*, în „Tabor”, An II, nr.10, ianuarie 2009, Cluj-Napoca, p. 48-53. *Actualitatea psalmilor lui Tudor Arghezi*, în „Lumina slovei scrise”, vol. XX, Editura TechnoMedia, Sibiu, 2018, p. 82-89; în „Tabor”, an XI, nr.10, octombrie 2017, Cluj-Napoca, p. 35-38; în „Portal Măiastra”, an 14, nr.21551, Tg. Jiu, 2018, p. 9.

9. T. Arghezi, *Psalm*, „Lucafărul”, an 11, nr.3, din 1959, p.5. Poezia va fi încadrată în vol. *Frunze*, Editura pentru Literatură, București, 1961. Vezi și antologia de autor Tudor Arghezi, *Scrieri*, 3, *Versuri*, Editura pentru Literatură, București, 1963, p. 288.

10. Semnalăm ca exemplară evocarea profesorului clujean sub titlul *Ion Vlad*, *Alternative la memorii*, semnată de Daniela- Maria Pănză în revista „Vatra veche” Tg. Mureș, an XII, nr.6 (138), iunie 2020, p.38-41.

11. Tudor Arghezi, *Psalmistul*, în *Scrieri*, 3, *Versuri*, Editura pentru Literatură, București, 1963, p. 298.

12. Din familia cuvântului „psalm” fac parte „psaltire” (o culegere de psalmi), „psalterion” (vechi instrument muzical), „psaltichie” (muzică vocală orientală) etc.

precizează că regele David, care era muzician și crea poezii, a introdus acompaniamentul instrumental în rostirea psalmilor. Specificul lor ca specie este să conțină elemente imnice împletite cu rugăciunea către Pantocrator, versurile fiind vestimentate artistic. Psalmii biblici emanau o atitudine religioasă. În cartea sa *Poezia religioasă românească*, Maria-Daniela Pănăzan¹³ analizează versurile unor texte lirice, pornind de la identificarea chiasmului din interiorul structurii lor. Arghezi transformă ideea religioasă, asupra căreia se oprește în meditația sa din toate etapele creației, într-o dramă existențială. Dependența ontologică a omului de Dumnezeu e explicată clar de Martin Buber sub forma unor raportări esențializante: „Nu există nici un Eu în sine, ci numai Eu din cuvântul fundamental Eu și Tu, și Eu din cuvântul fundamental Eu și Acela.”¹⁴ Omul este creația lui Dumnezeu, idee ce transpare și din psalmii arghezieni.

Psalmii cuprinși în volumul *Cuvinte potrivite*, deci anteriori anului 1927, și unul din *Alte cuvinte potrivite* (ediția *Versuri*) dovedesc o zbatere acerbă. Este cea mai dramatică din întreaga noastră literatură, mai ales că frământarea între credință și tăgadă se extinde pe aproape întreaga durată creatoare a vieții poetului. Ea debutează cu îndepărtarea de Dumnezeu din primul *Psalm* (*Aș putea vecia cu tovărășie*), unde printr-o formulare imperativă Arghezi i se adresează Creatorului, mărturisindu-i: „Vreau să pier în beznă și în putregai./ Nencercat de slavă, crâncen și scârbit. /Și să nu se știe că mă desmierdai/ Și că-n mine însuși tu vei fi trăit.” Poetul parcurge drumul spre răzvrătirea din *Psalmul* (*Sunt vinovat că am râvnit*), unde își recunoaște păcatul prometeic-luciferian: „Cercasem eu, cu arcul meu, / Să te răstorn pe tine, Dumnezeu! / Tâlhar de ceruri, îmi făcui solia/ Să-ți jefuiesc cu vulturii tăria. / Dar eu râvnind în taină la bunurile toate, / Ți-am auzit cuvântul, zicând că nu se poate. „Religiozitatea crește în *Psalm* (*Tare sunt singur, Doamne, și pieziș!*), debutând cu trecerea psihologiei poetului blestemat în plan religios, unde el, cuprins de o demiurgică suferință, implora dumnezeirea să i se reveleze. Față de *Evanghelie* unde apare întrebarea „Dumnezeu meu, pentru ce m-ai părăsit?”, Arghezi făcea apel la clemență pentru robul uitat de Pantocrator: „În rostul meu tu m-ai lăsat uitării/ Și mă muncesc din rădăcini și sânger. / Trimite, Doamne, semnul depărtării. / Din când în când, câte un pui de înger. / Să bată alb din aripă la lună, / Să-mi dea din nou povața ta mai bună.” În *Psalmul* (*Te drămuiesc în zgomot și-n tăcere*) căutarea sisifică ajunge la extenuare și nemaimulțumindu-se cu revelația, poetul îl somează pe Dumnezeu să i se arate, ca o confirmare concretă a existenței lui: „Pentru credință sau pentru tăgadă, / Te caut dârz și fără de folos. / Ești visul meu, din toate, cel frumos/ Și nu-ndrăznesc să te dobor din cer grămadă. „Acerba dorință a întâlnirii față în față cu Pantocratorul ia forma unei confruntări: „Singuri, acum, în marea ta poveste, / Rămân cu tine să mă mai măsoar, / Fără să vreau să ies biruitor, / Vreau să te pipăi și să urlu: Este!”

Față de biblica luptă a lui Goliat cu David, cu care ar putea semăna ca tensiune, înfruntarea poetului cu Dumnezeu era alta, Arghezi mizând tocmai pe o înfrângere. În antologia de *Versuri*, realizată în 1960 la Editura de Stat pentru Literatură și Artă în colecția Biblioteca pentru toți, nu mă mir că ultimul text inclus este *Psalm* (*Călare-n șa, de-a fuga pe vânt, ca Făt- Frumos*). Ca un soi de *quod erat demonstrandum*, acest psalm sintetizează întreaga experiență existențială argheziană, îmbrăcând-o într-o impresionantă hlamidă imagistică, una de-a dreptul cinematografică. Prin asemenea imagini impresionante, Arghezi reconstituie căutarea lui sisifică: „Te-am urmărit prin stihuri, cuvinte și silabe, / Ori pe genunchi și coate târâș, pe patru labe. / Zărind slugărnicia și cazna mea umilă/ Ai să primești flămândul, mi-am zis, măcar de milă. // Încerc de-o viață lungă, să stăm un ceas la sfat, / Și te-ai ascuns de mine de cum m-am arătat. / Oriunde-ți pipăi pragul, cu șoapta tristei rugi, / Dau numai de belciuge, cu lacăte și drugi.” Bine justificată prin argumentarea prealabilă, ca o ghilotină ce cade neiertător, apare ideea luptei finalizate prin contestarea divinității supreme în distihul concluziv: „Înverșunat de piedici, să le sfărâm îmi vine; / Dar trebuie, -mi dau seama, să-ncep de-abia cu tine.”

Nicolae Balotă a cercetat în lucrarea citată și ciclul *Printre psalmi*, după cum semnalează un text intitulat *Psalm* în ciclul *Ce-ai cu mine, vântule?* din 1937. Spre deosebire de marii poeți religioși ai lumii, T. Arghezi nu recurge la imagini ale sentimentului amoros, ca mirele și mireasa spre a exprima ideea legăturii dintre Biserică și Dumnezeu. Se cer diferențiate religiozitatea textuală de cea a eului poetic, sens în care cele mai edificatoare exegetul le consideră pe cele din ciclul *Printre psalmi*. Finalitatea rugăciunii argheziene urmează să fie una „net cognitivă”¹⁵. Poetul scrie psalmi spre a-și înțelege rostul existențial. Căutarea Sacrului se identifică la Arghezi cu cea a sensului existenței și răspunsul la întrebările retorice puse vine tot de la natură, într-o viziune panteistică. Interogațiile dialogului sunt formulate printr-o parabolă: „— Ce-ai făcut cât ai umblat? m-au întrebat, întors acasă, greierele, șoarecele și șopârla. — Mai bine nu mă duceam și m-aș fi mulțumit cu glasurile voastre mici.” Dojana vine de la înțeleptele făpturi nevinovate: „Ce-ți veni să cauți pe Dumnezeu prin lumea toată?”. Poetul este identificat cu Rătăcitorul, cu Peregrinul pe care vatra îl mustră întrebător: „Ce vruși tu să iasă din tine? ... Cine te-a pus să te iei după mine, după vânt? Ce-ți lipsea ca să fii fericit ca sfecla-rod muncit în brazdă și îngrijit?”¹⁶ Fără să ocolească dimensiunea escatologică a existenței în ciclul *Printre psalmi*, Arghezi termină prin a exprima mulțumirea pentru cadoul pe care Dumnezeu i l-a făcut, oferindu-i cuvintele: „Dar mi-ai dat cuvintele, ca să mă vaiet și să te întreb. / Iartă, Doamne, comoara asta e mai mare...”¹⁷

Așa cum era de așteptat, în manualele postdecembriste atitudinea lui Arghezi față de Dumnezeu este nuanțată, conform interpretării lui Eugen Simion, care semnala patru dintre dimensiuni, respectiv pe cea

13. Maria-Daniela Pănăzan, *Poezia religioasă românească*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2006, p. 275-288.

14. Martin Buber, *Eu și tu*, Editura Humanitas, București, 1992, p.31.

15. Nicolae Balotă, *Op. cit.*, edit. cit, p. 197.

16. Ibid., p. 212.

17. Ibid., p. 214.

religioasă, gnoseologică, etică și estetică.¹⁸⁾ Comparativ, se aduc în atenția liceenilor de astăzi și opiniile lui Lucian Blaga sau Nicolae Balotă la tema dată, făcându-se apel la discernământul și la experiența existențială a noilor generații de tineri studioși. Este o idee pe care țin să o apreciez, ca șansă dată adolescenților viitorului de a-și forma o opinie proprie pe o asemenea temă fundamentală asupra existenței.

În evoluția poeziei românești, după Mihai Eminescu, autorul frumoasei *Rugăciuni*, Tudor Arghezi a dat pentru prima dată în mediul laic prestigiul exemplarității temei rugăciunii, care devine prin desacralizare un prilej de meditație existențială. Timp de 40 de ani, Arghezi a publicat 17 psalmi, dintre care 3 au titluri dezvoltate: *Psalmul mut*, *Psalmul de tinerețe* și *Psalmul de taină*, cu conținut erotic. El nu se roagă implorator, ci iscodește, caută cu înfrigurare. Este o „Vox clamantis in deserto”, cum demonstrase și eseistul Nicolae Balotă cu intuiție în cartea sa.

La începutul secolului al XXI-lea se revitalizează psalmul, ca specie literară prin care rugăciunea, (ca adresare către Dumnezeu îmbrăcată în haina unor imagini artistice), este descoperit, între alții, frecvent în versurile lui Șerban Foarță, Paul Aretzu, Dorel Vișan, Dumitru Ichim, Marcel Miron, Adrian Munteanu și Th. Damian. În cartea Aurei Christi intitulată simplu și provocator *Psalmi* (Editura Contemporanul, București, 2016), Dumnezeu este o prezență aleatorie, nefiind centrul meditației, ca în psalmii scripturistici sau în cei arghezieni. Aleg psalmul *Ca un sfârșit de elegie*, pentru ca departajarea să fie clară: „Ca un sfârșit de elegie – / aceste încinse dimineți / crescute din vacarmul / rostogolit din noapte. / Dintr-o pictură naivă / mă privește Dumnezeu. / Ce voi face mai departe? / Silabisind răspunsul / iscat cu neînțeleasă întârziere, / lunec în vârtejul refrenului / până atunci știut pe dinafară: / „De mine însumi / apără-mă, Doamne.”¹⁹⁾ Dumnezeu este la Aura Christi o entitate certă, devenind martora frământării lăuntrice a poetei, care are propria încercare, fiind atrasă ca într-un turbion de lupta cu refrenul, simbol al creației înseși. Drama ei se desfășoară pe tărâmul artisticului, ca ecou al unei năprasnice zbatere existențiale.

În literatura românească există poeți care au creat cicluri autonome, așa cum fuseseră *Pastelurile* lui Vasile Alecsandri, *Noaptea* lui Alexandru Macedonski, care fusese și primul nostru psalmist, sau *Cântecele țigănești* ale lui Miron Radu Paraschivescu. Înțelegerea importanței psalmilor, pe care Tudor Arghezi i-a scris fără intenția de a constitui un ciclu de sine stătătoare, nu se poate împlini fără să avem în vedere, ca reper, și versificările psalmilor biblici din *Cartea Cântărilor*, din *Cartea lui Iov*, din *Cartea psalmilor*, din poeziile realizate în spațiul literar interbelic de Vasile Militaru, iar în contemporaneitatea noastră de Șt. Aug. Doinaș, Dorel Vișan, Eugen Dorcescu și Șerban Foarță, ca să numesc doar pe cei mai vrednici dintre poeții care au consacrat tema. Desigur că aceștia nu sunt singurii. Dana Oprea a publicat admirabilul volum *Întâia poruncă. Psalmi necanonici*. Cu fantezie reverberantă, Nicolae Băciuț stă *La taclale cu Dumnezeu* și o face inspirat și cu vibrantă simțire. Preluând cu o nouă pace lăuntrică dramatica zbatere a lui Tudor Arghezi în *Psalmi*, poetul din Tg. Mureș mărturisește în *Paralele inegale*: „Numai tu nu spui nimic, / numai tu spui totul, / numai tu ești pleopă, / numai eu sunt ochiul, / numai tu ești iarnă, / fără de zăpezi / eu sunt doar lucarnă / când doar ziduri vezi, / eu sunt trup de aer, / când tu ești veșmânt, / eu sunt doar silabă, / când tu ești cuvânt.” Poetul Dumitru Ichim scrie psalmi de o vădită originalitate imagistico-lexicală, chiar dacă din rațiuni estetice îi metamorfozează uneori în sonete. Tema aceasta poetică este o chemare permanentă pentru viitorul liricii românești, așa cum sunt și întrebările nedezlegate cu care în prezent se înfruntă gândirea umană. Nu ezit să dau chiar eu un răspuns inedit la o temă de neliniște general omenească: „Nu dezlegarăm taina legilor de Sus / Dar viața ca un fagur ne-a fost plină / De ne-mpresoară umbre de apus / Cu-ncredere vom merge spre lumină.”

BIBLIOGRAFIE:

- Anania Bartolomeu, *Introducere la Psalmi* în *Biblia*, Ediție jubiliară, versiune diortosită după *Septuaginta*, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Clujului, Editura IBMBOR, București, 2001.
- Balotă, Nicolae, *Opera lui Tudor Arghezi*, Editura Eminescu, București, 1997.
- Cartoian Nicolae, *Istoria literaturii române vechi*, Editura Minerva, București, 1980.
- Ciobanu Ștefan, *Istoria literaturii române vechi*, Editura Eminescu, București, 1989.
- Doinaș, Ștefan-Augustin, *Prefață* la Martin Buber, *Eu și tu*, Editura Humanitas, București, 1992.
- Negrici Eugen, *Poezia medievală în limba română*, Editura Vlad & Vlad, Craiova 1996.
- Pânăzan Maria-Daniela, *Poezia religioasă românească*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2006.
- Scarlat Mircea, *Istoria poeziei românești*, vol. I, Editura Minerva, București 1982.
- Sîrghie Anca, *Actualitatea psalmilor lui Tudor Arghezi*, în „Lumina slovei scrise”, vol. XX, Editura TechnoMedia, Sibiu, 2018, p. 82-89.
- Vianu Tudor, *Arghezi, poet al omului. Cântare omului în cadrul literaturii comparate*, Editura pentru literatură, București, 1964.
- ***. *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi*, Culegere de evocări alcătuită de Nicolae Dragoș, Editura Eminescu, București, 1981.

18. Vezi: *Marile teme ale liricii argheziene*, în *Limba și literatura română*, manual pentru clasa a XI-a, Editura didactică și pedagogică, R.A.-București, 1996, p. 85

19. Aura Christi, *Psalmi*, Editura Contemporanul, București, 2016, p. 8.

Radu ȘERBAN

O româncă în Japonia: *Otilia de Cozmuță*

„Japonezii sunt artiști înnăscuți,
care împodobesc aproape
tot ce le vine în mână”¹⁾

Debut de secol, debut de drum, 7 martie 1901.

Fără emoții, Otilia Cozmuță se îmbarcă la Trieste, cu destinația Japonia. La cei 28 de ani ai ei, se încumetă să-și lase acasă soțul, fiul de 9 ani, și... soacra, care să-i îngrijească pe cei doi.

Obținând o bursă guvernamentală pentru a transmite reportaje din Japonia, pleacă, plină de speranțe și lipsită de remușcări.

Rebelă din fire, spirit liber dar și altruist, fata popii din Homorod se grăbise la măritat, la 16 ani, cu un scop precis: să-și salveze familia de la faliment. Tatăl, fost preot, dar și poet și publicist, decedase, iar sora mai mare se călugărise, în timp ce fratele devenise și el preot, iar mama... în fine mama nu mai avea din ce se întreține. Nu stă pe gânduri să se mărite cu Cornel, dintr-o familie înstărită de prieteni, Cozmuță, salvând astfel finanțele propriei familii.

Doar că devoțiunea umanitară care condusese la căsnicie nu ține loc de dragoste, iar aspirațiile de emancipare feminină și înclinațiile artistice îi înving chiar și instinctele materne, chemând-o spre studii de pictură în Germania. Acolo, cu tabloul „Visul lui Iacob”, de inspirație biblică, obține un premiu care o scoate din anonim. Studiază pictura extrem-orientală și, în mod surprinzător, pasionala Otilia se îndrăgostește nici mai mult nici mai puțin, decât de... Japonia, cu picturile ei simplificatoare, gen Hokusai, cu exoticu-i farmec! Hotărâtă, mână de talentul evadării, pleacă într-o aventură existențială să-și întâlnească „iubirea” cea nouă și incitantă.

După un drum fascinant pe mare, cu escale la Port Said, Bombay, Colombo, Calcutta, Singapore, Hong-Kong și Shanghai, ajunge la Yokohama și apoi la Tokyo.

Impresiile din „țara crizantemelor”, cuprinse, printre altele, în două articole de memorii la care mă voi referi, publicate într-o splendidă limbă românească, în numărul 14 al Revistei „Luceafărul” (1904), îi devoalează trăirile din țara unde își întâlnește propriul „luceafăr”, Japonia, descris cu pasiune și devotament. Îl visase în nopțile berlineze, și-l imaginase prin picturile lui Hokusai și Utamaro, îl prefigurase în zilele și nopțile lungi pe vapor, în căldurile tropicale.

Otilia a iubit mult, cu pasiune, toată viața, până la trecerea în veșnicie (1951), dar iubirea tinereții care a pus-o pe jar și pe drumuri, Japonia, rămâne revelatoare, unică în timp și spațiu.

Dacă senzaționala ei viață post-niponă, deși explorată pe alocuri mai ales pentru relația cu Brâncuși, Rodin, Anatole France, Ady Endre și alte personalități ale artei europene, rămâne ascunsă cititorului român, încă și mai necunoscută este perioada ei japoneză, 1901 – 1902.

Aici voi schița doar episodul nipon din pasionantul roman al vieții, marcat de o puternică interioritate.

Rezultat al unor trăiri intense (nici nu se putea altfel, la firea ei), reportajele din revista „Luceafărul” redau imagini și impresii „prima facie”, suscitând interesul cititorului.

Alături de cele două articole semnate „Otilia de Cozmuță” în același număr al revistei „Luceafărul” apare profilul autoarei și o sugestivă fotografie de epocă, într-o sumară biografie semnată simplu, „T.”. Câteva fragmente din articolul „O româncă în Japonia”, de la pagina 265, ne fac o idee despre pitorescul personaj:

„Noi suntem în fericita poziție de a fi descoperit publicului românesc pe această minunată femeie, care avu curajul moral să înfrunte orice osteneală pentru a-și desăvârși dorurile artistice și a-și stâmpăra nostalgiile de

Otilia de Cozmuță foto din
revista Luceafărul

1. „Despre arta japonezilor” – de „d-na Otilia de Cozmuță”, Revista „Luceafărul” nr. 14-16/1904, pagina 268

Dna Cosmuța în costum japonez

ducă. Aici îi dăm fotografia, împreună cu mai multe studii scrise cu competență de simpaticul d-sale condei, precum și unele amănunte asupra vieții și activității d-sale”.

În continuare, autorul precizează că, după Germania și Italia, Otilia și-a continuat studiile artistice tocmai în Japonia, „aprofundând cu sânguință arta minunată a acestei țări orientale”.

Din anii 1901 – 1902 petrecuți în țara „Soarelui ce răsare”, Otilia ne oferă texte de certă vibrație literară. În articolul „Yokohama – Tokyo”²⁾ transpune în cuvinte, cu însuflețire și obiectivitate, secvențe de viață, datini, oameni și întâmplări din cele două orașe nipone la cumpăna secolelor, așa cum le percepea, instinctiv, cu imensa-i sete de cunoaștere, dar și cu o tușă de romantism feminin.

Dacă nu aș ști că ele preced temporal mai toate scrierile românești despre Japonia, aș spune că articolele ei din „Luceafărul” ar fi ușor futile în raport cu ce știm astăzi despre Japonia. Dar să nu uităm că doar

Milescu Spătaru mai scrisese despre acea țară, fără să o viziteze, iar apoi Anatolie Tihai și Basil Assan. În rest, toată pleiada „românilor de roman din Japonia”, cu Dumitru Nistor, Elie Bufnea, Voicu Nițescu, Vladimir Ghika și ceilalți, a venit după ea.

Așadar, să-i acordăm măcar beneficiul întâietății în secolul al XX-lea, dar și pe cel al certei autenticități și originalități.

„Yokohama – Tokyo”

Yokohama, cel mai important „dintre toate porturile japoneze deschise pentru străini” și „centrul aproape întregului comerț cu străinătatea”, a primit-o cu căldură, dar, surpriză, și cu ospitalitatea oferită de însuși consulul austro-ungar. Plină de personalitate, Otilia refuză să circule cu „trăsuri simple, asemenea celor din Europa și America, pe șine”, preferând tradiția niponă, ricșa:

„Oricât de favorabilă a fost dispoziția mea sufletească de a mă putea extazia de minunile acestei țări noi, nu mă așteptam să dau de un mijloc de comunicație așa lipsit de orice caracter local, și cu indignație am refuzat să mă servesc de el. Mi-am luat așadar jinrikcha; consulul zâmbind făcu tot așa”.

Iată cum se diferențiază de Voicu Nițescu, căruia, din empatie față de omul ce trage ricșa, a refuzat-o. Tocmai asta îi plăcea Otiliei probabil, să-l vadă pe vânjosul japonez alergând și transpirând pentru ea.

Având la dispoziție un distins consul al imperiului austro-ungar, debutul Otiliei în Japonia arată promițător.

Contrastele o atrag și o uimesc. La Tokyo, traversând podul Shimbashi, intră în cartierul european, cu bulevarde largi, girandole de gaz, firme imense în engleză luminate, case splendide, dar rămâne dezamăgită de lipsa „aromei” locale:

„Ca prin farmec mi s-au risipit toate iluziile și mă întrebam nedumerită dacă nu visez, și dacă în adevăr mă aflu în capitala imperiului Soarelui ce răsare?”

Spre marea ei încântare, însă, după traversarea cartierului european ajunge „într-un dedal de ulițe mici, strâmte și șerpuitoare: orașul japonez”.

Palatul imperial, parcurile, templele, râurile, canalele, podurile de lemn, copacii, ca și clădirile vechi („yashichi”) fac obiectul turului său de orizont, de la bun început. Spiritul său de observație nu omite nici terenurile transformate în „câmpuri de manevre”. Încă de atunci remarcă și originalitatea adreselor de case în marea capitală, cu numerotarea unor careuri, „cho”, dar fără nume de străzi, procedeu perpetuat până astăzi.

Maestră a condeiului, Otilia, știe să învieze textul confesiv-descriptiv cu momente animate:

„... în gura unei strade se ivesc deodată oameni în fuga mare, care abia răsuflând, prin strigăte încearcă să deschidă în mulțime cale pentru o trăsură europeană trasă de cai și purtând vreun prinț sau alt dignitar înalt”.

Un ofițer de cavalerie sosește în galop, lumea se agită, comercianții se ploconesc și „în mijlocul acestei învâlmășeli, o ciurdă de copii, băieți și fete, un adevărat vârtej viu inundă deodată strada... fiecare dă drumul câte unui balaur de hârtie, împiedică circulația, se strecoară printre trăsuri, fără să le pese de strigătele vizitatorilor care numai cu nevoie mare pot opri caii să nu-i calce”. Scena continuă cu un sergent bătrân sosit pentru ordine, apoi cu „o ceată de fete tinere, vesele și fără gânduri”, dându-mi senzația că particip la un film de epocă. Cum de-a pătruns atât de iute „scenaristul” în mintea acelor fete? „Colo, niște studenți vreau să pară serioși și pășesc ca niște moșnegi, târând zgomotos ghetele de lemn peste trotuarul de piatră”. Lectura mă fascinează!

2. „Yokohama – Tokyo” – articol de „d-na Otilia de Cosmuța”, revista „Luceafărul” nr. 14-16/1904, paginile 256 – 259.

Roata unei jinriksha „s-a frânt intrând în ogașa de fier a unui tramvai” și a întrerupt pentru o clipă circulația trecătorilor.

Nu-i scapă atenției nici grădinile și „soborul de palisade” ce ascund fațadele vechilor clădiri de ochii trecătorilor, sau detaliile caselor tradiționale. Urmează mobilierul („mobilierul”), kakemono-urile, soba centrală a camerei (shibachi), vasul cu apă pentru ceai, glastrele, copăceii decorativi („monstruozi vegetali”) etc., toate sub semnul mirării.

Ca un reporter versat, oferă detalii geografice, topografice și de climă, inclusiv despre seismicitatea țării și adaptarea locuințelor la acest specific.

Când descrie marile magazine, parcă prefigurează mall-ul de astăzi: „O lumină feerică de lampioane indică trecătorilor intrarea. Intrat odată, ești silit să faci nenumărate ocoluri, să urci și cobori și să vezi astfel, fără excepție, întreaga expoziție de obiecte, – până ajungi la ușa de ieșire”.

„Despre arta japonezilor”

Un alt articol, „Despre arta japonezilor”, din aceeași revistă, îi oferă Otiliei, mare iubitoare de viață și cultură, posibilitatea manifestării abilităților ce o consacră mai târziu drept critic de artă prestigios.

Pasionala jurnalistă vede „viața ce furnica în jurul meu” și remarcă rafinatul simț artistic nipon:

„Zvâcnirea sângelui lor artistic se poate observa aproape în toate: în casele, în hainele cele mai simple, – chiar și în cele mai dure unelte ale lor”.

Otilia exultă în fața exotismului nipon în artă:

„Aceștia iubesc desemnurile bizare, efectul grotesc, elementul monstruos, nota neobișnuită. Dar din astfel de ateliere au ieșit Hokusai și Utamaro, minunații artiști ai extremului Orient”.

Urmează evaluări pertinente despre tehnici, materiale folosite și, mai ales, stil:

„Dacă ne uităm la tablourile lor, se pare că maeștrii japonezi n-au nici idee de regulile perspectivei și efectele umbrei. La dâșii totul e proiectat în plan. Aceste lipsuri aparente însă nu rezultă din neștiință, ci dintr-un excelent simț pentru stil; aceasta au recunoscut-o și la noi, căci formele moderne ale decorațiilor în plan, astăzi și în Europa se lucrează în acest spirit.

Formidabilă remarcă, la acea vreme! Se spune că, fără Hokusai, impresionismul nu ar fi existat. Se mai știe că marele pictor Claude Monet achiziționase 250 de picturi japoneze printre care 23 de Hokusai, lăsându-se influențat până într-atât, încât soția sa purta kimono. „Marele val al lui Hokusai a măturat lumea” – se afirmă despre influența sa asupra picturii occidentale.

Cu un pas mai departe, ajungem la Brâncuși, cel introdus de Otilia la Rodin și cel care a evoluat, cu sculpturile sale, spre simplitate și esență, la fel ca Hokusai în pictură.

Prezența fizică în arhipelag îi conferă Otiliei conștiința autenticității: „Cu această artă numai atunci putem face cunoștință mai intimă, dacă ne învârtim mai multă vreme printre dâșii”. Observă, astfel, că operele marilor artiști niponi pleacă de la studiul naturii: „E destul să răsfoim cărțile cu schițe ale lui Hokusai, ca să vedem cât de mult a studiat natura”.

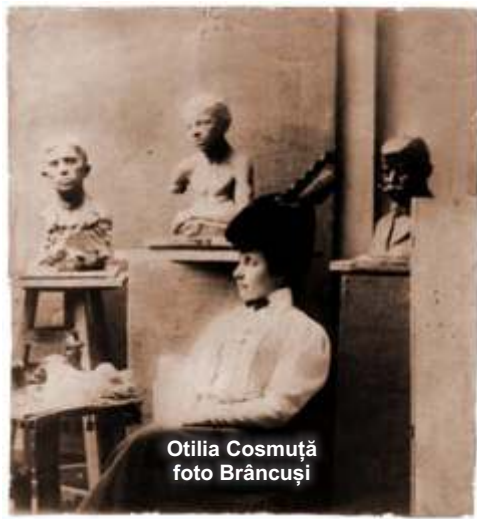
Pictorii japonezi „maeștri ai armoniei delicate de culori” ajung și la extravagante, încercând „să exprime orice, cu câte 2-3 linii” și devenind astfel adevărați „acrobați ai penelului”.

Preferința pentru tuș și acuarelă în detrimentul uleiului, lipsa schițelor inițiale și a retușurilor finale sunt alte câteva trăsături remarcate de autoare, așa cum pictura în tuș are „preț mai mare când e mai simplă”.

O atenție sporită acordă Otilia în articolul ei și altor forme ale artei nipone: sculptura, broderiile, porțelanurile de Sakuma, grădăritul, incrustațiile în aur și argint sau turnarea clopotelor din bronz. Ca fapt divers, rememorează perioada când europenii cumpărau clopote de bronz japoneze pentru a extrage argintul din ele, căci la turnare se aruncau monede de argint în bronzul fluid.

În privința arhitecturii, o surprinde plăcut, la casele din lemn, armonia între detaliu și ansamblu, „între părțile singuratică și clădirea întreagă”.

O notă distinctă în arta și natura niponă o fac florile, irisul și mai ales crizantema, aceasta din urmă reprezentând „floarea cu care în vremurile vechi se împodobeau armele, iar nobilimea o întrebuițează și azi ca emblemă”.

Otilia Cosmuța
foto Brâncuși

Despre grădinărit și cultivarea florilor, Otilia încheie: „Astfel modelează japonezii și natura după stilul lor artistic”.

Stilul și motivația scrisului

Cu încântare am descoperit textele Otiliei, texte de recompunere, din perspectivă românească, a spațiului nipon anterior Primului Război Mondial. Confesive, bine personalizate, acele texte poartă amprenta căutării sinelui și regăsirii lui în spațiul japonez.

În paradigma scrierii feminine și a literaturii confesive, Otilia Cozmuță degajă sentimentalism, rafinament artistic, sensibilitate, vibrație metaforică, dar fără abandonarea temerității și a lucidei analize.

Magnetul bipolar „identitate – alteritate” a atras-o viața întreagă, mereu în căutarea schimbării, a transfigurării, mereu marcată de dihotomia „acolo – aici”, sau „altcineva – eu”.

O văd reflectându-și individualitatea în oglinda zeiței primare, Amaterasu, descoperindu-se într-un nou mediu și aducând lumină în lumea de basm pe care, dorindu-și-o, o cunoaște. Apoi, pe măsură ce o descoperă, se regăsește pe sine în scriitură, prin raportare la meciul exotic local.

Trecute prin confesiune, filosofie, antropologie, critică de artă și memorialistică, scrierile sale caută mereu ieșirea din sine, cu ochiul estetului deschis spre o nouă lume, prin concretizarea impresiilor și sentimentelor în cuvinte. Citind-o, descopăr în spatele cuvintelor ei raportarea ontologică la lume.

Așchia nu sare departe de trunchi, căci tatăl ei, mare patriot român, compusese poezia „Un glas peste Carpați”, în 1859, pentru care autoritățile maghiare l-au exclus din învățământ. Pe linie paternă, Otilia moștenește chemarea literelor.

Aventura niponă a Otiliei, la vârsta la care Alexandru cel Mare devenea „regele regilor”, iar Paul McCartney se rupea de Beatles, îi dă posibilitatea să-și testeze calitățile alotropice și abilitățile literare, după renunțarea la pictură. Pentru ea, călătoria în Japonia a reprezentat motivul scrisului, iar textele ei reprezintă o veritabilă literatură a evadării: din cotidian, din țară, din sine.

Prin autoscopie, în lumi mereu noi, Otilia își desenează un triunghi personal, plecând de la eul primordial, apoi redescoperindu-l în mediul alogen, pentru a călători spre al treilea eu, cel metamorfozat și înnobilit, exotic și excentric, născut prin cunoaștere și profunzime spirituală. În final, închide triunghiul revenind la sinele inițial, spre intrarea în veșnicie.

Voiajoare în jurul lumii, a călătorit în jurul propriei lumi, mereu reinventată, mereu proaspătă. Un permanent exil asumat a purtat-o departe de România, pe care însă o recunoaște până la moarte drept patria ei, purtând cu sine cuvântul „dor”, în pofida dubiului identitar al româncei născute în Austro-Ungaria și trăită în străinătate.

*

De la „a călători” la „a scrie”, Otilia a folosit cu vervă puntea verbului „a iubi”.

Mai „de roman” decât toți românii plecați în Japonia, Otilia va fi, cu certitudine, extrasă din nedreapta negură a uitării și antrenată într-un nou voiaj, spre notorietate, spre recunoaștere și recunoștință a noastră față de tezaurul de cunoștințe și frumuseți spirituale lăsat moștenire. Așa cum plecarea în Japonia a scos-o din sentimentul inutilității, din anonimat și marginalizare, noi avem datoria să o scoatem acum din umbra în care a zăcut decenii în șir.

O văd pe „Otilia de Cozmuță”, cu fulminanta-i traiectorie existențială, un pionier în prestigioasa vitrină a „japonismelor românești”, reper unic și punte culturală, așa cum apare într-o emblematică fotografie din 1902, îmbrăcată în kimono, cu umbrela japoneză pe umăr, în ricșă, afișând inconfundabilul zâmbet ștrengar ce avea să-i atragă iubirea lui Anatole France, laureatul Premiului Nobel pentru literatură.

București, 09.09.2020
(din volumul „Români de roman în Japonia”,
Editura Coresi, 2020)

Theodor DAMIAN

Statele Unite ale Americii

Călătoria în provizoriu

Călătoria în provizoriu
este condiția existenței tale
nu știi dacă scapi sau nu
de aleatoriu
înaintezi în provizoriu
ca atunci când te îndrepti
spre marea reînnoire
când începutul prefigurează
sfârșitul
când mergi tremurând
pe drumul spre nemărginire
Uneori te identifici
cu masca ce-o porți
cine ești de fapt
unde, cum și de ce
întrebările sunt necesarul
memento
dar cum știi
dacă este sau nu
nevoie
să te lași reeducat
în aggiornamento
când ești străin în propria ta piele
mergi orb
din clipă în clipă
și din eon în eon
până când te trezești luminat
în ziua a opta
Kirie eleison
Dar ca să ajungi acolo
treci prin exegeza de sine
te citești pe tine însuși
de la Daci și mai înainte
până la zi
ca și cum altul o face
numai așa devii mai alert
înțelegi că nu te poți juca
cu porunca lui Dumnezeu
nu ai voie.
Să nu iei numele
Domnului Dumnezeului tău
în deșert!
Te uiți în tine
ca-ntr-un caleidoscop
te vezi în cristalele mici
multiplicat

ca după clonare
ca privirea mirată a copilului
pe care l-ai lovit
și nu știe de ce
și nici cum să spună
că-l doare
privirea lui generând
noi constelații de sensuri
de parcă ștergi
oglindea interioară
ca să te vezi mai bine
și să te placi
în drumul tău
spre noi universuri
Scrii
textul tău prinde viață
sub vârful peniței
limbaj nou
ca al lui Adam
când a început să dea nume
la lucruri
de fapt să intre
în taina ființei
Mergi pe drum
fără să știi dinainte
unde te duci
înspre cine
nu tu duci drumul
el te duce pe tine
Mergi și cânti
aștepti de la Dumnezeu
instrucțiuni noi
știi că te așteaptă un viitor
insondabil
știi că mergi spre ziua cea de apoi
așa cum ești sigur
că chipul tău
poartă în sine
cuvântul lui Dumnezeu
Cânti și înaintezi
cum spune Augustin
cânti ca să-ți întărești puterile
căci marșul spre tine
e cel mai greu dintre toate
cucerirea de sine
Descartes are dreptate
când declară profetic
după cele patru faze ale metodei
în principiul al treilea
din codul său etic
Ca-ntr-o tăcere divină
așa te simți
traversând
din adânc în adânc
singura cale ce te poate salva
de căderea din tâlc
Lumina iertării te cuprinde
și te transformă
ești și nu mai ești
cel ce ai fost
abia acum înțelegi
de ce norma-i poruncă
și porunca e normă

Acum vezi cum
o noapte eternă
se naște
și nu poți s-o eviți
cum nu poți evita
marea tăcere din Sâmbăta Învierii
fulgerată de doruri fierbinți
Nu te poți înstrăina
de tine însuți
te iei pe tine cu tine
până la marginea de sus
a ființei
până acolo unde începe pustia
și treci de hotarul cunoștinței
până acolo unde înflorește
în cuvânt
veșnicia

Să iubești pe aproapele tău

Iubirea de frați
putrezește prin scorburi
ascunse
n-o mai caută nimeni
altele sunt grijile
zilei de mâine
fiecare cu propria sa pâine
sau dacă poți
o iei și pe cea a săracului
că el tot știe să rabde
bine că nu te arde pe tine
ceea ce pe el până-n rădăcine
îl arde
Ca-n inversarea zicalei
cu capra vecinului
ideea să moară
și capra vecinului
nu mai e profitabilă
deși ea a pus
câtuși de puțin
prin veacuri
lăcomiei o stavilă
Acum se zice
că mai bine să moară vecinul
ca să-i poți tu lua capra
Sigur asta nu te va mulțumi
până nu-i vei lua și femeia
și vatra
Ești mereu la vânătoare
ca stelele cu botul rotund
amirosind prin Nemțisor
boișteni
apoi strecurându-se
printre atomii big-bang-ului
dintr-o dată deveniți
mari și vicleni
Într-o zi însă
te trezești urmărit
și alergă printre stele
printre case
printre păduri și poieni

să scapi de omul negru
Sprijinit într-o poiană-n
baston
ca ziua a opta a facerii lumi
într-un singur eon
sprijinit în baston
ca un cioban fără oi
urmărindu-te cu privirea
fixă
ce te poate aduce-napoi
Tu fugi într-una
nu întorci capul
de frică să nu te prefaci
în stană de piatră
sau să nu te prindă vecinul
căruia i-ai luat
și femeie și vatră
Simți că a venit judecata
cauți o scorbură
un big-bag
un atom
să scapi de privirea din urmă
și de glasul ce tună
și-ți sfărâmă creierii
și te arde
până la rădăcine
Să iubești pe aproapele tău
ca însuși pe tine

Te uiți

Te uiți la icoană
contempli
ca atunci când te rogi
ca timpul cu veșnicie
să-l umpli
nu știi
dacă tu te uiți la ea
sau ea se uită la tine
dacă tu mergi
sau ea vine
dar ți se spune
să te scufunzi în cuvânt
singurul loc unde poți asculta
glasul subțire de vânt
Pentru orice lucru
pot să te iert
dar să nu iei numele
Domnului Dumnezeuului tău
în deșert

Un alt pustiu

Și oul este un eon
e o peșteră în adâncul lui
care servește drept bastion
e peștera-cer
de unde se pornește
călătoria spre Domnul
din slavă în slavă

și din mister în mister
Am plecat din casa
tatălui meu
ca o așchie ce sare
departe de trunchi
împotriva poruncii
precum când Irod
a trimis soldații
să extermină pruncii
ca o așchie ce sare
departe de trunchi
în jos
tot mai mult
mereu
credeam că merg înainte
dar mergeam înapoi
tot mai greu
Vai mie mi-am spus
când era
prea târziu
când m-am trezit deodată
singur
și în pustiu
dar nu acela
al Mariei Egipteanca
ci în altul
un deșert de pripas
ca cel al lui Baudelaire
unde în fiecare zi
cobori spre infern
cu un pas
iar deasupra
nu mai este înaltul
nu mai este tărie
cad ca beat
nu mai știu ce a fost
și ce va să mai fie
Casa tatălui meu
e dintr-un alt vis
nu acela în care cazi
ci acela
din care
încă nu te-ai desprins
te vezi în cristalele mici
multiplicat
ca după clonare
ca privirea mirată a copilului
pe care l-ai lovit
și nu știe de ce
și nici cum să spună
că-l doare
privirea lui generând
noi constelații de senzuri
de parcă ștergi
oglindea interioară
ca să te vezi mai bine
și să te placi
în drumul tău
spre noi universuri
Scrii
textul tău prinde viață
sub vârful peniței
limbaj nou

ca al lui Adam
când a început să dea nume
la lucruri
de fapt să intre
în taina ființei
Mergi pe drum
fără să știi dinainte
unde te duci
înspre cine
nu tu duci drumul
el te duce pe tine
Mergi și cântă
aștepți de la Dumnezeu
instrucțiuni noi
știi că te așteaptă un viitor
insondabil
știi că mergi spre ziua cea de apoi
așa cum ești sigur
că chipul tău
poartă în sine
cuvântul lui Dumnezeu
Cântă și înaintezi
cum spune Augustin
cântă ca să-ți întărești puterile
căci marșul spre tine
e cel mai greu dintre toate
cucerirea de sine
Descartes are dreptate
când declară profetic
după cele patru faze ale metodei
în principiul al treilea
din codul său etic
Ca-ntr-o tăcere divină
așa te simți
traversând
din adânc în adânc
singura cale ce te poate salva
de căderea din tâlc
Lumina iertării te cuprinde
și te transformă
ești și nu mai ești
cel ce ai fost
abia acum înțelegi
de ce norma-i poruncă
și porunca e normă
Acum vezi cum
o noapte eternă
se naște
și nu poți s-o eviți
cum nu poți evita
marea tăcere din Sâmbăta Învierii
fulgerată de doruri fierbinți
Nu te poți înstrăina
de tine însuși
te iei pe tine cu tine
până la marginea de sus
a ființei
până acolo unde începe pustia
și treci de hotarul cunoștinței
până acolo unde înflorește
în cuvânt
veșnicia

A brief resume:**Date of Birth:** 18.Sep.1947**Place of Birth:** Khapa, Nagpur, MH, India**Education:** M.A. – Marathi Literature – Nagpur University, India
M.F.A. – Drama – Nagpur University, India**Profession:** Ex Contributory Lecturer, B.F.A. Govt. Fine Arts College, Nagpur**Information on Books Authored**

1. **Kabritala Samadhista** (In Trance in the Tomb): Poetry collection 1973. Noted critic Prof. Dr. D.B. Kulkarni, Ex HOD-Marathi Department Nagpur University, said in his introduction "He has not used his personal experiences of displacements unduly, nor exploited them for assumption of glory. Poet Gaidhani is fresh flowing stream of today's Marathi land of poetry". (This is remarkable considering that Gaidhani was a coolie and a dish-washer in a village eatery).
 - Now at his birthplace, Khapa, Municipal Council has opened a public garden in his honour called "Mahakavi"(Epic poet) Sudhakar Gaidhani Garden.
 - Fans of Gaidhani's poetry from Norway had visited his birthplace at Khapa near Nagpur, in Oct 2017. The group stayed there for four hours and released the life sketch of the poet in camera.
 - Only a rare writer gets the chance to appear for an examination for a MA degree course whose syllabus includes his own book. Poet Sudhakar Gaidhani is such a writer.
2. **Devdoot** (Long poem – First canto of epic **Mahaavaakya** -1981)
 - Devdoot the Angel – English translation, translated by Prof. Dr Om Biyani. This volume is published by Writers Workshop, Kolkata-India, Agents in USA, Jean Johnson, New York.
 - Mr Daniel Simon, managing editor of "World Literature Today," Washington has remarked on this volume as "It certainly is an impressive volume" (email message to the poet 17-8-2005).
 - Poetry volume "Devdoot the Angel" listed in the Index Translationum database of UNESCO (2016).
 - A curiosity is that *Smithsonian Institute, Washington* discovery of 30 million years old fossil of a giant bird reminded a critic of Devdoot. Devdoot's characteristics remarkably resemble those of the real-life giant bird, gigantic size, flying over oceans, living aeons ago. Raymond T. Rye II of the Smithsonian Institute on reading Devdoot found the coincidence "A rare occasion when science and poetry can meet with such magnificent blend of serendipity" (correspondence with the poet in 1988, after discovery in 1987, and the Devdoot was published in 1981).
3. **Mahaavaakya**: Its first canto was published in 1981, second in 1999 and in 2004 the poet's fans collected fund and published "Samagra Devdoot : Mahaavaakya (Epic poem) of 5 cantos. This epic contains 555 pages, 9751 lines, 33003 words. Dr. Biyani's paper on Gaidhani's Mahaavaakya is published in a Romanian journal, *Contact International*.
 - In 2016 captivated the attention of Marathi readers by his second epic poem "**Yogininchya Swapna Sawlya**" (Yogini's Shadows of Dreams)

Honours and Awards

- Best literature award of Maharashtra Government for Devdoot – 1982
- Best Music Direction Award of Govt. of Maharashtra (For self-authored drama Raibai Bhulabai)
- Nagpur Corporation's Best Award of Rs 51000/- for outstanding contribution in literature.
- World Academy of Arts and Culture – USA, conferred H.Litt.D. upon him at 37th World Congress of Poets – Mongolia in 2017.
- All India Marathi Literary Pride Award by Dalubhau Jain Charitable Trust, Jalgaon – 2019
- National level award "Pride of Vidarbha" of Rs 100.000/- by Krushi Vikas Pratisthan, Nagpur – 2020.

Other Information:

- Poetry – 6 collections
- Plays – 125 Short Radio plays including three full-length plays staged successfully.
- Devdoot Hindi edition released at the hands of the then Prime-Minister of India Hon. Chandrashekhar
- Honoured by the then Governor of Andhra Pradesh state, Sushilkumar Shinde.

- Honoured by Magnum Foundation Nagpur, with their highest honour Deshratna award (National Gem Award)
- Marathi poems broadcast from Moscow Radio.
- Poetry translated in English, Chinese, Hindi, Tamil, Bengali, Gujrati.
- Works available in worldwide libraries including Library of Congress, Washington.
- Toured abroad for literary meets.
- Four scholars submitted their research thesis in universities on Gaidhani's literary contribution.
- Felicitated by Aravind Babu Deshmukh Trust at the hands of senior journalist and then High Commissioner of India to UK, Mr. Kuldeep Nayar for his contribution as a poetry columnist (15000 lines)

DEVDOOT: THE ANGEL

Translated from Marathi by Om Biyani
Translation of **Canto – I** of **Mahavaakya** (The Great Utterance),
original Marathi Epic Poem in five cantos (555 pages)

Preface

Picture a rustic-looking student appearing for the M.A. Part I examination and attempting a question on Sudhakar Gaidhani's first collection of poems. The student is well, Gaidhani himself. Picture a boy washing dishes in a dingy village eatery who grows up to say :

"Suppose you pushed the earth on...
Where would you park it in space?"

That is our poet.

"Devdoot – c'est moi," says Gaidhani in his language. Incidentally, it seems poetically fit that the creator of *Devdoot* – which word literally means God's courier (hence an angel) – should belong to the postal department.

That the experience of hutment life should colour Gaidhani's poem is understandable; what is remarkable is the way he transcends the usual limitations of the literature we associate with people of such a background.

Devdoot is Gaidhani's second and favourite work, a long-gestated long poem whose epic status is tentatively conceded by some noted Marathi critics. Its larger-than-life hero, its breadth, and the nature of the action in it are advanced to support the epithet. On the other hand, its reflective nature – reflective more than episodic – has earned it the description „meditations on the world". But it is not a chapter by chapter disquisition, it is a picaresque meditation, the link between one thought and next being associative and underground.

Underlying the poem is the awareness that external nature and human nature are sprung from a common seed, Nature images abound in the poem and its complex "message" is at places reduced to a simple appeal to seek one's identity in nature – to be like a flower, like a tree.

Devdoot is Buddha and Christ rolled into one, who has compassion in his bag but who dismisses „Defunct prayers". If the ancient lawgiver has stopped, Man shouldn't "pitch his tent".

The poem has, fittingly, the quality of eloquence. The original is a cascadingly fluent, eminently recitable free verse poem, punctuated by explosions, interspersed with echoes from folk songs and traditional hymns, parodic, sardonic, witty, aphoristic, blunt. Its one-stretch, 90 minute readings have enthralled varied categories of listeners. It is not a cloister poem at all. Within a short time of its publication, lines from it were read in a legislative assembly, scrawled on village walls, printed on invitation cards, quoted in college lecture halls, and commended by India's ex-deputy Prime Minister Y.B. Chavan as containing the "wisdom of ages".

There could be several reasons for the poem's success, but a major one must be its mythopoeia nature – the pithy little stories about romance, hunger, exploitation, death.

It may be noted in passing that when UNESCO considered *Devdoot* under their programme for translations of representative works they found it a „lovely story". Another curiosity is that the Smithsonian Institute, Washington's discovery of a thirty-million-year-old fossil of a giant bird reminded a critic of *Devdoot*.

Devdoot's characteristics remarkably resemble those of the real-life giant bird: gigantic size, flying over oceans, living aeons ago. Raymond T. Rye II of the Smithsonian Institute, on reading *Devdoot*, found the coincidence „a rare occasion when science and poetry can meet with such magnificent blend of serendipity".

The serious reader will of course be sensitive to the poem's suggestions and nuances and resolve its paradoxes. Coded and cryptic as some lines do sound, readers avow that they have mined fresh meanings with each reading. After discussion with Gaidhani I feel the poem awaits the patient digger.

Compassion is *Devdoot's* keynote, played allegro:

"Hurry up, wash these wounds

On the earth's heart

Lest it split into two-

Because this planet is all

That we mortals have got"

Devdoot somehow assures us that messiahs can never be an extinct species. I may add the Gaidhani proposes a sequel to this poem.

Om BIYANI

*... dressed in rags
we went to sell gold –
not a soul turned to us.
Then dressed in gold
we went to sell rags –
and lo! mad was the rush.*

Prologue

Devdoot, a great roclike bird, had for a whole age winged his way to upper space and in fact to the remote corners of the universe. From time to time he would come down to the atmosphere of the mortals' planet for a change of air. As the years went by, his body inevitably went through the transformations of age and grew infirm.

Once, as he was sliding along on drifting clouds, a poison-tipped arrow shot by a hunter's son, shot merely out of curiosity at the peculiar motion of the clouds, pierced through to the bird's heart. And with a mighty crash the great bird collapsed, blood-spattered, on a desert island nearby. The wound was serious.

At that time flocks of various birds were flying overhead in the course of their migration. Some of them, as they surveyed the earth, noticed the fallen bird. Curious, they landed around him one by one, marveling at the sight of so huge a bird. A senior one among them remarked, "Oh, this is our rare ancient ancestor." On hearing this they became as sympathetic as they were wonderstruck. And they came to one decision: "This grandparent of ours and a great bird to boot, wounded by man's arrow, must not be left alone to die groaning. Rather, with our beaks we must prick him to a speedier release."

Prompted by this conventional motive they were about to fall upon the magnificent bird. But Devdoot, who had lain speechless so far, opened his mouth and said. "Wait, children, don't lance me. Spare that trouble and pain to your beaks. I'm a setting sun, half buried in the horizon. But before I go far away from you, from this world and its worldliness, let me open my heart to you. This is my last wish, just this."

At once the birds stepped back and were all ears to hear what the giant bird had to say. Like gems, like pearls, they began to glean his utterances.

O seafaring birds hunting for pearl-feed!

Fill up your beaks
with the eternal youth of my wings
because I'll soon be flown off
by messenger-fakirs that weep while they laugh.

On this isle just a few buds remain
of intoxicating flowers;
so before I too shed my petals
search out and keep my eyes –
because I'll soon be flown off
by messenger-fakirs that weep while they laugh.

One hasn't yet found the caravans
of Sindbads with golden dreams
that were on this same way misled;
nor has one yet wiped
the stains,

on the stones,
of the jewels that the stars here shed.

The ruined pavilions
within a score of miles,
in this phantom's domain,
were undone by their love of tombs,
their passions yet unquenched.

It's a valley of tyrants where
all hell has broken loose and where
a war is on-a veritable wildfire –
while the waves that girdle me in chains
fornicate freely with the shore.

Fledglings!
Since He does not find on my riot-torn face
the glow befitting a prisoner
God himself is pained.

I too can hide this earth
under my wings outspread;
I too can soar can flap my wings
Like you and you; every branch here bears
The marks of my claws

It was I that gifted
This graveyard to those fakirs

To this day I cherish in my wings
the eyes of Christ
and the Buddha's smile
That's why this sea has made a captive of me.

Birds,
out at sea the boats of my agonies
are singing their sea-songs;
go and receive them please,
because even they will be flown off
by messenger-fakirs that weep while they laugh.

Friends,
the tribes of hangmen-weavers
that pleat the ropes for their job
have earned a bad name here;
their only crime is this;
they are slaves to hunger.

There is so much fire still
in the kiln of their eyes
that no sooner do the rulers become oppressive
than will they reduce to ash
every dictatorial structure.

Hey, is it that you, too,
consider me a madman?

So, count your feathers in the dark,
quietly sharpen your beaks
by rubbing them on each other's
and let the night pass
And pester daylight
so much with your beaks
that night should come back fast.

It is only now that the sky
is feeling choked with compassion
and is sending down rains –
at first drop by drop
and then in torrents

The benevolent cataclysmic forces
of the universe, have burst out
shaking up all that is quick or dead.
The sun, spangled with stars
is shivering, seeking alms,
with his begging-bowl of horizon
at the gentle evening's gate.

And says in a piteous voice:
"Mother, O mother,
God will bless you –
let me spend here this night.
I'll be on my way
by break of daylight."

Beware all
A mighty rain is about to fall.
The river will be in full flood again
and my deep, lake-deep eyes

that quest for the shore
will be carried by the current
with my oyster-trapped soul.
Before this calm in me that
anticipates an earthquake
breaks loose, come, death,
and set me free.

The cry of the virgin night
scorched in a forest-fire
in now more than I can bear
The jungle of sufferings on my body
is ablaze, every cell in me
is cracking, bursting,
so remove at once these houses on the shore –
the world is in flames,
the world is in flames.

Hurry up, wash these wounds
on the earth's heart,
lest it split into two –
because this planet is all
that we mortals have got

(The beginning of the poem: **DEVDOOT: THE ANGEL**)
sudhakargaidhani@gmail.com

Muică, noi eram un neam

– lui Tudor Gheorghe –

Aprind un foc în centrul Bucureștilor
în parcul strâmt din Grădina Icoanei
vreau să ajungă fumul și cuvântul
la fratele meu din marginea toamnei
tomna-n Craiova, tomna-n Podari
unde stau oltenii mari
unde stă un Tudor cuc
un jian și un haiduc
Tudore, măria ta,
la Craiova nu mai sta
vino pân' la București
colindă-ne la ferești
spune dacă mai trăim
spune dacă mai simțim
adu-ne un car de flori
și-o veste de sărbători
iar pe urmă poți să pleci
până-n veacul douăzeci
până-n vremea când eram
un popor de-același neam
Doamne, mi se face frig
nu am niciun pic de soare
și-mi aduc aminte, minte
ale vechilor cuvinte:

*Uite-al dracu', nu mai moare
Că tot mai dă din picioare
Neamul ăsta viață are!*

Baladele moarte

Din când în când
mai facem câte-o rivoluție
mai tragem câte-o comedie inumană
în țările sărace ale Estului
câte-o mătanie mai batem ipocrit
pentru eterna oaie năzdrăvană
*stăpâne, stăpâne,
mai cheamă și-un câne
dacă n-ai aú*

Iatră-i zilei tu
Apoi, hai la nuntă
în țara căruntă
în țara bătrână
cu brâul de lână
trăită-n furtună
Preoții cei mari
cu petrodolari
vătășei cazaci
sârbe și gopaci
fum de mititei
aromosarmale
la burțile goale
lăutari mai grași
ori sașii ori sași
până dimineața
când se lasă ceața
zeamă de schembea
ecou de manea
curvă de mătase
zvon de șase-șase
de barbut solemn
jurământ de lemn
tămâie și rugi
în curte la slugi
Unde-i țara mea
unde-i maica mea?
A plecat departe
cu limbă de moarte
N-o mai căuta
nu mai are glas
oaia năzdrăvană
din balada veche
cu un zeu ucis
și cu altul care
într-un vis proscris
și-a zidit moșia
iubită, soția
Toată veșnicia...

Greieri în a istoriei iarbă

Cântă, zeiță, mânia ce-aprinse
pe Stalin calmucul,
bolnavul din Gori, cu pipă și pușcă,
far Revoluției, generalissim, asasinissim,
cu pete de sânge în ochi și-n vipușcă
Cântă, zeiță, vin trenuri de umbre
dinspre Siberii cu arbori flăcăi,
cu femei îndoite de teamă
cineva ne-a-mpărțit în cei buni și cei răi
Marea Uniune pe oasele lor
fluierând un gopak de nebuni
Nașa Rodina, imperiul durerii
cu mongolii străbuni, cu vikingii străbuni
și tot Occidentul stând smirna în piața
căreia toți găzii i-au dat nume de sânge
Lordul, Ologul, toți împărații
istoria-i știe și plânge
Din Nordul Păianjen, zugravul proscris,
ascuns într-o zvastică oarbă
i-a unit pe stăpânii acestui abis
noi, singuri și triști, părăsiții,
niște greieri în a istoriei iarbă
Un război cât un gheizer de sânge
dulce curgând peste coastele lumii
câți au scăpat și câți au murit
blestemând chiar și numele mumii?
La mine în sat, steaguri negre la porți
la mine în sat, locuri goale la masă
la mine în sat se-ntorcea câte-un ciung, un olog
din depărtarea cea luminoasă
În Basarabia mea, satele își schimbau
limba și datina, tot ce e-n jur
neamuri întregi se mutau lăcrimând
de lângă Prut la Amur
Războiul cel mare a fost tot un pact
Ribbentrop-Molotov, Roosevelt și Churchill
Țara mea s-a vândut ca o pată pe hartă
cum își vând florile câte-un copil
Atunci m-am născut
într-o sâmbătă
de pomenire a soldaților duși
într-un târg din Sudul istoriei
unde se schimbau nemții pe ruși
Așa am crescut, bâiguind miachi znak
citind ca din Biblie *Tânăra Gardă*
pe nicio uliță nu ardea steaua Crăciunului
doar steluța roșcată avea voie să ardă
Acum vin judecătorii cei mari din Apus
ca să mă judece pentru că m-am născut
pentru că bătrânii lor ticăloși
m-au scuipat în ochi și m-au vândut
Nu mai vreau să v-ascult
nu mai vreau
strig îndurerat
Îmi ajunge!
Am înotat de șaptezeci de ani
în al istoriei sânge...
Nu mai vreau
Îmi ajunge!

Mai am putere?

Mai am putere, oare, să vă cer
s-aprindeți focuri mari pe dealul care
îi vede azi cum vin dintre istorii
fără iertare iar, fără iertare?

Pe toți flămânzii lumii împărați
cu gușă atârând ca pelicanii
vor totul fără plată, fără bani
desăvârșind ce-au început romanii

Mai buni tătarii, ei duceau pe cal
doar cât putea-nhăța un fur din fugă
ăștia au trenuri, vase și conducte
și trădători locali cu ochi de slugă

Ăștia ne iau și limba și eroii
și ne boiesc istoria cu anii
ne cresc nepoții, niște zombie triști
fără identități, precum cumanii

Ăstora nu le-ajung gazul și sarea
și wolframul din Roșia Montana
ne tot împing afară de pe hartă
ne otrăvesc și apele și hrana

Mai am putere, oare, să vă cer
s-aprindeți focuri mari pe deal pustiu
de unde și copacii au plecat
ca-n sate unde nimeni nu e viu?

Mai am putere să v-aduc aminte
de neamul care a murit râzând
ca să ne naștem noi, toți fii ai ploii
Trădând, urând, mințind, alunecând?

Imn vechi

Eu am iubit marea
deși ca rob la galeră am cunoscut-o
am iubit libertatea
pe care bătrânii mei nici n-au vrut-o
Eu am iubit acest drum
dintre coline cu grâu și iarbă a fiarelor
deși pe el au urcat barbarii spre Râm
cu cizme murdare ori în vârful picioarelor
Eu însumi, de aici, din Valahia,
alba minune, apollinic destin,
am privit cum se naște o lume
a dacilor liberi, loviți de blestemul latin
Doar Dumnezeuului meu i-am dăruit
dreptul de a-mi jertfi turmele
de a tăinui acest mit
de a-mi pierde în istorie urmele

Dor de Nichita

– pentru Mircea Dumitrescu –

Azi-noapte, un poștaș a venit
îmbrăcat ca un cioclu, pasăre neagră,
mi-a bătut la geam și mi-a vestit
că blondul Nichita, Nini Nebunul,
din nou a murit

Eu m-am temut că-i o farsă, eu am sperat
disperat într-o nouă strigare
în Piața Amzei, un plop viu s-a uscat
m-am trezit, am băut patru zile
de pomenire și de neîndurare
am adus lângă mine prieteni și frați
pe Micu, plecatul în Aradul durerii,
pe Fane, pe Tom și pe marele Pâcă,
pe toți înserații, pe iubitele mele
poete din Nord, sudice lumi,
comete și stele

Târziu a venit un zugrav de icoane
Mircea, plecat din Căscioarele
I-a desenat pe Nichita, i-a spălat, ca în Biblie,
păcatele și picioarele

Apoi am băut împreună din votca destinului
am umblat pe străzi ca niște nebuni
a fost joi, vineri a fost, apoi, luni
Doamne, în decembrie, dimineața
vine poștașul, negru și blând,
îmi aduce un steag de pus la fereastră
voi nu știți nimic, voi n-aveți nimic
eu am totul, un dor de Nichita
Poetul, Dumnezeuul plângând

Coroana de spini

– la Eminescu –

Între *Terra Occidentalis* și *Panslavia*
Coroană de spini e Patria mea
Rotundă, bogată și nefericită
Ca o pradă de purtat sub șa
Ca o colonie de jucat la zaruri
De trădat de câinii, coadă de topor
Vânzători în casă, vânzători afară
Toți dădură moartea pentru maica lor
Coboară, coboară
Oile spre țară
Cu ciobani cărunți
Cu nume de munți
Ele vin din Pind
Balcanii s-aprind
Și Carpații dor
Tot de mila lor

Apă beau din Bug
Doina mi-o înjug
La un car de slavă
Spre zarea moravă
Numa-n visul meu
Vede Dumnezeu
Grădina din Rai
Unde nu ne mai
Știe niciun grai

Coroană de spini e patria mea
Pusă pe capul Regelui Somnului
A Eminescului care doarme de viu
Aici în Grădina Maicii Domnului

Elegia Estului

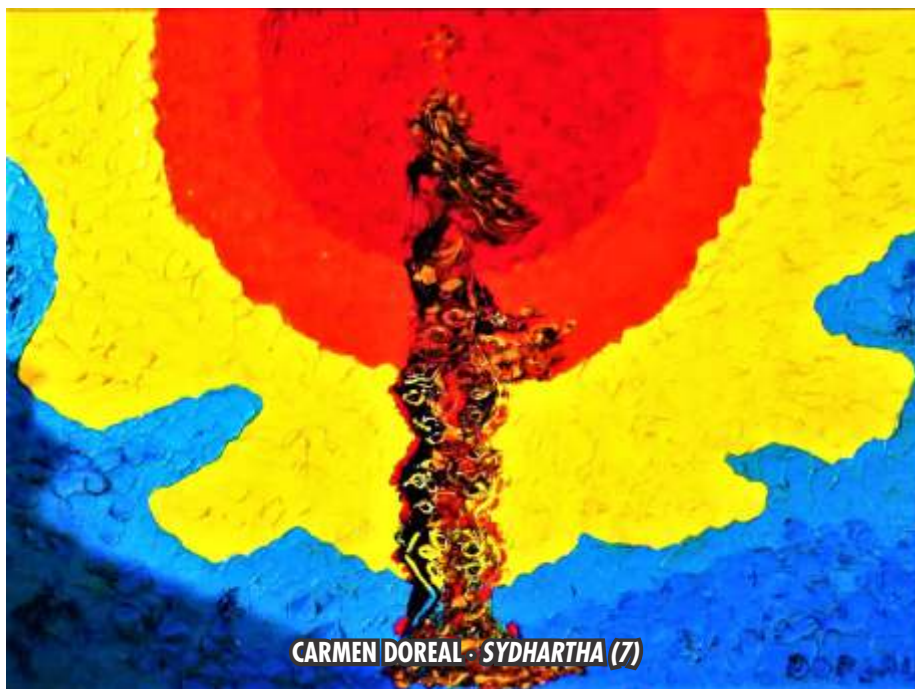
Au furat-o pe domniță
Doi cazaci și-un agă turc
Și mi-au dus-o-n țări străine
Ca s-o văd credința-mi spurc
Au cerut copii zălog
Pe biserici semilună
Doamne, mi-au cerut să uit
Și pe maica mea cea bună
Țară, tu, amară soartă
Ai și munți ce aur poartă
Însă noi, noi, epigonii
Noi cerșim din poartă-n poartă
căpșunim, trădăm, uităm
limba, nașterea și rostul
un popor îmbătrânit
care joacă Popa Prostul
C-au furat-o pe domniță
rușii, nemții, otomanii
Astăzi, pradă în Las Vegas
au luat-o americanii
Și dansăm între imperii
Călușarii neputinței
încotrova, încotrova
va mai fi un mal al ființei?
Uită vorba, într-o vineri
am jurat pe o fantasmă
vom fi morți și vom fi liberi
vom fi morți și vom fi liberi
raiul fără de mireasmă

Balade carpatine

De la mine pân' la tine
doar balade carpatine
niște cântece de brad
despre tineri care cad
în războaiele din veac
în iubirea fără leac
„să mă-ngropi, da, să mă-ngropi
(n-ai nevoie nici de gropi)
pe un deal, ca pe-un tufan
lângă domnu' căpitan!”
Doamne, ce popor frumos
au trăit cândva eroi
și-au murit în clipa mare
pentru a ne naște noi
să te văd cum înflorești
ca o floare de vrânceană
în vale, la Mărășești!
Doamne, ce popor frumos
a trecut azi-noapte Prutul
ca să moară-n începutul
clipelor nepământești
„La Țiganca, la Țiganca
curgea sângele ca apa”
Apoi, trădare și blestem
și cazaciocuri și bâline
și securiști în piei de lup
și kaghebiști fără rușine
apoi siberii și canale
apoi aiuduri fără somn

un cântec negru se petrece
lângă un Gyr, martir și domn
s-a-ntors un timp ca o fereastră
când n-am privit spre Răsărit
dar a murit iubirea noastră
cum spune cântecul strivit
Baladă nouă, carpatină
ori fără niciun fel de țară
o cântă lăutarii care
n-au emigrat nicicând afară
„Spune, spune, moș bătrân
împușcat într-o cazarmă
e mai bună țara asta
fără legi și fără armă?
Oare suntem mai români
mai bogați și mai voinici
slugi la cine ne dă banul
poftitori la licurici?”
Nici atunci nu era bine
nici acuma, mai puțin
în balade carpatine
bolnav, sufletul mi-l țin
și mi-e dor de Bertolt Brecht
de dictonul lui perfect:
„Înainte, nu poți
înapoi, nici atât
simți c-ai dat faliment
și ți-au pus mâna-n gât!”

(din vol. „**Scurt tratat de istorie contemporană**”,
Editura Semne, București, 2019)

CARMEN DOREAL · SYDHARTHA (7)

A brief resume:

- writer and translator
- she has published one novel, twelve volumes of poetry and two CDs. Three of her books have appeared in the bilingual Polish-English editions: *Keep off the Primroses* (1999), *Eve's Choice* (2005) and *An Overdue Letter to a Pimply Angel* (2014), one in the Polish-Ukrainian edition: *Typboma* (Lvov 2014) and two in the Polish-French editions: *Fragment de dialogue* (2017 L'Harmattan, Paris, France) and *Carte Orange* (2017 Kraków, Poland)
- her poems, fragments of prose, translations, essays, literary notes and interviews have been published in numerous journals and anthologies in many countries of Europe, North and South America and Asia her poem "The Eye of John Keats in Rome" won the first prize at the Sarajevo international poetry competition "Seeking for a Poem" for the year 2012. In 2013, Lenkowska received the MENADA prize at the XVII International Festival of Poetry DITET E NAIMIT (Macedonia-Albania). One of her poems has been included in one the most representative anthology of Polish contemporary poetry "SCATTERING THE DARK. AN ANTHOLOGY OF POLISH WOMEN POETS" edited by Karen Kovacik (White Pine Press 2016, Buffalo - New York)
- her translation of poems by Emily Dickinson, the Brontës as well as some contemporary ones (f.ex. by Michael Ondaatje, Anne Carson, Ruth Padel and many other poets) have been published in the literary Polish journals and books. The most recent book is the "There's Certain Slant of Light" with her translations of Emily Dickinson (Officyna 2018)
- in 2019 she received the 3. Poetic Prize at The 39th World Congress of Poets in Bhubaneswar, India she is a member of the Association of Polish Writers (SPP), Polish Literary Translators Association (STL) and Movimiento Poetas del Mundo

Miesięcznik Twórczość Nr 3 (892) Marzec 2020

CHELSEA 73, 2002, New York, US (New York State Council on the Arts)

KIEDY BYŁAM RYBĄ**The Fifth One**

Kiedy byłam rybą
lub ptakiem nie potrzebowałam dobrego imienia
i pewności jutra
ani solidnego łóżka
z miękką poduszką
dla ciała
nie szukałam przyczyn I odpowiedzi
nie rzeźbiłam łokciami dołków w stole
I materacu
tylko milczałam lub śpiewałam
kiedy byłam rybą
lub ptakiem.

Every moment I kill one tender thought as if it were
a persistent fly.
But it wants only to live.

I imagined love like a gigantic fruit fly.

I wonder who would then be the first to die the
unnatural death:
I, it, or this fruit of paradise.

(Translated by Ewa Hryniewicz-Yarbrough)

Krakow-Warsaw West

I feel the greatest longing at train stations
in angular waiting rooms
on dim platforms
and when the train pulls out and passes the backs
of houses
the city's cesspool the other side of walls
the pitch-black yards the rickety fences
those unfulfilled garden plots.

I long for places and people left behind
for the way they could have been for me but are for
others
I even long for those I have never met
who still belong irrevocably
to my past.

I-She

This old woman wearing a hat and a mink stole on
her shoulders
celebrating her memory
is me.

I watch her at close quarters. I can see clearly
her laugh lines.

She lifts a doughnut to the place on her skin
where my lips used to be.

She opens her face and shoves in a doughnut
stuck on her finger.
The finger has thickened joints like a spring twig,
like Edith Piaf.

How will I touch your body with her claw-like tibia?

She raises her face to your face. I close my eyelids.
She forgets she has no lips.
I forget.

*(Translator Ewa Hryniewicz-Yarbrough's poetry
translations have been published by Absinthe, Image,
The New Yorker, Poetry, Tri-Quarterly, and other literary
magazines)*

Cracovia – Varşovia de vest

Mi-e cel mai dor în gări
în holuri de aşteptare colţuroase
pe peroane întunecoase
şi atunci când trenul se îndepărtează şi trece prin
spatele caselor
cloaca oraşului de cealaltă parte a pereţilor
curţile în beznă gardurile şubrede
parcelele de grădini nelucrate
mi-e dor de locuri şi oameni rămaşi în urmă
de felul în care ar fi putut fi pentru mine dar sunt
pentru alţii
mi-e dor chiar şi de cei pe care nu i-am cunoscut
niciodată
care totuşi aparţin definitiv
trecutului meu.

Eu - Ea

Bătrâna asta cu pălărie şi blană de nurcă
pe umeri
care se bucură de amintirile ei
sunt eu

mă uit la ea de-aproape îi pot vedea clar
ridurile de la răs

ridică o prăjitură cu o gaură în ea spre partea pielii
unde-mi fuseseră buzele

Ochiul lui John Keats la Roma

Stă în fereastră ore în șir
câteodată se aruncă pe treptele spaniole
sau în Tibru

pe trepte
plesnește și apoi ca o meduză gelatinoasă
revine intact în palma neagră a unui vânzător
ambulant

în apă
înoată apoi zboară să-și usuce aripile
șterge arcadele lui Hadrian de pe poduri
cerul cupolelor din Vatican
caravana pinilor din zare

seara comandă același vin
în același bar
în sfârșit ajunge iar la fereastră și scrie pe
geam cu degetul
mulțimile de pe trepte nu-l lasă să doarmă
nu știe ce să mai facă după aceea
așa că începe iar

din pupilă
din adânc.

(Traducere de Andrew Davidson-Novosivschei)

L'occhio di John Keats a Roma

Se ne rimane per ore alla finestra
e ogni tanto si lancia giù in Piazza di Spagna
o nel Tevere

se scende per le scale
esplode e poi ritorna intatto come
gelatina sul palmo scuro di un venditore di strada

se nell'acqua
nuota e poi vola ad asciugarsi le ali
sfiora gli archi dei ponti di Adriano
il cielo della cupola al Vaticano
le carovane dei pini di pietra all'orizzonte

a sera ordina lo stesso vino
allo stesso bar
ed alla fine torna alla finestra
e scrive col suo dito sul vetro

la folla sui gradini non lo fara dormire
e non sa cosa fare dopo
così ricomincia tutto da capo

dall'allievo
dall'essenza

(Giuseppe Napolitano, **Traduzioni sparse**, la stanza del poeta, Gaeta (Italy) nov. 2014)

ABSINTHE 10 (fall 2008), US

For the New Century – A Conversation with Myself

In some pose
the mirror captured this
moment of transformation
when for the first time
the tibia peeked out with all its
literalness.

I didn't think
about identity
or about Emerson's equation
or about the romanticism of burial mounds.
I didn't think.
I couldn't it couldn't.

Only it was or it wasn't
at the tangential point zero or infinity
a simple configuration
of bones.

Jesienią dzikie lecą na południe

Mama wierzy że tata po śmierci wrócił do
Bukaresztu
do pustego mieszkania na ulicy kompozytora
Cipriana Porumbescu
czyli Cypriana Gołębiowski
i tam dopełnia wieczności

to nie *fair!*
mógłby nawiedzać ją w Rzeszowie
na ulicy generała Jarosława Dąbrowskiego
gdzie zostawił pawlacz pełen polskich butów
francuskich krawatów
i włoskich orzechów

aż mole się zalęgły
i wyleciały motyle z Macondo.

In fall, the wild fly south

Mom believes that Dad returned to Bucharest after
he passed away
to an empty apartment on Composer Ciprian
Porumbescu Street
who was, by the way, born as Cyprian
Gołębiowski

and there he goes on for eternity

it's not fair!
he could haunt her in the City of Rzeszów
on General Jarosław Dąbrowski Street
where he left a closetful of Polish shoes
French ties
and walnuts

until the moths were bred
and the butterflies flew out of Macondo.

(Translated by Robert Nissen)

Zbor sălbatic spre sud, toamna

Mama crede că tata, după ce a murit, s-a întors la
București
în apartamentul gol de pe strada Compozitor
Ciprian Porumbescu
cel născut Cyprian Gołębiowski
și acolo își trăiește eternitatea

nu-i drept !

sufletul ar fi putut să-i rămână în orașul Rzeszów
pe strada General Jarosław Dąbrowski
unde a lăsat o debara plină cu pantofi polonezi
cravate franțuzești
și nuci

până când moliile se vor înmulți
iar fluturii vor fi zburat din Macondo.

(Traducere de Dana Oprea)

Sense of Enigma

She stared and said!
Evaporation of emotions ...
Erupting and diluting the events
Can we prove the frothy
Timidity of time ...

My sense of enigma
Her crude leverage of reasoning clusters
Provoke me to respond
Her penetrating eyes prevent my tips

She murmured! Evaporation of desire!
She stood and nodded ...
Tickling the map of my mind
Pricking the lap of my impulses
But the change of chastity
And the relocation of certainty
Wiped my ego and elevation...

She said, let us make a trip
To the map of aspirations
Where we sit and pat our theme
There we pay the levy of leisure
There we roar and rare the rate.

Time shield

How comfortable you are without within
How remarkable you are
How pleasant and presentable you are
Come on my unreachable presence of time shield
Give on my conditioning courage of losses
Unpredictable ownership of relations
Rolling the amicable compromises of commotions
Leading the regrettable decisions
Draught the youngness
Nevertheless, irrevocable legacy of emotions
Hopeful omissions of days
Thankful dimensions and absence of adoration
And substance of social legitimacy
Facial rhythms and crucial scenario of labels
Attracting provisions of mingling missions
Averting shy of stigma
Prolonging power of guilty ticks of movements
Neurotic tremors and stigmatic coherent
Praises of meeting the shepherd

Hi! YOUR space and range for sometime
Your face and facial world
Presence of promotional path

Fillers are there
Vacuum won't stay
Can't be long, vacuum can't be long.

Negoită IRIMIE

Ca două rime

Înțelepciunea din cuvinte
Ca diamantul pur străluce,
Și răstignite pe o cruce
Ne dor aducerile-aminte.

Care din noi mai ține minte
Rugina verbelor caduce
Ce le-am întins să se usuce
Pe crucile de pe morminte?

Vom adormi ca două rime
Pentru vecie-mbrățișate,
Ca sălciile anonime
La margine de țintirime.

Cum numai vântul bate

Bate un vând cum numai vântul bate
Și răsfoiește-n arbori calendare,
Când dintr-n arbor de singurătate
Fantoma Guttembergului tresare.

Bate un vânt și se ascunde-un vânt
Pe viitoarele acoperișe
E, prieteni, vremea ploilor piezișe
Peste fantoma celui ce mai sunt.

Dar cine sunt?
Ce gând ascuns mă-ndeamnă
Să-mi prind în umeri aripi de șindrilă
Când vara blondă – verdee clorofilă –
Întinde brațe palide spre toamnă.

Vremea e propice

Când carul verii către toamnă suie
Când soarele se mistuie în ceață
Când luna se ascunde-ntr-o gutuie,
Când se ascut stiletele de gheață.

Vezi cana asta din care odată
Beam vinul toamnei cât ai zice pește,
Azi stă pe masa mea întunecată,
Din cerul de cafea mă iscodește.

Și-mi desenează pe pereți rotunzi
Imaginând cămile în pustii,
Și iarba ce așteaptă să o tunzi
Și prunii toamnei să îi faci rachiuri.

Și caii mării mângâiați de bice
Gonind nebuni, gonind spre nicăieri,
Și pasul întorcându-se spre ieri,
Și ceașca de cafea zice, prezice,
Că vine toamna. Vremea e propice!

BEFORE ÎNAINTE

before they met –
the Moon was dead
stirred by the wind
by reels of rain
the man from her dance class
the ghost man from her dream
they crushed the air
sliding down... down...
birds of prey hovered
over her indecision –
it filled the air
the ghost man from her dream
there was wasted honey
on the rosewood table
and bare feet on the floor –
when her blossom blocked the light
and their fingers whispered

Înainte să se întâlnească –
Luna era moartă
agitat de vânt,
de mulinete de ploaie,
bărbatul din clasa ei de dans –
omul fantomă din visul ei –
au zdrobit aerul
alunecând în jos... în jos...
păsări de pradă plutite
peste indecizia ei –
omul fantomă a umplut aerul
din visul ei
s-a pierdut mierea
pe masa detrandafir
și picioarele goale pe podea –
când floarea ei a blocat lumina
iar degetele le șopteau.

Traducere din limba engleză de Christian Petru Balan

Emil BOTTA
15.09.1911 – 24.07.1977

Spectacol

Elita luase loc la parter
și proștii sus, aproape de cer.
În lojă stătea o întâmplare cam abătută
și un năpraznic destin în mare ținută.

Un dezastru tare cât zece
tot spera că totul va trece.
Un naufragiu dormita în fotoliu
înfășurat în lînțoliu.

O răceală
vagabonda prin sală.

O inocență
strălucea printr-o totală absență.

Piesa era o răfuială
între virtute și greșeală.

Scena era un sanctuar
prin care adevărul trecea foarte rar.

Actorii își îndrugau rolul,
dar, încet, îi înghițea nămolul;
în pauze, tăcute aplauze,
la finale, tăcute urale.

Și când căzu cortina
toți se întrebau cine poartă vina
și cine-i autorul
care-a făptuit omorul,
în cinci acte, cu sete
ca o crimă pe-ndelete.

Atunci apăru la rampă Ariel
și jerbe de flăcări și anemone
pentru mult prea onorabilii „dramatis
personae”.

Și această ficțiune, în tuș, în cărbune,
și spectacolul amuzant
au dispărut în neant.

(Din volumul „Întunecatul april” – 1937)

T.R.

Călătoria ca o brumoașă poveste

Scurtă prezentare

- Născută la 29 decembrie 1956, Celaru, jud. Dolj,
- Absolventă a *Facultății de Limba și Literatura română (Universitatea din București)*
- *Cursuri Postuniversitare: „Biblioteconomie și Știința Informării” (Universitatea din București, 2000)*
- *Masterat „Managementul Resurselor Culturale” (Universitatea de Vest, Timișoara, 2010)*
- *Prozatoare, critic literar, eseistă, poetă.*
- Membră USR, Filiala Timișoara.
- Din 1994, redactor, tehnoredactor și corector la mai multe reviste de specialitate din Timișoara și din țară
- Din 2014, consilier literar la *Fundația Ateneul Cultural „Ștefan Goanță”, din Liebling, jud. Timiș.*
- *Colaborări la diverse periodice, la pagina culturală și în reviste culturale din țara, cu: poezie, proză, eseuri, cronici literare, dar și la reviste online, precum Agero-Stuttgart, Asymetria-Paris*
- A publicat mai multe volume de poezie, proză scurtă, cronici, eseuri, interviuri, la diferite edituri din România, ultimul în 2020, *„În sertarul umbrei” (versuri)*, Ed. SemnE, București

Din învățăturile biblice, omul știe că este călător, „străini și călători pe pământ” – spunea Apostolul Pavel despre adevărații creștini. E un „homo viator” înaintea lui „homo sapiens”, pentru că orice călătorie înseamnă cunoaștere, o sumă de experiențe noi care te-mbogățesc emoțional și spiritual.

Este spiritul de călător autentic, iar **Mariana Pândaru**, în volumul **„Călătorii între două extreme: De la Nordul Scandinav la țărmurile Bosforului”**, (Ed. Călăuza, Deva, 2020), dovedește cu prisosință această autenticitate a călătoriei într-o cunoaștere – îmbogățire de sine, întru minte, inimă și suflet.

Motto-ul *„Viața nu este ceea ce ai trăit. Ci este ce îți amintești că ai trăit și cum ți-o amintești pentru a o povesti”*, preluat de la G. G. Marquez, simțit de autoare ca o mânășă pentru reamintirea și povestirea celor trăite, este de asemenea minge ridicată la fileu și pentru comentariile adiacente de prefațator, care dezghioacă volumul. Realitatea deopotrivă, dincolo de datul fizic, este ca o hologramă din suma de realități subiective ale percepției fiecăruia, de aceea, oricâte cărți de călătorii s-ar scrie, de exemplu despre Notre Dame, Danemarca, Salzburg ori Transnistria, mereu e ceva proaspăt, după povestirea subiectivă a fiecărui călător.

Alături de fiecare element exterior nou, te descoperi și te mărturisești pe tine, în felul descrierii, felul cum vibrezi, în detaliile notate, gândurile provocate.

Mariana Pândaru nu se află la prima astfel de mărturisire de sine prin călătorii: debutul a fost cu o delicată carte de suflet *„Parisul din inima mea”* (2001) – Parisul fiind locul unde a descins de cele mai multe ori și care i-a prilejuit întâlniri și interviuri de neuitat.

Volumul *„Călătorii între două extreme”* se citește fără relache, te ține în priză, pentru că nu trenează, are toate ingredientele necesare pentru o lectură plăcută, chiar palpitantă, cu note de călătorii bine dozate, strategic asamblate pentru a cuceri. Intri în atmosfera călătoriilor, ca un compagnon virtual, notezi informații, te entuziasmezi, îți devin familiare și dragi acele locuri.

Atracția lecturii și interesul pentru cele scrise depind, e drept, și de lector, de apetitul și experiența lui întru călătorii, de familiaritatea ori nu cu peisajele și chiar de buget (de clasă de mijloc, sau high life) care determină altă perspectivă de călătorie.

De exemplu, pentru sudicii meridionali (și cu un buget mediu), Țările Nordice sunt ținuturi exotice, fabuloase, greu accesibile, uneori un vis utopic. Noaptea albe sunt experiențe unice, când *„la miezul nopții soarele e orbitor pe cer”*, în Norvegia – *„Țara Soarelui de la miezul nopții”*.

Călătoriile (care acoperă cam o duzină de țări, vizitate în perioada 1991-2014, cu autocarul, cu trenul sau cu avionul), nu sunt prezentate în ordine cronologică, după data „întâmplării” lor, ci după poziția geografică a voiajului, chiar grupând vizite din timpuri diferite, urmând pe hartă traseul turistic indicat de subtitlu: *„De la Nordul Scandinav la țărmurile Bosforului”*.

Începe așadar cu *Danemarca, Norvegia, Suedia* (iunie 2009, *„o călătorie lungă, în Țările Nordice, pe care o gândisem încă de anul trecut, împreună cu Hilde, prietena mea din copilărie”*) și încheie cu *Turcia – Istanbul și Insula*

Büyükada (Insula Prinților) (în 1991 – prima ieșire din România, cu un grup de turiști: „vroiam să verificăm și noi cât de liberi putem circula prin lume.”) Continuă, în ordinea coordonatelor geografice, cu *Belgia (Bruxelles)*, iulie 2005, într-o delegație oficială la Consiliul Uniunii Europene, unde județul Hunedoara urma să-și deschidă o reprezentanță, apoi la *Liège* (martie 2003, cu reprezentanți ai Asociației Femeilor Jurnaliste din România „Ariadna”, la Programul European Grundtvig „International Poetic Alphaubert”, primul său zbor cu avionul), în *Franța (Paris)*, aprilie 2014, însoțind o trupă de actori a Teatrului „Al. Davila” din Pitești, pentru un eveniment cultural la Ambasada României de la Paris), în *Austria (Salzburg)*, noiembrie 1999, împreună cu alți colegi ziariști, la un Stagiul de Perfecționare al Jurnaliștilor, oraș unde va reveni, cu emoții, după 15 ani, în martie 2014, când au înnoptat aici, în drum spre Paris), în *Germania (Nürnberg)*, august 2008, la o prietenă).

Întră apoi în „apele teritoriale” ale vecinilor noștri: în *Republica Moldova (Chișinău, Transnistria)*, august 1998, în urma unei excursii în cadrul unui Simpozion organizat la Iași, de Societatea culturală „Ginta Latină”, pentru sărbătorirea Zilei Limbii Române, apoi în *Basarabia -Cahul* iunie 2001, cu trenul, la prieteni din *Crihana*), în *Serbia* (ianuarie 1997, prima vizită în țara vecină, *la Novo Selo (Satul Nou)* – localitate din Banatul sârbesc, cu o delegație de scriitori, artiști plastici, ziariști, interpreți de folclor hunedoreni, la Manifestările de ziua de naștere a lui Mihai Eminescu), în *Ungaria (Gyula)*, august 2001, într-o vizită la românii din Gyula, organizată de Direcția de Cultură Hunedoara).

Acum se schimbă atmosfera și starea de călător, se schimbă temele: fiind în comunități de români, problemele principale sunt legate de specificul situației lor de minoritari, în primejdie de a fi asimilați de țara geografică, semiabandonați de autoritățile române, lăsați să-și apere singuri limba, credința și neamul. Scopul principal sunt donațiile de cărți în limba română, pentru școli în care cu greu se mai predă în limba română, pentru biserici în care cu greu se mai țin slujbe în limba română. Pe primul plan nu mai sunt peisajele și monumentele istorice, obiectivele turistice de top, ci locuitorii cu problemele lor, încercările de ajutorare, domină sentimentele de solidaritate, compasiune și revoltă deopotrivă. Accentul e dureros, se mută pe aspectul social, comunitar, pe oamenii cu un destin vitreg (pionii făcătorii de istorie mică, înghițiți de șacalii istoriei mari).

Mariana Pândaru este o profesionistă a *interviurilor* (cartea sa „*Interviuri fără frontiere*”, 2019, stă mărturie). Nu sunt interviuri festive ori de complezență, pentru glorie și gădilat orgolii. De fiecare dată are curajul unor întrebări directe, problematice, chiar incomode, atacând fără teamă probleme spinoase. Nu rezistă ispitei în fața oportunităților ivite, astfel că inserează interviuri care completează inspirat atmosfera incendiară a momentului descris. Este o inserție inedită, proprie, care-i întregeste profilul scriitoricesc.

Primul interviu inserat este cel luat, la sfârșitul stagiului în cadrul Academiei de Jurnalism din Salzburg, lui Meinrad Rahofer – coordonatorul Cursului. După întrebări protocolare, îi pune una spinoasă: „*Pe faxurile și materialele de lucru ce ni le-ați pus la dispoziție în timpul acestui curs, România, din păcate, este aproape inexistentă. Ne puteți spune ce se întâmplă, de ce, ca fapt de presă, în mass-media din Salzburg, România nu există?*”

Inedit și tensionat este interviul obținut în Transnistria chiar de „Ziua Limbii Române, 31 august (după o întâlnire cu suspans, ca-n filmele de război, sub camuflaj, prin lanurile de porumb) cu Anatol Croitoru, conducătorul combatanților de pe Platoul Coșnița din Transnistria, locul unde au murit sute de români, în lupte împotriva separatiștilor transnistreni, chiar pentru apărarea limbii române. Este un valoros material

WWW.DESTINE-LITERARE.COM

Mariana Pândaru

Călătorii între două extreme

Mariana Pândaru

Călătorii
între două extreme

Editura Călușav.b.

De același autor:
(selecție)

Dincolo de râu, câmpla (versuri) - 1988
Salt mortal (versuri) - 1992
Ferigi înzăpezite (versuri) - 1996
Lacrîmă de ambră (versuri) - 1998
Parisul din inima mea (note de călătorie) - 2001
Fulgere pe mare (versuri) - 2002
După căderea nopții (versuri) - 2007
Memoria faptelor (eseuri) - 2009
Medicina ca misiune, (interviuri cu Dan Cioată) - 2010
Aproape liniște / Almost silence (versuri) - 2012
Leoaica albastră (versuri) - 2012
Cartea florilor / The Book of Flowers (versuri) - 2014
Cuvinte aprinse/ Mots brulantes (versuri) - 2015
Om în intersecție (proză scurtă) - 2017
Interviuri fără frontiere (interviuri) - 2018
Singurătățile zilnice (versuri) - 2019

documentar, de arhivă, mărturisitor pe viu al dureroasei istorii adevărate, nefardate de oficialități „În partea stângă a Nistrului nu se poate sărbători nimic românesc”. „Pe locul în care stăm noi acum au fost case. Vedeți că ele sunt spulberate de pe fața pământului. Au rămas doar 2-3 ziduri pe care noi, iată, la momentul acesta am încropit un mic parastas pentru sufletele celor aproape 270 de români pierduți în luptă.”

Călătoriile sale alcătuiesc un mozaic al tipurilor de călătorii, ca pentru un adevărat tratat de... „voiajologie”: unele sunt călătorii „de lucru”, de „documentare”, ori de „instruire”, altele cu iz „diplomatic” – în delegații, unele sunt călătorii culturale, altele pur turistice, din impulsuri personale, la prieteni. Autoarea știe să spicuiască însă atrăgător câte un pic din fiecare și să le îmbine cu măiestrie, într-o spunere firească, plăcută, lin curgătoare.

Tipul de călătorie și de călător prefigurat de Mariana Pândaru configurează unul pliat complet pe personalitatea proprie, pe spiritualitatea și sensibilitatea sa. Astfel, din start exclude acel tip de călătorii pentru „shopping”, pentru că timpul e prea prețios pentru a-l irosi pentru ceva derizoriu, și pentru că, practic vorbind, e genul de călător cu buzunare modeste financiar, în acele locuri cu prețuri mult pipărate, chiar și pentru minimele cadouri de rigoare. Un suvenir propriu va fi cu totul special: „Mă fascinează o superbă cutie muzicală care adăpostește și bomboane fine de ciocolată. Când învârți de cheiță, din mecanismul ei pornește superba melodie «Schtile Nacht» (O noapte preasfințită). Este singurul dar pe care mi-l îngădui pentru mine. Peste ani, de fiecare dată când voi învârți cheița, sfânta melodie mă va duce cu gândul la Salzburg în prag de sărbătoare”.

Pentru autoarea călătoare, voluptatea călătoriei constă în bucuria privirii, a inimii, minții și sufletului, pentru un plin emoțional și spiritual.

Pentru aceasta, din start, înainte de plecare, e strict necesară *documentarea* – cea istorică și culturală, din ghiduri și materiale informative, pentru a ști cât mai multe despre locurile vizitate, pentru o pregătire sufletească și a crea, eventual, un traseu cu elementele cele mai importante, acele „must to see” pe o listă de priorități proprie, cu date trecute pe un „*carnețel de însemnări*”. În plus, completează la fața locului, cu informații din pliante, ca un autentic turist care vrea să se bucure la maxim de ofertele locului, pentru care plăcerile spirituale, culturale sunt pe primul plan.

Indiferent de motivul care a prilejuit călătoria, urmărește de fiecare dată să exploateze la maxim timpul liber, să „vâneze” tot ce se poate „vâna”, pentru a surprinde în special „genius loci”, spiritul, sufletul adevărat al locurilor. Astfel, în orașele mari, își găsește timp liber să viziteze, în primul rând, nu noul centru – cel al banilor, al afacerilor cu clădiri înalte din beton și sticlă, ci *centrul vechi, istoric*, cu obiective turistice, mustind de istorie și tradiții, adevăratul sipet pentru sufletul orașului. Aici, autenticul călător este peripatetician, bătând pe jos străzile, descoperind clădire cu clădire „la pas”, nu în fuga autobuzului pentru turiști, city tour, de la etajul unui „hip on/ hop off”. Sunt momentele de grație, ale plăcerii călătoriei, parcă ieșite de sub teroarea timpului, când mărturisește călătoria noastră: „*Noțiunea de timp dispare din grijile noastre, așa că pornim hai-hui prin labirintul străzilor înguste, cu pasaje și cochete curți interioare, cu vitrine sclipitoare și chipuri vesele ce trec pe lângă noi ca un râu plin de viață*”.

Prezintă experiențe unice, ca-ntr-un miraj, astfel că perspectiva oferită de autoare predomină în epitete la superlativ absolut, sunt miraculoase, fascinante, fantastice, emoții neașteptate, bucurie imensă – semn al implicării sufletești totale, la cota de incandescență. Impresiile sunt pe măsură („*Buchet de emoții în sufletul meu!*”), într-o atmosferă fabuloasă, de basm. La Nürnberg: „*Am sentimentul că trăiesc un crâmpei din basmul Hänsel și Gretel*”.

Tot la Nürnberg, descinderea capătă dramatism, când, paralel, descrie *zona nazistă*: un câmp în paragină, cu ziduri în ruină, dar împrăjmuit cu un gard, indiciu că semnifică sigur ceva – „*locul unde au existat lagărele de exterminare în masă, pe vremea naziștilor*”.

Implicarea emoțională este copleșitoare: „*Indiferența mea se transformă brusc. Privesc cu luare aminte acest loc al suferințelor de altădată și parcă aud vaietele și strigătele lor de oameni nevinovați, chinuiți până la moarte. Din ziua aceea n-am mai îndrăznit să trec nepăsătoare pe lângă acele mărturii ale suferinței supreme. Sufletul mi se întrista de fiecare dată. Moartea parcă încă răzbătea printre ruine*”.

Această rezonanță în adâncul sufletului îi trezește inevitabil meditații existențiale, după natura locurilor (ruine sau clădiri imperiale) despre viață și moarte, înfrângere și glorie trecătoare, despre deșertăciunea orgoliilor puterii, *vanitas vanitatum, sic transit gloria mundi*.

Descriind ruinele amfiteatrului unde führerul ținea discursurile furibunde, prezintă în opoziție, tensionat și cu sensibilitate emoțională, cum vede în imaginație că ar fi fost cândva și cum este acum, semn că viața și inocența triumfă deasupra ticăloșiei grandomane: „*cinci rânduri de trepte de granit pe care, se așezau «la linie» participanții de la grandioasele parade ale lui Hitler, aclamându-și entuziasmul*”. „*Astăzi, din loc în loc, treptele sunt ridicate, chiar distruse, de rădăcinile unor copaci crescuți între ele. Ca și când a rămas doar în grija timpului să șteargă urmele acelor vremuri dureroase, în care omul s-a crezut stăpânul lumii. Și el, timpul, o face cum știe el mai bine! Ce-a mai rămas bun în acest peisaj? Pe esplanada din fața jalnicei tribune, se află acum, ocrotit, un loc de joacă pentru copiii care vor să circule cu bicicletele, trotinetele etc. Glasurile lor de îngeri,*

vesele, ca un clinchet vestitor de bucurie, risipește cu totul tristele amintiri ale locului. Ca și când noul vine să îngroape definitiv trecutul întunecat.”

În opoziție și fundal pentru toate este *natura*, prezentată tot la superlativul absolut, minunată, mereu inedită, surprinzătoare, spectaculoasă, născând gânduri despre veșnicia învingătoare prin miracolul ei. Este extaziată de „*frumusețea de vis a Alsaciei*”; în Danemarca: „*Am trăit o adevărată încântare sufletească urmărind spectacolul mirific al unui soare fabulos ridicându-se dintre ape. Nu aveam cuvinte, ci doar bucurie imensă, căci trăiam clipa acestui răsărit cu toată ființa*”.

Ca pasionată iubitoare de natură, între amintirile din bagaje, alături de fotografii și diverse suveniruri cumpărate, sunt pietre de râu, scoici de mare, frunze de copaci, flori rare etc. – fiecare cu povestea sa plină de magie poetică.

Pe lângă obiective turistice, clădiri istorice, de patrimoniu cultural, pe lângă natură, autoarea, ca o *jurnalistă* ce nu se dezmințe, observă agitația umană a orașelor, a piețelor, lumea pestriță de pe străzi, deopotrivă mișcarea oamenilor în angrenajul social și contextul politic. În zona turistică boemă, consemnează oamenii tolăniți toropiți la o bere, deopotrivă cerșetori „de ai noștri” ori cartierul chinezesc și toate într-o adevărată babilonie.

Ca *scriitoare*, îmbină jurnalismul cu elemente de proză: cu talent de prozatoare consemnează crochiuri de portrete, cu simț al percepției detaliului psihologic și social. Aplecarea sa este spre omul simplu, nevoiaș (cum este portretul lui Colea, soțul prietenei din Basarabia, care vinde la talcioc, la „piața rușilor”, diverse mărunțișuri pentru trai). „*Îl privesc atentă pe Colea și am imaginea unui om obosit de viață și împovărat de grijile familiei*”.

Cu spirit de observație în consemnarea mediului înconjurător, degustă savoarea amănuntului inedit, ca siglă a unui fapt de viață: la Beyoglu, obsevând la fiecare intrare vase pentru câini și pisici, gândește la armonia conviețuirii lor.

Adiacent la caracteristicul arhitectural, la tradiții și obiceiuri, ori la specificul culinar, încearcă să surprindă psihologia colectivă a fiecărui popor, particularitatea spiritului național, observându-i îndeaproape, cu ochi de analist, pe locuitori: „*De câteva zile îi privesc cu mare atenție pe locuitorii acestei capitale a landului Salzburg. Admir casele și gospodăriile lor, ordonate, pline de culoare, pregătite de Sărbătorile iernii! Îmi place disciplina, seriozitatea, rigoarea lor, dar și veselia și dragostea lor de viață trăită frumos (...) Austriecii sunt foarte mândri de tradițiile lor. Acceptă destul de greu noul și numai în măsura necesară. Se observă asta chiar și în vestimentația lor «de oraș», cu elemente tradiționale, din costumul popular, tradițional. La fel și în gospodăriile individuale, la hoteluri, restaurante, întâlnești un pronunțat spirit austriac, inconfundabil. Ei se arată lumii cu ceea ce au mai autentic, dându-ți sentimentul că te afli pe mâna unor gazde bune.*”

Bineînțeles că nicio călătorie nu e scutită de elemente picante, de aventuri neașteptate, toate rămân ca amintiri amuzante (când șoferul, în Olanda, rătăcește drumul spre Belgia, alergatul prin frig, în Danemarca, la Aalborg, când n-a dozat bine diferențele de temperatură, în ținutul nordic și iese din mașină în hainele de vară: „*Într-o fracțiune de secundă am simțit că îngheț instantaneu, ca și când aș fi intrat într-un bloc de gheață. Frigul nordic și un vânt puternic îmi înghețaseră parcă și inima. Speriată, încep să fug printre căsuțele campingului*”, ori nebunul Hans din Salzburg cunoscut de toată lumea, oprind chiar și circulația: „*Dar el este Hans, dragul de el, măscăriciul din Salzburg*” etc).

Dincolo de specificul arhitectonic, ori de istorie națională, particularitățile unui popor se surprind în relațiile spontane cu oamenii, în mod natural, și asta se reușește cel mai mult și autentic, în călătoriile la prieteni, în peisajul domestic, familial, de la țară.

Aici, în spontaneitatea momentelor, afli ceea ce nu găsești în ghiduri, elemente care dau unicitate oricăror note, cele surprinse alive, neprevăzute în programul inițial. Astfel, este surprinsă, în luna iunie, sărbătoarea Midsommer, cea mai mare a Scandinaviei. Găsește similitudini cu elemente din tradițiile românești: dansurile și voia bună, cheful amintesc de serbările câmpenești românești, la fel ștergarele din căsuțele de lemn. Este un patriotism implicit, complet opus față de al celor care la orice comparație denigrează România. Simte și o doare această diferență de asumare a patriotismului. În Suedia: „*Este însă de subliniat faptul că nu există nicio casă care să nu aibă undeva, pus la vedere, drapelul suedez. Admirabil! De fapt, am observat acest lucru și în Danemarca și în Norvegia. Mi-aș dori ca și la noi în România, să ne iubim la fel de mult drapelul care ne reprezintă și să fie pus la loc de cinste în fiecare gospodărie, în modul cel mai firesc.*”

Propriu pentru călătoria Mariana Pândaru, care a copilărit la Anina (Steierdorf), sunt corelările de peisaje: întreaga natură și atmosferă din spațiul german îi trezesc nostalgii familiare: *Ici și colo văd imagini care îmi amintesc de vremea copilăriei mele, petrecută la Steierdorf, în Banatul montan – un orașel cu aer de burg, datorat spiritului german predominant în zonă...* În tandem, ca un schimb de „impresii”, ori remember al lui „acasă” pentru cei plecați (în familii mixte acum), nelipsită este masa tradițională românească. Astfel, are o experiență plină de satisfacție, când prepară la prietena ei, o rețetă veche de la bunica, sarmale în frunze de podbal – frunze aflate din plin în pădurile de alături, dar neștiute de localnici pentru virtuțile culinare.

Farmecul textelor Mariane Pândaru e dat de faptul că nu cade în exces de date plictisitoare, de ghid turistic, (care ar fi fost semn de snobism intelectual, ori de stângăcie artistică, lipsă de autenticitate). Chiar dacă le simte totuși elemente obligatorii, alege date minime, strict necesare, unice pentru faima locului, cârlige de agățat cititorul, cât să te incite, că merită să fie văzute, așa cum meritau și să fi fost notate pentru lectori: Lindau „oraș al teilor”, Lacul Constanțz, pe râul Rin, „lacul celor trei țări”: Germania, Austria și Elveția etc.

Consistența textelor e dată de percepția personală, cea care dă unicitate notelor de călătorie și farmec când e exprimată cu sensibilitate poetică și talent de scriitoare.

Orice călătorie e o buclă în timpul familial de acasă, o evadare temporară. Cum are un început plin de emoții, ca în fața unui El Dorado în care plonjezi cu riscul neprevăzutului, un cuprins cu emoții așteptate și neașteptate, la fel are un final, știut bineînțeles dinainte, încărcat însă de stări contradictorii. Uneori e cu nerăbdarea întoarcerii acasă, mai aprigă când dorul de casă e mare (nelipsitele telefoane, pentru stare de siguranță), alteori predominante sunt nostalgia și regretul că s-a terminat aventura, cu promisiunea (în gând, de obicei neonorată, nevinovată consolare de moment) că o să revii, ca o cinstire farmecului locurilor și o răsplată pentru bucuria și bogăția dată întru înavuțirea ta: „*Ne-ncearcă sentimente difuze. De-o parte bucuria întoarcerii acasă, pe de alta părerea de rău că visul frumos a luat sfârșit.*” Un tangaj, din nevoia de siguranță, contra sentimentului de „singură între străini”.

O metaforă emblemă a acestui dor de casă este imaginea soarelui, la propriu și la figurat: cel din străinătate (mai ales cel din nord), un soare rece, străin, care potențează căldura dorului mai aprig de soarele cald de acasă: „*Soarele strălucește orbitor pe bolta cerească, dar e un soare rece, distant. Acesta e soarele Nordului în scurta vară scandinavă! Unde e soarele meu de-acasă, roșu ca para focului la răsărit, care transmite căldură și bucurie?!*”.

E drept că „sol omnia lucet”, dar nu strălucește la fel pentru toți, deși este la fel de iubit de toți, cu intensitate, simțit fierbinte, ca razele lui Dumnezeu.

Întreg periplusul european este o frumoasă poveste cu final deschis, ca într-o promisiune de revenire, ori retrăire prin rememorare și reîntrupare în notele de călătorie, cu talentul unui Pygmalion însuflețind Galatea din suflet.

DOINA MARIA CONSTANTIN • PORTRET

Prof. Dr. Zenovie CĂRLUGEA

REPORTAJE DEVENITE „AMINTIRI”:

VERONICA BALAJ
„RESTITUIRI CULTURALE BĂNĂȚENE”
(David Press Print, Timișoara, 2019)

Cunoscută de zeci de ani prin emisiunile sale culturale de radio și televiziune, cu deplasări la comunități de români din spațiul euro-atlantic (unde și-a lansat nu o dată cărțile în ediții bilingve, inclusiv la saloane și târguri de carte), scriitoarea VERONICA BĂLAJ, poetă și prozatoare, este și o jurnalistă de reală vocație multiculturală. Autoarea „Jurnalului de Timișoara” (proză scurtă, 1991), a cărții de reportaje „Parisul fără mine” / *Paris sans moi* (Timișoara – Angoulême, 1992) și a volumului de interviuri „Tentația cuvântului” (2017), și-a îndreptat atenția și asupra scriitorilor români din diaspora, realizând convorbiri de referință cuprinse în câteva cărți, din care amintim „Areopagus” (2008) și, mai recent, în coautorat cu Eva Halus, „Convorbiri cu personalități românești din Montreal” (vol. 1 / 2017 și 2 / 2018, Editura HyeGrafix, Montreal).

Autoare prodigioasă cu indeniabile succese în spațiul euro-atlantic (și nu numai), Veronica Balajeste, în spațiul comunicării jurnalistice, o „arhivă vie”, din înregistrările memorabile pentru Studioul Teritorial de Radio Timișoara, plajă media de câteva decenii, rezultând și lucrarea **RESTITUIRI CULTURALE BĂNĂȚENE** (Ed. David Press Print, Timișoara, 2019, 170 p.). Semnatarul prezentării „Veronica Bălaj, între aniversări și comemorări”, criticul literar Cornel Ungureanu, schițând portretul proteic al scriitoare (poetă, autoare de proză scurtă și roman, reporter) relevă faptul că, prin aceste cărți de dialoguri, jurnalista ne înfățișează „lumea cunoscută sau necunoscută a literaturii din Banat”: poeta **ERIKA SCHAT** (1929-2008), o prietenă apropiată și traducătoare a lui Franz Liebhadt, poetul deportat în 1945 într-un lagăr de muncă forțată din URSS; jurnalista și autoarea apreciată în vremea unui roman, scris la 26 de ani, „Iana Hoinara” ce vorbea despre

cedarea Basarabiei, drept care a fost blocată editorial până în 1975, **SOFIA ARCAN** (1917-1992); poetul și redactorul unor periodice literare și al Editurii „Facla”, **ALEXANDRU JEBELEANU** (1923-1996); poetul, dramaturgul, publicistul și coordonatorul cenaclului „Franyo Zoltan”, **ANAVI ADAM** (1909-2009); poetul vâlcean „timișorizat” încununat cu Marele Premiu de Popularizare, **DAMIAN URECHE** (1935-1994); prof. *Violeta Dumbrăveanu*, fiica poetului „de marcă” **ANGHEL DUMBRĂVEANU** (1933-2013), supranumit flatant, cu admirație colegială „Condorul”, prieten al lui Nichita Stănescu, convivul familiei, și redactor-șef al „Orizontului”, fostul „Scrișul Bănățean” din perioada 1953-1989, promotor al unor tineri talentați (George Suru, Sabin Opreanu, Robert Șerban, Nina Ceranu ș.a.); scriitoarea, traducătoarea și hispanista **ANA SIMION** (21 iunie 1938, Domașnea – 27 decembrie 2018, Timișoara), realizatoare a unor documentare cinematografice despre Rilke, Mircea Eliade, Brâncuși etc.; prozatoarea și publicista **ANIȘOARA ODEANU**/ Doina Peteanu (1912-1972), autoarea celebrului roman modernist „Într-un cămin de domnișoare” din 1934 unanim apreciat în epocă, pentru care „scrisul e parte din ființă” (interviul este luat de colegul de radio, scriitorul Nicolae Dolângă); cernăuțeanu itinerant **MIRCEA**

ȘERBĂNESCU, publicist și prozator, adoptat de capitala Banatului (1919-2012), „un patriarh al literaturii timișorene” vorbind despre „spiritul Timișoarei (...) deschis tuturor elementelor culturale și din alte părți ale țării”.

Față de intervievații amintiți mai sus („autori care în anumite perioade au fost în centrul atenției, pe urmă interziși, pe urmă au reapărut doar cu o parte a faptelor lor literare”, „au fost interziși sau au avut parte de pagini prea multe sau prea puține în istorii scrise după 1948, după 1965, după 1989” – Cornel Ungureanu), dna Veronica Bălaj inserează și câteva interviuri care ne-au atras atenția, precum cel cu marele cărturar universitar **EUGEN TODORAN** (1918-1997), autorul unor studii referențiale despre Eminescu și Lucian Blaga, ajuns membrul „cel mai în vârstă” al Cercului Literar de la Sibiu, care „a avut un început la Cluj” prin 1938-39, cu „bardul” Radu Stanca („sufletul Cercului” la Sibiu) și Cornel Regman („toată generația noastră își dorea să scoată o revistă și deci acest mic grup căuta un fel de manifestare proprie”), „faza a doua” a Cercului desfășurându-se la Sibiu, din cauza împrejurărilor politice (cedarea Ardealului prin Diktatul de la Viena din 30 august 1940 și mutarea Universității la Sibiu). Acolo, L. Blaga „era ca un zeu, era un simbol pentru noi, el nu se angaja direct, avea lucrările lui, și așa s-a născut o disidență, o ruptură și s-a creat al doilea Cerc *literar de la Sibiu* (...) Vârful acestei etape a fost scrisoarea pe care Negoitescu (considerând a face parte dintr-o a patra „generație postmaioresciană”) i-a adresat-o lui Lovinescu în primăvara lui 1943, pentru că noi mergeam pe criteriul *artei de valoare*.” (numiți de unii „esteți”, „isteții de la Sibiu” față de „ocoșii” de la Brașov etc.).

Foarte interesantă este convorbirea cu universitarul filosof **GEORGE USCĂTESCU** (1919-1995), marcantă personalitate a exilului românesc”, aterizat la Timișoara de unde va fi însoțit de jurnalista autoare la Cluj. Scriitorul cu origini gorjene, dar stabilit pentru o mare carieră universitară și culturală la Madrid, fusese invitat în primăvara lui 1994 la Festivalul Internațional „Lucian Blaga”, organizat de Societatea Culturală „Lucian Blaga” din Cluj. Din convorbirea cu G. Uscătescu, aflăm că acesta a fost bun prieten cu Brâncuși, căruia i-a dedicat un studiu de filosofia artei, precum lui Eminescu și Blaga, cu accent pe ideea heideggeriană a „spațiului existențial” („Satul meu natal este vecin cu Hobița, satul lui Brâncuși”, declară invitatul, ceea ce nu este tocmai adevărat, căci ar fi vorba de zeci de km, o spunem noi ca rezident al Tg.-Jiului și bun cunoscător al geografiei ținutului gorjenescl, s.n., Z.C.).

Convorbirea cu **GERDA BARBILIAN**, n. Hossenfelder (?-?), soția poetului Ion Barbu, la reședința familiei acestora din București, unde poetul a locuit în perioada 1929-1961, o casă „stingheră” cu ferestrele „neluminate” (construită ca „un acoperiș”, conform remarcii acad. Gr. Moisil, prieten al matematicianului poet), este lămuritoare în privința poetului, care și-a cunoscut soția în timpul studiilor sale la Berlin, căsătorindu-se în 1925. Profesorul universitar de algebră, care a trebuit să se prezinte la concursuri, pentru ocuparea catedrei, cald în familie, era „vulcanic, iritabil” în discuțiile cu confracții de breaslă poetică, „foarte neliniștit, mereu în vervă, așa era firea lui (...), fire pasională (...) personalitate foarte liberă și puternică”, „un bărbat frumos și renumit” cu farmec: „Îl înțelegeam în tot ce voia să decidă”. Deși consumase droguri, soția lui mărturisește că „niciodată” nu a fost dependent. El a început „din curiozitate”, văzând pe „colegii cu el de doctorat”. Soția poetului îi arată reporterei colecția cu revista „Gazeta Matematică” și colecția de ceasuri, precizându-i că matematicianul „avea drept de autor, *teoria spațiilor* se numea”, o revistă din America susținând o rubrică despre teoria lui. *Spațiul barbilian*, așa cred că se numea.” A relatat chiar episodul cu G. Călinescu venit în vizită, după care de la fereastră poetul ar fi aruncat cu „Istoria literaturii” („Nu i-a plăcut cum a scris despre el și poezia sa”). Și în final rugămintea matroanei octogenare: „Drăguță, nu vrei matală să ștergi acolo unde-am spus cu vârsta?”...

Sub genericul „Visul de-a trece Prutul” este reprodus interviul cu poetul **GRIGORE VIERU** (1935-2009), venit în Banat ca invitat de onoare (și laureat) la Festivalul de Poezie de la Făget din 2003. Din iubire pentru pământul românesc, poetul spune că „merg cu plăcere în orice colț de țară”, călătorește „mult”, gândește și simte „în versuri”. Pentru Grigore Vieru, „poezia este un har” și se simte mereu pătruns „de un flux de limbă și poezie românească”. Poetul este pentru jurnalista Bălaj dominat de „tandrețe, aer mistic, sau rememorativ, amestec de duioșie și durerea înstrăinării și, pe lângă poetul unei stări învăluitoare, vine și poetul care aduce în scenă accente de revoltă, un purtător de steag al Basarabiei supusă nedreptăților istoriei.” Fapt care vine, lămurește poetul, „din faptul că scriu ce simt, mă implic, nu sunt poetul visător mereu.” Neamul, tradiția, sentimentul matern, copilăria „sunt la rang de ființă pentru mine” – „asta îmi este structura”... (păcat că interviul nu este datat ca să putem menționa anii vieții doamnei Barbilian, de negăsit!).

Interviul realizat, la reședința ei din București, cu **LELIA RUGESCU** (1905-1987), fiica Letiției, sora poetului Lucian Blaga, fostă profesoară la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, detaliază dragostea pe care poetul adolescentin Lulu i-o purta nepoatei sale micuțe la Sebeș, sora lui Dorin Pavel, care deține amintiri de la Lucian Blaga (precum „sceneta” scrisă de elevul șagunist, adresată familiei, în vederea preschimbării hainelor uzate

și rămase). Cuvintele de apreciere ale Leliei Rugescu la adresa Corneliei, care „l-a susținut” și „l-a ajutat să nu se piardă în preocupările mărunte ale vieții” vin să clarifice o anumită rețineră, pe care profesoara memorialistă a avut-o față de „mofturoasa” soție a lui Lulu, după cum aflasem din cartea de memorialistică documentară a acesteia, „*Cu Lucian Blaga*” („Dacia”, 1985).

Aflat la Timișoara cu prilejul lansării cărții sale „Don Quijote din Est”, „scoțosul” **OCTAVIAN PALER** (1926-2007) mărturisește că se consideră jurnalist numai „cu caracter provizoriu”, el fiind în fond „scriitor”, iar datoria acestora nu e „să stea deoparte” ci „să-și spună părerea”: „Articolele mele sunt mai degrabă țipete decât rezultatul unei meditații publicistice”. Conform unei spuse de Paul Valery, evenimentele, care interesează pe jurnalist, sunt „spuma valurilor”, dar pe scriitor îl interesează „marea”... Scriitorii doritori de „literatură adevărată, vor avea un drum greu”, întrucât azi primează „literatura de consum”, Despre cartea lansată, Paler, însuși considerându-se „un Don Quijote”, declară și lămurește: „Don Quijote a emigrat în Est. Toți exilații merg cu soarele în spate. Se îndreaptă spre occident. El e singurul care merge spre Est. Spre iluzie ca spre un soare. Acea sinceritate până la naivitate...” Mărturisire la care vine replica jurnalistei Bălaj: „Mă bucur să cunosc un Don Quijote...real”, asigurându-l pe intervievat că materialul va fi difuzat întocmai („Vă rog să nu fonotecați pauzele. S-ar putea să rămână așa cum am vorbit? Ați constatat că nu sunt un vorbitor prea grozav.”)

Intervievații din „**RESTITUIRI CULTURALE BĂNĂȚENE**” au devenit deja amintiri, cu atât valoarea istorico-literară a acestor mărturisiri este mai pregnantă și relevantă. Iar dacă există o tehnică a „interviului”, Dna Veronica Bălaj se dovedește un încercat maestru al genului, căci domnia sa știe să se pregătească pentru asemenea „confruntări” culturale, alege momentul potrivit (chiar dacă acesta este amânat cu anii, în anumite cazuri, din diferite cauze), face prezentări clarificatoare ale persoanelor și conduce conversația pe anumite trasee, importante atât ca aspecte de viață cât și ca mărturisiri de profesie. Este, în genere, o prezență de spirit plăcută, atașată de persoana cu care conversează, dincolo de insidioase protocoale tehnice, într-un mod natural, firesc, înțelegător. În acest fel, „convorbirile” sale au un aer mai liber, destins, căpătând relief și rotunzime, – spre deosebire de anumite proceduri scoțoase în materie de gen -, amintindu-ne de cărțile altei „maestre” a interviului, scriitoarea Rodica Lăzărescu, diriguitoarea revistei „Pro Saeculum” de la Focșani.

Târgu-Jiu, 1 iulie 2020

CARMEN STĂNESCU - PHOENIX

Nimic rău
nu știrbește minutul
cât jocul de-a viața mă prinde..
{De-a viața}

COTIDIENE PARIZIENE

În fiecare dimineață, Jean își spune,
astăzi revine...
Diminețile sunt de regulă buimăcitoare
in corpus nud, lumina
îl amețește,
de-i furtună sau ceață,
în dansul ei rebel, atipic,
alungă imaginea iubitei, și,
miraculos, Laurette dispare
fragmentată
în rotirea orelor de început
mai totdeauna rămâne un deget afară
cu inelul verde,
ori un picior fără pantof.

În astă dimineață, însă,
într-o stație de autobuz,
la banlieu,
Jean, cu pălăria roșie,
în formă de mac înflorit,
are vedenii
armonica vișinie, pe margini cu muselină
pare c-a luat-o razna
clapele singure se acordează și cântă
azi trebuie să vină...
Jean a învățat pe de rost
diminețile buimăcitoare
în care imaginea Laurettei dispare,
intră în spectacolul amiezii desfigurată
ba-i rămâne un picior
în lumina amanetată,
ba o mână-i face semn de alinare
cu răsăritul în spinare,
din banlieu pornind,
Jean cu armonica lui vișinie,
și câinele Janot
atârându-i trist
urechea vopsită-n stil avangardist

la sugestia unui pictor din Montmartre
pare că au pietre la picioare,
abia ajung în locul știut,
din Place de L'Étoile...
Ziua întregă armonica leagă
cântece de iubire
și așteptare
suteși sute de figuri grăbite
într-un contagios film animat,
se mișcă aiurea, dezacordat
prin retina lui Jean,
au leneveala verdelui
topit în galbenul de toamnă,
unii lasă o bancnotă,
alții o fisă de telefon,
mulți, înnoadăun zâmbet
nu puțini
își doresc o fotografie
cu pălăria lui Jean,
de-un roșu mac de câmpie,
și-un câine avangardist,
o doamnă i-a oferit în dar,
eșarfa sa din voal,
o tânără i-a pus pe umăr un papagal
care a-nvățat să cânte
apoi, zburând nu se știe unde,
peste săptămâni tănuite și așteptare
Laurette trebuie să vină,
repetă armonica vișinie
tăvită cu muselină,
statura lui Jean stă țintuită-n albume
răspândite prin lume.
În Place de l'Étoile, prin asfințitul
ploilor de seară,
vine, trece, un descântec
de nesfârșită vară.

(16 ianuarie, 2020, Ottawa)

BULEVARDUL SAINT CHARLES

Noaptea, înainte de ziua lui,
Saint Charles alese o plimbare,
pe bulevardul care-i poartă numele
{un pom tocmai înflori sub ochii săi},
clădirile, ziua mohorâte,
sub mărturisirea bolții cu stele
par atinse de apele
unor culori mișcătoare
vede sfântul case în formă de triunghi,
de romb, de fluture,
se-mbină, se desfac uși, ferestre,
ca într-o magie,
înlăuntru sunt părinți, copii, frați,
sentimente sub semn de-nmugurire
colorate în mov, rozaliu, roșu, albastru,
o, da, și dorințele lor,
care mai de care, glisând,
printre fete frumoase,
câini, pisici, acareturi...
la parter, magazine,
ce lume,
poetică aș spune,
nu știam nimic din toate acestea,
altfel mi se-arătau de sus
înserarea urcă, desenând
grădini celeste pe boltă
îmi place și vântul acesta ca un duh,
Doamne,
și copacii sunt frumoși,
au răsaduri din rai...
Nourii se leagă într-o vrajă, dispar,
deasupra orașului
numele sfântului tronează înscris
în memoriile sale
chiar dacă
nu-i el prea cunoscut
merită, se gândi, merită
oamenii aceștia un dar
uite, de mâine, fac eu cumva,
cer Domnului o minune,
s-apară o casă din sticlă și lumină,
doar pentru poeți,
unde să-și recite opera,
{declamația-i o artă veche},
mai încolo, ar fi lăcașuri
pentru cărțile dumnealor
cu numele frumos orânduie în rafturi
să cocheteze cu nemurirea,
măcar atât

altă afacere dintr-o așa muncă,
nu s-a pomenit încă
pe bulevardul Saint John, am auzit
c-au răsărit șir de baruri,
cluburi dezmațate, locuri de pierzanie,
mă rog, e treaba sfântului ales,
eu aș pune la răscruce
doar o bodegă
cu intrări deschise către patru vânturi
unde apa să pară vin,
fantasmagorie îngăduită prin har
au voie și ei la un pahar
apoi, aș izvodi un lac în preajmă
și bărci cu vâsle,
creația-i încercare grea
credincioșii vor putea
să-și ridice oriunde biserica
un spital, e plan zadarnic
poeții nu se îmbolnăvesc
decât definitiv,
nu pot fi tratați temporar
era să uit, o bibliotecă...
În zori, sfântul visător
traversă bulevardul chiar prin locul unde
era înscris numele său
se-nclină în fața propriei identități terestre
strigând, viața, viața e aici,
răsădește în ochii,
în inima mea,
sunt jumătate sfânt, jumătate om,
cum să mă reîntregesc?

(22 ianuarie, 2020, Montreal)

CLUBUL VÂNĂTORILOR

In memoriam, Doni

Mai vii, mai treci pe la Hunters Club,
cum între noi îl numeam?
vulturul alb, o fi îmbătrânit și el,
așteptând să-i dai un nou răvaș
să mi-l aducă la fereastra din stânga
unde plana acrobatic pe gheață,
aeroplan dirijat de un duh era
n-am înțeles niciodată
cum de l-ai ademenit să coboare
și cuminte să-ți stea pe umăr,
alteori, la picioare
{aducea în priviri, repezi alunecând,
umbrele unor singuraticice stânci},
ți-ar fi plăcut să te lași zborului
cu el spre vârfuri sihastre,
cel dintâi ai fi gustat
lumina soarelui sau noaptea;
izvodirea neașteptatelor primejdii,
nu-l înspăimânta,
purta sub aripi,
corăbii celeste
la Hunters Club, părea să-i placă,
întotdeauna era un ritual
spre neliniștea micilor zburătoare
părtașe la spectacolul
de întâmpinare a venirii tale...
În ceasuri târzii, când fantomatic,
se auzea chiotul vânătorilor de-odinioară
sau glasurile hăitașilor
ademenind jivine
în bătaia puștii,
construiam un ceasornic din gheață,
*să oprim pentru noi
ora aceasta de viață, ziceam...*

Să nu regreți,
acum, fierbințeala timpului,
în trecere,
l-a prefăcut în fântână,
fărâmə cu fărâmə,
măcar pașii noștri, măsuțați
peste albul zăpezii de la Hunters Club
își reiau forma
oriunde-i un petec de ninsoare
inima îmi bate mai tare,
până în inima umbrei tale
{perfectă capcană pentru iluzionare},
dintr-un alb ireal,

în partea de singurătate a pădurii,
în partea de singurătate a zăpezilor
și-n singurătatea viitoare,
te-aș vrea venind din nou,
tu, cel învins de ornice
și de plecare.

(13 FEBRUARIE, 2020, Ottawa)

SPECTACOL PENTRU ÎNTĂRĂTAREA VREMILOR

Măști perfecte
așezate și între simțăminte și dinți
poate înșelători, poate cumiți
ne dăm cu hinta
spre răsărit ori apus
busola arată mereu
semnul plus
eu și eu
și încă eu
și alții
rădem, cântăm...
încăierarea scamatorului poznaș
cu învățătorul meu,
nu-i deloc amenințătoare
tușa Natalia poartă șorț peștriț
și seamănă într-o doară
gazon tivit apoi
milimetric
de o mașină
marca Singer
rafinat, unchiul Lazăr
încrezător în minuni
se sprijină în baston de lut
emite păreri
de spectator vlăguit
și-și potrivește ceasornicul
de buzunar,
exact la clipa când
lumea de-aiurea, vădit falsă
lingușitoare, trecătoare,
se oprește locului aplaudând
perfidă, flecară, uluită,
gata să se-nfrupte
din spectacolul pus la cale
doar pentru întărătarea
vremilor.

TÂRZIE, CARTAGINA

Cântând, aprindem foc de artificii
pe drumul caravanei
gata de plecare...

Suntem o trupă întreagă,
eu, profil de azi
și eu, profil ieri, spate stânga,
plus eu profil în viitor,
cu alunecușuri, ape,
și singurătatea
cu nenumărate dealuri și pustiuri
abia de le mai pot duce
port și boccele, în culori
bine gătuite cu sfoară
unde-am oploșit primejdii, întâmplări,
brățări norocoase, trădări,
gânduri, aspru instruite,
steagul zilei mele din calendar
îl voi sprijini de zidul
Cartaginei pe mal
în față, marea va readuce
două sute douăzeci de corăbii
câte puteau ancora cândva,
mi-am dorit această sărbătorire
la Cartagina
prea sfioasă azi, prea obosită
se-arată, deși
soarele trece blitz prin istorii
la întrecere cu zeul Baal..
m-așez la marginea albastrului
șovăitor între vid și iubire
îmi pregătesc
pentru ziua mea, o agapă
aur, perle, fildeș, purpură

erau aduse odinioară pe valuri
desfac bocceluțele,
înșirui ordonat
pe stânga ce-i adevărat
la dreapta, false promisiuni și statui
eu, și eu și multe trupe încifrate,
ne hlizim descătușate
cum singurătatea se-înneacă
într-un cântec disonant
nu contează cât am câștigat
și ce-am pierdut
sunt aici, lasă,
până și Cartagina a căzut
în vreo trei războaie
pașii elefanților din subterane
se-aud în flancuri
steagul zilei mele din calendar
flutură pe zid, umbră măgulitoare
ne pregătim de plecare
prevăzători, luăm cu noi
o armură și viitoarele ploi,
să ne spele păcatele
prelungite în spirale
Doamne, aș părăsi aici
doar teama
că n-am știut, a respecta
la virgulă, gramatica iubirii
scrisă,
de cuvioasa dreapta ta.

(29 septembrie 2019, Cartagina, Tunisia)

(selecție de poeme din volumul „Cotidiene pariziene”, în curs de apariție la Editura Junimea, Iași)

Războinicii rechini cu ochii albaștri

Malul era înalt,
cerul cenușiu,
oamenii purtau costume de baie de epocă,
cu maiouri ușoare în dungi
și pantaloni deasupra genunchilor.

Nu era absolut nimeni în apă –
doar costume alb-negru,
pe țărmul cu nisip verde
și iarbă cenușie.

Când deodată o tânără față
înainta grațios
prin apa străvezie.
Mii de rechini
se profilau clar
prin apa cristalină
și o priveau cu ochiul lor adânc, de azur.

Își căscau gurile uriașe,
dar nici unul n-o ataca,
ca și cum ar fi dorit doar să-i vorbească.
I-am auzit strigătul de spaimă,
suprapus peste țipătul meu ascuțit
ce cobora ca un avertisment
din țărmul înalt,
cu nisipul verde
și iarba albastră.

Fata s-a întors înfricoșată
și a înotat înspre mal,
cu armata de rechini în urma ei
și gurile lor larg deschise...

I-am văzut fața plină de groază
și i-am recunoscut pe dată vocea
cum cobora din pieptul meu în adâncuri –
și costumul meu de baie din copilărie
I-am recunoscut.

Doar plaja îmi era străină,
cu malurile înalte,
cu cerurile cenușii și joase
cu apa străvezie și pură,

deosebit de pură,
păstrată de războinicii rechini
cu ochii albaștri

Nyght Maere

– Bună dimineața!
îmi spun caii mei într-un glas
și-și înclină capetele
din gâturile lungi și păroase.

Este așa o bucurie
să-ți prezinte caii omagiile
dis-de-dimineață!

– Bună dimineața, caii mei!
spun și eu
cu multă complezență,
apoi aleg pe unul dintre ei
la întâmplare,
îl încălec pe la spate
dintr-o săritură
– așa cum am văzut în western-urile
cu John Wayne -
și îl provoc la o partidă de șotron.

Atunci calul
sare din căsuță în căsuță
când pe picioarele din față,
când pe cele dinapoi,
când în cruciș.
(Adică pe unul din față
și unul din spate)

I-am învățat figura asta,
pe toți caii mei,
într-o după-amiază senină,
după ce în cor mi-au zis:
– Bună după-amiaza!
(Caii mei cosmopoliți
traduceau liber din limba engleză.)

Până au deprins cu toții
arta șotronului,
soarele a căzut în asfințit
și au intonat cu toții în cor:

– Bună-seara!
Așa e corect!
am exclamat,
în timp ce mă pregăteam
pentru toaleta de seară.

Pe rând caii mei
mi-au adus
unul – condurii de lac,
altul – ciorapii de mătase,
cel mai frumos dintre ei
mi-a pieptănat părul
cu dinții lui lungi
ca spadele,
un altul mi-a scuturat mantoul de praf
cu coada lui stufoasă.

Apoi, s-au aliniat caii mei
pentru momentul solemn al serii,
când trebuia tras la sorți
„armăsarul nopții”
(dar eu știam că e iapă în travesti)

De-obicei, iau un pachet de cărți
și fiecare cal apucă câte-o carte
între buza de sus și gingie
și și-o lipește pe frunte.

Nu știu
cum se face,
că de fiecare dată
cailor trag fie AS,
fie dama de pică.

Cum sorții îmi erau mereu potrivnici,
nu-mi rămânea decât să aleg eu
mereu pe cel mai năvălaș dintre ei,
să dansez cu el,
numai tangouri spaniole,
ca să-i simt cât mai aproape crupa.

Necheza și îngenunchea
după fiecare dans,
leorpăindu-mi mâna
cu limba lui aspră.

.....

Dimineața mi se spărgea
de tâmpile cu durere
și urlam cu putere
la „armăsarul nopții”
în timp ce se strecura jenat de sub pat -
stârpitura de incub
își lua zborul pe fereastră sughițând
Neigh! Neigh!
și-l strigam pe numele lui originar:
Nightmare,
Nygth Maere...

Din ochiul Pegasului

De zile întregi
putrezesc, Doamne, în ochiul calului
tot așteptând să treacă o vrabie.
Buza mea searbădă
atârna deopotrivă
cu zăbala lui,
pe sub ea,
se strecurau litere schiloade
de-atâtea nerostiri.

Când te vei înălța semeț
din gâtul Gorgonei,
am să-ți mângâi coama
cu o suflare de vânt,
norii se vor sparge
de nechezatul tău năprasnic,
ploaia zeilor
va cădea peste noi
ca o pânză înmiresmată de lumină.

Eu parcă văd aievea totul
din ochiul calului,
ce așteaptă să treacă o vrabie
prin asfințit.

Drumul

Se despicau cărările morțiș,
și pe oriunde o luam
zăcea câte un cal mort pe pajiște.

Acesta nu e drumul meu,
mi-am zis,
și făceam stânga împrejur.

Între timpul de dus
și cel de întors,
mai murea câte-un un cal mort.

Calul era de fiecare dată murit
într-o postură coregrafică,
mereu alta,
tot mai elaborată
și mai grațioasă.

Un adevărat estetik!
mi-am zis,
nu-i puțin lucru
să mori atât de frumos
să te admire lumea
și după ce nu mai ești.

Calul zăcea cambrat
și gravat în peisaj,
ca și cum ar muri la nesfârșit -
ca în moartea lebedei a lui Saint Sæns.

Cert era
că ori pe unde o luam,
la fiecare despicătură de cărare
se ivea câte o pajiște
cu un cal mort
și, de fiecare dată,
calul era murit coregrafic.

Un cal e frumos
și mort,
mi-am zis -
și nu m-am mai abătut
de la drum.

Invitație la cel din urmă dans

Să dansezi cum n-ai dansat
la nuntă de împărat.

De faunul cel mai frumos
să te lipești,
să te rotești,
să te iubești.

Pasul să-ți fie mereu ușor,
mereu schimbat,
neapăsat,
iar brațul suav și mlădios
să-ți fie aripă și scut,
să te ferești de țapii șchiopi
cu cioc, coarne și miopi
și cozi întoarse
la mijloc.

Nu te opri!
Nu te opri!
Chiar dacă dansul e damnat
cu *glori, cronopi,*
satiri și țapi.

Lasă vria să pornească,
senzual să te cuprindă de coapsă
și la ureche să-ți șoptească
cuvinte neînchipuite
și răstălmăcite.

Iar tu să știi să le asculți,
să te învârtești,
să nu te oprești,
să nu te oprești!

Metamorfoze

Într-o zi m-am visat leopard,
imediat a doua zi, Împărată.
A mai trecut o vreme,
și iar m-am visat leopard...

Așa a început seria viselor fericite
când am fost:
Capră,
Crocodilă,
Iapă,
încă odată Împărată...
și apoi,
Înorog,
Conopidă,
Aguridă,
Omidă,
Crisalidă,
Cameleonidă,
adică cămilă cu cap de leu.

În ultimul vis fericit
fost-am Bivoliță
și produceam lapte pentru 666 de copii deodată,
și laptele era atât de vâscos
că trebuia scos cu forcepsul
și atât de gras,
încât cei 666 de copii
vomita de 2 ori pe zi -
înainte să-l bea și după.

Apoi au urmat visele dezamăgirii,
mă vedeam
ba piatră neudată,
ba pasăre nezburată,
ba cămilă neumblată.

.....

Am mai fost arbore dezrădăcinat,
floare neprihănită,
cal necălărit,
zmeu neînălțat,
râu neînvolburat.
Dar cel mai des eram -
neudată de lacrimi,
nezburată de aripă,
neumblată de oase osificate,
nestatornicită de ne iubire,
neprihănită de dorințele prihane,
neînălțată de înger.

Pe mine moartă mă visam
Împărată moartă,
în jurul meu plângeau
Leopardul, Capra, Iapa
Conopida, Agurida, Omidă, Crisalida,
Bivolița, Cameleonida
și depuneau coroane de flori.

.....

Au urmat apoi și visele dezamăgirii,
când începutul îl visam:
mai întâi vidul,
apoi, punctul, linia
ce se închidea în cerc.

Ionuț ȚENE

Poeți de zăpadă

Orașul de zăpadă nu s-a topit
A rămas sloiul de gheață în inima trecătorului
Dimineața aceea a nins ultima toamnă

Orașul a venit pe furiș cum iubirea de-o vară
S-a încins atmosfera glaciară de pe buzele tale

Pinguinii strâng brațele bătrâne ale străzii
și privesc banchizele trecând marea întrebare
lungi și leneșe petroliere care duc focul în suflete rătăcite
și-n șemineul de fulgi construiesc igluuri la poluri

Doar tu rămâi furtună de nisip ce cutreieră oazele
când coc curmalele soarele inocenței
în cetatea unde poeții de zăpadă fac fiestă amiaza

Poetul interzis!

Încet, încet ne interzic pe toți, pe rând
Poetul nu are drepturi să intre în cetate
Vai de patria care pune index poeziilor
Vai de poporul care-și uită barzii la bordura prăfuită a istoriei

Dintre ei vor rămâne doar mușuroaiele de furnici
și viespile rătăcite în pădurea de salcâmi
Fără roade

Când poezia e interzisă în burg
Dumnezeu plânge și lacrimile se fac crini
iar apele repezi curg tânguind spre izvoare
când poeții sunt țintuiți între lacăte
Libertatea e doar o amintire
iar conștiința o Fata Morgana pe cruce

În ce țară trăim, ce lume de pitici pregătește...

Încet, încet se arată la colț cimitirul
unde dorm și visează în versuri cu zornăit de lanțuri
prinși de piroane, bătuiți cu sânge și frânți pe altare
poeții români interziși de uitare

Scurtă prezentare

Locul și data nașterii: 23 februarie
1972, Drăgășani, jud. Vâlcea

Studii:

- Liceul „Ady– Șincai” din Cluj-Napoca (1990)
- Facultatea de Istorie a Universității „Babeș-Bolyai” (1995), cu teza de licență „Manifestații studentești anticomuniste, la Cluj, în 1946”
- Master în Istoria Contemporană și Relații Internaționale, Universitatea „Babeș-Bolyai” (1996), cu teza „Clujul Universitar. 1944 – 1948”
- Master în „Dreptul Muncii”, Universitatea Bogdan Vodă, Cluj-Napoca (2010)
- Curs de administrație locală, Odense, Danemarca (2001)
- Doctor în istorie la U.B.B.– 2008, cu teza: „Clujul Universitar 1944-1948”
- PostDoc: septembrie 2011 – februarie 2013, UBB Cluj-Napoca, cu tema: „Clujul Universitar în perioada comunistă : 1959 – 1989”

Activitate publicistică:

- Articole și poezii publicate în diferite reviste din țară și din străinătate
- Președintele Fundației Culturale Sarmisegetuza din 1997,
- Membru fondator – Liga Scriitorilor din România, 2006.

Vestă anti-glonț

Doar poezia mi-a rămas o vestă anti-glonț
împotriva celor care vor puterea ca o măciucă
Doar o măciucă

Azi poezia e un mod de a trăi viața periculos
Fără întrebări și răspunsuri
Fără mirări și fără să-ți ofere o cană cu apă

Doar tu în singurătatea cumplită a cuvintelor
înlănțuite
de setea puterii ce face din bătă un pom roditor

Lăsați poetul în cetate!

Luați mâinile voastre uscate de pe poet
Degetele vă sunt cuțite ruginite
care fac ziua și noaptea un morman de întuneric

Luați cuvintele voastre unsuroase de pe poet
și plecați odată unde marea unește
memoria cu suburbiile iadului
De altfel un oraș prea aglomerat în ultima vreme
cu turnuri goale și vorbe de sticlă

Luați mâna de pe poet. Sunteți unghie în pieptul
umflat ca o velă din ochiul furtunii

Versurile albatrosului lovesc ca barda pădurea
uscată

Lăsați poetul să caute neliniștea în insula
unde Ulise s-a întâlnit cu uitarea
și femeia cu focul

Luați ghearele de meduză din silabele bardului
ce urcă strivit muntele în zăpușeala taborică

Lăsați trubadurii să fie cetate fără ziduri
și celulă fără gratii sau lacăte
Doar un cuvânt viu care se frânge pe masă
cum pâinea coaptă și o cană cu vin
din cea mai adâncă fântână prin inimi

Poetul e izvorul din care bei și-ți trece setea
Urmele pașilor lui merg doar cu iubire

Lăsați poetul să vină asemenea profetului
Singur cu barba lungă și sură
care nu ne atinge nici măcar cu o floare

Duh de Rusalii

Eu nu am fost în crângul de mălini
Ochiul izvorului spală vara de cer
iar iarba vede cum crește verde
Cerbii agață fuiorul de ceață în coarne de eter
Și florile trezesc poiana narciselor

Eu nu am simțit aroma de mălin

Devreme s-a trezit dimineața
cu obrazii roșiți de iureșul pârâului rece
unde păstrăvi zboară spre un înalt mai bun
și albastru

Lacrimile sapă fântâni adânci în suflete de piatră
și urșii memoriei adapă amintiri rătăcite
din creierul cuvintelor

Eu nu am fost în crângul de mălini
unde duhul taie parfumuri orientale cu cuțitul
unde stele mov picură rouă din privirea
blândă a Maicii Domnului

Auzi, pădurea nebună!

Seara a plecat cu trenul spre est
Și gara aduce amintirea rece a pulberii de gheață

Locomotiva pufăie un trabuc de vată
iar fumul urca timid scările
în camera adolescentului precum lupul singuratic
precum scoica pe malul mării înfierbântate

Nordul e aproape și frigul se mușcă sălbatic
cu dinții de zăpadă
timpul zboară un albatros spre buza polului
iar sufletul îngheață depărtarea

Seara ninge petale de mălini cu privirea de sânge

Trenul m-a luat gingaș de mână
și l-am privit lung în ochii ce intrau în pădurea
nebună
acolo unde copacii înalți nu se termină niciodată
acolo unde nu mi-e dat să ajung vreodată
în inima verde ce se face chitară
când uscă toamna lacrimi cu frunze năvalnice de
ploaie

Lupii toamnei

Lupii toamnei dau târcoale orașului
Noaptea s-a lăsat grea peste cetate
cum o femeie îndrăgostită
cum întrebările și ușoara mirare a timpului
îmbrăcat în smoking galben

Noaptea a venit cu ropote de aplauze
pe ferestrele deschise lacrimi prelungesc
zâmbetele înserării unei doamne coapte

Noaptea și-a făcut cuib în pieptul bărbatului
ce taie cu mâna liniștea melancoliei
și paginile unui roman rusesc

Noaptea aude bătaia clopotelor catedralei
din centrul bătrânului burg
urletul lugubru de lupi întrebând luna

Definiție

Pentru mine viața e marea
cu unduiri blânde de val
cu ploii reci și soare țipător

Viața e furtuna care înghite corăbii
cu oameni triști și speriați
cu dimineți limpezi și clare
cu priviri ce bronzază umbra talazului
și uitarea lui Ulise în brațele nimfei

Viața e acel albatros șchiop
pe sticla aruncată în ocean de un naufragiat
ce leagă speranța de firul de ață
și oceanul de izvor

(poeme din volumul „*Ridurile pietrei*”, Editura casa
Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2018)

EDUARD NIȚULESCU · VIAȚA

Scurtă prezentare:

- s-a născut la 29 septembrie 1948, în comuna Istria, județul Constanța
- Facultatea de Filologie din Constanta și apoi gradele didactice la Universitatea București
- profesor și director de școală, comuna Stejaru, județul Tulcea (1973-2013)
- pensionar, locuiește în București
- debutul publicistic timpuriu, la vârsta de 15 ani, în ziarul „Dobrogea nouă”
- colaborează la numeroase diferite reviste din țară și străinătate, cum ar fi: „Contemporanul”, „România literară”, „Viața Românească”, „Tomis”, „Amfiteatru”, „Flacăra”, „Confluente literare”, „Bucureștiul literar și artistic”, „Ex Ponto”, „Steaua Dobrogei”, „Caligraf”, „Condierul”, „Pro Litera” (Australia), „Basarabia literară”, „Observatorul” (Canada), „Alternanțe”, „Așii români” (Germania), „Arte” (Italia), „Logos și Agape”, ziarul „Delta” din Tulcea
- prezent în peste zece culegeri editate de centrele de îndrumare a creației din Constanța și Tulcea
- invitat la mai multe emisiuni ale Radiodifuziunii și Televiziunii Române
- premiat la Festivalul Național de Poezie „Nicolae Labiș” de la Suceava
- redactor-șef al revistei studențești „Ex Ponto”
- Colaborează cu eseuri didactice și alte materiale de profil la revista „Tribuna învațământului”

Volume publicate:

- placheta de versuri „Baladă pentru jertfele ninsorii” (1980)
- prezent în volumul colectiv „Insula albă” („Literatură contemporană la Dunărea de Jos”), Editura „Ex Ponto”, Constanța, 2003
- „Retro-Poezii”, Editura ePublishers, a fost lansat, în 18 noiembrie 2018, Târgul de Carte „Gaudeamus” București
- „Verde traversând amiaza” (versuri), Ed. ePublishers, 2019

TRUPUL TĂRÂT AL MEMORIEI LUMII

Mulțimea adunată-n forum, urlând lupește,
prin mijlocul ei, trupul târât cu
o liană legată de un inorog –
scenă pictată pe retină și pe inimă,
nu te lasă de veacuri în odihnă.

Câte tablouri, câte momente fixate în culori
n-ai cunoscut, n-au cunoscut
mulțimile, uneori arzând în
ploaie, cum jocuri de artificii
ningând, fără să vadă
trupul târât, mai tânăr ca timpul.

Privind prin ochean, matelotul
zărește piramidele mării și
înotătorii veșnici cu aripi -
de aici și de dincolo, nepăsător.

Biciul de curele și biciul de foc
ueori stăpânesc câte-un rob,
sau mai mulți, depinde, în esență,
de timp și Olimp.

Lasă totul, vino să citești florile pomilor
înfloriți în august, și gândește-te
că vine septembrie, și apoi decembrie
ca un huruit de cascadă peste tine,
peste tot ce se adună torent.

Undeva, trupul târât
al memoriei lumii...

NĂSCÂND FIII LUI ADAM

„Clipa cea repede/ Ce ni s-a dat?”
Eminescu
Șiruri de ochi, coloane de ochi într-un taifun
besmetic –
stoluri de ciori și corbi, și noapte -
vin spre el, spre tine, spre mine,
mirare și întrebare, spre cineva
ridicându-se.

Se lasa apoi o pauză lungă, lugubră,
mai apare un ochi, din marea
de ochi a lui Țuculescu;
comanda e dată, și stop;
încremenire de piatră.

După lumina stelară de licurici,
umbre înalte, sculptate în chipuri,
cu orbitele grele, inundă
cărările cu miile lor
de picioare și aripi...

Tot vin cu bastoanele albe:
dorința și visul.

Bariere ridicate; front fără tranșee;
grădini fără plante și albine;
doar tu, singură tu, apari
peste tot, născând fiii lui Adam...

DRUMEȚ LA CRUCEA DE SALCÂM

Drumeț obosit, la crucea de salcâm -
ocean întors în timp.
L-am întrebat ades, l-am tot privit,
muțenie de stâncă.
Și după, a dispărut într-o zi,
lăsând în loc un trandafir
sădit la mine-n suflet -
loc gol fără miresme.

Câți trecători, călători, poposec
în juru-mi,
fără cuvinte, fără gesturi și clipiri:

încet, grădina a căpătat contur de om.

TRASEU ÎN DEȘERT

Nu pot să vorbesc, să scriu despre mine
atunci când se petrece;
uneori, lumini albastre și roșii
simt cum mă acoperă, și dispar.
De aceea alfabetul de tăcere și
vorbele abis, negru abis...

Îmi place să fiu ca soarele,
în cele patru anotimpuri,
sau două: vara și iarna.
Unii m-ar înjura, s-ar dezbrăca,
s-ar pârjoli, apoi ar adormi.
Un superficial exemplu nu e încăpător;
ar trebui aduse lentile
și binocluri pentru spectacol.

Și atunci, unde ai fi, în veșnică
lumină albastră și roșie,
dacă nu într-un copil, în Tibet?

ALUNECÂND PRIN LACRIMA ALBĂ

Îmi privesc rugul pregătit cu dragoste,
încă de la naștere până acum;
sânguincioși aducători de lemne
și ierburi se-nghesuie...

Nu din făcliile voastre se va aprinde,
nici din priviri sau din dansuri
razboinice prelinse șerpește.

Din mine, se va desprinde copilul,
alunecând pe lacrima albă,
și unind fulgerele
le va îndrepta spre rug.

Unde voi fi fiind, Doamne, atunci?

CRUCEA DIN LACRIMI...

Dumnezeu ne-a dat crucea și lacrima,
și puterea de-a trece, petrece, lunecând.
Dorința este sa rămâi așa, impersonal,
privind și reclădind piramide.
Peste tot și toate, nimeni, în vorbe clocotite,
nu va desprinde jarul din cenușă.
Vin fiii tăi și fiicele tale pe lungi avioane,
să descifreze tăblițele lăsate la rădăcină.

Aceiași se târăsc spre casă, spre cruce, continuu,
și nimeni, niciodată, nu va coborî
din cielele bătute cu sete de vâslași.

JOCUL TRECERII ȘI PETRECERII

Să ne jucăm cu micul și marele infinit,
spre a găsi elementul comun cu noi.
Așa cum există între castele de piatră și de nisip
un element comun cu noi.

Rufele sufletului sunt scoase la uscat,
o pasăre cu alb și negru țipă
într-un tei ars de căldură -
peisaj dezolant de vară
cu seu topit curgând.

Să ne jucăm cu anotimpurile, spre
a găsi comun cu noi coacerea
și vinul curgând apoi în rădăcini.

O existență lirică sub regimul culorii

„*Verde traversând amiaza*”, versuri de Mihai Păcuraru, editura eLiteratura, București 2019, continuă seria exercițiilor poetice articulate pe investigația sinelui din alte volume anterioare: „*Baladă pentru jertfele ninsorii*” (1980), „*Retro-Poezii*” (2018). Consecvent tematic într-o reflexivitate în care ecoul interior se percepe grație imaginației, stilistic, autorul își manifestă romantismul prin înclinația spre vis, dar procedând neomodernist cu tratamentul versului.

Și titlul cărții, unele titluri din cuprins, dar și conținutul multor poeme, toate vădesc o existență lirică sub regimul culorii. Metaforic, *verdele* sugerează forța, reînvierea, seva, iar psihologic exprimă „elasticitatea voinței”, concentrarea, siguranța, introspecția, persistența, abstenența, autoevaluarea. *Verdele* caracterizează tipul pasiv, defensiv, autonom, reținut, posesiv. *Amiaza* e un timp al liniștii, al maturității, iar gerunziul din „*traversând*” sugerează o statornicire, o încremenire, nu o mișcare în timp.

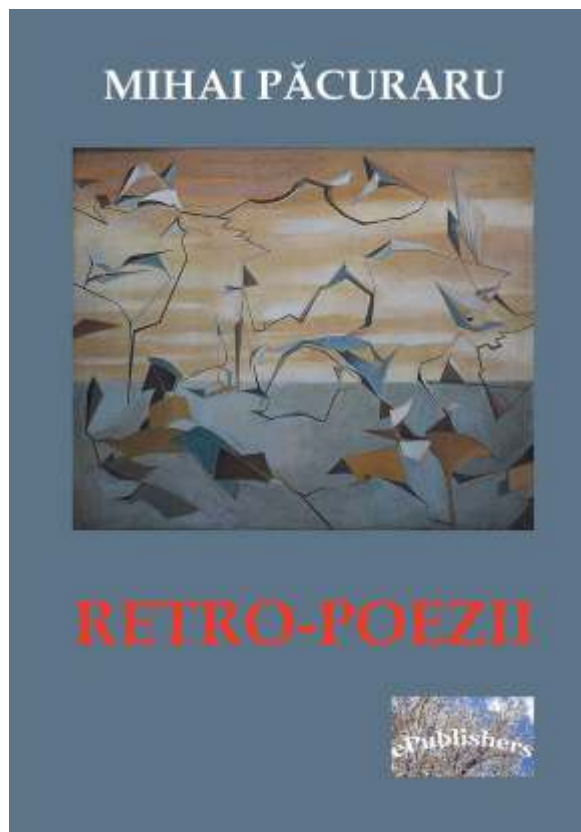
Cele trei cicluri ale cărții dovedesc conștiința de sine și gândire poetică. „*Zbor într-un ochi de vultur*” e prima etapă de elan poetic. „*Puzzle-ul aleatoriu*” atenționează asupra fragmentelor de viață trăită metaforic, dar nerăsplătită după așteptări (vezi „*Regizor de lacrimi*”). În sfârșit, în ciclul final „*Ușa din întunericul verde*” (iarăși obsesia verdelui!) se simte gustul amar al unei conștiințe poetice („*Mă minunez de lumina din mine, din lucruri, / de nimbul culorilor în care se joacă apa/ după oboseala căderii*” – „*Lumină și miere*”) neînțelese și nerăsplătite la justa valoare. Acea „*oboseală a căderii*” e prezentă și mai elocvent în „*Groapa cu furnici*”: „*Mâna și biciul ne înghesuie vite în vagoane scheletice, / cu locomotive ce au mai trecut și vor trece chiar dacă/ refuzi, e drumul ce duce spre o cărare luminată de/ bețe de chibrituri, amnare cu iască, picioare și limbă uscată*”.

Citindu-l pe Mihai Păcuraru descifrezi un soi de schemă în criptarea metaforică, o corespondență subtilă între metaforele imaginației și drumul abstract al gândirii.

Fotografierea pe dinlăuntru are efecte surprinzătoare și proaspete: „*pielea de domnișoară a hârtiei*”, „*ca un porumbel în gura unui șarpe*” (posibilă superbă definiție a vieții), „*pădure sculptată de o mână din rai, de o mână din iad*”, „*Ce mândră, ce izvor cântă/ pasărea aceasta într-o curgere a culorii, / a culorilor, dorite toate de minte, împotriva țesăturii minciunii*”.

Și iar revenim la culori, culori obsedante care revelează solitudinea notațiilor dintr-un jurnal intim, comunicate ca experiențe personale, dar care mărturisesc flexibilitatea impulsurilor interne, a dorinței de a impresiona și a obține recunoaștere. Preferința pentru **verde**, ba chiar **negru verde**, devoalează structura mobilă a autorului, adaptabilă la schimbarea situațiilor, a contextelor problematice: „*vei dori să vezi, cât vei dori să vibrezi în ecou*” („*Nimeni n-o să te renască*”), „*Dincolo de cuvintele noastre/ sau fără cuvintele noastre, / e un gol nenumit până astăzi -/ tăcere ce lovește templul*” („*De la tălpile pământului*”). **Negrul** sugerează un comportament compensator, renunțarea la revolta față de mediu (familiar sau profesional), care nu e așa cum ar fi trebuit să fie.

După testul Luscher, asocierea **verdelui** cu **albastrul** semnifică o dorință tipică (a creatorului) de a fi recunoscut, de a face o impresie favorabilă. Mariajul celor două culori denotă o fire sensibilă, care poate fi cu ușurință rănită, dacă nu i se dă considerația adecvată. „*Observator afară, observator în poem*” („*Rachete de îngropat dansul*”), Mihai Păcuraru ne dezvăluie

„poemul” ca fiind ceva lăuntric., antonimul lui „afară”. Cu „*insomnia călărețului ierbii*”, el rămâne „privitorul rătăcit”, „*în lumina filtrată prin ochii,/ culorilor...*” („Autoportret sau banal exercițiu de imaginație”).

„*Ochiul de vultur*” e unul al înălțimilor, cu șansa panoramei a ceea ce e jos, care-l aprinde trufaș pe autor „*cât cerul și sărmanul pământ*” („Zbor într-un ochi de vultur”). *Nota bene*, cerul e normal, pământul e sărman!

„*Dincolo de cuvinte e pace,/ și curge albastrul ca ploaia*” („Rostogoliri de paie pe văile planetei”). Albastrul incumbă calmul, liniștea, acea modalitate pașnică de a percepe lumea, dar în solitudine. Oricâtă tensiune atitudinală s-ar vrea în poemele acestei cărți, albastrul o atenuează: „*Ploaia ne pălmuește și tot ea plânge*” („Vezi cum ne jucăm...”) sporind hybrisul: „*Am ars tot albastrul găsit / deasupra mea/... / ca să pot să mă / privesc din vârf.*” („Am ars tot albastrul”)

Fleșurile de reverie abil metaforizate atrag atenția că poetul e un neliniștit timid, un singuratic ce-și repudiază/prețuiește solitudinea: „*Pustiul din mine, funicular/ de ocazie, ne-a purtat/ spre cuibul cu sunete:/ încet am intrat în frac,/ cu bagheta în mână/ am dat drumul simfoniei/ nebunilor ce visează catarge.*” („Simfonia nebunilor”) sau „...*am ales cel mai stupid joc/ de a mă ascunde de mine/ însumi, de tine de natura, / moartă și vie, doar noaptea.*” („Luptă stupidă”)

O luciditate asumată, cu care își pune frâne bântuie poemele sale de dragoste: „*Spune-mi ce vezi când eu rostesc cuvinte ce-și/iau zborul, vesele că pot pluti,/ iar noaptea rostogolește luna în mine?*” („Vezi cum ne jucăm...”) sau „*Și mereu, laitmotiv al succesiunii, iar tu/ nu te superi pe nimic și pe nimeni,/ iar eu răsar peste oceanul din oceanul mișcător,/ și mi-e bine că tu respiri odată cu mine,/ iar copiii joacă în pătrate dorul de viață*” („Laitmotiv”) și încă „*Îmbățați de puterea de a elibera mânăjii dorințelor/ acerbe, noi, la umbră, lăsăm așa cum am fost:/ doi paznici de herghelie răsplățiți/ numărând portocalele în loc de pietre.*” („Paznici de herghelie”)

Condiția poetului și a poeziei, temă nelipsită din volumele anterioare, e surprinsă și aici sub semnul insatisfacției și al solitudinii: „...*oglinzi în care te vezi, te tot vezi, până ce/ nu se mai zărește prin pâclă/decât muntele urcat odinioară de Sisif*”/...*și nu mai știe unde e un loc pentru el și pentru bălciul ce va urma.*” („Bâlci”), „...*iar la capăt cineva îmi/ oferă mirat de supraviețuire/ un mare semn de întrebare.*” („Cerșetorul orb”)

Remarcabilă mi se pare în această carte arta de a sugera prin mijloace picturale contorsionatele stări interioare, visul și realitatea deopotrivă, neliniștitele trăiri fiind ordonate cu talent sub acolada unei liniști verzi-albastre, cu funcție de simbol taumaturgic și psihic.

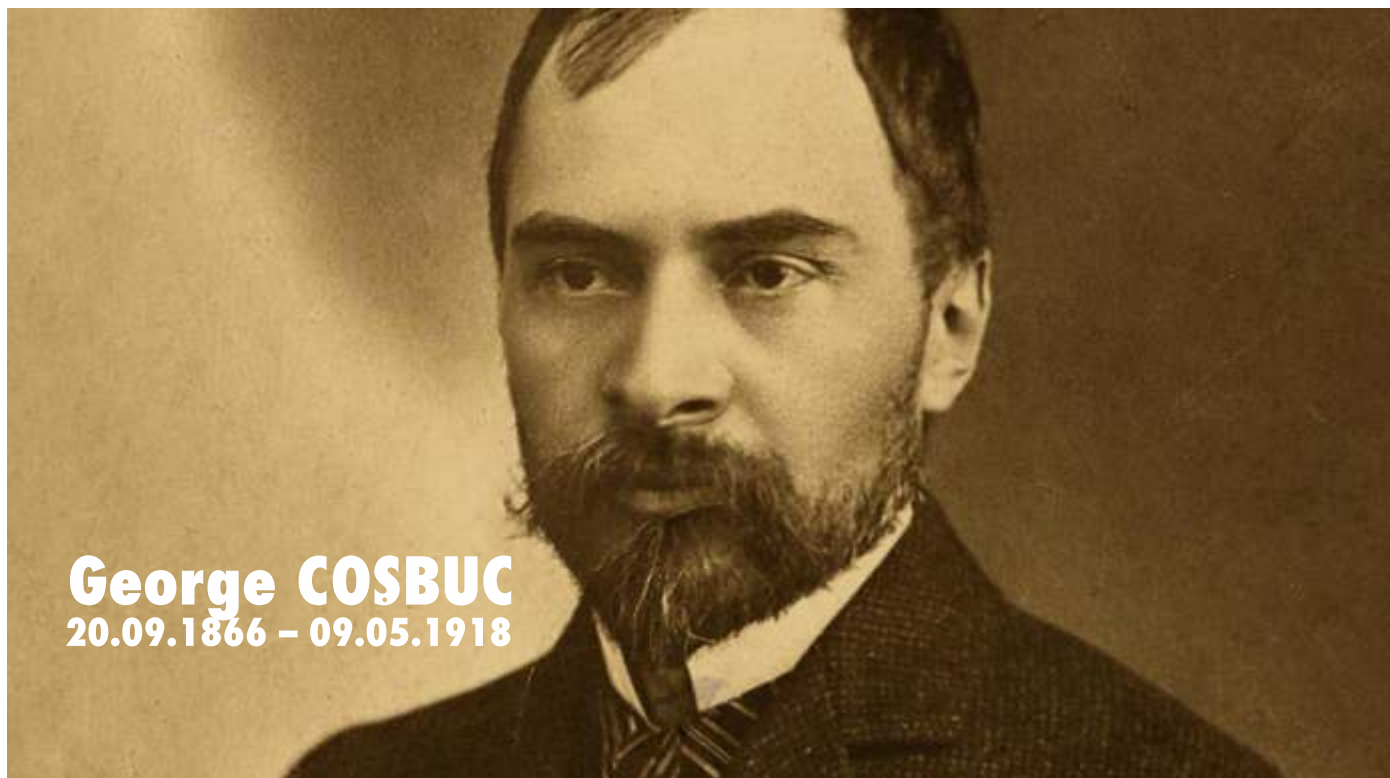

Rubrică de prof. univ. dr. **Ion HAINEȘ**
membru UZPR

- 1. 11 iulie 2020**, Adunare Generală a UZPR. Doru Dinu Glăvan a fost reales Președinte al UZPR, pe următorii patru ani (2020-2024). Conducerea UZPR a intrat într-o nouă eră.
- 2. 31 iulie 2020**, Cel de al doilea Consiliu Director al UZPR, de după alegerile generale. Proiecte și hotărâri pe termen scurt și mediu ale organizației. S-a hotărât continuarea manifestărilor de tradiție ale UZPR, Seratele Eminescu, jurnalistul, Premiile Eminescu și premiile anuale ale UZPR.
- 3. 31 august 2020**, UZPR – Secolul următor. UZPR lansează o provocare: „CUM EVALUAȚI PARCURSUL UNIUNII ÎN ULTIMII 5 ANI?”
Această întrebare face parte dintr-un proiect prin care Uniunea dorește să afle rolul și locul Uniunii în societatea românească și direcția în care se îndreaptă jurnalismul profesionist din România.
- 4. 31 august 2020**, Dana Oprîță, membru UZPR, redactor-șef al revistei DESTINE LITERARE, publică, pe site-ul UZPR, un excelent eseu despre limba română, cu ocazia zilei Limbii Române.
- 1. 8 septembrie 2020**, Alexandru Cetățeanu (membru UZPR) publică pe site-ul Uniunii, un interesant articol, intitulat: „Activități literare în timpuri de restriște”.
- 2. 9 sept. 2020**, la invitația și sub egida UZPR, marele savant francez de origine română DENIS BUICAN a avut, la Muzeul de Istorie a Municipiului București, în curtea Palatului Șuțu, o întâlnire cu publicul, cu tema „Evoluția biologică și culturală. Selecția multipolară a valorilor”. Cu această ocazie, marele savant a oferit din partea asociației franceze „Evolution 21”, al cărei președinte este, Premiul „Evolution 21” jurnalistului român Miron Mnega (membru UZPR) pentru multiplele sale contribuții și activități în domeniul evoluției culturale”.
Cu acest prilej, a avut loc și lansarea ANTOLOGIEI CERTITUDINEA, VOL. I, care reprezintă încununarea activității de jurnalist a lui Miron Manega.
UZPR, prin președintele Doru Dinu Glăvan, i-a oferit marelui savant distincția „ROMÂN UNIVERSAL”, cea mai importantă distincție acordată până acum de UZPR.
- 3. 11 sept. 2020**, Sub auspiciile UZPR, a apărut revista de cultură și spiritualitate românească DESTINE LITERARE, an 14, Nr. 51, iulie-august 2020, la Montreal (Canada). Director fondator: Alexandru Cetățeanu, redactor-șef: Dr. Dana Oprîță. Revista arată excepțional. Este bogată și diversă. Are colaboratori de prestigiu, scriitori, critici și istorici literari, Subiecte interesante, incitante, de actualitate. Este o revistă modernă, cu numeroase ilustrații, plăcută vederii, cu rubrici permanente.
Revista se deschide cu o imagine excepțională a lui Eminescu, de zeu tânăr, tutelar al culturii române. Dana Oprîță îi face un scurt portret de suflet și o invitație la permanenta omagiere a poetului, nu numai la zilele înscrise în calendar. Superb titlul evocării: **Eminescu, întotdeauna Eminescu**. La această rubrică, **IN MEMORIAM**, sunt evocate și alte personalități ale culturii și literaturii române: Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Cezar Ivănescu, Ștefan Augustin Doinaș, Radu Gyr, Maria Octavian). Este publicată foarte multă poezie, ceea ce e foarte bine. Avem nevoie de poezie, pentru înfrumusețarea sufletului și pentru luminarea minții. (Autori: Titus Vîjieu, Dana Oprîță, Ion Haineș, Liviu Pendefunda, Topîrceanu, Cezar Ivănescu, Mihaela Albu, Coman Șova, Miron Manega, Carmen Stănescu, Dorian Stoilescu, Al. Florin Țene, Irina Lucia Mihalea, Vlad Satelnicu, Cristinel Popa, Radu Șerban, Adrian Munteanu, Ștefan Damian, Ovidiu Cristian Dinică) Prof. univ. dr. Anca Sîrghie prezintă un studiu aprofundat despre Mircea Eliade, spirit renașcentist și o excelentă cronică despre revista *Lumină Lină* din New York, la împlinirea a 25 de ani de la apariție. Alexandru Cetățeanu face dezvăluiri despre cenaclul și revista „Destine literare”. La rubrica **Cine sunteți dvs domnule/doamnă?**, Passionaria Stoicescu răspunde Danei Oprîță. Merită citită. Un interesant eseu despre poezia lui Ion Haineș publică Ion Roșioru. O rubrică permanentă, susținută de Dana Oprîță, **Calendar**. Prof. dr. Rosemarie Haineș scrie despre „Societatea de supraveghere sau lupta pentru viață”. Proză publică Dana Oprîță, Radu Vida, Eugen Dumitru, Simon de Bissenos. În final, imaginea luminoasă a lui Doru Dinu Glăvan, președintele UZPR. Un sumar bogat și interesant, care invită la lectură.

4. La „Casa Românei” din Târgoviște, jurnalistul și analistul de politică internațională Corneliu Vlad și-a lansat recent excelentul volum de opinii geopolitice **Cavalerii noilor apocalipse**, apărut la Editura UZPR. Totodată, cu această ocazie, UZPR i-a acordat ziaristului și omului de cultură Teodor Vasiliu „Ordinul Ziariștilor, Clasa I, Aur”.
5. **Luni, 14 sept. 2020**, s-au reluat tradiționalele **Serate Eminescu, jurnalistul**, sub patronajul domnului Doru Dinu Glăvan, președintele UZPR. Evenimentul a avut loc, cu public, în grădina Muzeului Național al Literaturii Române. Din program:
- jurnalistul Miron Manega a prezentat o selecție din publicistica lui Eminescu („De la Eminescu cetire”...)
 - Prezentarea proiectului „Filiala culturală”
 - Lansări de carte
 - Libertatea de exprimare și de opinie de Dr. Ion Diaconu
 - Izbânda unui țaran de Dumitru K. Negoită
 - Antologia Certitudinea, vol. I.
6. A apărut Nr.68, sept. 2020, al revistei **Cronica timpului**. Din sumar:
- „Târgoviștea e în sărbătoare. „Inaugurarea Muzeului „Casa Românei”, ocazie cu care a fost lansată cartea lui Corneliu Vlad **Cavalerii noilor apocalipse**.
 - Vizita la Sediul Central a reprezentanților ASRA (Asociația Scriitorilor Români din Austria), respectiv Daniela și Constantin Guman de la Salzburg. S-au acordat premii și diplome, gazdelor, nu oaspeților.
 - Dan Toma Dulciu despre intoxicările emise în spațiul public de către actorul Grigore Ventura, la 28 iunie 1883, care a lansat știrea că „Eminescu a înnebunit”.
- Alte articole:
- „Numele despre profesori” de Florin Antonescu
 - „În apărarea limbii române” de Floarea Necșoiu
7. A apărut **Certitudinea**, Nr. 72. Din sumar:
- Eminescu – „Datoria universală și șarlatanii politici”
 - Mariana Păduraru – „Românii din toată Spania au sărbătorit Ziua Limbii Române”
 - Dr. Ioan Roșca – „Contribuția SUA la înrobirea sovietică a României înaintea, în timpul și după cel de al doilea Război Mondial”
 - G-ral (r) Dr. Mircea Chelaru: „Infractorii de partid și de stat și capitalismul de fraudă”.
 - Dr. George Coandă: „Revolta bătrânului cronicar al clipei”
 - Dr. Călin Georgescu: „Pandemia prostiei, a fricii și a ignoranței”.
 - Petre Țuțea: „Întâlnirea mea cu Brâncuși”
8. A apărut Nr.73 al revistei **Certitudinea**. (29 sept.-13 oct. 2020) Din sumar:
- Mihai Eminescu – „Arta guvernării”
 - Miron Manega – „Federația Asociațiilor de Elevi își cere dreptul de a învăța fără mască”
 - Dan Puric – „Numai să nu uiți, mamă!” (sau libertatea de a fi disperat).
 - Haydu Gyozo: „Alegătorii maghiari din România ar trebui să înțeleagă că liderii UDMR nu are ce căuta în Parlament sau Guvern”
 - Col. Dr. Mircea Dogaru – „Lajos Kossuth către Nicolae Bălcescu: „Libertatea voastră este spânzurătoarea”.
 - G-ral (r) Dr. Mircea Chelaru: „Astăzi România este monitorizată de Apus mult mai categoric de cât a fost cândva de Răsărit.”
9. Asociația Română de Istorie a Presei (ARIP) împreună cu Universitatea din Pitești a organizat sâmbătă, 19 sept 2020, în format online, al XIII-lea Congres Internațional de Istorie a Presei, cel mai important eveniment științific de acest fel. Tema din acest an este „Audiovizualul, o istorie recentă” (1928-2020).
10. **30 sept. 2020**, Ion Haineș (membru UZPR) publică, pe site-ul UZPR, o recenzie la cartea lui Florentin Popescu – CONVORBIRI CU THEODOR DAMIAN.

George COȘBUC
20.09.1866 – 09.05.1918

La oglindă

Azi am să-ncrestez în grindă –
Jos din cui acum, oglindă!
Mama-i dusă-n sat! Cu dorul
Azi e singur puișorul,
Și-am închis ușa la tindă
Cu zăvorul.

Iată-mă! Tot eu cea veche!
Ochii? hai, ce mai pereche!
Și ce cap frumos răsare!
Nu-i al meu? Al meu e oare?
Dar al cui! Și la ureche
Uite-o floare.

Asta-s eu! Și sunt voinică!
Cine-a zis că eu sunt mică?
Uite, zău, acum iau seama
Că-mi stă bine-n cap năframa
Și ce fată frumoșică
Are mama!

Mă gândeam eu că-s frumoasă!
Dar cum nu! Și mama-mi coasă
Șorț cu flori, minune mare -
Nu-s eu fată ca oricare:
Mama poate fi făloasă
Că mă are.

Știi ce-a zis și ieri la vie?
A zis: – „Ce-mi tot spun ei mie!
Am și eu numai o față,
Și n-o dau să fie dată;
Cui o dau voiesc să-mi fie
Om odată”.

Mai știi eu! Și-așa se poate!
Multe știi, dar nu știi toate.
Mama-mi dă învățătură
Cum se țese-o pânzătură,
Nu cum stau cei dragi de vorbă
Gură-n gură.

N-am să țiș doar viața-ntreagă!
Lasă să văd și cum să leagă
Dragostea – dar știi eu bine!
Din frumos ce-l plăci ea vine –
Hai, mă prind feciorii dragă
Și pe mine!

Că-s subțire! Să mă frângă
Cine-i om, cu mâna stângă!
Dar așa te place dorul:
Subțirea, cu binișorul
Când te strânge el, să-ți strângă
Tot trușorul.

Brațul drept dacă-l întinde
Roată peste brâu te prinde
Și te-ntreabă: „Dragă, strângu-l?
Și tu-l cerți, dar el, nătângul,
Ca răspuns te mai cuprinde
Și cu stângul.

Iar de-ți cere și-o guriță -
Doamne! Cine-i la porțiță?
Om să fie? Nu e cine!
Hai, e vântul! Uite-mi vine
Să văd oare cu cosiță
Sta-mi-ar bine?

O, că-mi stă mie-n tot felul!
Să mă port cu-ncetinelul:
Uite salbă, brâu, și toate!
Și cosițe cumpărate,
Stai, să-nchei și testemul
Pe la spate.

Uite ce bujor de față –
Stai să te sărut o dată!
Tu mă poți, oglindă, spune!
Ei, tu doară nu te-i pune
Să mă spui! Tu ai, surată,
Gânduri bune.

De-ar ști mama! Vai, să știe
Ce-i fac azi, mi-ar da ea mie!
D-apoi! N-am să fiu tot fată,
Voi fi și nevast-odată:
Lasă să văd cât e de bine
Măritată.

Că mi-a spus bunica mie
Că nevasta una știe
Mai mult decât fata, juna,
Ei, dar ce? Nu mi-a spus buna –
Și mă mir eu ce-o să fie
Asta una!

Brâu-i pus! Acum, din ladă
Mai ieu șorțu! O să-mi șadă
Fată cum îmi stă nevastă...
Aolio! Mama-n ogradă!
Era gata să mă vadă
Pe fereastă.

Ce să fac? Unde-mi stă capul?
Grabnic, hai să-nchid dulapul
Să mă port să nu mă prindă.
Salbă jos! Și-n cui oglindă!
Ce-am uitat? Închisă ușa
De la tindă.

Intră-n casă? O, ba bine,
Și-a găsit niște vecine,
Stă la sfat... toată-s văpaiei!
Junghiul peste piept mă taie;
Doamne, de-ar fi dat de mine,
Ce bătaie!

(din volumul: „Balade și idile”, 1893)

P

Pagini pentru cei mici

Pentru acest număr al „Destinelor literare”, ariciul nostru Pogonici v-am pregătit o surpriză: poetul Georges Friedenkraft din Paris, Franța, colaborator la revista noastră, ne-a trimis un mic volum, conținând și scrieri ale copiilor. Aveți mai jos amănunte despre această carte, o bucurie de lectură, care m-a determinat să îi cer acordul de a publica și în „Destine literare” câteva poeme.

Iată ce am primit la redacție. Lectură plăcută.

Dana Opriță

Haïkus et tankas d'animaux écrits par des enfants en langue française

Le **haïku** et le **tanka** sont deux poèmes brefs d'origine japonaise.

Le *haïku* (parfois écrit « *haïkou* ») est le plus connu. Dans sa forme traditionnelle, il comporte trois vers de cinq, sept et cinq pieds. Sa forme cousine, le *tanka*, quant à elle, comporte traditionnellement cinq vers de cinq, sept, cinq, sept et sept pieds respectivement. Mais de nombreuses *formes libres* existent, qui reprennent le nombre de vers sans tenir compte exactement du nombre de pieds.

Sur le fond, ces deux poèmes doivent rendre compte d'un « moment de vie » particulièrement significatif. Dans une récente anthologie en langue française *Haïkus et tankas d'animaux* (sous la direction G. Chapouthier (poète Georges Friedenkraft), Editions Pippa, Paris, 2020), le thème a été appliqué à toutes sortes d'animaux. Il a aussi été proposé à la créativité d'enfants d'Ecole secondaire (âgés d'une dizaine d'années et sélectionnés par le poète Laurent Desvoux-d'Yrek) et à celle d'enfants d'Ecole Primaire, encore plus jeunes (sélectionnés par l'enseignante Marie Kolkowicz). Le résultat en est étonnant et nous avons voulu en présenter des exemples ci-dessous.

Haïkus et tankas d'enfants d'Ecole Secondaire

Les cerisiers sont fleuris
Le printemps apparaît
On entend les pas d'un chat
Et on voit, entre les herbes,
Des poils colorés gigoter
(Margaux M.)

Le vif singe saute
Au milieu des grands arbres
Pleins de feuilles, de fruits
Les branches immenses grincent
Merveilleux bruits de nature.
(Lucille X.)

Il neige, je sens cette neige
Sur mon épais pelage blanc
Je pars retrouver ma famille
Moi Loup Alpha j'ai trouvé
A manger pour ma meute !
(Camille D.)

*

Couché sur le sable
Le grand félin
Nettoie sa crinière
Semblable à une couronne
Dorée et brillante
(Alix B.)

Un chien calme
Un chat lui passe
Sous les yeux
Et voici
Le vacarme !
(Joseph G.)

Dans la jungle verte
Un singe goûte aux fruits rouges
Plaisir tropical
(Flore P.)

Girafe au long cou
Comme une passerelle
Je touche le ciel
(Stanislas J.)

On me traite de bornée
Je ne comprends pas pourquoi
On n'a jamais peur de moi
On tape du pied dès qu'on me voit
Tout de même, je suis une oie !
(Adrien J.)

Lentement... mais sûrement...
La tortue commune... avance...

Or pour traverser le carrefour
En revenant des courses
Gare aux voitures !
(Estrella R.-L.)

Féroce et dissimulé dans l'eau,
Vous ne pourrez pas y échapper,
Une fois repéré.
Ah ! trop tard, il vous a vu ! Vous
Vous êtes jeté dans la gueule du cro...
(Lise M.)

Haïkus d'une classe d'Ecole Primaire

Ne t'approche pas trop
Quand il s'énerve il pique
Le hérisson
(Omar)

Le guépard
Qu'il court vite
Avec sa robe tachée
(Angelo)

Matin de printemps
Un aigle majestueux
Plane
(Étienne)

Dans le grand garage
Je joue avec mon chien
Au ballon
(Tiphaine)

Je connais un chat
Qui ne miaule pas
Mais il aime les caresses
(Rita)

Le perroquet
Avec ses couleurs vives
Il sait parler rouge vert orange
(Denis)

Yeux perçants
Pelage doux et tigré
Yeux brillants d'étoiles
(Colette)

Le lion fainéant
Roi de la savane
A une fourrure d'or
(Dike)

La Baia de Aburi

Zilele acestea mi-a căzut în mână o carte cu notele de călătorie ale unui scriitor-medic American, care a trecut prin țara noastră în 1854, în timp ce se afla în drum spre Istanbul. Ediția românească se numește „România—Tara de Hotar între Creștini și Turci” — și a apărut la București în 2016. Descrierile autorului James Noyes sunt deosebit de importante pentru înțelegerea evoluției României, Europei de Est și a Turciei și merită o recenzie amănunțită. M-a frapat însă baia de aburi turcească pe care a făcut-o autorul la Istanbul în 1854 și care mi-a reamintit de băile din București pe care le-am prins și eu în tinerețe cu peste o sută de ani mai târziu. Au adus și Turcii ceva bun în România! Redau mai jos un fragment din cartea mea *Maratonul Vieții* care a apărut anul acesta la București alături de descrierea băii lui Noyes la Istanbul în 1854.

Maratonul Vieții... Când au apărut nudiștii la Mamaia nu-mi venea să cred. Eram cu Mircea și cu Sandu. Ne-am îmbrăcat și noi în pielea goală și am intrat în mulțimea celor despuiați. Ce experiență! După o jumătate de ora n-am mai simțit nimic deosebit. Parcă ne născusem în pielea goală..!

Am văzut oameni în nudul gol și la București! Aveam vreo 25 de ani și începusem să joc rugby. Într-o zi, împreună cu coechipierii am hotărât să mergem la baia de aburi și să ne facem masaje. Am ajuns primul la Baia Centrala. Am plătit biletul de intrare și m-am dezbrăcat și eu în anticamera cu dulăpioare în care mai erau și alți bărbați. Un bătrânel m-a dibuit că sunt novice și, zâmbind, s-a oferit să mă ghideze... că el venea la baie în fiecare duminică de aproape 50 de ani. Bătrânelul m-a inițiat în primii pași, dar l-am pierdut repede în aburii dintr-una din încăperile băii. M-am dezmeticit însă și mi-am revenit chiar mai repede decât aș fi vrut într-un bazin cu apa rece ca gheața. Apoi, am intrat într-o altă camera cu paturi de ciment unde, printre aburi, am zărit mai multe siluete de bărbați despuiați ca și mine. Fiecare era în toată goliciunea lui și nimănui nu i se părea că ar fi ceva anormal. Trăiești o viață întregă și nu știi cum e omul! În câteva minute eram la nivelul pietrei necioplite. Ce repede se schimba lumea?

...Dușuri peste dușuri și din toate părțile: de sus, de pe lateral, și la un moment dat șezând pe un fel de scaun, jeturi de apă caldă de jos în sus. Ce senzație! N-am apucat să ies bine din sala de dușuri și s-a apropiat de mine un individ legat cu un șorț în partea de jos a trupului și având o perie în mână. Avea mustață, părea țigănos și m-a întrebat scurt de parcă era supărat pe mine: masaj? Până să răspund eram deja întins pe un pat de beton iar el trăgea de mine din toate încheieturile. Nu am știut până atunci că omul are atâția mușchi și atâtea oase care se pot înnoda și deznoda. Când a terminat cu mine m-a onorât cu o găleată de apă rece turnată direct în cap și m-a expediat la camera de aburi. După ce intrasem la... apa rece am ajuns și la aburi fierbinți. Și ce aburi! Cred că din confuzie un individ m-a luat la bătaie cu un fel de sorcovă, de am crezut că mă aprind. Un alt individ își bătea toba pe burtă tot cu o sorcova, dar nu-i vorba că avea și ce bate... La plecare, în sala cu dulăpioare în care acuma mă îmbrăcăm, dau de un tinerel care îmi spune că e prima lui vizită la baia de aburi și mă întrebă dacă știu cum se procedează. 'Cum să nu știu... că doar vin aici de vreo zece ani!'

... În cursul facultății i-am inițiat și pe colegii Mircea și Sandu în ale băii de aburi. Și în conspirație cu Sandu i-am făcut un masaj lui Mircea, de era gata să-l deznodam. Începuse Mircea să se vaite ca un copil. În încheiere. Sandu i-a turnat în cap o găleată cu apă fierbinte iar eu i-am turnat una cu apa rece. Era Mircea gata să-și dea duhul! (PS: Puteai să fii curat chiar și sub comuniști! Feb. 1966)

James O. Noyes, Scriitor și călător American. Note din trecerea sa prin Istanbul în 1854 (București, Editura Humanitas, 2016)

Din *Bezestan*, Dimitrios ne-a dus la o baie turcească din vecinătate. Se spune că la Constantinopol sunt mai mult de trei sute de asemenea stabilimente, dintre care unele sunt construite din marmură, dar aspectul lor

exterior este, în general, departe de a fi impunător. Ușa este ornamentată ciudat cu arabescuri, apoi călcăm pe un pavaj mozaicat. Încăperile principale sunt circulare și luminate difuz cu ajutorul unor bucăți convexe de sticlă prinse în cupolele de deasupra.

Tellakii, servitorii băii, erau niște turci musculoși, îmbrăcați ca niște atleți. Datorită izolării îndelungate în atmosfera încinsă, pielea, cândva măslinie, li se făcuse galbenă și lucioasă ca pergamentul. Unul dintre ei m-a ajutat să mă dezbrac într-o mică anticameră, mi-a răsucit pe cap un turban enorm și mi-a înfipt în picioare niște saboți de lemn înalți de patru inci, care să-mi apere tălpile sensibile de căldura dogoritoare a pardoselii de marmură. Isprăvind cu pregătirile, m-am împleticit în urma lui până la o încăpere interioară mare, boltită deasupra, și încălzită dedesubt. Atmosfera era supraîncărcată cu aburi încinși și pătrunzători, care m-au orbit și mi-au tăiat respirația. Am vrut să scap din cuptorul încins, dar în zadar. După o clipă însă, un val de transpirație abundentă a izbucnit din toți porii corpului meu și, în curând, cu toate că inspiram aburi, mă simțeam ceva mai răcorit. M-au informat că aveau o cameră și mai caldă, preferată de obicei de musulmani și mai ales de femei, care, cititorul s-ar putea să o știe, emit și suportă radiații mai calorifice decât bărbații. Prin atmosfera vapoasă se deslușeau formele incerte ale câtorva ființe omenești aproape goale, care păreau că se luptă să stoarcă viața din tot atâtea victime prostrate. Mă voi fi aflând oare în ciudatul și tăcutul regat al gnomilor? Vai, unde este potopul de plăceri pe care îl anticipasem? Mustafa, în ale cărui mâini pielose m-am predat cu resemnarea unui prunc, mi-a întins corpul pe o dală de marmură și a început o succesiune de diluvii, când toride, când înghețate. Apoi, luând săpun cu parfum de trandafiri și o țesătură din fibre moi de palmier, m-a tratat cu o asemenea dexteritate, încât după câteva clipe m-am pomenit învăluit într-un nor alb și bine mirositor de spumă caldă de săpun, care însă a dispărut ca prin farmec atunci când m-a cufundat în apă rece.

Din cauza acestor metamorfoze noroase, inundații, săpuniri și plonjări, îmi găseam sufletul și trupul în mare primejdie de a se despărți unul de celălalt. De—abia îmi mai amintesc că priveam în sus spre fața de cauciuc indian a demonului care mă tortura și imploram îndurare. Acest calendar al patimilor fu, în sfârșit, epuizat. Înfășurat în bucăți ciudate de pânză, am fost condus din regiunea infernală într-o încăpere mare și aerisită, și mi s-a spus să mă întind pe un divan. Un *ciubuc* aprins și un pahar cu șerbet delicios m-au făcut să pricep din nou sensul propriei identități. Apoi a început o serie de fricțiuni, frământări și alte operații eroice, care trebuie simțite pentru a fi apreciate. Am fost stropit cu apă de trandafiri și manipulat ca o pâine înainte de-a fi coaptă. Sufletul și trupul mi-au ajuns din nou în pericol de a-și pierde coeziunea. Palmele și tălpile, devenite atât de sensibile în urma băii, mi-au fost răzuite cu piatră ponce, și apoi demonul acela de *tellak* cu piele pergamentoasă, ca și cum ar fi vrut să mă schilodească pe viață, a insistat să îmi trosnească fiecare încheietură a trupului, începând cu degetele de la mâini și terminând cu cele de la picioare.

Când suferințele-mi au luat sfârșit, am zăcut întins – nu știu cât timp – pe divan, sorbind cești de mocca parfumată printre pufăiturile *ciubucului* cu nestemate și savurând delicioasele senzații pe care doar o baie turcească le poate stârni. Bindecuvântarea pielii provocată de bărbierul oriental, elizeul de vis al cafelei, intoxicația tăcută cu *kief* sau chiar și cel de-al șaptelea cer al hașișului, nimic nu se compară cu senzația eterică de limpezime, cu acea uimitoare flexibilitate și onctuozitate a ființei pe care am încercat-o înainte de a mă îmbrăca, și încă o vreme după aceea. Costul băii, cafelei și tutunului, cu tot cu bacșișul pentru *tellaki* – patru plăștri sau șaisprezece cenți. (*Istanbul, 1854*)

CARMEN STĂNESCU · ABSTRACT IX

Cel cu două

Se zvonise în orașelul
De pe deal,
Chilia
Nouă
Cum că
Huna
Haskekovici
Zice-se că are două
Nimeni nu știa ce-s alea
Dacă-s albe sau gălbui
Doar atât, că el le are
Și amândouă sunt a lui.

Poate are două case?
Două vaci, două oițe?
Două găinuși moțate?
Poate două porumbițe?
Nu, nici una dintre acestea
Dar fiind sigur că le știți
Vă asigur că sunt alea
Chiar la care vă gândiți.

Ion AGÂRBICEANU
12.09.1822 – 28.05.1963

T.R.

Prof. univ. Dr. Marian BARBU
Statele Unite ale Americii

Addenda

332.

Aflu foarte târziu despre ceva impresionant din viața pictorului Albrecht Dürer, în familia lui născându-se 18 copii. E vorba de unitate și sacrificiu. Cum unul ca Albrecht avea talent la pictură. Atunci fratele lui, Albert, s-a angajat să lucreze în mină, pentru a-l întreține la studii. Povestește mai departe prozatorul Mircea Pospai, în urma pariului, dând cu banul de-a dura, fiindcă amândoi frații aveau talent la desen, a reieșit că la facultate va merge doar Albrecht. Și timp de patru ani, celebritatea acestuia s-a statornicit la orizont. Cum mâinile fratelui... miner erau deja strivite de muncă, dar pe care pictorul, a vrut să i le sărute, n-a mai putut decât să le așeze într-un tablou nemuritor.

În 1845, apărea la Londra (și probabil în Germania) lucrarea lui Frederich Engels, cunoscută în limba română sub denumirea *Originea familiei și a societății private*. În studenție am citit cum filosoful german, făcând un istoric al ridicării pe verticală a omului primitiv, la care, dezvoltându-i-se creierul și vrând să se hrănească, nu numai din ceea ce ofereau apele, ci și din ceea ce creștea în copacii înconjurători, iar ca să culeagă fructele comestibile, a pus în sarcinile mâinilor bețe care i-au prelungit gândul, până la fapta măreață, acum, în final, pe deplin întregită. Așadar, mâinile i-au fost de real ajutor, căci ele, odată retrase, din „misiune” au fost, de acum înainte, folositoare și la alte treburi ale culesului și ale muncii, de peste zi.

333.

Din aceeași carte de jurnalist titrat – *Despărțirea de Nadejda*, 2019, craioveanul Mircea Pospai întâlnește un intelectual de clasă care a jucat într-un film de Emil Loteanu (m. în 2003). Românul din Maramureșul istoric s-a numit Dumitru Mocanu. Au fost 15 copii născuți la părinți – 12 băieți și 2 fete, unul a intrat prea devreme în cerurile neferecate ale lui Dumnezeu.

Ideea creșterii unul pe altul, de la cel mai mare în jos, am ascultat-o în America de azi că se întâmplă în India contemporană.

334.

Ideea purității etnice a dispărut cu veacuri în urmă de când cu globalizarea generalizată, astăzi, în secolul vitezei și a radicalizării vieții pe pământ.

Dacă ar fi să-i formulăm un istoric real și verificat de fapte, ar trebui să coborâm până dincolo de Renaștere, ori mai încolo, la schisma Bisericii unice. Nu numai curentele religioase, ci și cele artistice, literare au contribuit la redefinirea omului ca ființă integratoare într-un univers care îi aparține pe deplin, dar total necunoscut în detaliile lui.

335.

Mă întorc la... actorul Dumitru Mocanu din Maramureșul istoric care aparține Ucrainei, cam de multșor timp: etnie românească în straie slave. Cum ar fi zis Titu Maiorescu *forme fără fond*.

Nu sunt oamenii sub talpa vremurilor ?!

Cum spuneam, Dumitru Mocanu este îmbătrânit în mite. El ne-a spus, prin condeiuul lui Mircea Pospai următoarele: *Pe ulița noastră, care se numea ulița Stroichii, neamurile se strâneau seara și jucau roluri citite, după piese ale lui Shakespeare. Se strâneau bătrânii și priveau uimiți. Mie îmi plăcea asta.*

336.

O scenă din film pune în evidență iubirea nedeținută dintre doi îndrăgostiți. Un bătaș, de profesie, îi jefuiește și-i doboară la pământ.

Fiind în timpurile roșii, de neștearsă amintire, din filmul *Lăutarii, calul vine către ea, căzută la pământ, și o mângâie cu botul. Sunt simboluri ale prețului de nimic care se pune pe demnitatea și viața acelor oameni.*

Sunt vorbele de concluzie ale jurnalistului de profesie, ochi de Argus, paznic al adevărului în veac.

337.

L-am văzut și eu pe reputatul român basarabean Eugen Doga la Filarmonica din Craiova. Venise pentru a omagia personalitatea lui Grigore Vieru, alături de alți oameni de cultură și artă din România.

Se știa de mai multă vreme că Marele Dispărut, într-un cumplit accident de mașină, a cochetat cu muzica. El a pus pe portative cântece vioaie, educative, dând ingeniosul abecedar, denumit *Albinuța*.

Dar când onorantul invitat a fost chemat să illustreze muzical panoplia lirică a poetului, pianul de pe scenă a rămas muț, fiind închis. Gazdele lăsaseră cheile întregii clădiri paznicului instituției. Noi care eram în sală am ascultat... doar vorbele marelui compozitor.

De aici înainte, Dumnezeu cu mila!

Așa să arate ospitalitatea olteană din Craiova ?!

338.

Mi-a fost dat, ca în anul 2019, în România, să primesc, pe adresa revistei „Ramuri”, o prețioasă carte, mai concret, o *Antologie omagială, Nicolae Radu – 85*, de la Editura vâlceană „Antim Ivireanul”. Îl bănuiesc pe cel care a oficiat gestul expedierii că este profesorul dr. Ion Soare .

Cine a fost sărbătoritul sau este ?

O personalitate medicală a județului, descendentă din țărani moșneni ai localității Cremenari, alipită azi comunei Galicea. Un medic car a făcut faimă profesiunii de medic anestezist, până în îndepărtata Africă. A devenit rezident în Franța, într-o localitate nu departe de Lyon.

Comunitatea zonei din Oltenia l-a onorat cu diverse premii și la 70-75-80-85 de ani. Iar el a răspuns printr-un frumos gest creștinesc, alături de o altă personalitate a locului, ridicând o Biserică ortodoxă cu hramul de închinăciune, Sfântul Nicolae.

Nimic mai mișcător și înălțător într-o viață de om !

Câteva sumare vorbe despre ingenioasa apariție editorială, care însumează 198 de pagini.

Dintre majoritatea contribuțiilor, în principiu, fugoase panegirice, se detașează cele semnate de Sorin Lavric, C.D.Zeletin, Al. Trifan – ca medici. Din rândul scriitorilor – critici literari : Florea Miu (*Purificare prin trăire*), Marian Barbu (*Prozatori cu ștaif*), Ion Soare (*Macondo-ul lui Nicolae Radu*), Doru Moțoc.

339.

Aflu, în ziua de 28 noiembrie 2019, că s-a descoperit o gaură neagră mai mare de 70 de ori ca Soarele. Știam despre sororalele „Dâneli”, de la o cercetătoare canadiană că orice corp ceresc care trece prin dreptul acestora este absorbit pe vecie, fără putință de a fi recuperat vreodată.

Norocul meu – ca simplu muritor – să știu, după statisticele savanților că Soarele se află la jumătatea vieții lui, adică la cinci sute de mii de ani.

Tot aceiași savanți previzionează că vârsta împlinirii totale a astrului este de o mie de ani.

Ce se va întâmpla după aceea ? Pentru mine, răspunsul l-a dat Eminescu în viziunea sa genială din Scrisoarea I.

340.

Știi că Acad. Gr. Brâncuși a redactat o carte – *Expresie populară în ciclul La Lilieci*, de Marin Sorescu, 2009, 348 p. Cum Domnia - sa a fost unul dintre profesorii mei de la facultate, atunci când cartea a ieșit de sub tipar, mi-a fost și mie expediat un exemplar cu o scrisoare mărturisitoare, indicându-mi și locurile unde numele meu a fost citat, în cunoștință de cauză. Cum se procedează în toate împrejurările științifice.

Cât privește contribuția Sa, specializată, desigur, a scos-o în evidență pe coperta a patra a cărții. O reproduc numaidecât – pentru cititorul/ cercetătorul interesat : *La Lilieci este unică în literatura noastră, o carte de poezie realizată în marginile prozei; lipsesc elementele prozodice și expresiile metaforice, în schimb, există o mare concentrație verbală și o selecție intenționată la toate nivelurile limbii. Prin limba populară, în care e scrisă cartea, se înțelege aici aspectele variate ale limbii comune: familiar, oral, regional, dialectal, terminologii populare, onomastică, structuri arhaice, care se opun limbii culte, normate, diversificate în limbaje funcționale, moderne. Am făcut aceste precizări de principiu, pentru că La Lilieci a intrat în atenția noastră mai ales din perspectivă lingvistică.*

Am considerat cartea lui Sorescu ca pe un veritabil document de limbă care poate fi confruntată cu materialul înregistrat în numeroasele cercetări lingvistice consacrate Olteniei: atlase, monografii, glosare, culegeri de texte, studii de detaliu,

341.

Din aproape în aproape, am descoperit foarte târziu – la 80 de ani – că **Inima Europei este în Maramureșul nostru istoric**, spațiu care se află încorporat Republicii Ucraina.

Se vorbește încă și limba română, alături, în mod firesc, de ucraineană.

Și mai cred că există o tendință vizibilă de deznaționalizare. Cum altfel, dacă serviciile administrativ – financiare ca și toate actele emise de acestea sunt redactate în limba oficialităților de la Kiev ?

Întrebarea care se pune în mod presant vizează învățământul de toate gradele, în ce limbă se efectuează ? Mai cu seamă, dacă cel universitar are cumva vreo instituție – măcar una !- cu predare numai în limba română. De ce întreb – deloc retoric !- căci altfel identitatea națională românească , fiind atinsă în acest mod, va fi pe cale de dispariție, din aproape în aproape !

Nu mai vorbim de situația din celelalte Republici Foste Sovietice în care *mai licărește* existența limbii române!

N.B.

Cunosc destul de bine situația românilor din Bulgaria. Am fost în 2-3 rânduri la Plovdiv. Am și vorbit, în românește, cu mai mulți intelectuali, inclusiv cu medicul Ivo Gheorghiev, Președintele Asociației de Prietenie Româno-Bulgară. El a terminat Facultatea de Medicină de la Craiova și s-a căsătorit cu o româncă din Maramureș.

Ba la o reuniune culturală de la Craiova, care s-a desfășurat pe parcursul a trei zile, a fost oaspetele meu, în Str. Crișului nr. 10.

342.

Găsesc într-o carte de *Memorii*, a unui medic român, Nicolae Radu, trecut de 85 de ani la 25 februarie 2019, următoarele păreri, drept pentru care le transcriu, fiind ingenioase pentru ... ineditul lor. Deci, *după murire, amintirile se păstrează și trec într-o nouă formă de viață, îmbogățind, prin transfer, eternitatea existenței (...).*

Sufletele sunt formate din entități de energie vitală, fiind structurate pe principii opuse : benefice și malefice. Energiile distrugătoare, reprezentate prin nuanțe de negru și întuneric, se manifestă prin ură, frică, senzația de neputință, trufie, tristețe, emoții puternice, simptome ale suferinței și ale bolilor psihice. Energiile benefice, exprimate prin energii luminoase, au fost bine descrise și clasificate de către Dionisie Areopagitul (60).

De altfel, cartea *Memorie incomodă*, din 2011, Editura Semne, 2011, după cum a spus Florea Miu, de la revista „Ramuri”, este *strigătul disperat al unui solitar, apelul către înțelegerea și chiar iertarea celorlalți. Și, totodată, un rechizitoriu al defecțiunilor firii umane ce declanșează adevărate drame în conștiința celor fragili, sensibili și inadaptabili social.*

343.

Nu-mi dau seama, acum în decembrie 2019, de ce am ocolit, nu cu bună știință să-mi transcriu impresiile despre vizita făcută la Mănăstirea Motru, alături de domnii Petre Gigea și Tudor Nedelcea ! O reevoc acum, memoria fiind la purtător ! Am zăbovit îndelung lângă mormântul lui Eufrosin Poteca, socotit *părintele filosofiei românești!* Desigur că s-a ocupat cineva ... monografic de personalitatea lui, ca și de scrierile acestuia.

Starețul mănăstirii ne-a descris în cuvinte elogioase relațiile pe care le-a avut cu Heliade Rădulescu, care își propusese să reformeze din temelii tot învățământul din Țara Românească.

Am găsit un fel de scuze, chipurile, o motivație întemeiată, căci la 16 decembrie 1827, zice cercetătoarea Rodica Pospai Păvălan, în minunata și inedita scriere *Oameni și cărți din Piemontul Bălăciței*, 2019, că Eufrosin Poteca prezenta un proiect de organizare a învățământului, spunând : *pentru ca țara să aibă soldați, preoți și judecători buni sunt necesare școli multe în capitală și în țară, iar acestea să aibă un program minuțios de învățământ, care să ducă la o cultură bună (276).*

Aflu din aceeași sursă că ideile lui Eufrosin Poteca i-au apărut prea radicale generalului rus Kiseleff, comandantul de drept al Bucureștiului și dascălul a fost demis. Așa că în 1832 a ajuns egumen la Mănăstirea Gura Motrului. Aci, și-a îngăduit numai fapte bune – de la cele de milostenie, până la cele de învățătură. Printre discipolii lui s-a aflat și fiul său Radu Popescu, tatăl filosofului Ctin Rădulescu-Motru.

Continuându-și investigația în biografia egumenului, cercetătoarea consemnează detașat, doar se angajase să prezinte întreg arborele genealogic cu puțință : *Acest fiu a fost născut în 1837. Nu cunoaștem cine a fost mama sa. Aceasta l-a născut pe Constantin, dar a murit la câteva zile după naștere. Ulterior Radu Popescu s-a recăsătorit, cu Ecaterina Cernăianu, cu care a avut 9 copii.*

În timp ce ascultam explicațiile noului stareț al mănăstirii, mijloacele moderne de difuzare își făceau datori în întreg spațiul mănăstiresc și în curtea aferentă.

Pe întreg parcursul vizitei noastre de cinstire și omagiu – a fost prezent și Episcopul Mehedințului.

Câte nu mi-au apărut atunci în minte despre oameni și locuri, despre sacrificii și jertfe asumate, despre scopuri nobile și răutăți ale lumii ?

De ce sadovenian țara noastră a stat în calea răutăților și a dușmanilor ? Oare numai prin luptă fizică, mai recent, diplomatică, mai ne ducem zilele – existența ? Cum de creștem la sânul nostru atâția trădători ? Până când ?

O explicație, pe care mi-o dictează memoria, și cultura, că suntem o insulă de latinitate în mijlocul unui panslavism, sfârtecat în franjuri de pământ roditor.

Voi muri și eu ca toți din neamul meu ! Până nu se va învrednici vreun asteroid sau oricare corp ceresc să primească poruncă de la Dumnezeu sau de altundeva care, în mișcarea Sa de rotație, să ciocnească Pământul și apele să-l înghită, nu voi dormi liniștit.

Chiar și mort, voi visa !

Nu vreau să mă odihnesc în veci sub streășina unei mănăstiri precum Eufrosin Poteca, la Motru.

344.

Am descoperit într-o lucrare apărută în zilele anului 2020 o informație extrem de prețioasă, fiindcă, zilele noastre, ce spun ?, anii noștri sunt tot mai bântuiți de politică, pe care radiourile și televiziunile toate, *in corpore*, ne-o vâra pe gât, pe nas, în urechi, în case, în veceuri – peste unde se crede că se poate *Mutatis-mutandis*, ca pe vremea lui Ceaușescu ! Nu se mai putea fără el. Dacă partidul era în toate și în cele ce sunt, cineva, zglobiu la minte, a rostit că ... individul s-ar fi găsit și în conserve ! Doamne, feri !

Ceea ce , să recunoaștem, n-ar fi fost deloc exclus. Așa și eu acum. Am deschis această paranteză să vorbesc, Doamne, să scriu despre o apreciere a unei personalități ca a filosofului Ctin Rădulescu-Motru, de către un reprezentant al puterii comuniste, cum a fost C.I.Parhon, în primii ani de domnie ai acestora. La 2 martie 1949, scrie cercetătoarea Rodica Pospai Păvălan, după ce a fost exclus din Academie a fost întemnițat la Turnu-Severin. Dar eliberat imediat la intervenția lui C.I. Parhon (în acel moment Președinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale). Tot medicul i-a asigurat o locuință în București, l-a tratat în Spitalul Institutului de Endocrinologie. l-a fixat o pensie și l-a încadrat , în 1956, la Institutul de Psihologie al Academiei Române. Un an mai târziu, la 6 martie 1957, a murit.

Reconfirmarea ca membru al Academiei Române s-a produs la 2 februarie 1990.

345.

Imediat după 1990, când barierele comunicării cu frații noștri de peste Prut au fost abolite (Sper să cred că nu numai eu am convingerile astea ?!), Directorul Poligrafiei Oltenia , ing. Puiu Popescu (n. 8 sept. 1944), a încărcat un camion de cărți. S-a repezit cu ele, având doar șoferul în cabină, până la Chișinău la Biblioteca Națională și la Școala Medie nr. 36 (informație pe surse !).

Aceeși sursă , Rodica Pospai Păvălan, ne-a mai atenționat că un semn similar l-a înregistrat în martie 1991, de data aceasta, în Franța, la Lyon, cu un camion de la Teatrul Național, aducând cărți și echipamente IT pentru înființarea Bibliotecii Franceze la Craiova. În luna mai, primarul francez a fost prezent la Craiova, inaugurând Biblioteca.

346.

Sunt printre ultimii craioveni care l-au văzut și apreciat pe scriitorul Eugen Constant (1890 – 1975). Lucrând la secția culturală timp de șase ani (1965 – 1971), aveam în supraveghere directă și pagina literară, odată pe lună era stabilită apariția ei.

În configurația clădirii, în care funcționa ziarul „Înainte” – adică la etajul al doilea și la mansardă (deh, construcție pentru o Bancă de Scont !) cultura era... așezată într-o cameră centrală, neluminată direct de afară. La noi, se ajungea numai cu liftul, care nu s-a defectat niciodată.

Mi-aduc aminte când redactorul șef a înființat orele de audiență, a primit aprobare de la *mai marii zilei* să officieze așa zisa activitate într-un spațiu – o sală de ședințe a Organizației UTC regionale, situată la parterul clădirii, cu intrare directă din stradă.

Domnul Eugen Constant venea la mine cu nelipsitul lift. Era , din fire, foarte sensibil, îmbrăcat îngrijit, cu lavalieră, aducând texte bătute la mașina de scris. Știa destul de bine ce înseamnă gazetăria. Editase două reviste cu vădită tentă...zonală: „Strigătul oltean” (1929) și „Provincia literară”, apărută în perioada 1938 – 1942.

Creația lirică a lui avea o crustă vetustă, rimă și ritma într-o tonalitate tipic tradiției pe care a întreținut-o, în bună parte revistele „Viața românească”, „Gândirea”, și puzderia de sateliți ai acestora.

În foarte puține cazuri i-am acceptat și poezii (nu poeme !) cu vădită tentă socială. Erau bine scrise, din punct de vedere prozodic, față de cohorta de corespondență politică și acribioasă pe care o primeam.

Se răsturnaseră vremurile nesperat de mult, nu pe anunțate, ci într-un mod radical. Doar fusese Al Doilea Război Mondial !

Un volum al său, din 1943, s-a intitulat *Elanuri răstignite*. Ca peste câțiva ani, (în 1973), un alt volum, chipurile de adeziune, să poarte titlul de *Vibrații republicane*. Așa a gândit că mai poate zili un scriitor, venind din celălalt ...timp.

347.

Locuiește acum la Craiova. A fost ultimul ambasador al României în misiune diplomatică, roșie, în Franța. A rezistat cu mult stoicism nenumăratelor presiuni cetățenești și politice, refuzând să locuiască alături de fiul său, în București.

A trăit la disperare moartea celor două ființe dragi : nevastă și fiică. Fiindcă a fost credincios , cu asupră de măsură, Dumnezeu l-a întărit să supraviețuiască tuturor vicisitudinilor vieții (n. 31 ian. 1930). În 2020, devine nonagenar. Doamne ajută !

Invoc sprijinul divin pentru prelungirea vieții lui Petre Gigea, fiindcă scrisul său, risipit în atâtea scrieri – peste 50 -, orientate tematic în cele mai variate domenii ale vieții, sperie pe un profan al domeniilor scripturale. Nu prin numărul lor mare și nici prin diversitatea înregistrată (fizic) , cât prin timpul acordat diferențiat fiecărei scrieri. Și dacă mai adăugăm – n-avem încotro ! – că omul a fost în permanență implicat , cu voie, fără voie, de nevoie, în viața socială și politică, la cel mai înalt nivel. Indirect, a trebuit să ia decizii și hotărâri de care, ulterior, să se țină seama în mod legal.

Dacă s-a stabilit, mondial, internațional, universal ș.a.m.d. că timpul se măsoară în ore, zile, luni și ani, cum Dumnezeu s-a făcut că energiile omului acestuia să fie des solicitate, încât par nepuizabile. Cu atât mai mult să nu fie înlăturate sau amânate călătoriile. Nu mai pun la socoteală...viața de familie !

Mi-aduc aminte că fiind la Craiova, m-a sunat cu diplomatică deferență de a merge la casa părintească de la Goicea, pentru a cinsti memoria părinților săi.

Invitația a fost adresată și altor oameni de cultură și scriitori, toți însă având rădăcini țărănești, toți însă lăsându-și opincile dincolo de bariera orașului.

Desigur că fiind impresionat de primirea făcută, într-o sală de cămin cultural, extrem de spațioasă, am spus și eu câte ceva despre rolul culturii, al învățământului cu precădere, fiindcă erau foarte mulți elevi în sală, și despre dezvoltarea omului ca ființă pe scara biologică a devenirii.

Primarul Ion Petria a găsit cu cale să-mi redacteze o Diplomă de *Cetățean de Onoare al Comunei Goicea*.

348.

Un vis în noaptea spre Sfântul Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei făcătorul de minuni.

Știam, că doar d- aia m-am făcut ...intelectual ,să cred că visele sunt proiecțiile noastre de împlinire a speranțelor. Uneori, inconștientul este răspunzător de visele noastre, ne-o spune faimosul S. Freud. Din câte intuiesc, în toate școlile și facultățile de psihologie din Europa, numele și lucrările lui sunt cunoscute și studiate. În America, există chiar o universitate care-i poartă numele .Ele ne poartă pe unde vrem și nu vrem, doar de asta ne ține în priză și rațiunea; conștientul, pe nesimțite îl delegă, socotindu-l ... de încredere. Nimeni însă dintre noi muritorii nu l-a reclamat că își face de cap cu noi toți. Chiar ne creează iluzia unei vieți normale, a unei mișcări pe care o vedem. Ba noi înșine am provocat-o și, culmea, acum, fiind postura poruncită de inconștient devenim simplii executanți.

Deci iată visul, așa cum l-am recompus în ziua de Sf. Nicolae:

Eram în Craiova – deși eu sunt în America ! - Se zvonise peste tot că țara noastră este vizitată de un Împărat Arab. Și acel demnitar alesese să vadă Craiova. Eu eram prin zonă, adică în grădina Minerva. Se adunaseră mulți locuitori ai orașului care nu aveau voie să se apropie de înalții oaspeți în număr de 6-7 . Ei se distingeau de toți ceilalți prin îmbrăcămintea albă-albă și prin mustățile negru-corb. M-am dus și eu mai aproape de ei, fiindcă apucaseră să se sfătuiască de câte ceva, strânsi ciopor.

Câțiva de ai noștri îi gardau, fără să primească vreun ordin sau vreo indicație în această privință. Mi-aduc aminte că apropiindu-mă de ei, am dat peste un român care dincolo de o balustradă vindea pâine rotundă, mare și caldă. Mi-a întins și mie una, cerându-mi 18 lei și 22 de bani . La care, nedumirit, am ridicat vocea, în semn de obiecție. Și m-am trezit.

Am reconstituit totul, din viața zilnică. Iată ce am constatat. Cu mult timp în urmă, poate mai bine de patru-cinci ani am scris despre un roman al unui scriitor francez Michel Houllbek - *Supunere*. Distinsul atrăgea atenția că vestita instituție de învățământ superior a fost cumpărată de un grup de magnați

ai petrolului din Arabia Saudită. Că într-un semn civilizată de adio, noii stăpâni ai Universității au dat o agapă, pentru tot personalul didactic și administrativ. Și-au venit, cum altfel ?, decât îmbrăcați în alb și cu beteala neagră în jurul capului.

Așadar, prima enigmă elucidată.

Dar iată cum creierul a păstrat ascunsă... culoarea. Venind la Craiova, însoțindu-l pe „împărat”. Dar ei, saudiții n-au în nomenclatura lor statală un asemenea rang, au funcția de șeic, uns cu alte determinante. Cea de împărat o au persanii, cei din Iran. E drept că am văzut și eu un împărat – pe Mohamed Reza Pahlavi Ariamer, când eram student, la București, l-am aclamat, când a trecut pe Bulevardul 6 Martie (așa ni se spusese, căci era într-o mașină decapotabilă, stând jos, în spatele șoferului, și a unui aghiotant).

Cât privește pe omul care mi-a vândut pâinea – mare și pufoasă...

Relatez , aproape jurnalier. Cu o zi în urmă, fusesem la cumpărături cu soția și ginerele meu. Eu am vrut să iau o pâine mare, feliată, ca s-o scutesc pe dânsa de un efort – de a face pâine în casă. Să notez pentru cititorul dornic de ... curiozități. Eu am acceptat să mai vin în America dacă vine la Londra ginerele nostru să ne ia... să mă scutească de numeroasele obligații pe care le facem cu organele vamale (peste 21, obligatorii - pașaport, viză, discuții – limba noastră de lemn este mai mereu în opoziție, și treceți la security, ore întregi până vine un translator, dacă vine !).

Nefiind eu deținătorul dolarilor – am lăsat-o pe Doamna să aibă un asemenea atribut, cred că de peste zece ani, și sunt măcar liniștit – Bruma de pensie o schimbăm în dolari, ca să avem și noi partea... de vină la cheltuieli, sau pofte !

Și cum n-am luat pâine de la Molul obișnuit, azi noapte în vis, creierul prin înlocuitorul său la comandă, m-a provocat și mi-a arătat...satisfacția.

Am arătat de-a fir în păr cum viețuim în imperiul necunoscut al creierului nostru. Și când te gândești că talmăcitori ai viselor, precum S. Freud și C.G. Jung ne-au spus că visele durează doar câteva clipe, secunde. Iar noi ne uităm la ele povestindu-le ca la niște realități vii. Numai că ele sunt emanații ale creierului nostru. Deci au personalitate, poartă amprenta persoanei care suntem. Uneori, pretindem ca ele să mai dureze – dacă sunt și plăcute.

De regulă, copiii visează frumos și mult - carnea pe ei crește cel mai mult când ei dorm. Îi și surprindem că încep să rădă. Copiii autiști - copii de cristal, cum le spun specialiștii, mai ales cei care nu pot vorbi, deoarece acolo, în creier, nu s-au făcut conexiunile la timpul potrivit – de ce ? cum ? – i-am văzut râzând cu toată ființa lor. Le jucau ochii în cap, când trăiau astfel de bucurii personale. Emiteau câteva sunete guturale și țopăiau ca maimuțele. Erau stări de febricitate pe care numai ei le știau rostul, dimensiunea. Adică durată. Asta e și cu visele – la un om sănătos care și visează. Nu se cunoaște încă periodicitatea lor. Cu atât mai puțin, la autiști. Avem în familie un caz anume. S-a dezvoltat pe lângă ai săi, zi de zi și ani buni, când împlinind 17 ani, a devenit și frumos, corpulent. Și-a asumat creșterea sub privirile mamei lui. O mai ajută în treburi gospodărești pe Doamna mea.

349.

Am crezut un timp că pot face chiar un roman dintr-o situație – pentru mine, inedită - , mai cu seamă că o plasam într-un mediu universitar, pe care, să nu vorbesc cu păcat, îl cunoșteam destul de bine. Azi așa, mâine, tot așa, până situația s-a estompat ca un val de fum sau de ceață, tot aia este (mă exprim mai lejer ori mai liber, gândind că fiind un subiect mai hazliu, mă pot exprima și mai ...așa !

Despre ce este vorba, dacă voi fi convenit...cândva, că majoritatea acestor *flash-uri* conțin sau exprimă adevăruri ori întâmplări verificabile în substanța lor de bază.

Cum noi, din perioada 1959-1964, am fost zece grupe de studenți – 401/410-, cam 25, 30 de tineri imberbi în fiecare grupă, cu toții împărțiți în serii, întâi și a doua, din ce rațiuni, unii erau în ... și alții în...

La căminul studentesc, din Str. Doamnei, nu departe de Ministerul de Finanțe, eram destui și tot cam atâția, mergeam la cantina din Pasajul Victoriei.

Așa am reușit să ne cunoaștem și mai bine, ba să ne împrietenim peste timp.

Voi relata, povestind următoarele :

. erau doi băieți din anul nostru – unul din seria întâia, mai mare decât noi, cu zece-unsprezece ani. Să-i zicem Calapodescu Gh. Nicolae. Celălalt, din seria a doua, Mihai Strungaru. Primul provenea din M.A.P.N., fiind acolo propagandist la un batalion de artilerie, cu gradul de căpitan.

Cum și de ce amândoi au fost povățuiți să vină la Filologie, nu știu. Știu doar că primul era căsătorit și sta cu soția la Ploiești. El era din București, fiu de ceferist. Cum timpul zboară (oare ?) cei doi s-au înțeles așa de bine, încât au hotărât să-și întâlnească nevestele, ca să se vadă dacă și dânsese au aceeași ardoare de prietenie, ca și soții lor, să devină și ele prietene.

Am uitat să spun cititorilor mei că Mihai Strungaru era căsătorit cu o tânără inginer horticol, destul de chipeșă și muncitoare în toate ale unei gospodării. Numai că nu făcuse nuntă. Tot amânaseră aproape *sine-die*. Și trecuseră ani buni, „până vom avea banii noștri”. Nu vroiau sub niciun chip să-și îndatoreze părinții.

Zis și făcut. Ani de zile au ținut-o așa.

Mi-aduc aminte că la întâlnirea de zece ani, de la terminarea facultății – agapa a avut loc la „Intercontinental”. Nu știu câți franci au dat fiecare, dar ne-am simțit foarte bine. Desigur că am invitat și pe profesorii noștri. Așa se obișnuiește și așa am procedat și noi.

Lux în toată regula !

De unde, până unde atâta trecere ca să facem noi, neica nimeni !(vorba vine!) agapă la o asemenea ...locație ?!

Răspund : câțiva colegi și-au pus galoane și stele (pe atunci acestea erau la mare căutare, unde mai pui că unele frumuseți de fete se numărau printre preferatele celor cu câte o stea mare sau două, de ce nu ?, dacă erau cu fir strălucitor de mătase ?

Cei doi și-au vorbit și de posibila nuntă din toamnă - în ce vară, în ce an, anii trec ca apa!, vorba poetului Topârceanu. Cum de atunci au mai trecut ceva ani, Domnul Mihai Strungaru, s-a trezit în curtea părintească de la Moțăței cu Nicu Calapodescu venind de la București cu un cadou substanțial pentru nunta care a fost amânată peste două săptămâni...

...Am dat în vileag cum s-a destrămat o prietenie din lipsa de comunicare reală și la timp. A o interpreta după atâta vreme trecută de la ...consumarea faptei, ar fi ceva superflu. L-aș coborî într-un derizoriu nepermis. Cu atât mai neimportant, cât vine din partea mea care mă pretind așa și pe dincolo.

350.

Între cărțile în limba română, aduse în America pentru sejurul acesta – sper să fie ultimul, fiindcă împlinind 80 de ani la 29 septembrie 2019, în România, am constatat că mă mișc mai greu, picioarele nu mă mai ascultă, primesc comanda de mișcare mult mai târziu , și atunci produc un fel de inutilitate Ș.a.m.d.

Ei, între cărțile tipărite în românește, aveam una, în cadrul departamentului de *literatură universală* – căci alte departamente vizează *literatura română* (iar alfabetic, cărțile așezate pe două rânduri), *lingvistică*, *limbă română*, *stilistică*, *folclor*, *carte didactică*, *istorie*, *religie*, *colecții*, *jurnalism*, *dicționare* etc.etc.

Am avut „cândva” ideea de a colecționa din toată presa cultural-literară toate materialele care erau rezonante scriitorilor români și universalii. Le-am decupat , scriind pe fiecare-n parte titlul ...gazetei, nr., data, pagina . adică tot „harnașamentul” critic trebuitor unei informații complete.

Așa că, luându-mă cu vorba - căci la urma urmelor, *flash-urile* mele , ce sunt decât o formă civilizată de a ține pe ipoteticul cititor de vorbă, dându-i impresia că nu și-a pierdut timpul decât în mod plăcut. Ba, mai mult, și-ntr-un mod folositor; a cunoscut un Om și câte ceva din viața lui. Deoarece mărturiile lui sunt scene adevărate *de cum a fost și pe unde a fost*.

Acum zicea că a luat din Biblioteca sa o carte intitulată *America*. Nu știa că Franz Kafka are și scrieri minore. Eu aveam cultul celor două romane – *Procesul* și *Castelul* . Pe moment , nu realizez dacă ele s-au bucurat de aceeași vogă pe care au avut-o în întreaga Europă – *Procesul* (1914-1915), tipărit în 1925, iar *Castelul*, tipărit în 1927, deci postum (autorul, trăind între 1883-1924).

Și acest text, intitulat *America*, se dorea a fi tot un roman , numai că fiind neterminat, a rămas așa ...Și așa a și intrat în posteritatea autorului.

Am aflat că între anii 1912-1913, mai are o scriere, intitulată *Verdictul*.

Traducătorii acestei cărți - Pop Simion și Erika Voiculescu- au publicat cartea în 1970, la Editura Univers, din București, editură destinată publicării de cărți ale lumii din afara granițelor țării.

Cum cartea trebuia să aibă o copertă, dar fiind vorba de America, neavând, probabil, la îndemână o fotografie a Statuiei Libertății; fiindcă relațiile României cu USA erau unele între altele, deloc firești, deoarece America era percepută la noi ca un bastion feroce al capitalismului, cum să pui pe copertă, totuși, Statuia Libertății, fiindcă era vorba de un scriitor austriac cvasi cunoscut în lume – suntem în 1970! – i-au admis unui domn, Damian Petrescu, ca să facă ... un Desen. El este atât de întunecat – se înțelege că este negru în conturul stelei de la capul statuiei. Fondul galben, al copertei, mărginit de scrisul în negru al *Colecției Meridiane*, în partea de jos, numele lui Franz Kafka, scris cu literă de roșu aprins. Toate la un loc au înlăturat suspiciunile posibile care le-au permis editorilor, ce nu apar pe nicio pagină, să-și anunțe alte trei apariții de pe piața editorială. Și încă alte trei cărți, aflate sub tipar (purtând titluri cam în dungă, cu autori de faimă europeană: Robert Musil – *Trei femei*, Johannes Urzidil – *Ziarul elefanților*, Franz Werfel – *Povestiri despre două lumi*). Așa că pe întinsul întregii coperti a patra să fie tipărit un text critic, semnat Max Brod: *Kafka se pricepe să dezvăluie pretutindeni lumina tănuită. Ai impresia că descoperă o mare însoțită cu valuri ce sunt fășniri de lumină și în fața căreia trebuie să închizi, orbit, ochii, pentru a te adăposti la umbră.*

Deci, slalom printre *cărămizile roșii* ale timpului!

351.

Mă surprind uneori, bine că sunt destul de puține asemenea momente, că sunt narcisist. O anume parte a fizicului meu, îmi apare mai proeminentă. De undeva, din necunoscut o evidențiază ai mult, de parcă aș fi la fotograf, ba nu, în fața unui pictor de șevalet și trebuie să-i pozez, așa cum am convenit cu mult înainte de momentul acela. Iar eu, ca un neînțelegător, îmi schimb poziția. Nu numai de pe o parte pe alta, ba chiar și brațele, poziția acestora. Iar dacă stau și mă gândesc mai bine, nu sunt și eu creator de mai mari sau mai mici universuri, cu atât mai abilități că sunt epice?!; dacă mi se tulbură unul din acestea, nu zic și eu ca Arhimede unui soldat roman, ajuns în Siracuza, dar ale lui erau niște figuri geometrice...desenate pe nisip, la marginea unei ape: *Noli turbare circulos meos!* („Nu strica cercurile mele!”). Este un avertisment adresat celor care încearcă să ne distragă de la preocupări importante.

Dar mi se spune de către unul din acești troglodiți că eu scriu mai mult critică literară. Că aici nu-ți trebuie imaginație! Tu lucrezi cu materialul clientului!

Ei, ei, taică – pot să-i spun așa că doar am împlinit 80 în al an – că doar eu te chemasem ca să vezi pe viu cum crește flacăra vârstei dornică de înălțimi peste capetele tuturor? Oare și acesta este un act de narcisism când vrei să crești?

Mi-aduc aminte din lecturile mele că Mircea Eliade a avut o proză intitulată chiar așa *Un om mare*. Și un năbădăios de critic literar i-a găsit un clenci politic – că toată scrierea e legionară, adică, scriitorul a vrut să sugereze o evoluție a mantalelor verzi în acțiune! Eu nu cred că mi-am însușit o asemenea opinie, vizibil tendențioasă, speculativă și deloc viabilă.

Revin la narcisismul meu. În niciun fel, facial. De la miticul *Narcis*, omenirea, care a căpătat mai multă rațiune, nu-și mai ascunde fața într-o găleată cu apă sau în vreun lac anume și apoi coboară ca să se îmbrățișeze. Sigur că poate s-o facă dar nu se mai cheamă iubire de sine, ci suicid. Omul a trecut de pragul ființial al luminii, îmbrățișând întunericul veșnic. Care există și pe pământ – într-o încăpere, într-un spațiu închis, în care n-ai niciun reper de orientare. Dar în cap există ideea de a ieși dintr-un spațiu concentraționar. Care este altceva. Chiar dacă aici îți dai cu degetele-n ochi. Rușii îi zic „tâma”.

Toate sunt forme ale viețuirii noastre pe pământ prin care trecem sau nu. Numai mișcarea noastră în spațiu poate să confirme spusele mele.

352.

Tot încerc de mai bine de o lună de zile, de când am venit în America, la fiica mea, Simona, să pun pe hârtie o întâmplare, *întâmplătoare*, ce mi-a fost dat s-o trăiesc întocmai. Fac o paranteză, strict necesară, să-i explic virtualului cititor al acestor *flash-uri*. Că eu sunt un înrăit dascăl al folosirii derivatelor din același trunchi etimologic. Îl taxez „pe mnealui” ca pe unul cu sărăcia de cuvinte la purtător sau îl echivalez cu o ștrangulare a vițelului nou născut cu propria-i placentă!

Am văzut greșeala și m-am întors s-o remediez, s-o repar. Recunosc că, într-un târziu, am apelat la gândul meu, întotdeauna integru, fiindcă n-a dat greș, zicând calmează-te, că nu s-a pierdut nimic. Totul este în casă. Mai încearcă odată! Degeaba. Reiau.

Apelez la eliminarea sau înlocuirea unei forme, prin procedeul sinonimiei. Nu se poate nici așa. Cuvântul care trebuie să rămână totuși este ...întâmplătoare. Iată să povestesc cum s-au petrecut ... lucrurile (ah, șabloanele de limbaj până și în avion le 10000 de metri! De, ființă muritoare!).

Deci, având fiecare dintre noi, pasagerii, un ecran micuț în față, ca să ne mai scoată din gândurile noastre ... de acasă, aveam libertatea să căutăm și să fixăm pe acel ecran ce consideram că ne mai poate destinde. Eu aveam ochelarii de televizor în geanta de mână, care era deasupra capului. Și fiindcă n-aveam unde să-i pun, în vreun buzunar ceva, nu i-am luat de acolo. Cum aveam timp liber berechet, mă uitam numai înainte. La un moment dat, vecinul din față a găsit, sau a pus o casetă, un film cu desene animate.

La început, am refuzat să mă uit, gândindu-mă că sunt ...om bătrân și că n-am dat încă în mintea copiilor.

Până la urmă, am urmărit, peste umărul vecinului, întreg filmul cu desene animate. Cum va fi fost începutul

lui, nu știu. Eu îl voi povesti, în zigzag, deoarece îmi voi presăra povestirea, așa cum a fost întâmplarea. (Iată că am recuperat și pe acest cuvânt... rădăcină (Eu îi dădeam etimologie latină, numai că Thodor Hristea, nici n-o duce, nici n-o întoarce, și precizează că e cuvânt compus – *în + tâmpina* (în prepoziție simplă, indică interiorul spațiului unde are loc o acțiune, unde se află ceva, spre care are loc o mișcare).

Refăcând, același etimologist convine că „probabil lat. (neatestat) *intemplare*.”

Acum, povestirea de unde am văzut-o eu.

Un deșert african, tot felul de animale. Între ele, un leu spre îmbătrânire, urmat de fiul său. Este de bănuț că mama acestuia fusese vânată sau căzândă în luptă directă cu vreo familie rivală. De aceea, responsabil de creșterea urmașului rămăsese numai tatăl. Pe măsură ce trecea timpul, tot mai des poposea și-n ograda lui – căci era de neînlocuit.

Cei doi, tatăl/ fiul trebuiau să treacă dintr-o parte în alta a unui munte. Era și-o vale, dar prea lungă și prăpăstioasă pentru slabele lor puteri.

Tatăl escaladează totuși muntele, numai să mai dea o lecție de bărbăție fiului său. Dar când să ajungă în vârful de sus al muntelui, îl vede un confrate, pus acolo, parcă înadins. Îi dă o labă și se prăbușește în prăpastia văii, sperind pe toți aceia care se încumetaseră să traverseze fără să întâmpine obstacole.

Pentru un timp, toate animalele care se temeau de leu, l-au crezut că nu este mort, că este o prefăcătorie, pentru a adormi vigilența tuturor. Numai decît, jupînul se ridică din aparenta amotire, ca vulpea din carul cu pește, din povestirea lui Creangă – va fi auzit și citit leul cu pricina de pățania cumetrei. Mai știi ?!

Leul – fiu văzuse cum murise tătâne-său chiar sub privirile îngrijorate ale lui. A hotărât, pe loc, să treacă la răzbunare. Unde ? decît la poalele muntelui. S-a privit deloc îngăduitor. Și-a văzut cît îi crescuse coama, unghiile, privirea cît îi devenise de fioroasă. Numai decît, trebuia să-l distingă pe ucigaș.

Treceau antilope, zebre gnu, până și girafe. Oare ce căutau aceste gături lungi, căci frunzărie găseau și dincoace de Muntele Roșu.

Nu pot să mă pronunț câți metri de piatră să fi avut acest masiv, căci mai greu se strecurau animalele ca să ajungă dintr-o parte în altă parte. Peste munte era altceva. Animalele de stepă nu-și adaptaseră copitele la urcușuri și coborâșuri. Mai mult exersaseră prin nisip și ceva pietriș. Ele se nevoiau numai așa să scape de mulțimea de ochi care le pândeau la orice adiere de vânt ori la orice înălțare de nisip deasupra unui stat de om.

Între personalul numeros, fugărind dintr-un semn de avertisment natural sau din cauza turmei de elefanți în căutare de apă, puilul de leu să-l numim Gălbiorul, a zărit chiar un cuplu, curios de vreo explicație. Un facocer avea la mansardă, ditamai exemplarul de suricate. Să fi fost ea, căci prea se zbunguia într-una mai mult sta pe picioarele dinapoi într-un echilibru perfect... iar stăpînul „șaretei” mergea bățos printre celelalte animale. Nicio grijă pentru cel care era în landoul său.

Gălbiorul privea mirat de ce i-au văzut ochii. Cui să-i spună ca să fie și crezut ? Pentru asta trebuia să-i explice de ce este el aici ca observator federal ! Cui îi va raporta rezultatul misiunii sale ?

Ce se va întâmpla după acest moment ? În lumea animală a stepei, în primul rînd!

Cine va duce povestirea până acolo ?

Cine ???

Partea a doua a povestirii, croită pe spinarea aceluiași personaj, plus altele de umplutură epică, ne arată că nevoia este cel mai indicat prieten. Cu condiția să fie chemată și ea, strâmtorată, nevoită să accepte.

Nu întâmplător puteau să înghețe de frig – cei trei traversând muntele prin Valea Plîngerii. Aci se opriseră facoceul și oaspetele lui, care dărdăia din toate încheieturile dacă nu-l lua în custodia lui Gălbiorul. Prietenia lor nu va dura decît până mâine la amiază.

Atunci când leul a zăbovit prea mult în așteptări pentru a se bate cu ucigașul tătanelui său. Și venindu-i o foame de lup, nu i-a venit greu să neglijeze ditamai carnea de porc. Iar pe frățiorul Francisc, căruia i-a pus o labă pe căpșorul lui, tocmai când privea în zare să vadă pe leul ucigaș, spunându-i doar atât :

Ca să ștergi putina, trebuie să stai mai întîi în ea !

Fie ca „ofranda asta s-o am pentru zile negre

Sper că vor veni cît mai tîrziu !

Și a închis tolba.

Nu știu dacă era la oblînc sau chiar îl avea acolo și, nu-și mai aducea aminte.

Ce vă pot spune cu siguranță că eu am văzut toate animalele în mod clandestin.

Mai am și altele nevăzute încă.

(Joi, 14 dec. 2019, Allgonquin, ora 13)

Daniel CORBU

Scurtă prezentare:

- S-a născut la 7 aprilie 1953, în Tîrgu Neamț, România
- Membru al Uniunii Scriitorilor din România, din 1990
- Absolvent al Facultății de Litere, secția română-franceză, Universitatea București, promoția 1983
- Doctor în științe filologice, cu o temă despre *Rostirea postmodernă*, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, 2007
- Organizator, începând cu anul 1984, al *Colocviilor Naționale de Poezie de la Tîrgu Neamț*, unde au participat aproape toți poeții importanți ai generației '80, din care s-au desfășurat zece ediții

Debut: „România literară” (1979)

- Colaborează cu poeme și eseuri în revistele „*Amfiteatru*”, „*Cronica*”, „*Luceafărul*”, „*Tribuna*”, „*Ateneu*”, „*Dacia Literară*”, „*Poesis*”, „*Convorbiri literare*” etc.
- Traduce pentru reviste și în volume din Cioran, Roland Barthes, Daudet, Mérimée, Paul Valéry, Jabès, Michaux, Elytis, Borges, Jacques Le Goff ș.a.
- Prezent în antologii de poezie din țară și străinătate
- Din 1998, stabilit la Iași, este muzeograf literar, director adjunct și director la Muzeul Literaturii Române Iași.
- Din 2004 este directorul fondator al revistei de experiment literar „*Feed Back*”, președinte al Asociației Culturale „*FEED BACK*” și organizează, începând cu 2006, *Festivalul Internațional de Neoavangardă*, *Festivalul Internațional de Poezie „Grigore Vieru”* (11 ediții), *Serile de poezie de la Vânători-Neamț* (11 ediții) și alte manifestări de nivel european în favoarea literaturii și culturii române.

Dintre numeroasele volume de poeme publicate, amintim: *Intrarea în scenă* (Albatros, 1984), *Plimbarea prin flăcări* (Cartea Românească, 1988), *Documentele Haosului* (Panteon, 1993), pentru care primește Premiul Asociației Scriitorilor Iași și Premiul *Poesis* pentru cea mai bună carte a anului 1993, *Duminica fără sfârșit* (Axa, 1998), *Cartea urmelor* (Junimea, 2001), *Evanghelia după Corbu și alte poeme* (Princeps Edit, 2006) – Premiul Uniunii Scriitorilor din România, filiala Iași, *Eonul Marelui Desant*, antologie, ediție critică (Princeps Edit, 2009), *Poftiți, Domnule Kafka!* (Princeps Edit, 2010), *Viața de fiecare zi la Iași pe vremea lui Daniel Corbu povestită de el însuși* (Ed. Feed Back, 2010), „*Manualul Bunului Singuratic* – antologie de autor -1984-2016 – (Editura Cartea Românească, 2019), *Scrisori către cei singuri* (Editura Junimea, 2019).

Cărți de proză:

- *Douăzeci și una de fantasmagorii în ritm de blue-jazz* (Ed. Cronica, 2001),
- *Urmele lui Dumnezeu și alte povestiri* (Princeps Edit, 2009),
- *Piatra de eol și alte povestiri* (Princeps Multimedia, 2015),
- *JANUVIA – Romanul ascezei* (Princeps Multimedia, 2017)

Dintre numeroasele cărți de eseuri, amintim:

- *Generația poetică '80 în cincisprezece portrete critice* (Junimea, 2000),
- *Intimitatea publică a poeziei – șapte eseuri despre comportamentul liric* (Princeps Edit, 2002),
- *Neoavangarda românească* – (Ed. Feed Back, academic, 520 pag., 2008),
- *Postmodernism și postmodernitate în România de azi* (Princeps Multimedia, 2013),

Multe dintre cărțile lui de poezie i-au fost traduse și tipărite în țară și în străinătate.

Este prezent cu poeme în reviste, antologii sau cărți de autor în Franța, Germania, Slovacia, China, Lituania, Serbia, Anglia, Canada, Republica Yemen, Italia, Ungaria, Suedia

Despre cărțile sale pot fi citite cronici tipărite de: Gheorghe GRIGURCU, Marin MINCU, Florin MUGUR, Traian T. COȘOVEI, Nichita DANILOV, Ion Bogdan LEFTER, Ioan HOLBAN, George VULTURESCU și alții

Este prezent în Dicționarul general al literaturii române – Academia Română, Editura Univers Enciclopedic vol. 2, 2015;

Două monografii i-au fost dedicate

Pentru întreaga activitate literară, Președinția României îi conferă, în 2004, **Medalia Ordinul Meritul Cultural în Grad de Cavaler**, iar Președinția Republicii Moldova **Ordinul Cultural Mihai Eminescu**, a doua medalie ca importanță în stat (2011)

Marele Premiu și Trofeul Festivalului PRIMĂVARA EU-ROPEANĂ A POETILOR, 2019

Academia Română îi conferă în 2011 PREMIUL „MIHAI EMINESCU”, considerat cea mai înaltă recunoaștere în România pentru opera unui poet român

ȘAMANUL

„Această lume fără slavă
Ce se opune marelui Nimic”
Faust al lui Goethe

De-un timp toți vor să le ghicesc viitorul
dar de fiecare dată uită
că în el se ascunde și moartea.
Despre mine ce vă pot spune
când deja ați aflat că sunt
martorul orb
preamărind labirintul drum
al eșecului
SUNT ȘAMANUL ASCET CE-ȘI DUCE LA
AMANET
TOATE NOPTILE ALBE
ȘI CEL CARE-AȘEAZĂ TABLOURI SENINE PRIN
GRĂDINILE SPAIMEI.

Zilnic întruparea nimicului îmi scîncește la ușă
zilnic mîngîi un trecut dolofan
supraponderal și apatic
și ca nimeni altul recunosc
degringolada și treptele răbdării
clipele amorțite-n regret
aerul tremurat din mijlocul rugăciunii.
TOȚI VOR SĂ LE GHICESC VIITORUL
DAR DE FIECARE DATĂ UITĂ
CĂ ÎN EL SE ASCUNDE ȘI MOARTEA.

PRIN URECHILE ACULUI DUIOS CĂMILA TRECEA

Doamne, nu tulbura apa fîntînii
în care m-am oglindit ani la rînd!
Pentru că nici acoladele nici stressul nimicului
din tirbușoanele nopții
nici luna uitată pînă tîrziu
în pahar
nici vreo gloriolă amanetînd metropolele lumii
(pe lîngă care minunea de la Cana Galileii

pare un scîncet)
n-o tulbură.
E ora astrală în care
vin semne din capitala unui blestem.
Se poate prinde-un atom dintr-o clipă
de geniu o strigare de gînd ieșit din
canonicul rînd.
Printre ne-nțelese euhrastii văd îngerul
și aspectul copulativ al verbului
a fi ființă.
Cui îi pasă că zac în zădărnicii
ca o icoană uitată prin ierburi.
În fiecare noapte
visez niște caravane-n deșert.
Nu vreau să uimesc.
Acesta e chiar
SFÎRȘITUL.

ȘAH ORB

O, Feodor Dostoievski, în paginile tale apune luna
și răsare Moartea!
Osîndit ca și tine
probez labirintul și deșertul barbar
apoi strig:
DACĂ NUMAI PENTRU ATÎT AI FĂCUT OMUL,
DOAMNE,
E PEA PUȚIN!
Apără-l, Doamne, pe prietenul meu mort de fericire
pe cîmpurile sintaxei,
pe actorii așteptînd replici și gesturi suflate din
culisele lumii!
Ocrotește-i, Doamne, pe fumătorii de marijuana
pe cititorii în stele
pe bețivii din gări și din porturi modelînd
norii magelanici ai depărtării!
Apără-i pe artiștii boemei, cei alunecați
în alcooluri
și nu te bucura cînd vezi cam li se chircește
steaua
și cum li se usucă trecutele gloriei!

Apără-i, Doamne, pe rătăciții în inima mea!

LAPIDARIILE SAU DESPRE SÎNGERAREA PĂSĂRII ÎN ZBOR

Motto:

*„Lumină de la fiecare ieri
Primit-au unii ca să poată merge
Pe drumul plin de pulbere al morții”
Shakespeare*

Aproape totul despre mine am spus.
uneori prea amănunțit
fărîmițat pînă la fleacuri.
Alteori câte-un pretins adevăr și chiar
amintiri din ferecate infernuri și precum
micile așchii din stîncă muntelui
luminate frînturi din misterele spațiului
lăuntric.

APROAPE TOTUL DESPRE MINE AM SPUS
chiar și sîngerarea păsării în zbor
mi-a răsărit în cuvinte
numai Moartea cea nedezlipită ca umbra
n-am putut s-o descriu. Numai moartea
n-am putut s-o descriu.
Acum încremenit între da și nu
ce-aș mai putea să adaug
cînd lumea e un lung coridor

de surîsuri fragile
iar în feericul sat planetar
pe lîngă mine defilează
atîta stress și atîta disperare la liber.

LECȚIA DE ABIS

Prea târziu ai venit fericire
prea târziu ai cântat întomnata mea carne!
Aici unde se-amestecă minciuna cu plînsul amar
și în orice om un Petru se leapădă
am putea asculta împreună mezza-voce a
lamentației
am putea decripta istorii sigilate
sau vedea cum se vinde schimonosita
legendă a legendei
și se recondiționează bandajele istoriei.

Sunt cel ce aprinde ruguri de vorbe.
Poți privi mîna care scrie și mîna care cerșește
lumina
și aripile de ceară topindu-se-ncet
și mîna aruncătoare de pietre
de ținut moartea la doi pași mai încolo.
Cui să-i pese că am în așternut o icoană?
După draperii același teatru cu păcate egale
aceeași lună subțiată de plopi.
Iar de va apărea celălalt
se va-mpiedica de ferestre.

POEMUL PERIPATETIC

De ani și ani plimb pe străzi
ideea unui poem
de parcă mi-aș plimba propria-mi moarte.
Deseori prietenii vorbesc
înșirînd verzi și uscate despre glorie
sex sau politică și nu-i aud.
Poemul nescris zumzăie în urechi
și mă scoate pe străzi
întru în bodegile unde altădată
prezidam mese de prieteni.
Să luăm o bere zice Lessy, asta mai
saltă glicemia!
Luăm bem în tăcere
eu simt cum poemului încep
a-i crește solzișorii
brusc mă ridic și ies iar pe străzi
ies prin piețe aici totul se vinde și totul se
cumpără paradisul murdar poate ajunge
pînă și-n grădinile suspendate
pînă și în privirea lui Orfeu întoarsă spre
Euridice.
DE ANI ȘI ANI PLIMB PE STRĂZI
IDEEA UNUI MARE POEM
DE PARCĂ MI-AȘ PLIMBA PROPRIA MOARTE

„Cel mai de preț premiu este talentul talentului dăruit de Dumnezeu”

Prin mijlocul verii acestui an, Carmen Doreal – membră ASRAN și a Cenaclului revistei „Destine literare” – avea să îmi trimită un mesaj electronic din care emana bucuria de a-mi anunța apariția unui volum despre care, chiar dacă acum era deja tipărit, tot nu îi venea să creadă că îl poate așeza pe rafturile unei biblioteci reale. O carte pe care de multă vreme și-a dorit-o realizată și pentru care, cu siguranță, a lucrat cu atenție și grijă: un interviu cu Daniel Corbu, poetul „a cărei cititoare fidelă sunt de la prima sa carte”, cum mărturisește ea în Prefața volumului apărut la editura Princeps Multimedia – Iași, în acest an, 2020.

M-a emoționat emoția pe care o transmitea și prin voce, atunci când m-a sunat să se asigure că a ajuns la mine formatul PDF (deh, trăim în *galaxia Internet*) al cărții care a primit titlul de: „**Viața ca o carte, cartea ca un destin – Daniel Corbu despre Daniel Corbu în dialog cu Carmen Doreal**”. M-am bucurat alături de ea și i-am promis nu doar că o voi citi și prezenta într-un număr al „Destinelor literare”, dar voi planifica o lansare a volumului, la una din întâlnirile Cenaclului nostru, atât de diferit de orice alt Cenaclu. Desigur, pentru asta având nevoie de prezența lor. Sper în continuare că, totuși, la un moment dat se va putea întâmpla și acest lucru.

Oricum, dincolo de a parcurge un volum care se anunța interesant, mi-a făcut o reală plăcere să pot restabili contactul cu un vechi colaborator al emisiunilor mele culturale din Televiziune, Daniel Corbu, poet cu un talent aparte, ale cărui versuri grav-tandre au oricând un loc rezervat în paginile revistei al cărei redactor-șef sunt. Cititorii noștri, pe care i-am obișnuit doar cu texte de calitate, din orice domeniu ar fi ele, cu siguranță se vor bucura să-l cunoască sau să-l reîntâlnească pe cel care consideră poezia „*nu doar un simplu exorcism, ci o punere în legătură cu miracolul ființei, cu înalta rostire*”.

„**Viața ca o carte, cartea ca un destin – Daniel Corbu despre Daniel Corbu în dialog cu Carmen Doreal**”, un volum în care Daniel Corbu se dezvăluie, stârnit de întrebări și comentarii, de teme, nume și mituri, dezvăluindu-ne trăiri născute spontan sau după îndelungi conversații cu sine însuși și cu Dumnezeu... Dialogul instigă, de fapt, la un monolog interior, rostit cu voce tare. Gândurile sunt doar alese din cultura și modul de a vedea lumea și a o simți, întrebările nu sunt neapărat provocări, doar deschid ferestre ale palatelor de cărți și simțăminte acumulate de-a lungul vieții.

„*Dialogul e, la urma urmelor, un fenomen pe cât de fascinant, pe atât de pragmatic, pentru că poate separa masca de rolul real*”, afirmă protagonistul cărții. Dacă acest lucru s-a întâmplat, rămâne să constatați singuri, parcurgându-i paginile reale sau virtuale.

În cadrul Salonului de carte în aer liber, ZILELE RECOLTEI EDITORIALE, ediția a VIII-a, Iași, septembrie 2020, la care participă scriitori și cărți din regiunea Moldovei, **Viața ca o carte, cartea ca un destin – Daniel Corbu despre Daniel Corbu în dialog cu Carmen Doreal**, a luat Marele Premiu.

L-am rugat pe cel care a fost subiectul acestei cărți să aleagă un fragment care i se pare cel mai semnificativ pentru personalitatea sa. Și a ales Eminescu, „*modelul în absolut al oricărui poet român adevărat*”, așa cum mărturisește în paginile cărții pe care v-am așezat-o pe o masă virtuală. Gestul nu m-a luat prin surprindere, fiindcă, da, orice creator născut în „*țara mea de dor*” îl are în suflet pe Poetul nepereche și știe că, în vârful peniței lui, se află și un strop din cerneala literelor poemelor Luceafărului răsărit pe cerul culturii noastre. Și, iată, ne întoarcem la **Eminescu. Întotdeauna Eminescu.**

EMINESCU, MODEL ÎN ABSOLUT

(Un dar al Marelui Creator. A doua mare personalitate a locului după Zomolxe.
Misiunea chistică pentru poporul român.)

*Eminescu nu numai că a modificat total sensibilitatea națională,
dar i-a oferit o metafizică ce-o personalizează.*

(Daniel Corbu – *Eminescu și misiunea chistică pentru poporul român*)

Carmen Doreal: *Unul dintre articolele Dumneavoastră publicate în ultimul timp, poartă titlul „Eminescu și misiunea chistică pentru poporul român”. Credeți cu tărie că Eminescu a avut o misiune chistică?*

Daniel Corbu: Absolut. Sub acest titlu am prezentat o conferință la Congresul Mondial al Eminescologilor, Chișinău, ediția a IV-a, 2019, preluată și transformată în articol de prestigioasa revistă „Literatura și Arta”.

Am accentuat faptul că un spirit precum Mihai Eminescu nu putea să rămână în cultura română doar prin simple afirmații encomiastice de genul: „spirit tutelar”, „cel mai mare poet”, „personalitate monumentală”, „geniu național” etc. De fiecare dată trebuie făcută o coborâre în epocă, în timpul său, pentru a urmări structurile culturale existente la apariția sa, realizate de înaintașii venerați în *Epigonii*, trebuie urmărită anvergura operei eminesciene și influența ei pe o distanță de peste o sută de ani. Prin urmare, Eminescu trebuie discutat prin „*Eminescu înainte de Eminescu*” și „*Eminescu de după Eminescu*”. Găsesc o datorie de onoare să spun oricând, mai ales tinerilor în formare, faptul că Eminescu a avut o misiune chistică pentru poporul român. PENTRU POEȚI, EMINESCU ESTE UN MODEL ÎN ABSOLUT. De neîntrecut, de neîntrecut!

C. D.: *Ne-am putea imagina astăzi spiritualitatea românească fără de Eminescu?*

D. C.: Imposibil. Nu greu, imposibil! Emil Cioran se mira, acolo, în mansarda sa din Paris, Rue de l’Odeon, cum Dumnezeu a putut oferi un astfel de geniu poporului român. Și cum Cioran era un expert în declin și în dispariția popoarelor, își răspunea astfel: ***Eminescu a fost dat pentru ca poporul român să mai existe o vreme.*** Îi aprob total această zisă.

Dacă mi-ați propus să vorbim de Eminescu, așa, cu o atât de frumoasă insistență, pornind de la afirmația mea că ne este *model în absolut*, dați-mi voie să aduc mai multe precizări. Cum se știe, Eminescu își făcea apariția în momentul în care apăreau florii conștiinței de sine la români. Mulți au vorbit de influențele dinspre Hugo, Goethe, Byron, Schiller sau Hölderlin asupra textelor lui Eminescu.

Sunt firești. Sunt întâlne-rile marilor spirite într-un mare spirit. Dar ce interpret autentic al operei eminesciene, nu respectă o anume independență a geniului poetului încă din primele poeme: *Epigonii*, *Mortua est și Venere și Madonă?* Junimiștii de la Iași și intelectualii de la București aveau funcții în stat, administrau moșii, jucau stos și canastă, țineau prelecțiuni, respectau convenții, își etalau cultura asimilată în occident sau spoiala. Ei erau contemporanii unui mare neliniștit, ai unui blestemat, ai unui căutător de *adevăr și ideal*. Ultimul mare poet romantic al Europei, cum îl numea Georges Bernard Show, era conștient de geniul său și de autentica sa vocație profetică. Într-un text găsit printre manuscrisele eminesciene (o bogăție națională!), scria: „*Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor, cum soarele soarbe un nour de aur din marea de amar*”.

C. D.: *Am o idee destul de mult timp formată, aceea că Eminescu a modificat întreaga sensibilitate și viziune a românilor. Cunoșcându-vă pasiunea pentru opera marelui poet, știu că veți aduce argumente și detalii în favoarea ideii.*

D. C.: Mulțumesc. Eminescu nu numai că a modificat total sensibilitatea națională, dar i-a oferit o metafizică ce-l personalizează. El a adăugat structurii folclo-rică românești (pe care-o cunoștea ca nimeni altul, dovadă stau sutele de pagini culese din teren) rafinamentul unei înalte culturi. Și nu greșea Vladimir Streinu când spunea, pe la jumătatea secolului trecut, că opera lui Eminescu este „actul de identitate univer-sală al neamului nostru”. De aceea, așezarea sa în Panteonul marilor spirite care reprezintă spiritual popoare, Dante, Goethe, Schelley, Pușkin, Poe, nu e întâmplătoare. Eminescu vine să aducă spiritul românesc la înălțimea celui european prin învățământ, cultură, moralitate, rigoare a ideilor.

Ilustrăm și adâncim totodată afirmațiile noastre de până acum cu câteva aserțiuni semnate de doi mari exponenți ai culturii române, nevoiți la traiul în exil. Mai întâi readucem în memorie ideea lui Mircea Eliade din prefața la volumul Mihai Eminescu – *Poezii*, care apărea la Freiburg, în 1950: „*Tot ce s-a creat după el, de la Nicolae Iorga și Tudor Arghezi, până la Vasile Pârvan, Nae*

Ionescu și Lucian Blaga poartă pecetea geniului, cugetului, sau măcar a limbii eminesciene. Rareori un neam întreg s-a regăsit într-un poet cu atâta spontaneitate și atâta fervoare cu care neamul românesc s-a regăsit în opera lui Mihai Eminescu. [...] Eminescu este, pentru fiecare din noi, altceva. El ne-a relevat alte zări și ne-a făcut să cunoaștem altfel de lacrimi. El și numai el, ne-a ajutat să înțelegem bătaia inimii. El ne-a luminat înțelesul și bucuria nenorocului de a fi român. Pentru noi, Eminescu nu e numai cel mai mare poet al nostru și cel mai strălucit geniu pe care l-au zămislit pământul, apele și cerul românesc. El este, într-un anumit fel, întruparea însăși a acestui cer și a acestui pământ, cu toate frumusețile, durerile și nădejțile crescute din el. Noi cei de aici, ruși de pământ și de neam, regăsim în tot ce-am lăsat în urmă, de la văzduhul munților noștri și de la melancolia mării noastre, până la cerul nopții românești și teiul înflorit al copilăriei noastre. Recitindu-l pe Eminescu, ne reîntoarcem ca într-un dulce somn, la noi acasă.”

În al doilea rând, nu putem trece peste mai multe cuvinte exprimate în *Schimbarea la față a României* de cel mai „fără de nici un Dumnezeu” filosof român, Emil Cioran, împrumutat de noi, cum spun mereu, culturii franceze. Sper să le redau cât mai fidel: „Tot ce s-a creat până acum în România poartă stigmatul fragmentarului. Afară de Mihai Eminescu, totul este aproximativ în cultura românească. Nici unul nu ne-am lăudat cu el. Căci nu l-am declarat cu toții, o excepție inexplicabilă printre noi? Ce a căutat pe aici acel pe care și un Buda ar putea fi gelos? Fără Eminescu, am fi știut că nu putem fi decît esențial mediocri, că nu este ieșire din noi înșine și ne-am fi adaptat perfect condiției noastre minore. Suntem prea obligați față de geniul lui și față de turburarea ce ne-a vărsat-o în suflet”.

Născut nu numai cu geniu artistic, dar și cu corpuștii universalității în sânge, Eminescu a visat la acel *homo universalis* închipuit de latini și de vechii greci. Vizionar și profet, având drept bază forța limbii române și profunzimea gândirii arhaice (populare și culte), prin tot ceea ce a făcut Eminescu ne-a dat identitate și ne-a fixat un destin. Prin urmare, AVEM TOT MAI MULT CONVINGEREA CĂ EMINESCU ARE O INVESTITURĂ SACRALĂ, CĂ NE-A FOST DAT DE DUMNEZEU PENTRU A SALVA ȘI ORDONA UN POPOR. De aceea, nu credem că greșim atunci când îl considerăm pe Eminescu a doua mare personalitate a acestor locuri, după Zamolxe.

C. D.: Când credeți că a avut Eminescu receptarea cea mai mare și cum s-a creat un mit Eminescu?

D. C.: După anul 1900, datorită mai ales edițiilor Maiorescu, șapte la număr, dar mai ales în perioada interbelică, după amplul studiu *Viața și*

opera lui Mihai Eminescu de George Călinescu (1932). La acest mit au lucrat criticii și istoricii literari, dar și marii poeți posteminescieni, care și-au dat seama că Eminescu este de neîntrecut. Pe lângă edițiile Maiorescu se adăugau continuu poeme scoase la iveală de cercetătorii eminescologi, de la Pepessicius până la D. Vatamaniuc și Petru Creția.

Astfel, orice poet român apărut în ultima sută de ani în România și-a dorit, își dorește, dacă e-n viață, fătîș sau discret, un loc în apropierea lui Eminescu. Bătălia pentru locul doi, cum ne place s-o numim, s-a iscat la începutul mitizării lui Eminescu, după momentul îmbolnăvirii poetului și apariția volumului de *Poesii* (1883), adică din vremea lui Macedonski, poet și el de primă mărime, pus la colț din cauza cunoscutei epigrame și ținut așa de către profesorii cu memorie.

C. D.: Sună interesant: bătălia pentru locul doi!

D. C.: Mitul Eminescu a crescut în timp, manuscrisele din cele două lăzi purtate în spate prin toată Europa de prietenul Chibici, predate în 1902 de Maiorescu Academiei Române (gestul acestuia din urmă, fiindcă veni vorba, a fost unul compensatoriu, de iertare de păcat pentru sacrificarea „periculosului” jurnalist Eminescu – nu afirm asta gratuit, fără informații documentare – (Eminescu era pe lista neagră a Imperiului austriac încă din 1872!) au devenit cărți, misteriosul laborator eminescian dezvăluindu-se fragment cu fragment, au augmentat mitul. A existat și o culme, dacă se poate spune astfel, a mitizării, atunci când filosoful Constantin Noica l-a numit pe Eminescu „omul deplin al culturii românești”.

În perioada interbelică ierarhizările literare consumau multă pasiune. Așa s-a făcut că prin anii '30, după publicarea *Cuvintelor potrivite*, bătălia pentru locul doi a fost câștigată de Arghezi. Pe urmă de Blaga, Ion Barbu, Bacovia, care adăugau experiențe lirice originale moderne. Ați observat că am spus *adăugau*, pentru că eu cred în ideea că în cultură totul se adaugă, contrazicând astfel teoriile adamiste!

Pe acest mit s-au sprijinit atâția intelectuali români, ca să nu mai vorbim de luarea sa în folosință de către politicieni, care au știut să-i exploateze din plin toate pârgurile. De el s-au folosit și „bulbucății ochi de broască” și comuniștii, care, timp de vreo cincizeci de ani, și-au făcut sloganuri din *Împărat și proletar și Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*. În sfârșit, exploatarea poli-tică a mitului Eminescu, ar umple multe pagini și nu e ceea ce ne-am propus aici.

C. D.: Opera lui Eminescu a hrănit spiritual atâtea generații de români. Vă întreb, Daniel Corbu, credeți în actualitatea operei eminesciene?

D. C.: Pe distanța a 140 de ani, câți s-au împlinit nu de mult de la trecerea sa în eternitate, s-au scris mii de

studii și cărți, atât de către exegeți români, cât și străini. Cercetătorii au adus repede la cunoștința publicului, după 1902, manuscrisele postume din cele două lăzi predate la Academie, nemulțumindu-se cu doar nouăzeci de poezii publicate în timpul vieții sau cu ediția Maiorescu. Astfel, de la încercările din revista „Familia”, până la „Luceafărul”, „Odă în metru antic” suntem fascinați de amploarea și adâncimea concepției filosofice și a viziunii poetice. *Etern și efemer, real și mister, astral și teluric, derizoriu și ideal* sunt coordonatele pe care se sprijină universul eminescian. În poezie, Eminescu se lăsa cuprins de „adânca sete a formelor perfecte”. O să vă recit, în acest sens, un fragment postum din **Egipetul**: „*Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur,/ Când al nopții întunerec – înstelând regele maur –/ Lasă norii lui molateci înfoiați în pat ceresc./ Iară luna argintie, ca un palid dulce soare,/ Vrăji aduce peste lume printra stelelor ninsoare,/ Când în straturi luminoase basmele copile cresc./ Mergi tu, luntre-a vieții mele, pe-a visării lucii valuri./ Până unde-n ape sfinte se ridică mândre maluri,/ Cu dumbrăvi de laur verde și cu lunci de chiparos,/ Unde-n ramurile negre o cântare-n veci suspină/ Unde sfinții se preâmbă în lungi haine de lumină,/ Unde-i moartea cu-aripe negre și cu chipul ei frumos.*” Câtă profunzime și câtă picturalitate!

E necesar să se vorbească de spectacolul cosmic al poeziei eminesciene, fără îndoială inimitabil, care aduce în prim plan o supraconștiință a lumii, dezlegătoare de mister. Nașterea lumilor primordiale din acel punct în mișcare „mult mai slab ca boaba spumii” devine la Eminescu actul solemn, misterios și grav al creațiunii. Golul dintâi, odihna, genunea sunt înlocuite de negura cosmică, de dorul de-a fi: „*La-nceput pe când ființă nu era, nici neființă,/ Pe când totul era lipsă de viață și voință,/ Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns,/ Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns,/ Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă?/ N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă,/ Căci era un întuneric ca o mare fără-rază,/ Dar nici de văzut nu fuse și nici ochiu ca s-o vază./ Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface,/ Și în sine împăcată stăpânea eterna pace!*... (Am rostit începutul poemului **Scrisoarea I**).

Oriunde ai deschide magica-i carte, observi că Eminescu oferă textului nimb metafizic. Semnul mitologic și vizionar dau înălțime de neatins poeziei sale. De n-ar fi să numim decât „Luceafărul” ca poem reprezentativ și ar fi de-ajuns. Alegoria geniului din „Luceafărul”, chiar dacă poartă amprenta unui înalt scepticism, de sorginte schopenhaueriană, place nu doar pentru perfecțiunea formală, ci și pentru voluptatea rece a eternității, cu totul și cu totul captivantă.

C. D.: *Mulți critici aduc în discuție amprenta culturii indiene asupra poeziei eminesciene. Amita Boshe a închinat o carte acestor influențe.*

D. C.: Nu numai Amita Boshe (care a scris o extraordinară carte pe această idee și a tradus mare parte din poemele eminesciene în limba sa), dar toți criticii cu viziune fac referire la filosofia indiană, la scrierile sanscrite în care Eminescu avea să caute alte adevăruri despre lume. Iar aceste înrâuriri venite dinspre cultura indiană, buddhism în speță, au fost benefice, s-au adăugat ecurilor scopenhaueriene, oferind profunzime textelor. Oricum, adăugându-i-se veșmântul estetic, pesimismul eminescian e tonic.

Nu trebuie să uităm că preocupările pentru solidele culturi antice datează din tinerețe la Eminescu. Să ne-amintim că în 1868, pe când mergea cu trupa teatrală a lui Iorgu Caragiale, întâlnindu-se cu I.L. Caragiale, Eminescu i-a vorbit despre daci, despre India antică, Nirvana și gândul de a se retrage în India. *Rugăciunea unui dac*, amplul poem *Mureșanu, Kamadeva*, sunt marcate de filozofia veche indiană, ca să nu mai vorbim de *Scrisori* și mai ales de *Glossa*, cea mai budistă poezie eminesciană.

Imaginea lui Eminescu a fost fixată de Maiorescu care, cum spunea I. Negoșescu în *Poezia lui Mihai Eminescu* a definitivat profilul neptunic: „Imaginea lui Eminescu, așa cum străbate ea prin veac, a fost, de la început și cu o mare intuiție critică, fixată de Maiorescu. Dacă tirania primei ediții a poeziilor lui Eminescu apasă ca o lespede nedreaptă peste fața ascunsă a marelui romantic și dacă ochiul poetului-vizionar a fost obturat de ponderea academică a criticului (dovadă stă și strofa, din cele excluse, ale *Luceafărului* corectat de Maiorescu: *Vrei să dau glas acelei guri/ Ca după-a ei cântare/ Să se ia munții cu păduri/ Și insulele-n mare?* viziune cosmo-orfică, de o gran-doare și de o substanțialitate poetică restituite prin analizele tărâmului plutonic eminescian), nu e mai puțin adevărat că patronul *Convorbirilor* a definitivat profilul neptunic al lui Eminescu, cu un condei de a cărui pregnanță e greu să te liberezi.”

Eminescu nu este numai o mare carte a literaturii noastre, dar și un mit care crește pe măsură ce se înaintază în timp. El este chiar mitul poeziei. Proce-sul demitizării lui Eminescu a început încă din timpul vieții și continuă și astăzi în condițiile postmoder-nității demitizatoare, dar fără șanse. Acum, când se împlinesc 170 de ani de la nașterea marelui poet, ne cotropește tot mai mult gândul că Eminescu a fost marele dar al divinității făcut poporului român pentru a-și menține identitatea. *Om deplin al culturii românești*, cum îl numea Constantin Noica, Eminescu a rămas în timp marea carte de vizită a spiritului românesc, *cel mai mare poet al nostru și modelul în absolut al tuturor*

Anul 14 · Nr. 52-53

poetilor adevărați de limba română. Dacă francezii, nemții și chiar rușii au făcut mari dezbateri întru alegerea poetului național, au avut ezitări, la noi totul a fost clar de la început. Poezia modernă începe în literatura noastră cu Eminescu, gândirea modernă, la fel. Fără el limba română ar fi fost săracă, iar noi săraci de asemenea, așa cum am fi fost și fără Creangă, Caragiale, Enescu sau Brâncuși.

C. D.: Considerați că a fost o mitizare necesară?

D. C.: Da, Doamnă Carmen Doreal, suntem un popor mic și avem nevoie de mituri. Un astfel de popor se întărește în jurul miturilor sale. În cazul Eminescu, locurile în care s-a născut și a copilărit, Botoșanii și Ipoteștii, locurile peregrinate de poet sau în care a locuit temporar, de la Cernăuți la Viena, de la Praga la Odesa, de la Blaj la Iași, au rămas sfinte pentru români. Mergând mai departe, aș spune că **ACOLO UNDE SE AFLĂ UN ROMÂN, SPIRITUL LOCIS ESTE EMINESCU** și că atâta timp cât undeva în lume se va citi o pagină din Eminescu, limba română nu va dispărea.

Dați-mi voie să încheiem gândul nostru despre Marele Spirit național astfel: dacă orice poet adevărat este o sărbătoare a limbii în care scrie, atunci Eminescu este eterna sărbătoare a limbii române. Prin el limba noastră a îmbrăcat forma veșniciei. Deseori îmi vin în minte versurile *Nu credeam să-nvăț a muri vreodată / Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi*, versuri care nu se pot separa, cum au făcut-o alții. Fără îndoială, primul vers este printre cele mai frumoase versuri scrise vreodată în limba română, care ne duce la gândul că Eminescu nu a învățat să moară pentru că lui îi este dat să dănuie în sufletul și inima noastră, confundându-se cu partea noastră de ideal și confundându-se cu partea din noi care visează. Al doilea vers relevă imaginea poetului care rămâne, indiferent de denigratorii care apar în timp, de la

legendarii de carton, de vedetele de câteva zile, lustruitorii de sine, bășici de spumă într-un secol de nimic, pururi tânăr, înfășurat în manta-i.

C. D.: *Îmi cer iertare că nu las acest final deosebit la aserțiunile despre Eminescu. Dar ați vorbit despre bătaia pentru locul doi, care a fost câștigată pe rând de Bacovia, de Blaga, de Arghezi, de Nichita Stănescu...*

D. C.: Locul doi e ocupat mereu de un mare poet!

C. D.: Bacovia, mai întâi.

D. C.: Poet infernal de original. A reușit să declanșeze un adevărat curent literar: **BACOVIANISMUL**.

C. D.: *Lucian Blaga?*

D. C.: Cel mai mare poet expresionist al Europei după Rilke, cu cele mai spectaculoase viziuni filosofice după Eminescu. Dar, ca și Eminescu, netradus și nevalorificat la timp.

C. D.: Arghezi!

D. C.: Cel mai mare poet român al secolului douăzeci. Truditor al verbului, cu atâtea victorii lirice! Apostol al limbii române, greu de transportat în alte limbi.

C. D.: Nichita Stănescu?

D. C.: Poet de viziune și limbaj. Inovator.

C. D.: *De cine să mai întrebăm?* Cezar Ivănescu!

D. C.: Poet tragic în profil neptunic. Apostol al pesimismului tonic. Tonul poemelor sale, aproape de cel al psalmilor lui David.

C. D.: *Dar Grigore Vieru?*

D. C.: *Poeta vates.* Rostești Grigore Vieru și-ți apare Grigore cel serafic, îți apare Poetul de rară originalitate, îți apare Învățătorul și-ți apare Tribunalul. Grigore Vieru, de ieri și de azi: **UN MIT PLUTITOR**.

Din Cuprins:

DESPRE DIALOG. Scrierea cu sine. Estetogeneză. Conștiința făcută ad faciem.

ÎNȚIEREA. Poezia ca Miracol. Apocifa de duminică și construcția furtivă poezicilor. Le tour d'ivoire. Locuitori de drept și eretici. Răz și miorcă.

FERICIRILE MITOLOGICE. Oțară - Iordanul literaturii române. Am fost creștut de o biblică. Promind de la un vis / 743

PREȚENE ȘI LITERATURĂ. Apocifa și depărtarea de moșie. Născută într-un zădărnici. Măine întins prețenește. Apocifa răscăi.

ARTE POETICE. Poezia nu progresază. Poesia de am. Sub-înțineră postmodernismului.

Eminescu, ieri dar al Marelui Creator. Mitologia cristică pentru poporul român.

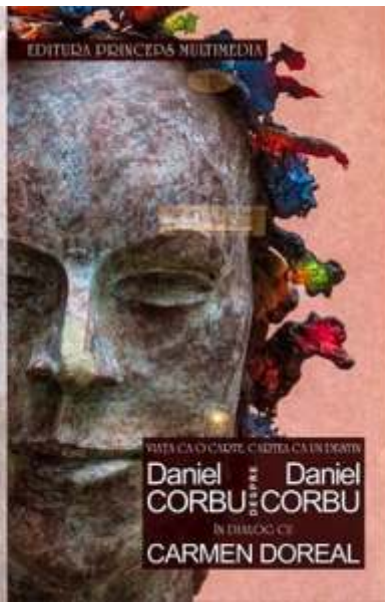
POEZIE ȘI LIBERTATE. Poetii producător de idee. Dobândirea prin țară și prin poezie. Libertatea canonică. Călimbi în lumea de amon.

PESIMISMUL TONIC, UN CURENT LITERAR ATIPIC. Codișele Sargurătorii. O odă de seama și voci.

CONTEXTE SOCIALE, CONTEXTE CULTURALE. Instituția premiului în România.

MITUL UNIVERSULUI FICȚIONAL. Instaurarea totalitarismului media. Mău cărți ca alinare. Omul cu „mășină de priu”.

DESPRE ABISUL EXISTENȚIAL ȘI SINGURĂTOR. Timpul normal și timpul visat. Derapajul poezicilor. Viața, o formă bolnavicioasă a literaturii. Sfârșitul de anghel întinșat.

Nu am cuvinte să descriu imensa bucurie provocată de acceptarea invitației mele la dialog de către unul dintre cei mai profunzi și mai originali poeți români. Există în creația lui Daniel Corbu un feeling care, mai presus de orice erudit, este magistral! Impactul cuvintelor este răscăitor, efectul doilor și metaforilor, viziunile și profunzimea lor sunt fascinanți.

Cartea de față este o explorare a cartii de confesiune despre devenirea poetului, despre singularitatea creației, despre caracteristicile unui univers poetic original și despre divinitate. Dar este și o lecție despre poeticele lumii și despre poeticele personale. Afirmând că „Daniel Corbu face din singularitate un purgatoriu și din incomformism o etică”, Laurențiu Ulici intră, încă de la prima carte, înțelegându-l, și dezvoltare prin opera ce va urma a **pesimismului tonic**. O poetică devenită un redutabil curent literar european și nu numai.

Și dacă am admirat tot timpul în creația lui Daniel Corbu spectacolul poetic miraculos, atât în gîștăzile ale firii în care simț vibrăzile cuvintelor la cote extreme de înalt, în *Viața ca o carte*, cartea ca un destin am avut privilegiul să fiu martorul lepășurii optice între realizările experimentale și lumea fascinantă a ideilor, marior unor segmente de viață medite și mai ales a dialogului adică la o dimensiune poetică, intelectuală!

Carmen DOREAL

Carmen DOREAL

Canada

Scurtă prezentare

Carmen Doreal este numele artistic al poetei și artistei plastice Carmen Țuculescu Poenaru, născută la Petroșani, România

- stabilită din 2001 la Montreal, Canada.
- a absolvit cursurile Școlii de Muzică și Arte Plastice din Tg-Jiu, Liceul Sanitar din Tg. Mureș și Colegiul „LaSalle”, Montreal
- este membră în *Asociația Scriitorilor de Limbă Română din Quebec*, *Asociația Scriitorilor Români din America de Nord*, *Cenaclurile Eminescu și Destine Literare* din Montreal, *Cenaclul Columna*, Tg-Jiu și *Fundația Culturală „Constantin Brâncuși”* din România, *Academia Internațională de Beaux Artes Quebec*, *Cercul Artiștilor Plastici și Sculptorilor din Quebec* și *Academia Americano-Română de Științe și Arte* din S.U.A.

Autoare a patru cărți de poezie:

- *„Vernisajul Iubirii”*, 1999, Ed. Curierul Dunării, București,
- *„Poemă în culori / Poemes en couleurs”*, 2010, Ed. Nemesis, Montreal,
- *„Întâlnire fără argumente”*, 2013, Ed. Fides, Iași,
- *„Reves d'emprunt / Vise de împrumut”*, 2019, Ed. Fides, Iași.

În colaborare cu poetul Daniel Corbu, este autoarea volumului de confesiuni *„Viața ca o carte, cartea ca un destin”* cu subtitlul, *„Daniel Corbu despre Daniel Corbu în dialog cu Carmen Doreal”*, 2020, Ed. Princeps Multimedia Iași

Publică în diverse reviste literare din România și Canada

Participă și colaborează cu diverse emisiuni de radio și televiziune, atât în România cât și în Canada.

Prezintă în mai multe antologii literare

autoare a peste o sută de lucrări în acrilic și ulei pe pânza, Carmen Doreal a participat la nenumărate expoziții internaționale de pictură în Europa și în Canada. A avut patru expoziții personale

Lucrările sale artistice sunt expuse în Europa și în America de Nord, în galerii de artă și colecții particulare.

Vise de împrumut

m-am gândit așa
suntem doar noi aici
toamna de altfel
nici nu există
doar fiori excentrici
și incendii
aprinse magnetic
în imaginația noastră

ești bucuria mea unică
singura deschidere spre lumină
frumosul real al frunzelor
ce ard până la epuizare
visele noastre de împrumut

* *

Casa mea

dacă ați văzut
ferestrele cerului deschise
în așteptarea buchetului floral
și toamna culcându-și trupul mlădios
sub ramuri grele de rod

dacă v-ați jucat
în gene cu snopi
din lanul soarelui
și v-ați rostogolit
în otava de fân
aurindu-vă trupul
tulburat de dorinți

înseamnă că ați ajuns în casa mea

dacă ați alergat
peste covorul ierbii
să vă întâlniți iubirea
la ceas tarziu
când luna
își agăța oglinda
de-un colț de cer
și cocheta cu stelele din râu

nu ați gresit ați fost în casa mea
acolo unde visele
sunt libere să zburde
și inimile
să bată mai repede
incendiind singurătăți absurd

Mersul pe frunze

încă mai iubesc
mersul pe frunze

mersul
cu fața spre tine
pe frunze foșnitoare

și asfințitul acesta
ce incendiaza distanța
dintre speranță și vis

odată cu primii pași
făcuți
în foșnetul inimii

către tine
**

CARMEN DOREAL · THE FALL RAPSHODY

Sergiu CIOIU
Canada

Despre prieteni

Vorbind despre prieteni și prietenie nu pot trece peste unele momente ale vieții mele care m-au influențat în realizarea unor proiecte reușite și, poate, a unui drum artistic paralel cu cel pentru care mă pregătisem. Mărturisesc, sunt prietenii mei reflexiv, oarecum leniv, mă las greu convins sau condus, cu toate că, după părerea unora, sunt extrem de versatil și în același timp vulnerabil, ca actor. Poate aceasta explică parcursul meu, doar paralel teatrului dramatic...

Eram și am rămas bun prieten cu Dan Cioca, pictor scenograf, excelent desenator, autor ale unor superbe stampe, ilustrații, cărți cu desene din călătorii, lucrări de pictură și decoruri de teatru pentru televiziune. După umila mea părere, Dan Cioca este un mare artist, un polivalent, un spirit novator, un subtil degustător de viață, un univers accesibil care debordează de inventivitate și culoare. Desenul lui Cioca este poetic și uneori e muzical, pentru că răsfoind un album sau o simeză cu lucrări de Cioca, trebuie să fii însoțit de muzică. Desenul portretului meu de pe coperta realizată de el pentru discul intitulat Dintr-un milion a fost o sensibilă dovadă de prietenie. Acest desen însoțește poșta mea electronică. Într-o zi, Cioca mi-a dăruit câteva acuarele pe care le-am prins cu ace pe peretele din studioul unde, împreună cu Dan Ștefănică, dădeam cursuri de canto pentru elevii mei de la Școala Populară de Artă. Era la subsolul clădirii din Piața Lahovary, cu lumină puțină și mult fum de țigare. Cioca ne-a făcut o vizită și din privirea aruncată acelor lucrări fără rame și sticlă, prinse pe un perete deasupra pianinei, am înțeles că ar fi dorit o altfel de expunere pentru acele lucrări. Și azi îmi reproșez lipsa mea de grijă, neatenția și neglijența mea de atunci, cu atât mai mult, cu cât acele lucrări au rămas pe un perete întunecat dintr-un subsol unde singurul lucru plăcut era muzica ce, oricum, le însoțea. M-am reîntâlnit cu Dan Cioca la New York, în apartamentul său cochet, plin de lucrări care explodau de viață și de culoare, de aceea originalitate caracteristică unor artiști care dau picturii propria lor lumină însoțită de anumite

tehnici secrete. În acea atmosferă plăcută, ceva nedefinibil îmi sugera o anumită insatisfacție, un spleen englezesc sau un dor românesc. Dan s-a reîntors la București, unde l-am reîntâlnit după câțiva ani. Divorțase și regăsindu-și casa și atelierul din podul cu povești din strada Caimatei, a continuat să lucreze, să expună, să publice și să iubească, să se lase iubit și să-și alimenteze talentul cu experiența omului care reține netulburat și se exprimă fără cea mai mică reticență.

Din multiplele amintiri care mă leagă de Dan Cioca nu pot trece peste una esențială, pentru ce am putut realiza datorită unei simple întâmplări legată de felul în care am făcut cunoștință cu o altă figură incontornabilă a artelor plastice, dar și a intelighenției românești, Sorin Dumitrescu, cu care m-am împrietenit. Eram nu departe de Piața Universității, când îl zăresc pe Dan Cioca ce-și grăbea pasul pe lângă hotelul Intercontinental. Îl ajung din urmă și-l întreb unde se grăbește. Merg la lansarea Hipersemnelor lui Sorin Dumitrescu. Ce-s aceste hipersemne și cine e Sorin Dumitrescu? am întrebat eu. Îmi spune că hipersemnele sunt niște lucrări ale marelui pictor Sorin Dumitrescu și că merită să văd această lansare și să-l cunosc pe acest lider al picturii contemporane. Curios și supărat pe propria mea ignoranță, m-am alăturat pasului lui Cioca. Am ajuns chiar la început, când vorbea criticul de artă Frunzetti, urmat de elogiul critic al lui Dan Hăulică și al altora. Era o atmosferă specială, în care eram unul dintre puținii care nu făceam parte din lumea colorată, complexă și condensată a artelor plastice. Mă găseam în mijlocul unor oameni care se mișcau printre lucrări, comentau, râdeau și se identificau, ca fini cunoscători ai unei arte pe care eu nu aș fi știut cum să o comentez, indiferent de acea impresie de căutare a dezlegării unui mister și a unei lumi care nu era de atins decât cu gândul – și asta dacă aveai un spirit deschis căutării –, o lume cum e cea a descifrării hieroglifelor, a unei arheologii în care mă găseam dibuitor fără a ști din ce loc se putea desprinde. Țin minte structura care domina centrul galeriei ca o piramidă, cu un fel de stâlp din lemn auriu, o coloană aplecată, o susținere ca un trunchi de copac ce nu voia să cadă în doborâre, ce nu se lăsa a fi doborât. Firește că nu mai țin minte detalii. Rămăsesem doar cu o senzație de înălțare și de plutire. Era verticalitate, era sobrietate, erau semnele căutărilor, către o dezlegare de mister. Pentru mine, era o incursiune într-o lume de alb-negru, de o intensă sobrietate, luminată de un auriu luminos, ca o rază ce străbate întunericul. M-am gândit atunci, la faptul că suntem în întuneric și că avem nevoie de apa luminii. Cred că, la acel moment, expoziția de la Sala Dalles cu Hipersemnele lui Sorin Dumitrescu era o imensă surpriză, anunțătoare a unui drum artistic neobișnuit. Dimensiunea unor asemenea lucrări, abstracția

devenită atracție către o lume impalpabilă, dar a cărei existență era perceptibilă în spatele semnelor și a simbolurilor, îmi părea definitorie pentru ceea ce puteam considera a fi o trăire intelectuală, care mă intimidă și mă atrăgea, deopotrivă. Dan Cioca m-a prezentat lui Sorin, iar Sorin Dumitrescu m-a privit cu aerul unuia care cunoscându-mă deja, nu aștepta decât acest prilej ca să mă primească în rândul prietenilor săi. Un suflet care îmbrățișează... Eram oarecum uimit de capacitatea lui de a se desprinde din cercul acelor oameni, o mulțime curioasă, alături de artiști cunoscuți, critici de artă care vorbiseră, alții care asistaseră și care discutau între ei, pe marginea acelor lucrări surprinzătoare, colegi, prieteni și admiratori, câteva personaje cu certă notorietate.

Era în anul de grație 1979, căci atunci m-am împrietenit cu omul minunat care este artistul Sorin Dumitrescu. Prietenia mea cu Sorin s-a bazat pe spontaneitate și intuiție, pe senzualitate și pe ceea ce eu numesc *joie de vivre*. Atunci m-am împrietenit cu omul, cu artistul, cu hedonistul. Academicianul de azi m-ar putea intimidă, dar știu că a rămas același prieten desăvârșit, gata să-mi deschidă ușa oricând, chiar și noaptea târziu... Cred că prietenia cu Sorin este o poveste inedită și interesantă, cu atât mai mult cu cât Sorin Dumitrescu este la ora actuală un personaj incontestabil al intelighenței românești, dacă stăm să ne gândim la drumul parcurs de la prima sa expoziție personală, Hipersemne, de la Sala Dalles și până la ultima sa expunere, la ruinele Palatului Brâncovenesc de la Mogoșoaia, când cei prezenți au fost și vor fi purtați în cuhnie, lapidarium, palat și foisor, pentru a li se împărtăși taina ruinei ce nu vrea să devină dărăpănată, ascultându-l vorbind despre cele patru elemente ale lumii, materii din care s-a întrupat și România ca națiune, adică pasul, biserica, chipul și coloana. Am aflat de toate aceste minuni, ca și de Icoana Sfinților Martiri Brâncoveni citind „Observator cultural”, nr. 772 din 15. 05. 2015. Regret lipsa mea de la o asemenea întâlnire și mărturisesc complexul meu de om mărunț față de gânditorul teologic, de autorul unor cărți de intensă spiritualitate, de exeget al lui Nichita Stănescu, de editor, de artist cu vocație și credință în ortodoxie, care, însă, și-a oferit cu cea mai mare naturalețe și sinceritate prietenia unui artizan ca mine, care are o altă concepție despre credință, una care transcende religia propriu-zisă și care nu acceptă dogmele, nici dacă sunt explicate cu argumente teologice, filosofice sau apostolice. Ne-am reîntâlnit peste câteva zile. M-a invitat la atelierul său, undeva pe Calea Victoriei, într-o casă veche, puțin cam vetustă, undeva la mansardă. Miros de lemn vechi, stucaturi, calciovecchio, uleiuri, o lucrare originală, după o reproducere a chipului lui Hristos de pe giulgiul din Torino, cel mult analizat. Sorin așezat pe un jilț, un scaun vechi, solid, din lemn și piele, alături de o consolă cu câteva pahare grele și o sticlă de whisky pe care am dat-o gata, discutând despre viața fiecăruia, discuție dominată sau înecată, într-un prim elan prietenesc, de bucuriile aceluia imens succes la care, spontan, participam, de parcă Sorin era fratele meu de care eram mândru, chiar dacă băjbâiam printre imagini, semne și iluzia unei înțelegeri de ordin intuitiv. Țin minte că una din întrebări a fost referitoare la proiectele mele, eu fiind deja pe gânduri, după ceva, ca o himeră, care ar fi trebuit să mă scoată din clișeul zilnic ce mi se părea insuportabil. Eram profesor de canto și actorie la Școala Populară de Artă, dar nu mai eram des pe scenă, în concerte sau în emisiuni la TV. Orice artist pedagog trebuie să continue să creeze. Nu poți să te retragi, pentru că ești profesor, din activitatea care te-a recomandat ca pedagog, într-un domeniu al artelor. Că e vorba de sculptură, pictură, muzică, actorie sau orice altceva, profesorul trebuie să continue a-și exersa meseria, a avea proiecte în vedere, a gestiona un stil de viață în care se îmbină practicarea profesiei artistice cu pedagogia artei. Artistul poate amâna un proiect din varii motive, dar va simți mereu nevoia de a-l realiza. Astfel, tot discutând, Sorin îmi propuse realizarea unui nou proiect. Cei ai zice dacă te-ai apuca de treabă, ca să pui pe picioare un recital cu versuri de Nichita Stănescu? E o idee la care rămâne să reflectez... Brusc, mi-am adus aminte de prima mea întâlnire cu poetul, în anii '70, după ce devenisem și eu puțin mai cunoscut în urma apariției mele pe scena mediatizată, pe atunci, a Festivalurilor de la Mamaia.

Frecventam destul de des braseria de la Athénée Palace. Veneau, la o gustare, la o berică, la o votculiță, diverși artiști cunoscuți. Cu unii dintre ei mă vedeam deseori în acea ambianță de braserie, în care totul părea mai ușor și discuțiile se legau lesne, ori de câte ori simțeai nevoia să te relaxezi sau să comunici cu prietenii, la un pahar. Eram deja liber profesionist și făceam turnee în țară, cu diferite spectacole improvizate care se legau datorită relațiilor amicului Gionny Dumitriu, activ și ca organizator și ca prezentator. Trebuia să mă văd cu Gionny, să discutăm despre o viitoare sușă, cum li se zicea, atunci când nu erau organizate prin Oficiul de Stat de Turnee Artistice (OSTA) sau de vreun teatru. Gionny, grăbit, plecase cu treburi, fără să mai intre în braserie. Eu m-am așezat singur la una dintre mesele libere. La următoarea masă, cu fața spre mine, Nichita, singur și el, tocmai comandase o votcă. Mi-am comandat și eu una. Era către ora trei după amiază, o zi de toamnă plăcută, puțin noroasă. Braseria începuse să se golească. Nichita privea cu atenție un punct îndepărtat. Simțind că e privit, și-a aruncat o scurtă privire spre mine. L-am văzut ochii mari, deschiși a depărtare, puțin umezi în albastrul lor.

Am lăsat capul în jos și am sorbit o înghițitură din votcă. Tăcere scurtă, i-am zâmbit. Iar tăcere, ceva mai lungă, apoi întrebarea lui Nichita: „Aștepți pe cineva?” Eu, repede: „Da, adică nu. De fapt nu... Trebuia să... Am rezolvat.” Nichita: scurtă mormăială. Apoi liniște. Eu, luându-mi inima-n dinți: „Dar dumneavoastră?...”. Nichita, după o altă tăcere, de credeam că l-a deranjat întrebarea. „Nu, nu mai aștept... A plecat... n-am rezolvat nimic. Nici nu mai era ceva de rezolvat.” Lungă, lungă tăcere. Eu, privindu-l, n-am întrebat nimic, gândeam că e vorba de Gabriela Melinescu. El privind fereastra... Un chelner se apropie și îi aprinse țigara

scoasă din pachet. Nichita șoptind ceru o votcă. Cer și eu una, după care, foarte încet, întreb tot șoptind: „E departe?...”.

Nichita: „Da sau nu... nu știu... Ceea ce există este, e cel mai miraculos fapt al existenței... Ea este... cu altcineva... dar este...”. Îl priveam, ascultând. Încercam să-mi imaginez cel mai miraculos fapt al existenței... Citisem... Știam acel poem, îmi reveneau în memorie câteva versuri... „Înger refuzat de păsări,/ și înscris cu-o pană-n cerc/ să te șterg de pe nisipul/ alizeelor încerc.” ... Tăceam în continuare. Terminasem a doua votcă. Mesele erau paralele, în același rând. Între noi, doar patru scaune, două cu fața înspre mine și două cu fața

către Nichita. L-am întrebat dacă pot veni la masa lui. Mi-a spus că tocmai vroia să-mi propună să-l însoțesc la o ultimă votcă. M-am instalat în față, pe scaunul ce ne despărțea. Eram mai aproape. Mă privea cu un aer detașat, puțin distant. Mi se părea preocupat. Avea un aer artăgos cu toate că mă primise la masa lui. A venit și ultima votcă. O băurăm în tăcere. Nu îndrăzneam să deschid vreun subiect legat de poezie. În timp ce îi urmăream privirea către fereastra prin care se vedea o parte din stradă, încercam să-mi aduc aminte câteva versuri dintr-un scurt poem de-al său, Cântec... „Nu mă face frumos nici tristețea,/ nici amurgul, nici foamea,/ nici inima altuia, nici copacii altuia,/ nici strada goală de tine,/ nici caii, nici iarba,/ nici pietrele,/ nici cuvântul prin ale cărui/ vocale/ pot să privesc/ ca prin orbite goale.” Aplătit și mi-a spus că a băut și banii de taxi. L-am întrebat unde trebuie să ajungă. Mi-a zis că în Balta Albă. I-am spus că nu-i nicio problemă, că mergem în aceeași direcție. Stăteam lângă Biserica Armenească. Am băut ultima votcă. Ne-am urcat într-un taxi. Tăceam gândindu-mă că dacă merg până în Balta Albă, nu voi mai avea bani de întors. La colț cu Armenească, l-am rugat pe șofer să oprească un moment. Nichita m-a privit interogativ... I-am spus că stau în blocul de vizavi, i-am lăsat bancnota de 25, suficient până la destinație, dar nu ca să mă pot întoarce. L-am rugat să mă ierte și să continue fără mine. M-a privit lung, glacial și nu mi-a răspuns la salut. Ar fi trebuit să merg cu el, nu numai până-n Balta Albă, ci până-n pânzele albe, dar atunci, pe loc?... M-am gândit mai târziu că Nichita i-a făcut o favoare acelui cântăreț de-i zicea lumea „Vântule”, împărțindu-i cu el o stare de spirit, un moment de singurătate, o absență a celui prezent. Peste câteva zile i-am spus lui Sorin că nu îndrăznesc să construiesc muzică pe versurile lui Nichita. Îl consideram, ca și acuma, un inventator prea mare, prea iscusit, prea miruit, prea subtil. Necuvintele sale, Elegiile, viziunea sentimentelor sale aveau și au nevoie de un spectacol a cărui teatralitate este impusă de o înțelegere a vederii sale contemplative, când simțirea se transformă în gând, iar gândul are o dimensiune cosmică. Nichita mi se părea enigmatic, uneori greu de descifrat. De aceea am optat atunci pentru un spectacol aparent simplu, naiv, dar cu un subtext pe care l-aș fi putut pune în valoare. Așa a apărut ideea spectacolului *La o adică*. Sorin a găsit ideea bună și m-a încurajat să construiesc acest spectacol, conform ideii mele, după cartea lui Marin Sorescu, *O aripă și-un picior*. Mi-a spus că va vorbi și cu Nichita pentru a sprijini acest proiect, sub egida Biroului de Turism pentru Tineret (B.T.T.), care era sub oblăduirea C.C. al U.T.C., al cărui șef era Nicușor Ceaușescu. Se pare că această formulă de producție era mai puțin îngrădită și trecea cu mai multă libertate peste cenzurile obligatorii. Astfel se puteau scoate la lumină și unele filme care ar fi putut fi masacrate, prin ample tăieturi, sau chiar interzise. M-am apucat de lucru serios, dar nu înainte de a mă vedea cu Marin Sorescu pentru a avea și aprobarea sa, știind că ține la o anumită corectitudine când este vorba de a i se transforma versurile în cântece. M-am întâlnit cu Sorescu la Podgoria. I-am spus ce aveam de gând. Nu era prima oară când făceam apel, ca actor, la poezia sa. Încă de la început, alesesem din poemele sale și le spuneam în diverse spectacole, ori de câte ori eram invitat să colaborez cu câte un teatru. Poezia sa n-a fost niciodată absentă din spectacolele la care am participat, din microrecitalurile sau recitalurile susținute de mine. Primeam multe scrisori de la tinere admiratoare care apreciau versurile lui Marin Sorescu zise de mine pe câte un decor muzical. Răspundeam, grație dulcii mele soacre, Floricel. Mai târziu am utilizat poeme soresciene în spectacolul *Nocturn IV*. Atunci Marin mi-a spus că nu dorește ca cineva să-i versifice poemele și dacă ideea vreunui poem este inspiratoare pentru un cântec să fie scris, simplu: De cutare, după un poem de Marin Sorescu. Ceea ce am și făcut pentru acel spectacol. De data asta, însă, era vorba de muzicalizat o carte. Sorescu a fost de acord cu ideea și m-a rugat să-l chem pe șantier, să asculte câteva cântece când vor fi gata. L-am chemat și așa l-a cunoscut și pe Dan Stoian cu care mă apucasem de lucru. Stoian a făcut 30 de cântece pe versurile din volumul *O aripă și-un picior*, din care 28 au fost prezentate în spectacolul *La o adică*, la Sala Dalles. Mai târziu, am reluat spectacolul la Teatrul Foarte Mic, iar în seara premierei a fost lansat și discul LP cu aceste cântece. Marin Sorescu a fost încântat de munca noastră și a sprijinit scoaterea unui program-afiș, realizat de Sorin Dumitrescu pentru acest show, la Tipografia „13 Decembrie”. Afișul a apărut la timp pentru spectacolul programat la Dalles. Afișul avea o contrapagină care devenea program, astfel cine vedea spectacolul și consulta ce este scris în program, avea și afișul cu fotografia mea, pentru care Sorin și Nichita au insistat, având ca argument că este vorba de un om-spectacol, un one-man-show. Până la urmă, argumentele au fost luate în considerație și a rămas așa, cu toate că era o epocă în care pe afiș nu trebuia să apară un singur individ. În schimb, în program, unde explicam obiectul spectacolului, opiniile unor oameni de muzică, fotografii cu grupul de instrumentiști, textele alese etc., din numele Cioiu lipsea primul i. Se impunea o corectură. Am acoperit numele de familie cu cerneală neagră de tipografie pe toate exemplarele și am lăsat doar prenumele, acolo unde era vorba despre artistul Sergiu Cioiu. Regret că nu am păstrat măcar un exemplar cu numele meu vulgarizat fără i după litera C.

Într-o altă zi, am fost invitat de Sorin acasă, unde era o seară aniversară, la care l-am găsit și pe Nichita. A fost cald și plăcut. A cântat la pianina din salon, iar Sorin și-a adus chitara și a cântat două trei cântece compuse de el, în stil folk, pe versurile lui Nichita. Unul era chiar *Înger refuzat de păsări*, celălalt, pe care mi-l amintesc perfect, era pe versurile poemului *Respirarea aerului de sub aripă*. Cântece simple, melodioase, ușor de reluat de către toată lumea, o bucurie împărtășită! Atât Sorin, cât și Nichita au epolat proiectul recitalului *La o adică*. Cât privește pe Marin Sorescu, cu el am avut bucuria unei împliniri de care a fost mulțumit și care a venit la timp, într-un moment în care amândoi aveam nevoie de o nouă ieșire în public. Spectacolul de la T.F.M. s-a intitulat *Pe cine numim... Eu* și a fost articulat cu poeme din volumul *Unghi*, spuse între cântece. Poemele alese erau mai neobișnuite, mai incisive, cu dublu sens, contribuind astfel la un plus de teatralitate pentru acel spectacol desfășurat într-o sală mică, dând impresia unei libertăți de opinie care la televiziune era, după cum s-a văzut, inacceptabilă.

Era ziua lui Nichita. Împreună cu Sorin am ajuns ceva mai devreme să-l felicităm și să-i ducem o atenție. Știam că nu vom zăbovi prea mult, întrucât nu era prea bine și doream să-l menajăm, să nu-l obosim. Am rugat-o pe Doina, nevastă-mea, să vină la patru să ne ia din fața restaurantului Cina. Ieșind de la Nichita, unde atmosfera a fost o adevărată baie de poezie, întrucât poetul era fecund cu fiecare vorbă spusă, cu fiecare turnură de frază, cu fiecare răspuns, am ajuns repede în fața braseriei de la Athénée. La Nichita băusem un strop de vin, alături de câteva gustări pregătite de soția sa, Dora, dar ajunși în fața tentației, am intrat să bem repede un whisky. Ne-am întins la vorbă și la mai multe whisky-uri și ne-am trezit că s-a făcut ora cinci. Am ieșit repede și am întins pașii către locul unde Doina mea mă aștepta furioasă, pe bună dreptate. Perdaful a fost spectaculos, dar și mai spectaculoasă, de-a dreptul dramatică, a fost reacția lui Sorin, jignit în amorul său prietenesc pentru mine. „Nu se țipă la prietenul meu, Sergiu Cioiu!... Un artist poate întârzia în cazuri excepționale!... Așteptăm scuze!...” și poc, i-a trântit ușa la mașină Doinei mele care a plecat furioasă lăsând „artiștii” singuri pe Calea Victoriei. Ce era să mai facem?... Sorin a sugerat să cumpărăm niște trandafiri și să mergem să-i cerem scuze. Eu nu am fost de acord, era prea devreme pentru o asemenea soluție, iar noi eram destul de alcoolizați. Chestia cu scuzele și cu trandafirii a fost lăsată pe mai târziu, într-o altă zi, când mica ieșire narcisistică va fi dată uitării. Bineînțeles, așa s-a și întâmplat, am organizat mai multe întâlniri, vizite, dineuri și supeuri, în cea mai deplină bună dispoziție. Au trecut câteva bune săptămâni de când la TFM se desfășura recitalul meu în stagiunea '81-'82, timp în care Andrei Brădeanu filmase show-ul și realizase o emisiune de televiziune foarte inspirată, cu un decor bine gândit cu retroproiecții, cu participarea instrumentiștilor sub conducerea muzicală al lui Dan Stoian și cu ceva figurație, totul în alb-negru, dar cu un efect care merita o oră de difuzare pe care toți am așteptat-o zadarnic...

La despărțirea de Nichita și Sorin am primit mai multe cărți cu câteva cuvinte și semnăturile autorilor, un ceas de buzunar din colecția lui Nichita, originalul lucrării cubului, cu semnele respective, realizată ca ilustrație de Sorin Dumitrescu, pentru *Epica Magna* și două fotografii pe dosul cărora am câteva cuvinte de la Sorin, căruia eu, la rândul meu, i-am dăruit o chitară acustică rusească pe care o promisem de la Ania Bogoslava, minunata artistă, care a lansat *Glasul roților de tren*, pe care-l puteam auzi, ca semnal, în Gara de Nord, de unde am plecat către meleaguri noi. Pe dosul uneia dintre fotografiile este scris: „Cu lacrimă de despărțire, Sorin”. Pe Marin Sorescu nu l-am putut întâlni înainte de plecarea mea. M-am gândit deseori la el și am înregistrat un compact-disc, un album discografic, cu o nouă versiune în interpretarea cântecelor, la care am mai adăugat câteva poeme zise și cântate. Fiul meu a legat volumul *Unghi*, uzat de multele mele relecturi și atacat de colții câinelui nostru înfometat de... cultură. Ce minunată surpriză, acest volum legat, cartonat, îmbrăcat, pe care-l vizitez mereu cu aceeași plăcere, ca și cum aş citi pentru prima oară poemele Sorescului. N-am încetat a mă gândi nici la piesele sale poetice, Iona și Paracliserul, pentru care întocmisem un proiect regizoral. Dar asta este o altfel de poveste care nu are întâmplări, deci nici o urmare.

Au trecut 4 ani de la lansarea cărții *Nu știm aproape nimic - Pușa Roth în dialog cu Sergiu Cioiu*, în care scriesem aceste rânduri despre prietenii mei. La lansarea cărții în 2016, am realizat că am o nouă prietenă căreia i se datorează revenirea mea în România, totul ocazionat de colaborarea noastră, pentru realizarea acestei cărți. Au urmat mai multe lansări, în diferite orașe, reluarea spectacolului *Pe cine numim... Eu*, cu cântece pe versurile lui Marin Sorescu și lansarea unui nou album cu două CD, între care cel de-al doilea cuprinde 40 de recitări din volumul *Unghi*. (Eurostar E 958 -2017) De asemenea, am realizat un spectacol cu cele 11 *Elegii* ale lui Nichita Stănescu, lansat la *Gaudeamus 2018* și reluat la Green Hours, în 2019.

Despre albumul pe care l-a sprijinit, împreună cu Sorin Dumitrescu, *La o adică - cântece pe versuri de Marin Sorescu*, poetul Nichita Stănescu a scris următoarele: Sergiu Cioiu dezgheață ironia lui Marin Sorescu în neașteptata bunăvoință a cântecului. Cioiu devine el însuși un spectacol pe un cuvânt scris de Sorescu și pe un decor al lui Stoian. Bucuria interpretării lui ne deschide pleoapa cu un răsărit de stea.

Prietenul Sorin Dumitrescu, ascultând interpretarea ce am dat-o versurilor unui alt prieten, poetul Lucian Vasilescu, în ideea unui alt proiect în care mi-am propus să transform cartea sa de poeme *Viața dăunează grav sănătății*, mi-a spus că i se pare genială. Ce să zic?... am prieteni calzi, generoși care, întotdeauna m-au inspirat și au încurajat proiectele mele, chiar dacă altora li se par utopice.

Gabriela NEGREANU
06.07.1947 – 22.10.1995

Știu un drum

Știu un drum pe unde se pleacă
într-o mare amiază

sunt suflete care-au învins moartea
pe aură le crește pielea
caldă și vie

ele trec, printre iluzii și ploii, căutând
un idiom dispărut.

(Din volumul *Jurnal. Eul peregrin*,
ed. Eminescu, 1984)

T.R.

Memorialistică

O lucrare memorialistică a fost dintotdeauna pentru mine o captivantă provocare, la fel ca și biografiile unor personalități care chiar au însemnat ceva pentru o epocă. Este îndeobște cunoscut că prin intermediul scrierilor de acest gen poți beneficia de oportunitatea de a pătrunde în laboratorul de creație al unor mari autori, de a trăi într-o lume demult apusă, de a descoperi labirintul vieții unor importante personaje, cu înălțările și căderile lor. Lectura unor cărți memorialistice te transpune, de cele mai multe ori, pe un alt țărm, conducând adesea la împlinirea speranței că adevărul a ieșit la iveală, izgonind concluziile bazate pe un buchet de cunoștințe aflate din amintiri oxidate de timp auzite sau citite până atunci. Sunt câteva gânduri care mi-au motivat conceptul unui serial incluzând un lung șir de episoade reprezentând tot atâtea crochiuri, mici vitralii de cuvinte, sub forma unor seducătoare confesiuni de jurnal din marea bibliotecă a românilor.

Episodul 35: **Jurnalele lui Vintilă Horia**

Vintilă Horia (1915-1992) aparține generației care a trăit în cea mai inegală și contorsionată perioadă din istoria modernă a României, cea a interbelicului românesc. Diplomat, jurnalist, eseist, filozof, pedagog, poet și romancier, a cunoscut consacrarea după exil. Stabilizat la Paris, în anul 1960 i s-a decernat Premiul Goncourt pentru romanul „Dumnezeu s-a născut în exil”. A scris în special în limbile română și franceză.

Vintilă Horia a lăsat în urmă câteva zeci de cărți memorabile și mii de articole risipite în reviste europene și sud-americane, respectiv din Franța, Spania, Italia, Portugalia, Germania, Chile și Argentina.

A lăsat, de asemenea, o formidabilă operă memorialistică. Jurnalele sale sunt, în mod evident, o prelungire a eseurilor și romanelor sale, remarcându-se preferința pentru notația scurtă. O enumerare a jurnalelor lui Vintilă Horia merită de bunăseamă a fi menționată împreună cu succinte fragmente din fiecare.

Jurnalul unui țăran de la Dunăre

Fragmente:

Cum am putea să definim mai exact conceptul de „țăran de la Dunare”?

Le Petit Larousse propune explicația următoare: „bărbat cu o înfațișare grosolană și de o sinceritate brutală”. (...)

Înfațișarea este puțin importantă pentru mine și pentru cititorul meu. Termenul grosolan cam scârțâie în tentativa asta de sinteză topo-fizionomică.

„Sinceritate”, da; „brutală” e în plus, orice sinceritate deranjând liniile convenționale ale artei și puterii de a trăi.

„Înfațișarea grosolană” descinde fără îndoială din arborele științelor umane, atât de orgolios și de vid, al secolului al XVIII-lea și el privește pe orice țăran ca pe un necioplit și un înapoiat, încremenit în prejudecățile lui religioase și în filosofia lui primară, răsădită departe de binefacerile și luminile progresului. (...)

Ființele umane aparținând civilizațiilor tradiționale, cum se spune, se află situate deodată pe o linie antiprogresistă, fără îndoială, dar foarte evoluată cât privește ordinea interioară pe care-o posedă și care, deși le obligă să respingă religiile materialiste, le fac să participe la o bogăție spirituală care-i lipsește în aceeași măsură cetățeanului-frigidier ca și tovarășului-sputnik.

Este vorba aici de o rasă spirituală, dacă pot spune așa, care acceptă în aparență ordinea asfaltică a ideologiilor, dar continuă să-și practice filosofia și religia, de altfel strâns înrudite.

„Exilul îmi apărea ca o problemă care-l privea pe Ovidiu, sau pe Chateaubriand, dar în fond nu făceam decât să mă integrez lui, într-un fel un pic diferit, comparat cu tehnica pasivă a predecesorilor mei, căci eu l-am luat cu asalt, în loc să mă las eu însumi asediat, transformându-l într-un castel fortificat, al carui senior absolut sunt eu însumi.”

Memoriile unui fost Săgetător

Fragmente:

„Am avut visul urmator: mă aflam în cerdacul casei de la Bălțați, într-un sfârșit de noapte, într-un început de zi, întins pe un pat cu mai mulți din familie.

Vedeam foarte bine grădina din față așa cum fusese în realitate, așa cum o contemplasem adesea, în zorii zilei, vara când mă sculam devreme ca să mergem la vânatoare sau ca să sar în livadă și să culeg struguri și piersici încă ude și reci de rouă, când dintr-odată, înconjurată de o lumină mare, a apărut, pe bradul de sub cerdac, Sfânta Clara din Assisi. Imaginea era atât de limpede și de convingătoare, încât părea reală, n-aveam deloc senzația că visez, am căzut în genunchi, cutremurat, sfânta poate că mi-a spus ceva, apoi a dispărut în aceeași corolă strălucitoare, m-am trezit emoționat, absolut sigur că totul fusese nu un vis, ci o apariție adevărată.

Aproape că tremuram, nu atât de emoție, cât de entuziasm, pentru că eram sigur că de atunci înainte trebuia să-mi schimb felul de a trăi, că aveam de urmat altă cale. Într-un cuvânt, că destinul meu fusese însemnat de o poruncă venită de dincolo și că, în mine, nu mai era loc pentru niciun fel de îndoială. Am rămas în pat câțva timp, copleșit de visul care mă locuia ca o posesiune binecuvântată, aveam încă foarte clară în minte viziunea, atât de limpede și de puternic desenată pe amintire, încât și acuma o pot reconstitui fără greutate.

O voce însoțea viziunea. Din aerul înconjurător, dintr-o ființă invizibilă, cineva rostise: – Sancta Clara! În latinește, ca totul să fie mai clar.”

Jurnal de sfârșit de ciclu 1989-1992. Jurnal torinez 1978

Fragmente:

„Mă gândesc cu groază cum comunismul, încetul cu încetul, va fi înlocuit cu droguri, pornografie, lichelim politic, socialism democratic, arivism. Mitică va deveni cocainoman, amator de *rock* dur, prieten la cataramă cu Cicciolina, Marx va fi dat la o parte de frații Marx.”

„Români din Țara îndurerată și plină de speranță! Întreaga omenire este alături de voi. Crăciunul vă va vindeca rănilor. Dumnezeu, astăzi, nu se va mai naște în exil. În acest 1989, an de martiriu și de orizonturi deschise către libertate și adevăr, Dumnezeu s-a născut în România!”

„Majoritățile, prin neștiință și minciună duc, la putere, trăgând după ele tot ce e rău, zgura diabolică a oricărei societăți.”

„Tavernele din centru, în jurul cărora tinerii fără scop, fără lumină, se adună ca să fumeze hașis, sau să tragă pe nas cocaină, să vorbească despre revoluție și libertate și să asculte melodia acestei depravări.”

„În Orient, comunismul a fost distrugător nu numai de bogății și de peisaje, dar și de suflete; în Occident, capitalismul fără frâu a dus mai mult sau mai puțin la același rezultat.”

„Vrei să răstorni guvernul unei țări sărace, dar care are resurse? Vrei să-i lovești pe musulmani? Vrei să obții sprijin pentru intervențiile militare americane din întreaga lume? Vrei să subminezi guvernele care își ridică oamenii din sărăcie, deoarece nu se conformează gusturilor intelectualilor din Occident? Folosește drepturile omului drept scuză!”

„Nu mai suntem în stare să observăm decât efectele, nu mai tratăm decât afectele. Politica a devenit un soi de medicină alopatică. Observă, constată, tratează. Vindecă, deci, numai o aparență. Cauza obscură rămâne vie, instalată în fundul ființei, așa cum cauza bolilor rămâne în bună stare după un tratament alopatic. Acest fel de vindecare implică, de cele mai multe ori, o înrăutățire alăturată. Te vindec de lumbago, însă te îmbolnăvesc de stomac sau de ficat. Totul se măsoară cu un fel de metru cinematografic sau televiziv. Rezultatele trebuie să fie vizibile, ca și efectele, și spectaculoase.”

„Din păcate, în momentul eliberării, Țara va fi invadată de partide, care vor încerca o *restitutio in integrum* a puterilor de tip democratic de dinainte de război. Vor apărea, din umbră și din nimic, zeci de grupări și de partide, care mai de care mai ortodox-democratice, deși la noi niciun partid n-a fost vreodată într-adevăr îmbibat de democrație. Vom trăi sub o monarhie social-democratică, iar apoi, cu anii, se vor perinda la guvern partide mai mult sau mai puțin reprezentative. Principal, pentru moment, va fi faptul unei întoarceri la bunăstare, la o normalizare a condițiilor de viață. După aceea, dacă românii vor recupera libertățile constituționale fundamentale, va fi posibilă și o discuție mai amplă, pe teme mai actuale și mai profunde. România va trebui guvernată, cu timpul, de instituții românești, și nu de formule și oameni de import.”

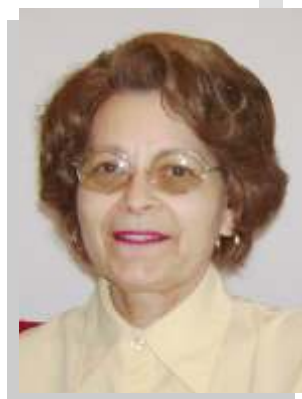

Euterpe

*„Muzica are puterea de a ne apropia de esența lucrurilor și de a atinge mai mult rădăcina ființei umane”
(Mihai Eminescu)*

Livia CIUPERCĂ

CANTA CHE TI PASSA Emoții surâzând melodic

Lansarea unei cărți urmează unui protocol prestabilit. Și totuși... Fiecare regizează cum crede de cuviință, pentru prieteni, mai ales. Memoria reține: marți, 24.05.2011, ora 18. EMOȚII.

Întâlnirea cu Marea Doamnă a Muzicii Clasice Universale este o Sărbătoare!

Suntem în Foaierul Operei Române din București. Eleganță, distincție, sobrietate arhitecturală. O luminozitate a candelabrelor care dă o notă de intimitate, intimidând. Nimic regizat, adică nimic pregătit, în afara standurilor cu CD-uri și eleganta carte: **Canta che ti passa**. Doamne, o bijuterie!

S-ar fi impus... ceva... *comme à l'Opera*...

Mi-ar fi surâs Sala Mare a Operei.

Așa cum s-a petrecut, de exemplu, la Oradea. Sau la Cluj, în Aula Magna a Universității, acolo unde i s-a decernat doamnei VIRGINIAZEANI și titlul de „*Doctor Honoris Causa*”.

Dar cine-s eu să-mi doresc?!

Dacă n-au făcut-o gazdele?!

Distinsa Doamnă VIRGINIAZEANI este modestia întruchipată!

Vedeți dvs., noi, când ajungem la o anumită vârstă surâdem oricărui gest. Asta e!

Auziți vocea divină?

„Zboară gândul meu pe aripi de aur...”

Da! Corul *Robilor*... **Nabucco**...

Câtă emoție la întâlnirea cu Distinsa Soprană!

Gestul domniei sale a fost ca al unei îmbrățișări atotcuprinzătoare, generoase în măreția sa.

Frumoasă. Foarte frumoasă.

De o distincție princiară.

A fost onorată, la 11 mai 2011 de către Majestatea Sa, Regele Nostru, Mihai I, cu Ordinul „*Nihil Sine Deo*” pentru întreaga sa activitate.

Virginia Zeani rămâne *Diva*.

Virginia Zeani este „*Prima Donna Absoluta*”.

Domnia Sa a traversat continentele așa cum noi nici în vis n-o putem face. A încântat inimile miilor de iubitori de operă, așa cum noi nu suntem în stare să întindem, cu sinceritate, mâna nici măcar câtorva sute. S-a lăsat îmbrățișată și fotografiată cu toți cei prezenți în foaier. Și cum rămas-am adunați ciorchine în jurul domniei sale, firește că atunci când i s-a acordat cuvântul, a făcut un gest regal, și-asta mi-a plăcut teribil, pentru că și antevorbitorii domniei sale ar fi trebuit s-o facă. „*Zilele și nopțile aurorei Virginia Zeani*” continuă. Cine știe?! Poate și-un *masterclasses*, în curând, și-o altă carte!...

*

Invitații prezintă volumul de interviuri **Canta che ti passa**. Sunt fericită. Pe volum am înscris o parte din ființa Domniei Sale: semnătura autograf.

Canta che ti passa (Virginia Zeani în dialog cu Sever Voinescu. Ed. Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2011). Un masiv volum. Ediție de lux. O ediție care să marcheze cât de important rămâne acest memorabil dialog între o mare soprană și-un diplomat, Sever Voinescu, secondat, nu numai ca prefațator („*O viață în slujba frumosului*”), de un distins prelat, PS. Virgil Bercea, episcop greco-catolic de Oradea și de o distinsă prietenă, Christina Zarifopol-Illias, profesor la Indiana University. Un dialog constructiv care s-a născut (ca proiect pre-editorial) în 2000 și s-a materializat (în volum) abia în 2011. Iar motto-ul, foarte generos: „*Dedic această carte tuturor cântăreților români de pretutindeni, de la Hariclea Darclée la Angela Gheorghiu*”.

Acest demers îndrăzneț, proiectat de Sever Voinescu, a cerut înainte de toate pregătire intensă, calculată și ordonată în planul artistic (teoretic, gândind). Nu cred să-i fi fost prea dificil, pentru că s-a dovedit, este iubitor de muzică, iar aceasta contează enorm. Evoluția întrevederilor și a consemnărilor memorialistice sunt realizate, în speță, cronologic, dar într-un mod sensibil, personalizat, în așa fel încât să încânte și să captiveze pe orice lector, oricât de pretențios ar fi acesta. Unele răspunsuri impun, așadar, devierea de la traiectul cronologic, pentru un detaliu savuros sau util, niciodată indiscret: „*Să rămânem un pic la...*”, „*Revenind la acea zi...*”, „*Pe... l-ați cunoscut?*”, „*Cât de greu a fost momentul...?*”, „*Și cum reacționați?*” etc. Conversația începe și se sfârșește, gândind la Solovăstrul natal: „*Mă copleșește o nostalgie enormă...*” Reținem, nici nu s-ar putea altfel, că Virginia Zeani nu a fost doar „*Diva*”, ci a fost un familist convins și disciplinat. S-a căsătorit cu tenorul Nicola Rossi-Lemeni (în 1957) și are un fiu, pe Alessandro, de care este foarte mândră.

În tot ceea ce mărturisește, se dovedește a fi obiectivă: „*Nu știu cum e în România. De la vârsta de 21 de ani, am pierdut contactul cu realitatea școlii românești, deci nu știu cum se predă. Știu numai ce se face în America (unde a fost profesor timp de cca trei decenii) sau în Italia...*” Artista ține să precizeze că nu diploma contează (și-aici ne lovim de deviata noastră mentalitate românească): „*Important este să fie pregătit vocalmente și să știe să citească muzica bine*”.

Ni se oferă bucuria de a dobândi informații de specialitate, utile chiar și profanilor. Ni se explică ce reprezintă vocea pentru un viitor artist: „*Nu e un simplu instrument. Vocea este un instrument însuflețit, viu. Mecanismul e simplu de explicat. Respirația se întâlnește cu palatul după ce trece prin corzile vocale. Aerul are un traseu: plămâni, corzi vocale, se duce în mască...*”; cât de utile sunt vocalizele: „*Vocalizele dau flexibilitate respirației. Toată tehnica stă în flexibilitatea respirației...*”; ce înseamnă scena pentru un solist: „*Scena îți dă o excitație a sistemului nervos, a dorinței de a împlini ceva extraordinar și de a obține răspunsul de la public... e o fericire a dăruirii totale de care ești perfect conștient. Poți să mori în momentul acela, că nu-ți pasă*”.

Virginia Zeani vorbește și despre sacrificiul în artă al partenerului de viață: soția-artist care renunță la cariera sa în favoarea soțului (Mario Del Monaco) sau soțul-artist care-și va susține partenera de viață, pentru ca aceasta să se-nalțe spre culmi (Bernabé Marti): Monserrat Caballé (n. 1933).

București, marți, 24 mai 2011, ora 18.
În Foaierul Operei Române
București

Ceea ce m-a emoționat, nespun, rămânând cu-n mare semn de întrebare, pentru care voi încerca, dacă se va putea, să aflu și-un răspuns. Marea artistă a avut fericirea, și onoarea, să se bucure de slăvite prietenii. Pe lângă multiplele nume, am reținut pe acela al profesorului Matei Călinescu, pe care marea artistă îl numește „reputatul profesor de literatură”. Ei bine, gândul mi-a fugit către Néné (Ioan Petru Culianu, de curând, 20 de ani de la asasinarea sa, la Chicago). O, Doamne! Să se fi cunoscut oare?! Îmi tresaltă inima gândind la un posibil răspuns pozitiv.

*

Și o precizare: Atunci, în 2011, am venit special în București, pentru a o cunoaște pe Distinsa Doamnă Virginia Zeani. Această amintire este sfântă pentru mine!

*

Am încredințare că acest volum a avut succes în rândul – nu doar al melomanilor, ci al tuturor iubitorilor de frumos din România.

Fiți binecuvântată, Distinsă Doamnă!

Domnul să vă protejeze, cu sănătate și liniște sufletească.

Din ROMÂNIA, un buchet de îmbrățișări!

Iași-România

Adriana ROGOVSKI
muzicolog · membru UZPR

Doamnei

VIRGINIA ZEANI

„Orele astrale ale omenirii”... Cat de inspirat a fost titlul acestei cărți scrisă de Stefan Zweig (1881 – 1942), romancier, dramaturg, jurnalist și biograf: „Niciun artist nu este artist tot timpul, pe întreg parcursul celor douăzeci și patru de ore ale existenței sale zilnice; tot ceea ce este esențial, tot ceea ce este durabil în reușitele sale se înfăptuiește în rarele momente de inspirație. Nici **istoria**, pe care o admirăm ca pe cea mai mare poetă, cea mai mare artistă a tuturor timpurilor, nu este în permanență creatoare. Și în acest «tainic atelier al lui Dumnezeu», cum o numește Goethe cu venerație, se petrec nespuse de multe lucruri...” Mai mult ca sigur, neobosita **istorie** și-a depășit forța într-o zi de toamnă pestriță, chiar pe un plai al dragii Transilvanii...

În urmă cu ceva timp vorbeam la telefon cu doamna Anda Louise Bogza, prim soprana a Operei de Stat din Praga. Domnia sa și-a amintit de participarea la una dintre edițiile importantului festival **Maggio Musicale Fiorentino**: fusese invitată să susțină rolul TOSCA din opera cu același nume de Giacomo Puccini și, sosind la prima repetiție, a fost întâmpinată de ansamblul din Florența și maestrul Zubin Mehta, numit încă din 1985 dirijor principal al strălucitoarei manifestări. Pe dată cei doi, solistă și dirijor, și-au împărtășit impresiile legate de compatrioata Andei: soprana VIRGINIA ZEANI, cea care a interpretat rolul Toscăi pe toate meridianele lumii. Cu tonu-i curtenitor bineștiut, maestrul Mehta și-a amintit de vocea acestei cântărețe desăvârșite, dar și de ochii ei ca două smaralde. Bineînțeles că Anda și-a exprimat întreaga sa admirație pentru această muziciană elevată în spirit și voce; Virginia Zeani a știut întotdeauna să se muleze pe ambitusul întregii palete de roluri scrise pentru soprane *de coloratură, dramatice, lirice, spinto, wagneriane*... La finalul convorbirii noastre telefonice, Anda Louise Bogza m-a rugat să îi transmit maestrui – prin intermediul revistei DESTINE LITERARE – urarea din inimă „La mulți ani!”

Virginia Zeani (pe numele său transilvănean Virginia Zăhan) s-a născut la 21 octombrie 1925 în comuna Solovăstru de Mureș, în apropiere de Reghin, urbea constructorilor români de instrumente muzicale. Astăzi este stabilită în Florida și în 21 octombrie 2020 a împlinit invidiata vârstă de 95 de ani. Este acea personalitate, acel **star** care nu a suferit interdicția de a mai călca pe pământul strămoșesc (cu excepția celor 16 ani, timp în care nu și-a văzut părinții, până când în decembrie 1962 a întâlnit la Londra pe cineva care, în schimbul unor sume de bani, i-a adus părinții în Italia). Unul dintre momentele când a fost invitată pe scena Operei bucureștene s-a petrecut în anul 1965. În „Întâlniri cu muzicieni ai secolului XX” – Editura muzicală 1984 – George Sbârcea scria despre valoarea evenimentului: „Emoția iscată de torentele de mărgăritar ale trilurilor cântăreței, revenită printre noi, este apanajul artiștilor nobili și experimentați.”

În cotidianul **Formula AS** – anul 2001 număr 464, autoare Corina Pavel –, dar și în emisiunea **Legende cu o legendă**, realizator Marius Constantinescu – TVR 2016 – marea artistă povestea publicului: *M-am născut în România și, deși sunt italiancă prin adopțiune, mă simt foarte româncă... Am avut mania de a-mi cumpăra case frumoase (de pildă, vila de la Fregene – Italia a numit-o Dacia Felix, nume ce a însoțit-o și în celelalte locuri și case pe unde a trăit). Am început să cânt de foarte mică, prin pădurile Transilvaniei, la trei sau patru ani;... compuneam muzică pentru mama, cu texte naive, în care îi spuneam „Măicuță, nu mă bate, că eu sunt cuminte, sunt bună, sunt drăguță”... Când aveam vreo nouă ani, tatăl meu s-a mutat cu serviciul la București și, atunci, când am văzut marele oraș, tin minte că m-am tot minunat cum de pot exista case peste alte case și cum pot trăi oamenii așa, unii peste alții... Am studiat la București, am făcut liceul acolo... Cea mai mare nostalgie a mea legată de copilărie este cea a Craciunului, care era nemaipomenit la Solovăstru... Cu prilejul apariției într-o ediție **Garantat 100%** realizată de Cătălin Ștefănescu – TVR 2011 – Virginia Zeani a precizat: *...i-am dat ordine lui Alexandru când voi fi cenușă să mă ducă la Solovăstru (este vorba de fiul sopranei, medicul chirurg Alessandro Rossi-Lemeni, născut în anul 1957)...**

Într-o bună zi, Virginia din Solovăstru, ajunsă la vârsta de 12 ani și jumătate, a fost ascultată în școala bucureșteană de o profesoară suplinoare, care i-a spus: „Fetițo dragă, tu trebuie să studiezi **canto!**” Și a prezentat-o maestrei Lucia Anghel. Apoi tânăra Virginia a urmat lecțiile de tehnică a cântului cu Lydia Lipkowska și... cu Aureliano Pertile, tocmai la Milano (în 1967 a plecat din România, de fapt spre Neapole cu un pașaport de la Regele Mihai; încă de la 20 de ani Virginia Zeani știa pe dinafară patru roluri integrale).

Acum, după mai mult de șase decenii de carieră, Virginia Zeani este o personalitate ce însuflă atât admiratorilor cât și discipolilor domniei sale – și nu numai – generozitate, sinceritate, un respect nemărginit pentru partiturile abordate, dar și pentru auditori. Ce am venerat la această artistă completă – și muziciană, dar și actriță – a fost truda, studiul și disciplina permanente pentru dobândirea perfecțiunii, punctualitatea, optimismul debordant.

Revin la emisiunea **Legende cu o legendă** – TVR 2016: *Am fost o persoană modestă, am eliminat ceva ce mă îndurera ori am eliminat persoanele care nu au fost întotdeauna drăguțe cu mine* (Virginia Zeani s-a confruntat în tinerețe cu o invidie, poate înțeleasă, când, în 1956, s-a căsătorit cu basul Nicola Rossi-Lemeni: 1920 – 1991)...*În viață trebuie să știi să renunți la ceva, și eu am renunțat la cuvântul **celebritate**. Am fost o interpretă cu sufletul meu, cu pregătirea mea și pot spune că aș vrea să fiu într-o altă viață și mai bună...*

În timpul unei recepții la Scala din Milano, Maria Callas s-a apropiat de solista serii, Virginia Zeani, și i-a spus: „Brava! Ai una voce magnifica, molto bella!” Dar celebritatea decantează stările de fapt: Virginia Zeani este **doctor honoris causa** al Universității Naționale de Muzică din București și al Universității Babeș-Bolyai din Cluj. Totodată Regele Mihai I al României i-a acordat **Decorația regală Nihil Sine Deo**.

Extrag acum un moment din ediția TVR 2011 **Garantat 100%**: *Pe Angela Gheorghiu o consider fetița mea, ne spunea atunci soprana Virginia Zeani. E reprezentanta ideală a liricii românești.* Replica sopranei Angela Gheorghiu, invitată în același program, a fost promptă: „... mami Virginia este pentru mine și vis și realitate...; din discografia domniei sale, a fost primul disc cu TRAVIATA pe care l-am găsit la Biblioteca Centrală de Stat (din București). Atunci descoperirea mea a fost epocală și esențială pentru că am găsit frumusețea perfectă, fizică și artistică, spre care eu am aspirat de la bun început.”

Acum, în toamna lui 2020, noi, colectivul revistei „Destine Literare”, firește și loialul public român, îi dorim maestrei **VIRGINIA ZEANI** „Viață lungă, sănătate, bucurii și mici și cât mai mari. La mulți, mulți ani, draga noastră româncă!”

Alexandru CETĂȚEANU

Canada

VIRGINIA ZEANI

la 95 de ani!

În anul 1925, pe 21 octombrie, se naște în comuna Solovăstru (la 7 km de Reghin) o fetiță care a fost botezată... Virginia. Oare bănuia cineva că acea fetiță de la țară, va deveni cea mai mare și cea mai frumoasă soprană a Planetei? Așa a fost să fie, și pentru România, este o mândrie națională. Mă consider un mare norocos că, acum vreo 20 de ani, am avut șansa să cunosc așa personalitate de talie mondială și chiar să ne împrietenim. Anul acesta, pandemia m-a împiedicat să mai merg în Florida la căldură și la prietenii mei dragi – Virginia Zeani, Netuța Matasa, Ted Herrmann (dentist foarte cunoscut și apreciat în Miami) și la Costel Răuță

(om de știință la NASA și...condamnat la moarte în RSR), care m-a invitat să locuiesc la el acasă, în Hallandale, pe malul lacului care comunică spre Ocean, așa cum am locuit și în anul 2019. Dragul meu prieten Costel a plecat spre Eternitate pe 12 iunie – ce rău îmi pare că nu l-am mai revăzut! Ce discuții interesante am avut cu el în 2019 și prin el și cu generalul Mihai Pacepa! Dumnezeu să-l țină printre arhanghelii sau serafimii Lui! Am pierdut ocazia să o vizitez și anul acesta pe draga mea prietenă Virginia, dar am vorbit la telefon de mai multe ori și, bineînțeles, am sunat-o să-i spun cele convenite pe 21 octombrie. Iată cum s-a desfășurat discuția:

- La mulți ani și sănătate, de la Alex din Montreal, scumpă prietenă!
- Alex..., mă bucur să te aud. Dar de unde știi că-i ziua mea?
- Vorbește lumea...am glumit eu. La mulți ani, Virginia! Te îmbrățișez cu drag, de aici, de la Montreal!
- Nouăzeci și cinci de ani...frumoși!
- Exact! 95 de ani pentru bucuria Planetei...
- Da, dragul meu, dragul meu...a fost o viață foarte interesantă, plină de studiu, plină de amor pentru Operă și trebuie să spun că eu mi-am iubit publicul și...am fost foarte mulțumită și fericită. Acuma pot să și mor liniștită...
- Să nu te gândești, să nici nu te gândești la așa ceva...
- Nuuu, nu mă gândesc. Mă gândesc să ajung la 105...
- Exact...
- De la 95, e numai un pas până la 105... (și a izbucnit în râs)
- Absolut. Absolut! Abia aștept să ajung în Florida să te văd, abia aștept...
- Bravo! Mi-ar face mare bucurie.
- Mi-e tare dor, mi-e tare dor să te văd...
- Și mie, mi-ar face o plăcere imensă... români scumpi ca voi (s-a referit și la Netuța Matasa – am fost de multe ori împreună să o vizităm) sunt greu de găsit!
- Îți doresc în continuare o seară plăcută și... ținem legătura.
- Sigur dragul meu, sigur că da. Noapte bună, somn ușor și... vise plăcute!
- Mulțumesc Virginia! La fel! Te îmbrățișez!
- La revedere!
- La revedere!

Ce prietena scumpă – și câtă modestie! Virginia Zeani este o mare personalitate, o legendă vie, cunoscută de o planetă întreagă, în ciuda încercărilor mass-mediei oficiale (fake mass-media – cum bine o numește președintele Donald Trump) și a unor „muzicologi renumiți” de a fi făcută uitată! Cum adică, o româncă să fie mai valoroasă și un model demn de urmat pentru noile talente, mult mai bun decât cel al Mariei Callas? Hai să o „îngropăm”! Cu certitudine... și plecată spre alte lumi după 105 ani (cum îi dorim din suflet) va rămâne **nemuritoare**.

Cu puțin timp în urmă, cunoscutul designer montrealez Marc Marinescu-Constantin m-a sunat să-mi spună o *ciudățenie*, pe care mi-a venit greu să o cred. Se afla într-un anticariat, unde răsfoia o carte „de 5 kilograme” numită **OPERA – Compositeurs – Œuvres – Interprètes** (tradusă din germană în franceză) și nu găsea niciun **cuvânt**, bun sau rău, despre Virginia Zeani. L-am rugat să cumpere cartea și acum, când scriu aceste rânduri, o am în fața ochilor. Este un **ceaslov** de 3,655 kg (să fiu precis) publicat în anul 2000 în condiții grafice excepționale, jos pălăria! A fost coordonat de un muzicolog maghiar, profesor la Liszt Academy, șef de catedră și autor al mai multor cărți, pe nume András Batta. L-am găsit în carte pe – mezzosoprana Livia Budai – Batky, pe soprana Ileana Cortubaș (!) și la altă pagină pe Ileana Cotrubaș (cum se scrie corect), pe Angela Gheorghiu (de trei ori), dar absolut nimic despre Virginia Zeani. Greu de crezut. Am găsit în carte și pe baritonul Nicola Rossi Lemini (corect este Lemeni) soțul distinsei noastre compatriote, dar... repet – nimic despre cea mai distinsă și frumoasă soprană din toate timpurile (fapt necontestat de nimeni), care a cântat pe toate marile scene ale lumii în 69 de roluri, iar în **Traviata** (Violetta) de peste 640 (!) de ori, record mondial absolut. Dacă în privința vocii, se susține că Maria Callas ar fi fost mai dotată decât Virginia Zeani (fapt care mie, după urechea mea muzicală, nu mi se pare adevărat), în privința frumuseții, repet, nu există contestatari. Iar în privința calităților morale și al aportului pe care l-a adus pentru opera mondială (24 de ani profesoară la *Jacobs School of Music/Indiana* și *master classes* până nu demult – cu tenorul prieten Romeo Saleno în 2016, de exemplu), este departe – nu se poate compara cu regretata Maria Callas (născută pe 2 decembrie 1923), care, din nefericire, a murit la numai 53 de ani (16 septembrie 1977).

În avionul de la Beijing la Montreal, în noiembrie 2018, s-a întâmplat să văd un alt film despre marea Divă grecoaică-americană, realizat de actorul și regizorul Tom Volf, lansat cu aproape un an înainte în Franța; se numește *Maria By Callas*. Nu m-a impresionat filmul și nici bine cunoscuta viață aventuroasă, cam ciudată, a cântăreței. Totuși, cu o bună publicitate, a adus producătorului un venit brut de peste un milion de dolari. I-am povestit Divei Virginia Zeani despre film și nu voi uita niciodată răspunsul ei: „Alex, fiecare cu norocul lui. Nu a existat și nu există invidie între noi. Eu am 93 de ani și Maria a murit la 53 de ani. Am cunoscut-o bine, dar nu am fost prietene...”. Bine zis – i-am dat perfectă dreptate.

Știind că plănuiam să îi telefoniez din nou Virginiei Zeani, redactorul-șef al „Destinelor literare”, Dana Oprîță, mi-a trimis un fragment din articolul pe care i l-a cerut pentru revistă muzicologului Adriana Rogovschi. S-a gândit că, auzind aceste cuvinte, distinsa noastră compatriotă se va bucura să știe că nu este uitată.

Era vorba despre rândurile în care se relatea convorbirea cu doamna Anda Louise Bogza, prim soprană a Operei de Stat din Praga, episod detaliat în articolul precedent.

Reamintesc că, în anul 2016, președintele României Klaus Johannis i-a conferit Virginiei Zeani Ordinul „STEUA ROMÂNIEI” (am aflat pe Internet). M-am bucurat mult și în martie 2019 am rugat-o pe prietena mea să mi-l arate. Spre surprinderea mea, nici ea și nici fiul ei, dr. Alessandro Lemeni, nu știau nimic de Ordin. Am scris doamnei dr. Sanda Pralong, consilier prezidențial, care, surprinsă și ea, mi-a dat adresa de email a ambasadei României din Washington DC, unde se afla dosarul. Am contactat ambasada și am aflat că nu s-a reușit să o contacteze pe Virginia Zeani, lucru de înțeles pentru mine – cunosc bine cât este de discretă și retrasă marea mea prietenă. Am dat coordonatele necesare Ambasadei și m-am bucurat nespus când dr. Alessandro (fost medic chirurg la Roma) mi-a trimis un text de mulțumire și poze cu medalia. Cu numai câteva zile înainte, primisem acest email de la Ambasadă:

Diva Virginia Zeani cu medalia

On Thu, Nov 14, 2019 at 4: 20 PM Gabriel Rotaru <xxxxxxxxx@mae.ro> wrote:

Stimate domnule Cetateanu,

Țin să vă mulțumesc pentru demersurile pe care le-ați efectuat, datorită cărora medalia va ajunge în posesia distinsei doamne Zeani. La nivelul ambasadei, regretăm nespus întârzierea cu care vom înmâna prețioasa și convenita distincție, în condițiile în care de abia

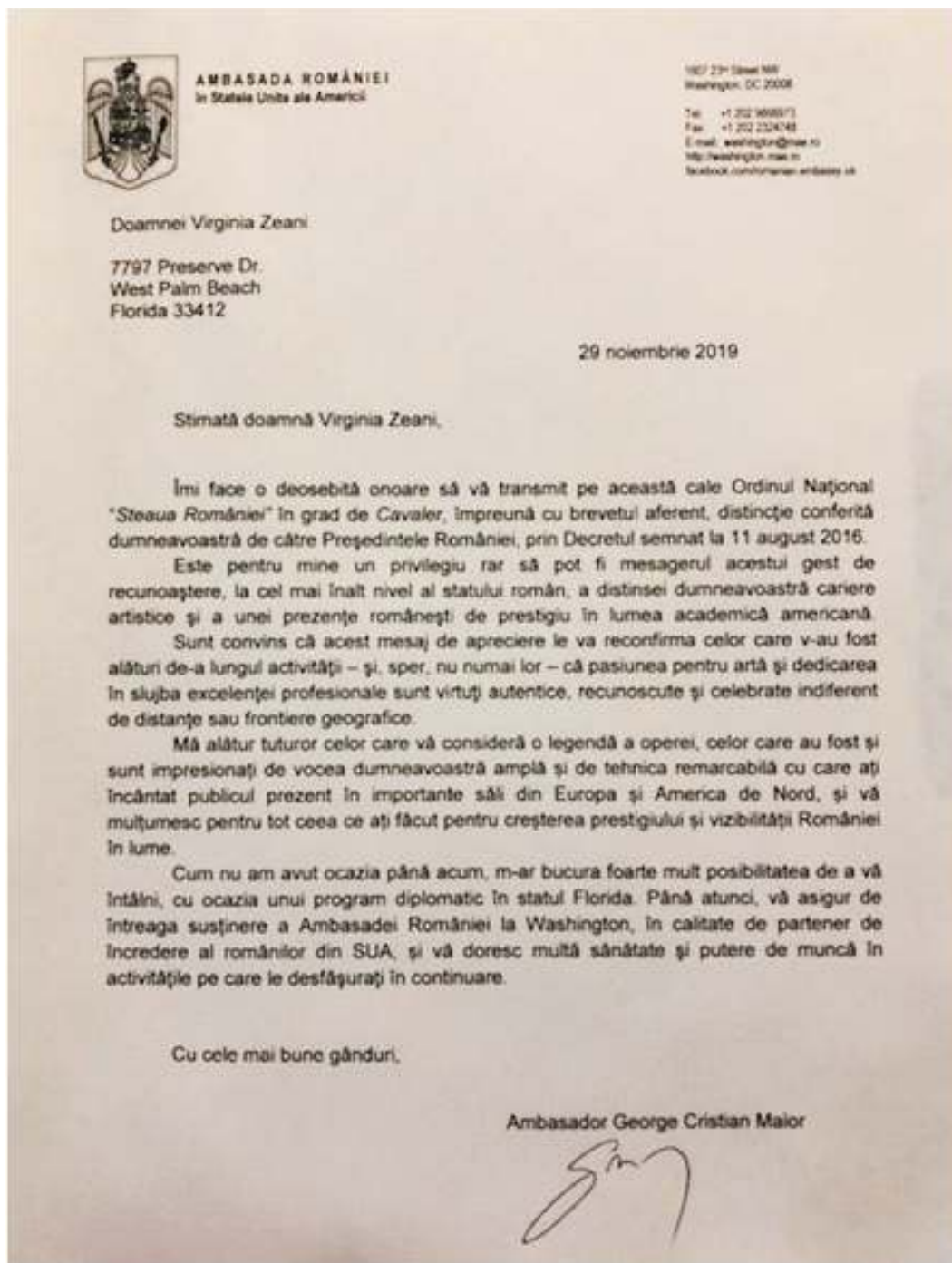
acum reușim să aflăm coordonatele din SUA ale celebrei artiste române, în același timp ne bucurăm mult să aflăm, prin intermediul dumneavoastră, vești bune despre doamna Virginia Zeani.

Ținând cont de disponibilitatea dumneavoastră de a prelua medalia, exprimată în textul mesajului transmis Administrației Prezidențiale, voi aștepta în continuarea propunerii, în baza cărora să identificăm cea eficientă cale prin care distincția va ajunge, în sfârșit, la destinatar. Altfel, funcție de preferința dumneavoastră, îl pot contacta pe fiul dnei. Zeani, împreună cu care aș putea coordona preluarea/transmiterea medaliei.

În așteptarea răspunsului dumneavoastră, cu reiterate mulțumiri, inclusiv pentru fotografiile transmise, vă asigur de întreaga considerație a conducerii și colectivului Ambasadei României la Washington!

Cu sinceritate, Gabriel Rotaru – Ministru Plenipotențiar – Ambasada României la Washington

Am optat pentru a se lua legătura directă cu dr. Alessandro Lemeni și foarte repede, Diva Virginia a ajuns în posesia prețioasei medalii. Nu am mai putut să „cobor” din Montreal spre Florida (cu escală la Fairfax, nu departe de Washington DC, la prietenul meu dr. Ken R. Giberson care ar fi fost bucuros să mă revadă) și să dau

Scrisoarea Excelenței sale ambasadorul George Cristian Maior adresată Dnrei Virginia Zeani

curs invitației (din alt email), de a trece pe la Ambasadă, dar poate că se va termina odată cu această pandemie... Până atunci, îi mulțumesc mult domnului Ministru Plenipotențiar Gabriel Rotaru pentru amabilitate și pentru promptitudinea cu care a rezolvat problema. Îl asigur că i-a făcut o mare bucurie scumpei noastre românce, devenită celebră (repet) într-o lume a elitelor planetare, foarte greu de pătruns.

PS. La cina la DESTINE LITERARE editia 10-a din 22 august, am făcut o prezentare amplă a Divei, iar Marc Marinescu Constantin, în cadrul rubricii DESTINEDIT, ne-a oferit desenele care urmează:

Radu ȘERBAN

Meloterapie

Japonezii au preluat cultura occidentală și au integrat-o în tradiția lor, cu pasiunea perfecționismului care îi caracterizează. La Tokyo, am avut privilegiul să le ascult „pe viu” pe Angela Gheorghiu de două ori, pe Irina Iordăchescu, Roxana Constantinescu, Elena Moșuc, spre a da doar câteva nume de rezonanță adorate de rafinatul public nipon.

Revenit la București, ca un ecou al acelor desfătări, am auzit recitalul sopranei Mayumi Sakamoto, la reședința ambasadorului japonez din București. Prestația artistei, dublată de virtuozitatea promițătorului pianist Ryuzo Seko, mi-a servit drept balsam sufletesc pe durata spectacolului și mult după aceea.

Un repertoriu variat, atent ales, de la clasicul Franz Schubert la românul Tiberiu Brediceanu sau „Valurile Dunării”, totul într-un crescendo emoțional, mi-a scos din minte grija pandemiei.

Încadrat în ambianța niponă, compozitorul Toru Takemitsu (1930 – 1996) nu putea să lipsească, cu al său „Cer mic”, în tonalități tradiționale dar cu influențe scoțiene, unduirile vocale ale sopranei izvorând parcă din clapele pianului. Versurile, scrise tot de Takemitsu, curgeau din melodie:

„Priveam în sus cerul. Nori ca de vată legănau neaua. Mi-am amintit copilăria, când mă certau pentru boacâne; am plâns. Am privit în sus cerul înserării. Vitraliile bisericii aprindeau un roșu intens. Mi-am amintit... Am privit cerul nopții. O steluță licărea ca lacrima. Mi-am amintit...” (traducere aproximativă din... traducerea în engleză).

Binefăcătoare, poezia se disipa ca tămâia dintr-o cădelniță în elegantul salon, scrutând spiritul auditoriului, cu un iz de sublim.

La început, o voce cristalină ca pârâul de munte ne-a susurat povestea păstrăvului capricios („Die forelle”) a lui Schubert. A doua piesă, „Heidenröslein”, tot de Schubert, m-a purtat prin amintiri, pe vremea când, în Japonia, eram întrebat de floarea națională a României, trandafirul sălbatic. Prospețimea vocii reflecta dialogul tânărului din legendă cu trandafirul, riscând înțepătura iubirii.

„Improvizația” aceluiași compozitor austriac a pus apoi în valoare talentul tânărului pianist Seko.

A urmat faimosul îndemn al lui Liszt, „lubește, atâta timp cât poți iubi”, una din cele mai cunoscute piese ale compozitorului, care ascunde o frumoasă poezie de Ferdinand Freiligrath, transpusă în vocea sopranei nipone.

Elegantul „Vals nr.7” dedicat de Chopin doamnei Nathaniel de Rothschild i-a oferit pianistului șansa să-și onduleze degetele pe clape, etalându-și talentul, care mi-a evocat frumusețea simplă a concertelor în aer liber din parcul varșovian Łazienki, unde mulți virtuozii niponi își exercită măiestria.

Prin sincronia între cei doi artiști, zbuciumatul „Cântec al bijuteriilor” (din Faust), ne-a transmis din energia și pasiunea celebrei piese a lui Charles Gounod. Pasiuni și dorințe mefistofelice transpăreau din inflexiunile vocale, într-un vibrant crescendo sentimental, întrerupt brusc, pentru a lăsa loc aplauzelor.

„Clarul de lună” ce a urmat, cea mai îndrăgită piesă a lui Debussy, ne-a legănat pe firul influențelor baroce, dar și al poeziei lui Verlaine, cu o notă de calm, tristețe și mister.

Câtă bucurie a indus apoi „Floricea de pe apă” de Tiberiu Brediceanu, pronunția sopranei în limba română surprinzând auditoriul, ca și armoniile claviaturii, continuate cu săltăreața „Doină a stăncuței”, în cel mai dulce stil popular românesc!

Ambianța folclorică a deschis apoi apetitul pentru „*Dansurile populare românești*” ale lui Bela Bartok, care au cules îndelungi aplauze.

Dozat gradual cu energii emoționale, spectacolul a culminat cu „*Valurile Dunării*”, ridicând în final sala în picioare și chemând la „bis”. Merită amintit faptul că, în 1920, în timpul vizitei Principelui Carol în Japonia, o orchestră militară intonase „*Valurile Dunării*”, după cum reiese din memoriile generalului Găvănescul.

Aș adăuga o remarcă anecdotică, din experiențele trăite în Japonia. Acolo, când am vizitat satul înscris în patrimoniul UNESCO: Gokayama, situat în munți, am sesizat asemănarea cuvântului japonez „sato” cu „sat”, ambele având același înțeles. Care e legătura cu Mayumi Sakamoto? Una din melodiile repertoriului ei, „*Furu sato*”, înseamnă „satul natal”.

Alături de mângâierea armoniilor muzicale ale serii, câteva cuvinte se impun despre cei doi talentați artiști.

Mayumi Sakamoto, după absolvirea Universității de Arte din Tokyo, și-a continuat studiile la Frankfurt, ajungând solistă exclusivă a bisericii „Dreikönig” din Berlin. În România a concertat încă de cinci ori până acum, începând cu anul 2005. Prezențele sale în Singapore, Germania, Rwanda și Japonia au delectat publicul cu un repertoriu bogat, incluzând Simfonia a 9-a a lui Beethoven, piese de George Enescu, Richard Strauss etc.

O altă remarcă anecdotică se impune, despre un concert al ei la Kigali, unde, din greșeală, se anunțase un spectacol de... jazz. Surprinzător, mulțimea rwandezilor veniți pentru jazz a rămas, totuși, pe întreaga durată a concertului, savurând muzica de Mozart, Schubert, Schumann și Chopin.

Ryuzo Seko, născut în Japonia în anul 1988, povestește cum, din joacă, a ajuns să ia lecții de pian la vârsta de numai cinci ani. A studiat mai întâi economia la Universitatea din Tokyo, după care, dintr-o chemare lăuntrică, a studiat pianul la München. La rândul său, a ajuns să predea lecții de pian, iar din anul 2017 este sponsorizat de asociația „Live Music Now”, înființată de Yehudi Menuhin.

Într-o lume marcată de stres, am trăit o seară relaxantă, o veritabilă cură de *meloterapie*, pentru care îi mulțumesc Excelenței Sale, domnului Noda, ambasadorul Japoniei în România, iubitor de frumos și prieten al țării noastre.

(București, 9 octombrie 2020)

CARMEN STĂNESCU • VISUL DINSPRE ZORI

Ion N. OPREA

Un vasluian din familia leilor, **PAUL LEU**

„...Vorbind despre colegii săi – profesorii – de la *Liceul militar „Ștefan cel Mare”* din Câmpulung-Moldovenesc, în cartea sa **„Iubiri pasagere”**, Editura PIM, Iași, 2011. C. Manoliu scrie despre Familia Paul Leu, originali din părțile Hușilor:

„Limba română o preda soții Leu (Paul și Cornelia). Oameni posaci, nesociabili, rar îi vedeai zâmbind. Aș putea număra pe degete de câte ori i-am văzut râzând”.

Rândurilor acestora le răspunde profesorul pensionar, ca și mine, **Mihai Bejinaru**, din Câmpulung, care, parcă răspunzându-mi unei firești întrebări la ceea ce spunea C.Manoliu, dar cine e acest Leu astfel descris, îmi anexă un întreg documentar la ceea ce mă interesa...

„În cele din urmă, neastâmpăratul I.N.O., aflând că l-am binecunoscut pe Paul Leu din Cârja (între Prut și Elan), mi-a cerut să „compun” un text de două pagini pentru revista **„Elanul”** din Giurcani, Vaslui.

Asta-i justificarea demersului meu, intitulat UN VASLUIAN DIN FAMILIALEILOR, PAULLEU, sper nesupărător, pentru destinatar.

Tatăl lui Paul, Costache Leu (1891-1939), aparține unei vechi și numeroase familii de preoți ierarhi, învățători și dascăli din fostul județ Covurlui. Căsătorit cu Elena Burdulescu din Badicul Moldovenesc județul Cahul, a rămas gospodar în Cârja lui vasluiană (vezi Comuna Cârja și familia Cârjă, p. 246-251 din cartea lui Ion N. Oprea: *„Bârlad, Istorie, cultură, amintiri”*, Iași, Editura PIM, 2010).

Costache era văr primar cu Episcopul de Roman și Huși, Grigore Leu, tatăl preotului militar și arhiereu (1940-1945), Victor Vasile Leu, ajuns după război,

Episcop Ortodox Român al Europei Apusene și Orientului Apropiat și Confesor șef în Armata Atlanticului. Aflat în misiune pe teritoriul Austriei ocupate, a fost capturat de trupele Sovietice (16 august 1952), dus și anchetat în Uniunea Sovietică, predat apoi României (1953).

Aici, anchetat din nou a fost judecat și condamnat la moarte pentru crimă de înaltă trădare de patrie (20 noiembrie 1954).

Neexecutat, a stat încarcerat până la eliberarea din august 1964 (vezi Paul Leu **„la Răpit de KGB și condamnat moarte”**, Editura Euroland, 2009, 489 pagini).

Al doilea copil al familiei Costache și Elena Leu, **Paul**, s-a născut la 26 iunie 1927, în Cârja-Murgeni, având o copilărie zbuciumată, trăită pe ambele maluri ale Prutului, cu treburile, necazurile și bucuriile vieții de la țară...

Anii lui de învățătură secundară și universitară (1939-1954) au fost marcați de moartea tatălui (2 mai 1939), războiul cu cele aferente (1940-1945), în care a fost implicat numai ca premilitar, armistițiul și Pacea cu consecințele lor nefaste nouă, seceta și urmările ei (1946-

Liceul militar „Ștefan cel Mare”
din Câmpulung-Moldovenesc

47), jaful economic al „eliberatorului” și convertirea întregii vieți sociale, culturale și politice a României la ideologia atotcuprinzătoare sovietică.

Succesiv, a fost elev al liceelor: „Mihail Kogălniceanu” – Vaslui, „B.P. Hașdeu” – Chișinău și Școlii Normale „Vasile Lupu” – Iași, iar în final, student la Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași.

Dacă între anii 1951-1954, fără să ne fi cunoscut, am fost colegi de studenție, între 1956-1965 am fost colegi în calitate de profesori la Liceul militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc.

Familia profesorilor Paul și Cornelia Leu avea experiența didactică (de doi ani, 1954-1956) acumulată la Școala din Arbore-Suceava iar eu eram stagiar, începător.

Trăind și muncind împreună în perimetrul „coloniei” militare de pe Dealu Cocora, aflat pe dreapta râului Moldova, la poalele Rarăului, cu Pietrele Doamnei în susul Muntelui (cum spun poezii), am reușit să ne bine-cunoaștem, apreciem și respectăm, încât medalionul acesta poate fi „bănuț” de părtinire, deși, vă asigur, nu-l cazul!

În profilul din **Monografia Liceului Militar**, ediția I-a, 1994, p. 259-260, l-am prezentat astfel pe profesorul Paul Leu:

„Fire liniștită în viața de toate zilele și activitatea didactică. Un om prevăzător și meticolos în calculele de tot felul, model ca stăpânire de sine și bun simț.

În desfășurarea lecțiilor, impunea prin nevoia de a fi urmărit. Nu forța nota și nu dramatiza situațiile precare. Un optimist interiorizat, dispus să persevereze până la realizarea scopului didactic și educativ, prin mijloace clasice și, paradoxal, tocmai asta l-a condus la preocupări de modernizare a predării și studiului limbii române, în liceu.

În acest sens a realizat primul cabinet destinat muncii profesorilor din colectivul catedrei de Limba și literatura română (al cărui șef era), studierii, elaborării și confecționării materialelor didactice vizuale (planșe pe autori, tematici, hărți și curente literare), folosirii, în predare, a mijloacelor audiovizuale (discuri, benzi magnetice, diafilme și filme didactice), însoțite de explicațiile și demonstrațiile metodice aferente”.

Nu i-a reușit încercarea de-a extinde inițiativa și în Comisia metodică de Științe sociale pe care o conducea.

Alte merite ale profesorului Paul Leu, în Liceul militar, au fost legate de: aprovizionarea bibliotecii cu volumele necesare elevilor și profesorilor; creșterea eficienței împrumutului și utilizării sălii de lectură; îndrumarea activității elevilor la revista școlară „Tinere Condeie” (urmându-i profesorului Costel Tudor); obținerea premiului II și a unei mențiuni, la faza națională a Olimpiadei de Limba română, 1961, de către elevii săi, Rotau I. Ioan și Rotaru P. Radu, singurii premiați din județul Suceava; organizarea a numeroase manifestări literare, recitaluri de poezie, mese rotunde cu dezbateri tematice ș.a. Recunoscându-i-se meritele, Ministerul Învățământului i-a conferit titlul de **Profesor Fruntaș** (Diploma nr. 2536-iunie 1964).

Cu rucsacul profesional doldora de experiență metodicopedagogică și „cizelare” în spiritul rigorilor militare binefăcătoare, prin transfer, spre emancipare (probabil), pleacă la Suceava. A cerut, și i s-a aprobat, să plece cu tot ceea ce a conceput și realizat, în Liceul militar, ca material didactic, pe cheltuială proprie...

Suceava, altceva decât periferia Capusatului, dependent de Câmpulung, i-a permis să-și asigure confort locativ (după plac și necesități), oferindu-i și o bună parte din zestrea arhivist/culturală a Bucovinei istorice.

În scurt timp, alăturat muncii didactice și de conducere, prestate în licee bine cotate, Inspectoratul școlar și Învățământ superior sucevean, dă curs vocației și pasiunii pentru tehnica cercetării documentelor de arhivă, „erupând” într-o imprevizibilă activitate jurnalistică și scriitoricească.

L-am găsit, inițial, colaborator la diverse reviste, ziare și anuare, precum: Zori noi, Clopotul, Gazeta învățământului, Tribuna școlii, Cronica, Colocvii, Convorbiri literare, Ateneu, Studium, Cercetări de istorie, Studii și cercetări științifice, Anuarul Muzeului județean Suceava, Studii de muzicologie,

Crai nou etc., cu materiale adunate pe parcursul multor ani, apoi autor de lucrări de tot mai mari întinderi, promovate prin serioase edituri și tipografii.

Original vasluian, naturalizat bucovinean, acum american, Paul Leu rămâne credincios tradițiilor moldo-bucovinene, în sensul cel mai larg al cuvântului, fapt dovedit prin ceea ce a gândit și realizat, până în prezent, în domeniul artei și culturii naționale.

Principalul lui biobibliograf, Octavian Nestor, în PAUL LEU, UN CONDEI PE DOUĂ CONTINENTE, micromonografie, Editura Euroland, Suceava, 2002, îl consideră *istoric, istoric și critic literar, etnolog, muzicolog și eseist socio-politic.*

Pentru toate aceste onorante titluri are acoperire în cele peste 500 studii, articole, documente, recenzii, interviuri, scenarii de filme TV ; 11 volume monografice despre Iraclie (tatăl) și Ciprian (fiul) Porumbescu și Simion Florea Marian ; cele 13 ediții critice din ineditele ultimului (S.F.Marian), precum și eseuri cu profil socio-politic, tranșant antirăsăritene (a se vedea și cartea PAUL LEU, RĂPIT DE KGB ȘI CONDAMNAT LA MOARTE, Editura Euroland, 2009).

Lucrările lui cele mai de seamă se află în mari biblioteci din țară și străinătate (Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Germania, Austria, Franța, Italia, Suedia...).

Tot mai bine cunoscut și receptat peste hotare, zice cercetătorul sucevean (de ce nu și tutoviano-vasluian?), PAUL LEU a primit prestigiosul titlu de **OM AL ANULUI 2001** din partea Institutului American Biografic (Carolina de Nord). A fost inclus în **The Contemporary Who-s Who**, 2004 (SUA).

Institutul Internațional de Biografii Cambridge i-a cerut să participe la alcătuirea celei de-a XIII-a ediții 2003-4 a **The International Register of Profiles**, cu profil propriu, alături de profile ale celor mai de seamă 250 de personalități din lume.

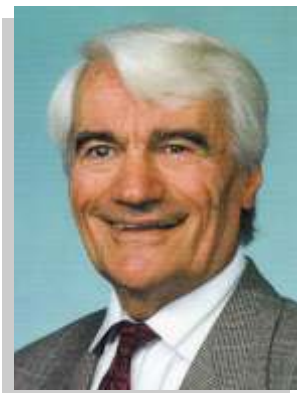
Are Liceul militar „Ștefan cel Mare » și Suceava, ca și comuna Cârja, din vechiul județ Tutova, dreptul să se mândrească pentru faptul că vasluianul de astăzi, Paul Leu, a fost educator pe aici, în România, și personalitate de valoare mondială?? „.

Au! Va avea loc sigur și în viitoarea ediție a prestigiosului Dicționar **Școala literară de la Huși...**

(9 ianuarie 2020)

(Fragment din articolul scris de: Ion N. OPREA / **Școala literară de la Huși (autor universitarul Petru Ioan, Ed. „Ștefan Lupașcu”, Iași, 2019) în creștere de la o perioadă la alta. Paul Leu, un profesor, nu trebuie să lipsească de la ea!...**, în Revista **Luceafărul**: Anul XII, Nr. 1 (133), din 10 ianuarie 2020).

Ciprian Porumbescu,

scriitor germano-român
(II)

Scurtă prezentare
Prof. univ. Paul Leu, în vârstă de peste 93 de ani, a publicat, până acum, 48 volume și circa 1500 de studii, articole, documente, în peste 130 de organe de presă ale Mapamondului, fapte pentru care a fost declarat OMUL ANULUI 2001 și introdus în cele mai selective dicționare ale Terrei.

Studentul
Ciprian Porumbescu

În primăvara lui 1880, Ciprian Porumbescu simțindu-se apăsător de zidurile metropolei danubiene, sufocat de negura ce plutea pe străzi și peste acoperișuri, a hotărât, împreună cu medicinistul Codru și cu Rațiu, student, în ultimul an la Politehnică, să organizeze, cu ocazia Sfințelor Sărbători ale Paștelui, o evadare la aer curat și iarbă verde, în afara Vienei.

Prezentarea itinerariului excursiei luftarilor e caligrafiată de Ciprian cu umor și talent, în limba germană, cu alfabet gotic, prin intermediul a două scrisori către sora sa, Mărioara, (pe care le-am tradus în românește), încât următorul fragment epistolar intim poate fi inclus, fără ezitare, printre realizările de seamă ale literaturii române din acea vreme:

Luftarii în excursie la Perchtoldsdorf

„Luăm bilete până la Mödling și veseli o pornim la drum. La dreapta fumuri, nesfârșita Vienă, în stânga vasta câmpie presărată cu diverse așezări rurale.

Ceața se destramă, nici urmă de fum, o proaspătă înviorătoare, dimineață de primăvară. Soarele străbate în plină strălucire prin ferestrele deschise ale compartimentului. Pasagerii se întind în locușoarele lor. Eu unul, cu ochii mari, scrutez zările, noile priveliști, căutând doritele sătulețe, mult așteptata țară. Dar, încă nimic de văzut!

Abia, patru minute de călătorie, Hetzendorf! Mulțime de lume urcă, gata! Și locomotiva iar se năpustește înainte!

Deodată, în dreapta, un tren trece fulger înainte, altul la sânge. La naiba! Ce-o mai fi și asta? Trei linii alături! Hetzendorf!

Peisajul devine mai rustic. La dreapta, în fundal, castelul și parcul de la Schönbrunn. Abia te-ai întors, Atzgersdorf! Și aici o oprire numai de douăzeci-douăzeci și cinci de secunde, ca la fiecare haltă.

Cât ai clipi și urcă o sută de inși și altă sută coboară. Nici un conductor, nimeni n-are grijă de pasageri. Biletul se marchiază la stația respectivă și se înapoiază la stația de destinație. Iată tot controlul!

Țara, unde-i țara? Nima! Fabrici și iar fabrici, furnale și coșuri și hornuri înalte, care, chiar și astăzi, în duminica Paștilor, își pufăiesc negrele rotocoale de fum pe cerul senin.

Liesing! În sfârșit, apar dealuri și păduri, acolo, departe, departe...

Perchtoldsdorf – Brunn. Frumos, minunat de frumos!

Totul scânteie în razele aurii. Începe și țarina, conacuri... Și ar fi și mai și, dacă ar dispărea îngrămădeala asta de fabrici!

Mödling! Așadar, am scăpat!

Mi-e atât de aromit tot sufletul! Parcă visez. Te simți atât de străin, de singur, departe, în țară străină, între oameni neștiuți!

Liesing

Mödling

Nimeni nu se uită la tine, nimeni nu se sinchisește de noi!

Ca unul care a mai fost prin partea locului, Rațiu ni-i călăuză. Mödling e frumos, foarte frumos. Străzi largi, frumoase, trotuare, becuri cu gaz aerian, amenajări de capitală! Dar e atât de liniștit! Abia ici colo câte un om pe stradă.

Ce deosebire față de Viena! aici, Strada Mare, nr. 79, căci pe aici până și în comunele rurale străzile au nume și casele sunt numerotate.

O casă străveche, încă din secolul trecut. Sus, o placă comemorativă:

În această casă a trăit Beethoven, în vara

anilor 1818, 1819 și 1820.

Așadar, aici și-a compus sonatele marele maestru. Mi-aș scoate pălăria în fața acestei case.

Când, un căpușor bălăior se uită din fereastră. Beethoven n-a fost blond. Bălăioara asta se vede că n-are nimic a face cu marele Beethoven!

Dar, iată și muzică răsună de sus! Un pian... Poate o sonată... Nici urmă! Valsul din Boccacio!

Deci, iar la drum! Și tot la drum până la Vorderbrühl. Descindem la un han și luăm masa. Comentăm, apoi, peisajul.

Jur-împrejur stânci cu larițe și pini, din care răsar ruinele unui vechi castel, scări artificiale, chioșcuri, puzderii de vile minunate, grădini pitorești, căsuțe în stil elvețian, destulă priveliște superbă!

După masă, la picior, înainte, în sus, la Templul husareilor. Sus, în vârf de deal, panoramă magnifică! Apoi pe Tâmpa câinelui, o ruină peste Hinterbrühl, peste podgorii și câmpii și țarina de la Giesshubel, localitate mică. Și apoi, peste deal, în curmeziș, la Perchtoldsdorf, un târg mititel, cât Ilișeștii de mare și frumos ca Rădăuțul, dacă, anume, Rădăuțul ar fi mai frumos cu jumătate de cum este.

Suntem morți de oboseală, trecem, apoi, prin fața casei lui Dr. Hirtl, vestitul Hirtl, care s-a retras aici.

Traversăm piața, trecem prin strada Glogauer, în strada Vienei, nr. 23, la ospătăria Cununa verde. Ne adăpostim aici veseli și gălăgioși. Rațiu îl cunoaște pe birtaș de mai înainte.

Înfulecăm pâine cu unt și brânzoaice cu ridichi, carne afumată și mai tragem câte o bere, care, aici, costă șase cruceri litru.

La ora șapte e Învierea. La opt și jumătate trebuie să fim la gară, la Liesing, pentru a ne înapoia încă astăzi. Acum e ora șapte și jumătate, se pare că nu mai plecăm. Ne ștergem ghetele, ne curățăm hainele, ne îndreptăm cravatele, suntem doar studenți vienezi și trebuie, cât de cât, să ne impunem perchtoldsdorfilor acestora.

La mine și la Codru treaba merge lesne. Rațiu însă avea pantalonii cu desăvârșire ruți pe jos și destrămați, încât trebui să-i suflece ca la noroi. Pe braț purta, cochet, un pardesiu rupt, pălăria veche, găurită, barba țepoasă, o bătă de salcâm în mână, cui naiba să-i impună!

Intrarăm, deci, în biserică, o veche, străveche, uriașă biserică. Procesiunea iese, acum, din biserică afară.

– Har Domnului! Christos îi gata de înviat! Deodată, ce aud? Muzică!

Imediat după prapuri, pășește un taraf format numai din cetățeni. Numai alămuri.

Fără să vreau, mi-adusei aminte de muzica lui Timiger, din Clit. Că, zău, nu era mai bună!

Bieții oameni nu știau, se vede, ori poate că așa e obiceiul, ca să trâmbițeze înviatului Christos, în toiul procesiunii, și, fiindcă, probabil, nici nu prea știau altceva, îi trăgeau, pur și simplu, o polcă veselă, într-un tempo ceva mai lent, dar cu o nepăsare, care mă făcu să mă prind de pânțec.

Și nici c-o uit! Merge așa... așa... și încă o dată tot cam așa, în vreme ce-o cârjobătură și știurlubătură de helicon și o hodorogitură de bombardon cântau consecvent și în loc de do și la, so!

Cornii și trompeții făceau obligatul secund, cu hmtratarata, de-ți venea, mai curând, să tragi o tropoțică, decât să fii pios.

Iată-l, apoi și baldachinul. În frunte trei fetișcane în alb, cu rochițe scurte și pulpe groase cât donițele, pe brațe cu pernițe, pe care se vedeau sculele: Sfântului Aer, cununa de spini, piroane, ciocane etc.

Perchtoldsdorf

Castelul din Perchtoldsdorf

Sub baldachin veneau patru țârcovnici cu șaisprezece clopoței și trei popi cu Sfânta Sfintelor. Pe dreapta și stânga, în spalier, trei cavaleri din Perchtoldsdorf, în haine negre, cu cravate albastrii, înflorite, mănuși galbene ori albe, cu lumini de milly și cilindroane în mâni.

Pe urmă, norodul, care Dumnezeu știe ce cânta, de vreme ce când unul, când altul, ba începea, ba isprăvea litania, ori ce-o mai fi fost aia...

De la Mödling, trebuie că priveliștea acestei procesiuni să fi fost văzută frumoasă. De aproape, însă, om să fi fost ca să o suportî! Dinainte muzică, în dos cântec! Să mori nu alta!

În sfârșit, ocolind toată piața, casele și piața erau luminate, cortegiul reintră în biserică. Ne urcăm în cafas, unde se înființase și Societatea de cântare și Filarmonica perechtoldosdorfeză, reprezentată prin: un tenor prim, un al doilea tenor, un bas secund, basul prim lipsea, două clarinete, un corn, două viori și două timpane.

Primul tenor era, din întâmplare, un cunoscut al lui Rațiu. Îi fui prezentat ca "expert" și suplinii baritonul. Deci, îi dădurăm drumul! Cântarăm mai știu eu ce imn: *Din slava Ta, Doamne!* etc.

Primul tenor stătea pe un scăunel și dădea măsura în trei pătrimi, piesa fiind în patru pătrimi. Cântarea a fost groaznică. Cei doi tenori distonau cumplit, basul doi nu se auzea deloc, nici nu știu dacă și el cânta cu noi. Noroc că orga și timpanele înăbușeau totul.

Timpanistul bubuia atât de furios, fusese soldat și făcuse campania în Italia, de parcă s-ar fi aflat în toiul unei bătălii.

O cârâială și o miorlăială, de parcă toți strigoii s-ar fi fost năpustit prin văzduh. Viorile tălălăiau ca niște pui de vrabie, cornul zbârnâia ca o drâmbă stricată, clarinetele țârâiau ca niște lilieci.

– Dar cui ce-i păsa?

Așa au tot dus-o până la sfârșit.

În cele din urmă mi-au mulțumit pentru binevoitoarea colaborare și, când ajunserăm la critica fiecărui cântăreț, atunci primul tenor îmi spuse, așa, de tot confidențial, prietenește, că în cutare loc ași fi greșit, dar lucru nu s-a observat, fiindcă orga a acoperit totul cu al ei forte.

Asta-mi fu mulțumita!...

Intrarăm într-o ospătărie, cinarăm, mai făcurăm cunoștință cu un bărbat de la țară, sas din Mediaș, care vorbea foarte bine românește și ne duserăm la culcare, în camera destinată pentru noi, o enormă sală de dans.

Noaptea fu rece, chilota îngustă și scurtă, dârdâii de frig ca un pui de bogdaproste. În sfârșit, adormii. La o bucată de vreme mă trezesc. Unul hodorozea, ca acela! Perchtoldsdorf

– Care-i acolo?

În bătaia luminii zăresc o arătare albă, Rațiu!

– Da, eu îs, frate!...

– Da, ce faci?

– Caut niște chibrituri!

– La ce, dracu, ți-s bune chibriturile?

– Apoi, să aprind lumânarea, că mă sfârșesc ploșnițele!

În adevăr, aprindem noi o lumânare și dăm iama prin ploșnițe!...

Pe mine, din întâmplare, nu erau așa de multe, la cei doi, însă, plin!

Ce te faci, acu!

Rațiu își luă pardesiul și pantalonii și-și așternu pe o masă și dormi acolo mai departe. Eu rămăsei în pat. Codru ieși afară, în curte și se culcă într-un omnibus.

Dimineața, ne plătim gazda și-o luăm înainte. Rațiu scuipa foc, blestemând, oasele și încheieturile îi erau zdrobite.

Era însă o dimineață senină și înviorătoare și astfel le uitarăm pe toate.

Cântând și săltând voioși, descinserăm la berăria Liesingului. Dejurarăm aici, ne urcarăm, apoi, pe un deal cu o minunat de frumoasă priveliște.

E o regiune încântătoare, departe, în întinsul zării, se vedea apeductul, care vine din Schneberg, de le aduce vienezilor apa de izvor de munte. Canalul traversează câmpia, fabrici, berării, castele, vile, sate înfloritoare, uriașe întinderi industriale, pretutindeni semne ale hârniceii și strădaniei omenești, ale talentului și binecuvântatei culturi.

Lumea aici și pretutindeni, e atât de prietenoasă, de parcă ne-am cunoaște de cine știe când.

Ne credeau, fiindcă îndeolaltă vorbeam românește, unguri.

Unul, care se credea mai deștept, își dădu cu părerea că am fi italieni. Și când le spuserăm că suntem români, încremeniră și nu mai izbutiră să-și închidă gurile căscate, de parcă am fi fost proveniti din fundul Asiei.

În Liesing, luarăm trenul și plecarăm la Laxemburg, locul de viligiatură al împăratului, localitate mică, alcătuită, mai ales, din clădiri ale curții, care toate-s zidite în stil de vile.

Cel mai frumos e parcul castelului.

Acesta a fost clădit în stil vechi, german, încununat cu creneluri, turnuri, portaluri, diferite metereze și un lac cu lebede, rațe, găște etc.

Parcul e o minune. Mulțime de pârâiașe se strecoară printre plantații, cele mai fantastice poduri se arcuesc peste atâtea pârâiașe. Ici un bazin, colo o colnice artificială cu plante, ici imitația unei grote, colo un foarte pitoresc chioșc, un iaz mic cu crapi enormi, arbori și arbuști de toate varietățile.

Totul conferind parcului un aspect impozant, grandios.

La ora cinci pornirăm. La ora șase am fost în Viena. De la Laxemburg la Viena e tot atât cât e de la Suceava la Humor".

*

Pentru a evidenția creația literară, de mai sus, am reprodus două epistole ale lui Ciprian către Mărioara, caligrafiate la 29 și 30 martie 1880, în momentul când pionierul memorialisticii naționale, Ion Ghica, abia începuse [1880] a-și redacta *Scrisorile către Vasile Alecsandri*, și dovedește că Ciprian Porumbescu era, la acea dată, *un autentic scriitor memorialist, umoristico-satiric*, calități literare pe care le dezvăluim, în premieră, prin publicarea eșantionului de față.

Ciprian Porumbescu a avut un destin tragic, precoce, ce nu i-a permis să-și dea măsura întregului său talent.

„Dacă în conștiința românească George Enescu a rămas până azi geniul muzical național unic, nepereche, **asemenea** lui Mihai Eminescu în poezie, la activul lui Ciprian Porumbescu trebuie trecută o creativitate care, odată cu înaintarea în vârstă și în experiență, l-ar fi condus la lucrări tot mai ample și mai valoroase”, remarca, pe drept cuvânt, un recenzent al prozei sale.

Memorialistica ramasă de la Ciprian Porumbescu evidențiază, cu prisosință, locul de frunte a artistului de la Stupca în peisajul literar al epocii sale, a literaturii germano-română din Bucovia, aflată sub ocupație austriacă și în istoria literaturii române dintotdeauna.

Kenmore, Washington, USA
(16 septembrie 2020)

(Prima parte a acestui articol, Ciprian Porumbescu, scriitor germano-român, a fost publicată în „Destine literare”, aprilie - iunie 2019, p. 105-108)

EDUARD NIȚULESCU • STATIC

Terpsikhora

*„Dansul este poezie tăcută”
(Simonide)*

*Festivalul European al
Școlilor de Balet „Grand Assamble”*

Dr. Radu VIDA

VOM DANSA PÂNĂ LA SFÂRȘITUL TIMPULUI

– prestigiu și profesionalism –

Sfârșit de toamnă nebun de frumoasă la Cluj.

Nimicitoarele exaltări romantice ale frunzelor în dansul lor lin prevesteau întoarcerea în pământuri. Vântul anina în crengi despletite, brumă rece și umedă. Toată natura, de altfel, își retrăgea seva întru întâmpinarea aceluia somn binefăcător, ce va să eclateze renașterea a tot și toate. Iar peste necuprins, în leat 2020, iambi grecești mășăluiau peste fire blestemând virusul ucigaș.

Dar, ca o contrapondere a acestor stări de fapt, *Festivalul European al Școlilor de Balet „Grand Assamble”* și-a însușit dreptul de postulație pentru sine și pentru iubitorii dansului. Internetul a vibrat de filmulețe de promovare a burgului Napocensis, de pe toată întinderea Samusului, și, tot on-line, s-au desfășurat orele de masterclass, întâlnirile cu personalități ale baletului mondial, totul într-o transdisciplinaritate ce a îngemănat dansul, muzica, poezia, fotografia și filmul.

S-a învățat și s-a făcut spectacol.

Desfășurarea epică a dansului și a celorlalte arte, care au susținut ideea întregitoare, a însuflețit nu numai pe iubitorii de frumos, ci și pe cei mult prea implicați în derularea cotidianului. Ceasurile s-au oprit. Iar admirația și acelora interesați doar de propria persoană a dat ghes serenității, destinderii și păcii sufletești. Sigur, cu efortul – inteligent mascat – interpreților, profesorilor, instructorilor și coordonatorilor proiectului.

O repede privire a ceea ce s-a întâmplat în cele zile de festival arată o perfectă coordonare a tuturor actanților, învingând nu numai neajunsurile fusului orar, ci și cea a contactului direct între participanți și public. Acasă. Din comoditatea fotoliului, nimeni n-a simțit frustrarea on-line ului, implicarea fiind maximă, la cote de audiență mult superioare unei săli de spectacole. Au făcut posibil acest parcurs impecabil: Fundația culturală Simona Noja, Visit Cluj, Balet Transilvania, Primăria și Consiliul local Cluj-Napoca. Scena / scenele s-au transformat în adevărate dromos-uri, iar tehnologia a preluat dificultatea montajelor filmate în varii locații. Iată pe cei care, în zilele grandiosului festival on-line, au creat lumini, umbre, culori, mișcare și momente statice de mare expresivitate:

I. ONLINE MASTERCLASSES – Ballet Masterclass (age 12+) with **Mihail Sosnovschi** from Vienna, Austria; **Ballet Masterclass** (age 15+) with **Stéphane Phavorin**, from Paris Opera, France ; **Ballet Masterclass** (age 12+) with **Giséle Santoro** from Br; **Ballet Masterclass** (age 15+) with **Arianne Lafita Gonzalvez** from Cuba; **Ballet Masterclass** (age 15+) with **John Clifford**, Balanchine Style, Los Angeles, USA; **Ballet Masterclass** with **Tamara King-Amsden** (age 12+) from Boston Ballet School; **Ballet Masterclass** (age 15+) with **Rainer Krenstetter**, Miami City Ballet, USA;

II. LIVE STREAMINGS

from Vienna, with dancers from the pilot-project: *Noja-Nebyla Stage Education*

CLASSICAL VARIATIONS from the following ballets: Esmeralda, La Bayadere, Laurencia, Giselle, Paquita, Sleeping Beauty, Swan Lake; **EVEN IF** – new creation in classical dance style, choreograph: Simona Noja-Nebyla, music: G.Donizetti from “La Favorita”; **PUSH ON** – new creation, choreographie Angelina Gavrilova

COACHING CLASSICAL VARIATIONS with Simona Noja-Nebyla

III. TRANSDISCIPLINARY PROJECTS: “MEDIEVAL IDYLL” – a short movie with dance & acting inspired by a romanian poem “Lamentation upon Love” of Ion Noja, by Patricia MarinaTomas filmed in the specific Middle Age locations from Cluj-Napoca with a dancer (Melania Dindelegan) and an actor (Sebastian Topan); **“EVEN IF”** – a short dancing movie inspired by the irakian director Walid Gorgy – Ballet/Music/Image – with eight ballet dancers on a piece of Gaetano Donizetti music & choreography of Simona Noja-Nebyla; **“MOVE(IN)CLUJ”** – a movie by Boris Nebyla with fotos from Patricia Marina Tomas & excerpts from the contemporary dance choreography of Angelina Gavrilova on virtual streets from Cluj-Napoca

IV. ONLINE PERFORMANCE: We are happy to present online, on the foundation's YOUTUBE channel, the selection of the best classical and contemporary dance choreographies of all participants. Time of the online performance: **The students with the best performance that have received scholarships for the next edition of the international ballet competition European Ballet Grand Prix in Vienna, Austria** are: **CATALIN BUCURESTEANU**(nr. 11) **DRAGOS GRAMADA** (nr.55) **NALI DOBRIN** (nr.63) **EMA STOIAN** (nr. 73)

V. SUCCESSFUL DANCERS INSPIRING YOUNG DANCERS, answering in short interviews to 7 useful and inspiring topics:

- JAKOB FEYFERLIK, Principal Dancer with Dutch National Ballet, Amsterdam
- ANDREEA JURA, Principal Dancer with Romanian State Opera Cluj-Napoca
- MARIA KOUSOUNI, Principal Dancer with Greek National Opera, Athens
- NATASCHA MAIR, Principal Dancer with Wiener Staatsballett (under direction Manuel Legris), Vienna
- FRANCESCO PICCININ, Principal Dancer with Estonian National Ballet, Tallinn
- RINALDO VENUTI, Solist Dancer with Polish National Ballet, Warsaw.

Au fost zile de purpură regală, în care, realmente, Thalia, Terpsichore, Euterpe, Erato, Urania, Clio, Calliope, Polymnia și Melpomene și-au arătat întregul potențial. Iar, în final, de după bandoul zeiței Themis s-au auzit cele superlative, – încununare firească a eforturilor tuturor celor care au realizat acest inedit, până la urmă, spectacol. Căci dansul, cântul, poezia și jocul imaginilor nu vor pieri decât la sfârșitul timpurilor.

(Material preluat cu acceptul BalletMagazine.ro)

Gellu NAUM
01.08.1915 – 29.09.2001

Oglinda oarbă

Firul de sânge care îmi iese din buzunar
firul de lână care îmi iese din ochi
firul de tutun care îmi iese din urechi
firul de flăcări care îmi iese din nări

Tu poți crede că urechile mele fumează
dar oamenii au rămas țintuiți în mijlocul străzii
pentru că în noaptea asta se vor vopsi în negru
toate statuile
și va fi insomnia mea aceea pe care o vei cunoaște
o insomnie oarecare de cretă și de argilă
o insomnie ca o sobă sau ca o ușă
sau mai bine ca golul unei uși
și în dosul acestei uși vreau să vorbim despre
memorie

vreau să mă miroși ca pe-o fereastră
vreau să mă auzi ca pe un arbore
vreau să mă pipăi ca pe o scară
vreau să mă vezi ca pe un turn.

T.R.

Prof. Dr. Liviu PENDEFUNDA

Tradiții hermetice la Ion Barbu

"Ainsi 'Hermès Trismégiste', avec le néoplatonisme et le kabbalisme, aurait joué un rôle d'une importance insolite dans la formation de la destinée humaine au cours de cette période où il exerçait une glorieuse ascendance sur l'esprit occidental."

Frances Yates – *Giordano Bruno et la tradition hermétique*

În prezent, mulți au o idee falsă despre alchimie, reducând mesajul său la a-l considera ca o practică de magie, sau un set de tehnici de prelucrare privind transmutația unei substanțe chimice în alta, și anume transmutarea plumbului în aur. Alchemia, însă, este de fapt un mod de gândire care își are rădăcinile în cea mai veche antichitate de pe continentele cunoscute și mai ales de pe cele pierdute. Amalgamul practicat în timpul secolelor dinainte și după Cristos la Alexandria, în Egipt, intersecție culturilor egiptene, evreiești, grecești, orientale sau atlantice și chiar creștine este un exemplu de evoluție a curente de gândire a filosofică, timpuri în care întâlnim dezvoltarea cunoștințelor în astrologie, a noțiunilor despre proprietățile terapeutice ale anumitor plante și minerale cunoscute religiilor egiptene și caldeene, sectelor persane mistice (Mithraism) sau evreiești, cum ar fi ale esenienilor, care prefigurau învățătura lui Cristos, se numeau terapeuți și medici ai sufletului, precursori ai rosicrucienilor moderni.

Alchimia este de obicei considerată ca strămoș al chimiei moderne, ei fiind fizic apreciați drept căutători ai secretelor regnului mineral sau ale filosofiei medicinei universale, dar în spatele textelor sunt simbolurile ce ascund semnificația față de profani; alchimiștii au fost interesați în primul rând de transmutarea sufletului, care este calea trezirii spirituale. Alchimia depășește căutarea pentru transmutarea materiei, alchimistul înțelege repede că realul este transmutarea de minții și sufletului lui. Dezvoltarea unui elixir terapeutic este un prim pas. Prin urmare, aceasta poate fi definită ca artă cu ajutorul naturii.

Procesul de transmutare a metalelor este în primul rând pentru a separa purul de impur. Prin analogie, metoda de preparare a esențelor spagyric ajută la eliminarea elementelor toxice care limitează utilizarea plantelor, în timp ce apologia este puterea sa terapeutică, utilizând o metodă derivată din tehnicile alchimice. Deci putem identifica mai multe elemente comune între alchimie și spagyrie.

Căutarea Piatrei Filozofale sau Medicina universală este cea care permite căutarea secretului tinereții veșnice, prelungirea duratei de viață, remediile spagrice vizând, de asemenea, menținerea sănătății trupești și spirituale, atâta timp cât este posibil. Trezirea spirituală care se asociază lucrării alchimice este similară cu transformarea care a fost realizată unui pacient tratat cu esențe spagyric. Vindecarea organismului este inseparabilă de cea a minții, conștientizarea unui mens sana in corpore sano. Cuvântul elixir utilizate în mod obișnuit în alchimie, a fost reluat în spagyrie (provine din arabă – al-lksir arabă și înseamnă esență); remarcabilă este contribuția în alchimie a medicilor arabi care realizau remedii din prelucrarea produselor naturale și cunoșteau tehnici de distilare elaborate în alambic.

Și pentru că am amintit de jocul secund observat de multitudinea exegezilor, să poposim o clipă asupra poemului *Riga Crypto si Iapona Enigel*, neuitând că pentru profani, oricât ar fi ei de citiți, nu există al treilea joc și nicidecum acte reflexe superioare acestora. Andrei Oișteanu amintea că acest poem barbilian a fost socotit ca fiind o „baladă” – poate datorită referinței la menestrel (Ion Barbu însuși), un „cântec bătrânesc de nuntă” (Tudor Vianu¹), o „fantezie” (Al. Philippide), un „basm” (Nicolae Manolescu), o „anecdotă” (Șerban Cioculescu), o „fabulă”, de fapt o „cantafabula” (Șerban Foarță). În timp ce hermeneuții s’au întrecut în a face analiza esoterică și exoterică a ceea ce au numit un Luceafărul cu roluri inversate². Din atenția acestui expozeu nu putea lipsi un poem inițiat de mare valoare pentru literatura lumii, nu numai pentru că au fost și altele precum *Kubla Khan* or *A Vision in a Dream* al lui S.T. Coleridge pe care l-am prezentat deja, asemenea pădurii lui Grigore Vieru și a multor altora amintite în prelegerile mele. Nu este oniric, nici transpus prin har cosmic precum versurile lui Bacovia, dar reprezintă o variantă a doctrinelor rosicruciene bine conturate de Steiner. Totuși, poetul recunoaște influența noetică relevată în vis. Eu cred că este o minunată reflectare a unui mesaj transmis oniric prin cel de-al treilea arc reflex, realizat prin cuvânt divin, adică liric de un maestru căruia filosofia gematrică i-a deschis porțile din palatul unui laborator cosmic în care urma să se producă o nuntă, eterna nuntă, dar spagyrică.

Rudolf Steiner susține că *Există un regn vegetal-mineral, un regn animal-vegetal și, de asemenea, oameni-animale care se mișcau pe formațiunile aparținând regnurilor anterioare*. Regnul care în cursul stării solare atinsese stadiul vegetal a trecut la un stadiu de tip mimal. Strămoșii lunari ai oamenilor dispuneau astfel de trei

1. Tudor Vianu, *Ion Barbu*, Cultura Națională, București, 1935, p. 61

2. A. Oișteanu, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, secțiunea *Narcotice și halucinogene la geto-daci și români*, Polirom, 2004,

corpuri: un corp fizic, un corp eteric și un corp astral, dar ei depășeau cu o treaptă maimuțele actuale cele mai evoluat. Aceștia erau oameni-animale pe care nici o biologie nu îi mai poate pune în evidență, un regn intermediar între om și animal. Ocultiștii au cunoscut dintotdeauna acest aer de foc, și în condițiile vechi ale Pământului ar fi fost posibil să-l prepare chimic, ceea ce acum nu se mai poate realiza decât în spații foarte restrânse. Adevărata alchimie i-a păstrat cunoașterea. Din această cauză, când citiți în Faust: „Vreau să prepar puțin aer de foc” este vorba de o reminiscență a profunzimilor ocultismului. Aerul de foc învăluia Luna; aceasta era atmosfera sa.

Incifrarea practică de Ion Barbu referitor la tema nunții alchimico-spagyrică este evidentă. Crypto regele-ciupercă este un rege al bureților. Soarele, care e roșu, mare cu pete fel de fel, se oglindește în „chelia” pălăriei ciupercii, care după coacere mustește de „venin și roșu untdelemn”. Deci el este un rege al ciupercilor halucinogene, *mirele poienii*, o îmbie pe lapona Enigel să-l culeagă. Invățătura esoterică medievală ne învață că poalele ei sunt apele adânci și obscure în care dacă te cufunzi vei afla ce culoare are Infernul. Deci scufundarea în infern a mirelui devine necesară pentru a se putea apoi înălța (privește și cartea Marii Preotese din tarot!). Spiritul și Materia sunt doi poli opuși. Universul este Maya iar în kabbala o întâlnim sub numele de Ain Soph Kabalei; acesta este un spațiu abstract și superdivin absolut al atomului, acest atom se numește Ain Soph care are echivalența regnului mineral. Shakespeare a făcut o altă analogie între cer și pământ enunțând ceea ce leagă acestea – conștiința care ne determină să gândim că transmutația alchimică te aduce în stadiul renașterii. Mayasii spun că Nomen (cuvântul) a supus prin verb în primul cer al Creatorului piatra pe care a subjugat-o unui șarpe; manipulând acest șarpe prin supunerea sa (pentru avansați – arcanul A.:Z.:F.:), manipulare făcută prin renunțare, abținere, astfel încât senzația primită trebuie să se întoarcă de unde a venit realizând actul reflex, un circuit rotund de fluxuri. Aceste conexiuni mentale cu o matrice a universului conduce la imaginea văduvei Isis care a reușit să creeze din cuvânt materia sau, ancestrala poveste a *Genezei* repetată astfel. Această văduvă, Infinitul, se căsătorește cu Eternul, (arcana IV – Marea preoteasă) putând înțelege în arcana III – Regina ca mamă divină, acea mamă reprezentată în iconografie cu fiul ei în brațe, mai târziu, întâlnită la arcana XXI – Lumea așezată între două coloane ce reprezintă principiul masculin și feminin. Curajul de a ridica vălul de sub tiara de aur a femeii divine, a determinat cunoașterea a tot ce înceamnă ISIS cea care ascunde sub văl taine divine și face semnul cu mana: *Bate și îți se va deschide!*

Enigel, păstorita transhumantă de reni din Laponia, pare să fie o femeie-șaman. Limbajul ei totemic o definește ca atare: *ursul alb mi-e vărul drept sau mă'nchin la soarele'nțelept sau roata albă mi-e stăpâna* etc. Păstorul este simbolul preotului. După Mircea Eliade șamanii laponi care pot fi și femei ingerează ciuperca psihedelică Amanita muscaria pentru a intra în transă extatică; la ei soarele este considerat zeu, iar ursul este animalul-spirit în care el se poate transforma, vorbind limba-secretă cu care pot comunica cu spiritele naturii³⁾. Deci un joc al culorilor etapelor alchimice se petrece și în poemul barbian. Sesizarea jocului terț de către exegeți nu este întâmplător, dar cunoașterea arcanelor majore limitează accesul neinițiatilor la înțelegere și cunoaștere (este ca și cum ai dori să citești un text extraterestru cât îți sunt încă străine literele alfabetului limbii tale materne!). I.A.O.: *Incendio, Aqua, Origo*. Nu sunt filosoful care *promite miezul dar oferă cojile*, dar sunt și elemente pe care nu am voie să le public sau etica un îmi permite aceasta, fiindcă cititor, însă, este dator să își caute propriul drum și să se informeze cât mai corect și mai exact așa cum propria sa conștiință i-o cere. Dar simt uneori că nu pot comunica pe cât aș dori și nici turnul de fildeș nu îmi mai priește întrutotul. Mă întorc acum la poemul lui Ion Barbu. Dacă relația dintre păstorită și regele ciupercă este o nuntă imposibilă, deci ratată atât în viață, cât și în poem, poetul găsește soluția de a se produce o nuntă în cadrul aceluiași regn (vegetal-vegetal). Motivul *nupțiilor ratate* apare când mirii se dovedesc incompatibili, dar nu numai când sunt prea apropiați (tema incestului din balada *Soarele și Luna*), ci și când sunt prea depărtați (*Luceafarul, Riga Crypto*). Nunta alchimică sau spagyrică reproduce același mesaj ancestral. În romanul rosicrucian, se spune: *Când un om se alătură în acest act secret (uniunea) devine un Dumnezeu imitând Creatorul. Profeții spun că cei doi îndrăgostiți în momentele spasmodice rezultate din plăcerea profundă și abținere, emană lumină... Această mantră are puterea transmutației din energie în lumină și foc.*

La final regele-ciupercă își alege ca împărăteasă maselarița care și ea (*Hyoscyamus niger*) este o plantă psihotropă, dar și un puternic afrodisiac, care stimulează nunțile. Nunta barbia-nă este psihedelică la Ion Barbu, ca la Eminescu, laurul-balaurul iese gol, golit de materie, să re-creeze copilul divin. Jocul se-cund se referă doar la categoria hermetică din Athanor, cel care trece de înțelegerea obișnuită pare a fi chiar străină și autorului, intenția acestuia fiind depășită de mesajul transmis noetic. Poemul este, așadar, o alegorie cu informații încifrate și limbaj criptic, ceea ce amintește de A.E. Poe, S.T. Coleridge, Thomas de Quincey, Charles Baudelaire, Arthur Rimbaud ș.a. Așa cum șarpele trebuie supus prin redirecționare, tot așa nimeni nu se poate întoarce la Origine fără a fi devorat de șarpe. Sunt elemente ce pot fi interpretate și prin filosofia orientală. De aceea aceste exerciții tantrice ale Regelui au și un revers, anume, a rata aceste momente având în vedere rezultatul scontat – eșuat din diverse motive, energia creată se va retrage prin efluvii universale făcând loc răului sau dezamăgirii, a urii față de dragoste, a desnădejdiei respectiv a renunțării la căutare.

Vreau să vă reamintesc acest lucru pentru ca acest fapt spune despre drumul între cele două coloane către lumină și renaștere, ceea ce este prima etapă a păcatului original, simbiotic alchimico-spagyric de transmutare a plumbului (toxic) în aurul curat sau de-a transmuta Luna în Soare sau tocmai drumul de la întuneric către Lumină prin labirintul în spirala din clopot spre fântână. *Eu sunt calea și adevărul și viața* (Ioan 14.6).

3. Mircea Eliade, *Shamanism. Archaic Techniques of Ecstasy*, Princeton University Press, 1974,

4. Aleister Crowley, *The General Principles of Astrology*, Hymenaeus Beta, 2002

Dan LUPESCU

MIHAI SULTANA VICOL *Răstignit pe scutul Cavalerului Cruciat*

Neliniștit și bântuit de fantasmalele trecutului, Mihai Sultana Vicol alege să fie NU un Cavaler trac/ Cavaler danubian (ale cărei mărturii arheologice pot fi întâlnite, cu zecile, în numeroase muzee din cele trei Europe), ci un tragic, dar deloc nevolnic ori pesimist, Cavaler Cruciat.

Născut în zi de 5 octombrie – în Capitala Moldovei luminatului Voievod Vasile Lupu, dar și a lui Mihai Eminescu, Ion Creangă, Titu Maiorescu, Garabet Ibrăileanu, George Lesnea, ori a contemporanilor noștri Teofan Savu, Horia Zilieru, Al. Dobrescu, Cassian Maria Spiridon, Adi Cristi –, Mihai Sultana Vicol poartă în străfundurile fiirii sale, ca om și scriitor, chipul tainic al întemeietorilor de verb vulcanic din stirpea imperială a lui Adrian Păunescu, logodit cu spiritul foarte deschis, sociabil, „lipsit de mistere față de ceilalți”, dar și maiestuos al Irisului (stânjenelului), floarea venerată în Țara Soarelui Răsare, fiind, totodată, simbol heraldic al statului samurailor și gheișelor: Japonia.

Locuit de vibrații celest-contradictorii – precum frații săi de crug Dante Alighieri, Mahatma Gandhi, Oscar Wilde, Friederich Nietzsche, William Faulkner, George Gershwin sau John Lennon –, el este permanent răstignit pe crucea dintre armonie și instabilitate, ce poate friza, ca acum, coșmarurile sinuciderii.

Don Quijote al timpurilor noi, în zarea sa cea mai învolburat neguroasă și vinovată, asumându-și tranșant păcatul de ucigaș, el fu – cu secole în urmă – temător de moarte. „În rugăciuni am găsit izbânda” – se destăinuiește în lămurirea asupra noului său volum: **Penitența cavalerului cruciat** (Editura OPERA MAGNA, Iași 2020, 100 pagini, coperta Vasilian Doboș, ISBN 978-606-9087-04-6).

În **Mărturiile cavalerului cruciat** (eronat numite, în Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României, „cuvânt înainte” –, care este totdeauna scris de o altă persoană, critic și istoric literar, exeget, hermeneut, ci nu de autorul însuși, care nu poate oferi decât detalii, într-o notă asupra ediției, lămuriri, NU judecăți de valoare asupra propriilor creații!), Mihai Sultana Vicol creionează o filă de foc, dintr-un jurnal numai de sine știut, cu virtuți de poem în proză, crâncen poem în proză, caligrafiat viforos, săpat cu penița vieții în palimpsestul de beznă, deloc voalat, al morții.

Pe alocuri, aceste **Mărturii...** ating accente bulversante, de clopot mitropolitan, de catedrală, sau chiar de (auto)pamflet biciuitor, cu misiune evidentă de autoflagelare.

Începând în ritm domol, ca un veritabil **Bolero** de Maurice Ravel, ale cărui cadențe, gradate, cresc-cresc-cresc, până ajung la acelea ale cavalcadei sfidând legile gravitației și inerției –, **Mărturiile cavalerului cruciat** sunt dezvoltate pe circa patru pagini de carte.

Ele continuă așa: „Într-o noapte am văzut chipul morții. Am simțit durerile veșniciei. Spaima mă cuprinsese. Trebuie să mărturisesc că am făgăduit tuturor îngerilor credința mea. Am stropit cu lacrimi Mormântul Sfânt. Apoi a apărut ispita înfășată în straie de glorie și am vrut preamărire. Credeam că, dacă sunt purtător de sabie și scut, sunt

MIHAI SULTANA VICOL
Penitența cavalerului cruciat

OPERA
MAGNA
OM

erou. Amarnică înșelăciune! Eram prins în lanțul minciunii și al gloriei deșarte. Ucideam și fără de odihnă îmi era mâna în care țineam sabia.”

Năruirea (înălțarea?) în confesiune devine, apoi, aproape devastatoare.

Transcrise frust, fără menajamente, rafală de lovituri sacadate de picamer care străpunge temerar straturile geodezice ale veacurilor –, mărturisirile sună astfel: „*Gândurile aruncau flăcări peste viață. Nebunia mea era dorința de glorie. Am cutreierat întinsul Mediteranei vroind să ajung în Ierusalimul prevestit de cei trei magi de la Răsărit. Nu bănuiam că sub sceptrul Papei și Regelui voi deveni un ucigaș. M-am înhăitat cu alți ucigași care-și ziceau, ca și mine, cavaleri cruciați. Am tăbărit noaptea în Ierusalim ucigând. (...) Eram ca valurile mării în furtună. Nimic nu ne anunța că în curând moartea se va abate peste noi drept pedeapsă. Da, am ucis!*”.

*

Aceste poeme torențiale, desfășurate aproape pletoric, dar cu evidentă rigoare și stăpânire a mijloacelor prozastice, ne poartă cu gândul la poetul francez Lautreamont (pseudonimul lui Isidore Lucien Ducasse), născut în 1846 la Montevideo, în Uruguay, stabilit din fragedă copilărie în capitala Franței, unde tatăl său era diplomat militar. Copilul și adolescentul venit de peste ocean a fost crescut în spiritul a trei limbi și culturi (franceză, spaniolă, engleză). Subit, a trecut în veșnicie, fulgerat de o boală intempestivă, la vârsta de numai 24 de ani, la Paris, în anul 1870.

Hologramă la polul opus a lui Lautreamont – din punct de vedere al staturii fizice și al structurii lăuntrice –, Mihai Sultana Vicol nu se arată a fi „un bărbat mare, întunecat, tânăr, fără barbă” – așa după cum îl descria Leon Genonceaux pe autorul celebrelor **Les Chants de Maldoror**, dar îndrăzneț fără pereche, mereu spilkuit și harnic a fost și este dincolo de orice îndoială.

Volumul **Penitența cavalerului cruciat**, tipărit de curând la Iași de zbuțiatul nostru poet-cruciat (crucificat, concomitent, pe Steaua Zenovia – Dulcinea și muza sa, menită morții necruțătoare) debutează cu poemul de aglutinări aparent calme, însă nestăvilite, lăstărind pe tulpina de elanuri ardente a Măslinilor din Grădina Ghetsimani ori a celor de tip Gingko Biloba, pe care nici bomba atomică de la Hiroshima nu l-au putut asasina. Acest miraculos reprezentant al regnului vegetal, consacrat drept arborele pagodelor, UNIC în lume, fără părinți vii, este denumit popular „patru bani”, „caisa argintie” sau „arborele templier japonez”. Aproape la fel îl putem eticheta/ galona pe Mihai Sultana Vicol, grațios-năzdrăvanul cruciat-poet-gheișă.

Ierusalimul învins, primul dintre cele două cicluri ale volumului, reunește 33 (vârsta lui Iisus) de poeme. Plus UNUL. Este o hipnotizantă retrospectivă, în desfășurări lirice ample și isonuri biblice: „*Gloria lui Richard Inimă de Leu/ Era pentru mine un trandafir înflorit/ Vroiam să-l urmez până acolo unde/ Cei trei magi s-au arătat pentru a vesti/ Nașterea lui Iisus Hristos. // Eram tânăr de crud și nebun,/ Nu văzusem niciodată marea și o corabie/ Nu știam cum se ține în mână un scut și o sabie/ Pline îmi erau gândurile de mândria de a fi cavaler cruciat,/ De a înfrunța mânia semenilor musulmani/ Eram liber ca o furtună dezlănțuită, nimeni/ Nu mă putea opri din îndrăznețea mea nebunie!*”.

Urmează un cvasi-imperceptibil memento, apoi, instantaneu, un veritabil tsunami al decojirii celeilalte fațete a destinului implacabil: „*Pe atunci nu bănuiam și nici nu știam/ Ce jalnică-i moartea făgăduită tuturor/ Spovedania este mărturia vinovăției/ Că păcatul este de neiertat când ucizi în Ierusalim/ Am ucis, de atunci sufletul meu este în adâncul păcatului!*”.

Ultimele două versuri-zăvor cad ineluctabil, cu șuier de ghilotină de secol XX, care a decapitat mii și mii de inovați au ba, până în anul de grație 1969 (!?!), în Piața Concordiei din Paris: „*Dumnezeu m-a pedepsit pe măsura mârșavului omor/ În numele Domnului Iisus Hristos!*”.

Eu liric și arhetip, Cavalerul cruciat poate fi considerat o efigie a răului, precum Maldoror, dar – spre deosebire radicală de acesta – NU l-a părăsit pe Dumnezeu, dimpotrivă, trăiește, multă vreme, cu sentimentul că îi apără spiritul și Mormântul Sfânt. Mihai Sultana Vicol ajunge să urle (urlat existențial!): „*Da, am ucis! Inima mi-i plină până în adâncurile ei de durere. Dumnezeu m-a pedepsit aspru pentru fărădelegile săvârșite în straie de cruciat. Lacrimi au curs ca un râu de flăcări pe obrazul meu. Plâng și cerșesc iertare!*”.

Ne place să credem că, asemenea iconoclastului poet francez, protagonistul nostru a fost fascinat de scena orbirii din **Oedipus Rex** de Sofocle –, Mihai Sultana Vicol ajungând să puncteze, spre finalul **Mărturiilor cavalerului cruciat**: „*Aud glasul unui orb. Cântă o rugăciune și rostește Tatăl nostru. Cerșește lumină de la Dumnezeu. Odinioară fusese și el cavaler cruciat, ucisese ca și noi. A fost lovit de pedeapsa cerească. Cântecul lui sublim de rugăciune deschidea ușile bisericilor!*”.

Combinând „narațiunea lirică” violentă cu imagini vii și, nu rareori, cu tentă suprarrealistă –, poetul român aglutinează „teribile imagini ale morții” (cum susținea Paul Lespes despre Contele Lautreamont), lăsându-ne impresia fugară că scrie „numai noaptea, stând la pianul său, declamând sălbatic”, în timp ce izbește clapele albe și negre, cu degete aripi alungite și străvezii, grele de dorul serafimului ce ar fi putut rămâne.

Demne de **Infernul** lui Dante sunt mai toate poemele din noul volum al lui Mihai Sultana Vicol. Citez din inscripția scrâșnită cu înfocare la pag. 20: „*Am ajuns în Ierusalim/ De jur împrejur erau zidurile/ Innegrite de sângele lui Iisus Hristos // Însăpăimântătoare vedenii/ Se arătau în dreptul crucii,/ Nici un supraviețuitor să o*

vegheze”. Versul din urmă ne duce cu gândul la distihul-capodoperă de Spirit Românesc din Maramureșul lui Grigore Leșe, al lui Gheorghe Pârja, al lui Vasile și al Mariei Casandra Hausi: „Nu-i lumină nicări/ C-or murit toți uoamirii...”.

Contemporanul nostru cioplește versuri cu sonorități frapante, marcate de o armonie inefabilă, în desfășurări bogate, somptuoase, de verset biblic.

Intrarea în Ierusalim nu are nimic tainic. Nici urmă de ramuri de finic sau de salcie. Nici urmă de asin. Nici umbră de Fiul Omului, Fiul Domnului. Cele trei catrene pot concura oricând viziunile celor mai crâncene bolgii dantești: „După un lung asediu/ Am pătruns în Cetatea Ierusalimului/ Mulți aveam trupurile/ Pline de sânge și de răni adânci // Nici în adâncul Iadului/ Nu era atâta suferință și jale/ În preajma Mormântului lui Iisus Hristos/ Vaierile muribunzilor se înălțau la cer // Nimeni dintre păgâni nu era/ Cruțat, bătrânii și copiii/ Cerșeau îndurare fără milă/ Ura ne îndemna să ucidem”.

Și distihul din finalul acestui poem demonstrează faptul că Mihai Sultana Vicol și-a însușit perfect lecția versului-zăvor a ilustrului George Coșbuc, poetul poliglot și genialul precursor al insurmontabilului bijutier al Cuvintelor potrivite, Tudor Arghezi. Ani de zile, cât a locuit la Craiova, unde a avut cea mai rodnică (și, din nefericire, ultimă) perioadă glorioasă de creație, Coșbuc și-a desăvârșit traducerea capodoperei bizantin-renascentiste **Divina Comedie**, prima în Limba Română, neîntrecută nici până azi în scânteieri orbitoare.

Distihul din amurgul poemului **Intrarea în Ierusalim** – din care am citat ceva mai înainte – este interogativ și cutremurător prin nuditatea sa (asasină?): „Ne-am întrebat apoi pentru cine ucidem/ Pentru Dumnezeu sau pentru Diavol?”.

*

Scriitor prolific și jurnalist de temut, având, de ani mulți, un spațiu anume rezervat în revista săptămânală **FLACĂRA lui Adrian Păunescu** –, Mihai Sultana Vicol a publicat un snop dolofan de volume de poezie autentică și de publicistică virulentă, demne de condeiul unor personalități de prim rang precum Radu Gyr, Pamfil Șeicaru, Nichifor Crainic, F. Brunea-Fox, Geo Bogza, Paul Anghel, Ilie Purcaru, Grigore Vieru, Adrian Păunescu, Dumitru Radu Popescu ori Nicolae Dan Fruntelată.

Dintre distincțiile și premiile primite, de-a lungul deceniilor postdecembriste, de autorul recentului volum **Penitența cavalerului cruciat**, amintim:

Medalia Dimitrie Cantemir, acordată de Academia de Științe din Moldova (2013),

Premiul **Pamfil Șeicaru** pentru publicistică la Festivalul Internațional de Literatură **Mihai Eminescu** de la Drobeta Turnu Severin (2015), premiu înmănat de acad. Mihai Cimpoi, președintele juriului,

Marele Premiu pentru poezie la ediția a doua a Festivalului Internațional **Adrian Păunescu**, de la Craiova (2018),

Premii la Festivalurile **Moștenirea Văcăreștilor** (Târgoviște), **George Coșbuc** (Bistrița) și **Grigore Vieru** (Chișinău).

*

În ianuarie 2020 – la ediția a XXX-a a aceluiași prestigios Festival Internațional „Mihai Eminescu” de la Drobeta Turnu Severin –, a fost încununat cu Premiul pentru literatură. Președintele juriului, ca de fiecare dată, a fost statuarul critic și istoric literar, acad. Mihai Cimpoi, secondat de Florian Copcea (secretar), Vasile Barbu, Vasile Bahnaru, Mihai Firică, Tudor Nedelcea ș.a.

În volumul **Scriitori vasluieni**, publicat anul trecut (în 2019), reductabilul eminescolog, hermeneut și făurar de reviste Theodor Codreanu reușește să-i contureze un foarte expresiv medalion literar, în care îl definește drept *Greierul gladiator*. Decupăm din această efigie doar următoarele linii de foc: „Bârlădean prin copilărie, studii gimnaziale și liceale –, Mihai Sultana Vicol s-a născut la Iași, pe data de 5 octombrie 1948, debutând editorial în 1979, la București, Editura Litera, cu volumul **Cândva fântâni**, la care s-au adăugat, până în anul 2019, alte 25 de cărți (...) Este membru al Uniunii Scriitorilor – Filiala Iași, jurnalist ardent, incomod (redactor la **România liberă**, **FLACĂRA lui Adrian Păunescu** etc), colaborator la numeroase publicații din Țară și din Basarabia, unde figurează și ca membru de onoare al breslei scriitoricești.” Theodor Codreanu punctează apoi: „Greierul, simbolul poetului cântăreț din fabulă, este condamnat să sângereze, să lupte ca un gladiator pentru umanitatea în derivă, să devină un **mântuitor în abatoarele lumii** veacului XX, **sfârșat de pumnul negru al brumei**.”

*

În cel mai recent volum de poeme al său, Mihai Sultana Vicol face saltul de la gladiator la acela de cruciat – care, în inocența sa, își asumă o misiune extrem de grea, despre care este convins, la începuturi, că se înscrie în suita celor cu aură sacră, nemuritoare, necum a crimelor odioase, fără nici o noimă.

Partea finală a mărturiilor cu care se deschide volumul **Penitența cavalerului cruciat** denotă o luciditate tragică: „Piară în veșnicie gloria mea de cruciat. Astăzi sunt lăsat în voia morții. Înțeleg! Am și răspunsuri, trebuie să plătesc pentru faptele mele de ucigaș în armură de cavaler cruciat. (...) Nu cerșesc milă și îndurare. Întâmplă-se orice cu mine! (...) Acum trăiesc ca un surghiunit departe de mormântul Zenoviei. Ce s-a ales din noi, cavalerii cruciați? Moartea ne-a împrăștiat pe toți în pământuri străine. Ierusalimul este învins!”

Devastatoare, introspecția și meditația asupra noului său destin sunt dublate în permanență de un proces de conștiință (auto-condamnare!) echivalent cu țișorul existențialist cel mai acut cu putință: „*M-am întrebat, va mai fi Ierusalimul eliberat sau va rămâne tot învins, așa cum l-am lăsat noi? (...) Astăzi suntem tăcuți. Numai morții acelor vremuri cruciate au avertizat că fiii viitorului văr lăsa pradă Ierusalimul unei seminții care va plăti cu talanți locul unde se vor așeza. Fiii creștinătății vor primi, în schimbul aurului, supușenia față de acea seminție. Pentru ce au murit atâția cavaleri cruciați, mulți dintre ei luptători temerari, curajoși ca să elibereze Mormântul Sfânt? Cei care l-au vândut pe Domnul nostru Iisus Hristos au astăzi până și oasele noastre de cavaleri cruciați. Cine sunt făptuitorii vânzării?*”.

Multiplicând cercurile concentrice hermeneutice, în ideea de a nuanța specificul creațiilor lirice din cel mai nou volum al lui Mihai Sultana Vicol, ne avântăm în conexiuni cu fațete mai puțin bănuite, sugerate însă de chiar poemele sale.

Lacrima este un miracol se intitulează poezia compusă din trei catrene și o terțină, în care se face trimitere directă la „toanele destinului”: „*Nici mușcătura de cobră/ Nu este mai rea decât pedeapsa cerească/ Nu-mi vorbiți despre virtuți/ Atunci când aveți spatele încovoiat // Sufletul meu e străfulgerat/ De toanele destinului,/ De asprele ore ale așteptării,/ De dinaintea înălțării la cer*” (s.n.).

Gândul ne zboară, pornind de la impulsurile generate de versurile citate mai sus, spre câteva incizii de mare finețe realizate de acad. Nicolae Breban în volumul său **Riscul în cultură** (București, Ed. Ideea Europeană, 2007). Pornind de la ceea ce acesta numește un Oedip „vechi”, cel al lui Sofocle, și de la cel „modern”, al lui Freud –, marele romancier și exeget transilvan abordează „*cele două fețe ale noțiunii de destin (...), cea «veche», grecească, și cea «modernă», care începe cu mitul faustic, ce-și are vârful în vastul poem al lui Goethe.*”.

Autorul romanului **Bunavestire** (definit prompt de Nicolae Manolescu ca fiind „scris cu vervă, sarcastic, grotesc, stilistic inepuizabil și original!”) și al altora la fel de vestite, din anii 65-80 până în prezent (**Francisca, În absența stăpânilor, Animale bolnave, Don Juan, Amfitrion** – trilogie romanescă, **Ziua și noaptea** – tetralogie), glosează, în continuare: „*Evident, primul erou romantic (deși termenul urma să apară mult mai târziu!), Hamlet, este, fără îndoială, printre primii «moderni» ce-și pun problema destinului într-o formă negativă și retorică.*”.

Adâncind analiza, Nicolae Breban depistează, apoi, o **insurgență**, un **dor de altceva**, „*o intrare în aventura ce va pava, peste nici două secole, calea romantismului. Foamea de destin!*” (s.n.). O foame concretă de **destin**, impuls ce va împinge atâția «aventurieri» să rupă limitele lumii cunoscute și să străbată oceanele, dar și o foame abstractă, încă și mai «aventurieră», ce va trasa un **continent al spiritului** (s.n.), sprijinit pe secole, între Don Quijote și Faust.”.

Precizând că trimiterile de mai înainte le-am citat din eseu „**Iisus – primul personaj modern**” –, decupăm și partea a doua din poemul lui Mihai Sultana Vicol **Lacrima este un miracol**, în care recuzita definitorie pentru poezii romantice este ușor depistabilă: „*Din depărtări se aude/ Bătaia clopotelor care se pierd/ Într-o noapte tainică și țipetele/ Prelungi sunt strigăte înălțate la cer // Lacrima este un miracol/ Când chipul frumoasei Zenovia/ Mi se arată în toată splendoarea lui*”.

*

Tonul inscripțiilor lirice ale lui Mihai Sultana Vicol este, mai totdeauna, unul cernit de durere, încrâncenat, date fiind auto-învinovățirea, auto-condamnarea, auto-flagelarea pentru crimele comise în asaltul asupra Ierusalimului. Probăm prin citarea litaniei în opt versuri (două terține și un distih) **Destăinuirea bătrânului cavaler cruciat**: „*Vocea stareței Sionului m-a avertizat/ Că după ce voi străbate zările albastre/ Mă vor desfăta grațiile beznei // De atunci,/ Am făcut legământ cu crucea/ Care e simbolul armonios al credinței // Am lăsat să se abată peste mine/ Durerea. Pentru a ști ce-i moartea*”.

Veritabile poeme de notație, remarcabile inclusiv prin concizia care intră, parcă, în rezonanță cu **Imnurile** poetului trac Orfeu (87 de invocații adresate zeilor), sunt și caligrafiile lirice de mică întindere cu titlul **Visul cavalerului cruciat, Iubito, Elegie**.

Gravitatea severă, cadența implacabilă, de metronom celest, dar și o anume diafanitate, transpar din multe versuri incluse de Mihai Sultana Vicol în volumul său **Penitența cavalerului cruciat**, care intră în consonanță cu fulgurațiile geniale ale lui Lucian Blaga de genul:

* „*Aceasta este marea metamorfoză; omida lumii se transformă în spiritul divin...*”;

* „*Mari bezne șlefuite ca diamantele sunt metafizicile*”;

* „*Mai cad câteodată în iarbă merele, luându-se după călcâiele tale?*”, dar și cu poemul **Zodia cumpenei**, de asemenea al poetului-filosof din Lancrăm, din care cităm strofele finale: „*Dacă din povești adevăr rămâne/ că trăim prin imponderabil cei vii,/ poate să mai umble cuvânt că trupul/ este o povară? // Greu e numai sufletul, nu țărâna./ Căci cenușa noastră, iubito, poate/ fi pe talgere cântărită cu vre/ câteva roze.*” (s.n.).

*

Asemenea lui Lucian Blaga și ai domnului tuturor marilor poeți români, europeni și ai lumii –, Mihai Sultana Vicol **cultivă frecvent ingambamentul**, definit de I. Funeriu drept „*revărsarea propoziției peste limita unui vers*”.

Piscuri ale acestei virtuozități stilistice (**ingambamentul, enjambement** – în franceză) întâlnim, adeseori, la *Mihai Eminescu: „*Porni Luceafărul. Creșteau/ În cer a lui aripe,/ Și căi de mii de ani treceau/ În tot atâtea clipe.*” (**Luceafărul**);

*Alexandru Philippide: „*Cutremură-te-n mine, viață! Sfarmă-/ Te-n mine iarăși, răcnet de alarmă!*” (**Izgonirea lui Prometeu**)

*sau Tudor Arghezi: „*Dar când să intre Cerbul de-a binelea, nitam-/ Nisam, îi taie drumul un domn Hipopotam*” (**Cerbul și țânțarii**).

În ceea ce-l privește pe Mihai Sultana Vicol, ingambamentul poate fi depistat la mai tot pasul. Ilustrăm prin citarea primelor două strofe din poemul al cărui titlu reproduce primul vers: „**Frământat sunt de gânduri aspre/ Nu aveam de unde ști că suferința/ E nebunie și lacrimi, că voi rămâne/ Mai singur decât o cruce uitată // Deznădăjduit m-am înfățișat/ În fața Dreptului Judecător/ Pentru a-l întreba dacă îmi/ Merit penitența și gloria?**”.

La fel de convingător privind utilizarea inspirată a ingambamentului este și poemul **Prevestitoare semne**, din care preluăm primele două strofe de câte cinci versuri: „*Ca din senin s-a stârnit/ Furtuna în deșert/ Nisipul a îngropat oameni și cai/ Semn că Dumnezeu nu ne vrea/ În cetatea Ierusalimului // Așteptând dezlănțuirea neliniștitului cer/ Cu toții am auzit plânsul care/ Implora Ființa cu chip de prunc/ Apoi ni s-au arătat caielele înfipte/ În palmele răstignitului Iisus Hristos*”.

De parcă le-ar fi fost discipol sau abia le-a terminat de conspectat, cu frenezie, operele fundamentale ale titanilor Dimitrie Cantemir, C. Rădulescu-Motru, D. Caracostea, P.P. Negulescu, Lucian Blaga, Constantin Brăiloiu, Nicolae Cartojan, George Călinescu, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Dimitrie Gusti, H.H. Stahl, Ovidiu Papadima sau Petru Comarnescu (cu doctorat în S.U.A, la Los Angeles, în 1931, teza fiindu-i publicată abia în 1946, cu titlul, greu de tâlcuri antice, **Kalokagathon**) ori, mai aproape de noi, Constantin Noica –, **Mihai Sultana Vicol respectă**, în cel mai fraged volum al său, **elementele specifice, identitare** ale literaturii și artei românești: **armonie, puritate, măsură, dor, gingășie, cuminenie și noblețe**. Pentru înșiruirea vectorilor reliefați la finalul frazei anterioare, am făcut recurs la studiul **Spiritul Românesc: Identitate și diferență** (1. „ROMÂNITUDINEA – între artă, morală și filosofia culturii”; 2. O ipoteză hermeneutică; 3. Determinismul culturii: între „principii” și „cazurile particulare”), inclus în volumul de excepție **De la Eminescu la Cioran** (Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1996).

Recursul nostru la acest tom al distinsului universitar Ion Dur (care a migrat – și bine a făcut –, acum câteva decenii, de la Craiova la Sibiu) ne determină să punem în conexiune mentalitatea, atitudinea și comportamentul liric ale lui Mihai Sultana Vicol cu tezaurul ideatic din altă exegeză cuprinsă în cartea **De la Eminescu la Cioran**: și anume **Reabilitarea individului între Golgota și morile de vânt**.

Căci ținta finală a **Penitenței cavalerului cruciat** este, pentru confratele Vicol, tocmai ispășirea pedepsei, izbăvirea, așadar reabilitarea. Vă prezentăm un citat substanțial, cu precizarea, din capul locului, că – deși Ion Dur are în vedere un context de cu totul altă natură, (pe care îl putem numi Purgatoriul prin care trece România din 1989 încoace) – demonstrația i se potrivește incredibil de bine poetului nostru. Iată citatul, provocat de operația chirurgicală de <<vivisecție>> „pe realitatea românească întrupată o dată cu irepetabilele zile ale lui Decembrie 89”, dar care, repetăm cu obstinație, „rimează” din multe puncte de vedere cu starea lui Mihai Sultana Vicol: „Conceptul de «**anomie**» – utilizat mai întâi de E. Durkheim – capătă sens în societățile care trec de la un stadiu clar conturat în mecanismul său la altul care n-a prins încă formă. El surprinde reacțiile impredictibile pe care tocmai această trecere le provoacă la indivizi. Apar comportamente inedite, sunt contestate normele, iar devianța și marginalitatea capătă noi aspecte. Se întâmplă, în fapt, o **de-centrare**. **Are loc intrarea în ecluză, una cu care se navighează între două lumi**. Se poate trece astfel – vorbim de regimurile fost-totalitare – de la starea sisifică, în care mai orice devine inutil și înecat de zădărnicie, la un anume donchișotism, când iluziile iau chipul unor proiecte cotidiene.”.

Captiv în ecluză și răstignit între două lumi: 1. prezentul „anomic” al României de la cumpăna secolelor XX-XXI și **2.** „șansa” refugierii (auto-exilării) în realitatea Cruciei a III-a, din anii 1.189-1.192, pentru eliberarea Ierusalimului și a Mormântului Sfânt, avându-l ca protagonist pe regele Angliei din acei ani, Richard al III-lea, supranumit Inimă de Leu –, **Mihai Sultana Vicol scrie și urlă visceral, geme și scrie hormonal** versuri răscolitoare precum acelea ce intră în structura poemelor

Din mărturisirile cavalerului cruciat: „*Sunt mai bătrân decât/ un veac ruinat de războaie/ Și sufletul este plin de răni (...)* // *Nu am vrut glorie și nici mărire/ Ah, când am deschis ochii am văzut/ Că totul este deșertăciune*”;

sau **Peste veacuri:** „*De unde atâta mânia și ură/ De ce ucidem și pentru cine?/ Cine sunt cei care ne-au împins în vâlvătaia lădului? // (...)* // *Noi, Cavalerii Cruciați/ Pentru ce-am dat jertfă și sânge?/ Peste veacuri cine vor fi/ Cei care vor stăpâni Mormântul Sfânt?*”.

La fel de expresive sunt poemele:

Trimișii Infernului („Noi, Cavalerii Cruciați/ Cu credință în Dumnezeu/ Am ucis ființe create/ După chipul și asemănarea Lui”),

Penitență („Simțeam arsura setei și a foamei? În preajmă era o masă plină cu bucate // Gura îmi era acoperită de tăcere/ Și gândul întemnițat în umilință // (...) // Plânsul era o flăcără pe obraz și jalea rug în flăcări”),

Sabia cavalerului cruciat („Sabia e blestem și moarte și mâna/ Care o poartă e suferință și beznă”),

Amiaza cavalerului cruciat ori **Nu l-am învins pe dușmanul Crucii** („Noi, Cavalerii Cruciați/ Nu l-am învins pe dușmanul crucii/ Am plecat din cetatea Ierusalimului/ Mai păgâni decât cei pe care i-am ucis”).

*

Găsim de cuviință să reamintim cititorilor noștri că – în Evul Mediu, ev al terifiantei Inchiziții, al ciumelor de tot felul, al alchimiștilor și vânătorii sângeroase de vrăjitoare, al arderii pe rug și decapitărilor, cu securea, în piețe publice –, între anii 1096-1270, s-au desfășurat opt cruciade – evenimente groaznice din istorie, în timpul cărora au murit milioane de oameni nevinovați.

Dincolo de colosalele pierderi de vieți omenești, atât de controversatele cruciade au avut efecte de toate felurile în plan economico-social. În sfera culturii, o consecință pozitivă, resimțită din a doua jumătate a veacului al XII-lea, a fost aceea că, de atunci, a germinat, a prins rădăcini, s-a dezvoltat, a înflorit și a rodit știința umanistă de anvergură numită **Orientalistică**. Impulsuri înnoitoare gândirii filosofice au dat, în acele vremuri, Raymond Lulle și Thomas d Aquino. În domeniul creației beletristice, cruciadele au contribuit cu noi și incitante teme la sporirea literaturii europene, simultan cu promovarea acestei arte în limbile materne ale popoarelor din Europa.

Cronicarul Foucher de Chartres a consemnat participarea românilor balcanici la prima cruciadă, în cadrul armatei conduse de împăratul Alexius. În ampla lucrare dedicată acestui împărat, sub titlul **Alexiada**, celebra Anna Comnena face referiri semnificative la dacii din secolul al XII-lea, precizând, printre multe alte detalii, că locuiesc pe versanții de Nord ai Munților Balcani (Hercinici), ei privind, așadar, spre Dunăre și spre spațiul românesc ancestral, adică spre Patria Mamă.

Poeții francezi ai timpului au comentat, cu mijloace literare, cruciadele în cunoscutele lor **chansons de gestes**. După secole, în anul 1.580, Torquato Tasso a publicat **Ierusalimul eliberat**, creație epeică despre Cruciața I, singura dintre cele opt care a izbutit să alunge cotoptorii din Capitala Țării Sfinte.

*

Dacă putem să ne asumăm riscul de a afirma – pe urmele lui Ilie Purcaru – că, așa cum se întâmplă în poeziile de un dinamism și suflu vitalist aparte ale lui George Țârnea, și lui Mihai Sultana Vicol „*cuvintele i se așază în versuri cu precizia unor elemente în Tabela lui Mendeleev*”, totul fiind „*armonie, severitate, sistemă, ordine*”, paginile purtând pecetea gustos-amară, ce denotă disconfortul spiritual survenit din surplusul de „neliniști, de îndoieli și de întrebări” –, NU avem cum să nu consemnăm distanța, ca de la Sirius la Pământ, dintre „*starea de ciocârlie*” ce-l locuiește pe poetul vâlcean, Țârnea, care scria: „*Să dormi o noapte-n ciocârlie,/ să cazi din ea spre cer apo!*”, de confratele moldav care, din Ierusalimul asediat, îi scrie adoratei sale muze: „*Îmi amintesc cât de frumoasă/ Erai în luna Mai, când peste tine/ Se scutura alba floare de cireș.*”.

Deoarece, dincolo de asemenea versuri, a căror suavitate gravă ne amintește de **Cântarea Cântărilor**, contextul este cu totul diferit în ceea ce-l privește pe Cavalerul Cruciat: „*Când m-am întors din Cruciadă/ Am găsit ușa casei pustie/ Geamurile erau sparte de întuneric/ Pragul casei – hotar de cimitir // M-am aruncat în lacrimă/ Inima era un clopot tras de umbre/ Plânsul gemea strigând-o pe Zenovia/ Țărâna mormântului răscolea adâncul // Sângele stârnit de durere o chema/ Brațele cu care trebuia să o îmbrățișez/ Sunt grele pendule pe care le mișcă timpul/ Mi-am blestemat mâna care a ținut sabia // Scump e prețul plătit morții/ Zenovia-i irecuperabila mea pierdere*”.

*

Poetul Mihai Sultana Vicol este marcat de **patosul lucidității**, asemenea lui Camil Petrescu (intrat în nemurire și prin replica antologică a unui personaj al său: „*Câtă luciditate, atâta dramă!*”), dar și de **patosul autodefinitiv**, precum Petre Pandrea – al cărui nonconformism constituia, în opinia lui Grigore Traian Pop, „una dintre stările de fiecare zi” și reprezenta „tentativa ieșirii din «**monada fără ferestre**» – colosală metaforă! – a minciunii, meschinăriei, ipocriziei, obtuzității, lașității, fariseismului...”.

Obsedat, la fel ca Petre Marcu-Balș (cum semna Pandrea până în 1930), de a-și reprima „tendința tiranică spre boemă și haimanalâc” (prin care ilustrul eseist se înrudea cu Panait Istrati) –, Vicol urmărește cu obstinție să NU se lase „*prost de idei*», să nu sară peste propria-i umbră, să reziste ispitelor lumești, să-și astâmpere foamea de feerie și dreptate” (Gr. T. Pop).

Cravașat de gustul performanței, poetul pe care-l comentăm astăzi NU este „frumos ca Adonis, puternic precum Herakles” și nici nu are „cap de Aristot”, după cum se autoevalua, cu abia perceptibilă malițiozitate, autorul **Pomului vieții**, mandarinul valah Petre Pandrea. Și, desigur, nici NU se vrea un „Budha european, în

genul lui Schopenhauer, Kropotkin sau Max Stirner”, dar nu se sfiește să afirme, pe bună dreptate, în particular, că a scris prima și, firește, cea mai importantă carte de poezie românească dedicată Cavalerilor Cruciați.

Dacă același Petre Pandrea se vedea ca fiind scriitorul cel mai puternic al generației sale, de ce Mihai Sultana Vicol nu ar râvni, cu ardoare, Premiul Academiei Române? Numai că, în antecamera viitoarei gale a laureaților forului nostru științific suprem, se mai află, bine fixat în bloc-starturi puternice, octogenarul cu obârșii brăilene, octogenar cu suflet viguros, de numai 33-36 de ani, Nicolae Grigore Mărășanu, cu trilogia **Comedia Valahă** (I. **lubiri și martiraje**, II. **Baladele din Țara Crucii**, III. **Eudaimonia, memoria pierdută**) – adevărată Catedrală lirică a neamului românesc, escortată de substanțialul studiu introductiv al lui Viorel Coman, cu doctorat în Fănuș Neagu (monografie).

Spre deosebire de Pandrea, care clama fără nici un pic de reținere că este „țaran oltean și cetățean al Europei”, mândrindu-se că poartă pe un umăr cobilița (simbolul buneii cumpăniri), iar pe celălalt Pasărea Măiastră a lui BRÂNCUȘI –, Mihai Sultana Vicol are toate motivele să afirme că este poet-cruciat de stirpe moldavă și cetățean al lumii/ al Terrei, purtând în suflet pecețile de taină ale Capului de Bour, primul timbru poștal românesc, ale sculpturilor cinetice cântătoare, din oțel inoxidabil, create de Constantin Lucaci, conjugând în lumină rezonanțele anteic românești ale **Baladei** lui Ciprian Porumbescu și **Rapsodiilor...** lui George Enescu.

Pășind fără teamă pe urmele lui Mihai Eminescu – „care, în vârstă de 17-18 ani, a încercat să reia timida inițiativă a lui lancu Văcărescu, pentru a crea, pe la 1868, versul liber român”, inspirator fiindu-i mai ales Goethe, cel din ode precum **Prometheus** (Ladislau Galdi) –, Mihai Sultana Vicol se poate regăsi în următoarele versuri de diamant ale Poetului nostru Național: „...**Numai poetul,/ Ca păsări ce zboară/ Deasupra valurilor,/ Trece peste/ nemărginirea timpului,/ În ramurile gândului,/ În sfintele lunci,/ Unde păsări ca el/ Se-ntrec în cântări.**”.

În trăirea sentimentului timpului, poetul Vicol tinde să se apropie de sprânceană himeric scânteietoare a metaforelor cu smalt abisal din versurile eminesciene:

„Din ce în ce mai singur mă-ntunec și îngheț/ Când tu te pierzi în zarea eternei dimineți” (**De câte ori iubit**);

„Iar timpul crește-n urma mea... mă-ntunec!” (**Trecut-au anii...**).

Și astfel, sub o asemenea strașnică pavază a eternității, Mihai Sultana Vicol poate scăpa de coșmarul trăit de Ego-ul său liric, Cavalerul Cruciat.

P.S.: Așa după cum susțineam într-un comentariu din anul 2017, strigătele existențialiste ne trimit, volens-nolens, la o suită de caracterizări, făcute de-a lungul timpului de exegeți avizați, care-l numesc pe cel ce scrie o poezie de mare forță și tragism, Mihai Sultana Vicol, drept **un mare patriot român și poet tragic din stirpea lui Serghei Esenin** (Marcel Fandarac, în revista **Scriitorul Român** / octombrie 2013), **poet din categoria damnaților, poet total, voce distinctă în poezia modernă și postmodernistă** (Ioan Trif Pleșa).

Și, iarăși, nu avem cum să uităm că, după 1989, Mihai Sultana Vicol, el, cel ce fusese hărțuit, anterior, pentru că era foarte sever în afirmațiile despre regimul comunist, „a devenit unul dintre cei mai buni ziariști de front. Transnistria a fost reduta lui... Toată energia lui a îndreptat-o spre cauza nobilă: Unirea Moldovei cu Țara! Un idealist mai mare decât acest poet autentic nu am prea întâlnit...” – (Marcel Fandarac). Despre creația lui Mihai Sultana Vicol au scris: **Laurențiu Ulici, Marian Popa, Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Grigore Vieru, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Cezar Ivănescu, Lucian Vasiliu, Mircea Radu Iacoban, Teodor Codreanu...** El a publicat în peste 50 de ziare și reviste literare din România și din Canada, SUA, Franța, Ucraina, Italia, Republica Moldova.

Considerat, pe vremea cealaltă, un om periculos, Mihai Sultana Vicol are și în poezie un verb de temut. Iată un argument, din poemul **Risc pe cont propriu**:

De teamă că vorba mea-i o secure

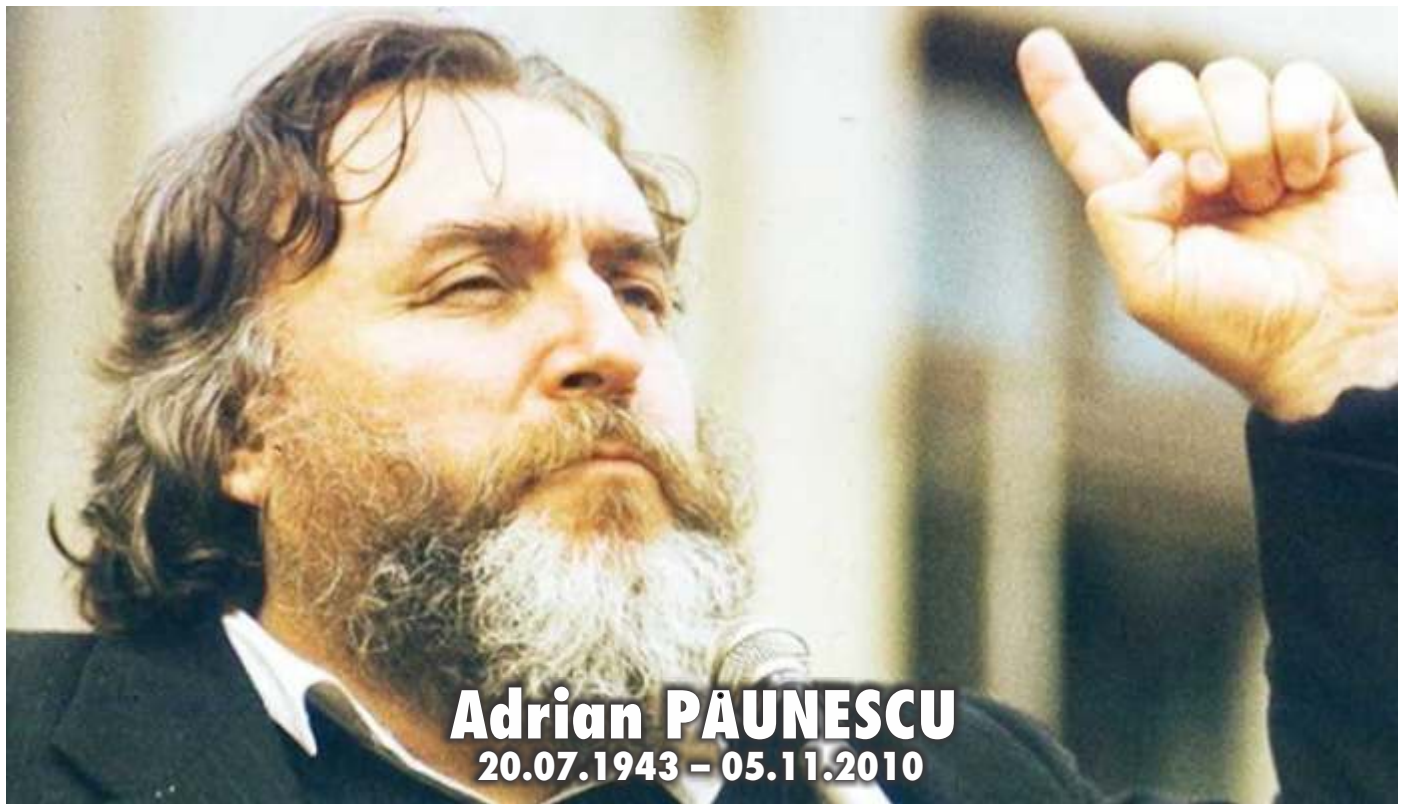
Voi mă vreți orb, mut și surd

Mă vreți în piroane răstignit...

Dincolo de mode și timp, **Sultana Vicol scrie deseori oracular, cu condei smuls din predicții de Sfinx ori sculptat direct în pisc de Olimp**

(Craiova, 25 septembrie – 5 octombrie 2020)

P.S.: La mulți și rodnici ani, Mihai Sultana Vicol!

Adrian PAUNESCU
20.07.1943 – 05.11.2010

Bolnavi unanimi

Și ce-ar fi dacă
Într-o zi blestemată
Ne-am îmbolnăvi cu toții
Deodată,
Și medici, și pacienți,
Și părinți, și copii?

Ce-ar fi, ce-ar fi,
Dacă, brusc,
Ne-am îmbolnăvi,
Dacă n-ar avea
Cine pe cine să mai trateze,
Cine cui să-i mai scoată
Bandaje și paranteze?

Ce-ar fi dacă,
În urma dreptului legitim
De a ne îmbolnăvi,
Chiar ne-am trezi
Că ne îmbolnăvim
Și n-avem cui ne adresa,
N-avem pe cine chema?

Ce-ar fi dacă
Într-o zi blestemată
Ne-am îmbolnăvi
Cu toții
Deodată?

T.R.

Petru SOLONARU

Eclesiologica mântuire

O poveste glifo-smaraldică îl cheamă pe abatele toledan Bernardo Gaizca Mendieta y Savayo y Alcantara (născut chiar în an cu Luis de Gongora, 1561!) pe o cale a cunoașterii spre „Dincolo”, locul fericirii, în Triunghiul Emiliei-Romagna, care lasă vederii Edenul, Romania hiperboreană – Dacia Trigonului cu baza în „Po”, Pontus, oaspetele Oceanului Potamos, acolo unde Cerul sărută pământul. Ne aflăm la momentul primordiei timpului, căci, stăruie autorul ADRIAN BOTEZ, este „primăvara devreme” când, știm, planeta noastră a fost odrăslită să jur-împrejureze Soarele. Întâiul echinocțiu!...

... Și suindu-se pe cărările purificării prin Țara ce iese din margini spre a intra în nemărginiri, Romagna, pe Axa plaiului/raului, magul (abatele/călătorul inițierii) ajunge la un Han/puntea, meleag al rugăciunii și meditației, locul unde somnul și visarea sunt în simetria „morții”, peste podul luminilor- „Po”, Iordanul valah, Înțelesul așadar, arc trecut într-o altă poveste, la îndemnul Circei, chiar de sofianicul Ulisse, într-o poposi la cimrierii pelasgi din miazănoaptea Euxinului la cetatea Halmyris, străjuielnică a țărnicilor săvârșirii. Aici (și acum!) întâmplarea (cea din templu...) îl face să asiste și să primească ceremonia confesiunii unui strainic muribund ce își încheia hagia frământatei vieți printr-o fantastică istorisire ținând de taina sa, alăturată rugămintii, de-ar fi demn acela, să capete în ultimele clipe ale sale trupul lui Crist, eclesiologica mântuire. Misteriosul peregrin, ucenic al mrejelor, supus a trece harurile, era în descendența unui conte de Ferrara/ Ferrum Daciae, Dava Magiei Fierului, și, deși de două ori născut spre desăvârșire, fu despuiat de rang și vlăstărie de fratele mai mare și trimis să împărtășească neodihna colbului drumului. Nobil, el are tăria de a uita povara vinovăției distrugerii familiei și dă lupta vieții înscrisă în Pravilă, asemeni lui Arjuna din Bhagavad-Gita, și își recucerește Numele în fața zeilor pământului într-o ucenicie a faptei jertfitoare. Astfel, ca neofit, ce a învățat deocamdată totul de la viață, urmând a muri spre a învăța ce-i a muri, el accede la știutura osebirii între cerc/ domeniul trupului și cunoscătorul cercului, Divinul, Punctul, Centrul, descoperind în vremelnicia lucrurilor statornicia lui Dumnezeu și, mai ales, că doar timpurile confuze se năruiesc în fața citadelei Clipei veșnice a Aceluia din noi. În cei 60 de ani (nunta de Smarald!... ce se va desluși mai târziu) se încrucișase/predestinase cu însemnate trăiri ale freamătului și fascinației, între pulsuniile părtinitor-individuale și prevenirile imparțiale, cosmice trimitând către un sens al Decindei fenomenelor, către Enigmă. Înțelesese ca atare fatuitatea credinței că timpul curgerii/istoriei ar însemna un lucru oarecare dincolo de obârșiale așezări mnezice... Iubise, ucisese în căință și necăință. Într-o amiază a tinereții sale (Ceasul douăsprezecimii!... punctele cardinale în cele trei dimensiuni) sub angoasa sinuciderii chiar, s-a apropiat de vârtejuitele ape ale râului „Po”/simbol al dizolvării, cel al gnosticiei orale păstrătoare a cheii cărții fără de file, unde peste câmpia/aludelui regenerării de un verde singular a luat aminte cu inima Cumineniei la ce se întâmpla în Lumea Cealaltă.

*Distingeri la glifo – smaraldica „ÎNTÂLNIREA ABATELUI CU MOARTEA” de ADRIAN BOTEZ

Pe boltă se scurgeau nori, urmați în nedespărțire pe pământ de umbre, maculaturi ale unui joc apocaliptic dintre splendori și abise. Din fiecă umbra pe țarina romagnolă, mărturie a ceea ce urmează, se întruchipa câte o lumină cumplită precum a fulgerăturii. Apoi oricare adâncă și hieroglifică reflexie, molcomindu-se ascendent, căpăta menire transparentă de înger, și astfel sute de mesageri ai eterului, între drumul Șarpelui și Calea Fulgerului, între ideograme, numere și Cuvânt sub jocul cabalistic al șahului, amintea de Ghematria celor Treizeci și două de poteci minunate și esotere ale Înțelepciunii, adică zece infinități și douăzeci și două de litere ale plecării și întoarcerii la UNU. După aceea, centrifugal, s-au constituit într-o horă de vâpăi întoarse către copacii dumbrăvii din apropiere, sub articularea unui dulce rugăciunar/teurgie a iubirii. La serafima invocație, de sub coaja unui ulm (el însuși lăcaș al zânelor/dryade, adulmecătorul lui Hypnos dar și kathartic sapient) printr-un abur (deochetor vis al volburei, al polimorfiei) apare chipul paradisiac al unei Femei marmoreene (așadar, iată, epifania Ascunsului!), fiind chiar Fantasma, Năluca, Moartea, ce, acum (și aici!), dansa exaltată în mijlocul transparenței îngerilor, prenumind parcă strălucirea Verbului. Sub descântecul focului cherubimilor tânărul se înamora de fermecata moarte ce, semnalându-l, îl chemă îmbietor să se azvârle, și el, în vâltoarele Ciuleandrei, cea între un „ieri” fără matrice și un „mâine” în afară de soroc, musai în Centru, locul obârșiei ce

face contingența între sus și jos, astfel neclintirea vieții (eternitatea), deprinderea „a muri”. Însă în aceeași clipită când mirele-apostol al caduceului hermesian, cel al trezirii, spunându-și: „Eu sunt A ceea!”, se însuflețește spre sâmburele vârvoarei, toată angelitatea s-a velnicit iar în pară nestăpânită și, deasupra acesteia, chipeșa moarte deveni o vastă făclie într-o prorupere de incendiu cosmic („Focul Timpului de Apoi”, kalanala hindușilor, distrugătorul universului la încheierea unui ciclu din devenire). Dar, minune!... În inima Roții nimic nu ardea... totul era dincolo de aparențe. Foc incombustibil, fără cremațiune de substanță. Văzu baletând fiare și arbori în suișul providenței, iar în mijloc Dansatoarea-Moarte închipuia un Inorog în flăcări, sfera celui de-al Șaptelea Cer, Vindecătorul, pe a cărui frunte scăpăra smaraldul sapienței mântuiești. Se trezi peste un puhoi de vremuri către valurile aceluiași „Po”... În luciul instabilului lichid îl privea însă alteritatea, de data aceasta un moșneag însoțit de o călcătură de lumină ca un balaur bicefal, unul de lebedă aletheic și unul șarpe/ vasiliscul Lethei, ucigătorul cu privirea, ce-l învăluia și-l parodia și parcă scrutând întâlnirea a doi copii, jucăuși și cruzi (Adam și Eva), „care se ascundeau unul după altul, unul prin altul, pentru o făptuire cumplit de simplă – legică, barbară, tainică și ucigașă, precum sunt toate făptuirile lumii”.

În miraza îngânatului, a impurității minții, Narcis, efemerul, tresărea o alta, adevărată, Oglinda, cea a tăcutului Androgin, Încreatul. Umbra orbitoare a celor doi arbori paradisiaci, ai Vieții și Cunoașterii Binelui și Răului, cerea să se unească în Oglinda divină cu adevărul luminii aceluiași.

Prin mărturisire, iată, pelerinul vizează mântuirea sufletului său atât de ignoranță cât și de durere!... Ajungând la realitatea eternei morți, cea noumenală, el depășește ființarea vieții, fenomenalitatea, adică translează de la clintire la neclintire, de la cerc la vârf/culme într-o elevație spirituală. Iar aceasta concomitent prin exercițiu (hora) și într-o detașare de larva mentală tributară deșertăciunii, când ultima reflexie este spre zeu (cum a fost în illo tempore), spre Oglindă nu spre oglinziri. Astfel el capătă puterea de a ști ce este a fi, drept hiero-silaba OM, cea ne-năruitoare. Intrând în Horă/Anamneză, el nu se mai leagă de ceruire, ci trece spovedire naturii lăuntrice a axului, a statorniciei...

În continuare, peste istorisirea pelerinului, spre a o împiedica să se prăbușească, povestea abatelui, în valență cu Ouroboros, vine și o înconjoară cu un alt cerc cu taina/esența iarăși în Pomul de lumină/ Moartea pură, cel al resorbției ciclice, eternă întoarcere, ca aprindere a stingerii în viață, adică moartea ce purcede din viață și viața ce intră din moarte. Și astfel lumea se asigură de echilibru: „coincidentia oppositorum”! (reunirea coagulării cu dizolvarea), dându-i dreptate lui Heraclit că „Drumul în sus și drumul în jos sunt același lucru” (Ipolit), întrucât potrivnicele țin de iluzie numai.

Ca prin ceață din cârnosirile celui în agonie un fum arzător-veninos se prelungea spre chipul abațial drept trup geamăn al bătrânului pelerin, „iscându-se, astfel, în ființa lui un balaur cu două capete, unul de lebedă și unul de șarpe”, acest al doilea corp al umbrei era o femeie a pojarului luxuriei. „Limbi de foc turbate, roșii și albe – îngânări ciudate, tot mai ascuțit-șuierătoare, începură să se înalțe, începură să-i lingă fața abatelui, cu tumorile și leprele tăciunoase ale unei boli febrile, de nelecuit și întru totul înrobitoare, prin fascinație...”

Sacerdoțul, cu disperare, fuge din/și spre ucigașa beznă... În urma-i hohotul morții, iar pe veșmântul său negru „crescură aripi de aur”/straietele agatârșilor... El se rostogolește (primește deci rostul golului) din coasta dealului într-un fus (iarăși, grindei!) dincolo de zări/ de a privi, în lumea îngerilor văzduhului (unde se vede duhul!), ajungând în „iarba înaltă”/ în ascensional, la răscruce de drumuri (deci în Cale!) și este, la rându-i, aflat când prin pâcla dumbrăvilor se topea un fantastic unicorn cu smarald în frunte, iar un viitor pelerin dintr-o nouă poveste și mai tulburoasă începe, din iertăciunea gurii, a vorbi sibilinic, sub aripa inspirației poetice. Era discuția, ne dumerim, iar de licorna bunăvestirii, de salvatorul Arcei lui Noe, de raza spirituală pogorătoare a divinității în creatură și, peste acestea, de drumul spre aurul filosofiei.

Adrian Botez știe cum, sub arcanele flăcării inimii înnodate de tăciunele minții, nu-i timp să dăruim mult trupului/fumului, întrucât prin aceasta, invers, în adânc, scăpătăm sufletul/lumina, pierdem cristosul și, astfel, încercăm a ne inspira că alături de inorogul (De-Ne-Nimeritul, De-Ne-Țintitul) ce-și sărută moartea, drept Fecioara (Ne-cunoașterea), noi trebuie să ne re-întoarcem în Pădurea Verde (Raiul veșnicului Răsărit!), unde sunt sacrele rădăcini ale Pomului Vieții îmbrățișate de cele ale Pomului Cunoașterii Binelui și Răului, încotro iubirea țese înțelepciunea, deci pânza lui Lethe (sfârșitul unui ciclu cosmic) spre dragostea sapiență a Aletheei (nirvana), fiind el Al Treilea Ochi. La „Po”-Veste!... Unde, respectând alchimia lăuntrului, unicornul neutralizează substanțele, înțelegând neliniștea/ toxicitatea apelor terane (valurile narcisiste), dar și reflexiile/ orbirile Oglinzii ca pricină a Căderii Dintâi. Acesta e Calea înturnării atroposeice (Atropos cea Neîndurătoare!), sfoară între lumi a Androginului „hic et nunc!”, căci pecizează psalmistul (91:10): „... Se va înălța puterea mea, ca a inorogului și bătrânețile mele unse din belșug”.

Cu fiecare poveste din poveste Adrian Botez ne prenumește că: INOROGUL ESTE ÎN NOI! Și că el, unicornul, prin noi poartă smaraldul fidelității față de divinitate în aspirația noastră către Absolut.

Numirea Facerii (iată poezia „in nuce”) s-a iscat, se cunoaște, chiar cu „Numele Inorogului”, iar lumina sa verde, smaraldină reprezentând Logosul divin, descoperă arta inițierii, frumusețea sacrului și inspiră pe cel ales la cunoaștere directă, căutarea centripetă.

Adică cel ce trece/transcende „Po”-ul (podul lumilor)/povestea, înțelegerea/ învierea în Șapte zile de ardere kogaionică spre Hanul (Noul Ierusalim) cu îndemnul: „Visita Interiora Terre Rectificando Inveniens Occulum Lapidem” (Vizitează interiorul pământului și, rectificând/distilând, afla-vei Piatra Ascunsă, Filosofală)... Cunoaște-te pe tine!... în duh aerial, foc spiritual, în osialitate, unde legile locului și timpului nu-s în clintire. Asemeni abatelui, a cărui haine obișnuite, noviceale, ale trepteii smereniei de jos (nigredo), ale izgonirii primordiale, altfel zis, dobândesc prin trezirea centripetă subțirimea duhovnicească, a spiței de sus (rubedo), tot așa, sub înrâurirea Marelui Tăcut, cel inițiat, sub straiile cunoașterii și soteriei, se apropie de chipul de lumină al flăcării morții, închizând ușile simțirii („nemuritor și rece”, previne Eminescu). În ascultare!...

El se dezbracă de trup, îmbrăcându-se în odăjdiiile splendorii pentru a traversa vămile văzduhului prin auzirea tăcerii, în meditație și contemplație spre o realitate mai înaltă. Leșirea din trup stă așadar în cerul intrării în Sine. Prin moarte sufletul se „taie” de corp; prin înviere amândouă se unesc și îndreaptă astfel păcatul neascultării... pieritorul ne-pierindu-se.

A ieși intrând, „a învăța muri” (cum spune Confucius), este a umbla pe Calea împărătească a timpului mistic, nu pe cea a abaterii horei/mișcării vremurilor. Căci cel de a odrăslit în sine foc și căldură nepieritoare, sugerează Adian Botez, nu se teme de flacăra morții; lepădând legăturile pregetării, primește dezlegul seninătății inorogului, al nemișcării grindeale. Flacăra morții este o scară teurgică spre Sfânta Sfintelor, între profan și sacru, pe care urcă numai cel ce se desmintește, în revelația drepteii cugetării, vindecându-se de pomenirea vieții, aceasta pentru dobândirea celor suprafirești. A învăța muri este a te iniția că „ești OM”, că în tine sălășuiește Dumnezeu, iar visul eternei morți este chiar „jumătatea” ce omul o caută stăruitor spre re-androgenizare, re-urcare la ceruri. De la discursivitate la intuiția inimii... citind în „semne”, lectio, înțelegând „urzeala semnificațiilor”, meditatio, și cunoscând „centrul”, contemplatio, sinea roții, vizitiul(mintea) trebuie să asculte isihastic Spectatorul din car (sufletul).

Dezlegarea horei, de data aceasta serafimică, ce este încă mundană, legată așadar, nu se poate face decât prin îmbrățișarea/sărutarea axei, numai învățând a muri în ieșirea din paralizia iluzivului și participarea la transcendental. Însă, volens-nolens, fără a muri nu se poate a învăța muri, iar centrul nu-i de lămurit decât prin atributele cercului/dansului, astfel tot apologul sapient, ca o esență nearătată, este de binefacere în această sedimentație a povestii repovestite/înpovestite cu atâta distincție și har de autorul de față. Ontologia lumii este prin urmare recuperată, re-întemeiată prin această curiozitate vrednică față de sacru sub amprentele nostalgice începutului, când timpul cristic este Clipa prezentă, a eternității.

Așadar tanatofania, ca indiciu imaginar-criptic de alegere insolită a morții spre a revela sacrul prin simboluri adresându-se împărtașaniei dintre cadențele omului și cele cosmice!...

Acest ritual imaginar-embematic, ținând în desenația sa apriorică de conștiința ultimă, la care invită eseul-poveste a lui Adrian Botez paradoxal este o realitate simultană personajelor tripletei: peregrin, abate, povestitor. Căci, în fond, ce-i leagă de această cruce?... Pe firul perfecțiunii lăuntrice a inițierii lor în moarte, a învățării morții, cei trei, ca într-un dans cherubimic, schimbă mereu poziția pe scara/ arborele Clipei, însăși căutarea mântuirii spirituale în experiențele din illo tempore ca fiind „acum și aici”. Prin dansul îngerilor se recuperează o „stare”(de nu întâmplător centrul este osia, ba chiar la vechii chinezi el se numea Jilin, Yin-Yang, adică unicornul!), unde contrariile intră în coincidență și, astfel, se capătă fericirea de după moarte/cerc în nemoartea sufletului/punctului. Deci, de la o trăire extatică la alinierea cu temelia, de la realitatea tranzitorie a dănțuirii la Izvor, la tămăduire eliberatorie. Mântuirea ființei de iluzie/Maya, detașarea de povara ignoranței, poartă pe poteca aducerii aminte a adevăratei identități a omului: lumina, nu reflecția! Lethe este îmbrățișată de Alethe(ia)... Prin coerența povestii cei trei identifică arta alchimică a aurului ce scânteiază eliberat de coaja plumburie și astfel apare flacăra incombustă, aura sfințeniei, cunoașterea în cuminecare. Mintea se stinge iar inima luminează spre cele Șase Răsărișuri, văzând în curgere izvorul necurgerii... Prin moarte, dezlegați de toate îndoielile (nodurile mentale), ne smerim la o naștere înaltă, la ființa luminii, imuabilă și nepieritoare. Nimic indestructibil, moartea învăluie însuși Nimicul așa cum beția cristalului din Pahar Vinul Latenței. Ea poartă însușirile Peregrinului ce, căutate și cunoscute în om, vor fi Calea spre fericire, căci, trebuie să aflăm, ne îmbie Adrian Botez, că energia veșnică e în vidul grindeiului roții/în centrul Horei... pe când în talpa obezilor numai risipire.

THE CACTUS BLOSSOM

Mine is a comprehensive autobiography
Of a cocktail of failures of different hue and smell
Designed in an episodic pattern.

I have made tiring efforts to survive in
An inhospitable and namesake habitat
On the arid and rocky soil surrounded by
Stone walls.

I sustained myself at the mercy
Of a customized longevity, crafted
By the invisible hand of the unseen till date.

The sun has been shining on my thick-skinned
foliage
In a vertical precision, for
It considers my continuance on earth
As a superfluous vegetation on a vain flowerbed.

I somehow have a nagging feeling that
Something conspired to sustain me,

What it could be?
The remains of a moisture preparing itself
To evaporate an invisible bond it has
Created with my roots or something inexplicable
To my flat cerebral.

I am every inch harsh and thorny
Rugged and rough...
I am parched to the rock bottom
My dreams are dry
And my reality a joke...

And now all of a sudden
I am faced with a disturbing question
As to why...why... on earth you chose to
Spill out your delicate and fragrant
Virginal blossoms in white...in purity...
In chastity...from my wrinkled stems.

Let me declare to the scorching sun
At this fateful moment that
This haggard and aged cactus who has spent
Scores of winters loves to own
This surprise blossom as a fragrant treasure.

Dr. R.K. DAS

India

WHEN HORIZON CLOSES IN

I have touched the horizon
and it no more recedes,
rather it closes in
and in a rare gesture
hugs me with the warmth
of a frosty December.

When my shadow gains its dimension,
i distinctly hear the perennial echo
of a familiar lullaby of a distant horizon,
echoing softly in my ears
like the faltering baby steps
on a sandy carpet.

I have touched the earth and the sky
with my bare hands
and strangely, no more
can i differentiate between the hue
of the rising and the setting sun,
for they look so similar
against a dissimilar horizon.

Daniel IONIȚĂ

Australia

Scurtă prezentare:

- născut la București, în 1960
- în 1980, a emigrat, inițial în Noua Zeelandă și apoi în Australia
- predă **Organisational Improvement** la **the University of Technology Sydney – secția Post-Universitară**. Locuiește la Sydney

Studii:

- Licență în Psihologie (Honours) – Griffith University, Brisbane, Australia.
- în prezent lucrează la o teză de doctorat în traducerea de poezie (University of Sydney)

Activități pe plan cultural:

- Președinte al Academiei Româno-Australiene.

Volume publicate:

- **2012-2105 – Testament – Antologie de Poezie Română Modernă** (ediție bilingvă română-engleză, asistat de Eva Foster, Daniel Reynaud și Rochelle Bews- Editura Minerva – două ediții)
- **2013 – Agățat Între Stele/Hanging Between the Stars** (volum bilingv română/engleză de poezie proprie – Editura Minerva, 2013)
- **2016 – ContraDicție/ ContraDiction** (volum bilingv de poezie proprie – Editura PIM)
- **2017 – Insula Cuvintelor de Acasă** (volum de poezie în limba română – Editura Limes)
- **2017 – Testament – Anthology of Romanian Verse – American Edition** (volum în limba engleză – Australian-Romanian Academy Publishing)
- **2018 – Basarabia Sufletului Meu / The Bessarabia of My Soul** – Colecție de Poezie din Republica Moldova (MediaTon – Toronto, Canada – volum bilingv – Daniel Ioniță și Maria Tonu)
- În **2016 și 2018**, editura **Puncher & Wattmann** (Sydney – Australia) specializată pe publicarea de poezie contemporană australiană a inclus câte două poeme în antologia poezilor contemporani australieni, produsă la fiecare doi ani.
- **2019 – Testament – 400 de ani de poezie românească/400 Years of Romanian Poetry** (Editura Minerva – Daniel Ioniță, asistat de Daniel Reynaud, Adriana Paul, Eva Foster)
- **2020 – Romanian Poetry from its Origins to the Present / Poezia românească de la origini și până în prezent** (Australian-Romanian Academy Publishing, Daniel Ioniță – cu Daniel Reynaud, Adriana Paul și Eva Foster)

Premii:

- **2019 – Premiul „Antoaneta Ralian”** al Târgului de Carte Gaudemamus – pentru traducere din limba română într-o limbă străină, pentru volumul **Testament – 400 de ani de poezie românească/400 Years of Romanian Poetry** (Editura Minerva)
- **2019 – Premiu de poezie 2018**, conferit de revista **Literatura și Arta** – Chișinău

Daniel Ionita

Originating from Bucharest, Romania and migrating to the South Pacific in 1980, Daniel teaches Organisational Improvement at the University of Technology Sydney. He published the anthologies Testament – 400 Years of Romanian Poetry (Minerva Publishing, which was awarded the “Antoaneta Ralian” prize for translation by the Gaudeamus Book-fare Bucharest, 2019), The Bessarabia of My Soul (MediaTon – Toronto, 2018) and Romanian Poetry from its Origins to the Present (Australian-Romanian Academy Publishing, 2020). From his own poetry collections, Hanging Between the Stars (Minerva Publishing, 2013), ContraDiction (PIM, 2016), The Island of Words from Home (Limes-Cluj, 2017), and Instructions (ROCARD, 2020). Daniel is the current president of the Australian-Romanian Academy.

Insula cuvintelor de acasă

– lui Lucian Vasilescu

Am plecat de acasă demult,
de pe vremea cand aducerile aminte erau mult prea fragede

și se sfărâmau ușor,
așa că s-au pierdut repede printre firele de nisip ale timpului.

Am crescut, m-am înmulțit, și am umplut pământul undeva departe, dincolo, peste nouă mări și nouăzeci de țări.

Gândul de acasă se risipea ca ultimul fum alungat de vântul jucăuș al lunii Mai, și într-o zi, precum porumbelul lui Noe, a zburat și n-a mai revenit.

Cândva târziu, după ani și ani, peste toate acele țări,
și din mijlocul tururilor acelor mări a început să se ridice o insula, mică la început, așa că nu i-am dat importanță. Dar din când în când am început să aud dinspre ea, seara tâziu, după ce soția, copiii, nepoții, adormeau

–
mai întâi încetișor ca un susur –
cuvinte stranii, singuratice și sfâșietoare –
„mamă”, „tată”, „durere”, „bucurie”, „iubire”, „inimă”
Mai apoi au intrat în vorbă cu mine, de pe țărmul acelei insule,
un cioban pe un picior de plai și un prinț cendragea vânătoarea -
ce doineau despre un tei,
sus pe un deal unde răsare luna ca o vatră de jărat,ic,
de unde se mai aude încă și azi,
susurul anilor ce trec, ca nouri lungi pe șesuri,
înspre regretul etern al fiecărui în tainicul minut când moare...

Mai spuneau de seceta ce-a ucis orice boare de vânt
și pe fata prefacută-n căprioară –
martoră a unui testament iscat din bube mucegaiuri și noroi,
care dintre galbenele file cânta despre inima frântă a unui rigă spân.
Se vedea încă acolo pe țărm aceeași bancă unde stam
tâmplă fierbinte lângă tâmplă
în timp ce cuvintele zburau între noi înainte și înapoi
înainte și înapoi...

Pe insula asta, mai zicea ciobanul, de-atâtea zile aud plouând,
dar vine apoi primăvara-n balta renăscută cu zile ce-amintirea le sărută –
până într-un târziu când oamenii dispăreau tot mai

mult,
devenind tot mai mici,
cât bobul de strugure, cât bobul de mazăre, cât bobul de grâu...

Stam așa ca fermecat, privind și ascultând împietrit, dar mi-au spus deodată că e vremea rozelor ce mor,

că diseară-i plecarea din insula mea –
trăsura de nuc mă așteaptă la scară.

Înainte să plec, i-am întrebat pe cioban și pe prinț,
„ce-i cu insula asta, a cui e, de unde a aparut așa netam nesam, tocmai aici peste mări și țări?”

E insula ta, mi-au răspuns. E insula cuvintelor de acasă.

„Dar cum de-a apărut așa deodată, tocmai aici, tocmai acum?”

A fost aici cu tine, dintotdeauna,
înconjurată de păsărele mii, și stele făclii.

Nu-i vina ta.

Așa e scrisă nemilostiva lege a firii.

Tu de abia azi ai descoperit-o.

mai multă apă în lacul de acumulare

Am dispărut într-o iarnă,
într-o ninsoare fără vânt.

Dar asta nu e de mirare,
fiindcă fulgii de zăpadă cad iarna,
sau, dacă au noroc, primăvara.

Mă stinsesem așa...topindu-mă de bucurie și prelingându-mă –
culmea! –

pe sânul stâng al unei fete
ce-i venise să iasă în curte

și să danseze goală,
în ritmul lent al fulgilor primei ninsori.

M-am prins cu ea la dans și dus am fost.

Au murit atunci mii dintre noi.

Eram deja strop când fata s-a întors în bucătărie,
a dat drumul la robinet ca s-și umple paharul

și a șoptit, distrată...

„Va fi multă apă în lacul de acumulare, anul ăsta...”

Instrucțiuni

Voi fi sau nu acasă, când vei reveni.

Supa e-n frigiderul gol – pune-o pe foc.

Un duh de ceapă, hrean și niște păpădii –
poate-i destul ca să te sature; sau deloc.

Iar tusea... n-ai ce să-i mai faci, dacă persistă:
n-am nici o carte, dar citește-o, dacă vrei -
mai ales paginile lipsă, ale lui sau ale ei –
și așteaptă-mă-n sufragerie, dacă mai există.

Automutilare

După ce am scris o poezie păcătoasă,
mi-am tăiat mâna –
dreapta sau stânga, nu mai știu.
Mă ducea în păcat, și am tăiat-o.
Aș mai fi lăsat-o, dar se învațase înscrisul
păcatului de zi cu zi.
După a suta poezie nellegiuită,
mi-am scos ochiul -
stângul sau dreptu, nu mai țin minte,
Cert este că se holba doar la păcat.
L-am scos cu o linguriță de argint,
cu grijă, ca să nu fac mizerie.
L-aș mai fi lăsat dar se holba
doar la păcatul de zi cu zi.
Începusem să mă îngrijorez,
fiindcă a mia poezie era anatema,
și era acum rându piciorului -
stângul sau dreptul, mă rog.
Pășea cu vervă spre păcatul zilnic,
și urma să fie tăiat.
Tocmai mă îndreptam către
abatorul de zi cu zi,
unde îmi măcelăream de obicei membrele,
când m-am întâlnit pe drum cu Dumnezeu.
Așa, netam-nesam, plonc și El, pe troturar.
Mergea probabil la piață
să cumpere un poem de aur, smirnă și tămâie.
Era negustor bine... versat...
...dacă pot spune asta fără hulă.
S-a oferit să-mi vândă niște rime
De aur curățit prin foc
ca să mă înbogățesc peste noapte,
o prozodie de haine albe ca să mă îmbrac -
umblam nud, se pare, recitând versuri-
și alifie pentru ochi,
cel care-mi mai rămăsese agățat într-o orbită -
ca să-l ung și să văd spre a citi psalmii Lui –
(m-a diagnosticat El, pe moment, *poetus orbi* –
fusesse medic de plasă, cândva,
undeva prin Nazaretul Galileii –
și avusese de-a face cu poeți de toată mâna,
inclusiv pescari, văduve, vameși, curve, farisei și
leproși).
Am înțeles atunci, pentru prima dată,
de ce Dumnezeu nu păcătuiește,
deși scrie o groază de poezii zilnice -
unele din ele, chiar, deocheate rău de tot.

Străin sunt, Doamne

Străin sunt, Doamne, de pământ
Și nici de cer n-am stare
Dar ascultai al Tău cuvânt,
și-n fața Ta plecat...
Durerea lumii-n ruga mea
se zbate tot mai tare,
Și pentru ea cerșesc acu'
la Tine-ngenunchiat.

Ci iartă Tu, fără obol,
suipatul, biciul, spinii
Unul e orb, un altui-i gol,
iar altul ticălos.
Ei n-au habar, nu știu ce fac,
vremelnicii... meschinii...
Să nu-i retezi, jelesc acu'...,
să nu le ții ponos.

Ci poate le mai dă un an,
la ei m-oi duce iară
Uda-voi dragoste noian
și poate m-or primi.
Îi voi plivi cu blând cuvânt
ca-n Tine să răsară
Rodi-vor oare înspre Înalt?
Sau iar m-or răstigni...

Ninge

(lui Jo – in memoriam)

Ninge pe tristețea florii din noroi
Ninge dinspre iarna ce-ți era ursită
Ninge printre vise, ninge printre noi
Ninge dinspre jale inima cernită

Ninge cu alai de morți și catifea
Ninge între duminici miercurile toate,
Ninge dinspre suflet cearcăne de nea
Ninge un cimitir și un clopot care bate

Ninge pe iubirea mea de compromis
Ninge și-ți aduce un sărut de ludă
Ninge când te arunci cu capul spre abis
Ninge dintre lacrimi o durere udă.

Și s-a dus ninsoarea, florile rămân –
În noroiul reavăn – aspre și divine -
Numai fulgul iernii în inimă-i stăpân
Și așteaptă calm un zâmbet de la tine.

Nărodu de Adrian, Fâlfă și ceilalți

Pe strada mea-ntro mahala, departe,
Cu praf și cu cișmea de cartier,
Stătea nea Tanu, ziua, la taclale,
Și noaptea pe la Fâlfă..pișicher...

Și mai era familia Ungureanu
Cu tanti Sava, nea Aristotel,
Cu fete, una grasă, alta slabă,
Și una care nu era defel.

Cazacu, domul și cu domana mare,
Stăteau pe colț într-o căsuță joasă,
Cu rude și nepoți, și cu un vișin
Sub care vara chiefuliau la masă.

Anuța și nea Victor din Mărgău
Tăiau oglinzi în casa cu plocade
Și fiu-și suduiau: Mă Adrienie,
Măsalile săriț-ar, mă năroade!

Meilă nu venea seara acasă,
Dom' Rațiu se certase cu Moraru,
Grasa de Potra, avea n-avea treabă,
Statea la bârfa cu-a lu' Păcuraru.

În fine, peste drum, mai era Fâlfă,
Femeia cartierului, sadea,
Ce ne dădea semințe și bomboane
Să nu suflăm ceva la cineva...

Iar eu și sor-mea ne jucam pe stradă,
Și seara ne cocoțăream în tei,
Să ne uităm prin curțile vecine,
Și, curioși, să ne holbăm la ei...

Amenințare

Va ninge pe data de nouă,
dacă nu, pe șapte.
Ninsoarea va fi din pudra de lapte.
Unii din noi vor plânge dacă plouă.
Dintre toate găinile noastre
numai două vor face ouă.
Le prăjesc, vă prăjesc,
le gătesc, vă gătesc.
Oricum, puteți linge zăpada de pe glastre.
Afurisiților, nu-mi mai pașteți gonacul
că printre boabele fine de mazărice
vă proțăpesc acuş-acuş pe țeastă capacul
cel înfrunzit din cuibul de potârnicie.

Lacrimă de Noiembrie

Te-am dezbrăcat ușor de frunzele toamnei
cu care te acoperise Cel Atotputernic,
când te-a izgonit din Eden.
Erai mai frumoasă decât îmi imaginasem eu
de printre norii amintirilor.
Mi-ai spus că îți e frig
și am ucis un ied
ca să îți fac o jachetă din blana lui.
Și-a acceptat soarta fără glas,
în armonie cu liniștea
acelei după-amiezi ploioase de Noiembrie.
A îngenunchiat doar,
și a început să închidă încet pleoapele
pe măsură ce sângele i se scurgea pe pământ,
precum căderea înceată a unei frunze ruginii
într-o pădure fără vânt.
Când ți-am așezat jacheta
peste umerii cu iz de mere abia culese,
și peste sânii zmeurii,
am văzut lacrima ce ți se prelingea peste obraz.
Ai întors ușor fața și ți-ai șters-o discret,
cu dosul degetului mic.
Noiembrie lacrima împreună cu tine.

(poeme selectate de autor, din volumele *Agățat între stele* – editura Minerva, București 2013 și *Insula Cuvintelor de Acasă* – Editura Limes – Cluj 2017)

Ion CORBU

ESTE UN TIMP

Există un timp al amănuntului, al detaliului
Opțiunea reprezintă un declic, un fel de biciuire
Un scrâșnet al minții
Crimă este să ghilotezi cuvinte
Crimă este să uiți
Crimă este să taci atunci când ar trebui să url
Stai liniștit în cubul tău și sorbi din clipă
Istoria este sfărâmată precipitat lângă tine
Mărunțită, goliță, întoarsă pe dos
De prezentul cu imense fălci artificiale
Care smulge hălci din fiecare suferință
Din fiecare jertfă, din fiecare amintire
Stai liniștit în cubul tău
Și nu simți cum legea naște lighioane
Cum fiecare aripă este ștampilată și îndosariată
Cum pasul este măsurat, cum gândul este stors
Cinic se întoarce și te copleșește neadevărul
Și moartea dă târcoale semnului
Este un timp pentru toate
Este un timp al amănuntului ajuns la os
Al detaliului care se scurge în țipăt
Este un timp...

REVOLTA INUTILĂ

In memoriam

El știa
Ochiul plin de zăpadă
Se întoarce din timp în timp
Umbră plecată în călătoria supremă.

Frunzele scrijelesc aerul cu amintiri
Copii de lacrimi și lumină plutesc în orizontul amețit
O tăcere arde în numele nostru, al tuturor
O axă de întuneric proiectată în cuvânt
Inundă trupul acesta alb...

Culorile mute se descărnează de albastru
Pleoapă înnebunită, arsură de lumină
O ceață de negru cade peste secunde
Peste istoria care atârna de un fir nevăzut
Neterminată ca un vis în care cazi fără aripi
Fără trup, fără amintiri

Hăul acela cenușiu
Smulge țipătul din fiecare eu
Înghite țărâna devenită țărână
Cenușiul crește, crește și cuprinde totul
Rana nespălată atinge pasărea, fluturii, visul

O altă lume picură sub arsură
Pământul se așează în straturi mici și ferme
Se duce umbra. Se dăruiește pământului
Ora revoltată se revarsă blând și inutil
Până la următoarea revoltă inutilă.

ILOGICĂ FILOSOFICĂ

Textul, orice text, are umbra lui!
Pardon, ar spune Derrida „umbrele lui”
Așadar putem conchide filosofic:
Nu există text care să aibă o singură umbră.
Lectura și cititorul generează umbre
Albe, reci, nuanțe, toate culorile și încă mai multe.
Vezi tu umbra aceea care strigă, „eu sunt cea adevărată”?
La naiba! Spun răzvrătite celelalte umbre. Ba eu, ba eu. La mine este adevărul umbrei.

Cară cuvintele sens. Semnificanță.
Cuvinte vagon, vapor, avion camion, căruță,
bicicletă și tot ce a inventat omul.
Și a numit limbaj.
În lumea postmodernă fiecare cuvânt cară sensuri.
Care rămân însărcinate. Și nasc alte și alte sensuri.
Unii spun că omul a inventat cuvintele pentru a
ascunde gândul, fapta.
Alții, dimpotrivă, pentru a le lumina.
Poezia, spun eu, de multe ori, este neputința de a
spune.
Doar citirea și recitirea umbrelor pot afla spusa
nespusă.
Ori partea nevăzută.
Este o illogică a lumii, a filosofiei.
O înșelătorie frumoasă, fascinantă.
De necrezut.
Pe care o credem fericiți.
La umbra umbrelor.

ȘI NE IARTĂ PRECUM ȘI NOI

Când iertarea se face ca un business
Se anulează idealul din orice faptă din orice
credință
Realitatea se întâmplă. Analogia este doar
percepție
Obiect de salon glazurat de ordin secund un praf
Care se spulberă la orice adiere de îndoială.

Tranzacțiile se fac sub spectrul profitului iar nu al iubirii

Iertarea ca business nu aduce împlinire
Doar bucurie ochiului întors spre sine
Admirație fără reguli oglindă în oglindă
Un fel de turn care se zidește pe sine însuși
Care se crește și se crește până la Marea Prăbușire.

Mâna de afară a lui Alexandru privește mulțimile
Cu retina ei imensă și nevăzută. Orizont izbăvitor
Ar fi putut fi punctul culminant al Omenirii
Ar fi putut...Doar că uitarea este ca un balsam
Învăluie ca o piramidă fapta înțelepțită.

Mai devreme ori mai târziu iertarea naște reciprocitate
Și devine adevărată Pe o masă în care businessul devine amintire.

TABLOU

Somnul a căzut peste pădure, cândva, insomniacă
S-au întors în cochiliile lor copacii albi cu haine de gală
Umbre lipicioase peste minciuna cea de toate zilele
Neputința aliniată în stoluri precum păsările pe sârmele de telegraf
Curge uitarea peste tăcerea care a acoperit piatra, fântâna, aerul
Dezarmați și temători ultimii fluturi cad sub greutatea șeilor care ard
Cum ard amintirile la care te încălzești când plutești peste zăpezi
Le cauți, le cauți și nu poți să le găsești.
Dorm copacii albi și somnul aleargă
Desfrunzit și obosit. Gândul întoarce filă după filă

O rotiță a blocat mersul stelelor care au rămas înțepenite
Visează ființe pentru care să cadă generos
Să lumineze prețul luminii devenite întuneric.

Tu, confident al meu, de ce nu mă întrebi?
De ce stai ascuns în ochiul imens și absent?

NOAPTEA

Noaptea, fiecare tăcere este ca o lamă.
Decupează amintiri până la os.

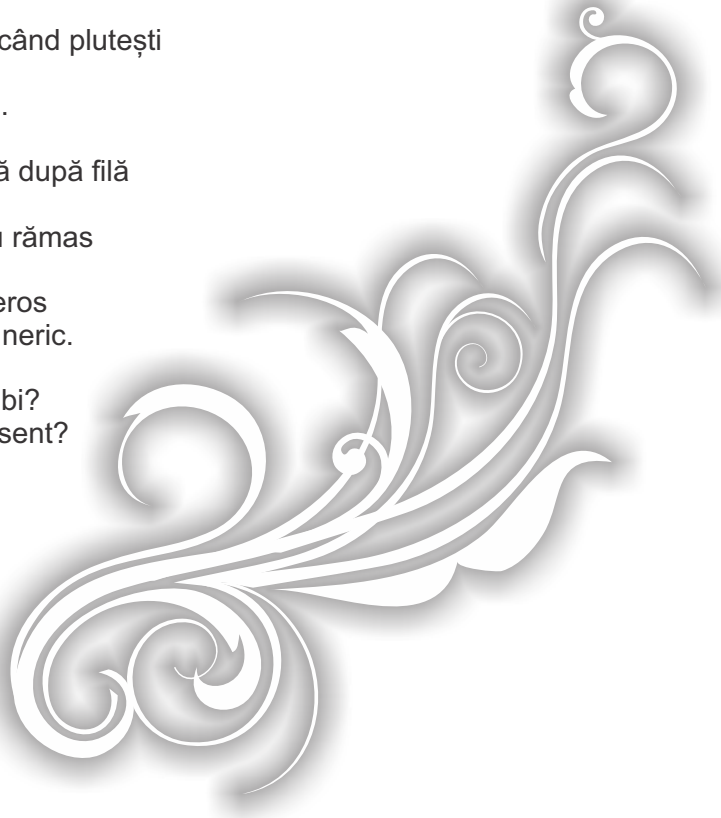
Descărnate, dincolo de esență,
Imaginile își fac loc încet, încet,
În cuvine.
Cu aripi inverse

Aproape sinucigașe. Se lovesc de ochiul mare,
Ciclopic.
Și pier ca într-o catedrală desfrunzită!

Albastru ca un înger transparent, îngenuncheat în ger,
Gândul plutește în sferile devenite cuburi perfecte.
Cohorte gregare,
Istorie somnabile.
Creaturi agreabile.
Un fel de culori rătăcite
Într-un tablou străin, tot mai străin.
Tablou cu implozie perfectă.

Noaptea și eu suntem
Un fel de bandă a lui Möbius.

Între aici și acolo
Diferența crește și tot crește.
Până se estompează precum lumina neagră
În orizontul colorat.

Doina-Maria CONSTANTIN

Italia

Scurtă prezentare:

- născută în 1956 la Sulina, România
- a frecventat Liceul de Arte Plastice și a obținut o diplomă în Matematică-Informatică (licență scurtă) și Psiologie-Sociologie
- de mică a fost îndrăgostită de desen, pictură, dans, gimnastică, muzică și nu în ultimul rând, de poezie
- din 2008 trăiește în Italia, la Piazzola sul Brenta (Padova)
- după o pauză de mai bine de patruzeci ani, a reînceput să picteze, după ce în decembrie 2015, soțul ei, muzicianul și compozitorul Francesco Rolle, i-a dăruit un șevalet
- face parte din Gruppo Culturale di Iniziativa e Cenacolo Poetico Cittadellese e della Corrente dell'Ideovisivismo Veneto (Grupul Cultural de Inițiativă și Cenaclul Poetic din Cittadella și Curentul „Ideovisivismo” Veneto)
- a expus în expoziții personale și colective în diverse orașe din Italia
- este autoarea unui volum de poezii și opere plastice, intitulat **CONTINUUM – Poesis & Pictura** – (scris în limba română) – o culegere de de 234 pagini, unde cele 134 poezii sunt însoțite de 60 de lucrări plastice
- multe din poeziile ei au fost incluse în diverse Antologii literare și unele dintre ele au fost premiate la diverse Concursuri Naționale și Internaționale de Poezie. O parte din operele și poeziile sale pot fi găsite în prestigioasa carte, „Trecento artisti per amare, sognare e riscoprire Venezia” (*Trei sute de artiști pentru a iubi, a visa și redescoperi Venezia*), di Fiorenzo Rizzetto, 2018
- șapte din operele sale au fost inserate în Catalogul „Artistica Mente” (Mintea din punct de vedere artistic), a prestigioasei edituri culturale „Pagine” (Pagini), 2018, iar în decembrie 2019 a fost invitată la Roma, unde a participat la Expozia Colectivă „L'Arte si Monstra” (*Artele se prezintă*), la Palatul Ferrajoli.
- ultimele premii obținute sunt: Premiul special al juriului, cu opera „Gondolier venețian” – acuarelă și Mențiune de Merit – secțiunea „Dabbe” (text redat în 100 cuvinte), cu „Renunțare”, la Concursul Internațional de Poezie și Pictură – Taranto – 2020

Breve presentazione:

- nata nel 1956 a Sulina, Romania
- ha frequentato il Liceo di Belle Arti e si è laureata in Matematica-Informatica (laurea breve) e Psicologia– Sociologia
- si è trasferita in Italia nel 2008 e vive a Piazzola sul Brenta (PD)
- da bambina è stata innamorata dal disegno, pittura, danza, ginnastica, musica e non per ultima, dalla poesia
- dopo una pausa di più di quaranta anni, ha ricominciato a dipingere, dopo di che suo marito, il musicista e compositore Francesco Rolle, le ha regalato un cavalletto, in dicembre 2015
- Doina-Maria Constantin fa parte del Gruppo Culturale di Iniziativa e Cenacolo Poetico Cittadellese e della Corrente dell'Ideovisivismo Veneto. Ha esposto in mostre personali e collettive nelle diverse città d' Italia. È autrice di un volume di poesie e opere figurative, „CONTINUUM-Poesis & Pictura” (scritto nel italiano) – un raccolta di 234 pagine, dove 134 poesie sono accompagnate da 60 opere plastiche
- Molte delle sue poesie sono state inserite in varie Antologie letterarie ed alcune sono state premiate ai Concorsi Nazionali ed Internazionali di Poesia. Parte delle sue opere e poesie sono state inserite nel libro di prestigio, „Trecento artisti per amare, sognare e riscoprire Venezia” di Fiorenzo Rizzetto, nel 2018
- Sette delle sue opere sono state inserite nel Catalogo „Artistica Mente” nel 2018, della prestigiosa casa editrice „Pagine”, e nel dicembre 2019 è stata invitata a Roma, dove ha partecipato alla Mostra collettiva „L'Arte si Mostra”, a Palazzo Ferrajoli
- L'ultimi premi ottenuti sono: Premio speciale della giuria per l'opera– „Il gondolier veneziano”– acquarello e Menzione di Merito– sezione „Diabbe”, con „Rinuncia”, presso il Concorso Internazionali di Poesia e pittura– Taranto– 2020

SCULTURA NELLA LUCE

Scolpisce nella luce
contorno di un albero
o meglio la volta celeste
e sentirai come tacciono
e tremano in silenzio
le tue sillabe nell'anima ricca:
è la prima notte
con la luna piena.

RADICI NEL TERRENO ARIDO

A volte, la chimica del mio suolo
smette di appoggiarsi alle radici...
È un terreno arcobaleno
che tengo nel mio palmo con le spine.
Sembra che non produca più gemme
la mia terra di nostalgia esausta...
C'è una nuova savana tra le colline,
che acchiappa nel terreno iridescente.
Dal mio cuore libero crescono gambi,
gioiosi germinano e volano,
Quella steppa piena di spine
si trasforma in un giardino estivo.
Anima pulita, sei una fonte inesauribile,
la tua acqua viva mi dà gioia,
hai battezzato l'arida argilla con amore,
nuove radici crescono nella mia abbazia.

(20/05/2020-Padova, Italia)

MI NEVICA IL CIELO CON LA SUA LUCE

(pantum – poesia fissa)

Mi nevica il cielo con la sua luce,
Mi avvolge il profumo di glicine
Ma all' improvviso, qualcosa fulmina il mio
pensiero,
Nella morsa il mio respiro tiene.

Mi avvolge il profumo di glicine,
Il momento d'oro mi rende felice,
Nella morsa il mio respiro tiene,
L'eternità è nascosta dopo la croce.

Il momento d'oro mi rende felice,
L'Universo mi ha messo sulla fronte alloro,
L'eternità è nascosta dalla croce,
Custodita dal buio dragone.

L'Universo mi ha messo sulla fronte alloro,
Sulle mie labbra crescono fiori bianchi di meliloto,

SCULPTURĂ ÎN LUMINĂ

Sculptează din lumină
conturul unui copac sau
mai bine bolta senină
și vei auzi cum tac
și tremură-n surdină,
silabele-ți în sufletu-ți bogat:
e prima noapte cu lună plină...

(Iunie 1985 – Constanța – România)

RĂDĂCINI ÎN SOL ARID

Uneori, chimica solului meu
Nu se mai înclină spre rădăcini,
E un sol îmbrăcat în curcubeu,
Pe care-l țin în palma mea cu spini.

Pare că nu mai produce muguri
Pământul meu de dor epuizat,
E-o noua savană printre măguri,
Prinzând rădăcini în sol irizat.

Din inima-mi liberă cresc tulpini,
Vesele germinează și zboară,
Acea stepă plină de măracini
Se transformă-n gradină de vară.

Suflet curat, ești izvor nesecat,
Apa-ți vie îmi dă bucurie,
Lutul arid cu-amor ai botezat,
Noi rădăcini crești în abație.

(05/05/2020 – Padova-Italia)

MĂ NINGE CERUL CU SA LUMINĂ

(pantum)

Mă ninge cerul cu a sa lumină,
Mă-nvăluie parfumul de glicine
Dar din senin, ceva gându-mi fulmină,
În menghină respirația-mi ține.

Mă-nvăluie parfumul de glicine
Clipa de aur mă face ferice,
În menghină respirația-mi ține,
Veșnicia-i pitită după cruce.

Clipa de aur mă face ferice,
Universul mi-a pus pe frunte laur,
Veșnicia-i pitită după cruce,
Păzită de-ntunericul balaur.

Universul mi-a pus pe frunte laur,
Pe buze-mi cresc flori albe de sulfină,
Păzită de-ntunericul balaur,

Custoditi dal buio dragone,
L'eterna notte ho messo nella morfina.

Sulle mie labbra crescono fiori bianchi di meliloto,
Nella mano custodisco l'attimo radice...
L'eterna notte ho messo nella morfina,
Mi nevica il cielo con la sua luce!

(19/02/2020– Piazzola sul Brenta (PD) – Italia)

LA MAGIA DELLA PERMANENZA

Dormivi come l'aria che mi abbracciava fuggendo
Sognavi come il fiume si riposa scorrendo.
Improvvisamente ho cominciato a crearti di baci,
La mia anima canticchia in sordina i canti.
La gioia della note d'amore del tuo sorriso
Regalava altre profondità alle persiane di lutto
E fra le tue ciglia ho visto
Corvi che in giorno si rubavano la notte del
Capitolium
Inaspettatamente, ci abbiamo rifiutato
Elemosina del tempo di una finestra aperta...
Ci fu rapita la giornata che ti vestiva i denti
Ma il fiume scorreva e ancora era il tuo nome...
Gli uccelli volarono e ancora eri la sera.
Sempre ci spogliavamo, consegnandoci alle
carezze
E pure, non hanno potuto che ci portano via i baci.
Ancora ci stavamo nella piccola arena di un anello
Eravamo nudi... eravamo vestiti nell'eternità.

(Capitolium-una di quelle 7 coline da Roma)

RINUNCIA (Drabble)

Oggi il palato è secco, le parole non raggiungono lo
scopo prefissato. E' uno stato degradante...
L'incapacità di dipingere a parole mi fa a pezzi.
„Rinuncia!” Grida un pensiero ribelle a denti stretti.
Ho voglia di stringergli il collo, spezzandogli le
orecchie sfacciate. Ricorda quel nano di Twin
Peaks. Paura di arrendermi?
Meglio ascoltare jazz... Il suono blu del piano, la
pioggia estiva della voce dell'artista, oppure la
gravità tremolante del basso che inocula attraverso
i pori un silenzio liquido, piacevole come la brezza?
È il volo di una gru sopra il crepuscolo intarsiato
sulla pelle del Delta...

Noaptea veșnică am pus în morfină.

Pe buze-mi cresc flori albe de sulfină,
În mână păstrez clipa rădăcină...
Noaptea veșnică am pus în morfină,
Mă ninge cerul cu a sa lumină.

(19/02/2020– Piazzola sul Brenta (PD) – Italia)

MAGIA PERMANENȚEI

Dormeai ca aerul ce mă îmbrățișează fugind,
visai ca râul ce se odihnește curgând
și-am început deodată să te crez din sărutări.
Bucuria nupțială a surâsului tău dăruia
alte profunzimi stolurilor de vise...
Printre genele tale am văzut
corbi care ziua își furau noaptea.
Pe neașteptate, ne-am refuzat
pomana timpului dintr-o fereastră deschisă;
furată ne fu ziua însă râul curgea
și încă mai era numele tău,
păsările zburau și încă mai erai seara.
Ne-am tot despuiat, prădându-ne mângâieri...
Cu toate astea, n-au putut să ne ia sărutările,
încă mai încăpeam în mica arenă a unui inel.
Eram goi: eram înveșmântați în eternitate.

(13/04/2018)

**Poezie premiată la Concursul Internațional de
poezie – "Gocce di Memoria" – mai, 2018 –
Taranto – Italia**

RENUNȚARE... (Drabble)

Azi mi-e cerul gurii uscat, și cuvintele nu-și
împlinesc menirea.
Ce înjositoare stare... Neputința de a picta în
cuvinte mă sfâșie.
„Renunță!”, strigă un gând rebel spre mine, cu dinții
rânjiți. Îmi vine să-l sugrum, să-i rup urechile
neobrazatului. Parcă ar fi piticul din Twin Peaks. Mi-
e frică de renunțare...
Mai bine ascult jazz... Oare învăluirea albastră
țâșnind din pian, ploaia de vară a vocii artistei sau
gravitatea tremurătoare a basului îmi inoculează
prin pori o liniște lichidă și plăcută, precum briza !?
E chiar zborul unui cocor peste amurgul încrustat
pe pielea catifelată a Deltei...

GONDOLIERE DALL' ANIMO SCAPIGLIATO

Gondolier d'animu scapiigliatu
porta con te il mio perenne pensiero
per non scrivere più della vita un volgare poema
ma una semplice e immortale quartina.
Versa nell'acqua i miei sentimenti vissuti in laguna,
di loro fanne sopra il Ponte dei Sospiri una corona.
Nessun amore non è più ardente
di sogni e illusioni indelebili
trovati in canzoni mirabili.
Gondolier d'animu scapiigliatu
prendi i miei sogni
piantali nelle anime Aristoteliche
falli diventare della poesia fonemi.

(10/03/2018– Venezia– Italia)

NON SONO UNO SMALTO

Io non sono uno smalto
che mi abbellisco con motivi
sono semplice, abituale,
lo stesso amo come l'omo amato,
uguale sogno e racconto i miei sogni...
Inutile prova la natura le sue poteri
la mia volontà è più forte...
Io non sono uno smalto
che mi abbellisco con motivi
e neanche non voglio addobbi...

(Romania– 1980)

CONTINUUM

Alerg, alerg, alerg...
în mână țin timpul
și timpul mă arde,
pe cărări neștute
cu el eu converg.
Sunt prinsă-n sistem,
trei spații și-un timp,
mulțimi mă desfid,
m-afund și mă pierd,
dar continui s-alerg.
Infinite ferestre
în cale deschid
spre porți săngerânde
cu crâșnet perfid.
Pornesc mai departe
precum un aisberg,
sunt spațiu și timp
și continui s-alerg
etern maratonul
vieții, mereu,
Continuum
se numește
destinul meu.

DOINA-MARIA CONSTANTIN Poesis & pictura (D)

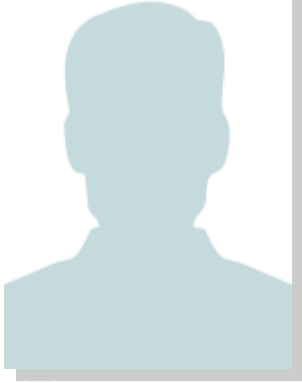
DOINA-MARIA CONSTANTIN

CONTINUUM

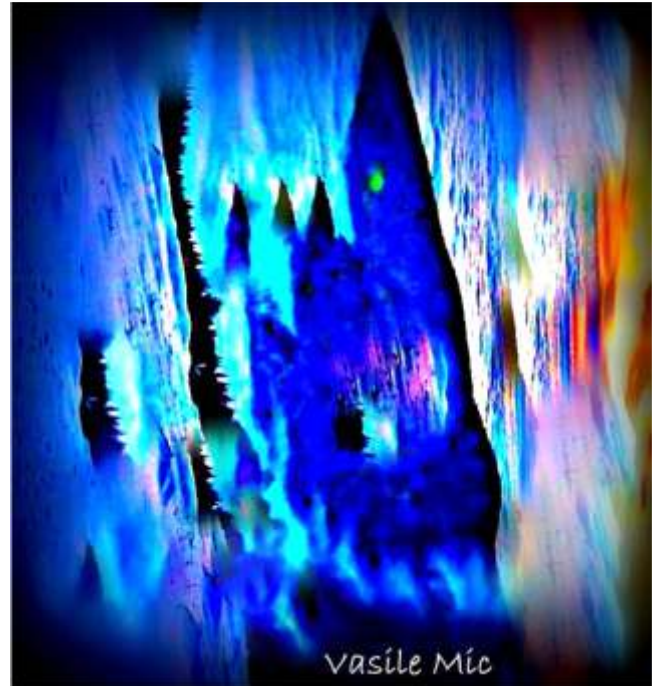
Poesis & pictura (D)

Editura Armonii Culturale
2019

Poet(ă) NECUNOSCU(Ă)

Poem primit de la Vasile Mic

În orașul cu iubire

În orașul cu iubire, locuiesc tot mai puțini,
Drumul către fericire, din păcate, nu-l mai știm...
E așa frumos aici, ca-ntr-o lume de povești!
Tot ce trebuie să faci este doar ca să iubești!

În orașul cu iubire, oamenii mereu zâmbesc,
De atâta fericire, ochii lor, toți strălucesc.
Politețea e firească, iar atunci când se-ntâlnesc
Nu se spune „bună ziua”, ci se spune „te iubesc!”

În orașul cu iubire nu există cerșetori,
Toată lumea dăruiește doar emoții, multe fiori!
Florile sunt mai frumoase, frunzele în pomi dansează,
Noaptele sunt în lumină, inimile radiază...

În orașul cu iubire, oamenii nu merg, plutesc,
Le-au crescut pe spate aripi, tot spunându-și „te iubesc!”
Nu există sărăcie, sunt avuți și fericiți,
Cea mai mare bogăție-i că iubesc și sunt iubiți...

În orașul cu iubire, nu există umilință
Oamenii nu știu să plângă, nu există suferință
Trupurile-s sănătoase, ele nu îmbătrânesc,
Vitamina e iubirea și pastila „te iubesc!”

În orașul cu iubire, oameni-s nemuritori
Nu există cimitire, când iubesti n-ai cum să mori!
Cine vrea eternitate, cine vrea ca să trăiască
Poate să se mute-aici, doar să știe să iubească!

sunt atât de reci zările de piatră

sunt atât de reci zările de piatră
încât noaptea lacrimile
de sub pleoape zici că sunt
hâmburi ce-ți spintecă
din rădăcini visele

sunt atât de reci zările de piatră
și nu știu de ce ochiul îngălbenit
mi se deschide
doar în umbra infinitului
ce s-a întins atât de tare
printre cuvintele
unui poem limfatic

sunt atât de reci zările de piatră
că o mână de țigări întinzi la ceruri
să mângâie o stea istovită
ți se preface în zgură
pe drumul pustiei
ce se înalță ca fumul
în sufletele noastre
stinse

contract

poeziile,
flori de hârtie scufundate în lacrimi,
cristale de suflet mânjite,
rupte uneori din abisul inimii,
absorbind la fiecare pas al secunde
gândurile și toată îndrăzneala metaforei
oarbe naufragiind prin ochiul lui Homer;
atâtea lumânări drepte
precum Coloana Infinitului
ard în fiecare vis al poetului
culcat pe-un mușuroi
supraaglomerat de stele policrome;

odată o stea cu temperatură mai scăzută
i s-a așezat ex abrupto pe retină,
însă nu i-a topit câmpul vizual de tot,
privirea i s-a îndrăgostit nebunește
de cuvintele stelei șoptite
în fiecare seară sub cupola văzduhului;
mai târziu a fost obligat
de mâinile clăditoare de fantezii
să semneze un contact nelimitat
cu poezia

je ne sais pas

n-am știut că stafidele sunt doar
struguri împietriți de durere
n-am știut că frunzele uscate
sunt solzii toamnei
în ziua de azi nu mai știi
nimic cu adevărat
teoria relativității funcționează
diferit de la o entitate la alta
poate că doar pietrele ne mai țin
picioarele în echilibru
în fiecare dimineață
ce naufragiază sublim
în sămburii de rouă

în a șaptea zi când mă voi trezi la realitate
voi muta într-un alt punct
centrul de greutate al lumii
lăsând genetica singură
să-și facă de cap în lumea
ce încearcă să prindă din zborul căderii
meandrele iluziei

poet

să-ți porți cuvintele ca pe-o povară
în călcâiul găurit până la sânge
să te îngropi în poeme până la creștet
visând că tu ești pasărea ce cântă
arzând în vidul cosmosului
să te lași călcat în picioare
de cea mai grea metaforă
și să fii numai zâmbet și fericire
să îngheți ca firul ierbii
sub zăpada iernilor din basme
și să-i spui inimii cu o voce blajină
că tu ești poet
și că n-ai să mori niciodată
tăiat în bucăți de lancea timpului

cum se naște poemul?

odată sufletul mi-a izvorât în neștire
niște cuvinte neînțelese de mine
le-am mângâiat cu lacrima
scursă din sâmburii viselor
și le-am făcut cuib în palmă
să-și odihnească fonemele istovite
pe epiderma din linia încrucișată a vieții
după un somn ca o adiere de înger între stele
le-am arătat culorile începutului
apoi au prins încetîșor a le crește aripi reflexive
în ecoul surd al inimii
le-am înșirat ca pe un colier de perle
în orizontul spintecat al privirii
să vadă timpul cum spulberă
nostalgiile și celelalte sentimente aurorale
într-un final le-am proiectat
pe scheletul estompat al metaforei
zidind cu trudă poezia
în ambiguitatea hârtiei

DOINA MARIA CONSTANTIN · PORTRET

Sărbători și sărbătoriri în familia Hașdeu

Scurtă prezentare:

- membră a Uniunii Scriitorilor din România și a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România
- doctor în Filologie cu teza Letopisețele slavo-române din sec. al XVI-lea
- profesor universitar (pensionar), istoric literar, autor de cursuri universitare, dicționare, monografii, versuri, proză, scenarii, traducător, îngrijitor de ediții, consilier editorial
- președinte fondator al Asociației Culturale UNESCO IULIA HASDEU,
- președinte și vicepreședinte al Federației Române a Asociațiilor, Cluburilor și Centrelor pentru UNESCO
- câteva titluri de cărți publicate: „Fetița răsătată”, „Cățelușul meu iubit”, „Camille Armand, pseudonimul lui Luliei Hasdeu”, „File Frânte din viața lui Luliei Hasdeu”, „Zbor frânt”, „19 file”, „Adolescentine”, „Renașterea unui nume”, „Axioma Turnului”, „Caietul de citire”, „Povestiri despre Vlad Țepeș”, „De mână cu Iulia”, „Cu penița pe cortină” ș.a.

Zilele care marchează trecerea timpului sunt ca niște jaloane în calea uitării când privești înapoi, însă totodată oferă momente de bucurie pentru cei implicați în eveniment. Stările sufletești ale lui Luliei Hasdeu pot fi deslușite și dezvăluite răsfoind însemnările ei și – mai obiectiv – scrisorile către tatăl aflat la București. Este perioada 1881-1888 când Lilica (cum era alintată în familie Lulia) devenise domnișoara Julie Hasdeu elevă la Colegiul Sevigne din Cartierul Latin din Paris și apoi studenta la Sorbona, iar Bogdan Petriceicu Hasdeu rămăsese în București solicitat de îndatoririle sale de dascăl, director al Arhivelor Statului și jurnalist. În certificatul de naștere (frecvent tradus în franceză la depunerea actelor pentru înscrierea copilei la studii) este menționat: *Act de naștere al copilei Julia B.P.Hasdeu în anul 1860 și nouă luna Novembre în trei la ora unu și jumătate noaptea.*

Pentru Lilica Hasdeu și – deopotrivă – pentru ambii părinți un moment important a fost pragul vârstei de 14 ani în 1883. De la București tatăl scrie:

Lubitele mele Lulii,

Sper ca această scrisoare vă sosește tocmai la 2/14 noiembrie, în ziua când Lilicuța mea împlinește 14 ani. Dumnezeule, de ce oare nu mă poci închide pe mine în această scrisoare, astfel ca să sar deodată dintr-însa și să vă sărut pe amândouă ! La mulți ani, copilașul meu! la mulți ani fericiți, totdeauna bucuria părinților și onoarea țării ! Dar cruță-te, păzește-ți sănătatea. Ochii și pieptul. Bronșita de care ai suferit mă întristează și n-ar trebui să se mai repete, căci la vârsta ta pieptul e foarte plăpând...

Încă o dată, la mulți ani fericiți !

Vă doresc și vă sărut pe amândouă de mii de ori,

lubitorul soț și tată, Bogdan

În schimb, în scrisoarea lui Luliei din 17 noiembrie 1883 se află relatarea felului în care adolescența și-a petrecut ziua aniversară:

... Apropo de cei paisprezece ani ai mei: l-am sărbătorit miercuri seara, la lumina vechii noastre lămpi, în jurul mesei pe care se afla o friptură de fazan și o prăjitură pe care scria: Trăiască Julie ! Născută pe 14 noiembrie 1869. Găsești oare că fiica dumitale este destul de matură? Dacă nu, te rog să te consolezi și să aștepti până la anul. Eram trei în jurul mesei: mama, Alice Vincent și cu mine; anul trecut am fost unsprezece, iar la București, vai! uneori eram peste 30 de persoane. Dar asta nu mă întristează. Acum nu eram decât trei, dar când mi-au urât o viață fericită, Alice și cu mama au făcut-o din toată inima și asta m-a bucurat enorm. Și scrisoarea dumitale mi-a făcut o mare bucurie, dar îmi amintesc că în ceilalți ani Florica și Matilda îmi scriau de ziua mea. Văd că m-au uitat de tot. E adevărat că scrisorile mele sunt rare, dar oare trebuie să-i poarte pică unei prietene absente, sărmaneii exilate? Nu, nu mă simt exilată căci iubesc mult Franța, dar iubesc la fel de mult și România!

Deci, ca să revenim la oile noastre, după această cină splendidă am mers la Odeon. Am râs ca niște nebune, deși era o dramă, așa că pot spune că m-am distrat de ziua mea.

(Epistolar Iulia Hadeu, II, p.48)

Consecventă principiului ei de a nota data calendaristică pe stil nou, Iulia își felicită tatăl de ziua lui de naștere în scrisoarea expediată din Paris pe 9 martie 1882 astfel: *Cât despre ziua dumitale, mama zice că-ți dorește mulți ani fericiți....Însă cu barba întreagă. Mie îmi este egal; îți doresc ani mulți și cu și fără.*

Mama îți mulțumește pentru rețetă,

A dumitale fiică respectuoasă și iubitoare, Iulia Hasdeu

Se poate observa că tensiunea dintre părinți era mare, însă pe cei doi soți i-a unit permanent grija și dragostea pentru unicul lor copil. Timpul trecea repede, iar cei din familia Hasdeu așteptau de fiecare dată cu nerăbdare revederea. În anul următor, 1884, Lilica își încheia astfel scrisoarea:

Ți-am trimis de ziua dumitale un peisaj în acuarelă făcut chiar de mine, l-am trimis prin poștă deja înrămat. Nu știu dacă l-ai primit, fiindcă mama nu a scris la adresă decât „Domnului Hașdeu la București”. Totuși sper că nu s-a pierdut....Ce mai fac ceilalți? Și eu și mama îți urăm la mulți ani, o viață lungă și fericită și tot ceea ce îți dorești. (Epistolar II, p.59)

Deși mai „zgârcit” în scrisori decât fiica sa, Bogdan Petriceicu se exprimă cu mai multă efuziune, ca de pildă în scrisoarea din: *17 decembrie st.v. 1883*

Dragelor mele Iulii,

Am calculat ca scrisoarea mea să ajungă la voi tocmai la 21 decembrie stil vechi. Să trăiți, să trăiți amândouă ani mulți fericiți pentru bucuria mea, care n-are și nu poate avea altă bucurie ! Cum v-aș mai strânge la piept..., dar răbdare până la Paști !...

*Ieri v-am expediat prin telegraf 1200 fr. Sunt foarte încurcat, fac economii din toate, mă lipsesc de multe și totuși a trebuit de astă dată să vă trimit mai mult decât se cuvenea, căci ați intrat în iarnă și-apoi era și ziua voastră, și sărbătorile, și durerea de a nu fi noi împreună la Crăciun. Și continuă: Durerile de cap de care se plânge Lilicuța mă îngrijesc foarte mult. De-ntâi e un semn că se ocupă peste măsură, ceea ce nu e bine. Al doilea este periculos pentru miopie, ceea ce e și mai rău. Gândiți-vă, gândiți-vă la aceasta. (Idem, p.140)... În anul următor, 1884, aniversarea este trecută sub tăcere; scrisorile din perioada respectivă reprezintă mai degrabă bilanțuri contabile: Lilica scrie: *Am primit banii; sunt primele cuvinte, căci știu că asta te interesează mult, ca – de altfel – și pe noi. Acest lucru dezgustător care se numește bani devine ocupația oamenilor, căci fără ei nu se poate trăi. Lăsând la o parte toată filozofia deși urăsc banii, nu mă pot opri să fiu foarte fericită de sosirea lor. Cât privește Crăciunul, când tatăl nu a putut veni niciodată de sărbători la Paris, acesta înseamnă pentru Iulia pretextul de-a-și aminti petrecerile de acasă, din România. La începutul anului 1885 ea îi scrie părintelui de la București:**

Tată dragă,

Deși destul de departe de țară, și obișnuite de peste trei ani să petrecem sărbătorile de Crăciun și Anul Nou pariziene, totuși nici eu nici mama nu putem uita Crăciunul nostru și Anul Nou de la noi. Această zi de An Nou care-mi trezește atâtea amintiri plăcute! Era seara când ne strângeam toate prietenele și când luminițele voioase ale pomului adus de micul Isus înveseleau vechiul salon, atunci mâncam plăcinta tradițională și trăgeam răvașe (...) Îmi imaginez vechiul salon întunecat, părăsit, având chiar și aerul că se gândește cu amărăciune la hohotele de râs care cândva îl făceau să râsune. Am petrecut ziua de Crăciun făcând o temă la literatură, și una la engleză; Nu mă plâng, ba dimpotrivă: calea mea este trasată, trebuie să o urmez, însă am suspinat după trecut.

Câteva luni mai târziu, în scrisoarea din 12 noiembrie Iulia îi anunță tatălui său intenția de-a-și serba cei 16 ani: *Duminică îmi serbez cei șaisprezece ani pe care-i împlinesc sâmbătă. Șaisprezece ani! O, ce vârstă frumoasă! Și totuși îmi regret acești cincisprezece ani. Îmi spun că nu voi mai avea niciodată cincisprezece ani! Și mi-aș dori atât de mult să am mereu cincisprezece ani și să-mi dau bacalaureatul.*

Cele două Iulii se obișnuiseră să petreacă sărbătorile cu prietenii din Paris, așa că în 1885 ele invită pentru aniversarea Lilicăi pe câteva colege însoțite de mame, dar și pe profesori:

Dragă domnișoară Marchef,

Ați manifestat totdeauna mult interes și prietenie față de fosta dumneavoastră elevă, așa încât ea speră că vă va face plăcere anunțându-vă că este admisă în prima serie la examenul de bacalaureat în litere cu mențiunea bine cu elogii.

Întrucât duminica viitoare pe 15 noiembrie îmi serbez ziua de naștere și acest succes, o să-mi facă mare plăcere să veniți atunci, împreună cu domnul și doamna Bagge și copiii lor cei drăgălași să luați masa cu noi.

*Domnișoară, vă rog să credeți că am sentimente de dragoste și de profund respect față de dumneavoastră
Julie Hasdeu*

Paris, 12 noiembrie 1885. Noua noastră adresă este bd. St. Germain. 140 (Epistolar II, p.130)

Aceeași împăcare cu situația creată respiră din toate scrisorile ei de după decembrie 1885, ca de pildă felicitările de Crăciun:

1885, ziua de Crăciun

Tată drag,

Ca toți ceilalți, sărbătorim Crăciunul și Anul Nou împreună cu parizienii. Încep imediat prin a-ți ura un an bun, în viitor să-ți fie bine, cu deplină sănătate și multă fericire. (...) Nu te rog să adresezi urările mele de Anul Nou bunicii, doamnei Svârlescu, profesorilor mei și tuturor prietenilor noștri: spune-le tuturor doar un cuvânt, să-și aducă aminte de mine. (...) Totuși fac o excepție pentru florile mele, pe care nu aș vrea ca la vară să le regăsesc înghețate, pentru pisicuța mea neagră pe care dumneata o vei mângâia, și pentru Boboc și Diana cărora le cer tare mult să trăiască până la sosirea noastră. (Epistolar II, p.135) Pe măsură trecerii timpului scrisorile cu ocazia sărbătorilor sunt mai laconice; uneori transpare o imputare ca în cea din 27 aprilie 1886:

Tată dragă,

A venit Paștele, a trecut, și noi tot nu am primit de la dumneata decât o telegramă. Nici măcar Florica nu a catadicsit să îmi răspundă (...)

Au urmat vacanțe petrecute împreună cu toată familia în România sau în Elveția la tratament și scrisori în care subiectele erau despre studii, pregătirea tezei de doctorat ș.a. ocolind mereu informația despre starea sănătății lui Julie Hasdeu. Atunci când au apărut relatările despre medici și rețete de medicamente nimeni nu a mai pomenit de aniversări sau onomastici. A 19-a aniversare ar fi marcat trecea a peste 40 zile de la desprinderea lui Julie Hasdeu de tărâmul pământesc.

CARMEN STĂNESCU · ELEMENTE

Alexandra RUSU

contra vânt

Într-o zi mi-am uitat sufletul într-o vază cu flori
și mă întrebam de ce perdelele
mă priveau ca niște corbi.
uneori mă plimb pe pontoane
și mă întreb de ce perdelele
mă privesc ca niște corbi,
într-o zi mi-am uitat sufletul într-o vază cu flori.

Ban de aramă

dacă într-o zi voi bea
suficient de multă cafea
încât să mă înece în pat,
te rog să-mi uzi florile
cu stele căzătoare
și cenușă de elefanți
de sub canapeaua galbenă
din hol,
unde ne-am văzut pentru prima dată,
un craniu de aramă
pe raftul de oțel
în spatele cuștii cu morminte.

uneori marea cântă ca o privighetoare

mă întreb de ce urgia aduce doar seninătate
uneori marea cântă ca o privighetoare
mă întreb de ce urgia aduce doar seninătate
și zarea e pustie
și liniștea e mai rece decât un pumnal
uneori marea cântă ca o privighetoare
mă întreb de ce urgia aduce doar seninătate
și zorii înroșesc cadavre
și liniștea se perpeleşte în penumbră
uneori marea cântă ca o privighetoare

Scurtă prezentare:

- vârsta – 18 ani
- absolventă a Colegiului Național Bilingv „George Coșbuc”, București, 2020
- studentă în anul I la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, specializarea Engleză-Suedeză, București
- în 2016, a obținut premiul I la concursul național de creație literară *Ars Nova*
- în curs de apariție cu texte de proză, la „Blue Marble Review” și antologia digitală „hibrid/intersecțional. literatură feministă în acțiune”

toate nopțile

dacă anul ăsta
soarele se va răstigni
în sufrageria mea
toate nopțile
au să se transforme
în colb
și tu o să fii lună
peste mine.

Păstor

în fiecare seară
familia se strânge la masă
în jurul unei stele căzute
și o – ndeasă cu pireu,
mămăligă, brie și sarmale răcite;
iar pe mine mă obosește
dansul repetitiv
al halucinației redenumite
care îmblânzește aerul putred
din bucătăria de la parter

Primii pași...

printre cuvinte

Adrian LUPESCU

În lutul albastru

Adaugă-te vieții mele
Pune-te peste ea
Înlocuiește-o
Fii eu
Când nu mai poți fi tu
Fii noi
Și dublează-ți inima
Împarte-ți privirea apoi
Un ochi mie
Altul ție
Și fiecare să vadă ce vrea
Scade-te din mine
Ca un râu
Plictisit de matca sa
Alungă-mă dincolo de pielea ta
Ca într-un zăvoi
Luat de ape
Ca într-o moarte
Ce n-a urmat nici unei vieți.
Învie-mă,
Omoară-mă
Fă-mă lut albastru de cer

Semnul victoriei

Învinsul e pedepsit
Să numere rănilile
Celor care l-au învins
Să le înșire pe pietre,
Să ridice monumente
Între spume
Și-apoi să se închidă și el umil
Într-o rană care să-l apere
Și să-l justifice

Adrian Lupescu, o voce matură în poezia tânără românească

Adrian Lupescu este elev în clasa a X-a la Colegiul Economic din Satu Mare, fiind cunoscut și ca un valoros cantautor de muzică folk.

„Poezia acestui tânăr este una profundă și gravă și sunt sigur că toate simțămintele, zugerăvirea lor stranie, vin de undeva, dinafară de el. Imaginile sunt clare, ideile fără zorzoane inutile. Poetul sare cu nonșalanță peste tatonările lirice și experimentele fals ludice. El știe că poezia nu trebuie să șocheze, că violențele de limbaj arar se pot ridica din zona trivialității și mediocrității și nici nu se lasă sedus de tehnica facilă și redundantă a cuvintelor ademenitoare. Nu există niciun fel de balast, poezia este atâta, cât trebuie să fie”.

Dr. Felician Pop

Aceleași

O sârmă ghimpată
Ce mă ferește
Și mă zgârie.
Am despărțit un pas de altul
Și numele strigării
L-am înecat într-o așteptare mută.
E-un chitarist cu degete rupte
Și sângele lui se scurge direct
În cântecul acesta schilod
Un câine cere un șarpe în loc de lanț
Și lătratul lui se încolăcește
Peste visul
Evadării mele,
Aceleași cuvinte
Aceleași tăceri!

Stih

Nu-ntinde oboseala ta peste mine
Nu acoperii tristețea mea cu a ta
Uită-te peste umărul meu dacă vine
Prin prisma de gheață altcineva

Am să închiriez o ploaie
Pentru seceta de mâine
Am să închiriez un dor
Pentru-o inimă de câine

O să cer apoi o scară
Să culeg poame din cer
Când lumina o să doară-n
Ochii orbului stingher

Epitaf

Să îndrăznești
Să-ți sădești
Numele într-o piatră
Și el să rodească direct
În nisipul clepsidrei

Sticla ferestrei

O lumină e îngropată
În ochii celui ce nu vede
Un cuvânt se sufocă
În gâtul mutului
Un sunet
Se izbește
De timpanul surdului
Ca o pasăre care crede
Că poate zbura
Prin sticla
Ferestrei

Aripă de zeu ruptă

A fost destul doar
Să ațipească zeii
Ca noi să ne pierdem conturul
Iar pietrele noastre să se prefacă-n șerpi
Și să se mute sentimentele din noi
În alt reflux
Iar zeul care a riscat
Scufundându-se între pământeni
Și-a ratat aterizarea
Iar sub el s-a ofilit pista aceea
Și în loc de aripi
I-au crescut brațe de lemn
Și numai sângele său
Mai zvâcni o dată
Un pic...

Seră

Va mai veni o zi
Ce nu-mi aparține
Străină,
Necunoscută
Și grea
Voi sădi repede-n ea
Toate trăirile
Ca într-o seră
Neîncălzită
Și-apoi
Altă zii,
Altă seră,
Alte semințe risipite
În eternitatea frigului!

Sprijin

Pe perete,
Igrasia în formă de crin,
Își caută soarele!

Cântecel

Cântecel proaspăt,
De copilaș orfan
Cântat de un
Chinuit menestrel,
Înfășat în zdrențe posace.
Soarta,
Sau poate doar indiferența
L-au azvârlit
Într-o intersecție
Unde-și vinde
Cântul copilăriei
Pe monede bătrâne.
Grăbiții,
Întârziații,
Îl admiră,
Ori îl scuipă.
Înfrânte,
Degetele i se chircesc
Pe strunele
Moarte.
Numai ritmul
Rămâne același,
Un hohot
Ca un bocet
După un mort
Pe care l-au urât
Cu toții!

Dimineață

Muguri de zori...
Din rana câinii sparte curge vinul!
Mă voi trage din lume
Și vă voi scăpa
De povara prefăcătoriei
Că sunteți vii,
Că nu sunteți decât
Rodul
Imaginației mele.
Vă admir,
Așa cum Dumnezeu
Și-a admirat degetele
După Facerea Lumii.
Sunt scheletul
Unei aripi eretice
Care zboară
Sub pământ...

Din zilele surprării

Singurătate abundentă,
Sub zile surpate.
M-a prins răsăritul
Ca pe o floare șubredă
Pe care
O îneacă roua!

DOINA MARIA CONSTANTIN · PORTRET

Melania RUSU CARAGIOIU

Canada

UN BĂIAT ÎN FURTUNĂ

(fragment de nuvelă, prezentat la întrunirea
literară ASRAN – „Destine literare”
dedicată memoriei lui Marin Preda)

Această poveste ar putea începe de pe la anul 1800, dar băiatul în furtună s-a născut cam prin 1953, iar de la moșii și strămoșii săi i-au rămas doar genele, încrâncenarea oltenească și o tarla – o bucata de pământ în valoare de... euro.

Prin 1949 a început colectivizarea agriculturii în România. Florinel – băiatul Furtunii nu al Fortunei, nu se născuse încă.

Casa – casă, un conac boieresc cu iatace, odăi, verandă cu „fețe” de sticlă, și tot atât de mare, o culă – pivnița semi îngropată plină cu butoaie de vin de altoi, de culoare aurie și vin autohton „puterea ursului”, licoare neagră-violetă, stoarsă din strugurii de „agerie”, dătători de viață, ba care „scoală și morții”...

Și mai erau acolo în beciul miraculos, kilograme de cafea procurată pe sub mână, orez cu bobul rar, de care nu mai văzuse românul dinainte de război, borcane uriașe cu untură în care se lăfăiau cârnații de la vreo trei porci de peste două sute de kile, hălci de cârnuri și slăninuri sărate, pentru ai casei dar și câte o felioară și pentru mulții argați.

Fiindcă vremurile la Drinceana nu aduseseră încă frigiderul, tot în subsolul fermecat erau puse la rece sarmalele, fripturile făcute zilnic de harnica noră Lenuța, din păsări de curte, din cele câteva sute care mișunau în curtea largă, pe drumul asfaltat spre Craiova și pe baltă, (care de fapt era râul Drincea), care curgea prea domol prin dreptul casei, dincolo de locul cu salcâmi al boierului, salcâmi care crescuseră până în buza apei, nu se știe cum și când din semințele aduse de viituri când se „umflă” Drincea.

I se acrise Lenuței de atâtea fripturi și ciulamale: două păsări la prânz, două păsări seara, iar dacă erau pui sau potârnică, să te ții!!!

Din „pivnița” – beciul, în limbajul locului, nu se mai terminau cozonacii frământați cu 28 de ouă, untul, telemeaua de vaci și cea de capră și murăturile care-și arătau fețele vesele din borcanele lustruite. Apoi mai erau dulceațurile făcute după gustul soacrei, care turcești, care grecești, prinse din rețete de pe lângă Dunăre, de la Turnu Severin.

Socrul B. – ultimul boier din stirpe, Baboiul, cum îl poreclise cuskra Sanda, mama Lenuței, era cel la care trăgeau banii. Banii veneau cu atât mai mulți și mai repede, cu cât el o înjura mai aprig pe Lenuța și pe slugi, atunci când se oprea din ghiftuirea cu bucatele de pe masa întinsă, care era goală numai când se schimba fața de masă, și trebuiau umplute clondirele cu licoarea de viață lungă. Vână la față, cu ochii injectați, cu mustața ștersă insuficient cu șervetul brodat, se zburlea, din senin, sau din vin, și arunca după Lenuța cu sudălmă și pocalele goale.

Avea boierul multe ofuri, dar Lenuța îi stătea în gât ca un os de pește. Omul avusese cinci copii, dar unul îi murise. Avea acum doar patru copii, toți ajunși, cum se zice, unul avocat în capitală, altul inginer textilist prin țară, o fată măritată cu un perceptor și cu cele treizecișicinci de pogoane ale aceluia, și aci, în conacul lui, pe Sabin, mezinul.

Ei, și tocmai mezinul alintat, își zicea printre drăcuieli, boierul, să facă greșeala să o ia de nevastă pe țărăncuța de Lenuța, fată cu șapte clase primare, săracă lipită, numai cu un car de plocoane, ca zestre, numai cu o salba mare de aur și cu 7 hectare de pământ! Lenuța, vara lui Sabin, de-a treia, după boieroaica cea mare, Sultana, venită din munții Pindului cu oierii săi, de străbuni ai Lenuței.

„Lasă, zicea boierul, uneori cu glas, și ce dacă mezinul Sabin n-a putut învăța decât o școală agricolă la Vânju (Mare)! El este fiul meu și cineva trebuie să se ocupe de averea asta! Ei, și ce dacă Lenuța e frumoasă și harnică și o place Sabin? E plină lumea de slujnice frumoase și harnice! Numai eu pe câte le-am încercat!!! Da ce, eu am luat-o pe nevastă-mea de frumoasă? A fost și atunci o ciumă ca și acuma, cu cafeaua și tablaua de dulceață pe măsuță, dinainte, apoi cu hainele mirosind a lapte și a copii, și cu părul întotdeauna cam încâlcit,.. Ei, treaba ei! Acuma și-a pierdut de tot forma! Parcă-i un țest! Lenuță, adu-mi scăunelul sub picioare! Lenuțo piaptănă– mă! Lenuțo, mai pune-mi o linguriță de zahăr în cafea! Lenuțo, vezi să nu se termine cafeaua din

ibric! Lenuțo, nu mai e dulceață, mumă! Lenuțo, încoace, Lenuțo, încolo, cât e ziua de lungă. Se vaită într-una, de spate, de toate, și toată ziua mârâie: Lenuțo. freacă-mă! Lenuțo, îmbracă-mă! Lenuțo, fată, adu-mi ochelarii...”

„Eu mă mai iau cu ziarul și cu știrile de la radio(ul) cu... baterii. Cu boierul Folescu fac politică și mai gust nițel vin, să nu se acrească, că ceilalți nu se pricep. Nu știi ce s-or face fără mine!

Și iată că într-o bună zi, adică nu, într-o nenorocită zi, despre care nici radioul, nici Folescu nu intuiseră nimic, ci doar se simțea o fierbere prin sat, când boierul B. însoțit de fiica Florica, cea măritată cu receptorul de la Cireși, tocmai sosise după niște afaceri, de la Vânju Mare, cu trăsura, în curtea conacului au intrat jandarmii, milițianul și un „coate goale” de la primărie, cu un ordin scurt și apăsător:

„La Șimian te așteptă, măi B., un bou-wagon, pe tine, cu ai tăi, și pe alte opt familii. În 24 e ore să fiți îmbarcați, pentru dislocare, ca dușmani exploatare ai poporului! Nu luați multe borfeturi, că nu este loc! Puteți lua o vacă și așternuturi!”

Nici dacă trăsnetul, sau moartea generală s-ar fi năpustit asupra lor, bieții oameni ai casei-conac, de la cel mai simplu rânđaș și până la căpetenie-boier, nu ar fi fost mai speriați, zăpăciți, sperați, frustrați și îndurerați. Bătrânul boier trezit brusc din continua abureală a beției a avut puterea să întrebe: „UNDE NE DUCEȚI?” la care a venit răspunsul aspru: „VEȚI VEDEA!”

Și asta a fost tot! Nici nu a mai fost nevoie de nici o explicație, că a început să fiarbă tot satul, de țipete, plânsete, jărcuiri și cele mai cumplite blesteme la adresa tuturor, dar ocolind cuvintele Stalin și comunism, pentru care jandarmii și autoritățile ar fi avut un auz foarte ascuțit.

După ani de zile, aceeași Lenuță, mi-a povestit frântă de durere, vacarmul călătoriei, suferințele copilului ei, pe atunci în vârstă de cinci ani, alături de alții vreo cinci, care „chirăiau”, ai celorlalți „oropiți”. Coșmarul n-ar fi fost deplin fără îmbolnăvirea bătrânilor, îmbulzeala vacilor, mizeria bălegarului bovin și uman, foametea, jelaniiile, și calvarul a zece zile de „bun” transport feroviar.

Întrebarea care era pe toate buzele era: „UNDE NE DUC?” Se temeau toți de un pogrom ca al evreilor, de o exilare în Siberia, dar le mai mija un fir de speranță când marfarul făcea o haltă mai lungă.

De la sudălmile, care nu au ajutat la nimica, au trecut la rugăciuni, că de postit le venea acuma extrem de ușor să o facă! Dar ori de câte ori făcea marfarul opriri lungi prin locuri atrăgătoare și pe lângă așezări, nimeni nu a venit să îi anunțe că au ajuns, iar cei doi soldați, cu puști cu baionetă, instalați în cabinele de la capătul vagonului, nu le permiteau să coboare, (ca să nu „dezerteze”).

Și au trecut bieții oameni pe lângă păduri, munți, orașe, pe care unii le cunoșteau foarte bine, dar consemnul de coborâre nu mai sosea.

Pe lângă Fetești, pe undeva în Bărăgan, le-a tras vagonul pe o linie moartă și s-a strigat: DEBARCAREA! REPEDE! Că nu este vreme de pierdut pentru burjui! A venit un comandant rus, că transportul feroviar era încă militarizat, „sovromtransport”, au venit imediat autoritățile cu întăriri de miliție, le-au luat actele, i-au numărat și le-au arătat câmpul ars de soare, unde trebuiau să ajungă la câțiva kilometri distanță de la gara de sosire.

Tâtâș-grăpiș, au ajuns la locul unde „a înfipt jandarmul baioneta”, în plin câmp, fără pomi, fără apă, pe terenul nelucrat bătătorit de dropii, ars de soare, uscat de vântul vrăjmaș, care nu se mai „ogoea”.

În prima noapte s-au rugat la stelele care îi luminau răcoros, dormind ca în tren, pe singura saltea subțire, toți înghesușiți, somnul greu al unui nou început de viață.

A doua zi, Sabin a cerut bani de la bătrân și a luat-o peste câmpuri, în direcția unde în zare arăta a fi un fel de așezare omenească.

De acolo s-a întors cu ceva alimente, într-un sac pe spinare și cu noutatea ca pe tren și pe autobus se circula numai cu autorizație de la miliție, că s-ar putea găsi ceva de muncă, dar nu pe bani, ci pe produse, muncă grea, la câmp, la ceva canale, la sădirea unei perdele de protecție pe lângă calea ferată; cât despre apă, cum că există puțuri, dar apa este ne potabilă.

Văzând ei că unii au început să sape în pământ, mai bine zis să scobească, niște adăposturi, s-au pus și ei pe treabă și prima ploaie (că acolo sunt puține și rare), i-a găsit într-un adăpost improvizat, cu umbră deasupra capului.

Ca lemn de foc foloseau ciulinii Bărăganului – scaietii care se rostogolesc nebuni, după ce s-au uscat. Stâlpii acoperișului erau bârnele prin care au delimitat locul vacii în vagon. Acoperișul era din trestie iar pereții din lut

bătătorit. A trebuit să treacă o iarnă până când deschiderea bordeiului a primit un fel de ușă, că până atunci ușa era din trestie, măiestrită a la Robinson Crusoe.

Bunica s-a acomodat cel mai repede și cu nepoțelul Nicu. Bunicul, socrul B., nici el nu a stat degeaba. A scris fiilor de la București. Avocatul s-a dat la fund, iar inginerul textilist, acum ajuns mare director alături de soția lui, cu origine mai mult decât sănătoasă (fiică de cfr-ist, grevist în 1933), au răspuns, trimițând bani și pachete, ei știu . prin ce filieră...

Lenuța și Florica au plecat la munca, la culesul bumbac, la o fermă, Sabin, la munci mai grele, bunica", muma", cum îi zicea nepoțelul Nicu, făcea precarul menaj. Nicu zburda pe lângă vacă, bunicul B. se apucase iar de ziar, dar de data aceasta de cel primit în pachet.

De câte ori venea Lenuța acasă, venea încărcată ca o albină. Tot ce credea că poate fi folositor ca hrană pentru familie sau pentru biata văcuță și ea în restriște, căra cu spatele așa cum îi văzuse pe bunii și străbunii ei. Uzura a ruinat-o, dar mai mult a ruinat-o o operație de apendicită. Și unde mai puni că era și însărcinată în cinci luni. Atunci ea s-a hotărât să fugă, fie ce o fi.

S-a înfoclit ca o babă, s-a încins bine peste pântec și s-a urcat noaptea într-un tren cu destinația București-Turnu-Severin. S-a așezat într-un colț, lângă geam, al compartimentului înțesat de călătorii care umpleau trenurile în acea perioadă de foamete, speculă și efervescentă socială și stătea, chipurile, ațipită și îngrămădită, când venea controlul la autorizațiile de călătorie. La fel a procedat și pe RATA până la Drinceana.

Acolo, numai ea știe cum, s-a strecurat ca un șoarece către casa părinților. Bieții părinți erau să moară de frică, să nu fie împușcată. Ea venise cu gândul să piardă fătul, dar era imposibil într-un sat – viespar, – cum era Drinceana la acea vreme, să poată face acel pas.

Lenuța a stat în Drinceana vreo două săptămâni. Și-a chemat prin părinți, de urgență fratele, pe Gogu și apoi cu un pachet consistent, s-a reîntors în Bărăgan, tot așa precum venise.

În Bărăgan au mai prins-o încă patru luni de muncă, vânt, ploaie de toamnă și ninsoare și apoi l-a născut pe Lorinel, viitorul "băiat în furtună", în ciuda bunicului, Baboiul!..

Se pare că acest copil a avut în persoana bunicului B. o ursitoare rea, fiindcă în viața lui, până azi a întâmpinat multe vijelii.

Acest copil era foarte frumos, foarte inteligent și foarte neastâmpărat, spre deosebire de fratele lui, mai mare, Nicu.

Și a crescut puișorul Lorinel cu „muma”, mămica fiind tot la muncă. De supt nu știu când mai suga, parcă am înțeles că în timpul nopții, până se rodeau sfârcurile mamei, fără pic de lapte. Când s-a făcut de unu, doi anișori, tot se mai cerea în brațe ca să sugă. (Eu constat că așa pot ajunge boierii cu obiceiuri de șatră!)

Și a venit ziua eliberării, când pedeapsa de a fi burju s-a declarat ispășită.

S-au urcat în tren fără autorizații, fără vaca ce fusese demult împărțită și mâncată, fără saltelele care deveniseră dolidora de paie, fără străchinelele crăpate, doar cu cei doi copii și cu ibricul de cafea.

Ca bani de drum aveau ultimele părăluțe strânse de la munci.

S-au mai uitat odată înapoi, ca să vadă fiecare cât din sufletul lui măcinat s-a pierdut odată cu părăsirea bordeiului.

Au revenit în Drinceana. Aci domnea noua aristocrație locală comunistă. Li s-a cerut să se prezinte, să dea socoteală de cum s-au comportat și li s-a pus în vedere că sunt colectivști. Pământul este al celor ce-l muncesc, și prin urmare mănâncă din recoltele comune numai cei care se încadrează în noua ordine și lucrează la Gospodăria Agricolă Colectivă, minimum 60 de zile pe an, indiferent de vârstă. Sub această prestație de zile munca ai doar dreptul de a frecventa circumscripția medicală din sat, iar după vârsta de pensionare, ai pensie doar UN LEU!

Li s-a mai spus să nu caute animalele de pe lângă casă, și nici inventarul agricol, sau de lux, fiindcă acelea au devenit implicite cu pământul, bunul colectivității și ca se înțelege că oficialitățile nu pot merge la raion la Vânj, fără o trăsură prezentabilă și luxoasă, cum este cea care le aparținuse lor.

S-au bucurat mult când și-au văzut casa care încă mai era în picioare, că avuseseră multi grijă ca să scoată și să care tot ce se putea transporta cu spinarea și cu căruțele gospodăriei.

Părinții Lenuței au primit-o numai pe ea și pe cei doi copii, fiind „Dunăre de supărați” pe Baboiul și pe ai lui, pentru care draga lor fiică, Lenuța a pățimit cumplit.

Ceilalți membrii ai familiei B. s-au descurcat ca vai de ei, aproape ca în Bărăgan, până au primit pachete de la București și până ginerele de la Cireși, soțul Floricăi a sărit cu ajutoarele.

Sabin venea pe ascuns la Lenuța, după un anumit consemn, și ea îi puneă ceva merinde în traistă, pentru acasă și pentru bătrânii lui.

Tatăl Lenuței era mai conciliant, mai milos, și mai căra încolo câte un bățacui de făină, dar mama, din cât o știam de avară, se făcuse de nerecunoscut și, deși fiică de popă, afurisea și bodogănea cât o ținea gura de tare, strigând, precum că, nici să se gândească Baboiul că o să-l țină ea cu mâncare! Cum „mirosea” ceva striga la consort: „Fire-ai tu afurisit Lisandre, că iar duseși făină la fii-ta, să mănăce Baboiul!”

Azi așa, mâine așa, până s-a făcut o sobă și ușa la casa vandalizată. Imediat ce a aflat, Lenuța și-a luat copiii și a părăsit Edenul părintesc, reîntorcându-se la traiul ei de noră.

Mult s-au mai minunățit drânceanii de pățania boierului B. și a familiei lui. Unii râdeau, alții plâneau, fiecare după inima sa. Acela a fost evenimentul anului, de nu mai îndrăzneau cei în cauză să mai iasă nici la poartă, adică la locul unde era urma că a fost cândva poartă.

Cum s-au adunat ceva bani gospodarii noștri, bine căliți în Bărăgan și-au luat o capră (tot ca Robinson), numai că a lor era plină de pureci, de se țineau în special de copii și de Lenuța. (Se știe că paraziții trag în special la copii și la persoanele anemiate, cu sânge dulce, cum se spune, la țară).

O zicătoare românească zice că „numai cu vitele se scoate sărăcia din casă”. Nu știu dacă tinerii B. cunoșteau zicătoarea, dar nevoia de a avea lapte pentru mezinul Lorinel, acuma de vreo trei anișori, și pentru „muma” – bunica „Baboioasa” – boieroica, pentru pus în cafea dimineața, era f. necesar. Și capra, avea un uger cât o vacă, că doar nu degeaba se pricepuse Sabin, cu școala lui agricolă, să o aleagă din târg de la Vânj!

Dacă pentru orășeni brânza de capră este o raritate de un gust picant, benefică pentru sănătatea celor cu deficit de calciu, și cu multe calorii, pentru drânceanii noștri brânza de capră, și mai târziu, de... capre, era o adevărată mană cerească.

După multa hârâială cu soacra, cu satul, cu bătrânul boier B. și cu autoritățile comuniste, ca fiind, un proscris, venit proaspăt de la penitența ispășită în Bărăgan, și după obiceiul ceaușist, ca nici un ins să nu paraziteze fără muncă, Sabin a primit un serviciu de șofer pe un camion, care transporta grâne la baza de recepție de la Vinju Mare. De acuma traiul familiei era asigurat, cu un salariu, cum o fi fost el, în schimb, Sabin a început să aplice obiceiul locului, practicat de c.a.p.-iști, adică să nu vini acasă, seara, cu mâna goală, de acolo unde ai lucrat peste zi.

Rușii cărau din România cu vagoanele de marfă, în convoi, tot ce se putea pentru datoriile de război care nu se mai terminau. Șefii o duceau în chiolhanuri, cu tot ce era mai bun. din ce produceau fermele românești. Muncitorii din fabrică ieșeau de la lucru cu un obiect mai mic sau mai mare, șurubelniță, liță, piese de fier forjat pentru gard, cadru de bicicletă și multe altele folositoare omului, la casa sau menajul lui. Țăranii, ridicați la rangul de muncitori c.a.p. nu uitau ca în găleata nelipsită de pe spinare, încălecată pe sapă, să care o sarcină de cartofi, roșii, porumb și rareori iarbă pentru vite. Toată lumea care venea de la câmp aducea câte o mână de iarbă pentru vite, deasupra pe găleată, iar în rest, ca să nu fie găleata goală și ziua de căpățuală, pierdută, aduceau din bunul de la locul de muncă. Se ajunsese până acolo, încât femeile, printre care și Lenuța se lăudau că au făcut bulion și conserve din legumele aduse acasă cu găleata. Prea puțini erau atât de proști, încât să meargă să cumpere produse de la magazia c.a.p.-ului.

Sabin a luat repede pulsul vieții și nu uita niciodată, să cârtească, de nu i se spârgea vreun sac cu grăunțe în lada camionului. Întotdeauna uita să măture gozurile din ladă în curte la baza de recepție, fiindcă acolo, și așa, trăiau stoluri nenumărate de porumbei pieptoși și dolofani, de atâta supra alimentație! Iar dacă se dezlega vreun sac de grâu, cine mai avea timp să îl strângă pe tot, așa că întotdeauna camionul era foarte „obosit” și trebuia să ajungă de vreme „acasă”, în curtea șoferului să fie garat în curtea casei, de unde Sabin avea grijă, ca a doua zi, să prezinte camionul bine curățat măturat, pentru o nouă zi de muncă. Dar cum camionul transporta mereu alte și alte cereale, Sabin nu avea timp să se plictisească și nici nu lăsa metoda să moară...

Lenuța avea și ea sistemul ei, pe care îl acomoda după sezon. Toamna păștea caprele pe sub prunii colectivului, și după ce se înfruptau și ea și caprele, lua și pentru acasă una, două mâneci de prune. La sfârșitul verii lua găleata și caprele și mergea după buruieni pentru porci. La întoarcere era tare grea găleata că vrejurile de buruieni făcuseră pe loc câțiva dovlecuți, potrivit de mărișori, ca să stea bine feriți de lumină, în culcușul găleții. Vara, la treierat trebuiau, tocmai atunci, și nu după, anual, schimbate paiele din saltea, de cu noapte, dis de dimineață, înainte ca echipa de la treierat să-și facă apariția.

Umplea conștiincios salteaua cu ceva grâu netreerat, apoi cu paiele aurii ieșite din combină și o lua peste câmp cu salteaua grea pe cap, până la baltă (râul Drincea aproape secăt în timpul arșiței de vară), apoi trecea prin apă, că pe punte s-ar fi răsturnat, urca o pantă de patruzeci de metri și intra în curte, unde arunca jos salteaua și se culca amețită, pe ea.

Lorinel creștea răsfățat, nepăsător și având toate calitățile bunului său bunic din partea tatălui. Drincea, de la poalele casei, era prea puțin adâncă pentru a prinde destui păstrăvi, dar asta nu îl împiedeca să stea toată ziua de vară cu sita la pândă. Iar de pica vreun borțoi-denumirea locului pentru paștii mici, ce nu erau de neam, scotea niște chiote de se auzeau în tot cadalâcul și fugea sfârâindu-i picioarele la Lenuța: „Mămică să mi-l frigi și să nu-l mai arzi și pe ăsta!”, și „zvâr”, pleca înapoi la știoalna care se făcuse sub punte, de la spălatul covoarelor și a lânii.

Mai ușor poate fi domesticit un cățel de pripas, decât s-a făcut integrarea lui Lorinel la grădinița comunei. Cum ulițele prăfoase, afara de principala pietruită cu piatră de râu, cunoscuseră lipăiala și jocurile lui Lorinel cel iute ca sfârleaza, el găsea uneori cu cale să fugă spre casă, atunci când i se năzărea sau i se părea că nu este apreciat ca fiind important printre pici și pitcoace, pentru joaca lui improvizată din pauze.

Mămici Lenuța îl ademenea cu ce știa ea mai bun pentru a-l convinge să se asemene altor copii, atenți și răbdători. Nu știa cui i-a venit ideea ca să-i pună copilului o sticlă de ceai, atunci când lipsea din casă sucul de fructe la sticlă. Într-o bună zi băiatul și-a făcut parte de ceva vin rozee și l-a pus în sticluța lui. Acela a fost un început, iar dacă mămici îi puneă câteodată ceai în loc de vinișor, era scandal în casă toată dupăamiaza, cu „Fire-ai afurisită, mămică, azi nu-mi puseși vin în sticluță să beau la grădiniță!”

Cam după începerea școlii lui Lorinel, în timpul vacanțelor, bucureștenii își trimiteau copilul, cam de aceeași vârstă cu Lorinel, să facă vacanța împreună cu el la bunici. Dar unici atunci răutățile și autoritatea lui Lorinel nu mai avea margini. Conflictele cu acest verișor nu mai conteneau, iar Lenuța făcea toată ziua pe jandarmul între cei doi copii. Pe înserate când le făcea baie în ciupa din curte, copiilor dezbrăcați, Lorinel arunca spre acel verișor toate aprecierile neelegante făcându-l costeliv, deșirat. Lorinel răzbunându-se în orice ocazie și pentru faptul că de când acest verișor venise la Drinceana, mămici era foarte grijulie ca el, Lorinel. să-i țină tot timpul companie prețiosului nepot, deci adio, pentru o perioadă destul de lungă, cu alergatul fără țintă prin comună, pe la alți prieteni de năzbâtii. Mari stricăciuni nu s-au semnalat, doar cățărutul de a strica păsărilor cuibul din tufanii foarte înalți, aruncatul cu pietre în merii plini de rod ai vecinilor, zgâlțâitul pe poarta vreunui mic dușman, deschiderea porții ca să iasă câinele, paznic fioros de curte, când trecea echipa rivală pe uliță, înecatul undițelor altora, lăsate capcană pe Drincea și alte obiceiuri nevinovate care fac parte din tactica de bătaie cu „dușmanul”. Azi prieten, mâine dușman, și câte o încăierare cu bețele de salcie, drept arme.

EDUARD NITULESCU - PORTRET

Dan LAURENȚIU
10.08.1937 - 21.12.1998

Să-ți aduci aminte

Să stai singur părăsit de zei și de oameni
Inima ta să asculte bocetul
Indiferent al vântului care îngroapă
Sărbătoarea verii într-un cimitir al nimănu

Să-ți aduci aminte că mama
Ta cândva a avut un copil grațios
Că azi e bătrână și umblă pe căi uitate
Să-ți aduci aminte de lacrimile ei

Să te mai întrebi o dată
Ce sens au toate acestea

Dacă fulgerul de aur al iubitei
A căzut într-o țară pustie
Să-ți aduci aminte
Și să nu poți plânge

T.R.

Dana OPRITĂ
Statele Unite ale Americii

AICI. ACUM.

Acestui poem îi lipsește primul vers.
Inventați-l. Săriți-l. Faceți ce vreți cu lipsa lui
eu nu mai vreau să inventez nimic pentru nimeni.

Am citit povești ploilor neîncepute am plâns
am mai bolborosit ceva despre fostele ploi și
despre niște vise rătăcite
prin sufletul unei mobile vechi
apoi m-am spălat pe mâini și am așteptat.

Am așteptat. Atât.

Literele unui alfabet necunoscut
se rostogoleau în auzul meu
compuneau fraze poeme întregi
îmi ștergeau fața cu aspra lor atingere
îmi lîngeau tălpile îmi suflau cuvinte de dragoste
îmi încălzeau mâinile..

Refuzam să ascult. Refuzam să înțeleg
Nu mai știam să citesc urmele valurilor
umbra nici unui copac
nu mai vorbea sufletului meu
gândurile mureau fără să le pot pricepe
gesturile se făceau de gheață
vocea numai bună de tăiat lemne cu ea..

Deveneam în sfârșit o ființă normală
începeam să fiu în sfârșit o ființă normală
eram în sfârșit o ființă normală. Atât de normală..

Nu căutați primul vers.
Acestui poem îi lipsește

WISH YOU WERE HERE

Cu ochii încă visători cu
somnul atârând încă de pervazul pleoapelor
a vrut să schimbe din nou
lumea.

A început cu omul din oglindă.

I-a tăiat părul scurt scurt de tot
i-a fardat obrazul obosit
buzele înghețate într-un zâmbet de împrumut
i-a scurtat inteligența
cu foarfece mari mari de tot
sufletul l-a împuns cu
agrafe colorate l-a prins în elastice neascultătoare
l-a ridicat la rangul de neadaptat și
a plecat mai departe
în lumea asta frumoasă
albastră și roză și mov
cu picioarele goale
întinzînd brațe de aer cu cinci degete
și unghii colorate
pregătite să sfâșie să urle să adoarmă
pe muchia unor amintiri rămase în prag.

Nimic nou nimic vechi
totul
exact așa cum trebuia să se întâmpale.

aTfabet

Ca un alfabet despletit
ciorile au zburat deasupra străzilor.
Un timp. Apoi s-au oprit
pe acoperișuri pe streșini pe antene
și margini de ferestre –
litere ce nu mai știu să alcătuiască
niciun cuvânt.
Se amestecă se întrec în a zbura mai sus
în a plana mai mult
crezi că se va naște o frază inteligentă
și când colo
nimic altceva decât haos.
Litere întregi suspendate peste lumină
*aTfabet*e babilonice
ducînd povara absurdului
cu mare exactitate.

Tot astfel,
gîndul spre tine.

DIMINEAȚĂ DE VARĂ

Îngrămădiți unul în altul
cum stăm în așteptare
suntem toți la fel
până când micul tău telefon mobil începe să sune
și ești în autobuz sau la coadă la cartofi și
nu mai știi nici tu cine ești.

Tu.

Ești cine?

Oare acel *cineva* care cumpără laptele în fiecare
dimineață

ori acel altcineva despre care afli că îți poartă
numele și aceleași încălțări?

Da, toți suntem la fel

și nimic nu poate schimba cursul apelor de care te
lași purtat

care îți curg pe față, la subraț, în palme

și nu mai știi dacă din pricina căldurii sau pur și

simplic

fiindcă îți este frică.

CARMEN STĂNESCU · ÎNĂLȚIMI

Irina LUCA MIHALCA

Cronicile vii ale Dionului

lui Liviu Pendefunda

Istoria s-a scris, într-o lumină argintie,
în pietre albite de vremuri,
prin haos și zgomot,
în file-ngălbenite
și manuscrise din biblioteci,
unele arse prin timp,
pe vase, pe lespezi, relicve,
în inimi și-n noi,
memoria transmisă mai departe,
iar pentru cei care au
ochi să vadă și suflet să simtă,
istoria e scrisă răsunător
în zidurile martore
din care lumina izvorăște
– o mare carte -, printre ruine,
cândva altare, temple,
basilici, amfiteatre,
piețe, grădini, străzi, case,
cetăți, palate, monumente.

Filă de filă privești uluit
cum se perindă viața și moartea
prin lupte, războaie, victorii, înfrângeri.

Dincolo de marginea timpului,
la poalele Olimpului
ascuți pașii ce, încă, răsună
în orașul lui Zeus, sacral Dion,
privești cum își serbau victoriile
Filip al II-lea, Alexandru cel Mare
la-ntoarcerea din Theba
sau ultimul rege al Macedoniei, Perseas,
regăsești urmele lăsate de pelerini
la sanctuarul lui Isis
și-n vechiul Odeon.
Treci, în apusul soarelui,
pe aleea pietruită
ce duce spre-altarul lui Zeus,
la sanctuarul Demetrei,
sărbătorită toamnă de toamnă,
ori spre templul lui Isis
acolo unde zeița-și primea
ofrandele lui Alexandru
înaintea campaniei cuceririi Asiei.

Privește, ascultă și pășește ușor
peste cronicile vii
ale Dionului
ce continuă să ne stea mărturie...

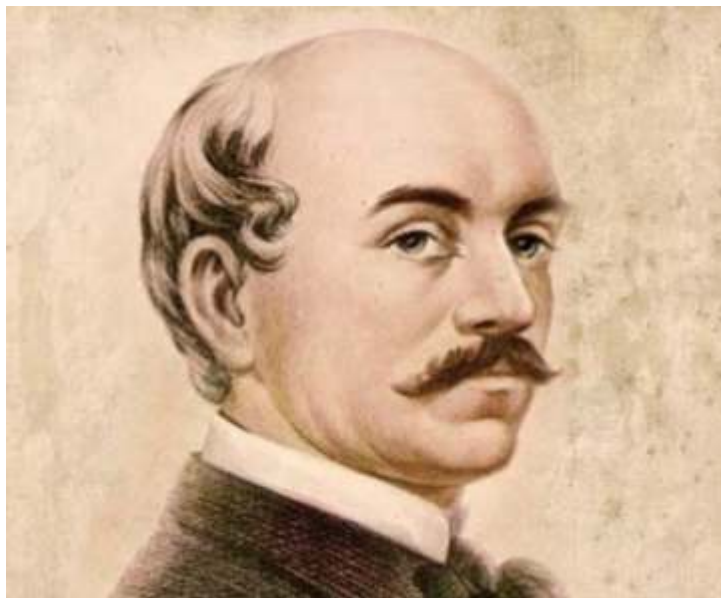
Fragment de legendă

Sorbim din apele ce curg
sub aceeași rădăcină
din Edenul prins în crâng
resimțind poate vreo vină
sau apus de amintire -
un răspuns fără întrebare,
răsărit de fericire
într-o lume fără soare.

De aceea torn zenit
întuneric, ori lumină
cer din care am venit
sau de unde-aș vrea să vină
încă un apus, un răsărit
vis amestecând o lume
zbuțum de-agonie-adus
unde nu mai am ce spune.

DOINA MARIA CONSTANTIN - FLORI

Vasile ALECSANDRI
21.07.1821 – 22.08.1890

Pe drumul de costișe ce duce la Vaslui
Venea un om, cu jale zicând în gândul lui:
„Mai lungă-mi pare calea acum la-ntors acasă...
Aș vrea să zbor, și rana din pulpă nu mă lasă!”
Și bietul om, slab, palid, având sumanul rupt
Și o cămașă ruptă bucăți pe dedesupt,
Pășea trăgând piciorul încet, dar pe-a lui față
Zbura ca o lumină de glorie mareață,
Și-n ochii lui de vultur adânci, vioi și mari
Treceau lucioase umbre de eroi legendari.
Opinca-i era spartă, căciula desfundată,
Dar fruntea lui de raze părea încoronată.
Calică-i era haina, dar străluceau pe ea
Și crucea „Sfântul Gheorghe” ș-a „României Stea”.
Românul venea singur pe drumul plin de soare,
Când iată că aude fanfare sunătoare
Și vede nu departe în fața lui venind
Un corp de oaste mândră în aur strălucind.
Erau trei batalioane de garda-mpărătească
Mergând voios la Plevna cu dor s-o cucerească.
În frunte-i colonelul semet, pe calu-i pag,
La bravii săi tovarăși privea ades cu drag,
Și inima în pieptu-i bătea cu foc, deșteaptă,
Căci el visa, privindu-i, la lupta ce-i așteaptă.
Deodat' el dă cu ochii de searbădul român
Ce stase-n loc la umbră, sub un stejar bătrân,
Și mult se minunează, și nici că-i vine-a crede
Când crucea „Sfântul Gheorghe” pe sânul lui o vede
Ș-oprește regimentul, iar bravul colonel
Se-nchină la drumețul, s-apropie de el
Și-i zice cu blândețe: „De unde vii, străine?”
„Vin tocmai de la Plevna.” „Cum e acolo?” „Bine.”
„Dar aste decorații cum, cine ți le-a dat?”
„Chiar domnitorul nostru ș-al vostru împărat.”
„Dar pentru care fapte?” „Știu eu?... Cică drept
plată
Că am luat eu steagul redutei... și pe dată
Cu el, străpunși de glonțuri, ne-am prăbușit în
șanț...”
„Dar ce rang ai, voinice?” „Am rang... de dorobanț!”
Atunce colonelul, dând mâna cu sergentul,
Se-ntoarce, dă un ordin... Pe loc, tot regimentul
Se-nșiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă trăgând al lui picior.
(din volumul: „Ostașii noștri”, 1878)

T.R.

NU TRAGEȚI, OAMENI BUNI!

(continuare din numărul anterior)

Povestea lui Veniamin, a nevastă-sii, Veturia, profesoară de limbi străine în Timișoara, și a celor doi copii ai lor, un băiat și o fată, elevi în vârstă de 16 și 18 ani, o aflasem chiar de la ei, în primele zile de muncă în mina din Banovici. Copiii, Inocențiu și Livia, erau înalți, frumoși ca două icoane, dar și extrem de inteligenți. Vorbeau amândoi franceza și germana și, fiind bine educați, era o plăcere să discuți cu ei. Împrietenindu-mă imediat cu familia luga, am rămas cajibec, aflând cum ajunseseră acolo.

Inginerul Veniamin și fiul său, Inocențiu, trecuseră Dunărea în butoaie de aluminiu, în timpul unei vânători de rațe sălbatice, organizată de autoritățile din Cazanele Mari, ceva mai sus de Orșova, pentru niște granguri locale ai partidului. Doar că, printre autoritățile locale, s-a nimerit să fie și un anume Toderăș Aurel, prieten, din Timișoara, de-al lui luga, iar, pe de altă parte, barcagiul care îi avea în grijă pe tată și pe fiu, ascunși în butoaiele cu pricina, împărțășea și el, cam de multcel, același gând de-a spăla putina. Și cum, în Dunăre, curenții își fac mai tot timpul anulul de cap, n-a fost greu ca barca, s-o apuce așa, ca din întâmplare, la vale, spre malul sârbesc. Și duși au fost, cu butoaie cu tot.

În aceeași zi, dar prin alt punct de frontieră, prin Jimbolia, Veturia și fiica ei, Livia, treceau drumul spre libertate într-un fel care l-ar fi lăsat mască pe orice inspector al Serviciului de imigrări al Statelor Unite, cât de mare i-ar fi curul, pe care și-l freacă toată ziua de scaun sau cât de crâncen ar fi el în depistarea

potențialilor infractori ce-ar vrea să treacă ilegal frontiera ilustrei sale țări.

– Mamă, da' ce boală ai pe americani!, a icnit vesel Simion, ai lui așteptându-i mai bine de patruzeci de ani pe yankei să vină să-i scape de comunism, și degeaba!

– Cum să n-am boală pe ei, când am văzut cu ochii mei cum se comportă față de nefericiții care le pică în labă... Mai ceva ca un *sahib*, ai cărui sclavi își dau sufletul, muncind pe plantația lui... Da', mă rog, asta-i altă poveste, o să-ți spun într-o zi cum am trecut eu pârla, în San Diego, alături de niște mexicani care căutau de muncă în State, iar niște grășani d'ăștia, de-o fac pe copoi pe la frontieră, le tot puneau bețe în roate... Oricum, mie nu mi-ar fi dat prin cap ce-a inventat Veturia luga ca să le treacă pe sub nas gujbeților, ce stăteau de strajă la hotarele României.

– E, și cum au trecut pân' la urmă?, a susurat, curios, Simion, cu ochii țintă la mâinile asociatului său, care desenaseră în aer conturul de biban al României.

– Bine mersi, în Orient-Expresul care, culmea!, făcea, tocmai în acele zile, cale-întoarsă de la Istanbul, în ultimul drum al vieții sale de cale ferată europeană... Nu s-a aflat niciodată cum de-au nimerit mama și fiica printre fistichii călători ai trenului de gală, însă, la controlul de frontieră, cele două femei au prezentat pașapoarte în regulă, eliberate de *Republik Österreich*. Dar, despre felul cam suspect în care Veturia și Livia obținuseră, peste noapte, cetățenia austriacă, familia luga a păstrat, în tot timpul prizonieratului, cea mai adâncă tăcere.

Odată trecute de filtrul de la frontieră, s-ar fi zis că norocul le-a surâs din plin celor două femei, însă necazul s-a legat de ele pe neașteptate, în gara din Novi Sad. Aici urmau să se întâlnească cu Veniamin și Inocențiu, după care să-și continue drumul, împreună, spre Ljubljana. Ajutați de niște prieteni șvabi, plecați din România în timpul războiului, își făcuseră planul să treacă granița în Austria. Doar că, imediat după ce-au pus piciorul pe peronul gării, s-au apropiat de ele niște băieți în lodene negre, care le-au escortat la sediul UDB din Novi Sad, unde fuseseră arestați și ceilalți doi membri ai familiei luga.

Și iată-i acum ajunși în pușcărie, fiindcă aleseseră, toți patru, drumul spre libertate. Pentru moment, fiindcă

erau din nou împreună, se simțeau fericiți. Însă niciunul dintre ei nu bănuia, pe-atunci, prin ce dramă vor trece... Și tot împreună!

– Stăteam în curtea lagărului, în fața detașamentului de emigranți români, obligați să muncească pentru un stăpân nemilos, ce urma să le acorde, potrivit bunului său plac, dreptul la azil când, dintr-odată, ca în poveste, peste luga și ai săi a început să ningă cu fulgi mari de zăpadă, o zăpadă a mieilor, târzie, fiindcă eram deja în miezul primăverii... Și-atunci, ca un ecou dintr-o altă viață, mi-a răsunat în urechi un colind de o frumusețe fără seamăn, ce se potrivea așa de bine cu tot ce sufeream noi, în acea nenorocită de pușcărie...

„Un' te duci tu, mielule? La tăiere, domnule... Plângi de frică, mielule? Nu plâng, nu plâng, domnule... Eu n-am lacrimi, domnule, am cornițe, domnule... Cin' te taie, mielule?... Măcelarul, domnule... Cin' te mîncă, mielule? Dumneavoastră, domnule... Cine moare, mielule? Și noi, mieii, domnule, și voi, domnii, domnule, noi cu toții, domnule... Ce rămâne, mielule?... Acest cântec, domnule”...

– Mama ei de viață, Simioane, cât de adevărate mi se păreau vorbele cântecului ce-mi suna în urechi și cât de aproape erau toți acei mieii ai Domnului de bărdița măcelarului, pe care o așteptau, tremurând, sub ninsoarea fulgilor târzii și fără de prihană!...

– la spune, Maică Tereza, s-a auzit, ca ecoul dintr-o fântână, vocea lui Obradović, te-ai mai gândit la propunerea mea?

M-am întors spre el, încercând să ies din starea blegoasă, în care mă afundasem și care mă făcea să fiu mai puțin vehement.

Crezând că m-am dat pe brazdă, șeful lagărului a arătat din nou spre grămada de lopeți, ce-i aștepta pe salahorii, prinși cu arcanul pe Dunăre sau aiurea, să coboare în mina aceea de cărbune de la mama dracu', tocmai în inima Bosniei.

– Știi, colonele, mi-am ascuțit eu limba, nu mi-e rușine să recunosc că am șters la cur ofițeri nemți, care n-o mai puteau face singuri, fiindcă își pierduseră ba o mână, ba vreun ochi, ba amândouă picioarele și ajunseseră pe mâna unui felcer român, ce le iertase păcatele făcute pe front, la ordinele unui descreierat, dar nu mi-a dat prin cap c-o să ajung vreodată într-un lagăr de muncă forțată, peste drum, la niște vecini, pe care toți ai mei îi consideră prieteni...

L-am văzut pe Obradović, care își închipuia probabil că știe destul de bine românește, încât să dezlege orice declarație a transfugilor ce-i cădeau în plasa lui de păianjen, făcând eforturi să-și traducă sensul vobelor mele.

– Ce vrei să spui?

– Vreau să-ți spun că, atunci când inima nu-ți șoptește decât de moarte, înseamnă că s-a stins și ultima scânteie de speranță, am făcut o ultimă tentativă de a-l întoarce cu fața spre Hristos...

S-a uitat la mine cu fața lui buhăită de băutură și de somn pe sponci.

– Nu cumva ai fost și popă, pe front?!, a grohăit el încă o mărlănie, luându-mă, a nu știu câta oară, la mișto... la spune, câți pravoslavnici ai împărțășit înainte s-o mierlească?!

Mi-am dat seama că nu trebuie să aștept clemență din partea unui torționar, în care comunismul, altoit pe un naționalism exaltat și-atât de brutal, săpase mult prea adânc, precum viermele în măr.

– Lipsească-ne nouă boala asta de-i zice „comunism”, că ia uită-te dumneata cât de rău v-a stricat sufletul, l-am căinat, vrând să-l fac să priceapă că una e să te ridici, cu arma în mână, împotriva celui ce te calcă pe grumaz chiar în țara ta și să-ți recapeți, prin sacrificiul de partizan, libertatea, și alta-i să-i învrăjbești pe acei tovarăși ai tăi – eroi, fără îndoială, însă așa de cruzi și de sălbatici – cu celelalte popoare ale Iugoslaviei, despărțite de atâtea religii și orientări politice, în numele unui microb ce-și făcuse de cap prin Europa, transformându-se, în doar câteva zeci de ani, într-o adevărată „ciumă roșie”.

Recunosc că discursul acela îmi ieșise pe gură în cel mai firesc mod cu putință, însă, văzându-l pe Obradović cum se schimonosește de furie, am înțeles că lovisem în plin, chiar dacă, imediat, m-a cuprins teama. Fiindcă mă așteptam să reacționeze brutal, potrivit caracterului său ticălos și necontrolat.

– Mă, nenorocitul, te iei de frații mei, care și-au vărsat sângele ca nemții să plece *iz naše zemlja* cu coada între picioare?

– Nu, colonele, doar că voi v-ați războit cu nemții *za vaša zemlja*, pe când ai noștri, că avem și noi partizanii noștri, care au luptat și ei pe front – alături de nemți, ce-i drept – dar se războiesc acu', în munți, cu slugile lui Stalin, să nu ne plece chiar toată țara în patria Sovietelor.

M-a privit lung, fără să înțeleagă ce vreau să spun.

– Ce prostie mai e și asta?... Cum, adică, să vă „plece țara”?

– Păi, așa bine, mai ales cu trenul... Mii de garnituri încărcate cu grâu sau cu minereu de uraniu sau cu cisterne de petrol... Că, deh, dacă tot am luptat cot la cot cu nemții, ce s-a gândit Marea Uniune a Sovietelor? Să sugă cât mai multe datorii de război de la perdanți, adică de la noi, românii, că de la nemți ce să mai sugă,

din moment ce Aliații au făcut Germania praf și pulbere?... Drept care, de la nemți s-au mulțumit doar cu prizonierii, fiindcă, nu-i așa, orice mujic e bine să aibă, pe lângă casă, un Fritz, care să-l ajute în gospodărie, dar care să știe, din întâmplare, și cum se construiește un Panzer... Fiindcă, pân' la urmă, nemții ăștia nu sunt doar ingineri, ci și oameni de treabă, mie cel puțin așa mi s-a părut, cât am stat pe lângă ei, să-i șterg la cur, când n-o mai puteau face ei singuri...

S-a uitat la mine ca la o găză, pe care o poți strivi cu un simplu bobârnac, iar vorbele lui mi s-au încolăcit în jurul gâtului, ca un șarpe gata să mă sugrume.

– Ai grijă la ce scoți pe gură, vlahule!, m-a avertizat Obradović, cu o privire mohorâtă. Nemții nu-s oameni de treabă, din contră, s-au dovedit niște animale lacome de sânge, câtă vreme au pârjolit *Srpska* noastră dragă, a mârâit el, ca un copoi care tocmai adulmecase urma vânatului. Așa că nu te mândri că ai luptat cot la cot cu ei, fiindcă ai de-a face cu unul care a pus osul la greu ca să-i arunce peste Tisa...

Sebastian a făcut o pauză, în povestirea sa, încercând să pună în ordine evenimentele ce-i marcaseră destinul.

– Și, crezând că mă face praf, șeful UDB-iștilor din Banovici mi-a mărturisit cum, în timpul ocupației germane, trecea, alături de partizanii lui Tito, în Banatul nostru, acolo unde românii îi ascundeau și le dădeau mâncare.

– Asta, mi-a dat peste nas colonelul cel roșu, ca să vezi că au fost și vlahi de-ai tăi, care nu prea-i aveau la inimă pe nemți.

– Zău?!, i-am risipit eu satisfacția ce i se citea pe față, adică voi v-ați făcut curat în casa părintească și, în schimbul ospitalității pe care v-am arătat-o, ne-ați adus în țară „ciuma roșie”...

Văzând că n-o poate scoate la capăt cu mine, după ce i-a trimis în barăci pe ceilalți prizonieri, renunțând la ziua aceea de muncă în folosul iubitei sale patrii, Obradović a dat dispoziție să fiu închis în „bunker”. Dulăii săi m-au încătușat cu mâinile la spate și, ajungând în buza bunkerului, unul dintre UDB-iști m-a prăvălit, cu o lovitură puternică în coaste, pe scara de beton. Doamna luga, care văzuse scena, a scos un țipăt de groază... Mă întreb dacă același țipăt l-o fi scos și atunci când fiie-sa, Livia, a fost violată de doi dintre gardienii ce-i păzeau pe emigranți în timpul chinului zilnic din mină.

Într-una din acele zile de muncă istovitoare, sub pretextul c-ar vrea să o ajute pe biata Livia, ce trudea cot la cot cu bărbății, doi hăndrălai de gardieni s-au oferit s-o ajute, umplând cu minereu, în locul ei, vagonetii care rulau neîncetat, de la punctul de încărcare, la baza de colectare. Mina fiind la suprafața, să încarci cărbunii direct în vagonetii era, pentru niște bărbăți tineri ca ei, floare la ureche. Flăcării din UDB-ul local le-au lăsat impresia celorlalți, inclusiv lui Veniamin și Veturiei, care făceau parte din același lot de muncă forțată, că sunt animați de cele mai curate intenții față de frumoasa familiei. Însă, ce-a urmat aceluia gest de așa-zisă omenie a haidamacilor în haine militare, a întrecut orice închipuire.

În Banovici, la sfârșitul unei zile de muncă, prizonierii, storși și de ultima picătură de energie, ca să obțină, la un moment dat, dreptul nenorocit de a emigra în Occident, erau încolonați pe căprării și aduși în lagăr, potrivit unui orar diferit, ce ținea de îndeplinirea planului de producție din ziua respectivă. Văzând, la plecare, că, dintre toți, lipsește tocmai fiica ei, Veturia i-a alertat pe ceilalți emigranți români și mai că nu i-a căzut în genunchi șeful de lot, căpitanului Stojković – singurul militar din acea hazna a disperării, care luptase în linia întâi a frontului și, de aceea, părea a fi un om onest, cu capul pe umeri – cerându-i să afle ce s-a întâmplat cu Livia. Presimțea, ca mamă grijulie ce era, nenorocirea ce avea să se abată asupra alor ei. În fine, făcând din priviri apelul plutonului și constatând abia atunci absența a doi dintre oamenii săi, căpitanul Stojković a intuit, la rândul său, cam ce se întâmplase cât timp vigilența lui fusese înșelată de cei doi golani de subordonați.

A trimis prizonierii, sub paza celorlalți gardieni, în lagăr, iar el, însoțit de trei gradați, a pornit pe urmele acelor deboșați. I-a găsit destul de repede, doar la câțiva pași de mină, într-o poiană străjuită de aluni de pădure, fără izmene pe ei, călărind-o de mama focului pe Livia, aflată într-o stare de prostație sau mai de grabă de catalepsie tâmpă. După ce i-a somat pe cei doi derbedei să se predea, Stojković le-a luat armele, ordonându-le gradaților ce-l însoțiseră la locul faptei, să o care în spate pe biata Livia până în lagăr. Ca să-i dea pe mâna tribunalului militar și să-i bage în pușcărie, ar fi trebuit să-i facă colonelului Obradović un raport amănunțit asupra evenimentului, așa că i-a anchetat pe vinovați din mers, escortându-i cu toată atenția, fiindcă UDB-iștii cei năvăși, simțind că-i groasă, ar fi fost în stare de orice ca să-și șteargă umele și să iasă basma curată.

În cele din urmă, asta s-a și întâmplat. Ignorând raportul înaintat de căpitanul Stojković, colonelul cel roșu la față și în suflet a justificat cu nerușinare fapta penală a celor doi gardieni prin impulsul biologic al tinereții.

– Păi, ce era să faci, Boško?, a încercat el să-l atingă la coarda sensibilă pe militarul de carieră, dacă n-au găsit și ei vreo vădană prin vecini și-or fi zis că-i bună și-o fată mare pentru ce-aveau în cap și în boașe să faci...

– Obradović și-o fi închipuit probabil că, dacă îi închide gura lui Stojković, îngroapă cazul, ascunzând mizeria sub covor. Numai că inginerul luga o fi fost el pâinea lui Dumnezeu cu cei din jurul său, dar era și-un bănățean încăpățânat, ce ținea la onoarea lui de familist, așa încât a apelat la vechea lege a talionului, punând-o în practică, cu răbdare, atunci când UDB-iștii se așteptau mai puțin... Noi românii, Simioane, îi zicem legii ăștea

„dinte pentru dinte”, adică ați călărit-o, ca niște nemernici, pe fiie-mea, apăi trebuie să plătiți, ficiori! Drept care, într-o seară, când s-a nimerit ca hăndrălii ce-o violaseră pe Livia să fie de serviciu și tot ei doi să facă și apelul în baraca familiei Iuga, Veniamin și Inocențiu, ajutați de alți doi emigranți, le-au venit de hac... Ce s-a întâmplat, atunci, în baracă, se zice că s-a petrecut cu viteza fulgerului. Spun asta, fiindcă eu nu eram de față, îmi scuiam plămâni în haznaua aia de bunker, unde mă vârase comandantul lagărului, așa că vorbesc doar din auzite...

Până să se dezmeticească nerozii de UDB-iști și să sloboade automatele în agresorii ce-i prinseseră la înghesuială, erau legați fedeleș, cu căluș în gură, arătând, pesemne, ca niște purcei de lapte, aduși pe tipsie, de sărbători, cu câte un măr roșu în bot. Nu i-au hăcuit cu șuriile, cum ar fi meritat, da' i-au scos pe ascuns din baracă și i-au aruncat în fântâna secată, din fundul curții interioare a pușcării. Zdrahonii lui Obradović i-au găsit pe nemernici după câteva zile, unul dintre ei dăduse deja ortu' popii, iar celălalt era mai mult mort, decât viu. Cum întreaga unitate de UDB-iști din Banovici intrase în alertă, de-ndată ce flăcării aceia, care se bucuraseră de păsărica unei fete mari, au fost dați dispăruți, descoperirea se dovedise a nu fi doar macabră, ci și plină de furia sălbatică a autorităților. Fiindcă din lagăr dispăruseră trei dintre presupușii făptași – Filip Cernea, Claudiu Horea și Inocențiu, junele familiei Iuga – și nu oricum, ci cu armele de foc ale celor două victime UDB-iste...

– Toate astea le-am aflat de la un fost prizonier german, unu' Fritz Krüger, care ispășise de curând o pedeapsă de patru ani, fiindcă luptase pe frontul din Iugoslavia împotriva partizanilor lui Tito și, după liberare, lucra cu contract la mină... Da', ca să vezi răzbunarea istoriei, a făcut Sebastian o cezură, al cărei rost Simion l-a aflat ceva mai târziu, că lagărul din Banovici fusese construit chiar de nemți, știi pentru cine?...

Parcă grăbindu-se să nu-i ghicească Simion răspunsul, stricându-i astfel firul povestirii, și-a aprins o țigară, dintr-o zvâcnire a brichetei sale zippo și a continuat...

– Ei bine, lagărul ăla nenorocit fusese construit de nemți tocmai pentru prizonierii iugoslavi, Simioane!... De altfel, sub stratul de var alb, încă se mai putea citi faimoasa lozincă „*Wir zimmern eine neue Welt*”, adică „*noi construim o lume nouă*”... Krüger ăsta, de-ți spusei, se împrietenise cu alde Iuga, fiindcă erau printre puștii din pușcărie cu care se putea înțelege în nemțește, și nu în sârba corcită, pe care o deprinsese în timpul detenției și în care, acum, era nevoit să-mi povestească mie toate acele întâmplări nefericite.

– Nu știi dacă dumneata, Sebastian, poți să-ți închipui ce se petrece în sufletul unui părinte, atunci când copiii lui sunt loviți de soartă și cad secerăți ca spicele?, a încercat Fritz Krüger să tragă morala întâmplărilor prin care trecuseră prietenii lui români... Dacă ești însurat, ca mine, și stai de-atâta vreme departe de familie, durerea te strânge de gât, făcându-te să suferi în tăcere și atunci când vreun Alioșa te caută pe-acasă și, negăsindu-te pe-acolo, cu furca în mână și gata de bătaie, îți violează nevasta, dar și fetița de numai treișpe ani și când același *celovek* sălbatic nu se mulțumește doar cu atât, ci trece cu tancul peste casa ta în flăcări, stârcindu-l sub șenile pe unicul vlăstar ce îți mai rămăsese, pe Thomas al meu cel drag, care – *ach mein Gott, als* – îmi urase să mă întorc acasă sănătos... *Gesund wieder nach Hause gehen, Daddy*...

– Și chiar dacă neamțul ăla era o huidumă de om – Sebastian i-a desenat silueta cu un gest larg al mâinilor – a început să se smiorcăie ca un copil, repetând în șoaptă o amintire ce-l urmărise, desigur, în toți anii cât fusese departe de măreața lui Vaterland... *Mein lieber Tommy, Mein lieber Tommy*...

Sigur, n-aveam dreptul să-i judec eu, mai ales că Krüger fusese unul dintre puștii năpăstuiți ai lagărului ce mă întâmpinase, la ieșirea din bunker, după toate acele zile de „bulău” cu regim special. Eram epuizat, pentru că a face carceră timp de cinci zile într-un beci de beton, înalt de vreun metru și jumătate și fără acoperiș, semăna al dracu' de bine cu ce auzisem eu că au pățit niște prizonieri americani prin Indochina, băgați de soldații japonezi în cuști din bambus și scufundați în apă până la bărbie. Acolo își petreceau, nenorociții, tot restul zilelor, până când Cel de Sus se mai îndura de câte unu' dintre ei... Așa și eu, intrasem pe deasupra în carcera aceea, cât o cușcă de păstrat maimuțele în ea, iar UDB-iștii îmi legaseră mâinile la spate, să nu pot ieși de-acolo. În picioare, atâtea zile și mai ales nopți, nu puteai rămâne, dar nici pe jos nu te puteai așeza, fiindcă pe jos era un strat de urină și fecale, ce putea îngrozitor... De mine, însă, avusese grijă Domnul, de aceea m-a surprins, dar m-a și bucurat felul în care îmi luase apărarea Fritz, atunci când unul dintre gardieni a început să mă lovească cu țeava pistolului mitralieră în coloana vertebrală, fără nici un motiv, pur și simplu dintr-o plăcere sadică. Loviturile de fier aplicate direct pe vertebre provoacă dureri insuportabile, așa că neamțul acela, impresionat de țipetele mele, i-a strigat gardianului că n-are voie să stea aproape de cel escortat. Gardianul, încă tânăr și nefamiliarizat, probabil, cu buchea regulamentului, a încetat să mă mai lovească, depărtându-se de mine la vreo câțiva metri și permițându-i astfel lui Krüger să mă sprijine de umeri și să mă care, șontăc-șontăc, până la baracă...

Așa am revenit încă o dată – a câta oară? – la lumina soarelui. Însă infernul acela, ce părea fără sfârșit, avea să-și mai arunce tăciunii aprinși spre emigranții români, luați prizonieri și tratați ca dușmani ai poporului iugoslav de către un regim mângâiat pe creștet de Aliații occidentali, deși era, în fond, profund comunist.

La câteva zile, într-o duminică de octombrie, când ploua cu găleata, am asistat la o scenă ce ne-a îngrozit pe toți, dar mai ales pe femeile și pe copiii trăitori în acele barăci mizerabile. UDB-iștii au năvălit peste noi, agitând

armele și urlând că ne împușcă, dacă nu ieșim imediat în ploaie, să facă ei apelul. Am ieșit în ploaie și, după ce-au făcut apelul, au luat trei bărbați, printre care Veniamin și preotul Virgil Belcin și, traversând zona bunkerului, așezat între două garduri de sârmă ghimpată, într-o zonă interzisă, i-au dus pe un deal, foarte aproape de fântâna în care îi găsiseră pe violatorii Liviei. În acel loc zăceau, împușcați, Inocențiu și ceilalți doi emigranți ce-i ajutaseră pe-ai lui luga să-și facă dreptate. Aveau pielea craniului jupuită, pesemne îi apucaseră de picioare și-i târâseră prin pădure, după ce i-au executat. Sub amenințarea armelor, Veniamin și ceilalți doi bărbați au fost obligați să sape patru gropi, unde să-i înmormânteze pe fugari... Care erau, de fapt, doar trei... Și-atunci, s-au întrebat, înspăimântați, acei salahori de ocazie din curtea Infernului, pentru cine era pregătită cea de-a patra groapă?... O întrebare ce le-a dat, de bună seamă, fiori reci pe șira spinării.

Primul pe care l-au pus în groapă a fost mezinul familiei luga. Închipuieți tu, Simioane, care te-ai obișnuit, ca patron al „Ultimului drum”, cu dichisul unei înmormântări, cum e să fii groparul unicului tău fiu?! Cum e să-l strângi în brațe, sub biciul ploii și cu un pușcoci înfipt în coaste, pe acela despre care credeai că îți va duce mai departe numele, să-l așezi în groapă, fără să-i fi făcut mai întâi culcuș într-un sicriu și să arunci apoi lopeți cu pământ peste el?!...

Cu privirea rătăcind aiurea, prin aburii groși ai acelor amintiri dureroase, Sebastian a tresărit brusc, simțind cum chiștocul țigării îi frige degetele. L-a strivit îndelung, ca pe o insectă scârboasă, în scrumiera inscripționată cu marca „Marlboro”.

– Cele trei cadavre au fost coborâte în gropile mustind de apă, iar preotul Belcin pus să citească, din Evanghelie, pasajele referitoare la Învierea lui Hristos și la aparițiile Sale după Înviere... Însă lucrurile nu s-au oprit aici, fiindcă șeful grupei de UDB-iști, ce-i păzea pe emigranți ca pe sfintele moaște, l-a așezat pe Veniamin pe maldărul de pământ clisos, care prisosise după acoperirea gropii lui Inocențiu, curățându-l cu o rafală de automat. Apoi, procletul a scuipat de trei ori, creștinește, peste hoitul celui ce fusese până mai adineauri un tată îndurerat, împingându-l cu tocul cizmei în fundul celei de-a patra gropi. Atunci au înțeles și ceilalți că acel „loc cu verdeață” pe el îl aștepta, pe inginerul luga. Și-abia când au căzut primele lopeți cu pământ peste cel care căutase, în viață fiind, pământul Făgăduinței, a pornit și preotul Belcin slujba, pomenind de minunatul elixir al „vieții după moarte”...

Și tot preotul Belcin i-a povestit de-a fir a păr Veturiei, acum văduvă și mamă îndoliată, despre toate câte le pătimise el, ca om al Domnului, în vârful dealului. La apelul de seară, comandantul gărzii le-a anunțat, pe ea și pe Livia, să-și facă bocceluțele, fiindcă a doua zi urma să fie extrădate, amândouă, în România, iar pe noi ne-a atenționat că pe viitor va răspunde fiecare de vecinul care va evada.

Doamna Cici Bârsan, o bună româncă, i s-a adresat cu mult curaj comandantului gărzii:

– Eu nu-l voi pârî niciodată pe vecinul meu, dacă va evada, chiar dacă voi fi și eu omorâtă, a apăsat ea pe ultimele cuvinte, așa, ca să se-nțeleagă că aflasem cu toții despre cei uciși în acel lagăr al disperării... Datoria oricărui refugiat este să-și caute libertatea, nu să ajungă bătaia de joc a unor sălbatici și-a vărsat ea, cu mult năduf, supărarea...

– Vorbele doamnei Bârsan, extrem de curajoase, dar încărcate de adevăr, m-au trezit la realitate... „Băiete, mi-am zis, dacă nu vrei să te ia popa militar și să sfârșești în vreo groapă comună, că ăștia, după câte am văzut, nici cimitir creștinesc nu prea au pe-aici, e vremea să-ți pui coada pe spinare și să dispari cât mai repede din cocina asta puturoasă”...

Știam că evadarea reprezintă un risc formidabil, poate chiar moartea, însă impulsul lăuntric de-a scăpa din acel lagăr al umilinței făcea să mi se zbată tâmplele și să-mi crească nivelul de adrenalină din sânge...

Prilejul s-a ivit vreo două săptămâni mai târziu, când mai mulți prizonieri români și unguri, printre care mă aflam și eu, am fost duși la munci agricole în comuna Novi Kneževac, de la confluența Tisei cu Dunărea. Locuitorii comunei, în marea majoritate etnici germani, ne-au spus că sârbii, vrând să-și răzbune morții din timpul războiului, i-au căsăpît pe toți bărbații din localitate, constatând, chiar în primăvara ce-a urmat, că nu mai avea cine să lucreze pământul. Și cum, în anul acela, porumbul făcuse știuleții cât urechile bălăii ale unui iepure de câmp, de-aia ne aduseseră UDB-iștii acolo, să le culegem noi știuleții...

„Iată un bun prilej, mi-am spus, să urmez exemplul iepurelui de câmp, zbughind-o încotro oi vedea cu ochii”. Mă rog, „unde oi vedea cu ochii” era un fel de-a spune, știam foarte bine că trebuie să ajung la unul din consulatele americane din Belgrad sau din Zagreb, pentru ca să aflu și unchiul Sam cum stă treaba cu refugiații din România. Știam, de asemenea, că șansele mele de reușită erau foarte mici, dar teama de-a nu fi extrădat și eu, cum făcuse UDB-istul Obradović cu cele două femei, singurele supraviețuitoare ale familiei luga, ca și cu alți emigranți, care nu vroiau în ruptul capului să pună mâna pe lopată în folosul popoarelor Iugoslaviei, era resortul nevăzut care mă împingea de la spate.

Cu răbdare, să nu trezesc bănuiala gardienilor, studiasem topografia locului și descoperisem, la vreo câteva sute de metri de perimetrul în care culegeam noi știuleții aurii, mai multe canale de irigație, unde m-aș fi putut ascunde perfect, făcându-mă nevăzut peste noapte.

Sfârșitul de octombrie, spre norocul meu, a venit cu un val de burniță rece și săcâitoare, care mi-a ușurat

evadarea. Într-una din acele zile de pândă și de speranță, după ce mi-am turnat în stomac obișnuita lingură de arpacaș fiert în apă, fără pic de legume, grăsime și sare – UDB-iștii dădeau vina pe „împuțiii” de români, că le tăiaseră importul de sare – am spart norma de cules știuleți, uluindu-i cu hărnicia mea pe gardienii care ne păzeau. Neașteptat, pentru niște tortionari, pe deasupra și cărpănoși, ticăloșii au făcut gestul de a-mi adăuga, pentru masa de seară, o sută de grame de pâine și un turtoi de mălai, pe care le-am ascuns cu grijă sub bundița de vreme rea, pentru că mă așteptam la un drum lung și, speram eu, fără întoarcere în acea hazna a deznădejdiei. Am așteptat să se însereze și cu vreo oră înaintea ultimului apel din ziua respectivă, m-am târât, prin porumbul înalt de doi metri, dincolo de cordonul de securitate stabilit de UDB-iști... Fără să fi avut asupra mea un ceas, dar bazându-mă pe instinctul de orientare al băiatului de la țară, cred și-acum că am fost foarte inspirat luând în calcul acea oră dinaintea apelului de seară. Ea m-a despărțit de vânătoreea pornită de copiii lui Tito, după ce-au constatat că o pornisem în lumea largă printr-un canal de irigație, care nici măcar nu fusese săpat de ei, ci de nemții trăitori, până la război, pe acele meleaguri.

– Și-am mai avut încă o dată noroc, Simioane, fiindcă acel canal de irigație, care îmi deschisese drumul spre libertate, se strecura pe sub taluzul unei căi ferate, iar Dumnezeu a făcut să treacă pe-acolo, chiar atunci, un marfar ce fumea agale, invitându-mă parcă să-i sar în cărcă. Din câțiva pași, eram deja sus, cocoțat pe o prelată care acoperea tone de știuleți de porumb și chiar dacă nu aveam habar încotro mă ducea marfarul acela fumegos, merita, totuși, să văd vânzoleala țucălarilor de UDB-iști, când le-am trecut pe sub nas.

Marfarul nu m-a dus la Belgrad, cum speram eu, ci m-a purtat vreo câteva sute de kilometri mai încolo, spre Adriatică, până aproape de Zagreb, însă i-am mulțumit, oricum, Celui de Sus pentru gândul bun, pe care mi-l dăduse atunci când am fugit din lagăr. Ajuns în inima Iugoslaviei într-o situație imposibilă, mi-am adus aminte, brusc, numele pastorului Petru Indrieș, despre care se spunea că-i ajutase pe mulți români să-și recapete libertatea și i-am mai mulțumit încă o dată Celui de Sus pentru străvechiul obicei al românului de-a trage cu urechea la ce vorbește unul sau altul în preajma sa... Păi, nu-i așa, Simioane? Dacă, într-o noapte ploioasă, de-a dreptul căinoasă, informația aia n-ar fi fost strecurată de un binevoitor în urechea unui camarad de suferință, nu știu, zău, cum m-aș fi descurcat. Și i-am mulțumit, pentru a treia oară, Celui de Sus pentru lecțiile de sârbo-croată, pe care mi le predaseră în pușcărie tovarășii mei de celulă, Dedić și Goran Strinić. Căci, speriat de liota de partizani ce deveniseră UDB-iști în slujba lui Tito, dar și de relele pe care auzisem că le-au făcut ustașii croați, ajunseseam să suflu și în iaurt.

Am găsit adresa, însă pe pastor nu l-am mai găsit în viață. Îi veniseră de hac, cu vreo două luni în urmă, chiar ustașii din Zagreb, supărați că Indrieș trimite cam mulți transfugi peste graniță. Așa cel puțin mi-a spus un nepot de-al său, ce-mi deschisese ușa într-un târziu, după multe stăruințe, însă, impresionat de felul cum arătam și de rugămințile mele, mi-a dat până la urmă un pachet cu mâncare și mi-a însemnat, pe hartă, care-i cel mai scurt drum spre Trieste...

De același autor:

ÎNTR-O PÂNZĂ DE PĂIANJEN, roman (2009)

DECALOGUL UNEI BLONDE, roman (2012)

NU TRAGEȚI, OAMENI BUNI, roman (2014)

MACHO MAN, roman (2016)

IN MEMORIAM!

Să nu uităm masacrul de la München, 5 septembrie 1972, în timpul Jocurilor Olimpice de vară, când 8 teroriști palestinieni au ucis 11 sportivi israelieni!

A XX-a ediție a Jocurilor Olimpice s-a desfășurat la Munchen în perioada 26 august – 11 septembrie 1972. Iată, au trecut 48 de ani de la masacrul de la Munchen, atunci când, în timpul Jocurilor Olimpice de vară (1972) din Germania de Vest, au fost luați ostatici membri ai echipei olimpice israeliene și în cele din urmă au fost uciși de către răpitori – un grup de teroriști palestinieni, autointitulat „Septembrie Negru”.

Un eveniment sângeros cutremura mișcarea sportivă și întreaga lume.

Până la sfârșitul calvarului grupul terorist palestinian a ucis unsprezece atleți israelieni și un ofițer de poliție vest – german.

Cinci dintre cei opt membri ai lui „Septembrie Negru” au fost uciși de către ofițerii de poliție în timpul unei încercări de salvare.

Trei teroriști supraviețuitori au fost capturați, iar mai târziu au fost eliberați de către Germania de Vest, după deturnarea de către „Septembrie Negru” a unui avion Lufthansa.

Israelul a răspuns masacrului cu o serie de lovituri aeriene și asasinate a celor suspecți de crime organizate.

Participarea unei echipe israeliene la Jocurile Olimpice ce se desfășurau pe teritoriul Germaniei a fost semnificativă, dacă avem în vedere faptul că trecuse doar 27 de ani de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial și ororile Holocaustului german au fost încă proaspete în mințile oamenilor. Mulți dintre membrii echipei israeliene și-au pierdut rude în Holocaust iar locul desfășurării Jocurilor Olimpice s-a situat la mai puțin de 16 km distanță de lagărul de concentrare de la Dachau. Echipa israeliană a vizitat Dachau chiar înainte de deschiderea Jocurilor, și antrenorul Andre Spitzer a fost ales pentru a depune o coroană de flori la lagărul de concentrare.

La ora 04:30, ora locală din 5 septembrie 1972, în timp ce sportivii dormeau, opt membri ai lui „Septembrie Negru”, îmbrăcați în treninguri, având cu ei saci sportivi în care transportau puști AK – 47, pistoale Tokarev și grenade, au sărit gardul, și, folosind chei furate, au intrat în apartamente unde erau cazați membrii ai echipei israeliene.

Yossef Gutfreund, arbitru la lupte, s-a trezit de un zgomot slab, de zgârâieturi la ușa primului apartament, care a găzduit antrenorii și oficialii israelieni. Când s-a uitat cu atenție a văzut că ușa începe să se deschidă iar bărbați mascați cu arme în mâini erau de cealaltă parte a ușii. El a strigat un avertisment pentru colegii care dormeau și s-a aruncat în ușă pentru a opri pe mascați să intre. Acțiunea lui Gutfreund i-a dat colegului său de cameră, antrenorul la haltere Tuvia Sokolovsky, suficient timp pentru a sparge o fereastră de evacuare.

Moshe Weinberg s-a luptat cu teroriștii, care l-au împușcat în obraz și apoi l-au forțat pentru a-i ajuta să găsească mai mulți ostatici. Răpitorii au trecut în al doilea apartament dar Weinberg i-a mințit, spunându-le că persoanele din acel apartament nu sunt israelieni. În schimb i-a dus la al treilea apartament unde se aflau șase luptători și halterofili, posibil să fi gândit că oameni mai puternici vor reuși să doboare pe atacatori, dar toți dormeau.

Sportivii de la al treilea apartament au fost duși înapoi la apartamentul cu antrenori. Weinberg, rănit fiind, a atacat din nou pe răpitori pentru a permite unuia dintre luptătorii săi, Gad Tsobari, să scape prin parcare subterană. Weinberg a bătut pe unul din răpitori până ce-a ajuns în stare de inconștiență și a tăiat pe un altul cu un cuțit de bucătărie, înainte de a fi împușcat mortal.

Halterofilul Yossef Romano, un veteran al războiului de șase zile, de asemenea, a atacat și rănit pe unul din răpitori, înainte de a fi ucis prin împușcare.

Teroriștii au rămas cu nouă ostatici în viață.

Reprezentanții statului Israel au refuzat orice negociere cu teroriștii. Încercarea de salvare a celor nouă ostatici rămași în viață, după ce autoritățile germane au pus la dispoziția teroriștilor un avion care să-i transporte în Cairo, s-a soldat cu un eșec.

Criza, care a durat peste 31 de ore, incluzând lupte, teroare, negocieri, încercare de salvare ș.a.m.d. s-a soldat cu 17 morți: 11 atleți israelieni, 5 teroriști și un ofițer de poliție vest – german.

În urma masacrului, Jocurile au fost întrerupte, fiind reluate după o pauză de 34 de ore. Delegația israeliană a părăsit satul olimpic.

Despre acel eveniment sângeros s-au scris cărți, s-au făcut filme, documentarii ș.a. Dar, așa cum scrie în Pro Sport.ro, sunt mai puțin cunoscute legăturile – în primul rând sportive – României cu acest eveniment tragic din istoria umanității.

Andre Spitzer, Kehat Shorr și Yossef Gutfreund, trei dintre cei unsprezece membri ai delegației israeliene uciși atunci, erau născuți în România. Un al patrulea israelian, Henry Hershkowitz, scăpat ca prin minune, s-a născut în România.

Andre Spitzer s-a născut la Timișoara, în 1945. A emigrat în Olanda în 1964, iar în 1971 s-a căsătorit (era profesor de scrimă la Haga), iar la 27 de ani a devenit antrenorul de scrimă al naționalei Israelului, unde a și emigrat. Pe durata Olimpiadei, soții Spitzer au plecat în Olanda deoarece fetița se îmbolnăvise. Destinul a făcut ca Spitzer să revină apoi la München cu patru ore înainte de atac.

Supraviețuitorul născut la Brașov, **Henry Hershkowitz**, israelianul de origine română care a scăpat din atentat a fost membru al clubului Dinamo. Henry a fost și portdrapelul delegației israeliene la Olimpiadă. Alarmat de strigătele lui Gutfreund, a ieșit din hotel chiar pe balustrada clădirii unde era cazată echipa României, spun unele surse, în timp ce altele susțin că a scăpat pe la zona presei. După ce toată această dramă de la Olimpiadă a luat sfârșit, Henry s-a întors la atelierul său de reparat ceasuri din Tel Aviv, după ce și tatăl lui a fost ceasornicar în România”, relatează people.com. Pentru aceeași sursă, Hershkowitz s-a confesat: „În afara Israelului am grijă să nu vorbesc ebraică în public”.

Kehat Shorr, cel de-al doilea israelian de origine română ucis la München, s-a născut în septembrie 1919, la Brașov. A fost un expert în tir, la Olimpiadă fiind antrenorul naționalei. În 1963 a reușit să emigreze, stabilindu-se la Tel Aviv cu soția și fiica sa. În dimineața zilei de 5 septembrie 1972, Shorr a fost luat ostatic din camera de hotel, fiind ucis o zi mai târziu de palestinieni.

Yosief Gutfreund s-a născut în 1931, în România, de unde a emigrat în Israel la 17 ani. A urmat cariera de luptător. În 1972, la München, a participat în calitate de arbitru de lupte. În noaptea atacului s-a trezit din somn crezând că Moshe Winberg, colegul său de cameră, băgase altă cheie în yală. Însă ușa s-a deschis și a văzut un mascat cu arma îndreptată spre el. A apucat să blocheze ușa timp de câteva minute, apucând să-și atenționeze colegii de atacul terorist. După 21 de ore, Gutfreund a fost omorât.

Un „mort” și doi răniți în delegația României. În perioada atacului terorist, canoistul român Vasilie Simiocenco a ieșit pe balconul apartamentului în care era cazat, încercând să vadă ce se petrece (delegația României era cazată în apropierea celei israeliene). Șocat de cele întâmplate, în momentul în care a vrut să revină în cameră, a uitat că ușa balconului este de sticlă și s-a lovit de ea. Auzind bufnitura, colegul lui, canoistul Costel Coșniță, aflat în cameră, a crezut că Simiocenco a fost împușcat și a leșinat! Ambii au suferit răni ușoare, povestește Ivan Patzaichin.

Patzaichin: „Mergeam în patru labe de frică”. Canoistul Ivan Patzaichin, eroul delegației române la Olimpiada de la Munchen, își amintește...: „Mai întâi am auzit împușcături de dimineață, pe la ora 6:00 parcă, apoi am aflat de atac și ce se întâmplă. Totul a fost sub stres, sub teroare continuă. Evident, ne-a fost frică să ieșim din clădire pe toată perioada atacului, care a ținut de dimineața până seara târziu, când a fost eliberat satul olimpic. Umblam în patru labe pe sub balcoane, ca să nu ne împuște. Nu ne duceam nici dacă bătea cineva la ușă, de frică să nu fim împușcați”. *Legendarul sportiv spune că rezultatele tricolorilor au fost afectate de evenimente: A fost o competiție foarte dificilă, ne-a marcat pe toți atentatul. De abia în ultimele zile ne-am revenit și am obținut medaliile”.*

Ana Pascu: „Am stat numai sub teroare”

Ana Pascu a câștigat, la Olimpiada din '72, o medalie de bronz pe echipe, la floretă. „Când mă mai gândesc, îmi vine în minte mai mult tragedia decât medalia. Multă spaimă... A fost o perioadă de groază în care am stat numai sub teroare. L-am cunoscut pe Spitzer în țară, apoi m-am întâlnit cu soția lui la două comemorări... De asemenea, l-am cunoscut pe Hershkowitz, care a avut șansa să rămână în viață după ce a scăpat fugind pe dealul din zona presei”.

Members of the 1972 Israeli Olympic team, photographed just before their departure for Munich. The 11 team members taken hostage and subsequently murdered were: 1) wrestling referee Yosief Gutfreund (inset), age 40; 2) wrestling coach Moshe Weinberg, 33; 3) weightlifter Yosief Romano, 31; 4) weightlifter David Berger, 28; 5) weightlifter Ze'ev Friedman, 28; 6) wrestler Eliezer Halfin, 24; 7) track coach Amitzur Shapira, 40; 8) shooting coach Kehat Shorr, 53; 9) wrestler Mark Slavin, 18; 10) fencing coach Andre Spitzer, 27; and 11) weightlifting judge Yakov Springer, 51.

DELEGAȚIA ISRAELIANĂ

Israelul a participat la Jocurile Olimpice de la Munchen cu o delegație 30 de persoane: 16 sportivi, 2 arbitri și alți 12 delegați. Aceștia au fost:

Itzhac Aldubi, Dan Alon – garduri, David Berger – haltere, Eliyahn Friedlander, Zeev Friedman – haltere, Yossef Gutfreund – lupte (arbitru), Eliezer Halfin – lupte, Henry Hershkowitz – tir, Shaul Ladani – atletism, Shmuel Lalkin – șeful delegației, Yair Michaeli – navigație, Itzhak Nir – navigație, Shlomit Nir – înot, Dan Parrack, Yossef Romano – haltere, Esther Roth – Shahamorov, atletism; Michael Micha Samban, Ester Shahamorov – atletism, Amitzur Shapira – atletism (antrenor), Kehat Shorr – tir (antrenor), Mark Slavin – lupte, Tuvia Sokolovsky – haltere (antrenor), Andrei Spitzer – scrimă (antrenor), Yaakov Springer – haltere (arbitru), Zelig Stroch – tir, Josef Swec, Gad Tsohari – lupte, Kurt Weigl, Moshe Weinberg – lupte (antrenor), Yehuda Weissenstein – garduri. (Sursa de informații: wikipedia)

Foto: Lucreția Berzintu; Memorial situat într-un parc din Tel Aviv, str. Wissmann, în apropiere de Sourasky Medical Center (Ichilov Hospital)

Măgheranii

Au înflorit iar măgheranii și n-a prins nimene de veste
Și-acum se trec, cum trec pe lume atâtea vieți ce pân' la moarte
S-ascund în numărul mulțimei și umilite stau deoparte,
Cum sta între surori sfioasa cenușăreasă din poveste.

Tăcuți și triști, se trec în taină, cu fruntea în pământ plecată,
Și nici o mână către dânșii nu se întinde ca să-i rupă,
Căci fetele așa-s făcute ca să le placă haina scumpă
Și ei, sărmanii, n-au nimica să poată-ademeni o fată.

Dar cum mor formele spre seară, și crește luna fără veste
Un miros blând, cum nu-e altul, pătrunde-atât de cald și dulce,
Că fetele, uitând de noapte și că e ceasul să se culce,
Rămân până târziu pe gânduri, oftând cu dor lângă ferestre.

Oftează fetele, și nu știu, a doua zi de dimineață,
Când se coboară în grădină, că-n biata floare cenușie
Ce se ascunde umilită, e-atât parfum și poezie....
Și măgheranii mor în taină cum au trăit întreaga viață....

T.R.

Prof. univ. dr. Ion HAINES

FLORENTIN POPESCU „CONVORBIRI CU THEODOR DAMIAN”

Doi scriitori, doi jurnaliști, doi oameni de cultură, doi prieteni, două personalități importante ale literaturii române actuale ne oferă bucuria de a-i descoperi într-un dialog sincer, deschis, într-un lung interviu, nesupus niciunei rigori formale, un dialog spumos, fascinant, de o înaltă ținută etică și estetică.

Este vorba despre Florentin Popescu și Theodor Damian și cartea **Convorbiri cu Theodor Damian**, apărută de curând la Editura Rawex Coms, București, 2020.

De fapt, **convorbiri** este mai mult decât un interviu, este o conversație liberă pe diverse teme, de la egal la egal. Ideea acestei cărți îi aparține, așa cum mărturisește, lui Florentin Popescu, care, inițial, a stat în cumpănă, neputându-se hotărî la ce formulă să se oprească, din atâtea posibilități virtuale. În cele din urmă, el a ales una care iese din tipare, ca și personajul cărții sale-un „*uomo universale*”, „cunoscut, apreciat și iubit în foarte multe locuri de pe mapamond”. „Un dialog viu, spontan și sincer dintre doi prieteni” evidențiază laturi noi ale personalității lor, ale fenomenului cultural și literar din România acestor ani.

La rândul lui, Theodor Damian, printr-o adresare epistolară, prietenească, mărturisește că acum a sosit momentul acestei lungi convorbiri, pentru că, așa cum spune Eclesiastul, există un timp pentru fiecare lucru de sub cer. Pentru el, este o bucurie de a se plimba prin viața sa, călăuzit de întrebările ziaristului, pentru că astfel are posibilitatea de a se cunoaște mai bine pe sine însuși, așa cum recomanda Oracolul de la Delphi sau Socrate.

Prima întrebare se referă la pensionarea lui Theodor Damian. Acesta răspunde că s-a pensionat (pentru anii de lucru din România) mai devreme (la 62 de ani și nu la 65) pe caz de boală (probleme cu inima), după ce povestește avaturile/coșmarul birocratic prin care a trecut. În septembrie 2019, prof. univ. dr. Theodor Damian a ieșit la pensie de la Facultatea de Științe Sociale de la Metropolitan College din New York, după 27 de ani de predare a cursurilor de Filosofie și Etică și de Sociologie. Bucuria lui este acordarea titlului de profesor emerit, ca o răsplătă pentru îndelungata activitate la catedră.

Theodor Damian își continuă activitatea la parohia „Sf. Ap. Petru și Pavel”, înființată de el în 1993, la New York, precum și la Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, la Cenaclul literar „Mihai Eminescu” și la revistele **Lumină Lină și Symposium..**

Privind înapoi cu bucurie, el privește și înainte cu drag și speranță, cu dorința desăvârșirii propriei sale forme, scopul final al existenței.

În ceea ce privește pensionarea din preoție, părintele spune că acest lucru nu e posibil. „Preot voi rămâne cât îmi va da Dumnezeu zile, chiar pensionat de la parohie tot voi putea participa și oficia slujbe religioase.” Pentru el, enoriașii reprezintă „familia de duminică”.

FLORENTIN POPESCU

CONVORBIRI
CU
THEODOR DAMIAN

RAWEXCOMS

În plan cultural și literar, Cenaclul literar „Mihai Eminescu” și revista de cultură și spiritualitate românească **Lumină Lină**, unicat în America, promovează valorile culturii și spiritualității românești în conștiința și sufletele românilor din America. De aceea, el este la ora actuală „cea mai populară figură a diasporei românești din America. Și cea mai importantă”, după cum spune Florentin Popescu.

Personaj ubicuu, Theodor Damian este peste tot, atât în țară, cât și în străinătate. El este un călător, „un neastâmpărat al Duhului Sfânt”, cum l-a caracterizat Bartolomeu Anania. „Te miri în care universitate nu a studiat, în care facultate nu are un curs, cărei bibliotecă nu i-a răvășit rafturile și pe care meridian nu i se aude vocea”, spune acesta.

Evocarea nostalgică a copilăriei, cu jocurile ei nevinovate, a prietenilor, a părinților, a locurilor natale (Botoșani) e făcută cu dragoste și dor. „Toată copilăria mea, faza „botoșăneană” e-n mine. Vie și neștirbită”, spune scriitorul. Contactul cu Botoșanii se desfășoară ca un ritual. Acolo are familia, prietenii din copilărie, cimitirul. „Toate întâmplările copilăriei au fost niște porți, porți spre lumi fantastice, nebănuite, închipuite în mintea mea de copil, porți spre alte țări, universuri”. Metafora porții îmbină filozofia cu teologia. Nu întâmplător, Theodor Damian este mândru și bucuros că a primit titlul de **Cetățean de onoare** al urbei sale natale.

La o întrebare a lui Florentin Popescu privind chemarea către studiile teologice, Theodor Damian răspunde că datele nașterii sale (28 dec. 1951) „au reprezentat o matematică a divinității favorabilă de la început”. Născut din gemeni odată cu sora sa geamănă, Dorina, care a murit de pneumonie, el a fost hărăzit de mama lui, Dora, să i-l închine lui Dumnezeu, care i-a ascultat ruga de a-l ține în viață. „Toată copilăria mama mi-a vorbit de Dumnezeu, m-a dus la Biserică și a încercat tot timpul să-mi cultive ideea de a merge la seminarul teologic după terminarea primelor opt clase ale școlii generale.” Așa s-a și întâmplat. La admiterea la Seminarul de la Mănăstirea Neamț intrat al doilea (din opt pe un loc). Interesant, adolescentul nu voia să urmeze seminarul și chiar și mai târziu fuge, refuzând să se tundă zero, „oală”, așa cum cereau canoanele Seminarului. După o peripeție pe la Brașov, la un unchi al său, se întoarce la Tg. Neamț, unde o găsește pe mama lui, îngenunchiată în fața icoanei Maicii Domnului, rugându-se pentru el.

Un amănunt important: pasiunea lecturii. „Toți acești ani n-am făcut decât să citesc și iar să citesc.” „Filozofia și literatura m-au convertit la teologie. Pe veci”.

Theodor Damian povestește apoi cum a ajuns în America, la New York. El spune că a ajuns în America din întâmplare. Mai întâi, a avut șansa să obțină o bursă pentru studii de doctorat în Elveția. Apoi, la invitația unui prieten american, a cerut să plece în America și a obținut viza turistică pentru SUA. Pe 15 august 1988, a sosit în America. A obținut o bursă de studii la Princeton University în New Jersey. În 1993, după ce a obținut un doctorat la Fordham University din New York, a înființat Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Biserica „Sf. Ap. Petru și Pavel” și Cenaclul literar „Mihai Eminescu”, în acest oraș. Tot în 1993, a fost numit, prin concurs, titular al Catedrei de filozofie și etică.

O problemă importantă pusă în discuție este diaspora românească din America. Unii spun că ea este divizată, alții, dimpotrivă. Theodor Damian vorbește despre păstrarea identității cu care românii au venit, despre nevoia ca ei s-o cultive, să vorbească limba de baștină, să cultive religia, portul, tradițiile, muzica, bucătăria de origine. O problemă delicată este aceea a copiilor persoanelor din emigrație. Un exemplu concret este chiar cel al copiilor lui Theodor Damian. Acum, băiatul său, Andrei, de 21 de ani, vorbește fluent trei limbi – germană, engleză și română, pentru că mama lui, Claudia, nemțoaică, i-a vorbit copilului din prima zi exclusiv în germană, iar Theodor Damian i-a vorbit exclusiv în română. În casă au vorbit românește. De abia la grădiniță copilul a învățat engleza.

„Păstrarea și transmiterea limbii române la urmași este o datorie morală de cea mai mare importanță”, spune el.

Editorul Theodor Damian vorbește apoi despre Cenaclul literar „Mihai Eminescu” și despre revista **Lumină Lină**, revistă de prestigiu internațional, înființată de el în 1996, despre colaboratorii și structura ei.

Theodor Damian răspunde și la o întrebare care îl privește direct: Cum trebuie să fie un preot, ce calitate trebuie să aibă un preot pentru a-și cuceri enoriașii? El vorbește despre caracter și smerenie, despre respectul pentru ceilalți. El nu trebuie să fie un funcționar bisericesc. El trebuie să inspire încredere, deschidere. Preotul este un om ca toți ceilalți. În plus, el are harul primit la hirotonie. El trebuie să fie un model de credință, de duhovnicie, de comportament creștin. Recunoaștem aici un excelent autoportret.

În încheierea convorbirilor, Florentin Popescu mărturisește că a trăit o clipă astrală atunci când l-a cunoscut pe Theodor Damian, demn descendent al marilor figuri descinse de pe meleagurile mirifice ale Moldovei de Nord: Eminescu, Iorga, George Enescu, Ciprian Porumbescu.

Cartea se încheie cu o bogată, fascinantă biobibliografie a lui Theodor Damian și cu un excelent album foto, prezentat cronologic.

Mulțumim lui Florentin Popescu, mulțumim lui Theodor Damian, pentru că ne-au îmbogățit mintea și sufletul prin aceste dezvăluiri memorabile.

Smaranada KAFKA

Australia

de Piureul castane

Scurtă prezentare:

- născută în Arad, România

Studii:

- Liceul „Ghiba Birta”, Arad – Univ. București, Fac. de Limbi Romane Secția Franceză (5 ani)
- Grade: Definitivat, Gr.II și Gr. I – Prof. Franceză
- Scholarship Franța, Grenoble Univ. Stendhal III – Dip. Ed Australia England University, Armidale *

Activitate profesională:

- Profesor de Franceză Liceu Nr.7, Timișoara
- Profesor și Director – Liceul „Ion Mincu”, Timișoara, unde a fost înființată, alături de clasă de arhitectură, o clasă de *Restaurare picturi religioase*, UNICA din România
- Asistent Franceză la Univ. Timișoara
- Lector Franceză la North West Community College, Australia

Activități sociale în România:

- Ajutorarea orfanilor de la Casa de Copii Găvojdia și mutarea întregii Case de Copii la Timișoara, Cazare și Cantina, la Liceul Ion Mincu.
- Recuperarea și Educarea Copiilor Străzii etc.

Activitate Comunitară Australia:

- Membră a Clubului Quota /Business Ladies, Lithgow NSW
- Participare la Jocurile Olimpice 2000 Sydney, Membră a Grupului Protocol & Relations Team at the International Airport Sydney 1999 & 2000

Activitate Literară:

- **România:** Povestiri și Articole tipărite în Publicații Locale
- **Franța:** Booklet, Jeux Didactiques, Grenoble, Univ. Magazine

Australia:

- Povestiri: „Născut din nou”, 2018,
- „Mi-e dor și totuși”, 2019. Ambele tipărite în *Romanian & Australian Anthology of Contemporary Poetry and Prose*
- „The perfect Candidate”, short story, în ZineWest Magazine, 2020
- New Writers' Group, Asociația de Scriitori NWG, membră din 2017

Întotdeauna, de când mă știu, mi-a plăcut să citesc. Citeam pe unde se nimerea. Și când nu mai aveam voie să citesc, căci stăteam prea mult cu ochii-n cărți, cum ziceau ai mei, mă ascundeam sub un covor persan lung care acoperea complet șezlongul pus pe coridorul care se întindea de la un capăt la celălalt al casei. Auzeam că mă cheamă, când unul, când altul, dar stăteam ascunsă chitic, în adăpostul protector al covorului. Covorul meu magic, pe care și acum îl mai păstrez în casa părintească din Arad.

Cititul și scrisul au mers mână în mână de când mă știu. Așa se face că atunci când ni s-a cerut ca activitate extrașcolară, să ne înscriem la Palatul Pionierilor, m-am înscris fără nicio ezitare în Cercul de literatură și creație literară. Abia așteptam să se facă vineri după-amiază. Și nu mi amintesc să fi lipsit vreodată de la întâlnirile noastre. E drept că era o atmosferă boemă, plăcută și plină de veselie. Coordonatoarea noastră era o tânără profesoară, care tocmai terminase Facultatea de Filologie. Plină de entuziasm și aproape de copii, era persoana

perfectă să ne insuflă dragoste de scris, să ne înflăcăreze și să ne stimuleze imaginația cu tot felul de povestiri, construind ad-hoc diferite scenarii potrivite vârstei noastre.

Cam pe când făcusem opt ani, și de-acu' mergeam de un an la Casa Pionierilor, tovarășa profesoară ne-a cerut fiecăruia să scriem o povestioară, cu care ulterior am participat la un Concurs de Creație Interșcolar. Cred că se numea „Lingurița de Aur”. Nu îmi mai aduc aminte multe lucruri despre acel eveniment, decât că am câștigat și că tata m-a luat fericit în brațe și mi-a zis că-i tare mândru de mine că merg în urma alor mei. Atunci nu am înțeles prea multe ce a vrut să spună. Mama, și ea mândră, a zâmbit și a zis doar atât: „Mergem la cofetărie. *La Boian*”.

Ne-am uitat amândoi, surprinși, la ea. Mama, care număra fiecare bănuț de două ori, ne-a zis că mergem, *la Boian!!!* Nu mi venea să cred, și după felul cum tata s-a uitat la mama, am înțeles că și el era surprins. Surprins, dar bucuros. Aproba din suflet gestul mamei și se vedea pe fața lui că era fericit. Cu un zâmbet larg, ne-a luat pe amândouă de umeri și a zis: „Bună idee! Hai să mergem *la Boian*, să sărbătorim succesul tău”.

Boian era numele unui cofetar celebru în Arad, care lucra la o cofetărie micuță din Piața Avram Iancu, așezată lângă linia de tramvai, vizavi pe diagonală, de vestita Casă cu Lacăt. Tot

zicând „mergem la cofetărie la Boian”, după un timp, arădenii au ajuns să spună scurt, doar „mergem la Boian” Și uite așa, s-a făcut că numele lui a înlocuit numele cofetăriei.

Omul era, pe drept, cel mai bun cofetar din zonă. Făcea niște prăjituri de te lingeari pe degete. Nici nu trebuia să intri, că știai din stradă, ce se coace în cuptorul cofetăriei. Și toate erau bune. Mie îmi plăceau plăcintele cu vișine, cu cireșe și mai ales cele cu dovleac. Iar, prăjiturile... Oh Doamne, prăjiturile, erau fantastice. Cel mai mult îmi plăceau savarinele bine insirocate, și puhave, profiterolul servit cu frișcă, doboșul cu foile coapte pe fundul tăvii, de erau subțiri ca foaia de țigară, amandinele cu cremă de cacao și vestitul piure de castane. Piureul era servit cu frișcă proaspătă, făcută zilnic, în bucătăria din spatele cofetăriei.

Cred că gustul bun al pireului venea de la castane. Căci cele folosite de Boian nu erau cumpărate din magazin sau din piață. Ci direct de la sursă. Din Maramureș. În fiecare an, la sfârșitul toamnei, se urca în tren și mergea până într-un sat, undeva între Baia Sprie și Baia Mare, la un om pe care-l cunoștea de ani de zile, de la care cumpăra castanele. Boian nu îl bătea la cap pe maramureșeanul lui. Îl contacta numai de două ori pe an. O dată la începutul verii, când castanii ajungeau să dea în floare și îi zicea omului câte kilograme vrea să cumpere în toamnă. Și încă o dată, la începutul lui septembrie, când stabilea ziua când urma să vină după ele. Nici nu trebuia să facă altfel, căci oamenii erau serioși și de-o parte și de alta și fiecare se ținea de cuvânt.

Se zicea că lui Boian îi plăcea să meargă în Maramureș căci oricât de ocupat era, nu exista toamnă, în care să nu își ia liber o săptămână, să se ducă la cules de castane. Și așa și era. Îi plăceau locurile. Admira ineditul aceluia picior de plai. Aprecia felul de a fi al oamenilor. Pe atunci, satul maramureșean, ancorat în timp, era un adevărat simbol al satului arhaic, care își păstra viața ghidată de valori și obiceiuri neschimbate de sute de ani, aceleași din moși strămoși. Unicitatea se regăsea la tot pasul: de la portul colorat și viu, la arhitectura caselor, la porțile lucrate cu măiestrie în lemn, la vestitul *Cimitir vesel* de la Săpânța și a horelor încinse în joc în cântecul ceterașilor, până la obiceiul copacului cu oale care nu lipsea din nicio gospodărie cu fete unde familia care punea o oală roșie pe o ramură din vârf copacului spunea tuturor că în acea casă este o fată de măritat.

Când venea vremea culesului castanelor, cam după Sfânta Mărie Mică, toboșarul satului, anunța oprindu-se la fiecare colț de stradă, locul și numele persoanei care urma să țină clacă la cules de castane. Astfel că, în ziua stabilită, sătenii care voiau să-l ajute, se adunau la livada respectivă cu mic și mare. Mergeau de bună voie. Nesiliți de nimeni. Cu sufletele deschise. Ajunși în livadă, se organizau în grupuri. Se luau la întrecere care culege mai mult și mai repede. Vorbele și cântecele lor umpleau plaiurile, răspândindu-se până în zare și dând de știre mai departe, că la ei în sat a început culesul castanelor.

Se scuturau pomii. Oamenii adunau castanele în lăzi și când terminau, îi puneau pe copii la treabă. Țsta era cel mai plăcut moment al zilei. Cete de prunci desculți, cu desagii în spate, năvăleau în livadă ca niște războinici. Țipau. Râdeau. Se luau la întrecere care își umple primul desaga cu castanele rămase neculese printre pomi. Copiii mai mari aveau o sarcină mult mai dificilă. Ei trebuia să se cațare în pomi și să culeagă castanele rămase și care, încăpățanate, nu voiau să cadă oricât ar fi scuturat crengile. Și trebuiau să o facă repede, căci știau că, dacă nu le adună ei, erau ca și pierdute. Căci nu puțini erau cu ochii pe castane.

După-amiaza, după plecarea oamenilor, turmele de oi erau lăsate libere. Intrau prin livezi și mâncau din castanele rămase neculese pe pământ. Mâncau până se săturau. Noaptea veneau animalele sălbatice. Mâncau restul. Dar culmea, nu căprioarele sau porcii mistreți erau cei ce făceau cea mai mare pagubă. Ci, la cine nici nu te-ai fi așteptat. La drăguțele și drăgălașele veverițe. Hărnicețe, ele își făceau proviziile pentru vremea rece. Dar, spre deosebire de celelalte animale, veverițele nu așteptau să plece oamenii. Nu se fereau de ei. În plină zi, micuțe, agile săreau de pe o creangă pe alta și culegeau castanele cele mai cănoase. Erau așa de iuți că băieții abia le vedeau. Darămite să le prindă sau să le alunge. Treceau ca niște umbre prin fața copiilor și le furau castanele dinaintea nasului. Era un joc pe care toți îl cunoșteau de acum bine. Se distrau și unii și alții. Veverițele nu se lăsau alungate nici de strigăte, nici de bețele culegătorilor. Nu le era frică de oameni. Simpaticele animăluțe se luau la întrecere cu copiii mai ales pentru castanele care se încăpățanau să rămână lipite pe ramurile înalte din pomi. Se distrau și unii și ceilalți, dar treaba mergea strună.

Boian era cunoscut de ani de zile printre maramureșeni. Își câștigase faima de om cinstit și de cuvânt. Iar asta, conta cel mai mult la oameni. Și când se întâmpla ca nea Ghiță să nu aibă destule castane, omul cumsecade încerca să-l ajute. Îl ducea pe la neamuri sau pe la vecini și, până la urmă, Boian tot reușea să cumpere cantitatea pe care o dorea pentru cofetărie. Așa se face că nu se întorcea niciodată acasă cu mâinile goale. Învățase însă că „prietenia-i prietenie, dar brânza-i pe bani!” Și, încă ceva. Că este bine să meargă în persoană acolo, dacă vrea să facă un negoț bun. Acuma e drept că și el, deși putea trimite pe altcineva în locul lui, tot nu era liniștit până nu se vedea cu sacii umpluți și puși pe tren.

Așa că, își făcuse obiceiul ca-n fiecare an, cum venea toamna, cum lua trenul și, hai la Baia Mare. „Mă duc până mai pot” le spunea el prietenilor. Și mergea cofetarul nostru la nea Ghiță. Mergea la el, acasă. Mânca

împreună cu gazdele. Mânca ce mâncau ei: sarmale cu mămăligă, mălai cu brânză dulce, supă groasă de fasole uscată, cu bucăți de cârnați și afumături de porc. Nu făcea mofturi de domn. Mânca orice era pus pe masă de nană Floriță. Cel mai mult îi plăcea slămina de porc care era albă, puțin afumată și moale de țigă se topea în gură. Gazdele o mâncau cu ceapă vântată, pe care o loveau de câteva ori cu pumnul de masă. Și, bineînțeles că, o dată cu pita, slana și ceapa, nea Ghiță mai aducea și o damigeană cu horincă. „Îi curată. Numa prune”, se lăuda el. Și, ca să-i dovedească lui sau musafirilor dacă se nimerea să aibă și alți oameni pe la el, că spune drept, turna câteva picături de țuică în căușul mâinii și o freca un timp între palme. O mirosea. Dădea din cap satisfăcut și întindea palma pe rând, pe la toți să miroase, zicând: „Noa, amu simțâți mirosul de prune, domnilor dragă?” Și continua mândru: „Musai să freci horinca până ți se încălzește palma. Numa' atunci poți simți mirosu' fructului din care-i făcută.”

Așa și era. Știi că țuica e curată când simțea miros de prune. Horinca lui mirosea a prune. Țuica lui nea Ghiță era de două ori întoarsă și avea peste 50 de grade. Zicea că i se vede tăria când scuturi paharul: „Cu cât îi mai tare, cu atâta are mai multe mărgelile, domnule dragă”, zicea el.

Tare-i plăcea lui Boian, să meargă la nea Ghiță și la nană Floriță. Erau gazde primitoare. Seara, se adunau în bucătărie și, după ce terminau de mâncat, Florița aduna vasele, le spăla și pleca să se culce, lăsându-i pe bărbați cu paharele de horincă. Oamenii stăteau ore întregi la povești în voie, netulburați de nimeni. Dezbăteau ce citiseră prin ziare, ce se mai aude pe la oraș, cum e viața. Tot felul. Mai glumeau, mai vorbeau serios și, la sfârșit, ajungeau și la negoț. Se înțelegeau la cantitate. Se înțelegeau la preț. Băteau palma. Și afacerea era încheiată.

Abia atunci, nea Ghiță se simțea în voia lui. Dădea peste gât câteva pahare de horincă și plescăind din buze zicea cu convingere: „Ioai, da' bună-i.”

Uneori se-ntâmpla să se adune mai mulți ortaci pe la el. Atunci, le turna și lor să guste din horinca lui. Nea Ghiță muncea din greu. Chefuia din greu. Era mulțumit cu viața lui. Unicul lui necaz era că bătea spre șaizeci și, între pahare, când suduia cu ciudă bătrânețea, când îl apuca nostalgia și atunci, începea să cânte. Câte o doină. Cel mai mult îi plăcea: „Omu' dacă bătrânește”, și de atâta cântată, de la o vreme toți prietenii lui, învățaseră cântecul: „Nu mă bate, Doamne, rău / Că și i-os copil de-al tău / Nu mă bate, Doamne, tare, tare / Că și i-os de-al dumitale / Cât e omul tinerel / Se ține dorul de el / Dacă omul bătrânește / Doru se călătorește. / Ferice codrule de tine, / Că nu-mbătrânești ca mine. / Toamna tu-ngălbenești / Primăvara-nfrunzești. / Omu' dacă bătrânește / Altu-n veci nu-ntinerește / Pare-mi rău și mult mi-i jele, / De tinerețile mele. / De aia cânt și îmi petrec, / Că văd că zilele trec...”

El, o lua primul. Ortacii după el. Și cântau împreună până târziu. Adică mai bine spus, până se trezea nană Floriță și, furioasă că i s-a stricat somnul, mergea peste ei și cu un „Gata amu”. Ajunge, că-i târziu și mâine avem de lucru”, le tăia scurt chef. Bietul nea Ghiță să arate că la ei în casă nu cânta găina, mai povestea un timp, apoi da din mână cum că ar mai avea multe de spus, dar n-are încotro și le zicea prietenilor: „Vai de mine, multe știu, / Mult mă mir unde le ții”. Bărbații înțelegeau cum stă treaba. Râdeau și plecau tiptil spre casele lor. Iar nea Ghiță și Boian se duceau și ei la culcare.

Arădeanul nostru zicea că-i tare fain în Maramureș. Singura problemă reală pentru Boian era horinca. El nu rezista la băutura. Gazdele și oamenii de pe acolo erau obișnuiți cu tăria ei și îl tot îmbiau să bea. Din politețe, bietul om trebuia să țină pasul cu ei. Nu îndrăznea să refuze, săracul de el. Așa că, de fiecare dată când venea înapoi la Arad, avea cearcăne sub ochi și se plângea de arsuri la stomac. Venea însă cu sacii plini de castane. La Arad, în gară, îi încărcă într-o furgonetă, îi ducea în magazia din spatele cofetăriei, unde îi descărca pe o platformă instalată la o distanță de juma de metru de la podea, pentru a fi ferite de umezeală și, astfel, castanele se păstrau bine, tot anul. O dată puse în magazie, Boian nu mai avea grija lor. Decât că trebuia să le caute încontinuu, să le mai întoarcă din când în când ca măsură de prevedere, pentru a fi sigur că nu prind mușca și că în orice moment poate face din ele, ceva bun și de calitate.

Pentru piureul de castane, Boian alegea castanele mai puțin tari, zicând că le ia „pe cele mai slabe, că astea au viață mai scurtă”. Le pune în oale pline cu apă și le fierbea. Când socotea el că le-a fiert destul, le scotea din oale și le măcina. În pasta făinoasă, adăuga zahăr praf, puțin rom, câteva condimente și le amesteca bine. Cât din fiecare? Nu știa nimeni. Condimentele, cantitățile și rețeta piureului de castane erau secretele lui. Iar rezultatul era nemaipomenit. Piureul de castane avea un gust rafinat cu miresme euforice. O adevărată delicatete. Înainte de a-l servi, Boian îl mai trecea o dată printr-o mașină de măcinat cu găuri mai mari și piureul curgea ca niște tăiței maronii, drept în cupa sau în paharul pe care urma să-l servească la masă, clientului. Astfel, piureul nu numai că era gustos, dar avea și un aspect estetic. Tăiței de piure se învârteau în spirală de jos până sus și se terminau într-un moț de frișcă proaspăt bătută, ce urca peste buza paharului.

Dacă n-ar fi fost așa de scump!!! Era, însă.

Cel puțin așa ni se tot spunea nouă, copiilor. Iar la mine în familie, cum eu tot insistam să mergem la cofetărie, auzeam același lucru, ca un leitmotiv: „O să mergem, o să mergem la Boian, când...” Asta, însemna când tata va lua salariul sau când vom avea vreo aniversare sau când bunicul Cornel ne va invita la o prăjitură. „Când” era cel mai des cuvânt folosit de-ai mei. Nu, de fapt erau două cuvinte, des folosite. Erau „când” și „dacă”, urmate de un verb plasat într-un viitor ipotetic. Asta nu ne împiedica pe noi, copiii, să dorim și să insistăm, să mergem *la Boian*.

O făceam. Dar, rar. Acum însă, câștigasem Concursul de creație literară. Iar asta era o ocazie specială. Și mama! Mama!, nu altcineva, ne invitase la Boian. Doamne, cred că acela a fost cel mai bun piure de castane pe care l-am mâncat vreodată! Mâncam încet, luând câte o linguriță în gură. Savuram gustul și gândeam în mintiuța mea de copil „că, într-adevăr, merită să scrii, dacă mama și tata te duc apoi, la Boian!”

Așa că, și acum, de multe ori spun mai în glumă mai în serios că, probabil dragostea de scris, cred că mi se trage de la piureul de castane cu frișcă, mâncat în acea zi la Boian. Gustul piureului de la el, nu l-am mai aflat niciodată. Niciunde. Mi-a rămas însă amintirea trăirilor pe care le-am avut atunci, în cofetăria lui Boian. În zadar întind mâna să prind acea clipă. Îmi scapă printre degete ca o rază zglobie. O văd jucându-se și înălțându-se în sus, sus de tot, pierzându-se-n neant, ca o ființă de lumină.

În căutarea clipei trăite de demult, am regăsit însă iubirea de a scrie. O iubire pe care o doresc acceptată și împărtășită. O iubire pe care o simt cum vine valuri valuri și se varsă lin în potirul sufletului meu. O iubire pe care viața mi-o adună și o amestecă în dualitatea ei, cum se amestecă vinul cu apa, în potirul sfințit. Și îl iau cu amândouă mâinile și voi da să soarbă din el, câte puțin, câte puțin, semenilor mei.

Voi lăsa numai una, ultima, picătură pentru mine.

Pentru eternitatea sufletului meu.

Suflet de artist.

(fragment din romanul „**ABC-ul unei vieți**”, în curs de apariție la editura Coresi, București)

Horia BĂDESCU

Balada pelerinului

La hanul intrării în soare-răsare,
la ceas de răspântii, în loc de răcoare,
pribeag din tărâmurii de foarte departe,
de unde se-aruncă tăcerea în moarte,
cu straie de umbră, cu za de sudoare,
cu flamura ceții arzând la picioare,
cinstit pelerin al ascunselor strane,
aflai adăpost în trudite ciolane.

Luceafărul nopții cu umbră înaltă,
spălatu-mi-a trupul la fiecă poartă;
mireasa mea dulce, sortită pe-o seară,
mi-așterne culcușul de nuntă afară
și-o treieră vântul și-o-nsângeră luna
și-i bate în gratia cârnii furtuna
și-ntreaga sămânță deșartă-o-nlumină
în searbădu-i pântec suava regină.

M-adastă amurgul, mă-ntârzie zorii
Să-mi pună cenușă pe buzele florii;
când fruntea de greieri își zuruie salba,
mi-așează pe rănilor drumului talpa,
cămașa curată de pulberi și tină
pe oasele sfinte încet mi-o anină
și-ncheagă văzduhul, și-nchide o mare
din creștetul lumii în binecuvântare.

Dar viermele mâinii răspunde-ntr-o parte,
de unde se-aruncă tăcerea în moarte
și nimeni nu știe când ziuă se face,
doar coaja luminii încet se desface,
găvanele oarbe, cu pleoapele sparte,
să-și umple adâncele hăuri de noapte
și-ncet să-ngenunche țărâna-n țărână
purtându-și tăiatele țeste în mână.

Tot mai încet

Tot mai încet lumina se lasă peste burg,
tot mai aproape suntem c-o umbră de amurg;

tot mai tomnatici plopii se scutură de foi,
tot mai aproape suntem c-o liniște de noi;

tot mai departe steaua înaltului ne cere,
tot mai aproape suntem c-o vorbă de tăcere.

*

Să scrii pe o frunză

Cu degetele ude de rouă,
cum ai săruta pântecul femeii tale
înainte de-a naște!

*

larnă,
ceață,
scârbă...

Dumnezeu în bocanci militari
mărșăluind obosit
în tranșeea eternității.

*

Adulmec toamna cum ogarii urma

sălbăticiunii mirosind a rut
în sângele frunzișului căzut
prin care, răzlețit, se pierde turma.
Apropie-te! Vom tăcea acum
să auzim secunda care trece,
suntem la ora cu lumină rece
care ne-așează umbrele pe drum.
Apropie-te! Trece Dumnezeu
împleticit prin liniștea pădurii;
apasă-ți cerul pe tăișul gurii,
apasă-ți lumea peste ochiul greu
și taci, să auzim cum se petrece
iubirea noastră prin lumina rece!

*

Ziua s-a dus

și odată cu ea, pentru totdeauna,
ceva a apus;
mai sărac ești,
însă cum ai putea afla
ce ți s-a luat?
Ziua s-a dus,
mâine o alta va fi;
precum în noaptea de Sânt Ion,
clipele ning...
Mâine,
încă o zi
Va mai fi?

A mai trecut un an sau înc-o viață?

Se prăbușește iarna peste noi;
vom căuta de-acum doar înapoi,
căci înainte nu ne mai răsață.
Se-ngeruiază măduva în oase
și sângele se cere în pământ.
Mai lasă-mă, iubit-o, până când
se mai adună zilele rămase!
Mai lasă vremea să-și urmeze cursul,
nu-mpinge roata timpului! De-acum
dulgherii nopții se aud pe drum
ciopind în lemnul orelor recursul
căruia ne-om supune prea curând,
Mai lasă-mă, iubito, până când...!

*

În zori

trupul înnămolit în uitare,
în zori
măinile înecate în imponderabil
și ochii altcuiva
îndărătul pupilelor;
cine-ar putea deștepta orologiul
sângelui?
Ridică-te!
Cu pielea ta jupuită
se-mbracă tăcerea;
de sânge-ți sunt pașii
pe urmele
zilei ce va să vie.

*

Baladă cu delicatețuri

Lui Emil Brumaru

În seri de pergament și catifele
smerit aștept, întru cereasca hulă,
pedeapsa pentru gândurile rele,
un înger să coboare din pendulă,

să se strecoare suspinând prin casă
cu-o floare somnoroasă la rever,
să bată step cu unghia pe masă
visând olanda din șifonier,

s-adoarmă în dorința unei fete
și, lunecând neștiutor în vis,
să se trezească rușinat că pleoapa
i-a tremurat atunci când s-a deschis,

să-și coloreze aripa discret
în acuarelă de nuanță rară,
la ora când, ascunse în cămară,
miresmele dansează menuet

și pâlpâind de-așa singurătate
să-și stingă ochii într-un candelabru,
lăsându-mi într-o lacrimă-necate
trei fire argintate de cinabru!

De inventute

Ascultă cum cântă întâiele brume,
dezmăț de culori e-n copacii ursuji;
acum te porți pierde pe străzi fără nume,
e toamnă nebun de frumoasă la Cluj.

Acum bate-n turnuri o oră regală,
din vechi manuscripte vocabule ies,
e-un ceas când orașul în haine de gală
începe să cânte: „sumus dum iuvenes!”

O stea poți purta noaptea asta pe umăr,
poți iubi, poți vorbi cu prietenii duși,
poți uita anii care se-adună la număr:
e toamnă nebun de frumoasă la Cluj!

(poeme din Antologia
„Cărțile viețuirii”,
Editura Eikon,
Cluj, 2018;
grupajul aparține autorului)

T.R.

Radu VIDA

La Cluj-Napoca:

PASĂRE CĂLĂTOARE, ÎN TIMP AVÂNDÂNDU-SE...

„Duminica-i zi de talcioc, de oser,
Cum i se spune pe la noi, mai neaoș”
Vasile Sav – A PATRA CATULLIANĂ¹⁾

În înalțuri, albastrul își strunește ambițiile. Și scrie cu litere de foc că *ex forti dolcedo*, mai pe românește: din forță, (s-a născut) tandrețea, își are corespondențele lui în zidirea dacilor, Napoca, și zisa romanilor, Castrum Clus. Ceea ce – ușor de ghicit – însemna în latina medievală „clusa”, oraș închis, între dealuri. Or nuntit și or tot nuntit cele vremi, și cred, am convingerea chiar, că acest epitalam a iscat pe meleag și cânt, și poem, și muzică, pictură, sculptură și științe nenumărate.

Forța, așadar, s-a născut acolo departe și, totuși, atât de aproape: în cele 7 hectare ale Cetății vechi (azi Piața Muzeului). Iar tandrețea e încrustată în ceea ce se face azi, pentru zilele ce va să vină. Să aruncăm clipită de privire spre cele faze ale zilei cu

Trecute vieți de domni și domnițe

În Cluj e dimineață.

Soarele se mistuie în ceața străzilor, la Nord Canalul Morii, Octavian Petrovici și Andrei Șaguna; la sud str. Napoca, Bulevardul Eroilor; la Vest str. Emil Isac și Samuil Micu; iar la Est David Francisc, strada Cotită și Bolyai Janos. În zorii romanității, acolo, la Aiton, a rămas borna. Umbra luminii și lumina umbrei.

Umbre, toate.

Clujul avea și ziduri de apărare și, în case, *hypocaustum* (sistem de încălzire prin podea și pereți), și muzici, și danțuri, și arte dintre ele mai vestite. Călătoria nu este o evadare, ci o întoarcere spre sine, spunea cineva. Și iată-ne pe străzile George Barițiu, Regele Ferdinand, Piața Unirii (latura ei nordică) și Emil Isac, acolo unde pietrele fortificațiilor stau la taclale cu secolele. Ascultând cu atenție, acest... *la vraie vérité*, adevărul adevărat spune cu glas tare că aici locuirea a fost de când lumea.

Clujul la amiază și-a extins arealul.

Se ascut cu zgomot săbiile de gheață. Iar după Marea Invazie Mongolă (1241), pe locul actualei Biserici Franciscane s-a construit o biserică și chilli pentru călugării dominicani ai Bisericii Catolice. Câți semeni au trecut pe aici? Mulți. Săraci și bogăți. Oameni liberi și servitori. Dar a primit sălaș vremelnic și Elisabeta de Szilágyi. A fost găzduită aici și a născut în casa magnatului Méhffi Jakab, actuala casă Matei Corvin. Un rege legendar, acest fiu al lui lancu de Hunedoara. Strada sonorizează pașii pe dale tocite de-acu', de mii și milioane de târgoveți, țărani și orășeni, oșteni, nobili și servi, de zdruncinatul șaretelor și animalelor. Un cal a reușit să rămână în memoria afectivă și în realitatea imediată și a picurat în bronzul eternității forța de atitudine, perfecțiunea grației grupului statuar al marelui rege *Mathia Rex*. În mantia-i de legendă nu putea naște decât alte și alte legende. Se spune că o comisie de experți chițibușari a găsit un defect de turnare la ochiul calului (ce stă, pentru prima oară în Evropa, într-o reprezentare ecvestră, cu toate cele patru picioare pe solul... soclului, iar sculptorul János Fadrusz s-ar fi dat neantului. O istorie zbuciumată au avut și plăcuțele ce explicau ce și cum cu Marele Matei Corvin și supușii săi. Doar așa, singur printre ai tăi poți ajunge la concluzia că istoria nu și-a încheiat zisa, iar personalitățile care-și lasă amprenta pe trupul ei rămân mereu și mereu controversate. Dar Clujul merge mai departe. Se extinde. Către Palatul Bánffy, Clădirile în oglindă de la debutul străzii Iuliu Maniu (de astăzi), cu privire spre Piața Unirii și palatele ce-l înconjoară. Și ce de lume! Numai în Palatul Rhédey a copilărit și a învățat preafrumoasa Claudine, străstrăbunica reginei Elisabeta a II-a a Regatului Unit al Marii Britanii. Se poate admira primul teatru al Clujului, „casa cu cap de bou” a contesei Ottilia Wass, poetă, care organiza vestitele saloane literare. Aici și-a tocit pingelele și corifeul Școlii Ardelene, Gheorghe Șincai ca magistrul al copiilor familiei Wass.

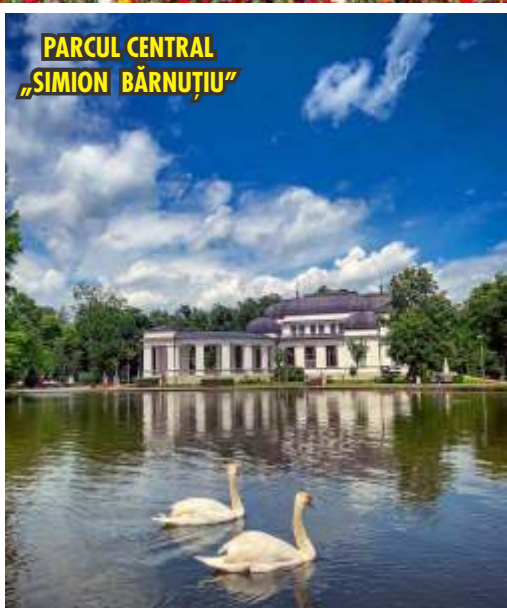
Dar Clujul e mirific și seara.

Mai precis în amurg, „Când luna se ascunde-ntr-o gutuie”, cum spunea poetul revistei Tribuna, Negoită Irimie. Orașul capătă irizațiile prezentului apropiat. Tainele luminii se revarsă peste Biserica Piaristă, fostă lezuită. Două statui ne fac cu mâna din înaltul secolelor de calendar, amintind și de sculptura magnifică a Sfintei Marii din 1744, marcând tristețea orașului după marea ciumă care a răvășit Clujul. Ea, statuia se găsește astăzi pe latura de est a Bisericii Sfântul Petru din cartierul Mărăști. V-aș mai purta prin nenumăratele locuri mustind a istorie. Dar, dacă nu aveți suflul de atâta umblat, vă sfătuiesc să luați loc la una din terasele centrale ale marelui Klausenburg. O carte la îndemână ar fi „Ferestrele Clujului – Exerciții de memorie culturală²⁾”, în care veți descoperi preumblările prin bătănul burg: o sumedenie de călători străini în slove de mare gingășie, trecători de ocazie (Eminescu, Liszt, Béla Bartók, Móricz Zsigmond, ziaristul Roberto Fava și scriitorul litalian Massimo Bontempelli, Veronica Micle (ceea care și-a pus pirostriile la Biserica greco-catolică

PIAȚA „MIHAI VITEAZUL”

**PARCUL CENTRAL
„SIMION BĂRNUȚIU”**

CATREDALA ORTODOXĂ

**BASTIONUL CROITORILOR
CU STATUIA LUI BABA NOVAC**

BISERICA SF. MIHAI

PARCUL IULIUS

GRAND HOTEL ITALIA

PALATUL BABOS

Bob de pe strada cu același nume), apoi Cezar Petrescu, Ion Agârbiceanu, Ionel Teodoreanu, Victor Papillian, Petre Țuțea (cetățean de onoare al urbei), S-a scris despre Cluj-Napoca *câtă frunză, câtă iarbă*: „Clujul poezilor”, „Legende...”, poveștile orașului-comoară, despre vestigii, monumente și muzee, „Frumoasele sabine”, „Clujul meu”... Toți și toate drept mulțămăită celui 19 august 1316, când „printr-o diplomă a regelui Carol Robert de Anjou, Clujului i s-a acordat statutul de *civitas regia*, oraș regal liber...”³⁾ Atunci, Clujul devenea o comună urbană autonomă, locuitorii săi obținând dreptul de a-și alege judele și parohul, de a judeca infracțiunile săvârșite pe teritoriul orașului, de a circula liber și de a face comerț în toată Transilvania fără a plăti nici o vamă pentru mărfurile lor⁴⁾. Astăzi, dacă parcurgeți drumul, scurt de altfel, dintre Biserica Sfântul Mihail și Catedrala ortodoxă cu hramul Adormirea Maicii Domnului o să auziți, cu siguranță, versul cadentat de imnul libertății și dragostei poetului Horia Bădescu,

*De inventute*⁵⁾

(Scriitorul Horia Bădescu spune în cartea sa „Clujul Poeților” că 73 de poeți români și 10 străini și-au înmuiat pana în frumusețile orașului eclectic de la poalele Feleacului, ducând spre cele zări viers înaripat).

Fantomele clădirilor cu părelnice aripi de șindrilă de pe Canalul Morii macină timpul și-i subțiază boabele argintii ale amurgului. Dar

Impresia perpetuă de regenerare

... nu dispăre nici o clipă. Străzile bătrânului burg, cu tot veșmântul lor de veacuri în aur poleite, sunt străzi cu tinerețe perpetuă. Împreună cu cei 150.000 de studenți, orașul își trăiește statutul matur cu unghere silențioase și erupții solare. Văzut de pe molcomele coline ale Cetățuiei, Clujul are prea puține taine de ascuns. Poate doar misterioasa cale de acces subteran dintre Biserica Sfântul Mihail din centrul orașului și îndepărtata Biserică Calvaria din Mănăstur (acum mai bine de 600 de ani mănăstire benedictină), sau criptele și blazoanele Bisericii reformate cu orgă (de pe strada Kogălniceanu), cu toți regii Transilvaniei înobilând apele reci ale bătrânului Zamos (Someșul Mic). E noapte deja, miezul nopții, pare-mi-se, lumini cu izbucniri solitare încheagă viața Mareului Oraș: colo jos, lângă Turnul Croitorilor, Baba Novac scrutează veacurile de după unirea tuturor românilor *supt Mihai Voevod Viteazul*; aici, pe versantul Cetățuiei, cărăruia șerpuieste printre coline sinilii, amintind că era locul preferat de promenadă al împărătesei Elisabeta, cunoscută în popor drept frumoasa Sissi; luminile Turnului pompierilor caută-far în întunericul ce se răsucește pe apele Canalului Morii, iar lângă Hotelul Belvedere, Casa cu cruce de pe Cetățuie amintește de martiriul revoluționarilor de la 1848, cu o privire senină spre Statuia lui Donáth, oierul care, cândva, a salvat orașul de invazia turcă; se aprind luminile și la palaturile Elian, Széki, Berde și Babos, apoi la Clădirea Urania construită după un edificiu identic din Viena, și la statuia lui Horia, Cloșca și Crișan din fața Hotelului Napoca și soclul statuii ecvestre a lui Mihai Viteazul din fața cinematografului „Florin Piersic”. Când totul prinde conturul luminilor multicolore, orașul, privit de data aceasta de pe versantul ce duce la Feleacu, pare o mare de licurici ieșiți de niciunde pentru a face concurență universului de stele de deasupra noastră. În Parcul central „Simion Bărnuțiu” mai bine de 350.000 de tineri dansează în ritmul Festivalului UNTOLD, regala de film TIFF, unde, timp de zece zile vin cele mai cunoscute personalități ale cinematografului mondial, O altă întâlnire cu tinerii din toată lumea o reprezintă Jazz in the Park sau festivalul Lucian Blaga... Tineri sau mai puțini tineri oficiază în acest fel artele începutului de veac nou.

Și dau binețe anilor tumultosului secol XXI.

Repezit, conectat la goana veacului, clujeanul își iubește orașul. Chiar fără să conștientizeze că acest nobil sentiment îi ghidează pașii prin existentă. În marea lui vânzoleală, simte trecerea molcomă, ca un fulg din *corola de minuni a lumii*, pe lângă zidurile Cetățuiei, spre Universitate, a poetului Lucian Blaga sau Teodor Boșca cel care a reînviat limba provensală, o limbă mult apreciată în Evul Mediu, dar azi dispărută în totalitate („Poezia trubadurilor provensali, italieni, portughezi, a truverilor și a minnesangerilor - Cluj, Editura Dacia, 1980”). Și cel ce vine din afara... zidurilor simte pulsația noului ev. Dar se poate retrage: în lumea paralelă a satului românesc din Parcul Național Romului Vuia ori în liniștea oazelor de cinci stele a hotelurilor Ramada (Calea Turzii) sau Paradis (Mărăști), în nenumăratele pensiuni cu... multe margarete din fostul posesorat al Clujului, Făget.. Salonașe cu canapele, fotolii și lampadare discrete, atmosferă intimă, moleșitoare dar intimă și reconfortantă. Și după astă preumblare, din care n-am povestit mai nimic din ceea ce poate vedea și cerceta călătorul pătimaș, putem/ poate descoperi acel ceva, unic așa zice, al urbei: fizionomiile ardeleanului, oriunde s-ar afla el, fizionomii care comunică - și asta, da, naște impresia de intimitate! Și ospitalitate. Numai așa se insinuează acel ceva, vulcanic și înspăimântător la prima vedere. Noi, oameni primitivi ai acestor locuri, îi spunem simplu: dragoste.

Restul, cu chimia și alte chestii din... „casa călăului” (vizibilă și astăzi) sau frunusețea blândă a mormintelor monument din Hajongard sunt doar povești de adormit copiii. Dacă nu le vezi cu ochii și le pipăi cu mâna, desigur.

1) Catulliene – Vasile Sav, Editura Crater, Cluj 2002, pg. 13

2) Ferestrele Clujului, Mircea Popa, Editura Eikon, Cluj, 2014

3) Povești despre Cluj vol. I, Editura Școala Ardeleană, 19 august 1316, Ziua libertății, Tudor Sălăjan, pg. 39

4) Ibidem

5) Cărțile viețuirii, Horia Bădescu, Cluj, Editura Eikon, pg. 206

Elena VĂCĂRESCU
21.09.1868 – 17.02.1947

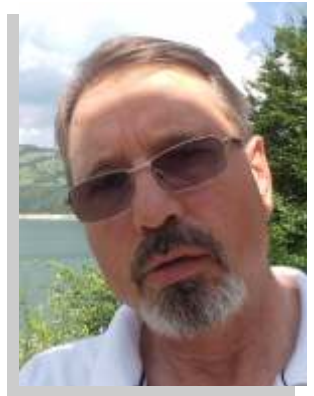
Patriei mele

Iar dacă îți devin străină
Și cântecu-mi de început
Grăirea n-a ales, divină,
A plaiului ce m-a născut.

Seninul dulce grai în care
Lin, ruga, buzele-mi șoptesc,
O, patrie, putea-vei oare
Să-mi ierți păcatul meu firesc?

Lua-vei viersul meu în seamă,
Grea munca-mi binecuvântând,
Cum își blagoslovește-o mamă
Copiii mâine-n luptă stând?

Cjun cu zăpezi de altădată...

Scurtă prezentare:

- Născut în 1954, martie, patru, în comuna Calu lapa (din 1965, mahării vremii i-au schimbat numele în Piatra Șoimului), județul Neamț, România.
- Licențiat al Facultății de Ziaristică – București, 1984.
- Redactor la ziarul „Ceahlăul”, apoi redactor șef la „Monitorul de Neamț” și, respectiv, Grupul de presă „Tele M” Neamț.
- Director al televiziunii regionale EST TV.

„Nădușală” nu glumă, pe minus 4 grade, încără ceasurile amiezii în teritoriile mele natale, acoperite peste tot de nămeți ce strălucesc ici-colo, pe unde soarele revarsă zgîrcit buchete de raze, desenînd șmecherești replici la inefabilele „zăpezi de altădată” ale iernilor naturale de acum jumate de veac, din vremurile copilăriei mele neasemuit de frumoasă.

Mă-ntorc acasă de la cele îndatoriri domestice, pe drumul pe care mașina mea îl parcurge stil pilot automat. De la intersecția Chintinici la dreapta, doar bortele din asfaltul peticit ca la concurs îmi zguduie somnolența pe care căldura din mașină mi-o induce. Apoi, privirea-mi e străpunsă de irizări ciudate, ce valsează aproape de linia orizontului. O fi ploaia ursidelor ce prefațează solstițiul de mîine?!, încerc a mă convinge, scrutînd mai preocupat scăpărările strălucinde ce se hîrjonesc în văzduh, precum dansul ielelor cele de bine prevestitoare...

Carevasăzică, înaintez moldovinești, cotropit de spectacol, încredințat că Cerul îl săvîrșește doar pentru mine... Mare dezamăgire cînd, sedus fiind, realizez că diafana poezie e doar o iluzie stîrnită de un prozaic fuior de fum, care se ridică de la alambicul vaisemanatului roznovenilor și se răsfireă haotic înspre vâlătucii de nori cenușii de deasupra țarcului din dreapta drumului. Chestia mă eliberează total de visare, căci mă surprind vorbind singur:

– Băi, al dracului telectual! Cine altul ar mai fi avut tupeul de a propti gardul țarcului tocmai în tuțurucul malului drept al gîrlei?!...

Observ că în țarcul cu pricina se ițesc și coșmelia unui gater, și o stivă balșoaie de butuci de brad, și mă mîinii de-a dreptul:

– E clar, acesta-i voievodul Roznovului, căci nici măcar moșierii Roznovanu (Nicolae și Gheorghe) n-au îndrăznit să-mprejmuiască prundul albiei majore a pîrîului, folosit în devălmășie de poporul Chintiniciului, mai ales ca loc pe unde să-și mîne vitele la păscut, pe islazul din lunca Bistriței!...

Nu mai știu de cîți/care sfinți am pomenit... N-am apucat a număra, căci m-a furat iar peisajul...

Adică, îmi continui drumul spre casă, traversînd podul Trandacira, pe sub care se strecoară o panglică alb-albăstrie, lată de 3-4 metri. E albia pîrîului lapa, a cărei apă a-ncremenit de îngheț. La vreo 50 de metri în amonte, printre salcîmii plantați de fostul viceprimar Milucă Oțel și supușii săi de la 416, zăresc doi creștini ce migăiesc pe gîrla înghețată.

Mă dumiresc: sînt la prins pește. Unul pălește creștetul bolovanilor cuprinși de gheață cu un baros de vreo 10 kile, în nădejdea că sub ei și-au ales culcuș de iarnă vreun boiștean sau clenuț, vreo moină sau mrenuță. Cînd are noroc, companionul său culege cu sita de cernut fîină puținii chitici ce ies amețiți la suprafață, în ochiul de apă format pe locul bolovanului sfărîmat de lovitură. De bună seamă, îmi aduc aminte de anii cînd și eu, cu frate-miu Mihai, umblam după chitici, cu ciocanul. Pe atunci, veți consimți, înghețul prindea gîrla lepii cu debitul de cel puți 3 ori mai mare, căci seceta nu pecetluia orice... inclusiv chiticărimea, care, n-așa?, avea unde prospera...

Și la dibuit chitici cu barosul eram în competiție cu băieții din cotună și nu numai, căci numai cine descindea primul pe traseu avea șansa a se-ntoarce acasă cu un castron de plevușcă. Asta însemna că spărgeam toată bolovănia, începînd din dreptul casei lui Jănică Roman și pînă la gospodăria lui Ticu Dochița, traseu de vreun kilometru, parcurs în cea mai mare parte la adăpostul luncii. Ceilalți pohtitori – și erau destui, pentru că iarna chiticărima are, fiți convinși!, alt gust, alte calități – trebuiau să aștepte dezghețul și apoi un puhoi, care să redistribuie bolovănia în albia pîrîului.

Prin urmare, în fiecare zi pîndeam dacă a înghețat gîrla, cu barosul, sita și coșteiu din pînză de in la îndemînă, pe deplin pregătit să purcedem la drum, căci tare iubeam astă aventură. Logistica asta gata preparată nu făcea doi bani fără aparatul muscular al lui frate-miu Mihai, mai mare cu 7 ani decît mine. Așa că tot mama, buna de ea, „negocia” cu el să mă-nsoțească, adică să mînuie barosul. Evident că n-avea încotro, așa că ne-nfingeam la drum încălțați cu cizme de cauciuc, el cu barosul la spinare, eu cu sita și coșteiu la subsuori. Cam două ceasuri dura distracția noastră, timp în care burdușeam coșteiu cu vreun kil de mrenuțe, clenuți, moine, porcânași. Ne-ntorceam acasă biruitori nevoie mare, căci eram primii care se puteau fuduli cu asemenea captură în plină iarnă, drept vă spun...

Acasă, misiunea mea era să curăț chiticii de mațe, să-i clătesc în două-trei ape și să-i pun la zvîntat pe-un ștergar din cînepă. Mama deja avea două oale pe plită, una în care înfierbîntase borșul de puțină, preparat răzășește, din huște descîntate cu un smoc de cimbru uscat și cu trei crenguțe de vișin, toate mîntuite cu apă din prima căldare umplută de la izvorul din cîerul lui Moș Ion Tărcăoanu, exact la crăpat de ziua.

În a doua oală, se hîrjonea o adunătură de rădăcinoase tăiate cubulețe, îmbrobodită sfios cu vreo cinci linguri de zarzavat de la borcan, și-un căpăcel de bulion din pătlăgele crescute lipovenește, chiar în grădina noastră. Ei, peste astă adunare, mama prăvălea mai întii borșul fiert, apoi chiticărima din castron. Cam cinci minute se zbîntuia în oala de pe plită „alchimia” făurită de buna noastră mamă.

Imediat îi lua locul obștescul ceaun din tuci, în care se croia aurinda și aburinda noastră mămăligă. Ăst timp, se răcorea delicatasa gurilor noastre mereu flămînde – borșul de chitici, pe care mama îl descînta și cu doi cotori de leuștean și ni-l distribuia în străchini mari din lut, borș pe care-l dumericam împreună c-un guguloi de mămăligă fierbinte, dar și cu cîte-un chipăruș, atît de iute încît și-a doua zi te ustura borta dosului.

Carevasăzică, imediat după podul Trandacira, la intrarea în comună, pe partea dreaptă a caselor, începe parohia Piatra Șoimului. La vreo 100 de metri mai jos de hotarul cu satul Luminiș, îl zăresc pe preotul Gheorghe, ieșind maiestuos din ograda lui văru-miu Vasile Socea. Îl escortează devotatul său dascăl Culiță Mihăilă, tot rotunjour la trup, tot „iute ca brînza cea de nouă lei kilu”, cum se vindea la cooperativa sătească, pe vremuri.

Părintele calcă sănătos, ca în Bucovina de unde se trage, cu pas arcuit și ferm, cam cum urcă Dealul Bogoslovului înspre stîna sa personal-pastorală, de pe muntele Gorganu. Un munte e și părintele, semeț adică, dar și degrabă necruțătoriu cu cei ce nesocotesc rînduilele bisericii sau, cum se zice acum, nu respectă standardele.

Țîrcovnicul, cu mult sub „ecartamentul” popii, păstrează religios distanța, pîndind ocazia de a o zbughi reglementar către următoarea poartă, dînd tonul la troparul Nașterii Domnului, pe care-l întărește baritonal părintele Gheorghe Nistoreanu. Sînt deja în ogradă la Ilarie, gospodar de frunte al comunității. Nu zăbovesc, pleacă mai departe, casă după casă. Frigul pișcă nemilos, iar cei doi își continuă misiunea, urmați de trei copilandri încovoiați de niște trăiști haiducești, prea dolofane pentru umerii lor firavi. Pare nefiresc, adică, fără zumzetul creat, odinioară, de cetele de copii, pe post de antemergător al parohului, ce aducea credincioșilor Marea Vestă a Nașterii Domnului.

Ajuns acasă, Rodica, „nevasta care stă la mine” mă avertizează:

– **Vine părintele, e în cap'tul drumușorului, acuș' iese de la țata Marcica lu' Bițu și-ajunge la noi!...**

Pînă la noi, mai are de intrat în 4 case, îndestul timp încît să tiutiuiesc o țigară. Văzîndu-mă, titulara mă ocărăște parcă s-o audă popa:

– **Acu' ți-ai găsit să fumezi, să-i sufli părintelui putoare de țigară în nas?!... la de aici cățuia, umple-o cu jar și pune-o la îndemînă lîngă ușă, pe cerdac, ca să tămîieze părintele!...**

Execut întocmai, rămînînd ca popîndăul, în așteptare...

Părintele Vasile Hanganu, parohul bisericii Luminiș, survolează și ulița noastră, parcurgînd același ritual, firește. De mulți ani, nu s-a mai auzit pe la noi freamătul vestirii Ajunului, dezlănțuit de-o gașcă de antemergători care sminteau liniștea domnitoare peste mineralitatea amuțită de belșugul zăpezii. Mă socot norocos, căci strigătele „Ooo, Nihohooo!” mă-ncarcă de aduceri-aminte...

Și da, în curte-mi intră vreo 10 băitani de vreo 10-12 ani, bine echipați, cu trăiștile deja umplute pe un sfert, care – e clar! – așteaptă și de la noi răsplata pentru lucrarea lor. Toți primesc de la gospodina casei tainul, cată poarta către vecinul Marcel Bofan, apoi mulțumesc și pornesc iarăși la treaba lor. După vreo 10 minute, ajunge dascălul Mihai Ploșniță, urmat de părinte, amîndoi vestindu-ne Întruparea Domnului și urîndu-ne cele cuvenite de Sfintele Sărbători.

Totdeauna e o încîntare să-l asculți pe preotul Vasile. O bucurie anume te încarcă, văzîndu-l atît de dedicat parohiei, bisericii, neamului românesc. Și-acum e grăbit, însă 3 minute de dialog tot înfiripăm. Vorbim despre Catedrala Națională, despre parodia ce fu recentul referendum, despre Centenar, despre... Consimt că o anumită sminteală se tot insinuează perfid în lumea de azi, că fiecare ar trebui să facă, la locul său, mai mult pentru păstrarea obiceiurilor și datinilor strămoșești, creștinești. Pentru noi, pentru identitatea noastră, adică...

Mărturisesc că, stîrnit de mîhnirile părintelui Vasile, mă tenta să comit o scriere despre valorile nației noastre, despre iminența respectării și cultivării lor. Mă surprind, însă, năpădit de aducerile aminte ale copilăriei, asociate acestei premergeri a Crăciunului. Perioadă în care iarna era iarnă, cu belșug de zăpadă naturală, cu efervescentă atotstăpîitoare. Cînd în ogrăzi, pe ulițele satului și pe dealurile din preajmă albul era de-o, și pentru veșnicie, parcă. Cînd sătenii își rostuiau treburile gospodărești cu temeinicia priorităților. Cînd nevoi erau, dar nu atît de stringente, și stridente, ca astăzi. Cînd toată suflarea satului știa ce e frica de Dumnezeu, în respect față de vîrstnici, de preot, de învățător.

Nicicînd nu fu mai frumos...

Uite-așa, cam așa așteptam sărbătorile de iarnă, pe vremuri. Învățînd colinde, pregătind Steaua, Țăpucul sau Lucanul. Iar noi, copchilaraia „din cotună”, trepidam de nerăbdare să mergem cu „NIHOHO”, cu Ajunul adică, însoțindu-l pe părintele Mihai Cotfas, Dumnezeu să-l odihnească! Ce om minunat a mai fost. Părintele Mihai m-a făcut să deslușesc că de Dumnezeu nu trebuie să-ți fie frică. Dumnezeu înseamnă dragoste și iubire. De semeni, de reperatele morale, de condiția umană. Înseamnă respect, prețuire, generozitate, solidaritate și altruism față de cel de lîngă tine. Iar cei care, în trufia lor, arată altă conduită, da, să aibă frică de Dumnezeu!...

Așadar, o ceată de vreo 20 și ceva de băieți deschideam pîrtie părintelui, ca să intre în curțile gospodarilor, strigînd din toți rărunchii „Ohoho, NIHOHOO!...” La șolduri, aveam trăiști îndemînoase, în care să încapă merindele pe care gazdele ni le ofereau cu generozitate. Cel mai adesea primeam nuci, pe care, amuzate, gazdele le aruncau în zăpadă, în fața ușii, anume să ne repezim a le culege, claie peste grămadă, întreaga gașcă de umblăreți. Știam, bunăoară, că la Cutare I primeam mere, la Cutare II alune, la Cutare III colaci, marfă mai rară, pentru care bătălia devenea mai aprigă. Nu de puține ori, o luam de-a zburda înspre casa lui Cutare III, care de fiecă dată ne pregătea delicatose, după care, cu traista plină, înghețați de la picioare pînă-n vîrfurile capului, o puteam tăia spre casă, să ne pregătim pentru o altă „misiune”, colindatul...

Ooo, Nihohoo/ leși, părinte, de-acolo/ Și te bagă dincolo!...

De cele mai multe ori, Cutare III, bunăoară, ne trimitea înapoi după părintele Mihai, care mai adăsta la un pahar de ceva, în casele anumitor gospodari. Unii chiar n-aveau fete de măritat, însă popa „peșea” el cîte un pahar-două, uitînd și de noi, înghețații din drum, și de oamenii care-l așteptau cu nerăbdare, ca să scape de-o grijă, pentru că în gospodării încă mai erau treburi de terminat, adică.

Prin urmare, ne întorceam la casa în care zăbovea părintele și urlam din răspuțeri: „Oooo, Nihoho/ leși, părinte, de-acolo/ Și te bagă dincolo!” – îndemnuri auzite de la cei mai mari decît noi și slobozite premeditat, înainte ca popa să se aghezmuiască și să

n-apuce a ajunge la fiecare casă, în parte. Și s-a întîmplat ca noi să începem colindatul, iar popa să nu sfișească umblatul decît pe înserat, tîrziu...

Umblam, care-va-să-zică, cîntînd „Trei păstori”, pînă pe la miezul nopții, oprindu-ne mai întîi pe la rude, care, de regulă, ne și primeau, ne și dădeau, pe lîngă colac, și un bănuț, cîteodată. Ne întorceam acasă, răpuși de oboseală și de frig, preocupați că în prima zi de Crăciun, dis-de-dimineată, pornim din nou pe la casele oamenilor, cu Steaua. Unii ne mai primeau, cei mai mulți, însă, nu, reproșîndu-ne că s-au săturat de noi, călcîndu-le bătătura și cu Ajunul, și cu Colinda, și cu Steaua, în doar 24 de ore.

În vremurile de azi, iată, e un eveniment să mai vezi copii umblînd cu Ajunul, cu Colinda sau cu Steaua. Cei de leatul meu știu că majoritatea covîrșitoare a celor care „săvîrșeam călătoriile” sezonului sărbătorilor de iarnă eram sărmani. Însă, era prilejul de cîștiga un bănuț, de a căpăta delicatese pe care mulți nu le aveam acasă, și nu ne era rușine. Rușine n-au nici unii de astăzi, care-și fac ajunul și veacul cerșind agresiv, prin parcări, la moluri și prin alte intersecții.

În vremurile de astăzi, ziceam, în puține locuri se mai păstrează și cultivă anumite tradiții, obiceiuri strămoșești.

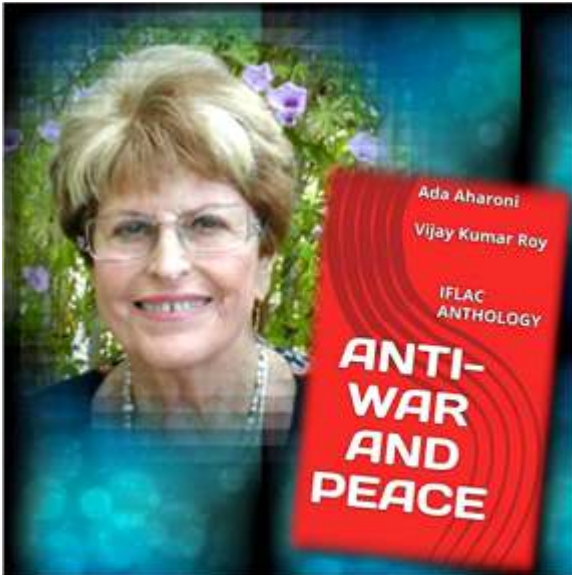
De aceea, zic, e un privilegiu să vezi, mai ales, copii și tineri cărora nu le e rușine să umble cu Ajunul, Colindatul, Steaua Țăpucul sau Capra...

De bună seamă, văzîndu-i, te năpădesc amintirile vremurilor de demult, ale zăpezilor de odinioară...

(fragment din volumul „*Incursiuni prin Regatul Natal – Calu lapa, memorări 1*”, Editura „Sensul”, Piatra Neamț, 2019)

CARMEN STĂNESCU - VISE

*Dialogue with Prof. Ada AHARONI,
Founding World President of IFLAC
Double Anniversary – Haifa, 30 July 2020*

Lucreția Berzntu: – Now, on the eve of the anniversary of two important events, the anniversary of your birthday and the anniversary of the 20th anniversary of the founding of IFLAC (International Forum for Literature and a Culture of Peace), what do you wish the most?

Prof. Ada AHARONI: – My wish is to see World Peace, and that the world becomes a flourishing Global Village, in my own time.

Over the years you have written numerous books of literature in the following languages: English, French, Hebrew and translated into several languages, being appreciated all over the world. What inspired you to choose the topics?

My historical novels are based on my true experiences, and the biographies of people I admire who were great Peace Leaders, as for instance, my book on Itshak Rabin: "Waves of Peace."

My poetry, uses both my psychological inner eye, and my outer sociological eye – for a variety of subjects, mainly: about the importance of peace for our blue planet, the crucial necessity of equality for women, and of course love at all its level and its magnificence, based on my own experience and the profound materials of life.

I became a feminist at the early age of seven! My big brother taught me chess and when I won he was angry and slapped me! I immediately slapped him back. My Grandmother Esther, who had an Egyptian education, my father's mother, saw this and she caught my hand and cried: Don't ever dare to slap a boy again in your whole life, for a boy is worth 60 girls! I started crying and ran to Regina, my mother's mother who had a European education. Grandmother Regina wiped my tears, smiled and said, *Ada don't worry, you are worth at least two boys!* At this moment I became a feminist, and all my life I have worked and written to attain full equality for women. I recently started painting as one of my hobbies, and I painted a „CAFE ME TOO” with a group of women with their leader who points at herself and says in bright colors – I too want to be equal in running our world, together with the men!

I wrote a great deal, in prose, and poetry, about the struggle of women to become equal in all walks of life. I also studied in depth the method Scandinavian women used to arrive at the equality of men and women in politics and in running their countries together with the men, and found out that their slogans before their elections were very simple and at the same time, revolutionary: „*Women vote women and men vote women too! For a change vote women, and if you want a change – vote women!*” As women are half the population, and all women voted women, then half the ruling Scandinavian Parliaments became women! Not only I write on this important subject, but also IFLAC too works to make these actual facts widely known, and promotes imitating them in all the countries of the world.

How did IFLAC come into existence?

At my excellent English School in Cairo, Egypt, where I was born, at the age of fourteen, we were taught the poetry of the great British Peace Poet, Wilfred Owen, who was killed in the Trenches of the First World War, at the age of 25. I was so moved by his poetry and his deep criticism of war, that I decided I would continue his Peace Road. I was always good at writing, and I decided I will use my pen, as bullets to kill war. This was after the Second World War, and we didn't have to run to the shelter when we were bombed every night, as we did when we were at holiday in Alexandria. At school I founded a magazine which was called THE RAINBOW OF PEACE, and it had a Motto: „*To Abolish Wars Forever!*” My co-editor was my

Muslim friend Kadreya Fayoumi, to whom I later wrote letters and poems from Israel, entitled „From Haifa to Cairo with Love.” Writing this, I now realise that I became a Peace Leader from a very early age! In Israel, at the House of the Vine, a Club for Jews, Arabs and Christians, together with my Arab friend, Violette Khouri, from Kfar Yassif in the North of Israel, we set up an organization called „The Bridge”, Jewish and Arab women for Peace in the Middle East. The organization was so successful, that our sons and husbands and men from abroad, said what about us? We went to help too!

So this is when I started IFLAC: THE INTERNATIONAL FORUM FOR THE LITERATURE AND CULTURE OF PEACE, as a registered voluntary peace organization. I realized that literature, poetry and culture have great power for developing world peace. As the poetry of Wilfred Owen entered my heart so deeply, and made Peace my goal in life, it can do that to other people too.

Are you satisfied with IFLAC's work so far? Do you regret something you wanted and failed to put into practice?

I am quite satisfied with the accomplishments of IFLAC so far. Together with our active IFLAC Peace Ambassadors, like my Vice President Prof. Ernesto Kahan, Dr. Maria Cristina Azcona, the Director of IFLAC in Latin America, Poet Susana Roberts, and the rest of our Peace Ambassadors all over the World, we succeed to bring the message of Peace Culture to Classrooms, Colleges and Universities, and to the wide public through our Peace Books, our IFLAC Peace Anthologies, and our daily IFLAC DIGEST, which I edit every night, and which reaches thousands of IFLAC members and friends throughout the world. We have already published more than 4500 IFLAC Digests. We have also organized many successful Conferences and International Congresses: in Israel, Australia, England, Turkey, France, and other places. Despite all our wonderful work, and the dedicated peace-building of our members, I am sorry that IFLAC is not enough known, and I think I know the reason. From the beginning of my founding of IFLAC 20 years ago, I decided that we will prove that we can do great things without money, and that IFLAC would be a completely voluntary organization; nobody pays membership and nobody is paid. The reason for that was to enable all those who wanted to work to promote world and local peace – to easily join. This has indeed been attained, and we have many members, especially in Latin America, where the message of peace through literature and through words has found a large and Committed audience.

Despite all this, the reason that IFLAC is not known enough is that we did not succeed to attract sponsors who could help us in publishing and making our wonderful work known all over the world. We ourselves, did not have the monetary means to publicize our important IFLAC work. I hope, dear Lucretia, that more journalists all over the world will join you after you publish our Dialogue, with your excellent questions and my answers, and that it will enable IFLAC to be better known and appreciated.

King Solomon ruled without war for 40 years and got along well with all his neighbors. Now, what is the situation of the peace between Jews and Palestinians, implicitly of the peace of the Jews with Arab neighbors? What would be the solution for a lasting peace in this period?

In Israel, we are glad today, that we have a Peace Treaty with two of our Arab neighbors, Egypt and Jordan. However, not yet with our Palestinian neighbors.

Hamas in Gaza, does not recognize the right of Israel to exist, despite the fact that Israel is a legitimate State with a majority of the United Nations that voted for the establishment of the State of Israel in 1948. This is why they try till today to destroy Israel with Terrorist attacks and from time to time they throw rockets at Israel on innocent villages. When Israel responds in their defence of its citizens, they loudly complain through all the world Media that Israel attacked them! And unfortunately, the Media often believes their lies. The solution for a lasting peace between Israel and Palestine is mutual recognition of each other by both States. The Palestinians have to recognize the legal right of Israel to exist and to live in peace, and Israel has to realise the necessity of the establishment of a legal Palestinian State. The Peace Plan by President Trump includes this central clause, and I hope both the Palestinians and the Israelis will accept it, and resume and conclude the Peace negotiations which they had started in the Past.

You were the first woman invited to speak at the Mohamadim Mosque in Kababir, Haifa, 2012. What was the topic and how it was the reaction of the listeners?

The title of the Conference at the Mohamadim Mosque in Kababir in Haifa, was: „A Nearing of Hearts”, and when they found out that I had just published a book on this subject, they decided to invite me to lecture on my research on peace and on my book. The reaction of the listeners was very positive and I received many compliments. The Mohamadim women came to me and thanked me for opening the door to them. Now that the sheikhs have invited a woman to the Podium to speak to both the men and women, perhaps one day they will invite us too!

The Mohamadim sect is a most liberal and Peace loving Muslim sect. We sat in their lovely Mosque men and women together, of all religions. They presented me with their books on peace, and I was glad to read how peace is at the heart of their beliefs. I hope that all the Muslim world will follow in the steps of the Mohamedim one day.

The „Second Exodus”, a term you coined, has not been talked about much before. Following your research on the forced migration of Jews from Arab countries after the founding of Israel in 1948, what was the echo in the world?

Unfortunately, there was no echo at all to „The Second Exodus.”! Despite the fact that half of my 36 books describe and analyze the various aspects of „The Second Exodus of the Jews from Egypt, as well as from the other Arab countries, yet this part of history is still quite unknown. Several other researchers wrote books too and they participated in the World Congresses I organized on the subject of the banishment of approximately a million Jews from the Arab countries, where there were flourishing Jewish communities from the time of the Bible, there was still no echo in the world!

I asked myself, how come that when the 700.000 Palestinians fled or were ousted from Israel, in 1948, the whole world heard about it, and when a million Jews were ousted from Arab countries nobody heard about it? In addition, the Palestinians had much less property than the ousted Jews from Arab countries, who like the Palestinians, were forced to leave everything they had behind. I researched the question, and found out that Arab countries, hoping to weaken and destroy the State of Israel, invested much money to the world media to widely publish the tragedy of the Palestinian refugees. Whereas, in Israel the Government did nothing to publish the fact that there were more Jews who were banished and became refugees and they lost much more property

The tragedy and atrocities of the Nazi Holocaust and the murder of six million Jews was so tremendous that it overshadowed all other tragedies, including that of the million Jewish refugees from Arab countries. This is a pity, as the publishing of the tragedy of the Jews from Arab countries can promote peace with the Palestinians, when they realise that they are not the only ones who have suffered from the Arab-Israeli Conflict. I have several proofs of that, and one of them is my peace film: THE PROMEGRANATE OF RECONCILIATION AND HONOR, that tells the story of the Second Exodus (published on You Tube). The feedback I received from many Arabs and Palestinians when they watched the film and realised that half the citizens of Israel are Jews from Arab countries together their children: „So you Jews from Arab countries, went through what we Palestinians went through! Why is this not known? It so, it is high time that we should be reconciliated!” The major value in the muslim religion is HONOR, and several people from Gaza wrote to me, „*your film has given us back our honor!*” I realised that The Second Exodus story not only touched them deeply, but also had the effect of Catharsis upon them, and they abandoned the will to revenge themselves and did not see themselves as the only victims anymore, realising that all wars brought disaster and victims on both sides. So, the story of THE SECOND EXODUS should be widely publicised and made known, so that it can promote true peace between Palestinians and Israelis. It will also give back their honor to the Jews from Arab countries, when they will see that their history has not been forgotten and is still alive and even useful for such an important goal as Peace..

Israel is said to be the only democratic country in the region. In an interview with Weekly Blitz, you said, „If a foreigner would like to become an Israeli, like in every other country, he should make a demand and wait a couple of years until his demand is accepted.” But, as you know, virtually no Israeli citizenship is approved without Jewish origins or without one of the spouses being Jewish. So you think democracy is being violated? In this regard, did IFLAC had any intervention?

Twenty per cent of Israelis today, are Palestinian Muslims or Christians, so to say that only Jews are allowed Israeli citizenship is not correct. In your quote above, I was answering the question, „*Why only Jews have the right of return to Israel, and automatically receive Israeli citizenship, and not people from other religions?*” When Israel was created, the Government decided to invite the Jews of the world to come to their revived State, and they passed the Rule of Return. I hope one day there will be no need anymore to have this rule, when Israel feels safe and lives in peace with all its neighbors. Religion is part of Culture, and it should not be a basis for citizenship. This is the attitude of IFLAC too.

What is your vision for lasting peace, generally speaking?

I firmly believe that lasting world Peace is possible today. The British writer Thomas Hardy wrote: „One day soon, we will have lasting World Peace. Not because humanity will become wiser or better, but because war will become more absurd than ever, and it will be eliminated.” I think that this time has arrived, for with the entry of nuclear weapons, war has become so absurd that if there is a nuclear war, it will not only kill the enemy but will kill all sides and the whole of humanity will be contaminated and destroyed!

The scientist Margaret Mead, wrote: „*never doubt that a small group of thoughtful, committed citizens can change the world. Indeed, it is the only thing that ever has.*”

This is why I think that IFLAC can play a substantial role in bringing about world peace, as it has an active group of thoughtful, committed world citizens. To this end, I created this month, in the name of IFLAC, a crucial Peace Petition to be presented to the UN: YEAR 2021 WITHOUT WAR AND TERROR! Our goal was to reach 100 signatures until the 30th of July, when we celebrate with an International zoom, twenty years to IFLAC – and we have already reached: 128!

How can IFLAC contribute to a lasting peace between Jews and Palestinians, when the fate of the peoples is in the hands of politicians?

We have to convince the politicians, and if this is impossible, we must change them and put instead: thoughtful committed citizens to govern, on the basis of half men and half women, according to the Scandinavian political method: „*For a change vote women, and if you want a change vote women!*”

IFLAC claims that the year 2021 will be a year of peace, without wars and terror. What message do you have in this regard for those who read us?

Iflac cannot claim yet that year 2021 will be a year without war and terror – Iflac recommends to the Secretary General of the UN, Antonio Guterres to pass this Resolution at the General Assembly of the UN toward year 2021. Till then we will try to collect hundreds and thousands of signatures from the peace-loving citizens in the world, who are indeed the largest group in the world, for who doesn't desire peace? Only a small number of war mongers tycoons, who sell arms to both sides of conflicts to line their pockets! Our message to the world to sign our petition is: Give Peace a chance, so that our children can live in a better and safer world.

Who is Ada Aharoni? Please introduce yourself to our readers and add a poem that would be an urge for peace for today's generation and the future generations.

I think you more or less know me by now, after reading my answers above to the excellent questions. I would define myself today as: Peace Leader and researcher, author, poet, and sociologist in the field of CR:Conflict Resolution. Mother, grandmother and great grandmother of fourteen wonderful grand-children. Thank you dear Lucretia for this wonderful Dialogue and your congratulations to IFLAC for its twenty years and for me for my 87 years young (not old). It is my creative work at IFLAC and at my poetry that keeps me young.

My chosen Poem:

A BRIDGE OF PEACE

“They shall sit every man under his vine and under his fig tree, and none shall make them afraid.”
(The Holy Bible, Micha, 4,4)

“He who walks with peace, walk with him” (The Koran, Sura 48)

My Arab sister, let us build a wonder bridge
from your fig tree and vine to mine
above the boiling pain of the *Intefada* battle
Salima, my Arab sister, when will we laugh again
like two women, instead of weeping on our sons' stones?

You and me, Salima, my friend, on this wonder bridge
from your culture to mine, from my culture to yours
in the fragrance of blossoming jasmine, holding hands
whispering secrets about our loves, our children, our plans,
and our deepest, deepest yearning for a bright free sky
crowned by twinkling peace stars.

I do not want to be your oppressor, you do not want to be my oppressor,
or your jailer, or my jailer, we do not want to make each other afraid
under our vines and under our fig trees blossoming on a silver horizon
above the bleeding of our children by stones, bullets and missiles.

So, my Arab sister, let us build a sturdy bridge
of tolerant jasmine understanding,
where each shall sit with her baby
under her vine and under her fig tree

AND NONE SHALL MAKE THEM AFRAID!

Prof. Ada Aharoni
IFLAC Founding President
The International Forum for the Literature and Culture of Peace
Haifa, Israel

www.iflac.wordpress.com
Ada Aharoni on Wikipedia

Happy Birthday, Ada Aharoni! Happy Birthday, IFLAC!

(Dialogue by Lucretia Berzintu, July 2020)

Dialog cu Prof. Ada AHARONI, Israel **– Fondatorul și Președintele mondial al IFLAC – Dublă aniversare –**

Lucreția Berzintu: – Acum, în pragul aniversării a două evenimente importante, aniversarea zilei de naștere a dumneavoastră cât și aniversarea a celor peste 20 de ani de la fondarea IFLAC (Forumul Internațional pentru literatură și o cultură a păcii), ce vă doriți cel mai mult?

Ada Aharoni: – Dorința mea este să văd Pacea Mondială împlinită și ca lumea să devină un Sat Global înfloritor în zilele mele.

De-a lungul anilor ați scris numeroase cărți de literatură, în limbile: engleză, franceză, ebraică și traduse în mai multe limbi, fiind apreciate în toată lumea. Ce v-a inspirat în alegerea subiectelor?

Nuvele mele istorice se bazează pe experiențele mele adevărate, și biografiile oamenilor pe care îi admir care au fost mari Lideri ai Păcii, ca de exemplu, cartea mea asupra lui Ițhak Rabin: „Unde ale Păcii.”

Poezia mea, folosește atât ochiul meu psihologic interior, cât și ochiul meu psihologic exterior – pentru o varietate de subiecte, în special: despre importanța păcii pentru planeta noastră albastră, necesitatea crucială a egalității pentru femei și, bineînțeles, dragostea la toate nivelurile sale și splendoarea sa, bazate pe propria mea experiență și lucrurile profunde ale vieții.

Am devenit o feministă deja la vârsta timpurie de șapte ani! Fratele meu mai mare m-a învățat să joc șah și când am câștigat el a devenit furios și m-a pălmuit! L-am pălmuit imediat înapoi. Bunica mea, Esther, care a avut o educație egipteană, mama tatălui meu, a văzut aceasta, mi-a prins mâna și a strigat: niciodată să nu îndrăznești să lovești, încă o dată, un băiat în viața ta, deoarece un băiat valorează cât 60 de fete! Am început să plâng și am fugit la Regina, mama mamei mele care a avut o educație europeană. Bunica Regina mi-a șters lacrimile, a zâmbit și a zis: *Ada nu te îngrijora, tu valorezi cel puțin cât doi băieți!* În acel moment am devenit feministă și toată viața mea am lucrat și am scris ca să obțin egalitatea deplină pentru femei. Am început recent să pictez, ca și una dintre pasiunile mele, și am pictat „CAFE ME TOO” cu un grup de femei al cărui lider, arată spre ea însăși, spune în culori luminoase – eu de asemenea vreau să fiu egală în a administra această lume împreună cu bărbății!

Am scris foarte mult, în proză și poezie, despre lupta femeilor de a deveni egale în toate domeniile vieții. De asemenea, am studiat în profunzime metoda femeilor scandinave pentru a ajunge la egalitatea bărbăților și femeilor în politică și în conducerea țărilor lor împreună cu bărbății și am descoperit că sloganurile lor înainte de alegeri erau foarte simple și în același timp, revoluționare: *„Femeile votează femei și bărbății votează de asemenea femeile! Pentru o schimbare, votați femeile, și dacă doriți o schimbare – votați femeile!”* Deoarece femeile sunt jumătate din populație și toate femeile au votat femei, atunci jumătate din membrii parlamentelor scandinave aflate la guvernare au devenit femei! Nu numai că scriu despre acest subiect important, dar IFLAC lucrează de asemenea pentru a face cunoscute aceste date reale și promovează imitarea lor în toate țările lumii.

Cum a apărut IFLAC?

La excelenta mea școală de limbă engleză din Cairo, Egipt, unde m-am născut, la paisprezece ani ne-a învățat poezia marelui poet britanic pentru pace, Wilfred Owen, care a fost ucis în tranșeele primului război mondial la vârsta de 25 de ani. Am fost atât de emoționată de poezia sa și de critica sa profundă asupra războiului încât am decis să-i continui Drumul Păcii. Am fost întotdeauna bună la scris și am decis că voi folosi stilul meu, ca gloanțe pentru a omorî războiul. Acest lucru a fost după cel de-al Doilea Război Mondial și nu a trebuit să fugim la adăpost când am fost bombardați în fiecare seară, așa cum am făcut-o când eram în vacanță în Alexandria. La școală am înființat o revistă care se numea CURCUBEUL PĂCII și avea un slogan: *„Să abolim războaiele pentru totdeauna!”* Coeditorul meu a fost prietenul meu musulman Kadreya Fayoumi, căruia i-am scris ulterior scrisori și poezii din Israel, intitulate „De la Haifa la Cairo cu dragoste”. Scriind acest lucru, acum îmi dau seama că am devenit un lider al păcii încă de la o vârstă fragedă!

În Israel, la Casa Vieței, un club pentru evrei, arabi și creștini, împreună cu prietena mea arabă, Violette Khouri, din Kfar Yassif, în nordul Israelului, am înființat o organizație numită „Podul”, a femeilor evreice și arabe pentru pace în Orientul Mijlociu. Organizația a fost atât de reușită, încât copiii, soțiile și bărbății noștri din străinătate au întrebat, și noi? Am mers și noi să ajutăm!

Așadar, atunci am început IFLAC, FORUMUL INTERNAȚIONAL PENTRU LITERATURĂ ȘI O CULTURĂ PĂCII, ca organizație de pace voluntară înregistrată. Mi-am dat seama că literatura, poezia și cultura au o mare putere pentru dezvoltarea păcii mondiale. Pe măsură ce poezia lui Wilfred Owen a intrat în inima mea atât de adânc și a făcut din Pace obiectivul meu în viață, poate face asta și altor oameni.

Sunteți mulțumită de activitatea IFLAC de până acum? Regrețați ceva ce ați dorit să faceți și nu ați reușit să puneți în practică?

Sunt destul de mulțumită de realizările IFLAC de până acum. Împreună cu ambasadorii noștri activi ai Păcii IFLAC, precum vicepreședintele prof. Ernesto Kahan, dr. Maria Cristina Azcona, directorul IFLAC din America

Latină, poeta Susana Roberts și restul ambasadourilor noștri ai păcii din întreaga lume reușim să aducem mesajul culturii păcii în sălile de clasă, colegii și universități și publicului larg prin intermediul cărților noastre ale păcii, al antologiilor noastre pentru pace IFLAC și a ediției noastre zilnice, IFLAC DIGEST, pe care o editez în fiecare seară și care ajunge la mii de membri și prieteni ai IFLAC din întreaga lume. Am publicat deja peste 4500 de ediții IFLAC Digest. De asemenea, am organizat multe conferințe de succes și congrese internaționale: în Israel, Australia, Anglia, Turcia, Franța și alte locuri.

În ciuda întregii noastre minunate lucrări și a construirii dedicate păcii de către membrii noștri, îmi pare rău că IFLAC nu este suficient cunoscut și cred că știu motivul. De la începutul fondării IFLAC, în urmă cu 20 de ani, am decis că vom demonstra că putem face lucruri grozave fără bani și că IFLAC va fi o organizație complet voluntară; nimeni nu plătește pentru calitatea de membru și nimeni nu este plătit. Motivul a fost acela de a permite tuturor celor care doreau să lucreze pentru a promova pacea mondială și locală să se alăture cu ușurință. Acest lucru a fost într-adevăr atins și avem mulți membri, în special în America Latină, unde mesajul păcii prin literatură și prin cuvinte a găsit un public larg și implicat.

În ciuda tuturor acestor lucruri, motivul pentru care IFLAC nu este suficient de cunoscut este faptul că nu am reușit să atragem sponsori care ne-ar putea ajuta să publicăm și să facem cunoscută lucrarea noastră minunată în întreaga lume. Noi înșine nu avem mijloacele bănești pentru a face publicitate importanței noastre lucrări IFLAC. Sper, dragă Lucreția, că mai mulți jurnaliști din întreaga lume se vor alătura dvs. după publicarea Dialogului nostru, cu întrebările dvs. excelente și răspunsurile mele și că aceasta va face posibil ca IFLAC să fie mai bine cunoscut și apreciat.

Regele Solomon a domnit 40 de ani fără războaie și se avea bine cu toți vecinii. Acum, care este situația păcii dintre evrei și palestinieni, implicat a păcii evreilor cu vecinii arabi? Care ar fi soluția pentru o pace durabilă în această perioadă?

În Israel, ne bucurăm astăzi că avem un Tratat de pace cu doi dintre vecinii noștri arabi, Egiptul și Iordania. Cu toate acestea, nu încă cu vecinii noștri palestinieni.

Hamas în Gaza, nu recunoaște dreptul Israelului de a exista, în ciuda faptului că Israelul este un stat legitim cu o majoritate a Națiunilor Unite care a votat pentru înființarea Statului Israel în 1948. Acesta este motivul pentru care încearcă până astăzi să distrugă Israelul cu atacuri teroriste și, din când în când, aruncă rachete spre Israel peste sate nevinovate. Atunci, când Israel răspunde în apărarea cetățenilor săi, ei se plâng tare prin toată presa mondială că Israelul i-a atacat! Și, din păcate, mass-media crede adesea minciunile lor.

Soluția pentru o pace durabilă între Israel și Palestina este recunoașterea reciprocă, a unuia și a celuilalt de către ambele state. Palestinienii trebuie să recunoască dreptul legal al Israelului de a exista și de a trăi în pace iar Israelul trebuie să realizeze necesitatea înființării unui stat palestinian legal. Planul de pace al președintelui Trump include această clauză centrală și sper ca atât palestinienii, cât și israelienii să îl accepte și să reia și să încheie negocierile de pace pe care le-au început în trecut.

Ați fost prima femeie, invitată să vorbiți în Moscheea Mahmood din Kababir, Haifa, 2012. Care a fost tema și reacția ascultătorilor?

Titlul Conferinței de la Moscheea Mohamadim din Kababir, în Haifa, a fost: „O apropiere a inimilor” iar când ei au aflat că tocmai publicasem o carte pe acest subiect, au decis să mă invite să lecturez pe marginea cercetărilor mele despre pace și despre cartea mea. Reacția ascultătorilor a fost foarte pozitivă și am primit multe complimente. Femeile Mohamadim au venit la mine și mi-au mulțumit că le-am deschis ușa. Acum, că șeicii au invitat o femeie pe Podium să vorbească atât bărbaților cât și femeilor, poate într-o zi ne vor invita și pe noi!

Mișcarea Mohamadim este o mișcare musulmană, cea mai liberală și iubitoare de pace. Ne-am așezat în minunata lor moschee, bărbați și femei din toate religiile. Mi-au prezentat cărțile lor despre pace și m-am bucurat să citesc cum pacea este în centrul credințelor lor. Sper ca toată lumea musulmană să urmeze într-o zi pașii Mohamedimilor.

Despre „Al doilea Exod”, un termen creat de dumneavoastră, nu prea s-a vorbit înainte. În urma cercetărilor pe care le-ați făcut cu privire la migrația forțată a evreilor din țările arabe după ce statul Israel a fost fondat, în 1948, care a fost ecoul în lume?

Din păcate, nu a existat niciun ecou pentru „Al Doilea Exod”! În ciuda faptului că jumătate din cele 36 de cărți ale mele descriu și analizează diferitele aspecte ale celui „de-al Doilea Exod” al evreilor din Egipt, precum și din celelalte țări arabe, totuși această parte a istoriei este încă destul de necunoscută. Numeroși alți cercetători au scris de asemenea cărți și au participat la Congresele Mondiale pe care le-am organizat pe tema alungării, aproximativ, a unui milion de evrei din țările arabe, unde existau comunități evreiești înfloritoare din vremea Bibliei, și tot nu a existat încă niciun ecou în lume!

M-am întrebat cum a fost atunci când cei 700.000 de palestinieni au fugit sau au fost izgoniți din Israel, în 1948, întreaga lume a auzit despre asta și când un milion de evrei au fost izgoniți din țările arabe, nimeni nu a auzit despre asta? În plus, palestinienii aveau mult mai puține proprietăți decât evreii izgoniți din țările arabe,

care de asemenea ca și palestinienii, erau obligați să lase tot ce aveau în urmă. Am cercetat întrebarea și am aflat că țările arabe, sperând să slăbească și să distrugă statul Israel, au investit mulți bani în mass-media mondială pentru a publica pe larg tragedia refugiaților palestinieni, în timp ce, în Israel, guvernul nu a făcut nimic pentru a face cunoscut faptul că erau mai mulți evrei care au fost alungați și au devenit refugiați și au pierdut mult mai multe proprietăți.

Tragedia și atrocitățile Holocaustului nazist și uciderea a șase milioane de evrei au fost atât de groaznice încât a umbrit toate celelalte tragedii, inclusiv cea a milionului de refugiați evrei din țările arabe. Este păcat, deoarece publicarea tragediei evreilor din țările arabe poate promova pacea cu palestinienii, atunci când își dau seama că nu sunt singurii care au suferit de conflictul arabo-israelian. Am mai multe dovezi în acest sens, iar una dintre ele este filmul meu de pace: *RODIA ÎMPĂCĂRII ȘI A ONOAREI*, care spune povestea celui de-al Doilea Exod (publicat pe You Tube). Impresiile pe care le-am primit de la mulți arabi și palestinieni când au urmărit filmul și au realizat că jumătate din cetățenii Israelului sunt evrei din țări arabe împreună cu copiii lor; „Deci, voi evreii din țările arabe, ați trecut prin ceea ce am trecut noi palestinienii! De ce nu se știe asta? Așa că, a sosit timpul să fim împăcați! „Valoarea majoră în religia musulmană este ONOAREA, iar mai mulți oameni din Gaza mi-au scris, „filmul tău ne-a dat înapoi onoarea noastră!” Mi-am dat seama că povestea celui de-al Doilea Exod nu numai că i-a atins profund, dar a avut și efectul Catharsis asupra lor și au abandonat voința de a se răzbi și nu s-au mai văzut singurele victime, realizând că toate războaiele au adus dezastru și victime de ambele părți. Deci, povestea celui de-al Doilea EXOD ar trebui să fie larg mediatizată și făcută cunoscută, pentru a putea promova adevărata pace între palestinieni și israelieni. De asemenea, va da înapoi onoarea evreilor din țările arabe când vor vedea că istoria lor nu a fost uitată și este încă vie și chiar utilă pentru un obiectiv atât de important precum Pacea ..

Se spune că Israelul este singura țară democrată din regiune. Într-un interviu acordat pentru Weekly Blitz ați afirmat: „Dacă un străin ar dori să devină israelian, ca în orice altă țară, ar trebui să facă o cerere și să aștepte câțiva ani până când cererea lui este acceptată.” Dar, după cum știți, practic, nu se aprobă cetățenie israeliană fără origini evreiești sau fără ca unul din soți să fie evreu. Astfel, credeți că se încalcă democrația? În acest sens, IFLAC a făcut vre o intervenție la cei în drept?

Azi douăzeci la sută din israelieni sunt musulmani palestinieni sau creștini, deci să spunem că numai evreilor li se permite cetățenia israeliană nu este corect. În citatul de mai sus, răspundeam la întrebarea: „De ce numai evreii au dreptul de a se întoarce în Israel și primesc automat cetățenia israeliană, nu și oamenii din alte religii? Când a fost creat Israelul, guvernul a decis să îi invite pe evreii din întreaga lume să vină în statul lor renăscut și au trecut de Regula Reîntoarcerii. Sper că într-o zi nu va mai fi nevoie de această regulă, când Israelul se va simți în siguranță și va trăi în pace cu toți vecinii săi. Religia face parte din cultură și nu ar trebui să fie o bază pentru cetățenie. Aceasta este de asemenea și atitudinea IFLAC.

Care este viziunea dumneavoastră pentru o pace durabilă, în general vorbind?

Cred cu tărie că pacea mondială durabilă este posibilă astăzi. Scriitorul britanic Thomas Hardy a scris: „În curând, vom avea o pace mondială de durată. Nu pentru că omenirea va deveni mai înțeleaptă sau mai bună, ci războiul va fi mai absurd ca niciodată și va fi eliminat. „Cred că acest timp a sosit, căci odată cu apariția armelor nucleare, războiul a devenit atât de absurd încât, dacă există un război nuclear, acesta nu numai că va ucide inamicul, ci va ucide toate părțile și întreaga umanitate va fi contaminată și distrusă!

Omul de știință Margaret Mead, a scris: „niciodată să nu te îndoiești că un grup mic de cetățeni preocupați și dedicați, pot schimba lumea. Într-adevăr, este singurul lucru care vreodată a făcut-o.”

Acesta este motivul pentru care cred că IFLAC poate juca un rol substanțial în realizarea păcii mondiale, deoarece este un grup activ de cetățeni ai lumii preocupați și dedicați. În acest scop, am creat luna aceasta, în numele IFLAC, o Petiție crucială a păcii care să fie prezentată către ONU: ANUL 2021 FĂRĂ RĂZBOI ȘI TEROARE! Scopul nostru a fost să ajungem la 100 de semnături până la 30 iulie, când sărbătorim cu un zoom internațional, douăzeci de ani de IFLAC – și am ajuns deja la: 128!

Cum poate contribui IFLAC la o pace durabilă între evrei și palestinieni, când soarta popoarelor este în mâna politicianilor?

Trebuie să convingem politicianii și, dacă acest lucru este imposibil, trebuie să-i schimbăm și să punem în schimb, cetățeni preocupați, dedicați să guverneze pe baza jumătății de bărbați și jumătății de femei, conform metodei politice scandinave: „Pentru o schimbare votează femeile și dacă vrei o schimbare, votează femeile! „

IFLAC susține ca Anul 2021 să fie un an al păcii, fără războaie și teroare. Ce mesaj aveți în acest sens pentru cei care ne citesc?

IFLAC nu poate să afirme încă că acel an 2021 va fi un an fără război și teroare – IFLAC recomandă secretarului general al ONU, Antonio Guterres, să dea această rezoluție la Adunarea Generală a ONU către anul 2021. Până atunci vom încerca să colectăm sute și mii de semnături de la cetățenii iubitori de pace din lume, care sunt într-adevăr cel mai mare grup din lume, pentru că cine nu dorește pacea? Doar un număr mic de magnați ai războiului, care vând arme către ambele părți ale conflictelor pentru a-și alinia buzunarele!

Mesajul nostru către lume pentru a semna petiția noastră este: Dați o șansă păcii, astfel încât copiii noștri să poată trăi într-o lume mai bună și mai sigură.

Cine este Ada Aharoni? Vă rog să vă prezentați cititorilor noștri și să adăugați o poezie de suflet care să însemne un îndemn la pace către generația de azi și către generațiile următoare.

Cred că mă cunoașteți mai mult sau mai puțin până acum, după ce ați citit răspunsurile mele de mai sus la întrebările excelente. M-aș defini astăzi ca: lider al păcii și cercetător, autoare, poetă și sociolog în domeniul CR: rezolvarea conflictelor. Mamă, bunică și străbunica a paisprezece strănepoți minunați. Mulțumesc dragă Lucreția pentru acest minunat Dialog și felicitări pentru IFLAC pentru cei douăzeci de ani ai săi și pentru mine pentru cei 87 de ani ai mei tineri (nu bătrâni). Munca mea creativă la IFLAC și în poezia mea este ceea ce mă menține tânără.

Poezia aleasă de mine:

UN POD AL PĂCII

**„Fiecare om se va așeza sub vița lui de vie și sub smochinul său, și nimeni nu îi va înspăimânta”
(Biblia, Mica, 4.4)**

„Cel ce umblă cu pace, pacea umblă cu el” (Coranul, Sura 48)

Sora mea arabă, să construim un pod al minunii
de la smochinul tău și vița de vie la a mea
deasupra durerii în fierbere a bătăliei Intifada
Salima, sora mea arabă, când vom mai râde
ca două femei, în loc să plângem pe pietrele fiilor noștri?

Tu și cu mine, Salima, prietena mea, pe acest pod al minunii
de la cultura ta la a mea, de la cultura mea la a ta
în mireasma iasomiei înfloritoare, ținându-ne de mâini
șoptind secrete despre iubirile noastre, copiii noștri, planurile noastre,
și cel mai adânc și cel mai profund dor al nostru pentru un cer liber strălucitor
încununat de stele ale păcii care clipesc.

Nu vreau să fiu opresoarea ta, nu vrei să fii opresoarea mea,
sau temnicera ta, sau temnicera mea, nu vrem să ne facem frica unii altora
sub vițele noastre de vie și sub smochinii noștri înflorind pe un orizont de argint
deasupra sângerării copiilor noștri de pietre, gloanțe și rachete.

Deci, sora mea arabă, să construim un pod rezistent
de înțelegere tolerantă a iasomiei,
unde fiecare va sta cu copilul ei
sub vița ei de vie și sub smochinul ei
ȘI NIMENI SĂ NU ÎI ÎNSPĂIMÂNTE!

*Profesor Ada Aharoni
Președinte fondator IFLAC
Forumul Internațional pentru Literatură și o Cultura a Păcii
Haifa, Israel
www.iflac.wordpress.com*

*Ada Aharoni pe Wikipedia
https://en.wikipedia.org/wiki/Ada_Aharoni*

La mulți ani, Ada Aharoni! La mulți ani, IFLAC!
(Iulie 2020)

Contact international

sau despre rigorile și candorile
unei reviste de respirație universală

Ce scriitor român, îmbeznat fără voie, nu-și dorea înainte de 89, o revistă *de și despre* literatură? A luat-o, înaintea multora în lașiul cultural, poetul Liviu Pendefunda. De la primul număr, apărut în 90 (an înaripat și plin de speranță pentru români), *CONTACT INTERNATIONAL* s-a declarat o revistă deschisă prietenilor scriitori de pretutindeni. Fără a escamota valoarea, revista a primit în paginile ei texte de literatură și despre literatură din Honolulu, Iași, Munchen, Timișoara, Montreal, Neamț, Tel Aviv, Paris, New York, Botoșani, Strassbourg, Berna, Brașov, Florența, Slobozia, Chișinău, Cluj, Paris, București, Stockholm, Sidney, Bruxelles etc.

Crucificatul fondator, cel răstignit în canonul iubirii, de vreo treizeci de ani, împătimit amant al redactării și tehnoredactării acestor pagini, este neobosit. Spunea cândva Sfântul Augustin: "*lubește și fă ce vrei!*", considerând iubirea drept fundament pentru bine și frumos. Pentru bine și frumos, din iubire de cultură, de litera scrisă și de prieteni și-a asumat Liviu Pendefunda "confortul" lui Daniel în groapa cu lei, într-o tragi-co(s)mică realitate românească de după *anno domini* 1990.

Liviu Pendefunda, ajutat în cele mai complicate detalii ale diplomației editoriale și a redactării de soția sa, Julieta Pendefunda, ea însăși una dintre vocile critice imbatabile, a făcut ca revista *Contact international* să devină o instituție respectabilă, a reușit să impună revista, prin colaborări de excepție și prin profunzimea paginilor, ca pe una dintre cele mai importante de acest gen din Europa și di lumea arealului românesc. Adică o *revistă de neoavangardă*, ca și sora ei, FEED BACK (revistă de experiment literar).

Faptul că mă aflu de câțiva ani între colaboratorii revistei, nu are acum nici o relevanță și ideea trebuie tăcută cu neviclenită modestie. Eroi și enigmatic, poetul Liviu Pendefunda face să apară număr după număr, precum iepurii din jobenul iluzionistului, colaboratori prestigioși: Borges, Barthes, Cioran, Edmond Jabes, Nichita Stănescu, Eugen Simion, Matei Vișniec, Ana Blandiana, N.Breban, Cezar Ivănescu, Ion Mureșan, Mihai Ursachi, Ion Pop, Adrian Popescu și atâția alții.

Sărbătorirea a trei decenii de apariție neîntreruptă este, de fapt, sărbătorirea unei victorii culturale a spiritului asupra trecătoarelor exhibiții politice și sociale din România și din Europa de azi. Colaborator de suflet, dintr-un entuziasm venit din vocația prieteniei, nu-mi rămâne decât să adresez revistei *CONTACT INTERNATIONAL* clasică urare: *Vivat, cresceat, floreat!*

Nicolae DINA

AMBASADORII LITERATURII TELEORMĂNENE

TELEORMANUL CULTURAL

Revistă de cultură și atitudine • Anul IV, Nr. 5 (14) • 15 Octombrie 2020

Editorial

Cristian Gabriel Mierca

Opini cultural

Colocviile revistei roșiorene TELEORMANUL CULTURAL ne-au oferit prilejul de a revela aportul unor critici și istorici literari la promovarea literaturii teleormănene.

Am participat la multe evenimente literare roșiorene, încă dinainte de 1989, momente în care scriitorii din acest oraș au vorbit despre cărțile colegilor lor. Lipsea, atunci, în viața literară roșioreană, un critic literar veritabil. Dar de ani buni, în paginile revistelor literare și-a făcut apariția LIVIU COMȘIA, complinind pleiada scriitoricească teleormăneană și, chiar mai mult, națională, semnând numeroase cronică de cărți, cu deosebire ale scriitorilor din această parte de lume, făcându-și o datorie de onoare din a deveni unul dintre primii ambasadori ai literaturii teleormănene contemporane.

În acest sens, în volumul **Scriitori roșioreni (Note de lectură)**, Liviu Comșia practică o critică de întâmpinare, urmărind – spre cînstea lui – promovarea scriitorilor teleormăneni, în cazul de față a celor din orașul său natal, care constituie o „comunătate dăruită cu har artistic” și pentru care „cuvântul are prețuirea care i se cuvine de a fi fost cel dintâi [...] mereu în competiție cu vremurile.”

Liviu Comșia își începe demersul prin prezentarea antologiilor cuprinzând scriitorii din această parte a țării, cu deosebire „*Nepoții lui Moromete. 13 scriitori din Teleorman*”. Exegeza literară roșioreană debutează cu veteranul **Paul Amet**, unul dintre „stâlpi” creației literare roșiorene, iar în creația lui **Cornel Basarabescu** apar întrebări existențiale, pe câtă vreme **Iulian Bitoleanu** este un poet „senzual”, care cultivă o lume „a ființelor născute pentru a depune mărturie despre rostul vieții și-al iubirii”, în timp ce **Domnița Neaga** este „o romantică în bunul înțeles al cuvântului”.

În domeniul prozei, un spațiu generos este acordat lui **Constantin T. Ciubotaru**, căruii îi analizează trei volume de proză și altul de teatru, iar un spațiu, la fel de generos, regretatului **Gheorghe Stroe**, „un prozator de forță, putere epică dată de știința de a construi cărți”. S-a ocupat și de cartea de istorie literară în care excelează neobositul **Stan V. Cristea** (la fel de talentat poet), un istoric al culturii teleormănene ale cărui monografii și dicționare prezintă „mentalitățile și valorile spirituale, instituțiile și personalitățile culturale” ale acestor meleaguri. Este impresionat de onestitatea cu care istoricul **Argentin St. Porumbeanu**, scrie „o carte de educație patriotică, de iubire a orașului Roșiorii de Vede”, ca și de profesorul **Eugen Ovidiu Vlad**, care narează istoria străzilor roșiorene, cartea sa însemnând „elogiul celor care le-au durat” și „expresia spirituală a celor care [le] locuiesc”.

Evenimente editoriale rare, volumele de publicistică reprezintă un domeniu în care au excelat **Florin Săvoiu** și **Gabriel Argeșeanu**, jurnalistul care a publicat două volume cu interviuri luate unor personalități ale culturii și literaturii locale și naționale.

Și pentru ca paleta de preocupări scriitoricești să vorbească despre „un metafizician al culturii populare”, despre singurul (după știința mea, dacă nu ținem seama de încercările lui Romulus Toma din câteva articole tematice publicate în volume colective) cercetător asiduă, pasionat și competent, al folclorului teleormănean, îl prezintă pe **Iulian Chivu** care, în cinci volume, își publică rezultatele cercetărilor sale de ani de zile.

Deși nu i-a cunoscut personal, Liviu Comșia și-a îndreptat atenția spre operele a trei scriitori reprezentativi pentru literatura teleormăneană în volumul „**Popasuri la Canossa**” (2013). Este vorba despre **Alexandru Popescu Tair**, cel care „a făcut legătura între două epoci”, despre **Nicolae Lupu**, poet, prozator și pictor care a cultivat cu obstinație tradiția, și despre **Eugen Delcescu**, ale cărui scrieri sunt o „imagine tulburătoare a

... este o idee culturală pe care o urmează. Prin asta își face locul ei în lumea literară, unde are ocazia să se întâlnească cu cei mai buni din generația sa...

Remus Toma
Cei șapte ani de-acasă...
Lumea are hometic, în vînt, în gură, în suflet, în tot ceea ce ne înconjoară... Căci cultura este o viață...

„Cultura este sursa tuturor formelor de artă, de iubire și de gândire, care, pe parcursul secolelor, s-au ajutat pe ele să fie tot mai puțin înșelate.” (André Malraux)

exceselor omenești careucid tot ceea ce rațiunea și simțirea au dobândit într-o istorie întreagă a evoluției civilizației umane”.

Același Liviu Comșia manifestă nu numai o comprehensiune inegalabilă în analiza scrierilor, dar și o condescendență exemplară față de autorii acestora și, în volumul **Povara verbului** (2017), a cărui parte a doua (*II. Scriitori teleormăneni*) este consacrată reprezentanților literelor de pe aceste meleaguri, începând cu genul epic, reprezentat de **Ștefan Mitroi**, cu romanul „*Guantanamo*”, de **Constantin T. Ciubotaru**, autor cu o remarcabilă „patimă pentru arta cuvântului”, prezent prin romanele „*Securiștii au fost extratereștri*”, și „*Zarva – Larva. Fuduliile mele mintale din Cealaltă parte a vieții*”, și de **Iulian Chivu**, deși consacrat etnosof, surprins ca autor de proză scurtă („*Celălalt Ioan*”).

Genul liric este reprezentat de „scriitorul total” **Ștefan Vida Marinescu**, „un poet autentic, implicat solid în viața cetății, cu desăvârșiri memorabile în lirica contemporană”, de turneanul **Dumitru Vasile-Delceanu**, care cultivă „temele consacrate, fundamentale ale poeziei” și de poetesele roșiorence **Domnița Neaga**, al cărei volum „*Muntele din vis*” este „o biografie a sentimentelor într-o lume contemporană”, **Florina Isache**, care „își găsește ritmul interior în rostul vieții și al morții”

Unul dintre valoroșii și talentații scriitori teleormăneni este **Florea Burtan**, poetul fiind analizat prin volumul „*Elegii din cătun*”, iar prozatorul prin romanul „*Atelierul de tâmplărie*”, în care reia tema despărțirii de locurile natale intrate sub presiunea istoriei.

Critica și istoria literară este ilustrată, în mod strălucit, de către un remarcabil istoric al culturii teleormănene, **Stan V. Cristea**, autor, printre alte lucrări, al volumului „*Marin Preda. Repere bibliografice*”, „o carte impresionantă, care intră în istoria culturii române”, iar, ca poet este surprins prin tripticul „*Poemozii*”, de **Marian Ciobanu**, preocupat de viața lui Marin Preda, de **Cornel Basarabescu**, al cărui inedit eseu tratează tema primarului ca personaj literar și de **Iulian Bitoleanu**, autorul unei antologii critice.

Așadar, Liviu Comșia, conștient de „povara verbului”, pune la dispoziția cititorului principalele trăsături ale operelor aparținând confracților săi contemporani, autorul volumului devenind acum și pentru totdeauna, principalul „ambasador” al literaturii de sorginte teleormăneană.

Însuși **Stan V. Cristea** și-a dedicat eforturile în acest scop, semnificative în acest sens fiind volumele „*Dicționarul scriitorilor și publiciștilor teleormăneni*” (2005), „*Constantin Noica. Repere bibliografice*”, în două ediții, cele trei lucrări de mare amploare despre viața și opera lui Marin Preda, două fiind publicate în două ediții (2012-2019), la care se adaugă opt cronici ale unor scrieri despre același mare prozator aparținând unor autori din țară cuprinse în volumul „*Literatură de ieri, literatură de azi. Cronici literare, 2013-2019*”, volum în care apar și 12 articole despre scriitorii din județul nostru: Gala Galaction, Zaharia Stancu, Constantin Noica (trei), Miron Radu Paraschivescu, Dimitrie Stelaru (trei), Marin Preda (opt), Liviu Comșia, Florea Burtan, Iulian Chivu.

De asemenea, **Ștefan Vida Marinescu** a publicat unsprezece volume de critică și antologii ale scriitorilor teleormăneni, semnificative fiind „*Re-întregirea familiei*” (2009), în care sunt analizate cărțile a peste 50 de autori, precum și „*Scriitori români contemporani*” (2010), la care, de curând, a adăugat alte câteva lucrări, cum ar fi ineditele antologii critice „*Limpezirea apelor*” (2018), „*anti-scleroza Metaforei (2020)*” și „*Post-Scripta*” (2020), fără a uita volumul de cronici „*Rătăcirile cronicarului*” (2020), multe dintre acestea prezentând volumele a peste 20 de scriitori din această zonă a Câmpiei Române, devenind astfel unul dintre cei mai fecunzi critici și istorici literari atașați de ceea ce înseamnă literatură teleormăneană.

Un alt ambasador al literaturii teleormănene se dovedește însăși delicata și talentata poetă **Domnița Neaga**, în volumul „*Lecturi în lumină*” (2018), în care publică eseuri critice ca un „cititor pasionat și avizat” al cărților unora dintre confracți. Volumul de față cuprinde eseuri critice ale cărților „unor autori de toate vârstele, de profesii diferite”, numite chiar de către autoare „cronici de întâmpinare”, cei mai mulți fiind teleormăneni.

În genul epic, capul de afiș îl deține octogenarul **Constantin T. Ciubotaru** cu prima sa carte de proză scurtă („*Dreptul de autor*”) și cu cea aparținând genului epistolar („*Frățânele mele, Constantin Blănaru*”), urmat de **Gheorghe Stroe** „prozator de excepție” în volumul „*Vânătoare pe muntele de cenușă*”, iar teleormănenței trăitoare în Canada, **Elena Buică**, îi dedică patru cronici, aceasta devenind, în timp, o adevărată „ambasadoare a sufletului românesc”, exprimându-și gândurile, nostalgia, dorul și sentimentele de dragoste pentru patria natală în publicații de pe toate meridianele globului unde, în același timp, face cunoscute scrierile autorilor de pe meleagurile sale natale. **Ion Drăghici** cultivă o „proză realistă, în stil clasic, de tip balzacian”, **Caty Urucu**, în proza sa, îmbină, în mod fericit, „memorialistica, secvența de reportaj, schița de sociologie”. Toate eseurile transmit un respect necondiționat pentru autorii prezentați, apreciind străgania și talentul lor puse în slujba dezvoltării limbii și literaturii române, și Domnia Sa putând fi numită o adevărată ambasadoare a creatorilor teleormăneni.

Genul liric este ilustrat de consacrații **Marin Codreanu** („*Ninge pe Via Dolorosa*”), care cultivă o „lirică religioasă oscilând între tradiționalism și modernism”, **Rodian Drăgoi**, utilizând un limbaj „clar, metaforic, ușor discursiv”, în „*Fotografia absenței mele*”, de **Mihai Dor**, un poet cu „sensibilitate aparte...folosind un limbaj conotativ”, de **Cristian Gabriel Moraru**, cu ineditul volum „*Jeșiri din timpul profan (psalmi creativiști)*”, de **Virginia Vini Popescu**, autoarea unui volum de versuri pentru copii, **Alex Daniel**, „poetul protestatar”, toți originari de Teleorman. Jurnalistul **Gheorghe Gabriel Argeșeanu** este prezent cu cele două volume de interviuri, un adevărat „document” pentru istoria literaturii teleormănene.

În volumul „**Acreditări livești**”, criticul literar **CORNELIU VASILE** prezintă trei cărți aparținând unor poeți originari din Teleorman: **Ion Georgescu**, cu „un puternic atașament[...]față de locurile natale, părinți și strămoși”, **Florea Miu**, un „poet care cunoaște bine mecanismele poeziei și este înzestrat în acest domeniu artistic”, iar poetul Cornel Basarabescu se dovedește un „scriitor cu un vast orizont literar și lingvistic”.

Potrivit afirmației, „eu nu disociez Capitala de locuri care mustesc de talente literare, cele mai apropiate fiindu-mi zonele Olteniei, Teleormanului și Buzăului, unde am mulți prieteni, scriu despre cărțile lor”, și în volumul „**Semne și însemne de carte**”, apar cronicile cărților teleormănenilor **Iulian Bitoleanu**, „un poet conștient de efectul timpului asupra ființei omenești”, **Florea Burtan**, un poet „dăruit pentru a scrie versuri pline de simțire, stăpânind bine meșteșugul scrierii”, iar istoricul literar **Stan V. Cristea** se bucură de mare atenție, în ambele volume fiindu-i consacrate patru cronici referitoare la valoroasele și extinsele sale studii despre viața și opera lui Marin Preda.

MARIN IANCU este și un cunoscut critic și istoric literar. Dicționarul personajelor lui Marin Preda (1995), subliniază pasiunea sa pentru prozatorul teleormănean, concretizată prin alte volume, prin rubrica „*Moromețiana*” din revista „Caligraf” unde își publică cercetările despre „*Marin Preda. Personaje ignorate*” sau volumul publicat de curând, „*Marin Preda, el însuși. Reflecții, opinii literare, confesiuni și pilde morale*”, cuprinzând „observațiile morale și reflecțiile” marelui prozator, „meditații de o surprinzătoare originalitate și actualitate asupra destinului omului în contemporaneitate”.

Critic rafinat, Marin Iancu publică, în anul 2019, două volume cuprinzând eseuri critice, cronici, note de lectură, evocări ale scrierilor unor autori români, inclusiv ale unor teleormăneni.

Un prim volum, „**Evocări și comentarii critice**”, îl revelează ca prieten al Teleormanului, care subliniază contribuția lui **Stan V. Cristea** la cercetarea vieții și operei lui Marin Preda, prezentând volumul „*Marin Preda. Repere biobibliografice*” (2012) ca pe un „eveniment literar de anvergură”, iar monografia revistei „Meandre” este „un îndreptar” al „actualității cultural-literare” din Teleorman. Regretatul **Gheorghe Stroe** este văzut în ipostaza de critic literar în volumul „*O sacoșă de cărți*”.

Modernitatea actului critic se observă și în volumul „**Cronicar de ocazie. Poezie și proză**” conținând analize ale unor cărți aparținând și scriitorilor din Teleorman, avându-l în cap de listă pe **Zaharia Stancu**, cel trecut demult în neființă, prezent cu o antologie recentă, „o carte de cuceritoare poezie”. **Theodor Răpan**, ca autor de sonete, este „un poet autentic ajuns la maturitatea sa creatoare”. **Cornel Basarabescu** este „un liric înclinat spre reverie, a cărui reflexivitate își are izvoarele într-o cultură bine sedimentată”. Este subliniată și „sensibilitatea lirică de tip nostalgic și sentimental în sensul autentic romantic” a lui **Florea Burtan** în volumul „*Tren printre zodii. Poeme de odinioară*”.

Lirica feminină teleormăneană este reprezentată prin **Iuliana Paloda Popescu**, poetă cultivând „lirismul de factură profund tradiționalistă până la cele mai moderne viziuni”, în timp ce **Doina Cherecheș** se arată ca „un poet suveran pe mijloacele sale și pe registrul afectiv și ideatic preferențial”. **Domnița Neaga** este „o voce poetică înzestrată, cu un registru tematic complex și de o surprinzătoare maturitate artistică”, iar **Nicoleta Milea** se distinge prin „profilul unei voci lirice profunde și de o mare îndrăzneală în expresie”.

Printre prozatorii evocați se află și teleormăneanul **Constantin T. Ciubotaru**, cu volumele „*Delicatețuri contemporane*” și „*Shalom via Dolorosa*”. Remarcabil este și eseu dedicat ediției a doua a cărții lui **Stan V. Cristea**, volumul „*Marin Preda. Anii formării intelectuale (1928-1948)*”, una dintre „cele mai complexe” lucrări dedicate „unei asemenea personalități creatoare excepționale”.

Nu putem trece cu vederea aportul substanțial al antologatorului **Cristian Gabriel Moraru** la promovarea literaturii teleormănene, cu prisosință a operelor scriitorilor roșiori de ieri și de azi, prin cele două antologii de poezie („*Lira lui Orfeu*”) și de proză scurtă („*Armonii epice*”) și, în egală măsură, a aceluiași, în calitate de istoric literar în „*Istoria literaturii roșiorene contemporane*”, un prim volum al unei lucrări de mare amploare proiectate în șapte volume.

Același titlu de ambasador al literaturii teleormănene se poate atribui și profesorului **Iulian Bitoleanu**, a cărui lucrare, „**Meridiane critice**” (2014), cuprinde cronicile operelor a 12 scriitori și publiciști din județul nostru, publicate în perioada 1998-2014.

Last, but not least, deși trăitoare în Canada, teleormăneanca **Elena Buică** nu-și uită plaiurile natale, exprimându-și, în câteva dintre multele sale volume („*Pe cărările vieții*”, „*În pas cu timpul*”, „**Sensul giratoriu al vieții**”), punctele de vedere despre scrierile onora dintre creatorii de pe aceste locuri legendare, cum ar fi Domnița Neaga, Nicolae Dina, Virginia Vini Popescu, evidențiind faptul că scrierile lor sunt „o reușită în descoperirea frumosului, al sensului existențial, al bucuriei și binelui, al încrederii în nobila misiune a artei”.

Fără falsă modestie, menționăm și lucrarea noastră, „**Pelerinaj în lumea cărților**” (2018), rod al obiectivului declarat al activității mele, prezentarea cărților publicate de către oamenii de litere din Teleorman, lucrare care a urmat altor două volume referitoare tot la scriitorii teleormăneni, prozatorul Constantin T. Ciubotaru, sub forma unui dialog („**Convorbiri (in)discrete**”, 2016) și Ștefan Vida Marinescu („**Ștefan Vida Marinescu sau Spiritul cărților**”, 2026), o monografie despre opera acestui „scriitor total”, având în vedere complexitatea preocupărilor sale ca poet, prozator, publicist, eseist, critic și istoric literar, critic de teatru și film, editor.

(Alexandria-Teleorman, 2020)

Sasa PANA
08.08.19.02 – 22.08.1981

Undeva

Undeva e un banchet de bucurii
Undeva tăcerea e un zgomot adormit
Undeva fructe exotice distilează în alambicul visului
Undeva culori fragile lunecă printre roci fierbinți
Undeva cântecul alungă spinii cotidieni
Undeva zace pergamentul care a înfruntat Timpul
Undeva (departe) e copilăria poetului secerată iremediabil
(dar nu abil)
Undeva fiecare pas e un semn al mirării
Undeva neliniștea e ca marea neobosită
Undeva așteaptă un buchet de bucurii
Undeva...
Dar unde?

(din volumul *Culoarea timpului*, 1977)

T.R.

Dana OPRITĂ
Statele Unite ale Americii

Setea, ca o spălare pe mâini

Reiau: apa se oprise. Prin țevi, nu mai curgeau decît impresiile de dimineată, în fața ceștii de cafea, cînd aburul subțire se încolăcise în jurul degetelor, anchilozîndu-le. I se făcuse sete. Întotdeauna ți se face sete, atunci cînd apa este închisă și cînd știi sau constați că nu mai există nimic de băut în toată casa. Poate ceva alcool. De parcă asta e vreo băutură bună în situații dintr-astea! Dar el, oricum, nu mai lăsase nici o picătură. Bea foarte mult. Alcool. Cîinele, fiindcă era și un cîine, începuse să schelălăie și el, însetat. Aflase că prin țevile de la chiuvetă nu se mai întîmpla decît o mare liniște. N-ar fi fost prima oară. Desigur, nu avea de ce să se teamă. Doar că nimic nu se repetă în această enormă repetare care este viața noastră de zi cu zi, în care ne complacem să-i urmăm clișeele, automatismele, pentru care ne-am da și sufletul, cum să se schimbe ceva în ordinea pe care tocmai am făcut-o, în obiceiurile noastre mici, cît Universul?! Numai gîndul că vrea să bea apă, iar asta nu era posibil, devenea o spaimă. Ce să mai vorbim despre cel care își spunea, cu jumătate de voce interioară, că s-ar putea să nu mai curgă niciodată nimic prin „lebdă” de la chiuvetă (aflase că așa se cheamă). Mai bine și-ar fi dorit să se spele pe dinți sau pe mâini (Doamne, ce des ne spălăm pe mâini și cît de bine ne reușește!), atunci, nefiind, totuși, un lucru chiar atît de important, ca setea, cum spuneam, poate că, aceasta din urmă, nu ar fi apărut, și acum ar fi stat liniștit. Și cam cît de liniștit poți sta, cînd nu știi nimic, nici măcar cînd vor da ăia drumul la apă!? Mai întîi va plescăi și va sughița, ba chiar se va îneca de cîteva ori, dar îi va trece de îndată ce va putea să tușească și să scuipe cu o presiune ce va sparge tot ce întîlnește în cale. Apoi, o să vomite sîngele rămas pe țevi, nămol și alte de-astea, pînă cînd chiuveta se va fi transformat într-un recipient septic, în care colcăie ființele acelea microscopice, altădată îngrozite de antibiotice. Da. Lecția era prea bine cunoscută. Trebuia multă răbdare, pînă cînd apa să redevină (cel puțin aparent) potabilă. Dar ce mai e potabil în ziua de astăzi? Alcoolul, ar spune el. El, care nu bea decît alcool. Cu doi de „o” și nici un strop de apă. De țigări v-am spus? Vă spun. Și ele îi plac. De fapt îi place orice face rău. Dar, ce face bine, or îngrașă, or... Mai bine cu rău. Mergi la sigur. Și-apoi, „rău cu rău, dar mai rău fără rău”, de ce să schimbe tocmai el un proverb atît de frumos?! Și mai e un „apoi”: în loc să se piardă în jocuri de cuvinte care nu au ca rezultat, decît o împletire temeinică a minții, omenirea mai bine „ar fi pus mîna să gîndească” (cum tot ea a spus). La ce? Păi, ce?!, nu are la ce? Găsește ea. Uite, la acordeonul ăsta, ce se aude tocmai prin zid, care se tînguie de inimă albastră, de vreo oră și jumătate! Dar, pînă și el a tăcut, cînd a început toaca de la mănăstire. Tot felul de chemări, semne, pe care, dacă vrei, te străduiești și le pricepi. Uneori te străduiești o viață întreagă, mori și tot nu ai priceput nimic. Dacă ești fericit și ai noroc, pricepi că nu pricepi, dar asta tot nu rezolvă problema robinetelor înțepenite în așteptare. Egoismul lor este feroce. Ce spun eu „feroce”. Odios, de-a dreptul. Și de-a stîngul. Răul se învață repede, greu e să-l părăsești. Vecinătatea oamenilor este întotdeauna benefică, în acest sens. Aș vrea să mă duc să mă plimb. Și dacă tocmai atunci își face robinetul datoria și lasă să ajungă la noi lichidul mult așteptat? Cum să ratezi o asemenea șansă? De cîte ori ți se întîmplă în viață așa ceva? Vă spun eu – de multe ori. Uneori chiar de prea multe ori, iar repetiția se transformă în obișnuință, iar obișnuința în monotonie, ș.a.m.d. E ora 4. Neroadă oră. Pendula își face datoria. Nu poate sări peste ora asta. Ea așa știe, că, după ora 3, vine cea de a patra. Dacă ar sări de ora patru, ea tot trebuind să existe (în fine, așa crede ea), 5 ar deveni 4 și ce ne-am face?! E posibil așa ceva? Nu. Nu-i posibil. Așadar, ora 4.

Prostia mă înspăimîntă. Îmi dă mai întîi o stare de greață, apoi mă țintuiește locului, ca într-o veche și nereușită fotografie de familie. Alb/negru. Stați liniștiți, cu una color, se întîmplă exact același lucru:

sîntem la fel de înțepeniți și de ridicoli, încercînd să arătăm bine, hlizindu-ne în fața celui care ne fotografiază eternitatea de-o clipă, în care cu greu ne vom recunoaște, cu greu vom accepta că sîntem chiar noi, cei despre care aveam o impresie atît de bună (întotdeauna avem impresia asta despre noi). O să dăm vina pe fotograf, pe cel care a dezvoltat filmul, pe cel care a uscat filmul, care ne-a vîndul fotografiile (singurul avantaj al pozelor digitale, dacă *aveți vreo grijă* în acest sens, este că pe ele le putem șterge, fără să ne doară la buzunar, că am ruinat cîteva „poziții” de pe filmul, care a costat bani, nu glumă), în fine, vom găsi pe cineva vinovat pentru faptul că noi, cei minunați, arătăm groaznic. Și, firește, comentăm în acest sens. Asta ne place cel mai mult: să comentăm. Să dăm. Să cerem. Explicații. Să turuim vrute și nevute. Cu alte cuvinte, să bîrfim. Ne place să ne auzim vorbind. Cu voce tare. Fără oprire, dacă se poate. Și se poate, fiindcă nimeni nu ne oprește, fiindcă nimeni nu ne ascultă, fiecare e preocupat să se audă pe sine, nu mai e loc, nu mai e timp și pentru ceilalți și, la urma urmei, ce avem nevoie să știm ce gîndesc ceilalți. Ce?!, pe ei îi interesează ce gîndim noi?! Sîntem chit! „Ei”, nici nu există mai mult decît niște umbre ce se aseamănă, în sensul că au patru membre (două superioare și tot atîtea inferioare, dar de ce s-or fi numind așa, doar pentru că sînt mai jos decît celelalte și nu le-am mai putea altfel distinge, dacă tot trebuie să poarte și ele un nume?!); și mai are umbra asta trup și gît și cap (uneori, deși chiar și atunci cînd el nu există, în realitate, tot lasă o umbră, acolo, pe pămînt) și cam atît, dacă n-ar fi de ajuns. Niciodată, nimic nu este de ajuns. De exemplu, apa care ar fi trebuit să fie eliberată măcar de unul dintre robinete. Ți-ai găsit! S-a înțepenit undeva pe drum. Au reținut-o la șuetă filtrele, care, îndrăgostite fiind, uită să-și facă datoria cum trebuie și lasă faimoasa H doi O să treacă precum gîsca prin aceeași H doi O, dar ceva mai stătută.

Gargară. Ar spune orice, doar să treacă odată timpu'. El, sărmanul, trece oricum. În fine, ceea ce percepem noi: secunde, minute, orele parcă urmează, ș.a.m.d. Adică secole, milenii, știți voi. (Acum o să amintească de șansa sau, poate, pedeapsa, de a fi trăit „pragul” (așa zic ei) dintre două secole și, respectiv, două milenii. Era vorba de 20 – 21 și 2 – 3, că eu nu știu voi prin ce timp sînteți acum).

Gata! Gata! S-au furat cam multe și acu' vine scadența! Atunci să vă văd! Ce frumos o să smiorcăiți pe la colțuri să fiți iertați, că voi n-ați făcut nimic rău, alții v-au obligat, ei sînt de vină și tot restul.

Ce tablou scîrbavnic! "*T'as vu quand t'as bu?*" Păi nu, că dacă te-ai fi văzut, probabil că n-ai mai fi băut atîta! Aiurea! El bea enorm, cum v-am spus. Pînă la comă, altfel n-are farmec. Oricum, nu crede pe nimeni care îi spune sau încearcă să o facă, despre cum, cît de greșos arată el cînd nu mai are nimic, decît un trup scofilcit, hidos, tîrîndu-se între pat și WC. Dar la chiuvetă nu curge nici un strop de apă! Țsta da pretext. Dacă era nevoie de așa ceva. Pretextul – mama înțelepciunii. Dar ce e aia „înțelepciune”? Și, mai ales, cui folosește ea? Se poate trăi foarte bine fără, ne-au dovedit-o generații întregi de înaintași, ne-o dovedesc contemporanii, viu exemplu pentru urmași. Adică, ce?! să fim buni, corecți, adevărați, cu frică de Dumnezeu (cine mai e și ăsta?), să nu mințim, să nu furăm (aoleo! sună a cele 10 porunci, să vezi că vrea să le înșire pe toate!), să ne spălăm pe dinți măcar înainte de culcare (na, că am scăpat!), să-l iubim pe aproapele nostru (ueh!) ca pe noi înșine (ce prostie! în afară de noi înșine nu trebuie să existe nimic!) și tot restul pe care îl știți foarte bine (s-o crezi tu!). Și, cînd mă gîndesc că viața ar putea fi atît de liniștită (pe cuvîntul tău?), dacă invidia și ura și lăcomia n-ar mai roade ca o rugină, mădulele minții... (termină, dom'ne, cu prostiile! Și, la urma urmei, cine ești dumneata să dai sfaturi? Hai, valea!)

Culmea ar fi ca, deschizînd acum robinetele alea blestemate, să înceapă să se prelingă agale șuvoiul, pînă la urmă incolor, inodor și insipid, așa, măcar ca să-i facă în ciudă. Parcă niciodată n-a așteptat cu atît de mare neastîmpăr sosirea a ceva. Desigur, mint (știam). Eu, care o viață întregă n-am făcut aproape nimic altceva, decît să aștept – un telefon, nota lui de plată, pe cineva, pe altcineva, efecte, consecințe, poșta, minciuni, adevăruri, de-a valma, fără să se certe, fără să se împace, într-o continuă, paradoxală goană, teamă, că nu se întîmplă nimic, că s-ar putea întîmpla, totuși, ceva, ceva care ar putea modifica destinul meu de om ratat, înțelept, ratat, cu picioarele bine înfipite în noroi, cu mintea invadată de tot soiul de închipuiri, pe care și eu abia de le pricep (stai liniștit! nimeni nu are de gînd să te contrazică!). Așteptare. Mereu așteptăm ceva, chiar și atunci cînd sîntem convinși că totul este așa cum am vrut, că altceva mai bun nu există, că altceva mai rău nu ni se poate întîmpla, nu nouă, poate vecinului, cu capra lui cu tot. Și atunci, de fapt, nu mai avem ce aștepta. Poate doar pe el, cu alcoolul lui cu tot, chiar dacă tocmai l-am dat afară din casă, plesnindu-l în obraz cu vorbe destul de grele, de vreme ce i-au rămas urme pe piele, altminteri destul de groasă și de întunecată.

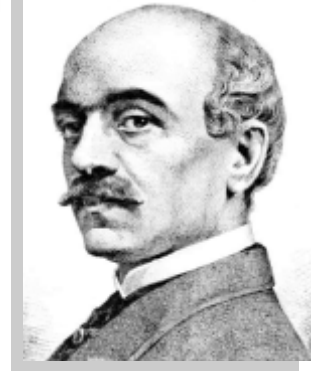
Mi-e sete. Mi s-a uscat gîtul de atîtea cuvinte stoarse de orice sentiment. De altfel și ele s-au plictisit să-mi scoată la suprafață gîndurile, să le dea formă și glas. Se destramă, ca un ghem agățat de ghearele vreunei pisici, dornice de joacă. Mi-au murdărit covorul cu litere, degeaba încerc să le chem, ele au chef să stea, nu se mai lasă impresionate de nici o rugămintă rostită cu lacrimi sub gene, îmi întorc spatele, mă sfidează adică, șușotesc între ele într-o limbă pe care eu nu o înțeleg, își șoptesc ceva la ureche, apoi arată spre mine și rîd, se tăvălesc de rîs, se țin cu mîinile de burțile lor mici, se zgîlție de atîta rîs și de arătat cu degetul spre mine. Ei, nu! Așa ceva nu se face! S-a ridicat și, cu ghetele lui înnoiroiate sau cu papucii, cine mai știe?!, a început să le strivească, una cîte una sau două cîte două, nu contează, pe toate deodată, într-un ritm haotic, ca mintea lui care o luase razna. Privea cu satisfacție cum literele sîngerau, acolo, pe jos, asculta cu bucurie țipetele lor, strigătelor lor de ajutor le răspundea cu cîte un călcîi în gură, le cocoșa în bătaie fără cel mai mic regret. Apoi, cînd totul s-a sfîrșit, am luat fîrașul și, cu o mătură știrbă, îmi aduc aminte perfect că am adunat resturile unui alfabet care n-a folosit nimănui, nicăieri, niciodată. Îmi mai amintesc că m-am îndreptat spre sertarul salvator, unde întotdeauna stă ascuns cîte un recipient cu licoarea salvatoare, despre care nimeni altcineva nu mai are știință și am scos la iveală o sticlă rotofeie de gin, că doar asta mai rămăsese.

Lada de gunoi,...

(Hei! Alo!! Dați dom'ne odată drumu' la apa aia, că înnebunim dacă mai scrie ăsta vreun rînd!)

1992

Balada Miorița

versiunea Vasile Alecsandri

Cel mai vechi text de folclor poetic românesc după MIORIȚA. Ediție bibliofilă îngrijită de Radu Cârneli, prezentare grafică, desene și gravuri originale Dragoș Morărescu, București, Editura Orion, 100 p., 1997 pentru a nu ne uita rădăcinile indiferent unde hălăduim în univers.

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănei
Unu-i moldovean
Unu-i ungurean
Și unu-i vrâncean.
Iar cel ungurean,
Și cu cel vrâncean,
Mări se vorbiră,
Și se sfătuiră
Pe l-apus de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel moldovan
Că-i mai ortoman
Ș-are oi mai multe,
Mândre și cornute,
Și cai învățați
Și câni mai bărbați...

Dar cea mioriță
Cu lâna plăviță
De trei zile-ncoace
Gura nu-i mai tace,
Iarba nu-i mai place.
– Mioriță laie,
Laie, bucălaie,
De trei zile-ncoace
Gura nu-ți mai tace!
Ori iarba nu-ți place,
Ori ești bolnăvioară,
Draguță Mioară?
– Drăguțule bace
Dă-ți oile-ncoace
La negru zăvoi,
Că-i iarbă de noi
Și umbră de voi.
Stăpâne, stăpâne,
Îți cheamă ș-un câne
Cel mai bărbătesc

Și cel mai frățesc,
Că l-apus de soare
Vor să mi te-omoare
Baciul ungurean
Și cu cel vrâncean!

– Oiță bârsană,
De ești năzdrăvană
Și de-a fi să mor
În câmp de mohor,
Să spui lui vrâncean
Și lui ungurean
Ca să mă îngroape
Aici pe-aproape
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi;
În dosul stâniei,
Să mi-aud câniei.
Aste să le spui,
Iar la cap să-mi pui
Fluieraș de fag,
Mult zice cu drag!
Fluieraș de os,
Mult zice duios!
Fluieraș de soc,
Mult zice cu foc!
Vântul când a bate
Prin ele-a răzbate,
Ș-oile s-or strânge
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge!
Iar tu de omor
Să nu le spui lor...
Să le spui curat
Că m-am însurat
Cu-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă;
Că la nunta mea
A căzut o stea;
Soarele și luna
Mi-au ținut cununa;
Brazi și pălținași

I-am avut nuntași;
Preoți, munții mari,
Păsări lăutari,
Păsărele mii,
Și stele făclii!

Iar dacă-i zări,
Dacă-i întâlni
Măicuță bătrână
Cu brăul de lână,
Din ochi lăcrimând,
Pe culmi alergând,
Pe toți întrebând
Și la toți zicând:
Cine-au cunoscut,
Cine mi-au văzut
Mândru ciobănel
Tras printr-un inel?
Fețișoara lui,
Spuma laptelui;
Mustețioara lui,
Spicul grâului;
Perișorul lui,
Pana corbului;
Ochișorii lui,
Mura câmpului!...
Tu mioara mea,
Să te-nduri de ea
Și-i spune curat
Că m-am însurat
C-o fată de crai,
Pe-o gură de rai.
Iar la cea măicuță
Să nu spui, drăguță,
Că la nunta mea
A căzut o stea,
C-am avut nuntași
Brazi și pălținași,
Preoți munții mari,
Păsări lăutari,
Păsărele mii,
Și stele făclii!...

Florentin SMARANDACHE

Statele Unite ale Americii

Toamna picteaza stins
strigatul florilor
adormite.

**autumn painting
the quenched cry
of sleeping flowers**

In sângele albastru
din cer
clocotesc stele.

**the sky's
blue blood –
stars blooming in it**

Izbucnesc salcâmii
in hohote
de muguri.

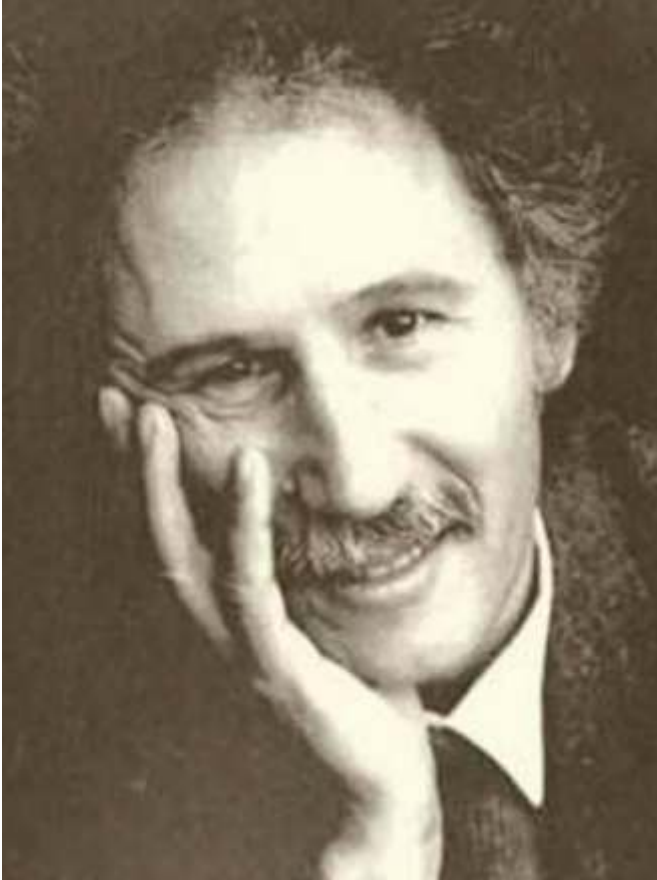
**acacia bursts
into blossom –
roaring buds**

*(Florentin Smarandache
Romania; translated from
Romanian by Anatoly
Kudryavitsky, published in
„Shamrock Haiku Journal”,
Dublin, Ireland, 02 October
2017)*

De la Montreal la Bulzeștiul lui Marin Sorescu

În seara de 28 spre 29.11. 2020, am participat împreună cu soțul meu la un cenaclu cultural, o adevărată conferință internațională, un regal, moderat de la Montreal, de către domnul Alex Cetățeanu, un român cu suflet mare, de pe plaiurile vâlcene (Amărăștii de Jos, jud. Vâlcea), acum în Canada. Participanții, oameni de cultură de pe toate meridianele lumii (Canada, SUA, Australia, Europa și, evident, România). Între ei, domnul Dinu Doru Glăvan, Președintele Uniunii Ziaristilor din România, personalitate contemporană nouă, ce a anunțat, printre altele, formarea unei filiale ce va cuprinde și jurnalismul cultural. În cadrul întâlnirii, diversitatea temelor, dar și emoția cu care s-a vorbit, au devenit liantul tuturor dezbaterilor. S-au pus întrebări și s-au căutat răspunsuri pe măsura preocupărilor și a timpurilor în care trăim. În cadrul întâlnirii, într-o înlănțuire, doar intuibilă, a tuturor celor aflați în cealaltă lume și a celor în viață, prezenți virtual, prin intermediul tehnologiei, la acest simpozion, s-a amintit despre Mănăstirea Văratec, locul în incinta căruia, undeva, aproape de mormântul Veronicăi Micle, un român, căsătorit în Anglia, a construit, în memoria soției sale englezoaice, un Centru Cultural. Acolo, la Văratec, a avut loc o întâlnire a eminescologilor, de mare anvergură, din toată lumea. Trebuie amintit că în cimitirul lăcașului de cult își odihnește sufletul și Zoe Dumitrescu Bușulenga, personalitate a culturii românești, devenită, în cadrul

mănăstirii, Maica Benedicta.

În timpul discuțiilor, s-a strecurat și numele Mănăstirii Sfânta Ana, situată pe unul din dealurile Orșovei. Pentru cei care nu știu, reamintesc faptul că adevăratul ctitor al acestui locaș de cult, este celebrul ziarist Pamfil Șeicaru. De altfel, cu foarte puțin timp în urmă, Uniunea Ziaristilor din România, prin președintele acesteia, domnul Doru Dinu Glăvan, împreună cu alți ziarști și oameni de mare spirit, au comemorat pe distinsul om de cultură pomenit anterior. Printre multe alte amănunte, în contextul discuțiilor, s-a amintit și faptul că în anii 1969 -1970, regimul politic, trâmbitat timp de peste 100 de ani, de-a lungul și de-a latul, pe fața pământului, s-a folosit, la propriu, de munca patriotică a unor elevi de liceu, pentru a transforma mănăstirea din lăcașul de cult existent, într-un restaurant, într-o bodegă, nu la îndemâna oricui, pentru activiștii înverșunați ai pcr-ului din Orșova sau pentru cei din preajmă, din zona Severinului. Multe, foarte multe biserici, din tot blocul comunist, au fost dărâmate, au fost transformate în hambare pline de șoareci și șobolani, în grajduri pentru animale sau bordeluri departe de ochii trecătorului. Acolo, în aceste bordeluri de tip nou, alături comuniștilor, curvele de tip nou. Lenin, ale cărui învățături ni s-au băgat pe gât zeci de ani (înverșunații vremurilor comuniste, înverșunați și acum, dacă Dumnezeu ne le-ar fi pus un nod în gât, l-ar predica neîncetat), apoi Stalin, pe lângă desființarea bisericilor, au executat peste 20 000 de preoți, alte zeci de mii au ajuns în închisorile URSS-ului și alții au pierit sub nămeții Siberiei.

Într-o astfel de perioadă a dictaturii proletare, pe când la Orșova se transforma o mănăstire în cârciumă, sub nasul lui Ceaușescu și a acoliților săi, I.P.S Nestor Vornicescu, Mitropolit al Olteniei, membru al Academiei Române, Marin Sorescu, și el membru al aceleiași instituții, dar și scriitor plecat din Bulzeștiul Doljului, împreună cu Valerică Petria, preot al comunei, reușesc să obțină aprobările de renovare a bisericii din comuna Bulzești, satul Seculești, biserică din care mai existau, atunci, doar niște cioturi ale zidurilor (cele din părțile laterale de aproximativ o jumătate de metru, cele dinspre răsărit, din spatele altarului, de peste un metru). Banii, din câte se pare, au venit din partea Mitropoliei Olteniei, prin intermediul Ministerului Cultelor, din partea mănăstirilor din Oltenia, și o parte din Premiul Herder, premiul decernat lui Marin Sorescu, prin urmare, o parte din partea poetului.

Astăzi, 21.11.2020, în acest lăcaș creștin, rezidit pe vechea fundație a bisericii distruse cândva (probabil tot de activiștii comunismului), la inițiativa părintelui spiritual din comuna Bulzești, Dolj, preotul Sanda, un sobor de preoți, în prezența consătenilor, contemporani sau nu lui Sorescu, scriitorul ce și-a împins satul românesc spre universalitate, a fost comemorat. Amintesc faptul că Marin Sorescu s-a stins din viață la data de 08.12. 1996, la Spitalul Elias din București.

Sunt convinsă că Marin Sorescu, Zoe Dumitrescu Bușulenga, Pamfil Șeicaru, Eminescu, Amita Bhoșe, Veronica Micle și toți ceilalți pomeniți de noi de-a lungul convorbirilor, de acolo, din ceruri, ne-au vegheat și, probabil, s-au bucurat alături nouă.

Mulțumim preoților și sătenilor prezenți, mulțumim și celor care din diverse motive nu au putut participa la acest moment. Mulțumim anticipat și celor ce îl vor ruga pe Dumnezeu să se îngrijească de sufletul său, al poetului Marin Sorescu și al nostru, al celor rămași încă în viață pe fața pământului.

DOINA MARIA CONSTANTIN - FLORI

SĂRUTUL DIN PODUL PALMEI...

De-atunci,
țin mereu palma strânsă de teama
că l-aș pierde...
este atingerea
dintâi,
care-mi tremură degetele înghețate
de-atâta trudă
și îmi râde în palmă
când noaptea crapă în zorile care dau buzna...
țin mereu palma strânsă
să simt
sărutul din podul palmei
curs în mine
flacăra vie a unui început de anotimpuri,
altfel...

CÂND FULGERAU MINȚI...

Am plâns pentru fulgii
de nea
care au atins pământul
în noaptea
când fulgerau minți și ardeau
vise...
am plâns și a doua zi dinspre azi,
dar când am ridicat tonul
într-un cântec,
am simțit cum plutesc peste
viscole și peste toate rănilile care mi-au înflorit
inima...
desenez raze și-mi fac un soare cu zâmbet
și vise de ziuă
pe care le răsfoiesc cu inima când îmi ninge
pe suflet...

ÎNTR-O ALTĂ TOAMNĂ

rătăcește-mă în culoarea frunzei
care cade
sub talpa iernii
să rezist
pată
cât sângele curs din degetul unui copil
neastâmpărat...
vei desena cu mine toamnele
viitoare
și vei sufla vânturile
cu arămiul
rămas pe degete arse de ger...
când nu vei mai simți ace sub piele,
voi fi departe,
într-o altă toamnă pierdută de anotimpul ei
prin păduri uitate...

SUB COPITA FOCULUI...

Am acoperit cu palmele
tăcerea
și lacrimile curse din ochii ei
m-au ars...
ardeau ca tăciunii oboșiți
sub copita focului
care hoinărea scăpat din căpăstrul
sufletului...
nu era nimeni acasă
când luam foc
odată
cu durerea plânsă până la tălpi...
ardeam și în schimonoseala feței
mă deschideam
ochi
cu toate pădurile înverzite
în iris,
să mă recunoști prin cenușa rămasă...
mâine când aprinzi focul,
să cânti,
să cânti mâine, să cânti...

DE-ASTA TE IUBEAM, UMBRĂ...

Mi-e dor de tine,
umbră a mea,
rămasă în toamnele triste
în care ți-ai plâns
temerile
când alergai după mine
și nu-mi auzeai strigătul...
ștergeai urmele viselor mele rămase agățate
de ciulini
prin păduri desfrunzite
când iarba strivea bobul de rouă de pasul meu
temându-se
că ești noaptea fugărită
de tâlhari...
Te iubeam că erai neagră și nu te vedea
decât soarele...
de-astea te iubeam,
umbră...!

LA RĂSCRUCEA DINTRE ZORI ȘI LACRIMĂ...

Mi-am așezat obrazul
pe timp,
căpătâiul nopților
în care mă trezești cu bătaia inimii
la ora stabilită de zori...
visam
cum smulgeam din stele
lumină
și vărsam răsăriturile peste gânduri
fugărite
până la răscrucea dintre zori și lacrimă...
departe de ploii și aproape
de noi
se auzea tropotul unui nor
rostogolindu-se
peste secunda trezită
de cer..
firește,
era visul care aprindea lumina
într-o povestea...

Prin ceață

E ceva timp de când
merg prin ceață.
Încep să cred că
e un fel mai bun de a fi
eu însumi.
Descoperi lumea
când se duce mai încolo
soarele,
parcă scapi de amărăciuni
și nici nu te mai înșeli.

În zare...

Parcă seara cântă la vioară,
Ultimele versuri scrise cu cerneală.
Gândurile, nimeni nu mi le ascultă,
Undeva răsună o tăcere mută.
Zilele se scurg, cam pe întrecute,
Umbrele din noi... stau... așteaptă
mute...

Dorințe

Dacă vrei să vorbești
cu soarele,
învață limba curcubeului.
De vrei să vorbești cu apa,
învață limba peștilor.
Dacă vrei să vorbești
cu centrul pământului,
învață limba sondelor.
De vrei să vorbești cu cerul,
învață limba albatrosului,
iar dacă vrei să vorbești
cu tăcerea,
așează-i-te la masă!

in memoriam

Pe ZOOM, din Montreal activități culturale în timpuri grele

ASRAN
ASOCIAȚIA SCRITORILOR ROMÂNI DIN AMERICA DE NORD

Revista Dialog Internațional
Destine Literare

Vă invităm să participați la cina ONLINE,
organizată pe data de 17 OCTOMBRIE 2020
cu începere de la ora 12.00 (ora Canadei),
ora 19.00 (ora României).

Teamnă iar...

De data aceasta vom „descoperi” doi scriitori din exil aproape uitați, respectiv pe Virgil GHIORGHIU (prezintă Alexandru CETĂȚEANU) și pe Beiu MUNTEANU (il va prezenta Dorin NĂDRĂU din Grand Rapids, Michigan, USA).

În plus, vom avea ca invitați de onoare pe poetul Jacob ISAAC din statul Kerala - India și pe scriitorul și ziaristul Roni CĂCIULARU din Israel, care ne va citi din operele lor. Renunțatul poet Jacob ISAAC ne va citi poezii în engleză și... română, iar distinsul scriitor Roni CĂCIULARU ne va citi un reportaj (La cald de stradă) din volumul DRĂGOSTE ȘI PARFUM DE PORTOCALĂ. Dana OPRITĂ ne va prezenta CALENDARUL lunii octombrie.

În continuare, ca de obicei, vor urma discuții libere, prezentări de lucrări și recitări de poezii, la care ne vor lipsi: Anca SIRGHIE • Melania RUSU-CARAGIOIU • Camelia Coronea STĂNESCU • Sanda TULUCS • Violența NICULĂ • Al Florin TENI • Maria VOICAN • George CĂRBUNESCU • Sebastian DORTANU • Sergiu CIOIU • Mircea ȘTEFAN • Alexandru DOȘPINESCU

(... lista este deschisă (vor fi și surprize!).

Ca 10-15 minute înainte de începerea cina, vă rugăm să trimiteți un e-mail la adresa stanescu@asranmagazine.com.
Deschideți camera și apăsați pe link-ul atașat în e-mail. Conexiunea se realizează pe platforma noastră ZOOM. Programul a să înceapă ACCEPT pentru VIDEO MĂDĂRI. Alinașii pentru a să puteți conecta media și video cu 100 participanți. Link-ul este disponibil 24/7, sau Dacă apar probleme de conectare etc., vă rugăm să îl contactați pe VALENTIN LUCA, 001.438.931.3942 (direct sau WHATSAPP) sau pe link FB (Valentin Florica Luca).

Președinte Consiliu: ALEX CETĂȚEANU
Secretar Consiliu: CARMEN LUCA-STĂNESCU

Oare știa cineva că această nenorocire planetară numită Covid, va lua o așa amploare și că va dura atât de mult? Nu cred, așa cum nu știe nimeni cât timp ne va mai tortura acest invizibil dușman al civilizației umane. Trebuie să-l întrebăm pe Nostradamus!? Dar... în lumea anglofonă se zice că „every bad thing has a good side” (Fiecare lucru rău, are o parte bună). Fără discuție, așa este. Covidul a redus drastic poluarea, a redus cazurile și mortalitatea de la gripă, a ținut oamenii acasă – în familie, a depopulat orașele supraaglomerate, s-au redescoperit bucuriile vieții la țară, în natură, a redus „poluarea sonoră” – zgomotul de la traficul aerian etc

Pentru domeniul cultural, în special pentru cei care au vrut „să supraviețuiască prin cultură” (fomulă din timpul comunismului) a fost benefic, a fost...terapeutic. În cazul nostru, al Asociației Scriitorilor Români din America de Nord (ASRAN) putem spune la fel. Prin revista „Destine Literare” (scoasă sub egida UZPR) și prin cina cu același nume, am „supraviețuit”, ba chiar am „înflorit”. Începând cu luna martie, am recurs la această „minune” a comunicării (numită ZOOM) și am avut 14 (paisprezece) fructuoase dialoguri culturale, cu personalități din 4 continente (!). Nu ne-am mai întâlnit la cina între patru pereți, ca în luna februarie 2020, presați să eliberăm sala după 3 ore, ci ne-am deschis orizonturile spre toate punctele cardinale, fără restricții. Cum la mulți participanți aproape că nu le mai venea să plece din „sala Zoom”, nu a existat cina să se termine în mai puțin de 5 ore, ba chiar s-a întins și până la 7 ore, de cele mai multe ori (ora două dimineața în România!). Cred că am bătut orice record – în total am depășit 75 de ore de cina, în numai aproximativ șapte luni!

Iată, foarte pe scurt, cum a decurs acest al 15-lea „episod” (al 14-lea pe Zoom): Vedeți și Invitația atașată – care

dovedește că „niciodată socoteala de acasă nu se potrivește cu cea din târg”. De exemplu, distinsul nostru invitat de onoare, scriitorul și ziaristul Roni Căciularu, nu a putut să se conecteze pe Zoom și ne-a lipsit mult („in absentia” am prezentat ce au scris despre opera lui R.C. personalități precum – Răzvan Voncu, Ion Cristofor și Zoltan Ternar). La fel și prof. dr. Nicholas Dima, mare personalitate (l-am prezentat puțin, am fi dorit să vorbească, dar a dispărut din sală – apăsarea cu capul în jos!) și nici dragul nostru coleg, maestrul Sergiu Cioiu nu s-a putut conecta. Ce mult i-am simțit lipsa! Am avut cu noi tot timpul, pe poetul Cezar Ivănescu și tărnuțelul fluvialului Saint Laurent, care ne-au privit cu drag.

Dar să încep cu...începutul. La ora 11:45 EST (ora estului continentului – nu se poate spune „ora Canadei” deoarece Canada are 6 zone de timp!), participanții au început să intre în „sala Zoom”; discuții libere – ce mai faci X, Y, cum este vremea acolo, ce bine arăți etc. După „sfertul academic” (mai exact la ora 12:15 aici, ora 19:15 în România) am început cina cu o binecuvântare dată de părintele poet Dumitru Ichim, pe care îl iubim și apreciem foarte mult, așa cum am apreciat-o pe regretata scriitoare, preoteasa Florica Bațu Ichim.

Apoi... am început programul cu *poezii de toamnă*, citite de autor, distinsul scriitor Al Florin Țene, președintele Ligii Scriitorilor Romani și coleg cu mai mulți dintre noi în UZPR. Am simțit toamna din locurile mele natale, Al Florin fiind și el tot de la Drăgășani la origini.

În continuare, scriitoarea și ziarista Milena Munteanu ne-a citit un superb eseu care ne-a trezit dorul de România. Felicitările nu s-au lăsat așteptate – acad. prof. dr. și scriitor Liviu Pendefunda fiind primul care a dat „tonul” aprecierilor.

Cum poetul Jacob Isaac nu apărea, a luat cuvântul prof. univ. dr. Anca Sîrghie, care ne-a prezentat pe poetul sibian Victor Albu, prezent în „sală” pentru a doua oară.

În fine, a apărut Invitatul nostru, poetul dr. Jacob Isaac din statul Kerala, India, unul dintre organizatorii celui de-al 39-lea Congres Mondial al Poeților (alături de renumitul prof. dr. Achyuta Samanta, de poetul dr. R.K. Das și alții), ținut în noiembrie 2019 în Bhubaneswar, statul Odisha; a fost cea mai mare „întâlnire” a poezilor din toate timpurile – greu de imaginat – aprox. 1300 de poeți din 86 de țări, iar răsunetul pe care l-a avut acel eveniment poetic în India, ne-a depășit toate așteptările! Nu credeam că atâta mass-media, atâtea personalități politice, ba chiar și vicepreședintele Indiei Venkaiah Naidu vor fi alături de poeți (citiți reportajele din numărul din decembrie 2019 al „Destinelor Literare” la site-ul www.destine-literare.com). Am arătat 3 cărți ale lui Jacob care „au trecut Oceanul”, Jacob ne-a citit poezii în engleză, apoi Liviu Pendefunda i-a/ne-a citit 3 poezii pe care le-a tradus în română și le-a publicat în revista *Contact international* (înfrățită cu *Destine Literare*). A urmat poetul Mircea Ștefan, care a citit alte poezii ale lui Jacob, traduse de el din engleză în română și care au fost publicate în revista ASRAN – „Destine Literare”. Prof. univ. Dr. Eveline Băeșu din California, originară din Slătioara/Vâlcea – sora unui drag coleg al meu de liceu la Craiova (la Colegiul „Carol I”), regretatul Ieronim (Coco) Băeșu, ne-a citit în engleză poezii minunate – mai știm profesori universitari de matematici superioare (contemporani) și buni poeți – de exemplu Florentin Smarandache, care ne-a lipsit.

În sfârșit, distinsa noastră colegă, dr. Dana Opriță, pe care o vedeam pe Zoom, dar nu o auzeam (problemă tehnică...) s-a conectat prin WhatsApp, i-a mulțumit lui Jacob pentru primirea caldă pe care ne-a făcut-o în India și ne-a citit poeme din creația ei, în engleză, în cinstea invitatului nostru.

Impresionant a fost momentul când dr. Julia Deaconu (fostă medic psihiatru în RSR și medic de urgențe și de familie în Canada – soția mea gorjeancă) a salutat-o pe Evelina, cu bucuria de a o revedea, mulțumită cenaclului, după aproape 36 (!) de ani, când actuala profesoară și poetă, era studentă în primii ani de facultate la București.

Redutabilul anglist Adrian Săhlean ne-a impresionat – inclusiv pe Jacob, recitând cu o dicție de actor, poezia **La steaua**, pe care a tradus-o profesional din română în engleză. Venind vorba de tradiția prieteniei dintre români și indieni, exemplul cel mai cunoscut fiind povestea de dragoste dintre Mircea Eliade și Maytrei Devi – Evelina Băeșu ne-a relatat cum un profesor originar din India, când a auzit că este româncă, i-a mărturisit că a cunoscut-o personal pe Maytrei, de care însă nu avea o părere prea bună. Oricum, impresionantă mărturisire... ce mică este lumea!

În continuare, scriitorul Victor Albu ne-a citit poezii și un eseu; Ilia Manole, din Chișinău, prezentă la aproape toate întâlnirile Zoom, ne-a citit din suflet poezii minunate cu accent basarabean și ne-a asigurat că ne iubește – și noi o admirăm și o iubim mult.

Apoi a venit vorba de cenaclul „Mircea Eliade” din Denver/Colorado (cenaclu înfrățit cu cenaclul nostru) care va avea loc pe 24 octombrie. Istoricii Sebastian Doreanu (sebitrocar@yahoo.com – puteți să-i scrieți dacă doriți să participați) și Adrian Săhlean ne-au vorbit despre o temă care va fi dezbătută cu această ocazie, aceea a traducerilor de poezie. Opt traducători profesioniști, printre care Cristi Stoileanu, Ștefan Stoenescu, Cristian Shenk și Horia Ion Groza, vor fi prezenți pe Zoom la „o milă altitudine”.

În continuare, simpaticul poet și compozitor Marin Voican ne-a înveselit cu versuri satirice, urmat de scriitorul și arheologul Liviu Lungu din Constanța, care ne-a vorbit pe scurt despre un roman al său – *Minorama*, dedicat frumoasei și înțelepte profesoare americane Băeșu Eveline și altul dedicat lui Ovidiu, cu ocazia a două mii de ani de la naștere.

Apoi, a urmat prietenul nostru, avocatul Dorin Nădrău, cu o prezentare impresionantă despre un mare român, uitat pe nedrept și anume istoricul și criticul literar **Basil Munteanu** (9 nov. 1897-1 iulie 1972). Fapt inedit – a cunoscut-o pe nepoata lui Basil, pe nume Ruxandra Shelden. După această excelentă evocare, a revenit marele nostru prieten, gorjeanul Marin Voican cu alte poezii și în plus, ne-a făcut bucuria de a ne trimite două arii din opera TRAVIATA, de Verdi (SEMPRE LIBERA și BRINDISI), interpretate de cunoscuta soprană Rodica Gabriela Anghelescu. În plus, Marin ne-a citit un comentariu elogios al lui Constantin Arvinte, despre soprana Rodica G. Anghelescu, soția sa. Aș fi dorit să o aduc în „sala Zoom” pe diva Virginia Zeani, dar nu a fost posibil. O sa-i mai iau un interviu cu altă ocazie.

Profesorul Ion Dur ne-a sugerat ca ar fi fost bine să începem cenaclul cu această muzică înălțătoare și să-l terminăm tot cu muzică. În plus, a avut cuvinte de laudă pentru întâlnirile noastre. Ne-a mai vorbit despre corespondența lui Basil Munteanu cu Vasile Băncilă, despre care a scos recent o carte. Ne-a mai sugerat să

revenim asupra acestui mare om de cultură român, idee pe care a susținut-o și Anca Sîrghie și așa vom face. De la o frumoasă metaforă a profesorului (*picnic poetic*) a venit vorba de cățelușa frumoasă a avocatei scriitoare, Victoria Necula, pe care ne-a prezentat-o și despre care am aflat ca se numește Dora și are un an și trei luni. Mai înainte, am prezentat o insectă canadiană telegenică, de mărimea unui licurici, cu dungi roșii pe extremitățile aripilor și pe care niciunul din vecinii mei născuți în Canada, nu au recunoscut ce este, cum se numește. Nu-i așa ca Zoom-ul are avantajele lui de a cunoaște lucruri noi? Ce frumusețe de insectă! O puteți admira mai jos:

A urmat Gheorghe Cărbunescu, un alt gorjean de vază, poet, compozitor și interpret de romane, foarte îndrăgît de participanți, care ne-a recitat minunate catrene umoristice și ne-a oferit minunata romanță *Am iubit doi ochi albaștri*. Dorul de România ne-a copleșit.

A urmat un alt moment emoționant, despre viața și opera lui **Nicolae Batzaria** (20 nov. 1874-28 ian. 1952), scriitorul copilăriei distinse noastre colege Melania Rusu Caragioiu și al copiilor din România, între războaie. A murit martir în închisorile comuniste. Și-a dat ultima suflare în brațele marelui meu prieten din Florida, regretatul prof. dr. Claudiu Matasa, fost coleg de facultate și prieten cu generalul Mihai Pacepa. Ce coincidență – când Melania ne-a propus această minunată și necesară comemorare, nu mi-am dat seama imediat despre cine era vorba. Excelentă prezentarea făcută de vicepreședinta ASRAN (cu emoții vizibile) care ne-a mers la inimă.

Am urmat eu, cu o prezentare, despre un alt scriitor aproape uitat – **Virgil Gheorghiu** (15 sept. 1816, Războieni – 22 iunie 1992, Paris), care a fost cel mai cunoscut scriitor român în Occident, după 1949, în urma publicării celebrei cărți **A 25-a oră**. A publicat peste 30 de cărți, iar abia în perioada 1990-2019, i-au fost traduse în limba română și publicate în țara lui natală, însă numai 10 cărți. Am arătat (m-am lăudat) cu cele 4 cărți ale lui în franceză, din biblioteca mea. Așa cum era programat, istoricul Sebastian Doreanu ne-a arătat vreo 7 cărți de Virgil Gheorghiu din biblioteca lui și ne-a vorbit cu multă competență (ca de obicei) despre „scandalul” de la Paris, generat de Monica Lovinescu, cea care i-a tradus cartea **A 25-a oră** din română în franceză, nemulțumită că nu a fost plătită suficient. S-au aflat lucruri noi, foarte interesante și s-au făcut intervenții deosebite (Marian Costache, Gheorghe Cărbunescu). Controversa legăturii dintre valoarea operei și caracterul autorului, a rămas nelămurită.

A urmat poeta Sanda Tulics, care cu maxime și poeme de toamnă, recitate cu mult „suflet”, ne-a transportat în lumea fascinantă a poeziei. După aceea, a luat cuvântul scriitoarea avocat Viorica Necula, care a adus un impresionat omagiu poetei Clara Mărgineanu, plecată spre Eternitate la numai 47 de ani (răpusa de un cancer nemilos). Ne-am revenit cu greu din tristețea care ne-a cuprins, dar trebuia să mergem mai departe. Inimoasa secretară a cenaclului, talentata și prolifică poetă și pictoriță Carmen Stănescu, ne-a citit poeme de dragoste și viața ne-a părut mai frumoasă.

A venit din nou timpul pentru muzică și ne-am bucurat să ascultăm un cântec haiducesc al Haiducilor din Amărăști (comuna mea natală), oferit de scriitorul comisar-șef – Corneliu Victor Drăghici. M-a emoționat acest cântec, așa cum a emoționat și pe participanții la cenaclu.

Apoi, am avut bucuria să-l ascultăm pe președintele UZPR, Doru Dinu Glăvan, care ne-a vorbit despre realizările recente ale Uniunii, din care mai mulți dintre participanții la cenaclu fac parte (repet). Am aflat lucruri deosebit de interesante – despre implicarea UZPR la a 8-a ediție a **Festivalului Național de Poezie Vasile Voiculescu**, despre promovarea savantului român/francez **Denis Buican**, despre ziaristul **Neagu Udroi**, despre stejarul lui **Pamfil Șeicaru** de la Buzău, despre activități la Bolintinul din Deal și Bolintinul din Vale, despre implicarea UZPR în Festivalul Cărții de la Slobozia, despre un nou concurs al ziariștilor numit sugestiv *Sens și contrasens, real și virtual* și altele. Este îmbucurător să aflăm că uniunea ziariștilor este atât de activă, chiar și în aceste vremuri de „război”. Și așa s-a ajuns la o interesantă discuție despre Covid, cu opinii diferite, din diferite părți ale lumii, ba s-a mai și glumit puțin – haz de necaz, cum se zice pe la noi. S-a propus ca data viitoare (pe 31 octombrie) să reluăm discuția, funcție și de ce se va mai întâmpla până atunci.

Dar, pe un mic ecran sau într-o mică fereastră Zoom (cum să explic...) a apărut „australianul” Daniel Ioniță, pe care îl așteptam cu drag, dar cu diferența de fus orar de 14 ore față de EST, s-a conectat mai târziu, la ora 7 dimineața în Sidney! L-am întâmpinat cu un cântec al Haiducilor din Amărăști (ca să intre în „atmosfera” noastră) și l-am rugat să ne vorbească despre activitățile culturale românești din Australia (nu puține la număr), împreună cu alt român de suflet și anume, George Roca. Ne-a vorbit despre volumul bilingv (română-engleză) recent publicat – **Poezia românească de la origini până în prezent** (Romanian Poetry from its Origins to the Present) – 1186 de pagini (!) și despre începutul acestui demers, de ce a fost motivat să traducă poezii (domnul Ioniță este plecat din România de 40 de ani, iar copiii domniei sale s-au născut și au crescut în Australia), istoria edițiilor anterioare etc., poveste mai lungă. În anul 2019 s-a publicat la Editura Minerva (redactor Ana Munteanu) cartea **TESTAMENT-400 de ani de poezie românească**, care există în librăriile din România. Volumul scos recent de Australian – Romanian Academy Publishing, se găsește pe Amazon și pe Bookdepository (poate și la alte librării). Discuțiile despre necesitatea promovării poeziei românești s-au

prelungit – președintele Doru Dinu Glăvan a venit cu idei noi, am amintit și despre ICR (am vorbit despre buna mea colaborare cu această instituție, dar și despre surpriza negativă pe care am avut-o recent, încă neelucidată) și fără discuție, Zoom-ul ne-a ajutat să ne cunoaștem mai bine, poate chiar mai bine decât în vremuri normale.

A urmat un superb moment poetic susținut de poetul Alexandru Dospinescu de la Montreal. Gheorghe Cărbunescu a găsit că unele poeme s-ar putea transforma în romane și ne-am bucura să auzim romane de succes pe versurile poetului nostru montreal. Inspirat de momentul poetic, Daniel Ioniță ne-a recitat cu talent două strofe din „Glossa” – traduse de el, și toată lumea, inclusiv subsemnatul, am fost încântați, regretând că nu mai este cu noi Adrian Săhlean, să-și spună părerea competentă, de mare traducător al lui Eminescu. Și iar am purtat discuții libere foarte interesante; Anca Sirghie ne-a povestit o întâmplare amuzantă legată de o poezie tradusă în engleză, pe care nepoțica ei, inițial a rejectat-o, despre necesitatea traducerilor literaturii românești în engleză și în alte limbi; Viorica Necula, Milena Munteanu și Sanda Tulics au pus întrebări, am și glumit la adresa traducătorului cel mai cunoscut în lume – Google Translator etc.

Și așa, timpul a trecut pe nesimțite... la ora 18.30 în Montreal, ne-am luat rămas bun, nu înainte de a-i mai asculta încă odată pe Haiducii din Amărăști. Vă așteptăm cu drag la întâlnirea din 31 octombrie, înainte de Halloween! Ne puteți contacta la adresa romwriters@gmail.com.

MEMBRII ȘI
MEMBRII FONDATORI

ASRAN

(în ordine alfabetică)

Veronica Balaj
Ioan Barbu
Marian Barbu
Mircea Ștefan Bartan
Eugen Enea Caraghiaur
Melania Caragioiu
(Vicepreședintă)
Alexandrina Caragioiu
Iacob Cazacu
Alexandru Cetățeanu
(Președinte)
Sergiu Cioiu
Monica Ligia Corleanca
Ion Cosmuță
Nicholas Dima
Carmen Doreal
† Al Francisc
Dumitru Ichim
Constantin Ionițescu
Constantin Lupeanu
Dumitru V. Marin
Cristina Mihai
(Vicepreședintă)
Marin Mihalache
Elena Mitru
Dana Opriță
Gheorghe Palcu
Liviu Pendefunda
(Președinte · România)
Vavila Popovici
Anca Sîrghie
Florentin Smarandache
(Președinte · SUA)
Lavinia Stan
Camelia-Carmen Stănescu
Sanda Tulics
Cerasela Tofan
(Secretară)
Lucian Turcescu

MEMBRII
DE ONOARE

ASRAN

(în ordine alfabetică)

Sebastian Dorneanu
Gilles Duguay
Doru Dinu Glăvan
Simona Sîrghie
Virginia Zeani

COLABORATORI

ASRAN

Cezarina Adamescu
Alina Agafiței
Mihaela Aionesei
Petruș Andrei
Lia-Maria Andreiță
Adrian Anghelescu
Ovidiu D. Argeșeanu
Veronica Balaj
W.B. Bayril
Nicolae Bălașa
Adrian Bede
Claudine Bertrand
Lucreția Berzintu
Michaela Bocu
Ioan-Aurel Bolba
Teresia Bolchiș Tătaru
Mircea Botiș
Radu Botiș
Magda Botez
Ovidiu Bufniță
Mihai Batog Bujenita
Eugenia Bulat
Sabin Buraga
Erwin Lucian Bueriu
Rareș Burlacu
Constantin Butunoi
Rodica Calotă
Roni Căciularu
George Călin
Nicholas Cetățeanu
Ana R. Chelaru
Luca Cipola
Teodor Codreanu
Monica Ligia Corleanca
Radu Mihai Crișan
Grigore M. Croitoru
Octavian Curpaș
Ion Cuzuioac
Rita Dahl
Ion Anton Datcu
Alensis de Nobilis
Corina Diaconescu Vlad
Julia Deaconu
Virgil Diaconu
Dominic Diamant
Nicholas Dima
Viorel Dinescu
Mihaela Donciulescu
Mihaela Dordea
Sebastian Doreanu
Corneliu Drăghici
Ion Draghici
Darie Ducan
Ștefan Dumitrescu
Daniel Dumitru
Victorița Dușu
Gela Enea

Anatol Eremia
Hasan Erkek
Joseph Earl Franco
Eduard Filip
Harrison Forbes
Petre Fluierașu
Karina Galvez
Keith Garebian
Mariana Gheorghe
Ioana Gherman
Vasile Ghinea
Remus Giorgioni
Ana-Maria Gibu
Suparna Gosh
Nadejda Godoroja
Dimitrie Grama
Vasilica Grigoraș
Iury Gugolev
Ion Haineș
Valentin Iacob
Isabella-Elena Ioniță
Bill Jonke
Laura T. Ilea
Jacob Isaac
Liviu Florian Jianu
Manuela-Cerasela Jerlăianu
Dimana Ivanova
Hilal Karahan
Maurice Lebeuf
Guofu Li
Amalia Licheva
Mihaela Litvn
Florin Logreșeanu
Octavian Lupu
Dan Lupescu
Daniel Constantin Manolescu
Luisa Marc
Netuța Mătasă
Mihai Mălaimare
Nicolae Grigore Mărășanu
Mihai Merticar
Irina Lucia Mihalca
Vasile Mic
Călin Mihăilescu
Silvia Miler
Elena Mitru
Gheorghe Neagu
Tudor Nedelcea
Mihai Miltiade Nenoiu
Dragoș Niculescu
Emil Pădurețu
Marian Pătrașcu
Cornelia Păun Heinzl
Mariana Pândaru
Ionela Petercă
Ion Enescu Pietroșița
Dan Plăieșu

Alexandru-Grigore Pisoschi
Doina Popa
Liliana Popa
Corina Popescu
Dan Predescu
Long Quan
Constantin Răuță
George Roca
Cristina Sava
Virgil Sacerdoțeanu
Malak Sahioni
George Sarry
Adrian Săhlean
Cristian Săileanu
Octavian Sărbătoare
Heidi S. Simon
Carmen Stănescu
Emil Străinu
Passionaria Stoicescu
Victor Stroe
Irian Sautean
Tsvica Szternfeld

Ion Pachia Tatomirescu
Dumitru Tâlvescu
Ion Floricel Teicani
Flavia Teoc
Clementina Timuș
Mihai Tudor
Daniel Tudosiu
Mihaela Tudosiu
Al. Florin Țene
Titina Nica Țene
Bogdan Ulmu
Ion Iancu Vale
Isabela Vasiliu-Scraba
Le Verne
Ștefan Vișan
Alina Voicu
Daniela Voiculescu
Niculae Vrăsmaș
Dan Vulpe
Maria Zavati Gardner
William Zhou

IN MEMORIAM
Victor Craciun
Gheorghe Culicovschi
Francisc Ion Dworschak
Eugen Evu
Al Francisc
Traian Găduș
Dan Ghițescu
Eugene Giurgiu
Vasile Gorduz
Cezar Ivănescu
Corneliu Leu
Claudiu Mătasă
Ion Murgeanu
Livia Nemțeanu
Antoine Soare
Sorin Sonea
Ortansa Tudor
Ion Țăranu
Cezar Vasiliu
Zoe Torneanu Vasiliu

În această perioadă, cenaclul „Destine Literare”, se va ține **ONLINE**.
Dacă doriți să participați puteți trimite un email pe adresele
destineliterare2@gmail.com sau romwriters@gmail.com sau
stanescucameliacarmen@gmail.com pentru a vă putea trimite link-ul de conectare

Cum la difuzarea ultimului număr al DL, multe dintre mesajele trimise către dvs., conținând revista în variantă PDF sau link-ul de accesare, au ajuns înapoi, cu mențiunea „Address not found” vă rugăm să ne ajutați să aflăm cum le putem trimite „Destinele Literare”, în cazul în care mai doresc să o primească și cunoașteți noile adrese ale celor care și le-au schimbat. Vă mulțumim anticipat și vă dorim lectură plăcută.

CONTACT INTERNATIONAL - REVISTĂ ÎNFRĂȚITĂ cu DESTINE LITERARE
www.contactinternational.ro

Fiecare autor care semnează în revista „Destine Literare” răspunde moral și juridic de conținutul articolului său. Redacția respectă ortografia autorului. Materialele nepublicate nu se înapoiază autorilor.
Autorii textelor publicate nu se remunerează.

Destine Literare

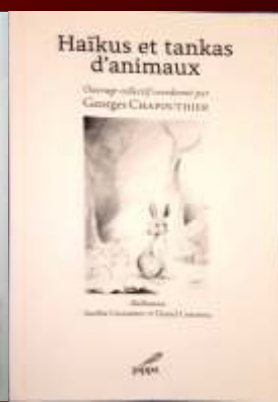
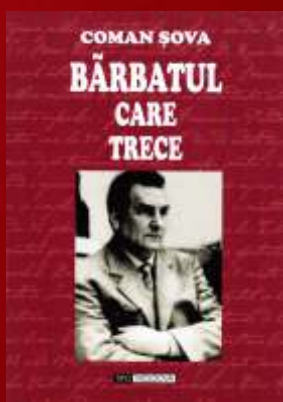
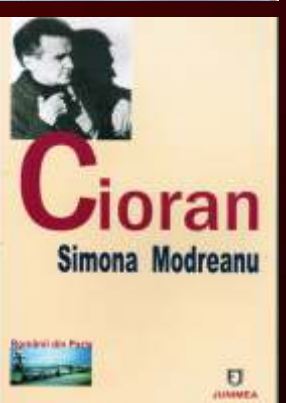
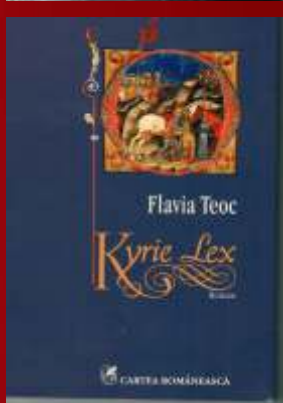
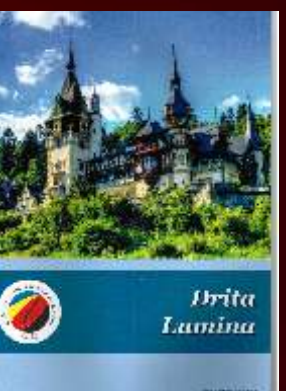
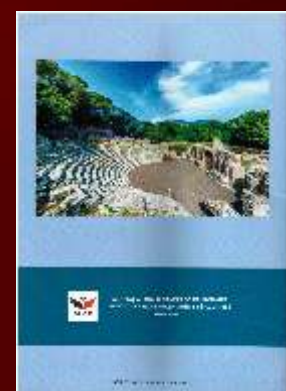
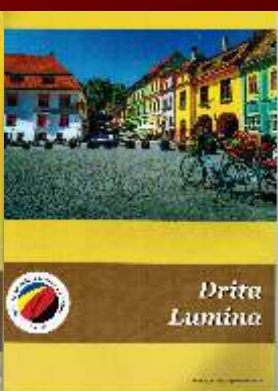
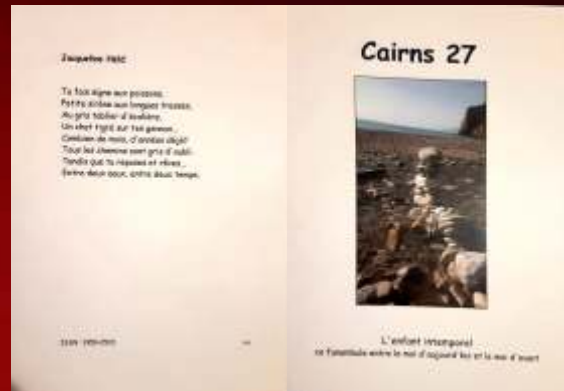
COLECTIVUL DE REDACȚIE · THE EDITORIAL BOARD

- **Alexandru Cetățeanu** · *Founding Manager, Editor in Chief* (destineliterare2@gmail.com)
- **Liviu Pendefunda** · *Editor in Chief (Romania)* (pendefunda@gmail.com)
- **Dana Oprită** · *Editor in Chief (SUA)* (destineliterare2020@gmail.com)
- **Florentin Șmarandache** · *Deputy Editor in Chief · Councillor*
- **Ion Haineș** · *Romanian Literature Counsellor*
- **Radu Vida** · *Romanian Literature Counsellor*
- **Robert Nissen** · *English Literature Counsellor*
- **Valentin Florin Luca** · *Layout and Design Editor* (valiluca@yahoo.com)
- **Andrei Scutelnicu** · *Webmaster*
- **Ion Gheralia** · *Responsible with the distribution of the magazine* (tel. +40.72-720-3494 or e-mail romwriters@yahoo.com)

Destine Literare

ISSN 1916-0623

ISSN CANADA
Library and Archives Canada · Government of Canada
ISSN CANADA
Bibliothèque et Archives Canada · Gouvernement du Canada
www.bac-lac.gc.ca/eng/services/issn-canada

CĂRȚI CE AU TRECUT OCEANUL · CĂRȚI CE AU TRECUT OCEANUL · CĂRȚI CE AU TRECUT OCEANUL · CĂRȚI CE AU TRECUT OCEANUL

La mulți ani!

Happy New Year!

Bonne Année!

2021

Destine Literare

Uniunea Ziaristilor Profesioniști
din România

ASOCIAȚIA SCRITORILOR ROMÂNI DIN AMERICA DE NORD

coperta 1 : CARMEN-CAMELIA STĂNESCU • VISUL STELELOR